

**МАРМО
ВАРГАС
ЛЪОСА**

**ПРАЗНИКЪТ
НА
КОЗЕЛА**

Издателска къща Хермес

МАРИО ВАРГАС ЛЬОСА

ПРАЗНИКЪТ НА КОЗЕЛА

Превод: Екатерина Делева

chitanka.info

В този авторитетен и дългоочакван роман Марио Варгас Льоса описва края на един режим и мъчителното раждане на една демокрация. Той дава глас на историческата личност Трухильо и на жертвите — невинни, и съучастници, — ввлечени в смъртоносната му орбита.

Преследвана цял живот от чувство на ужас и празнота, четиридесет и девет годишната Урания Кабрал се завръща в родната си Доминиканска република и в спомените за събитията от 1961 г., когато столицата все още носи името Сиудад Трухильо, а един старец тероризира три милиона души. Рафаел Трухильо, поквареният болнав диктатор, когото доминиканците наричат Козела, контролира приближените си (в това число бащата на Урания, изпаднал в немилост) чрез насилие и шантаж. Предателството и страхливостта в двореца на Трухильо са се превърнали в начин на живот. Но хватката на диктатора постепенно отслабва. Срещу него се подготвя заговор и назрява една макиавелистка революция, белязана с кървави последици.

*На Лурдес, Хосе Израел Куельо
и много други доминикански приятели*

*Народът чества
с голям, ентузиазъм
Празника на Козела —
трийсети май.*

Убиха
Козела
Доминик
анска меринга

1.

Урания. Родителите ѝ не бяха ѝ направили голяма услуга; името ѝ можеше да има нещо общо с планета, с руда, с какво ли не, но не и с тази стройна жена с нежни черти, гладка кожа и големи, някак тъжни очи, която виждаше в огледалото. Урания! Ама че хрумване. За щастие вече никой не я наричаше така, казваха ѝ Ури, мис Кабрал, госпожа Кабрал или доктор Кабрал. Доколкото си спомняше, откакто напусна Санто Доминго („По-точно Сиудад^[1] Трухильо“, защото, когато замина, не бяха върнали още старото име на столицата), никой не я нарече повече Урания — нито в Ейдриън, нито в Бостън, Вашингтон или Ню Йорк, — както преди у дома или в колежа „Санто Доминго“, където *the sisters*^[2] и съученичките ѝ произнасяха педантично това глупаво име, натрапено ѝ по рождение. Дали на него му беше хрумнало, или на нея? Късно е за догадки, момиче: майка ти е на небето, а баща ти е жив мъртвец. Никога няма да разбереш. Урания! Толкова е нелепо, колкото да направиш за срам старата столица Санто Доминго де Гусман, като я кръстиш Сиудад Трухильо. А дали идеята не беше пак на баща ѝ?

От прозореца на стаята си на деветия етаж в хотел „Харагуа“ очаква да зърне морето и то най-сетне се появява. Мракът се оттегля за секунди, синкавият блясък на хоризонта се разстила бързо и осветява гледката, която тя чака да види, откакто се е събудила — в четири, макар да беше пила хапче, преодолявайки предубежденията си към сънотворните. Тъмносинята морска повърхност, осеяна с пенести бразди, ще се слее с оловното небе в далечната линия на хоризонта, а тук, на брега, бучащите ѝ пенливи вълни се разбиват в Малекон^[3], от който между ограждащите го палми и бадемове дървета вижда само отрязъци от платното. Тогава хотел „Харагуа“ гледаше право към Малекон. А сега — странично. В паметта ѝ изплува онази картина с момиченцето, водено за ръка от баща си — този ден ли беше?, — което влиза в ресторанта на хотела, за да обядват само двамата. Предложиха им маса до прозореца и Уранита виждаше през пердетата голямата

градина, басейна с трамплините и къпещите се. В испанския двор с плочки, украсен със саксии с карамфили, оркестър свиреше меринги. Същият ден ли беше? „Не“, казва тя на глас. Онзи хотел „Харагуа“ беше разрушен и на негово място бяха издигнали тази огромна сграда в цвят „розова пантера“, която така я изненада при пристигането ѝ в Санто Доминго преди три дни.

Добре ли направи, че се върна? Ще съжаляваш, Урания. Да пропилееш цяла седмица от отпуската си, ти, дете все не намираше време да пътуваш до толкова градове, местности и страни, които ти се иска да видиш — планините и ледените езера на Аляска например, — и да се върнеш на този малък остров, на който се беше заклела да не стъпиш повече. Това признак на размекване ли е? Умилението на зрялата възраст? Просто любопитство, нищо повече. За да си докажеш, че можеш да вървиш по улиците на този град, който вече не е твой, да кръстосваш тази чужда за теб страна, без да изпитваш тъга, носталгия, омраза, горчивина и яд. Или дойде, за да се изправиш лице в лице с немощния си баща? Да провериш какво ще изпиташ, като го видиш след толкова години. Тръпки я побиват от главата до петите. Урания, Урания! Ами ако след всичките тези години откриеш, че някъде под дебелия ти главица, така целеустремена и непроницаема за малодушието, че зад тази крепост, предизвикваща всеобщо възхищение и завист, имаш едно нежно, плахо, уязвимо и сантиментално сърчице? Разсмива се. Стига глупости, момиче.

Слага панталоните, гуменките и ризата, прибира си косата. Изпива чаша студена вода и посяга да пусне телевизора, за да погледа CNN, но се отказва. Застава до прозореца и гледа морето и Малекон, а после извъръща глава и поглежда гъсталака от покриви, кули, куполи и камбанарии на града и върховете на дърветата. Колко голям е станал! Когато замина през 1961 година, наброяваше триста хиляди жители. А сега — повече от милион. Колко много квартали, булеварди, паркове и хотели. Снощи се почувства като чужденка, обикаляйки с колата, взета под наем, из луксозните кондоминати на Бея Виста и огромния парк Мирадор, където имаше толкова *joggers*^[4], колкото и в Сентръл Парк. В детството ѝ градът свършваше до хотел „Ембахадор“, оттам нататък всичко беше ферми и ниви. Край кьнтри клуба, където баща ѝ я водеше на басейн в неделя, имаше само пустеещи земи, а не асфалт, къщи и стълбове за улично, осветление, както сега.

Но нито колониалният град, нито Гаскуе, нейният квартал, бяха станали по-модерни. Повече от сигурна е, че и тяхната къща едва ли се е променила. Сигурно си е същата: с малката градинка, старото мангово дърво и фламбойна с червени цветове, надвиснал над терасата, където в края на седмицата обикновено обядваха на открито; с покрива на два ската и малкото балконче на нейната спалня, където излизаше да чака братовчедките си Лусинда и Манолита, а през последната година — 1961-а, дебнеше да види и онова момче, което минаваше с колелото, хвърляше ѝ по някой поглед скришом и не смееше да я заговори. Дали беше същата и вътре? Австрийският часовник, който отброяваше часовете, беше с готически цифри, украсен с ловна сцена. Дали и баща ти е същият? Не. Изглеждаше все по-стар на снимките, които ти пращаха на няколко месеца или години леля Аделина и подалечните роднини, които продължиха да ти пишат, въпреки че никога не им отговори.

Отпуска се в едно кресло. Изгряващото слънце пронизва центъра на града; куполът на Националния дворец и бледата охра на стените му проблясват леко под синия небосвод. Излизай най-после, скоро ще стане страшно горещо. Затваря очи, обзета от необичайна за нея пасивност, свикнала е да е непрекъснато в движение, да не си губи времето с тези спомени, които не ѝ дават мира и денем, и нощем, откакто стъпи отново на доминиканска земя. „Все се труди тая моя дъщеря, дори насън си повтаря уроците“. Така казваше за теб сенатор Агустин Кабрал, министър Кабрал, Умника Кабрал, когато се хвалеше пред приятели с дъщеря си, спечелила всички възможни награди, колежанката, която *the sisters* даваха за пример. Дали и пред Шефа се хвалеше с подвизите на Урания в училище? „Толкова бих искал да ви запозная с нея. Откакто влезе в «Санто Доминго», всяка година получава наградата за отличен успех. Ще бъде много щастлива да се запознае с вас, да ви стисне ръката. Уранита се моли всяка вечер на Господ да пази желязното ви здраве. А също и за доня Хулия и доня Мария. Направете ни тази чест. Моли го, умолява го, упорства най-вярното от неговите кучета. Не можете да ми откажете: приежете я. Ваше Превъзходителство! Шефе!“

Презираш ли го? Мразиш ли го? Още ли? „Вече не“, казва си на глас. Ако злобата още тлееше, ако раната кървеше, ако огорчението я разяждаше и тровеше, както преди — когато ученето и работата се

превърнаха в единствения лек против спомените, — тя нямаше да се върне. Тогава наистина го мразеше. С цялото си същество, с всеки нерв, с всяка мисъл, с чувствата, които я изпълваха. Пожелаваше му нещастия, болести, катастрофи. Господ те чу, Урания. По-скоро дяволът. Не ти ли стига, че мозъчният кръвоизлив го превърна в жив труп? Сладко ли е възмездието, че от десетина години е в инвалидна количка и не може да ходи и да говори, че зависи изцяло от болногледачка, за да се храни, да си ляга, за обличане и събличане, за рязане на нокти, за бръснене, за ходене по малка и по голяма нужда? Получи ли удовлетворение? „Не“.

Изпива още една чаша вода и излиза. Седем часът сутринта е. Във фойето на хотела я връхлита шумът — тази позната вече картина, изпълнена с гласове, бръмчене на мотори, музика от гърмящи радиа, меринги, салси, дансони и болера или рок и рап — всичко наведнъж, в сблъсък, който се стоварва отгоре ѝ със своята кресливост. Шумен хаос, дълбока потребност у тези, които бяха твоят народ, Урания, да са постоянно зашеметени, за да не мислят и дори може би да не чувстват. Но това е и експлозия на дивия живот, неподвластен на приливите на модернизацията. Нещо тегли доминиканците към това прерационално, магическо състояние: този глад за шум. („За шум, не за музика“.)

Не си спомня да е имало такава врява по улиците, когато беше малка и Санто Доминго се казваше Сиудад Трухильо. Може би просто е нямало, може преди трийсет и пет години, когато градът беше тричетири пъти по-малък, да е било по-тихо, без този луд шемет — една затворена в себе си провинция, потънала в мъртвилото на страха и раболепието, една свита душа, прекланяща се панически пред Шефа, Генералисимуса, Благодетеля, Бащата на новата нация, Негово превъзходителство доктор Рафаел Леонидас Трухильо Молина. Днес звуците на живота — автомобилни мотори, касети, дискове, радиа, клаксони, лай, ръмжене, човешки гласове — сякаш са гръмнали с всичка сила, достигнали са най-високите децибели на шума — човешки, механичен, дигитален или животински (кучетата лаят по-силно и птиците чуруликат по-възторжено). А казват, че Ню Йорк бил шумен град! През десетте години, прекарани в Манхатън, ушите ѝ никога не бяха чували нищо подобно на тази дива, лишена от всякакво благозвучие симфония, в която тънеше от три дни.

Слънцето огрява старите палми с високи корони, разбития като от бомбардировки асфалт с безброй дупки и купищата боклук, който едни жени със забрадки метат и събират в торби, които не го побират. „Хаитянки“. Днес те мълчат, но вчера си бърбеха на креолски. Малко по-нататък вижда двама босоноги, полуголи хаитяни, седнали на някакви каси под десетките ярки рисунки по стената. Вярно е, че градът, а може би и страната са се напълнили с хаитяни. Преди не беше така. Не го ли казваше и сенатор Агустин Кабрал? „За Шефа ще се говори какво ли не. Но историята ще му признае поне това, че е създал една модерна страна и е пратил хаитяните, където им е мястото. За тежката болест — силно лекарство!“ Шефа завари една малка, разкъсвана от битките между вождовете варварска страна, без закони и ред, обедняла и губеща своята идентичност, завладяна от гладните и свирепи съседи. Те пресичаха река Масакре и идваха да крадат стока, животни, къщи, отнемаха работата на хората на село, оскверняваха католическата ни религия с дяволските си магии, насилваха жените ни, съсипваха културата и езика, западните ни и испански традиции, налагайки ни своите — африкански и варварски. Шефа разряза гордиевия възел: „Стига!“. За тежката болест — силно лекарство! Той не само оправдаваше клането на хаитяните през трийсет и седма година, но дори го смяташе за героизъм, проявен от режима. Нима не спаси републиката от опасността да бъде осквернена за втори път в историята от този свиреп съсед? Какво значение имаха пет, десет, двайсет хиляди хаитяни, когато ставаше въпрос за спасението на един народ?

Тя крачеше бързо, разпознавайки ориентирите: „Казино де Гуибия“, превърнато в нощен клуб, и курортния плаж, сега вонящ на клоака. Скоро щеше да стигне до ъгъла на Малекон и авенида^[5] „Максимо Гомес“ — маршрутът на Шефа при вечерните му разходки. Откакто лекарите му казаха, че е добре за сърцето, ходеше пеш от имението „Радамес“ до „Максимо Гомес“, като се отбиваше и в дома на доня Хулия, Височайшата матрона, където Уранита влезе веднъж да поднесе някакво поздравление, но едва не се провали; после слизаше дотук, до малекон „Джордж Вашингтон“, и на този ъгъл завиваше и продължаваше към обелиска, подобен на онзи във Вашингтон, крачейки бодро, заобиколен от министри, съветници, генерали, адютанти, лакеи — на почетно разстояние, — които не го изпускаха от

очи, с трепетно сърце, в очакване на някакъв знак, някакъв жест, който да им позволи да се приближат до Шефа, да го чуят какво казва и да бъдат удостоени с честта да им каже нещо, пък било то и някакъв упрек. Каквото и да е, само да не бъдат държани на дистанция, в ада на забвението. „Колко пъти си крачил и ти с тях, татко? Колко пъти си заслужил честта да ти заговори? И колко пъти си се връщал огорчен, че не те е повикал, и обзет от страх, че вече не си сред избраниците и си попаднал сред отлъчените. Винаги си живял в страх да не би и с теб да се повтори историята с Анселмо Паулино. И се повтори, татко“.

Урания се засмива и една двойка в бермуди, която идва насреща ѝ, остава с впечатлението, че се смее на тях: „Добро утро“. Но тя не се смее на тях, а защото си представя как сенатор Агустин Кабрал се мъкне всяка вечер по Малекон сред лакеите, но не забелязва нито топлия бриз, нито шума на морето и полета на чайките, нито блестящите звезди на Карибите, а само ръцете, очите, движенията на Шефа, с надеждата, че ще го повика и ще го предпочете пред другите. Тя стига до Земеделската банка. После идва имението „Рамфис“, след това Министерството на външните работи и хотел „Испаньола“. И тръгва обратно.

„Улица «Сесар Николас Пенсон», на ъгъла с «Галван»“, спомня си тя. Щеше ли да замине, по-точно да се върне в Ню Йорк, без да погледне дома си? Ще влезеш и ще попиташ болногледачката за инвалида, ще се качиш в спалнята и ще излезеш на терасата, където го извеждат да подремне следобед, тази тераса, която грееше в червено от цветовете на фламбойна. „Здравей, татко. Как си, татко? Не ме ли позна? Аз съм Урания. Разбира се, как ще ме познаеш. Последния път, когато ме видя, бях на четиринайсет години, а сега съм на четирийсет и девет. Доста години, татко. Не беше ли и ти на тази възраст, когато заминах за Ейдриън? Да, на четирийсет и осем или и девет. Мъж в разцвета на зрелостта. А сега ще навършиш осемдесет и четири. Колко си остарял, татко“. Ако е в състояние да мисли, сигурно е имал достатъчно време през тези години да направи равностойка на дългия си живот. Сигурно си мислил и за своята неблагоприятна дъщеря, която за трийсет и пет години не отговори на нито едно от писмата ти, не ти прати нито една снимка, нито картичка за рождения ден, за Коледа или за Нова година. Дори когато получи удар и всички лели, вуйчовци,

братовчеди и братовчедки мислеха, че умираш, тя не дойде, нито попита за здравето ти. Каква лоша дъщеря, татко.

В малката къща на улица „Сесар Николас Пенсон“, на ъгъла с „Галван“, сигурно вече не ходят гости и не влизат в преддверието, където обикновено се окачваше онзи високопарен бронзов плакет с изображението на Девата от Алтаграсия: „В този дом Шеф е Трухильо“. Или си го запазил в знак на вярност? А дали не си го изхвърлил в морето, както хилядите доминиканци, които си го купиха и го окачиха на най-видно място в дома си, та никой да не се съмнява във верността им към Шефа, а когато магията стана на пух и прах, побързаха да заличат следите, засрамени от това, което показваше — тяхното малодушие. И ти ли се постара той да изчезне, татко.

Стига до хотел „Испаньола“. Изпотена е, сърцето ѝ бие ускорено. По авенида „Джордж Вашингтон“ минава двоен поток от коли, камионетки, камиони и като че ли всички са пуснали радиото и шумът ще ѝ спуска тъпанчетата. Понякога от колите се подава нечия мъжка глава и погледът ѝ среща нечии дръзки очи, вперени в гърдите ѝ, в краката или в задника ѝ. Тези погледи. Изчаква някоя пролука сред колите, за да пресече, и пак си повтаря, както вчера и както онзиден, че е на доминиканска земя. В Ню Йорк вече никой не зяпа жените така безцеремонно. Вземат ѝ мерките, претеглят я на око, преценяват колко плът има по всяка от гърдите, по всеки от мускулите ѝ, как е окосмен триъгълникът ѝ и каква точно е извивката на задните ѝ части. Затваря очи, сякаш ѝ прималява. В Ню Йорк дори латиноамериканците — доминиканци, колумбийци, гватемалци — не гледат така. Научиха се да се владеят, разбраха, че не бива да гледат жените, както кучетата — кучките, конете — кобилите, и прасетата — свинете.

При една пролука между колите пресича бързо. Но вместо да поеме обратно към хотел „Харагуа“, стъпките ѝ неволно я повеждат покрай „Испаньола“ към булевард „Индепенденсия“, който, ако не я лъже паметта, започваше отгук, под дебелия сянка на два реда гъсти лаврови дървета, чиито корони се преплитат над платното и носят прохлада, а после се разделяше на две и се губеше чак в колониалния град. Колко пъти беше вървяла по „Индепенденсия“, хванала за ръка баща си, под шумолящата сянка на лавровите дървета. Спускаха се от „Сесар Николас Пенсон“ към този булевард и отиваха в парка Индепенденсия. В италианската сладкарница отдясно, в началото на

„Конде“, ядяха кокосов, мангов или гуаявов сладолед. Колко горда беше, хванала за ръка този господин — сенатор Агустин Кабрал, министър Кабрал. Всички го познаваха. Приближаваха се, ръкуваха се, сваляха шапка, поздравяваха го, а полицаите и военните удряха токове, щом видеха, че се задава. Колко ли ти е било мъчно за годините, в които беше толкова важен човек, татко, след като се превърна в жалък нещастник, изгубен в тълпата. В твоя случай беше достатъчно само да те очернят в „Обществен форум“, нямаше нужда да те пращат в затвора, както постъпиха с Анселмо Паулино. От това се страхуваше най-много, нали? Че някой хубав ден Шефа ще нареди: Умника — зад решетките! Провървя ти, татко.

Движи се почти четвърт час, а ѝ остава още доста до хотела. Ако носеше пари, щеше да влезе в някое кафене да закуси и да отдъхне. Облива се в пот и непрекъснато си бърше лицето. От годините е, Урания. На четирийсет и девет човек вече не е млад. Макар да си запазена от някои други. Но не си и за изхвърляне, ако се съди по тия погледи отляво и отдясно, вторачени в лицето и в тялото ѝ, многозначителни, жадни, нагли, безсрамни, на мъжкари, свикнали да разсъбличат мислено с поглед всяка жена по улицата. „Чудесно изглеждаш за жена на четирийсет и девет години, Ури“, каза ѝ на рождения ѝ ден Дик Литни, неин колега и приятел от адвокатската кантора в Ню Йорк — дързост, която никой мъж в службата не би си позволил, освен ако не е изпил две-три уискита, както Дик онази нощ. Горкият Дик. Изчерви се и се смути, когато Урания го смрази с един от онези тежки погледи, с които от трийсет и пет години посрещаше всички ухажвания, пикантни закачки, остроумия, намеци или глупости на мъжете, а понякога и на жените.

Спира да си поеме дъх. Усеща, че сърцето ѝ бие като лудо, гърдите ѝ се повдигат и отпускат. На ъгъла на „Индепенденсия“ и „Максимо Гомес“ е, чака сред групичка мъже и жени да пресече. До обонянието ѝ стигат безброй миризми, колкото са и шумовете, които проглушават ушите ѝ: мирисът на бензин, който изгаря в моторите на автобусите и излиза през ауспусите на димни езици, които се разсейват или се стелят над пешеходците; миризми на мазнина и пържено от някаква сергия, на която цвърчат два тигана и се продават меса и напитки; и този тежък, неопределен тропически мирис на гниещи смоли и храсталаци, на потни тела, въздух, наситен с животински,

растителни и човешки есенции, които слънцето съхранява, забавяйки разлагането и изпаряването им. Топъл мирис, който докосва някаква скрита фибра в паметта ѝ и я връща към детството, към пъстрите теменужки, красящи покриви и балкони, към този булевард „Максимо Гомес“. Към Деня на майките! Разбира се. През май, с искрящото слънце, поройните дъждове, горещините. И девойките от колежа „Санто Доминго“, избрани да поднесат цветя на Мама Хулия, на Височайшата матрона, дала живот на Благодетеля, олицетворение и символ на доминиканската майка. Пристигнаха с училищния автобус, в снежнобелите си униформи, водени от игуменката и от *sister* Мери. Ти гореше от любопитство, от гордост, обич и почит. Щеше да влезеш в дома на Мама Хулия като пратеник на колежа. Щеше да издекламираш поемата „Височайшата матрона, майка и учителка“, която беше написала, научила наизуст и рецитирала десетки пъти пред огледалото, пред приятелки, пред Лусинда и Манолита, пред татко ти, пред монахините, и която си беше повтаряла наум, за да си сигурна, че няма да пропуснеш нито сричка. Щом в голямата розова къща на Мама Хулия настъпи върховният миг, зашеметена от офицерите, дамите, адютантите, делегациите, които изпълваха градини, стаи, коридори, тръпнеща от вълнение и нежност, ти пристъпи напред — едва на метър от старицата, която ти се усмихваше добродушно от люлеещия се стол, с букета от рози, поднесен ѝ току-що от игуменката — и гърлото ти се сви, паметта ти изневери. Разплака се. Чуваше смях, окуражителните думи на дамите и господата, наобиколили Мама Хулия. Усмивната, Височайшата матрона ти каза да се приближиш. И тогава Уранита се съвзе, избърса сълзите си, изправи се и уверено, напористо, макар и без подходящата интонация, издекламира на един дъх „Височайшата матрона, майка и учителка“. Ръкопляскаха ѝ. Мама Хулия я погали по главата и малката ѝ устица, сгърчена от безброй бръчки, я целуна.

Най-сетне светва зелено. Урания продължава обиколката си, защитена от слънцето под сенчестите дървета по „Максимо Гомес“. Движи се вече от час. Приятно е да върви под лавровите дървета, да вижда отново тези гъсти храсти с червени цветчета и златист плодник — кайена, или кръвта на Христос, — потънала в мисли, разлюляна от хаоса от гласове и музика, но внимаваща все пак за неравностите по пътя, за издатините и дупките, на които се натъква непрекъснато по разбитите тротоари, или да не стъпи в някоя от мръсотииите, които

уличните псета душат. Беше ли щастлива тогава? Беше, когато в Деня на майките отиде с групата колежанки от „Санто Доминго“ да поднесе цветя и да издекламира поемата на Височайшата матрона. Въпреки че откакто онзи грижовен, прелестен образ от детството ѝ изчезна от малката къща на улица „Сесар Николас Пенсон“, сякаш и представата за щастие се изпари от живота на Урания. Но баща ѝ, роднините — най-вече леля Аделина, чичо Анибал и братовчедките Лусиндита и Манолита — и старите приятели направиха всичко възможно да запълнят празнотата от отсъствието на майка ѝ с ласки и похвали, за да не се чувства самотна и пренебрегната. През онези години баща ти беше за теб и баща, и майка. Затова го обичаше толкова, затова те болеше толкова, Урания.

Когато стига до задния вход на хотел „Харагуа“ — голяма решетъчна врата, през която влизат коли, персонал, готвачи, камериерки, метачи, — не спира. Къде отиваш? Не е решавала. И през ум не ѝ е минавало — потънала в мисли за детството, за колежа, за неделите, когато ходеше с леля Аделина и братовчедките на детските прожекции в кино „Елит“, — че може да не влезе в хотела за един душ, и да закуси. Краката ѝ сами я повеждат. И тя върви без никакво колебание, сигурна в посоката, сред пешеходци и коли, чакащи нетърпеливо на светофарите. Наистина ли искаш да идеш там, накъдето си тръгнала, Урания? Вече знаеш, че ще отидеш, дори след това да съжеляваш.

Завива наляво по „Сервантес“ и тръгва към „Боливар“, разпознавайки като насън едноетажните и двуетажните вили с огради и градини, открити тераси и гаражи, които събуждат у нея някакво познато чувство; картините, които помни, не са вече същите, а някак поизбледнели, оръбени, загрозени от надстройки и кръпки, със стаички, щръкнали на покрива, или странични пристройки сред градините, където се приютява челядта, като се зажени и няма възможност да живее самостоятелно, затова идва при семейството и иска повече пространство. Отминава перални, аптеки, цветарски магазини, кафенета, табелки на зъболекари, лекари, счетоводители и адвокати. По авенида „Боливар“ върви така, сякаш иска да настигне някого, сякаш ще хукне. Сърцето ѝ ще изхвъркне. Всеки момент може да ѝ прилошее. Щом стига до „Роса Дуарте“, завива наляво и се втурва. Но силите не ѝ стигат и отново тръгва по-бавно, почти

долепена до белезникавата стена, та ако ѝ се завие пак свят, да се опре някъде, докато си поеме дъх. Освен една странна, много тясна сграда на четири етажа, където преди беше къщичката с железни шипове на доктор Естанислас, който ѝ оперира сливиците, нищо не се е променило; дори би се заклела, че тия прислужници, дето метат градините и пред къщите, ще я поздравят: „Здравей, Уранита. Как си, момиченце? Колко си пораснала, моето момиче. Накъде си се разбързала така, Пресвета Богородице“.

И къщата не се е променила много, макар да я помнеше с потъмносиви стени, които сега са белезникави, на петна, олющени. Градината е заприличала на шубрак — треви, сухи листа и изсъхнал троскот. Сигурно от години никой не е поливал и подрязвал тук. Ето го манговото дърво. Това ли беше фламбоаянтът? Сигурно, когато имаше листа и цветове; сега е само стебло с голи тънки клони.

Обляга се на вратата от ковано желязо, водеща към градината. Пътечката от плочки с избуяла по фугите трева е плесенясала, а на вратата на терасата вижда стар стол със счупен крак. Няма ги мебелите с жълт кретон. Няма я и малката лъскава стъклена лампа в ъгъла, която осветяваше терасата и около която денем кръжаха пеперуди, а вечер бръмчаха насекоми. И балкончето на нейната стая не тъне вече в теменужен слез — сега е само една циментова козирка с ръждиви петна.

В дъното на терасата, с продължително скърцане, се отваря врата. Една жена, облечена в бяла престилка, я гледа с любопитство.

— Търсите ли някого?

[1] Град (исп.). — Б.пр. ↑

[2] Сестрите (англ.). — Б.пр. ↑

[3] Крайбрежен булевард (исп.). — Б.пр. ↑

[4] Бягащи за здраве (англ.). — Б.пр. ↑

[5] Булевард (исп.). — Б.пр. ↑

2.

Събуди се, парализиран от усещането за катастрофа. Не помръдваше, премигвайки в мрака, оплетен в паяжината на някаква космата гадина с много очи, която щеше да го погълне. Най-сетне успя да протегне ръка към нощното шкафче, където беше оставил револвера и заредения автомат. Но вместо оръжието, напипа будилника — четири без десет. Въздъхна. Вече беше съвсем буден. Пак ли кошмар? Имаше още няколко минути, защото — с манията си за точност — не ставаше от леглото преди четири. Нито минута преди и нито минута, след това.

„Всичко, което съм, го дължа на дисциплината“, помисли си. А чувството за дисциплина — основна цел в живота му — дължеше на морските пехотинци. Затвори очи. Приемните изпити за Националната доминиканска полиция в Сан Педро де Макорис — янките я създадоха на третата година от окупацията — бяха много тежки. Издържа ги успешно. Половината от кандидатите отпаднаха на тренировките. Всяко изпитание за ловкост, решителност, смелост и издръжливост му доставяше удоволствие, дори онези, най-суровите, за проверка на решимостта и готовността да се подчиняваш на командира: да затъваш в калта с бойно снаряжение или да пиеш собствената си урина и да дъвчеш филизи, треви и скакалци, за да оцелееш в гората. Сержант Гитълман го оцени най-високо: „Далеч ще стигнеш, Трухильо“. Да, благодарение на тази драконовска дисциплина — за герои и мистици, — на която го научиха *the marines*^[1], стигна далеч. С благодарност си спомни за сержант Саймън Гитълман. Един предан и безкористен гринго в онази страна, пълна с мошеници, кръвопийци и мухльовци. Нима през последните трийсет и една години Съединените щати са имали по-верен приятел от Трухильо? Чие правителство ги подкрепяше най-много в ООН? Кое правителство обяви първо война на Германия и Япония? Кой пълнеше гушите на американските представители, сенатори, губернатори, кметове, адвокати и журналисти с най-много долари? И за награда — икономическите санкции, наложени от ОАД^[2], за да угодят на онова черно нищожество

Ромуло Бетанкур и да продължат да смучат венесуелски петрол. Ако Джони Абес си беше свършил добре работата и бомбата беше отнесла главата на тоя педераст Ромуло, нямаше да има санкции и шибаните гринговци нямаше да ни правят мръсни номера за суверенитета, демокрацията и човешките права. Но тогава нямаше и да открие, че в онази страна от двеста милиона страхливци имаше и един приятел като Саймън Гитълман. Способен да организира сам кампания в защита на Доминиканската република от Финикс, Аризона, където живееше и си имаше бизнес, откакто се пенсионира като *marine*. Без да поиска нито цент! Още се срещаха такива мъже сред морските пехотинци. Без да моли и да чака отплата! Какъв добър урок за тия пиявици от Сената и Камарата на представителите, които той угояваше от години и които непрекъснато искаха още чекове, още концесии, още декрети, още фискални облекчения, а сега, когато му трябваха, си правеха оглушки.

Погледна часовника — още четири минути. Страшен гринго е тоя Саймън Гитълман! Истински *marine*. Заряза сделките си в Аризона и възмутен от офанзивата на Белия дом, на Венесуела и ОАД срещу Трухильо, засипа северноамериканската преса с писма, за да им напомни, че през Ерата на Трухильо Доминиканската република винаги е била истинска крепост на антикомунизма и най-добрият съюзник на Съединените щати в западното полукълбо. Но това не му беше достатъчно, затуй създаде — с пари от собствения си джоб, дявол да го вземе! — и комитети в негова подкрепа, пусна публикации, организира конференции. И за да даде пример, пристигна в Сиудад Трухильо със семейството си и нае къща на Малекон. Днес Саймън и Дороти щяха да обядват с него в двореца и *the ex marine* щеше да получи Почетния орден „Хуан Пабло Дуарте“, най-високото доминиканско отличие. Истински *marine*, тъй вярно!

Точно четири е, сега може. Запали лампичката на нощното шкафче, пъкна си пантофите и стана, но не чевръсто, както преди. Боляха го костите, обаждаха се и мускулите на краката и на гърба му, както в онази проклета нощ преди няколко дни в Махагоновата къща, с малката кучка. Изскърца със зъби, раздразнен. Тръгна към стола, където Синфоросо бе подредил спортния му екип и гуменките, но пронизан от някакво съмнение, спря. Огледа тревожно чаршафите — безформено белезникаво петънце бе изцапало бялото платно. Пак се

беше изпуснал. Ядът му заличи неприятния спомен от Махагоновата къща. Мамка му! Мамка му! Това не беше враг, когото можеше да смаже, както стотиците, хилядите, които бе срещал и побеждавал през годините, като ги подкупваше, заплашваше или убиваше. Този беше в самия него, плът от плътта му и кръв от кръвта му. Рушеше го отвътре точно когато имаше най-много нужда да е силен и здрав. Кльощавата малка кучка му донесе лош късмет.

Видя слипа, шортите и фланелката си, идеално изпрани и изгладени, заедно с гуменките. Облече се доста трудно. Никога не беше имал нужда от много сън. Като Млад в Сан Кристобал или като надзирател на пазачите в плантацията „Кока Чика“ му стигаха четирипет часа — дори когато пиянстваше и въртеше любов до зори. Способността му да се възстановява бързо след кратка почивка му помогна да стане нещо повече в очите на другите. Свършено е с това. Събуждаше се уморен и не успяваше да поспи дори четири часа, най-много два-три, и то стряскан от кошмари.

Снощи стоя буден в мрака. Виждаше върховете на дърветата през прозорците и късче небе, осеяно със звезди. В светлата нощ до слуха му понякога стигаше дърдоренето на ония баби, които не мигваха по цели нощи и декламираха стиховете на Хуан де Диос Песа, Амадо Нерво, Рубен Дарио (което го накара да предположи, че сред тях е и Живия боклук, защото той знаеше наизуст Дарио), декламираха *Двайсет поеми за любовта* на Пабло Неруда и пикантните децими^[3] на Хуан Антонио Аликс. И, разбира се, стиховете на доня Мария — доминиканската писателка и моралистка. Разсмя се, докато се качваше на статичния велосипед и завърташе педалите. Жена му вече беше почнала да се взема на сериозно и от време на време организираше литературни вечери в залата за кънки в имението „Радамес“, където събираше разни баби да рецитират жалки стихове. Сенатор Хенри Чиринос, който се правеше на поет, често присъстваше на тия кръжоци, благодарение на които поддържаше цирозата си за сметка на държавната хазна. За да спечелят благоволенieto на Мария Мартинес, тия изкуфели баби, както и самият Чиринос, бяха научили наизуст цели страници от *Морални размисли* или реплики от театралната пиеска *Измамно приятелство*, рецитираха ги и квачките ръкопляскаха. А жена му — защото все пак тази изкуфяла дебела баба, Превъзходната дама, беше негова жена — наистина се мислеше за

писателка и моралистка. И защо не. Не твърдяха ли същото всички вестници, радиа, телевизията? Нима тия *Морални размисли* — с предговор от мексиканеца Хосе Васконселос — не бяха задължително четиво в училищата, което се преиздаваше на всеки два месеца? Нима *Измамно приятелство* не беше най-голямото театрално постижение за трийсетте и една години на Ерата на Трухильо? Не я ли превъзнасяха до небесата и критици, журналисти, университетски професори, свещеници и интелектуалци? Не ѝ ли посветиха цял семинар в Трухилианския институт? Не възхваляваха ли концепциите ѝ и онези дяволи в расо, епископите, продажните гарвани и юди, които — след като си поживяха за негова сметка — сега и те, както янките, започнаха да говорят за човешки права? Превъзходната дама беше писателка и моралистка. Но не благодарение на себе си, а на него, както всичко, което ставаше в тази страна от три десетилетия. Трухильо можеше да превърне и водата във вино и да умножи хлябовете, ако му пукаше. И го каза на Мария при последния им скандал: „Забравяш, че тия глупости не си ги писала ти, защото и името си не можеш да напишеш без граматически грешки, а онзи предател, испанецът Хосе Алмоина, на когото аз плащам. Не знаеш ли какво говорят хората? Че на *Измамно приятелство* трябва да се сложат инициалите А.А., тоест: автор Алмоина“. Той пак се разсмя — отривисто, весело. Раздразнението му беше минало. Тогава Мария се разплака: „Защо ме унижаваш така!“ — и го заплаши, че ще се оплаче на мама Хулия. Като че ли на горката му майка, с нейните деветдесет и шест години, ѝ беше до семейни свади. И братята му, и жена му тичаха все при Височайшата матрона да си изплачат мъката. За да се помири с жена си, трябваше пак да ѝ замаже очите с пари. Защото това, което доминиканците говореха под сурдинка, беше вярно: писателката и моралистката беше голяма пинтия, алчна душа. Такава си беше, откакто бяха влюбени. Още като девойче ѝ хрумна да отвори пералня за униформите на Националната доминиканска полиция, от което направи първите си пари. От въртенето на педалите тялото му се сгря. Чувстваше се във форма. Петнайсет минути — достатъчно. Още петнайсет ще гребе и после ще се хвърли в битката на деня.

Тренираше гребане в една съседна стаичка, пълна с гимнастически уреди. Бе започнал да гребе, когато в тишината на разсъмването се разнесе трепетливото цвилене на кон, протяжно,

благозвучно, като възхваляла на живота. Откога не беше яздил? От месеци. Никога не му омръзваше, от петдесет години все го теглеше към конете, както първата глътка испанско бренди „Карлос I“ или първия поглед, хвърлен към бялата гола плът на някоя пищна, съблазнителна жена. Но споменът за кльощавото девойче, което онзи кучи син успя да напъха в леглото му, го попари. Дали го направи съзнателно, за да го унижи? Не му стискаше чак толкова. Сигурно малката му е разказала всичко и той е умрял от смях. Дали клюкарите не го разнасяха вече по кафенетата на „Конде“. Настръхна от срам и яд, гребейки все така равномерно. Вече се потеше. Само да го видеха! Другият мит, който разпространяваха за него, беше: „Трухильо никога не се поти. В най-големите летни жеги ходи в сукнена униформа, с тривърха кадифена шапка и ръкавици, но по челото му не блясва и капчица пот“. Не се потеше, когато не искаше. Но когато беше сам и правеше упражнения, позволяваше на тялото си да се поти. Напоследък, в този труден период, изпълнен с проблеми, се лиши от конете. Дано тази седмица успее да отиде в Сан Кристобал. Би пояздил сам под дърветата край реката, както преди, за да се почувства по-млад. „Дори женските ръце не са така чувствени, както гърбът на някой дорест кон“.

Престана да гребе, когато усети болка в лявата ръка. Избърса си лицето и погледна към дюкяна си. Нищо. Още беше тъмно. Дърветата и храстите в градините на имението „Радамес“ бяха само тъмни петна под чистото небе с трепкащи светлинки. Как беше онзи стих на Неруда, който бърбивите приятелки на моралистката харесваха толкова? „И трептят в далечината сините звезди“. Тия баби трептяха от желание някой поет да им начете крастата. А имаха на разположение само Чиринос, тоя Франкенщайн. Пак го напуши смях — нещо, което не му се случваше много често напоследък.

Съблече се и по гуменки и хавлия тръгна към банята да се обръсне. Пусна радиото. По „Доминикански глас“ и Радио Карибе правеха преглед на печата. Допреди няколко години осведомителните бюлетини започваха в пет. Но когато брат му Петан, собственик на „Доминикански глас“, разбра, че той става в четири, премести по-рано новините. И другите станции го последваха. Знаеха, че той слушаше радио, докато се бръснеше, къпеше и обличаше, и се престараваха.

След малко джаз съобщиха за танцовата вечеринка с „Колосите на ритъма“ в хотел-ресторант „Конде“, водена от професор Гатон и певеца Джони Вентура, по „Доминикански глас“ обявиха носителю на наградата „Хулия Молина, вдовицата Трухильо“ за най-плодовитата майка. Като получи медала с лика на Височайшата матрона, наградената доня Алехандрина Франсиско, с двайсет и едно живи деца, заяви: „Моите двайсет и едно деца ще дадат живота си за Благодетеля, ако той пожелае“. „Не ти вярвам, глупачке“.

Беше си измил зъбите и вече се бърснеше така старателно, както го правеше от беден хлапак в Сан Кристобал. Когато не знаеше дали клетата му майка, на която цялата страна засвидетелстваше днес почитта си в Деня на майките („Истински извор на милосърдие и майка на великия мъж, който ни управлява“, каза говорителят), ще има поне фасул и ориз, за да нахрани вечерта осемте гърла вкъщи. Чистотата, грижата за тялото и за облеклото бяха за него единствената религия, която изповядваше по съвест.

След като съобщиха още един дълъг списък на посетителите в дома на Мама Хулия, които са я приветствали за Деня на майките (горката старица, тя посрещаше стоически върволицата, тръгнала от училища, асоциации, институти и синдикати, и благодареше с немощното си гласче за цветята и благопожеланията), продължиха с нападките срещу епископите Райли и Панал, „които не са родени под нашето слънце, нито са страдали под нашата луна — («Добре казано», помисли си) — и се бъркат в обществения и в политическия ни живот, като прекрачват границата на закона“. Джони Абес искаше да нахълта в колежа „Санто Доминго“ и да измъкне епископа янки от бърлогата му. „Какво може да стане, Шефе? Гринговците ще протестират, разбира се. А не протестират ли от доста време вече за всичко? За Галиндес, за пилота Мърфи, за сестрите Мирабал, за атентата срещу Бетанкур и тям подобни. Какво от това, че в Каракас, Пуерто Рико, Вашингтон, Ню Йорк и Хавана ще лаят. Важното е какво става тук. Само ако ги сплашим, тия дяволи в расо ще престанат да заговорничат“. Не. Не е дошъл още моментът да търсят сметка на Райли или на другия кучи син, испанския епископ Панал. Като му дойде времето, ще си платят. Инстинктът никога не го лъжеше. Засега не трябваше да падне и косъм от главата на епископите, дори да продължаваха да го хулят, както правеха от 25 януари 1960-а — вече

година и половина!, — когато Пасторското писмо от Епископството бе прочетено на всички църковни служби и с него започна кампанията на Католическата църква срещу режима. Проклетници! Гарвани! Евнуси! Да постъпят така точно с него, удостоения от Ватикана, от Пий XII, с Големия кръст на папския орден „Сан Грегорио“. В речта си по радио „Доминикански глас“, изнесена вчера в качеството му на министър на вътрешните работи и вероизповеданията, Паино Пичардо подчертаваше, че държавата е похарчила шейсет милиона песос за тази Църква, чиито „епископи и свещеници нанасят сега такива щети на доминиканското католическо паство“. Смени станцията. По Радио Карибе четяха протестното писмо на стотици работници, чиито подписи не били включени в Големия национален манифест „против подривните машинации на епископ Томас Райли, изневерил на Господа, на Трухильо и на мъжкото си достойнство, като вместо да остане в епархията си в Сан Хуан де ла Магуана, е хукнал като подплашен плъх и се е скрил в Сиудад Трухильо, под полите на американските монахини от колежа «Санто Доминго», свърталище на тероризма и конспирацията“. След като чу, че Министерството на образованието е лишило колежа „Санто Доминго“ от официален статут заради „съучастничеството на тези чуждестранни монахини в терористичните интриги на епископите от Сан Хуан де ла Магуана и Де ла Вега срещу държавата“, превключи на „Доминикански глас“ точно навреме, за да чуе, че говорителят съобщава за поредната победа на доминиканския отбор по поло в Париж, където „след като разгроми *Леопардите* с пет на четири на прекрасното игрище в Багател, получи купата «Апертюр», смайвайки компетентната публика“. Рамфис и Радамес — най-аплодираните играчи. Това е лъжа, за да баламосат доминиканците. И него. Усети онази киселина в стомаха, която се появяваше винаги щом се сецаше за синовете си, за тези два успешни провала, за тези негови разочарования. Да играят поло в Париж и да налитат на французойките, когато баща им водеше най-тежката битка в живота си!

Наплиска лицето си с вода. Когато мислеше за синовете си, ставаше кисел. Боже мой, вината не беше у него. Семето му е силно като на расов жребец за разплод. И живо доказателство за това са синовете, заченати от неговата сперма в други утроби, на Лина Ловатон например, да не говорим за всички останали: яки, енергични,

сто пъти по-достойни да са на мястото на двамата търтеи, на тия нищожества с имена на оперни герои. Защо позволи на Превъзходната дама да кръсти синовете им с имена от *Аида* — операта, която тя гледа съвсем не навреме в Ню Йорк? Лош късмет им донесоха и вместо в истински мъже, ги превърнаха в оперетни шутове. В бохеми, лентяи, в безхарактерни мекотели, годни само да пиянстват. Сякаш бяха на братята му, не негови. За нищо не ги биваше, като братята му — Черния, Петан, Пипи, Анибал — шепа разбойници, паразити, търтеи и нещастници. Никой от тях не наследи и милионна част от силата, волята, мирогледа му. Какво ще стане с тази страна след смъртта му? Беше сигурен, че Рамфис не го биваше толкова и в леглото, колкото разправяха подмазвачите, лепнали му тая слава. Оправил Ким Новак! Оправил За За Габор! Дебра Педжит и половината Холивуд! Голяма работа! Ако подаряваше мерцедеси-бенц, кадилаци и палта от визон, и лудият Валериано щеше да оправи Мис Вселена и Елизабет Тейлър. Горкият Рамфис. Подозираше, че дори не обича толкова и жените. Обичаше да се перчи, да му се носи славата на най-големия пич в страната, по-голям и от Порфирио Рубироза — доминиканеца, прочул се в целия свят с големия си пенис и със завоеванията си на международен мачо. Дали и Големия развратник играеше поло със синовете му там, в Багател? Симпатията, която изпитваше към Порфирио, откакто постъпи в корпуса на военните му адютанти — чувство, което запази въпреки провала на брака с голямата му дъщеря, Флор де Оро, — повдигна настроението му. Порфирио беше амбициозен, имаше си вземане-даване с големи жени — от францужойката Даниел Дарио до мултимилонерката Барбара Хътън, без да им подари и букетче цветя, по-скоро ги изстискваше и богатееше за тяхна сметка.

Напълни ваната със соли и пяна и се потопи в нея с голямо удоволствие, както всяка сутрин. Порфирио е бил винаги човек на живота. Бракът му с Барбара Хътън продължи само месец — точно колкото трябваше, за да измъкне един милион долара в брой и още толкова в недвижимо имущество. Да можеха Рамфис или Радамес да бъдат поне като Порфирио! Истински пич, пълен с амбиции. И като всеки победител си имаше врагове. Все му подшушваха някоя историйка за Рубироза, съветваха го да го изгони от дипломатическата кариера, защото скандалите му петнели лика на страната. Завистници.

Каква по-добра пропаганда за Доминиканската република от такъв пич. Откакто мулатът беше женен за Флор де Оро, се мъчеха да го накарат да откъсне главата на този развратник, защото съблазнил дъщеря му, завъртял ѝ главата. Нямахше да го направи. Той познаваше предателите, надушваше ги, преди дори самите те да знаят, че ще го предадат. Затова беше още жив, а толкова юди гниеха в „Ла Куарента“, „Ла Виктория“, на остров Беата, в търбусите на акулите или в тлъстите червеи на доминиканската земя. Горкият Рамфис, горкият Радамес. Добре че поне Анхелита беше по-своятна и остана край него.

Излезе от ваната и се обля под душа. Смяната на топлата със студена вода го освежи. Вече беше наистина по-бодър. Докато си слагаше дезодорант и талк, се заслуша в Радио Карибе, което пропагандираше идеите и призивите на „интелигентния злодей“, както той наричаше Джони Абес, когато беше в добро настроение.

Сипеха нападки срещу „плъха от Мирафлорес“, срещу „тази венесуелска отрепка“, и говорителят — избрал тона, който той педераст заслужаваше — заяви, че президентът Ромуло Бетанкур не само уморил венесуелския народ от глад, но донесъл и нещастие на Венесуела: нима наскоро не се разби още един самолет на Венесуелските авиолинии, с шейсет и двама загинали? Нямахше да стане, както я мислеше той педераст. Вярно, успя да накара ОАД да му наложи санкции, но ще видим кой ще се смее последен. Не го тревожеха нито плъхът от двореца в Мирафлорес, нито наркоманът от Пуерто Рико Муньос Марин, нито костариканският гангстер Фигерес. Тревожеше го Църквата. Напускайки Сиудад Трухильо, за да отиде в Испания, Перон го предупреди: „Пазете се от свещениците, Генералисимус. Мен не ме свалиха нито олигарсите, нито военните, а падретата. Или се разберете с тях, или ги ликвидирайте веднъж завинаги“. Него нямахше да успеят да свалят. Торможеха го, вярно. От онзи черен 25-и януари — точно преди година и четири месеца — не бяха спирали да го торможат нито за ден. С писма, бюлетини, църковни служби, помени, проповеди. Всичко, което тая паплач в расо казваше или правеше против него, рикошираше навън и вестниците, радиата и телевизиите говореха вече за неизбежното падане на Трухильо, щом „Църквата му обърна гръб“.

Обу си долните гащи, фланелката, чорапите. Синфоросо беше оставил снощи — сгънати до гардероба, и закачалката, на която

висеше безупречният сив костюм — бялата риза с яка и синята вратовръзка на бели шарки, които щеше да сложи тази сутрин. Какво ли правеше по цял ден и цяла нощ в „Санто Доминго“ епископ Райли? Дали налиташе на монахините? Бяха ужасни, някои имаха и косми по лицата. Спомняше си, защото Анхелита учеше в този колеж — за порядъчните хора. Малките му внуци — също. Как само му се подмазваха тия монахини — до Пасторското писмо. Може би Джони Абес е прав, време беше да действа. Щом манифестите, статиите, протестите на институциите и на Конгреса по радиото и по телевизията не ги вразумяваха, да удари пръв. „Народът го направи! Помете охраната, поставена да пази чуждестранните епископи, нахлу в «Санто Доминго» и в епископството в Ла Вега, повлече за косите грингото Райли и испанеца Панал и ги линчува. Отмъсти за оскърблението, нанесено на отечеството“. Щяха да пратят съболезнованията и извиненията си на Ватикана, на Светия отец Хуан Глупака — Балагер беше майстор в писането им — и за назидание щяха да накажат неколцина виновници, подбрани сред углавните престъпници. Но дали като видеха трупове на епископите, разкъсани от народния гняв, другите гарвани щяха да се вразумят? Не, не беше моментът. Не бива да дава никакви поводи на Кенеди за дебаркиране и да доставя удоволствие на Бетанкур, на Муньос Марин и Фигерес. Трябваше да запази хладнокръвие и да пипа внимателно, като *marine*.

Но това, което му диктуваше разумът, не стигаше до жлезите му. Спря да се облича, причерня му. Усети как яростта се надига у него като лъкатушещ поток от лава и напират към мозъка, който сякаш пламва. Затвори очи и започна да брой до десет. Яростта беше вредна както за управлението, така и за сърцето му, можеше да му докара някой инфаркт. Онази вечер в Махагоновата къща едва не припадна от ярост. Постепенно се успокои. Винаги когато беше необходимо, успяваше да се овладее: да се преструва, да се прави на мил и сърдечен с най-големите човешки отрепки, с вдовиците, със синовете и братята на предателите, ако се наложеше. И затова щеше да навърши вече трийсет и втората си година, откакто бе поел бремето на страната.

Мъчеше се да се справи със сложното закопчаване на жартиерите, за да изпълне чорапите си. Колко приятно беше да дава воля на яростта си сега, когато това не застрашаваше държавата, за урок на тия плъхове, жаби, хиени и змии. Акулите с пълни търбуси

бяха свидетели, че си позволяваше това удоволствие. Не беше ли някъде в Мексико трупът на предателя Хосе Алмоина? Ами на баска Хесус де Галиндес още една змия, която ухапа ръката, дето ѝ даваше хляб?

И на Рамон Мареро Аристи, който си мислеше, че като е известен писател, може да дава информация на *Ню Йорк Таймс* срещу правителството, което плащаше всичките му пиянства, книги и курви? Ами трупове на трите сестрички Мирабал, дето си играеха на комунистки и героини, не бяха ли и те в търбусите на акулите — като доказателство, че когато дадеше воля на яростта си, нищо не можеше да го спре? Дори Валериано и Барахита, лудите от „Ел Конде“, бяха доказателство за това.

Спря се с обувка в ръката, спомняйки си тази прословута двойка — цяла институция в колониалния град. Живееха под лавровите дървета на парка Колумб, под арките на катедралата, и в най-оживените часове заставаха пред вратите на луксозните магазини за обувки и бижута по „Ел Конде“, изпълняваха лудите си номера и хората им пускаха по някоя монета или нещо за ядене. Неведнъж беше виждал Валериано и Барахита, облечени в дрипи, накичени със смешни дрънкулки. Когато се мислеше за Христос, Валериано влачеше кръст; когато беше Наполеон, размахваше дръжката на метла, ръмжеше някакви заповеди и налиташе на врага. Един от хората на Джони Абес докладва, че лудият Валериано започнал да осмива Шефа, наричайки го Ченгето. Стана му любопитно. Отиде да хвърли един поглед в кола с тъмни стъкла. Старецът, накичил гърди със стъкълца и капачки от бира, се перчеше с медалите си като палячо пред група стреснати минувачи, които се чудеха да се смеят ли или да бягат оттам. „Ръкопляскайте на Ченгето, смотаняци“, крещеше Барахита и сочеше лъскавите гърди на лудия. Тогава усети как лавата се надига у него, как го заслепява, настървява го да накаже безсрамника. Веднага даде заповед. Но на другата сутрин, като си помисли, че в крайна сметка лудите не знаят какво правят и вместо да наказва Валериано, трябваше да пипне хитреците, които бяха подучили лудите, заповяда на Джони Абес пак в една тъмна утрин като тази: „Лудите са, си луди. Освободи ги“. Шефът на Военните тайни служби се намръщи: „Късно е, Ваше Превъзходителство. Още вчера ги хвърлихме на акулите. Живи, както наредихте“.

Изправи се, вече обут. Един държавник не съжалева за решенията, които е взел. Никога и за нищо не беше съжелявал. И тия двама епископи щеше да хвърли живи на акулите. Стигна до онази част от сутрешния си тоалет, която му доставяше истинско удоволствие, като си спомни за романа *Quo Vadis?*, прочетен на младини, единствения, който му беше винаги подръка. Една история за римляни и християни, от която запомни завинаги образа на изтънчения и богат Петроний, Арбитъра на елегантността, който всяка сутрин се съвземаше благодарение на масажите и обливанията, благовонната, есенциите, парфюмите и на ласките на своите робини. Ако имаше време, би направил като Арбитъра: след упражненията за раздвижване на мускулите и стимулиране на сърцето да се отпусне цяла сутрин в ръцете на масажистки, педикюриски, маникюриски, фризьори и теляци. Но си правеше само лек масаж по обяд, след ядене, а повече — в неделя, когато можеше да се откъсне за два-три часа от неотложните си задължения. Но не беше време да се отдава на сладострастните занимания на великия Петроний. Трябваше да се задоволи с тези десет минути, за да си сложи парфюма дезодорант *Yardley*, който Мануел Алфонсо му пращаше от Ню Йорк — горкият Мануел, как ли я караше след операцията, — финия хидратантен френски крем за лице *Bienfait du Matin* и одеколona, също *Yardley*, с лек Мирис на царевичак, с който натри гърдите си. Като се среса и приглади тънките си мустачки, които носеше от двайсет години, той напудри лицето си с талк, за да скрие под лекия бял слой онази мургавина — наследена от предците му по майчина линия, хайтянски негри, — която винаги беше презирал у другите и у самия себе си.

Беше готов, със сако и вратовръзка, в пет без шест минути. Установи го със задоволство, никога не надхвърляше час. Това беше едно от суеверията му: ако не влезеше в кабинета си точно в пет, през деня щеше да се случи нещо лошо.

Приближи се до прозореца. Още беше тъмно, като нощ. Но видя, че има по-малко звезди, отколкото преди час. Блещукаха плахо. Денят скоро щеше да настъпи и те щяха да се стопят. Взе един бастун и тръгна към вратата. Едва я отвори и чу как двамата военни адютанти удрят токове:

- Добро утро, Ваше Превъзходителство.
- Добро утро, Ваше Превъзходителство.

Отвърна им, кимайки. С бегъл поглед прецени, че униформите им са в ред. Не допускаше никакво нехайство, никаква небрежност у никого от офицерите или войниците от въоръжените сили, но при адютантите — в корпуса, натоварен с неговата охрана — едно скъсано копче, петно или гънка по панталона или по куртката, едно накривено кепе бяха тежки провинения, които се наказваха с няколко дни строг режим, а понякога и с изгонване и връщане в редовите батальони.

Лек ветрец полюшваше дърветата в имението „Радамес“ и прекосявайки го, той чуваше шепота на листата, а в конюшната — отново цвиленето на кон. Джони Абес, доклад за хода на кампанията, посещение във Военновъздушната база „Сан Исидро“, доклад на Чиринос, обяд с *the marine*, три-четири аудиенции, преписка с министъра на вътрешните работи и вероизповеданията, преписка с Балагер, преписка с Кучо Алварес Пина, председател на Доминиканската партия, и разходка по Малекон след посещението при мама Хулия. Да отиде ли да спи в Сан Кристобал, за да се отърве от лошите спомени от онази вечер?

Влезе в кабинета си в Националния дворец, когато часовникът му показваше точно пет. На бюрото го чакаше закуската — плодов сок, препечени филийки с масло, горещо кафе — с две чаши. И ставайки на крака, шефът на тайните служби — полковник Джони Абес Гарсия:

— Добро утро, Ваше Превъзходителство.

[1] Морските пехотинци (англ.). — Б.пр. ↑

[2] Организация на американските държави. — Б.пр. ↑

[3] Децима — строфа от десет стиха. — Б.пр. ↑

3.

— Няма да дойде — чу се внезапно гласът на Салвадор. — Ще изгубим още една нощ, ще видите. — Ще дойде — отвърна веднага Амадито нервно. — Облече маслинозелената униформа. Военните адютанти получиха заповед синият шевролет да е готов. Защо не ми вярвате? Ще дойде.

Салвадор и Амадито седяха отзад в колата, паркирана край Малекон, и от половин час, откакто чакаха там, си разменяха все едни и същи реплики. Но този път нито Антонио Имберт — на волана, нито Антонио де ла Маса до него, опрял лакът на прозорчето, се обади. Четиримата се взираха трескаво в редките коли, идващи от Сиудад Трухильо, които минаваха край тях по посока на Сан Кристобал, пронизвайки мрака с жълтите си фарове. Някой от тях не беше небесносиният шевролет с перденца на прозорците, модел 1957-а, който чакаха.

Намираха се на няколко метра от Животновъдния панаир, където имаше доста ресторанти — най-известният, „Пони“, сигурно беше пълен с хора, които ядяха печено — и два-три бара с музика, но вятърът духаше на изток и не довяваше шума, въпреки че те виждаха светлините сред стволите и короните на палмите в далечината. Затова пък грохотът на вълните, които се разбиваха в скалите, и шумът на прибоя бяха толкова силни, че трябваше да викат, за да се чуват помежду си. Колата, със затворени врати и загасени фарове, беше готова да потегли.

— Помните ли, когато започнахме да идваме тук, на Малекон, на хладно и далеч от градските *calies*^[1]? — Антонио Имберт подаде глава през прозореца и пое с пълни гърди нощния бриз. — Тук заговорихме сериозно и за конспирацията.

Никой от приятелите не му отговори веднага, сякаш се мъчеха да си спомнят или не бяха обърнали внимание на думите му.

— Да, тук, на Малекон, преди почти шест месеца — обади се Салвадор Естреля Садала след малко.

— По-рано беше — промърмори Антонио де ла Маса, без да се извърща. — Когато убиха сестрите Мирабал, през ноември, тук говорихме за престъплението. Сигурен съм. И от доста време бяхме идвали вече на Малекон нощем.

— Приличаше на сън — рече отнесено Имберт. — Непостижимо, далечно. Също както в детството си човек мечтае да стане герой, пътешественик или филмов актьор. Още не мога да повярвам, че ще стане тази вечер, мамка му.

— Ако дойде — измърмори Салвадор.

— Обзалагам се на каквото искаш, Турко — повтори Амадито уверено.

— Все пак се съмнявам, защото днес е вторник — мърмореше Антонио де ла Маса. — Винаги ходи в Сан Кристобал в сряда, а ти си в корпуса на адютантите, Амадито, и много добре знаеш това. Защо ще ходи в друг ден?

— Не знам защо — настоя лейтенантът. — Но ще ходи. Облече маслинозелената униформа. Поръча за синия шевролет. Ще ходи.

— Сигурно в Махагоновата къща го чака някое хубаво дупе — каза Антонио Имберт. — Някое свежо, непипнато.

— Ако нямаш нищо против, да говорим за друго — прекъсна го Салвадор.

— Все забравям, че пред праведник като теб не може да се говори за задници — извини се мъжът на волана. — Да речем, че в Сан Кристобал си има някакво мераче. Може ли да го кажа така, Турко? Или и това не е за девствените ти уши?

Но на никого не му беше до шеги. Дори на самия Имберт, говореше само за да минава времето.

— Внимание — възкликна Де ла Маса и изпъна врат напред.

— Това е камион — отвърна Салвадор, хвърляйки бегъл поглед към приближаващите се жълтеникави фарове. — Не съм нито светец, нито фанатик, Антонио. Просто изповядвам вярата си. И след Пасторското писмо на епископите от 25 януари миналата година съм горд, че съм католик.

Наистина беше камион. Премина, като бумтеше и се клатушкаше с високия си товар от сандъци, привързани с въжета. Буботенето му постепенно заглъхна и накрая изчезна.

— Значи един католик не може да говори мръсотии, но може да убива, а, Турко? — предизвикваше го Имберт. Често правеше така: двамата със Салвадор Естреля Садала бяха най-близките приятели в групата. Все си подхвърляха закачки, понякога толкова груби, че другите мислеха, че ще стигнат до бой. Но никога не се бяха карали, нищо не можеше да развали дружбата им. Въпреки всичко, тази вечер на Турко изобщо не му беше до шеги.

— Просто да убива — не. Но да ликвидира един тиранин — да. Чувал ли си за „тираноубийството“? В крайни случаи Църквата го допуска. Писал го е свети Тома Аквински. Да ти кажа ли откъде го знам? Когато започнах да Помагам на хората от „Четиринайсети юни“ и разбрах, че все някога ще се наложи да натисна спусъка, отидох да се посъветвам с духовния ни наставник, отец Фортин. Един канадски свещеник в Сантяго. Той ми уреди аудиенция при монсеньор Лино Занини, нунций на Негово светейшество. „Грехота ли е за един вярващ да убие Трухильо, монсеньор?“ Той притвори очи и се замисли. Мога да ти повторя думите му, с италианския му акцент. Показа ми един цитат на свети Тома от Богословския сборник. Ако не го бях прочел, нямаше да бъда тук с вас тази вечер.

Антонио де ла Маса се беше извърнал и го гледаше:

— Споделил си това с духовния си наставник?

Гласът му прозвуча заплашително. И лейтенант Амадо Гарсия Гереро се уплаши Де ла Маса да не изпадне в някой от онези пристъпи на ярост, които го обхващаха, откакто Трухильо заповяда да убият брат му Октавио преди години. Като пристъпа, който едва не сложи край на приятелството му със Салвадор Естреля Садала. Но той го успокои:

— Беше отдавна, Антонио. Когато започнах да помагам на хората от „Четиринайсети юни“. За такъв мухльо ли ме смяташ, да споделям подобно нещо с клетия отец?

— Обясни ми защо можеш да казваш *мухльо*, но не и *задник*, *мамка му* или *таковам*, Турко — подхвърли му шеговито Имберт, опитвайки се отново да разведри напрежението. — Нали всички лоши думи са оскърбление за Господа?

— Не думите оскърбяват Господ, а мръсните помисли — примири се Турко и прие предизвикателството. — Мухльовците, дето задават тъпи въпроси, сигурно не го оскърбяват. Но пък доста му досаждат.

— Получи ли причастие тая сутрин и с чиста душа ли идваш за голямото събитие? — продължи да го дразни Имберт.

— Причестявам се всеки ден от десет години — обясни Салвадор. — Но не знам дали душата ми е такава, каквато трябва да бъде на един християнин. Само Господ го знае.

„Такава е“, каза си Амадито. От всички хора, които познаваше през трийсет и една годишния си живот, Турко беше човекът, на когото се възхищаваше най-много. Беше женен за Урания Миесес, леля на Амадито, която той обичаше много. Откакто стана кадет във Военната академия „Баталя де лае Карерас“, оглавявана от полковник Хосе Леон Естевес (Печито), мъж на Анхелита Трухильо, обикновено прекарваше отпуските си у семейство Естреля Садала. Беше се сблизил много със Салвадор, с него споделяше всичките си проблеми, тревоги, мечти и съмнения и преди да вземе каквото и да е решение, се съветваше с него. Семейство Естреля Садала подготвиха и празника на Амадито за дипломирането и удостояването му с почетната шпага — пръв във випуск от трийсет и пет офицери!, — на който присъстваха осем негови лели по майчина линия. А след години отпразнуваха заедно и събитието, което младият лейтенант смяташе за най-добрата новина в живота си: одобряването на молбата му за постъпване в най-престижната част във въоръжените сили — на военните адютанти, отговарящи за личната охрана на Генералисимуса.

Амадито затвори очи и пое дълбоко соления бриз, който нахлуваше през четирите отворени прозореца. Имберт, Турко и Антонио де ла Маса мълчаха. С Имберт и Де ла Маса се запозна в къщата на улица „Махатма Ганди“ и случайно стана свидетел на скандала между Турко и Антонио — толкова жесток, че вече мислеше, че ще почнат да се стрелят; а след няколко месеца стана свидетел и на помиряването на Антонио и Салвадор в името на една обща цел: убийството на Козела. Нима в деня на празника, който Урания и Салвадор му устройха през 1959 година, когато се изпиха толкова бутилки ром, някой можеше да предположи, че след по-малко от две години, в тази прохладна звездна нощ във вторник, на 30 май 1961 година, Амадито щеше да чака тук самия Трухильо, за да го убие. Колко много неща се бяха случили от деня, когато малко след като отиде на улица „Махатма Ганди“ 21, Салвадор го хвана за ръката и го поведе с много сериозен вид към най-тихото кътче в градината.

— Трябва да ти кажа нещо, Амадито. Защото те обичам. Защото всички вкъщи те обичаме.

Говореше толкова тихо, че младежът изпъна врат, за да го чува.

— Какво значи това, Салвадор?

— Значи, че не искам да ти провалям кариерата. Можеш да имаш проблеми, ако идваш тук.

— Какви проблеми?

Лицето на Турко, почти винаги спокойно, се смръщи. Тревожен блясък се появи в очите му.

— Помагам на момчетата от „Четиринайсети юни“. Ако ме разкрият, ще стане много лошо за теб. Офицер от корпуса на военните адютанти на Трухильо. Представи си!

На лейтенанта не можеше и през ум да му мине, че Салвадор участва в тайни заговори и помага на хората, които се бяха организирали, за да се борят срещу Трухильо след кубинското нашествие от 14 юни в Констанса, Маймон и Естеро Ондо, в което загинаха толкова хора. Знаеше, че Турко мрази режима и макар Салвадор и жена му да внимаваха пред него, от време на време изтърваха по някоя приказка против правителството. Веднага млъкваха, защото знаеха, че макар да не се интересуваше от политика, като всеки офицер от армията, Амадито изпитваше дълбока, сляпа преданост към върховния Шеф, Благодетеля и Бащата на новата нация, който от три десетилетия ръководеше съдбините на републиката и живота и смъртта на доминиканците.

— Нито дума повече, Салвадор. Вече ми каза всичко. Вече го чух. И забравих какво съм чул. Ще продължа да идвам, както досега. Това е моят дом.

Салвадор го погледна с онзи открит, жизнерадостен поглед, който заразяваше Амадито.

— Да пийнем по една бира тогава. Няма нужда да сме тъжни.

И, разбира се, първите хора, на които представи годеницата си, когато се влюби и започна да мисли за женитба, бяха — след леля Мека, неговата любимка от единайсетте сестри на майка му — Салвадор и Урания. Луисита Хил! Щом се сетеше за нея, стомахът му се свиваше от угризения, обземаше го гняв. Извади една цигара и я пъкна в устата си. Салвадор му поднесе огънче със запалката си. Малката прелестна мулатка, нежната, кокетната Луисита Хил. След

едно учение беше отишъл с двама приятели да се разходят с платноходка в Ла Романа. На пристана две момичета купуваха прясна риба. Заговориха се с тях и отидоха заедно да слушат общинския оркестър на открито. Те ги поканиха на някаква сватба. Само Амадито успя да отиде, защото имаше свободен ден, а приятелите му трябваше да се върнат в казармата. Влюби се като луд в тази тъничка дяволита мулатка с искрящи очи, която танцуваше меринга като някоя звезда от „Доминикански глас“. И тя в него. При второто им излизане — на кино и на бар — успя да я целуне и погали. Беше жената на неговия живот, не би я заменил с никоя друга. Като напет младеж, Амадито беше казал това на много жени от кадетските си години, но този път беше самата истина. Луиса го заведе да го запознае със семейството си в Ла Романа, а той я покани на обяд у леля Мека в Сиудад Трухильо и една неделя — у семейство Естреля Садала. Бяха възхитени от Луиса. Когато им каза, че мисли да ѝ направи предложение, го насърчиха: била прекрасна. Амадито поиска официално ръката ѝ от родителите ѝ. Според устава поиска разрешение за женитба и от командването на военните адютанти.

Това беше първият му сблъсък с една действителност, която дотогава — въпреки двайсет и деветте си години, отличните оценки, прекрасното си досие на кадет и офицер — изобщо не познаваше. („Като повечето доминиканци“, помисли си.) Отговорът на молбата се бавеше. Обясниха му, че от адютантския корпус я пращали в *SIM*^[2], за да проучат човека. Че след седмица или десет дни ще получи разрешението. Но той не получи отговор нито след десет, нито след петнайсет, нито след двайсет дни. На двайсет и първия ден Шефа го повика в кабинета си. Това беше единственият път, в който размени няколко думи с Благодетеля, макар толкова често да беше стоял до него на обществени събития, и за първи път този човек, когото виждаше всеки ден в имението „Радамес“, спря погледа си на него.

За погледа на Трухильо лейтенант Парсия Гереро беше чувал от дете в семейството си — най-вече от дядо си, генерал Ермохенес Гарсия, — в училище, а по-късно и като кадет и офицер. Поглед, на който никой не можеше да устои, без да сведе смутено очи, смазан от силата, излъчваща се от тези пронизващи зеници, и който сякаш четеше и най-съкровените мисли, скритите желания и щения, и караше хората да се чувстват като голи. Амадито се надсмиваше тогава така

лекомислено. Шефа сигурно е голям държавник и с миогледа, волята и работоспособността си беше превърнал Доминиканската република във велика страна. Но той не е Господ. И погледът му можеше да бъде само поглед на простосмъртен.

Достатъчно му беше да влезе в кабинета, да удари токове и да се представи с най-подходящия по устав глас, който успя да изтръгне от гърлото си: „Лейтенант Гарсия Гереро на вашите заповеди, Ваше Превъзходителство!“ — за да се почувства като наелектризиран. „Заповядайте“, чу той острия глас на мъжа, който седеше в другия край на стаята зад бюро, облицовано с червена кожа, и пишеше, без да вдига глава. Младежът направи няколко крачки и застана мирно, нито един мускул по него не трепваше, той дори не мислеше, вперил поглед в сивите, грижливо пригладени коси, в безупречния костюм — синьо сако и жилетка, бяла риза с безукорна яка и колосани маншети, сребриста вратовръзка с перла — и в ръцете му — лист хартия, върху който бързо пишеше нещо със синьо мастило. На лявата му ръка успя да види онзи пръстен с проблясващ скъпоценен камък, който според суеверните бил амулет, даден му на младини — когато бил в Жандармерийската гвардия и преследвал „бандитите“, надигнали се срещу американската военна окупация — от някакъв хаитянски магьосник, който му казал, че докато го носи, ще бъде неуязвим за врага.

— Добра служебна характеристика, лейтенант — чу го да казва.

— Много благодаря, Ваше Превъзходителство.

Той вдигна посребрената си глава и големите му очи, втренчени, безизразни и лишени от блясък, се спряха на него. „Никога в живота си не съм се страхувал — сподели после момчето със Салвадор. — Докато този поглед не падна върху мен, Турко. Вярно е. Сякаш човъркаше в съзнанието ми“. Настъпи дълго мълчание, докато тези очи оглеждаха униформата, снаряжението му, копчетата, вратовръзката, кепето му. Амадито започна да се поти. Знаеше, че и най-малката небрежност в облеклото предизвикваше у Шефа такова негодувание, че той можеше да избухне и жестоко да го порицае.

— Не бива да разваляте тази толкова добра характеристика, като се ожените за сестрата на един комунист. В моето правителство приятели и неприятели не се събират.

Говореше му кротко, без да сваля пронизващия си поглед от него. Той си помисли, че всеки момент пискливото му гласче ще премине във фалцет.

— Братът на Луиса Хил е сред подривните елементи от „Четиринайсети юни“. Знаехте ли го?

— Не, Ваше Превъзходителство.

— Вече го знаете — прокашля се и добави със същия тон: — В тази страна има много жени. Намерете си друга.

— Да, Ваше Превъзходителство.

Видя как той кимна с глава, давайки му да разбере, че срещата е приключила.

— Позволете да се оттегля, Ваше Превъзходителство.

Удари токове и козирува. Излезе с военна стъпка, прикривайки тревогата, която го парализираше. Всеки военен се подчинява на заповедите, особено когато те идват от Благодетеля и Бащата на новата нация, който бе отделил няколко минути от времето си, за да говори лично с него. Щом беше заповядал това на него, привилегирания офицер, значи беше за негово добро. Трябваше да се подчини. Така и направи, стискайки зъби. В писмото му до Луиса Хил нямаше нито една дума, която да не е вярна: „Много съжалявам и макар да страдам от това, трябва да прекъсна връзката си с теб и да ти кажа с болка, че не можем да се оженим. Началството ми забранява заради антитрухилистката дейност на брат ти — нещо, което ти скри от мен. Разбирам защо го направи. Но се надявам и ти да разбереш, че съм принуден да взема това трудно решение против волята си. Въпреки че винаги ще си спомням за теб с любов, няма да се видим повече. Желая ти щастие в живота. Не ми се сърди“.

Дали красивата, весела, тъничка девойка от Ла Романа му беше простила? Макар никога повече да не я видя, тя остана завинаги в сърцето му. Луиса се беше омъжила за богат земеделец от Пуерто Плата. Но ако е успяла да му прости за раздялата, никога не би му простила за другото, ако го знаеше. И той никога нямаше да си го прости. Дори ако след няколко минути видеше в краката си надупчения с куршуми труп на Козела — искаше да изстреля патроните си точно в студените му очи на игуана, — пак нямаше да си го прости. „Поне това Луиса никога няма да разбере“. Нито тя, нито който и да е друг — освен тези, които замислиха покушението.

Знаеше го, разбира се, и Салвадор Естреля Садала, при когото лейтенант Гарсия Гереро отиде онова утро — на улица „Махатма Ганди“ 21, — на размъване, смазан от омраза, от пиене и отчаяние, направо от бардака на Пуча Витини, или Пуча Брасобан — горе, на улица „Хуана Салтитопа“, — където полковник Джони Абес и майор Роберто Фигероа Карион го бяха завели, след като извърши онова, та с уискито и с някоя сладурана да забрави това премеждие. „Премеждие“, „жертва за родината“, „изпитание на волята“, „кървава дан за Шефа“ — такива неща му говореха. А после го поздравиха, че си е заслужил повишението. Амадито всмукна от цигарата и я захвърли на шосето — мъничък фойерверк, който заискри от удара в асфалта. „Ако не започнеш да мислиш за друго, ще се разплачеш“, рече си, засрамен при мисълта, че Имберт, Антонио и Салвадор можеха да го видят разплакан. Щяха да си помислят, че го е дострашало. Стисна зъби, докато не го заболяха. Никога и за нищо не се беше чувствал така сигурен, както за това. Докато Козела беше жив, нямаше живот за него, щеше да броди отчаян, както правеше от онази нощ през януари 1961 година, когато целият свят се стовари отгоре му и за да не налага дулото, дотича на улица „Махатма Ганди“ 21 да потърси утеха при своя приятел Салвадор. Разказа му всичко. Не веднага. Защото не можа да продума нито дума, когато Турко му отвори вратата, стреснат от силното блъскане призори — от което и той, и жена му, и децата наскочаха сънени от леглата, — и на прага ѝ се озова пред разпасания и вонящ на кръчма Амадито. Само разтвори ръце и прегърна силно Салвадор. „Какво става, Амадито? Умрял ли е някой?“ Отведоха го в спалнята, сложиха го в леглото и го оставиха да се поуспокои, защото бръщолевеше несвързано. Урания Миесес му приготви отвара от мента и го накара да я изпие на глътки, като бебе.

— Не ни казвай нищо, за което после можеш да съжеляваш — предупреди го Турко.

Върху пижамата си беше облякъл кимоно с китайски йероглифи. Беше седнал в единия ъгъл на леглото и гледаше нежно Амадито.

— Оставям те със Салвадор — каза леля му Урания и го целуна по челото, ставайки. — За да говориш спокойно и да му кажеш всичко, което ще ти е трудно да кажеш на мен.

Амадито ѝ благодари. Турко загаси горната лампа. По абажура на малката лампа на нощното шкафче имаше рисунки, които червенееха

от блясъка на крушката. Облаци ли бяха? Животни ли?

— Спи, Амадито. През деня нещата няма да ти изглеждат така трагични.

— Същото ще е, Турко. Ден и нощ ще се отвращавам от себе си. И още по-лошо ще стане, като изтрезнея.

Всичко започна онзиден по обяд в щаба на военните адютанти до имението „Радамес“. Току-що се беше върнал от Бока Чика, където го прати майор Роберто Фигероа Карион — офицер за свръзка на шефа на Генералния щаб с генералисимус Трухильо, — за да предаде един запечатан плик на генерал Рамфис Трухильо в базата на Доминиканските военновъздушни сили. Лейтенантът влезе в кабинета на майора да рапортува, че е изпълнил заповедта, и той го прие, гледайки го дяволито. Показа му папката с червена подвързия, която лежеше на бюрото му.

— Знаеш ли какво има тук?

— Една седмица отпуск, за да отида на плаж ли, господин майор?

— Повишението ти в старши лейтенант, момче! — отвърна весело шефът и му подаде папката.

— Зяпнах от изненада, защото ми беше рано още. — Салвадор го слушаше, без да помръдва. — Оставах ми още осем месеца, за да подам молбата за повишение. Помислих си: „Утешителна награда, защото ми отказаха отпуск за женитбата“.

Лицето на Салвадор, седнал в края на леглото, се смръщи от неудобство.

— Нима не знаеше, Амадито? Другарите ти, шефовете не са ли ти споменавали за изпитанията за вярност?

— Мислех, че това са приказки — отвърна твърдо убеден, с раздражение Амадито. — Кълна се. Това не е нещо, с което хората се хвалят. Не знаех. Сполетя ме изневиделица.

Вярно ли беше това, Амадито? Още една лъжа, поредната от онзи низ от лъжи, с които се щадеше и с които животът ти бе пълен, откакто влезе във Военната академия. Откакто се роди, защото си роден почти с Ерата. Разбира се, че е трябвало да знаеш, да подозираш; нали в крепостта Сан Педро де Макорис, а после и при адютантите си чувал, долавял, подразбирал си от шегите, перченето, парадирането, хвалбите, че преди да бъдат повишени, избраниците, елитът,

офицерите, на които се поверяваха най-отговорните постове, бяха подлагани на изпитание за вярност към Трухильо. Знаеше много добре, че има такова нещо. Но сега лейтенант Гарсия Гереро знае и че изобщо не пожела да разбере какво точно означава това изпитание. Майор Фигероа Карион му стисна ръката и му повтори онова, което беше чувал толкова често, че накрая започна да го вярва:

— Голяма кариера правиш, момче.

Заповяда му да отиде у тях в осем вечерта — щели да пийнат по чашка за повишението му и да оправят някаква формалност.

— Ела с джипа — каза му на сбогуване майорът.

В осем часа Амадито беше пред дома на шефа си. Той не го покани вътре. Сигурно е надничал през прозореца, защото още преди Амадито да успее да слезе от джипа, се появи на вратата. Скочи веднага в колата си и без да отговори на поздрава на лейтенанта, му заповяда с пресилено естествен тон:

— Към „Куарента“, Амадито.

— В затвора ли, господин майор?

— Да, в „Куарента“ — повтори майорът.

— И вече знаеш кой ни чакаше там, Турко.

— Джони Абес — отвърна Салвадор.

— Полковник Абес Гарсия — поправи го с мрачна ирония Амадито. — Да, шефът на *SIM*.

— Сигурен ли си, че искаш да ми разкажеш това, Амадито? — Младежът усети ръката на Салвадор върху коляното си. — Няма ли после да ме намразиш, като знаеш, че и аз го знам?

Амадито познаваше Джони Абес по физиономия. Беше го зървал да се прокрадва като сянка по коридорите на Националния дворец, да слиза от блиндирания си черен кадилак или да се качва в него в градините на имението „Радамес“, да влиза или да излиза от кабинета на Шефа; и нещо, което само той можеше да прави и сигурно никой друг в цялата страна — да се появява по всяко време на деня и нощта в Националния дворец или в частната резиденция на Благодетеля и веднага да бъде приет. И сякаш вътрешностите му се обръщаха, както на много от другарите му от армията, от флота или от авиацията, щом зърнеше тая пихтиеста фигура, напъхана в униформата на полковник, живо отрицание на осанката, енергичността, войнствената мъжественост, силата и представителния вид, с които трябваше да се

отличават военните — както казваше Шефа, когато говореше за своите войници на националния празник и в Деня на въоръжените сили; щом зърнеш бузестото му погребално лице с мустачки, подрязани като на Артуро де Кордова или Педро Лопес Моктесума — най-модните мексикански актьори, — и двойната гуша на скопен петел, която висеше над късия му врат. Макар да говореха за това само в най-тесен кръг и след доста чашки ром, офицерите мразеха полковник Джони Абес Гарсия, защото не беше истински военен. Не беше заслужил нашивките си като тях, с учене, в Академията и по казармите, не се катереше с пот на челото по йерархическата стълбица. Сигурно ги беше получил като награда за мръсните услуги, с които бе заслужил и назначаването си за пълновластен: шеф на Военните тайни служби. Нямаха му вяра заради зловещите безчинства, в които го подозираха, заради изчезналите и екзекутираните, заради внезапно изпадналите в немилост високопоставени личности — като съвсем пресния случай със сенатор Агустин Кабрал, — заради ужасните доноси и мръсните клевети във вестникарската рубрика „Обществен форум“, излизаща всяка сутрин в *Ел Карибе*, които държаха хората нащрек, защото от това, което се казваше за тях там, зависеше съдбата им; заради интригите и манипулациите му понякога дори срещу хора, които изобщо не се занимаваха с политика, достойни мирни граждани, по някаква причина попаднали в безбройните шпионски мрежи, които Джони Абес Гарсия и многобройната му армия от *calies* бяха опънали по всички лабиринти на доминиканското общество. Много офицери — сред които и лейтенант Гарсия Гереро — се чувстваха длъжни по съвест да презират този индивид въпреки доверието, което му гласуваше Генералисимусът, защото смятаха, както много хора от правителството — а, изглежда, и самият Рамфис Трухильо, — че с необузданата си жестокост полковник Абес Гарсия уронва престижа на режима и прави услуга на тези, които го критикуваха. Но Амадито си спомняше и един разговор, в който прекият му началник, майор Фигероа Карион, въпреки всичко го защити пред група военни адютанти по време на една вечеря на чаша бира: „Полковникът може и да е демон, но за Шефа това е добре, защото всичко лошо се приписва на него, а на Трухильо — само доброто. Каква по-добра услуга от тази? За да трае трийсет години, едно правителство има нужда от някой Джони Абес, който да вади горещите кестени с голи ръце. И с

крака, и с глава, ако трябва. Да изгори целият. Да поема върху себе си омразата на враговете, а понякога и на приятелите. Шефа знае това и затуй го държи до себе си. Ако полковникът не му пазеше гърба, кой знае дали досега нямаше да му се случи вече това, което стана с Перес Хименес във Венесуела, с Батиста в Куба и с Перон в Аржентина“.

— Добър вечер, лейтенант.

— Добър вечер, господин полковник.

Амадито изпъна длан до кепето си и козирува, но Абес Гарсия му стисна ръката — имаше мека ръка, като напоена с пот гъба — и го потупа по гърба.

— Заповядайте.

До караулното на затвора, където се тъпчеха половин дузина войници, зад решетъчната врата на входа имаше малка стаичка, която сигурно беше административна канцелария, с маса и два-три стола. Беше зле осветена само от една крушка, която се полюшваше в края на дълъг шнур, покрит с мухи, а около нея жужеше облак от насекоми. Полковникът затвори вратата, посочи им столовете. Влезе един войник, с бутилка „Джони Уокър“ с червен етикет („Марката, която обичам най-много, защото Крачещия Хуанито ми е адаш“, пошегува се полковникът), чаши, кофичка с лед и няколко бутилки минерална вода. Докато наливаше в чашите, полковникът говореше на лейтенанта, сякаш майор Фигероа Карион го нямаше.

— Поздравления за новата нашивка. И за тази служебна характеристика. Знаем я много добре. *SIM* ви препоръча за повишение. За военните ви и граждански заслуги. Разкривам ви една тайна. Вие сте един от малцината офицери, на които е отказван отпуск за женитба, но се подчинихте, без да искате преразглеждане. Затова Шефа ви награждава, като изтегля повишението ви с една година напред. Да вдигнем тост с Крачещия Хуанито!

Амадито отпи голяма глътка. Полковник Абес Гарсия му беше напълнил чашата с уиски почти догоре и му бе долял съвсем малко минерална вода, тъй че усети питието като залп в мозъка си.

— В този момент, на това място, с Джони Абес, който те налива с уиски, не заподозря ли какво те очаква? — промълви Салвадор. Младежът долови горчивината, натежаваща в думите на приятеля му.

— Че ще бъде тежко и грозно, да, Турко — отвърна той, треперейки. — Но не и какво точно ще стане.

Полковникът напълни чашите още веднъж. Тримата пушеха, а шефът на *SIM* говореше колко е важно да не позволяват на вътрешния враг да надига глава и да го смазват още щом се опита да го направи.

— Защото, докато вътрешният враг е слаб и разединен, няма значение какво прави външният. Какво ни пука, че Съединените щати ще пицят, ОАД ще рита, а Венесуела и Коста Рика ще лаят. Това по-скоро ще обедини всички доминиканци като юмрук около Шефа.

Говореше провлечено и избягваше погледа на събеседника си. Малките му очички, тъмни и шарещи непрекъснато, не се спираха на нищо и сякаш улавяха онова, което оставаше скрито за другите. От време на време си бършеше потта с голяма червена кърпа.

— Най-вече военните. — Направи пауза и тръсна пепелта от цигарата си на пода. — И най-вече каймака на военните, лейтенант Гарсия Гереро. Към който принадлежите вече и вие. Шефа искаше да чуете това.

Направи отново пауза, всмукна дълбоко от цигарата, отпи глътка уиски. И сякаш едва тогава откри, че майор Фигероа Карион беше там:

— Знае ли лейтенантът какво очаква от него Шефа?

— Няма нужда да му се казва, той е офицерът с най-много ум в главата от неговия випуск. — Майорът приличаше на жаба в лицето и от алкохола физиономията му беше подпухнала и се беше зачервила още повече. На Амадито му се стори, че диалогът беше нещо като отрепетирана комедия. — Надявам се, че знае, в противен случай не заслужава тази нова нашивка.

Докато полковникът пълнеше за трети път чашите, отново настъпи мълчание. Той пусна кубчетата лед с ръце. „Наздраве“, рече и отпи, отпиха и те. Амадито си каза, че предпочиташе сто пъти повече глътка ром с кока-кола вместо това уиски, така му горчеше. И едва в този момент разбра казаното за Крачещия Хуанито. „Какъв глупак съм, да не разбера досега“, помисли си. Колко странна е тая кърпа на полковника! Беше виждал бели, сини, сиви кърпи. Но червени! Що за хрумване.

— Ще носите все по-голяма отговорност — рече полковникът тържествено. — Шефа трябва да е сигурен, че сте на висота.

— Какво трябва да направя, господин полковник? — Амадито вече се дразнеше от тия прелюдии. — Винаги съм изпълнявал

заповедите на началниците си. Никога няма да разочаровам Шефа. Става въпрос за изпитание на верността ми, нали?

Свел глава, полковникът гледаше в масата. Когато вдигна лице, лейтенантът забеляза блясък на задоволство в шарещите му очи.

— Така е, на офицерите с железни топки, на трухилистите до мозъка на костите, няма нужда да им подслаждаме горчивия хап. — Стана на крака. — Прав сте, лейтенант. Да приключваме с глупостите и после да отпразнуваме новата нашивка при Пучита Брасобан.

— Какво трябваше да направиш? — Салвадор говореше с голямо усилие, с прегракнало гърло, съкрушен.

— Да убия със собствените си ръце един предател. Така каза: „И без окоето ви да трепне, лейтенант“.

Когато излязоха на двора в затвора, Амадито усети, че ушите му бучат. До голямото бамбуково дърво, встрани от вилата, превърнатата в затвор и в център за изтезания на *SIM*, и до джипа, с който бяха дошли, имаше друг, почти същият, с угасени фарове. На задната седалка двама войници с пушки пазеха от двете страни някакъв тип със завързани ръце и кърпа на устата.

— Елате с мен, лейтенант — каза му Джони Абес и седна зад волана на джипа, в който бяха войниците. — Следвай ни, Роберто.

Щом двете коли излязоха от затвора и поеха по крайбрежното шосе, се разрази буря и нощта се изпълни с гръмотевици и светкавици.

Потоци вода ги заляха.

— Добре че заваля, макар че ще се намокрим — обади се полковникът. — Ще се разхлади. Селяните се молеха за малко дъжд.

Не помнеше колко време пътуваха, но сигурно не беше много, защото пък си спомни, че когато влязоха в бардака на Пуча Витини, след като спряха джипа на улица „Хуана Салтитопа“, стенният часовник в салончето при входа показваше десет часа вечерта. Всичко, което стана, откакто беше взел майор Фигероа Карион от дома му, бе продължило два часа. Абес Гарсия излезе от шосето и джипът започна да подскача и да се тресе, сякаш щеше да се разпадне по запустялото поле с висока трева и камънаци, което прекосяваше, следван отблизо от джипа на майора, чиито фарове ги осветяваха. Беше тъмно, но лейтенантът разбра, че се движеха покрай морето, защото грохотът на вълните се чуваше така близко, та сякаш бучеше в ушите му. Стори му се, че заобикалят малкия пристан Ла Калета. И щом джипът спря, спря

и да вали. Полковникът слезе с един скок и Амадито го последва. Двата войници бяха обучени, защото, без да чакат заповеди, свалиха затворника, блъскайки го. При светлината на една светкавица лейтенантът видя, че вързаният е бос. През целия път беше стоял съвсем кротко, но щом стъпи на земята, сякаш най-сетне разбра какво го чака и започна да се гърчи, да ръмжи и да се мъчи да освободи ръцете и устата си. Амадито, който дотогава беше избягвал да го гледа, забеляза конвулсивните движения на главата му в усилието да се освободи от кърпата на устата си, да каже нещо, може би да помоли да се смият над него или да ги прокълне. „Ами ако извадя револвера и стрелям в полковника, в майора и в двамата войници и го оставя да избяга?“, помисли си той.

— Вместо един, щеше да има двама убити на скалата — рече Салвадор.

— Добре че спря да вали — оплака се майор Фигероа Карион, слизайки от джипа. — Вир-вода станах, мамка му.

— Имате ли оръжие? — попита го полковник Абес Гарсия. — Не карайте бедния дявол да страда повече.

Амадито кимна, без да продума. Направи няколко крачки и застана до затворника. Войниците го пуснаха и се отдалечиха. Мъжът не се втурна да бяга, както той предположи. Краката не го държаха и сигурно, скован от страх, не можеше да помръдне в тревите и в калта на това поле, брулено от силния вятър. Но въпреки че не се опита да побегне, продължаваше да върти отчаяно глава отдясно наляво и от горе на долу и да прави напразни усилия да махне превръзката от устата си. Чуваше се пресекливото му ръмжене. Лейтенант Гарсия Гереро допря дулото на пистолета си в слепоочието му и стреля. Гърмежът го заглуши и го накара да затвори за миг очи.

— Довършете го — рече Абес Гарсия. — Никога не се знае.

Амадито се наведе и опипа главата на падналия — беше спокоен и безмълвен — и отново стреля от упор.

— Така е добре — каза полковникът, хвана го за ръката и го побутна към джипа на майор Фигероа Карион. — Войниците знаят какво трябва да правят. Да вървим при Пучита да се погреем.

Докато Роберто караше джипа, лейтенант Гарсия Гереро седеше безмълвен, като почти не чуваше разговора между полковника и майора. Но си спомняше нещо, което бяха казали:

— Тук ли ще го погребат?

— Ще го хвърлят в морето — обясни шефът на *SIM*. — Това ѝ е хубавото на тая скала. Висока е, отсечена като с нож. Долу морето се е врязало в нея, дълбоко е — като кладенец. Пълно е с акули, селдови акули, които дебнат. Веднага ще го налапат, бих искал да видя това. Не оставят никакви следи. Сигурно, бързо и чисто.

— Би ли познал тази скала? — попита го Салвадор.

Не. Помнеше само, че преди да пристигнат, бяха минали край малкия залив Ла Калета. Но не можеше да си спомни целия път от „Ла Куарента“.

— Ще ти дам приспивателно. — Салвадор сложи отново ръка на коляното му. — Да поспиш седем-осем часа.

— Още не съм свършил, Турко. Потрай още малко. Преди да ме заплюеш в лицето и да ме изхвърлиш от дома си.

Бяха отишли в бардака на Пуча Витини, по прякор Пучита Брасобан, стара къща с балкони и изсъхнала градина, бардак, посещаван от повечето *calies* и хората, свързани с правителството и със *SIM*, за които, според слуховете, работеше и тая плесната в устата, симпатична дъртофелница Пуча, изкачила се по професионалната стълбица до администраторка и управителка на курви, след като сама е била такава из бардаците на улица „Дос“ на младини, и то с голям успех.

Тя ги посрещна на вратата и поздрави Джони Абес и майор Фигероа Карион като стари познати. А Амадито докосна по брадичката: „Какво сладурче!“. Отведе ги на втория етаж и ги настани на малка масичка до бара. Джони Абес поръча да донесат от Крачещия Хуанито.

— Доста късно схванах, че така казвате на уискито, господин полковник — призна си Амадито. — Джони Уокър. Крачещия Хуанито. Съвсем просто, а не го разбрах.

— По-добро е от психиатрите — отвърна полковникът. — Без Крачещия Хуанито нямаше да мога да поддържам умственото си равновесие, най-важното нещо в моята работа. За да я върша добре, трябва да съм спокоен, хладнокръвен, леден пич. Да не бъркам никога чувствата с разума.

Още нямаше клиенти, освен един плешив мъж с очилца, който пиеше бира, седнал на бара. От джубокса се чуваше болеро и Амадито

позна плътния глас на Тоня ла Негра. Майор Фигероа Карион стана и отиде да покани на танц една от жените, които си шепнеха в ъгъла, под голям плакат от мексикански филм с Либертад Ламарк и Тито Гисар.

— Имате доста здрави нерви — заяви полковник Абес Гарсия. — Не с всички офицери е така. Виждал съм много храбреци, които в критичен момент се сриват. Виждал съм ги да пълнят гащите от страх. Защото, макар никой да не вярва, за да убиеш, се иска повече кураж, отколкото за да умреш.

Напълни чашите и каза: „Наздраве“. Амадито пи жадно. Колко чаши? Три, пет, скоро изгуби представа за времето и мястото. Не само пи, но и танцува с една индианка, понатисна я и после я вкара в малка стаичка, осветена от крушка с червен целофан, която се люлееше над леглото с ярка шарена покривка. Не може да я оправи. „Много съм пиян, сладурче“, извини се. Но истинската причина беше топката в стомаха му, споменът за това, което беше направил. Най-сетне набра кураж и каза на полковника и на майора, че си тръгва, защото е смазан от толкова пиене.

Тримата излязоха пред вратата. Там черният блиндиран кадилак с шофьора вече чакаше Джони Абес, заедно с един джип с ескорт от въоръжени телохранители. Полковникът му подаде ръка.

— Не искате ли да знаете кой беше онзи?

— Предпочитам да не знам, господин полковник.

Пихтиестото лице на Абес Гарсия се разтегли в иронична усмивка, докато той се бършеше с огненочервената кърпа.

— Много е лесно да вършиш тия работи, без да знаеш за кого става въпрос. Не се занасяйте, лейтенант. Който влиза във водата, трябва да се намокри. Беше един от ония, от „Четиринайсети юни“, братчето на бившата ви годеница, мисля. Луиса Хил, нали? Добре, доскоро, доста работа ще свършим заедно. Ако ви потрябвам, знаете къде да ме намерите.

Лейтенантът усети отново ръката на Турко върху коляното си.

— Излъгал е, Амадито — опита се да го успокои Салвадор. — Може да е бил всеки друг. Излъгал те е. За да те смаже докрай, да те накара да се почувстваш още по-обвързан, като роб. Забрави какво ти е казал. Забрави какво си направил.

Амадито кимна. И съвсем бавно посочи револвера в кобура си.

— Следващия път ще стрелям, за да убия Трухильо, Турко — рече. — Ти и Тони можете да разчитате на мен за каквото и да е. Няма да ви се налага вече да сменяте темата, като идвам в тази къща.

— Внимавайте, внимавайте, този идва право към нас — обади се Антонио де ла Маса и вдигна рязаното дуло на височината на прозореца, готов за стрелба.

Амадито и Естреля Садала също стиснаха оръжията. Антонио Имберт запали мотора. Но колата, която идваше по Малекон към тях, движейки се бавно, сякаш търсеше нещо, не беше шевролет, а малък фолксваген. Спираше често, докато не ги откри. Тогава направи пълен завой към мястото, където бяха паркирали. Спря до тях с угасени фарове.

[1] Въоръжени патрули на Военните тайни служби по улиците на града. — Б.пр. ↑

[2] Военните тайни служби. — Б.пр. ↑

4.

— Няма ли да се качите да го видите? — казва най-сетне жената.

Урания знае, че този въпрос напирва в устата на болногледачката, откакто е влязла в малката къща на улица „Сесар Николас Пенсон“, и вместо да я помоли да я заведе в стаята на господин Кабрал, отиде в кухнята да си направи кафе.

— Първо ще закуся — отвръща ѝ тя, без да се усмихва, и смутена, болногледачката свежда поглед. — Имам нужда от сили, за да се кача по тази стълба.

— Разбрах, че отношенията ви с него са охладнели, чух нещо такова — извинява се жената и не знае къде да дене ръцете си. — Само попитах. Дадох вече закуска на господина и го обръснах. Винаги става много рано.

Урания кима. Вече е по-спокойна и сигурна. Оглежда пак жалката обстановка. Освен че боята по стените е олющена, всичко изглежда смалено и разкривено: плотът на масата, мивката, шкафът. Същите мебели ли бяха? Нищо не можеше да познае.

— Идва ли някой при него? От семейството, искам да кажа. — Дъщерите на госпожа Аделина — госпожа Лусиндита и госпожа Манолита, идват винаги по обед. — Жената е висока, на зряла възраст, с панталон под бялата престилка, и изправена на прага на кухнята, не крие смущението си. — Преди леля ви идваше всеки ден. Но откакто си счупи крака, вече не излиза.

Леля Аделина беше доста по-малка от баща ѝ, да е най-много на седемдесет и пет години. Значи си е счупила крака. Дали е все така набожна? Преди се причестяваше всеки ден.

— Той в спалнята си ли е? — Урания изпива последната глътка кафе. — Разбира се, къде другаде може да бъде. Не, не ме придружавайте.

Качва се по стълбата с изтъркано перило, без саксиите с цветя, които помнеше, и все с чувството, че всичко се е смалило. Като стига до горния етаж, забелязва счупените плочки, някои и отлепени.

Навремето беше модерна малка къща, комфортна, мебелирана с вкус; всичко се е скапало, прилича на бордей в сравнение с резиденциите и кондоминатите, които видя вчера в Беля Виста. Спира пред първата врата — това беше неговата стая — и преди да влезе, почуква няколко пъти с кокалчетата на пръстите си.

Посреща я силната светлина, която нахлува през широко отворения прозорец. Блясъкът я заслепява за секунди, после пред нея постепенно се очертават леглото със сива покривка, старият шкаф с овално огледало, фотографиите по стените — как ли се е сдобил със снимката от дипломирането ѝ в Харвард? — и накрая, в стария кожен фотьойл с широки облегалки, вижда стареца, облечен в синя пижама, с пантофи. Сякаш е потънал в креслото. Съсхрипал се е и се е смалил като къщата. Нещо бяло в краката на баща ѝ привлича погледа ѝ — малко гърне, пълно до половината с урина.

Тогава косите му бяха черни, с елегантно посребрени слепоочия. Сега оределите кичури по плешивата му глава са мръсножълтеникави. Очите му бяха големи, с уверения поглед на господар на света (когато не беше край Шефа), а тези мънички миши очички я гледаха втренчено, с боязън. Имаше зъби, а сега няма, сигурно са му махнали ченето (тя прати пари да му го направят преди няколко години) и устните му са хлътнали, а бузите му са толкова сбръчкани, че сякаш ще се слоят. Целият се е свил, краката му едва стигат до земята. За да го погледне, тогава трябваше да вдигне глава, да изпъне врат, а сега, ако се изправеше, щеше да ѝ стигне до рамото.

— Аз съм Урания — прошепва, пристъпяйки към него. Сяда на леглото, на метър от баща си. — Спомняш ли си, че имаш дъщеря?

Забелязва вътрешното вълнение на старчето по мърдащите му бледи кокалести ръце с тънки пръстчета, отпуснати на краката му. Но малките очички остават безизразни, макар да не се откъсват от Урания.

— И аз те познах — изрича Урания. — Не знам защо дойдох, какво правя тук.

Старчето започва да клати глава от горе на долу и отдолу нагоре. От гърлото му излиза протяжен, дрезгав, пресеклив стон — като оплакване на мъртвец. Но след малко се успокоява, а очите му са все така вторачени в нея.

— Къщата беше пълна с книги. — Урания хвърля един поглед на голите стени. — Какво стана с тях? Разбира се, вече не можеш да

четеш. Имаше ли време да четеш тогава? Не си спомням да съм те виждала някога с книга. Беше твърде зает. И аз съм много заета сега, колкото теб по онова време, а може би и повече. По десет-дванайсет часа съм в кантората или на срещи с клиенти. Но намирам време да чета по малко всеки ден. Съвсем рано, докато навън, сред небостъргачите на Манхатън, съмва, или нощем, като хвърлям по един поглед към светлините на тези кошери от стъкло. Много обичам да го правя. В неделя чета по три-четири часа, след като гледам *Meet the Press*^[1] по телевизията. Това е предимството, че не се омъжих, татко. Знаеш, нали? Твоята дъщеричка остана стара мома. Навремето ти казваше: „Каква беда! Да не си намери мъж!“. И аз не си намерих, татко. По-точно, не пожелах. Имах предложения. В университета. В Световната банка. В кантората. Представи си, все още може да се появи изневиделица някой кандидат. На моите четирийсет и девет години! Не е чак толкова ужасно да си сам. Например имам време да чета, вместо да се грижа за мъжа си, за децата.

Изглежда, разбира всичко и заинтригуван, не смее да помръдне, за да не я прекъсне. Стои неподвижно, крехките му гърди се повдигат равномерно, малките му очички са вперени в устните ѝ. От време на време по улицата минава кола, чуват се стъпки, гласове, откъслечни разговори, приближават се — по-силни или по-слаби — и се губят в далечината.

— Апартаментът ми в Манхатън е пълен с книги — продължава Урания. — Както тази къща, когато бях малка. По право, икономика, исторически. Но в спалнята ми са само доминикански. Документални, есеистика, мемоари, много исторически книги. Сецаш ли се за кой период? За Ерата на Трухильо, за кой друг. Най-важното нещо, което ни се е случило за петстотин години. Казваше го така убедително.

Вярно е, татко. През тези трийсет и една години изкрystalизира всичко лошо, което сме трупали от времето на конкистата. В някои от тези книги те има и теб като действащо лице. Министър на външните работи, сенатор, председател на Доминиканската партия. Има ли нещо, което да не си бил, татко? Превърнах се в експерт по Трухильо. Вместо да играя бридж, голф, да яздя или да ходя на опера, хобито ми е да проучвам какво е ставало през онези години. Жалко, че не можем да поговорим. Колко неща би могъл да ми обясниш, защото си ги преживял рамо до рамо с твоя скъп Шеф, който ти се отплати толкова

лошо за верността ти. Бих искала да ми обясниш например дали Негово превъзходителство спа и с мама.

Забелязва внезапен стрес у стареца. Крехкото му съсухрено телце подскача в креслото. Урания изпъва напред шия и го наблюдава. Дали така ѝ се е сторило? Изглежда, я чува, прави усилия да разбере какво му казва.

— Позволи ли му? Примири ли се? Използва ли го за кариерата си?

Урания поема дълбоко дъх. Оглежда стоята. На нощното шкафче има две снимки в сребърни рамки. От първото ѝ причастие в годината, когато почина майка ѝ. Сигурно си е отишла от този свят със спомена за дъщеричката си, плуваща в прекрасната рокля от тюл, с този ангелски поглед. Другата снимка е на майка ѝ — съвсем млада, с черни коси, разделени на път в средата, с изтънени вежди и тъжни замечтани очи. Стара, пожълтяла, малко смачкана снимка. Приближава се до нощното шкафче, поднася я до устните си и я целува.

Бе чула как колата спира пред къщата. Сърцето ѝ се разтуптява; без да помръдне от мястото си, вижда блестящия хром, лъскавата каросерия, искрящите отблясъци на луксозната кола през пердетата на прозореца. Долавя стъпките, звънецът звъни два-три пъти и тя чува — хипнотизирана, стресната, вцепенена — как прислужницата отваря вратата. Ослушва се, но не разбира нито дума от краткия диалог на стълбата. Сърцето ѝ бие лудо, до пръсване. На вратата се чука. Младичката прислужница, малката индианка с шапчица на главата и уплашено лице, наднича през откренатата врата:

— Президентът е дошъл да ви навести, госпожо. Генералисимусът, госпожо!

— Кажи му, че съжалявам, но не мога да го приема. Кажи му, че госпожа Кабрал не приема гости, когато Агустин не е вкъщи. Върви, така му кажи.

Стъпките на момичето се отдалечават — плахи, несигурни, по стълбата с перилата, украсени със саксии, пълни с алено мушкато. Урания оставя снимката на майка си на нощното шкафче, връща се до ъгъла на леглото. Сгушен в креслото си, баща ѝ я гледа тревожно.

— Така е постъпил със своя министър на образованието в началото на управлението си Шефа и ти го знаеш много добре, татко. С младия учен дон Педро Енрикес Уреня, изискан и талантлив човек.

Отишъл да навести съпругата му, докато той бил на работа. Тя имала доблестта да нареди да му кажат, че не приема гости, когато съпругът ѝ не е вкъщи. В началото на Ерата все още било възможно една жена да откаже да приеме Шефа. Когато споделила това с дон Педро, той си подал оставката, заминал и не стъпил повече на този остров. И благодарение на това стана толкова известен като преподавател, историк, критик и филолог в Мексико, Аржентина и Испания. Какво щастие, че Шефа е пожелал да спи с жена му. Тогава, в началото, един министър все още можел да си подаде оставката, без да пострада при катастрофа, да пропадне в някоя пропаст, да бъде намушкан с нож от някой луд или да го изядат акулите. Добре е направил, не мислиш ли? С тази постъпка се е спасил от опасността да стане като теб, татко. Ти щеше ли да го направиш или щеше да извърнеш глава? Като твоя добър приятел, когото мразеше, скъпия ти колега, когото не можеше да понасяш, дон Фройлан, нашия съсед. Помниш ли, татко?

Дребният старец се разтреперва и стене пак като на умряло. Урания изчаква да се успокои. Дон Фройлан! Той говореше тихо с баща ѝ в малката стая, на терасата или в двора по времето, когато идваше при него по няколко пъти на ден и когато бяха съюзници в междуособните борби на трухилистките фракции; борби, които Благодетеля разпалваше сам, за да обезвреди своите сътрудници, като ги държи непрекъснато нащрек, да пазят гърба си от ударите на вътрешните врагове, които пред обществото бяха негови приятели, братя и съмишленици. Дон Фройлан живееше в къщата отсреща, на чийто керемиден покрив в момента са накацали в редичка и се помайват половин дузина гълъби. Урания се приближава до прозореца. И домът на този влиятелен господин — също министър, сенатор, интендант, канцлер, посланик и какво ли не още през онези години — не се е променил много. Не беше кой да е, а министър на външните работи през май 1961 година, по време на големите събития.

Къщата е боядисана все така в сиво и бяло, но също се е смалила. Пристроили са още едно крило от четири-пет метра, което е в пълен контраст с островърхия триъгълен портик — като на готически замък, където тя често виждаше, на отиване и на връщане от училище следобед, елегантната фигура на съпругата на дон Фройлан. Щом я зърнеше, тя я викаше: „Урания, Урания! Ела при мен, миличка, я да те погледна. Какви хубави очи имаш, момиченце! Красива си като майка

си, Уранита“. Галеше я по косата с красивите си ръце с яркочервен маникюр. Като прокарваше пръсти в косите ѝ и докосваше кожата на главата ѝ, ѝ действаше някак приспивно. Еухения ли се казваше? Лаура ли? Име на цвете ли имаше? Магнолия? Забравила е. Но не и лицето ѝ, снежнобялата ѝ кожа, мекия поглед, царствената ѝ фигура. Изглеждаше винаги официално облечена. Урания я обичаше, защото беше мила, правеше ѝ подаръци, водеше я на басейна в кънтри клуба и най-вече, защото беше приятелка с майка ѝ. Мислеше си, че ако майка ѝ не беше отишла на небето, щеше да бъде толкова хубава и изискана като съпругата на дон Фройлан. Той обаче съвсем не беше представителен. Нисичък, плешив, дебел, никоя жена не би му обърнала и капка внимание. Дали защото е бързала да си намери съпруг, или от интерес се е принудила да се омъжи за него?

Това се пита, смутена, докато отваря кутията с шоколадови бонбони, обвити в станиол, която госпожата ѝ подаде, целувайки я леко по бузата, след като я извика от вратата на къщата: „Уранита! Ела, имам изненада за теб, миличка!“ — когато момиченцето слизаше от училищния автобус. Уранита влиза в къщата, целува госпожата — която е облечена в рокля от синкав тюл, обувки с висок ток, гримирана като за бал, с колие от перли и бижута по ръцете — и отваря пакета, увит в хартия за подаръци и вързан с розова панделка.

Поглежда лъскавите бонбони и изгаря от нетърпение да ги опита, но не смее — няма ли да е невъзпитано? — и тогава колата спира на улицата, съвсем наблизо. Госпожата се стряска, както правят често и някак странно конете, сякаш чули тайнствена заповед. Пребледнява и гласът ѝ става строг: „Трябва да се прибираш“. Ръката, отпусната на рамото ѝ, се стяга, стиска я, побутва я към вратата. И когато тя вдига послушно ученическата си чанта и понечва да си тръгне, вратата се отваря широко: внушителната фигура на господина, облечен в тъмен костюм, с бели колосани маншети и златни бутонели, подаващи се от ръкавите на сакото, ѝ препречва пътя. Онзи господин, с тъмните очилца, който е навсякъде, дори в паметта ѝ. Застива вцепенена, зяпнала с уста, и гледа, само гледа. Негово превъзходителство ѝ се усмихва спокойно.

— Коя е тази?

— Уранита, дъщерята на Агустин Кабрал — отвръща домакинята. — Тъкмо си тръгва.

И Уранита наистина си тръгва, без дори да се сбогува, толкова е впечатлена. Пресича улицата, влиза вкъщи, качва се по стълбата и от спалнята си наднича през пердетата, чака, очаква президентът да излезе отново от къщата отсреща.

— Дъщеря ти беше толкова наивна, че не се питаше какво прави Бащата на нацията там, когато дон Фройлан не е вкъщи. — Баща ѝ, сега по-спокоен, я слуша. Поне така изглежда, без да откъсва очи от нея. — Бях толкова наивна, че когато ти се върна от Конгреса, изтичах да ти кажа. „Видях президента, татко! Дойде на гости при съпругата на дон Фройлан, татко“. Как се облеци тогава!

Сякаш му бяха съобщили за смъртта на много скъп човек. Сякаш му бяха казали, че е болен от рак. Целият пламна, пребледня и пак пламна. А очите му се взираха отново и отново в лицето на момиченцето. Как да ѝ обясни? Как да я предупреди за опасността, която застрашава семейството?

Инвалидът се мъчи да отвори очички, да ги разшири.

— Дъще, има неща, които не знаеш, които не разбираш още. Но аз ги разбирам и заради теб, за да те пазя. Обичам те повече от всичко на света. Не ме питай защо, но трябва да забравиш това. Не си била у семейство Фройлан. Не си видяла и жена му. И изобщо, изобщо не си видяла този, за когото си мислиш. За твое добро е, дъще. И за мое. Не го казвай повече, не го разправяй. Обещаваш ли ми? Никога? На никого? Заклевах ли се?

— Заклех ти се — казва Урания. — Но дори тогава не подозирах нищо. Даже когато заплаши прислугата, че ако повторят тази измислица на дъщеря му, ще си изгубят работата. Толкова наивна бях. Когато разбрах защо Генералисимусът посещаваше съпругите на министрите, те вече не можеха да си позволят това, което направи Енрикес Урения. Трябваше да се примиряват като дон Фройлан, че им слага рога. И понеже не можеха да направят нищо друго — да извлекат някаква полза от това. И ти ли направи така? Идваше ли Шефа при мама? Преди аз да се родя ли? Или когато бях още много малка, щом не помня? Правил го е с красивите съпруги. Мама беше красива, нали? Не помня да е идвал, но може да е ставало преди. Какво направи мама? Примири ли се? Зарадва ли се, горда от оказаната ѝ чест? Такова беше правилото, нали? Добрите доминиканки да бъдат благодарни, че Шефа

им е оказал честта да ги оправи. Вулгарно ли ти се струва? Но нали това беше глаголът, който твоят скъп Шеф използваше?

Да, това беше. Урания е сигурна, беше го чела в много от книгите за Ерата в библиотеката си. Трухильо, толкова внимателен, изискан и изтънчен в говора — истински хипнотизатор на змии, когато пожелаеше, — можеше нощем, след доста чаши испанско бренди „Карлос I“, да изтърси внезапно най-мръсните думи — онези, дето се говорят по захарните плантации и по колибите, сред хамалите на пристанището в Осама, по стадионите и бордеите, — да говори, както говорят мъжете, когато им се иска да се почувстват по-големи мъжкар, отколкото са. Понякога Шефа можеше да бъде ужасно вулгарен и да повтаря пиперливите думи от младините си, когато е бил надзирател в плантациите на Сан Кристобал или жандармерист. Лакеите му ги приветстваха със същия ентузиазъм, с който приветстваха и речите му, написани от сенатор Кабрал и от Конституционалния сархош. Хвалеше се дори с „жените, които е оправял“, което лакеите също приветстваха — макар това да ги превръщаше в потенциални врагове на доня Мария Мартинес, Превъзходната дама, — дори когато тези жени бяха собствените им съпруги, сестри, майки или дъщери. Това не беше плод на развинтеното и знойно доминиканско въображение, така необуздано, когато ставаше въпрос да се преувеличават нечии достойнства или пороци и да се разкрасяват някои истински истории, които се превръщаха във фантазии. Имаше и измислени, разкрасени истории, подсолени от склонността на сънародниците ѝ към жестокост. Но историята в Бараона наистина беше вярна. Нея Урания не я беше чела, а я чу (едва не повърна), разказана от човек, който беше винаги близо, съвсем близо до Благодетеля.

— Конституционалния сархош, татко. Да, сенатор Хенри Чиринос, юдата, който те предаде. От неговата мръсна уста я чух. Учудваш ли се, че съм го виждала? Длъжна бях, като служител на Световната банка. Директорът ме помоли да го представям на един от приемите на нашия посланик. По-точно, на посланика на президента Балагер. На демократичното гражданско правителство на президента Балагер. Чиринос се справи по-добре от теб, татко. Отстрани те от пътя си, никога не изпадна в немилост пред Трухильо и накрая смени курса и се приспособи към демокрацията, макар да беше голям

трухилист, като теб. Той беше там, във Вашингтон, по-грозен от всякога, подут като жаба, забавляваше гостите си и пиеше като сунгер. Дори си позволи лукса да развлича присъстващите с вицове от Ерата на Трухильо. Той!

Инвалидът е затворил очи. Дали не заспа? Отпуска глава на облегалката, със зейнала устичка, сбръчкана и беззъба. Така е по-слаб и уязвим, през халата се виждат неокосмените му гърди, белезникавата кожа с изпъкнали ребра. Диша равномерно. Едва сега забелязва, че баща ѝ е без чорапи, стъпалата и глезените му са като на дете.

Посланикът не можа да я познае. Как можеше да предположи, че тази служителка на Световната банка, която му поднася на английски поздрав от името на директора, е дъщерята на стария му колега и другар Умника Кабрал? След като поднесе протоколния поздрав, Урания направи всичко възможно да стои по-далеч от посланика, разменяйки по някоя, дума с хората, дошли като нея заради служебните си задължения. След известно време реши да си тръгне. Приблужи се до кръга от хора, които слушаха посланика на демокрацията, но това, което той говореше, привлече вниманието ѝ. Пепелява и пълпчива кожа, отвратителна муцуна, тройна брадичка, слонски корем, който ще се пръсне под синия костюм с модна жилетка и стегната червена вратовръзка. Посланик Чиринос каза, че това се случило в Бараона, през последния период от управлението на Трухильо, когато в един от пристъпите си на самохвалство, много присъщи за Шефа, той заявил, че за да даде пример и тласък на доминиканската демокрация, вече оттеглил се от правителството (беше сложил за президент марионетка своя брат Ектор Биенвенидо, по прякор Черния), нямало да се кандидатира за президентството, а за скромния губернаторски пост на някоя провинция. И то като кандидат на опозицията!

Посланикът на демокрацията пръхти, поема си дъх и дебне със събраните си очички за ефекта, предизвикан от думите му. „Разбирате ли, господа — надсмива се той. — Трухильо — кандидат на опозицията на собствения си режим!“ Ухилва се и продължава, казвайки, че в тази предизборна кампания дон Фройлан Арала, една от многото „десни ръце“ на Генералисимуса, произнесъл реч, призовавайки Шефа да не се кандидатира за губернатор, а за президент на републиката, какъвто продължавал да бъде в сърцето на

доминиканския народ. Всички смятали, че дон Фройлан изпълнява указанията на Шефа. Но не било така. Или поне — посланик Чиринос изпива последната си глътка уиски със злорад блясък в очите — онази вечер вече не било така: възможно е дон Фройлан да е действал, както му е било наредено, но после Шефа да е променил мнението си и да е решил да играе още няколко дни този фарс. Така постъпвал понякога, макар да правел за смях най-талантливите си сътрудници. Дон Фройлан Арала може и да е носел на главата си разкошни рога, но той имал и отличен ум. За тази реч, маркираща житието на Шефа, той го наказал, както обикновено, като го засегнал там, където ще го заболи най-много — в мъжката чест.

Целият местен елит се стекъл на приема в клуба в чест на Шефа по указание на Доминиканската партия в Бараона. Танцувало се, пиело се. Станало късно и изведнъж Шефа, много весел, се изправил пред широката мъжка аудитория — офицери от местния гарнизон, министри, сенатори и депутати, придружаващи го в обиколката му, губернатори и изтъкнати личности, — която забавлявал със спомени от първата си изборна обиколка преди три десетилетия, погледнал ги с онзи тъжен, носталгичен поглед, с който гледал често в края на празненствата, и сякаш изпадайки в пристъп на слабост, възкликнал:

— Аз бях много обичан мъж. Мъж, който е държал в обятията си най-красивите жени на тази страна. Те ми вдъхнаха сили, за да я изправа на крака. Без тях никога нямаше да постигна това, което направих. (Вдигнал чашата си към светлината, погледнал питието, преценил прозрачния му и бистър цвят.) И знаете ли коя беше най-добрата от всички жени, които съм оправил? („Простете, приятели, за грубия глагол — извинява се посланикът, — но цитирам съвсем точно Трухильо“.) (Направил още една пауза, вдъхнал аромата на коняка в чашата си. Извърнал глава с посребрени коси и сред кръга от мъже, които го слушали, открил мъртвобледото пълно лице на министъра. И довършил с думите: Жената на Фройлан!

Отвратена, Урания се мръщи, както онази нощ, когато чу посланик Чиринос да добавя, че дон Фройлан се усмихнал геройски, разсмял се, развеселен като останалите от шегата на Шефа. „Бял като платно, без да припадне, без да се сгромоляса, поразен от сърдечен удар“, уточни дипломатът.

— Как е възможно, татко? Човек като Фройлан Арала, културен, образован, интелигентен, да стигне дотам, че да се примири с това. Какво ви правеше? Какво ви даваше, за да превърне дон Фройлан, Чиринос, Мануел Алфонсо, теб, всички свои десни и леви ръце, в мръсни отрепки?

Не можеш да го проумееш, Урания. Много неща от Ерата успя да разбереш; в началото някои от тях ти се струваха необясними, но с повече четене, слушане, проучване и размисли успя да разбереш, че милиони хора — смазани от пропагандата, от липсата на информация, оскотели от назиданията и изолацията, лишени от правото на избор, от волята и дори от любопитството си, заради страха и принудата да бъдат раболепни и покорни — могат да стигнат дотам, че да обожествят Трухильо. Не само да се страхуват от него, но и да го обичат, както децата започват да обичат властните си родители и да вярват, че боят и наказанията са за тяхно добро. Но не успя да разбереш изобщо как най-образованите доминиканци, умовете на страната — адвокати, лекари, инженери, някои от които бяха завършили най-добрите университети в Съединените щати или в Европа, чувствителни, културни, с опит, начетени, с идеи и вероятно с чувство за хумор, емоционални, съвестни, — могат да понасят тези жестоки издевателства (всеки ги беше изпитвал поне веднъж), както дон Фройлан Арала онази нощ в Бараона.

— Жалко, че не можеш да говориш — повтаря, връщайки се към настоящето. — Щяхме да се опитаме да го проумеем заедно. Какво накара дон Фройлан да остане все така верен като куче на Трухильо? Беше му верен докрай — като теб. Не участва в заговора — като теб. Продължи да лиже ръката на Шефа дори след като той се е изфукал в Бараона, че е оправял жена му. На Шефа, който го пращаше да обикаля из цяла Южна Америка и в качеството си на канцлер на републиката да се среща с всички правителства — от Буенос Айрес до Каракас, от Каракас до Рио или Бразилия, от Бразилия до Монтевидео, от Монтевидео до Каракас, — за да продължава да оправя на спокойствие красивата ни съседка.

Това е картина, която не дава мира на Урания от доста време, която я кара и да се смее, и да се възмущава. Как министърът на външните работи през Ерата на Трухильо се качва и слиза от самолетите и обикаля южноамериканските столици, изпълнявайки

категоричните заповеди, които го чакат на всяко летище, да продължава тази истерична обиколка и търсейки си поводи, да досажда на правителствата. Само и само да не се връща в Сиудад Трухильо, докато Шефа издевателства над жена му. За това говореше и самият Кросуелър, най-известният биограф на Трухильо. Така че всички го знаеха, дон Фройлан — също.

— Струваше ли си, татко? Заради илюзията, че участваш във властта ли? Понякога си мисля, че не е това, че кариерата е нещо второстепенно. И че всъщност на теб, на Арала, на Пичардо, на Чиринос, на Алварес Пина, на Мануел Алфонсо ви харесваше да си цапате ръцете. Че Трухильо изрови от дъното на душите ви някакво мазохистично призвание на хора, които имат нуждата да бъдат оплювани, малтретирани, които трябва да минат през омерзението, за да се реализират.

Инвалидът я гледа, без да мигне, не помръдва нито с устни, нито с малките си ръчички, отпуснати на коленете му. Сякаш е някаква мумия, някакво балсамирано човече, малка восъчна кукла. Халатът му е избелял и тук-там прокъсан. Сигурно е много стар, от десетпетнайсет години. На вратата се чука. Тя казва: „Влезте“ — и болногледачката се появява с чинийка, пълна с парченца манго, нарязани на полукръгчета, и пюре от ябълка или банан.

— Винаги му давам някакъв плод късно сутрин — обяснява тя, без да влиза. — Лекарят казва, че стомахът му не бива да остава дълго празен. И като яде толкова малко, трябва да му давам по нещо тричетири пъти на ден. Вечер — само бульонче. Може ли?

— Да, влезте.

Урания гледа баща си и неговите очи не се откъсват от нея, той не поглежда болногледачката дори когато тя сядва пред него и започва да му дава с лъжичка от леката закуска.

— Къде е изкуствената му челюст?

— Трябваше да му я махнем. Толкова отслабна, че му разкървавяваше венците. За това, което яде — бульони, резенчета плод, пюре и кашички, — не му трябва.

Известно време стоят смълчани. Щом инвалидът преглътне, болногледачката поднася лъжичката до устата му и чака търпеливо старецът да я отвори. И тогава внимателно му дава следващата. Винаги ли прави така? Или това внимание се дължи на присъствието на

дъщеря му? Сигурно. А когато е сама с него, му се кара и го щипе, както правят детегледачките с децата, които още не могат да говорят, когато майката не ги вижда.

— Дайте му няколко лъжички — казва болногледачката. — Той обича това. Нали, дон Агустин? Нали искате дъщеря ви да ви даде пюренце? Да, да, ще му хареса. Дайте му няколко лъжички, докато сляза да донесе чашата с вода, че я забравих.

Подава полупразната чиния на Урания, която машинално я поема, и излиза, без да затвори вратата. След кратко колебание Урания поднася към устата му лъжичката с парченце манго. Инвалидът, който все така не сваля очи от нея, затваря уста и стиска устни като капризно дете.

[1] Среща с пресата (англ.). — Б.пр. ↑

5.

— Добро утро — отвърна той.

Полковник Джони Абес беше оставил на писалището му сутрешния си доклад със събитията от вчера и с някои прогнози и идеи. Обичаше да ги чете: полковникът не си губеше времето с глупости, както бившият шеф на Военните тайни служби — генерал Артуро Р. Еспайлят, Бръснача, завършил Военната академия „Уест Пойнт“, който му дотягаше със стратегическите си фантазии. Дали Бръснача работеше за ЦРУ? Бяха го уверявали в това. Но Джони Абес не успя да го докаже. Ако някой не работеше за ЦРУ то това беше полковникът — той мразеше янките.

— Кафе, Ваше Превъзходителство?

Джони Абес беше в униформа. Но макар да се мъчеше да изглежда безупречно, както изискваше Трухильо, не можеше да постигне кой знае какво с разплутата си и безформена фигура. Беше по-скоро нисък, отколкото висок, издутият му корем си пасваше с двойната гуша, над която стърчеше издадената му напред брадичка, прорязана от дълбок белег. Бузите му също висяха като пихтия. И само свирепите му шарещи очички издаваха интелигентността, скрита в тази уродлива физика. Беше на трийсет и пет или шест години, но приличаше на старец. Не бе ходил нито в „Уест Пойнт“, нито в друга военна академия; нямаше да го приемат поради липсата на физически данни и призиванието за военен. Той беше това, което Гитълман, инструкторът на Благодетеля при морските пехотинци, наричаше „телом и духом жаба“ — заради липсата на мускули, тлъстините и склонността му към интригантство. Трухильо го направи полковник от днес за утре и същевременно — в един от онези пристъпи на вдъхновение, които маркираха политическата му кариера — реши да го назначи за шеф на *SIM* на мястото на Бръснача. Защо го направи? Не беше заради жестокостта му, а по-скоро заради студенината — най-студеното същество, което бе виждал в тази страна на хора с гореща кръв и душа. Удачно решение ли беше? Напоследък имаше провали.

Неуспехът на атентата срещу президента Бетанкур не беше единственият, излъга се и с предполагаемия бунт на командантите Елой Гутиерес Менойо и Уилям Морган срещу Фидел Кастро, който се оказа клопка, заложена от Брататия, за да привлече кубински емигранти на острова и да ги пипне. Така разсъждаваше Благодетеля, докато прелистваше доклада и отпиваше от кафето.

— Настоявате да измъкнете епископ Райли от колежа „Санто Доминго“ — промълви той. — Седнете, налейте си кафе.

— Може ли, Ваше Превъзходителство?

Полковникът имаше мелодичен глас от младини, когато беше радиокоментатор по бейзбол, баскетбол и конни надбягвания. Оттогава му останаха само увлечението по езотеричните книги — признаваше, че е розенкройцер, — носните кърпи, които бе наредил да боядисват червени, защото, казваше, това бил цветът на съдбата за Овена, и способността да вижда аурата на всеки човек (глупости, които размиваха Генералисимуса). Настани се пред писалището на Шефа с чашка кафе в ръка. Навън беше още тъмно, кабинетът тънеше в полусянка и само в златистия кръг на малката лампа се открояваха ръцете на Трухильо.

— Трябва да спускаме този цирей, Ваше Превъзходителство. Най-големият проблем не е Кенеди, твърде зает с провала на инвазията в Куба. А Църквата. Ако не смажем агентите на Петата колона тук, ще имаме проблеми. Райли служи много добре на онези, които чакат американското нашествие. Всеки ден те му вдигат акциите и в същото време притискат Белия дом да прати на помощ на бедния преследван епископ своите *marines*. Кенеди е католик, не забравяйте.

— Всички сме католици — въздъхна Трухильо. И срази аргумента му. — Това е по-скоро основание да не го закачаме. Все едно да дадем на гринговците повода, който търсят.

Макар на моменти да изпитваше неприязън към откровенията на полковника, Трухильо ги толерираше. Беше заповядал на шефа на *SIM* да говори с него съвсем откровено — дори когато не му беше приятно да го слуша. Бръснача не посмя да се възползва от тази привилегия, както Джони Абес.

— Не смятам, че е възможно да се върнем назад в отношенията с Църквата, тази трийсетгодишна идилия свърши — говореше бавно, очичките му се въртяха неспокойно в орбитите и сякаш опипваха

всичко наоколо, очаквайки засада. — На 25 януари 1960 година, с Пасторското писмо от Епископството, тя ни обяви война и нейната цел е да унищожи режима. Свещениците няма да се задоволят с някоя и друга концесия. Няма да ви подкрепят отново, Ваше Превъзходителство. Църквата иска война, както и янките. А на война има само два пътя: да се предадеш или да смажеш противника. Епископите Панал и Райли са в открито настъпление.

Полковник Абес имаше два плана. Единият: под прикритието на *палеросите* — убийци, въоръжени с тояги и ножове, водени от Бала, бивш каторжник, сега на разположение на полковника — неговите *calies* да нахлуят внезапно в епископството в Ла Вега и в колежа „Санто Доминго“ като разярена тълпа, откъснала се от голяма протестна демонстрация против епископите терористи, и да ликвидират прелатите, преди силите на реда да успеят да ги спасят. Този план беше рискован, можеше да предизвика американското нашествие. Имаше предимството, че смъртта на епископите щеше да парализира задълго останалата част от духовенството. Другият план: полицията спасява Панал и Райли, преди да бъдат линчувани от тълпата, и правителството ги експулсира в Испания и в Съединените щати, под предлог, че това е единственият начин да гарантира сигурността им. А Конгресът ще гласува закон, според който всички свещеници на служба в страната трябва да са доминиканци по рождение. Чужденците или получилите гражданство ще бъдат върнати в страните си. По този начин — полковникът надникна в малкото си бележниче — католическото духовенство ще намалее с една трета. С малцинството от свещеници креоли щяха да се справят лесно.

Млъкна, когато Благодетеля, който бе навел глава, я вдигна.

— Както направи Фидел Кастро в Куба.

Джони Абес кимна:

— И там Църквата започна с протести и завърши със заговори, подготвяйки почвата за янките. Кастро прогони чуждестранните свещеници и наложи драконовски мерки за тези, които останаха. И какво му направиха? Нищо.

— *Засега* — поправи го Благодетеля. — Кенеди може всеки момент да прати американските *marines* да дебаркират в Куба. Но този път няма да повторят гафа, който направиха миналия месец в Залива на свинете.

— В такъв случай Брадатия ще умре в битка — съгласи се Джони Абес. — Не е невъзможно американските *marines* да дебаркират и тук. И вие да решите тук също да умрем в боя.

Трухильо леко се изкиска. Ако трябваше да умре в битка с американските *marines*, колко доминиканци щяха да се жертват с него? Войниците — без съмнение. Доказаха го при нашествието, което Фидел организира на 14 юни 1959-а. Добре се биха, за няколко дни изтребиха нашествениците в планините на Констанса и по бреговете на Маймон и Естеро Ондо. Но срещу *marines*...

— Страхувам се, че малцина ще останат с мен. Бягащите плъхове ще вдигнат голяма пушилка. Но вие няма да имате друг изход, освен да паднете с мен в боя. Където и да идете, ви чака иди затвор, или да бъдете ликвидиран от враговете, които имате по целия свят.

— Спечелих си ги, защитавайки този режим, Ваше Превъзходителство.

— Вие сте единственият човек от цялото ми обкръжение, който не би могъл да ме предаде дори и да иска — заяви Трухильо, развеселен. — А аз съм единственият, на когото можете да разчитате, защото не ви мразя и нямам намерение да ви убивам. Заедно, докато смъртта ни раздели.

Отново се разсмя, развеселен, гледайки полковника така, както ентомолог изследва трудно за класифициране насекомо. Много неща се говореха за него, най-вече за жестокостта му. Беше нормално за човек, който заема този пост. Например, че когато малкият Джони ходел още с къси панталонки, баща му — американец от немско потекло — го заварил да избобда с карфици очите на пилетата в кокошарника. Че като младеж продавал на студентите по медицина трупове, които задигал от гробището Индепенденсия. Че макар и женен за Лупита, за тази ужасна, калена в борбата мексиканка, която ходеше с пистолет в чантата, бил педераст. И дори че спял с доведения брат на Генералисимуса — Хлапето Трухильо.

— Сигурно сте чували глупостите, които разправят за вас — рече му внезапно, гледайки го в очите, все така засмян. — Все има нещо вярно в тях. Играехте ли си да избобдате очите на кокошките? Изравяхте ли трупове в гробището Индепенденсия, за да ги продавате?

Полковникът се усмихна едва-едва.

— Първото сигурно не е вярно, не помня. Второто е полувярно. Не бяха трупове, Ваше Превъзходителство. А кости и черепи, почти изровени от дъждовете. За да спечеля малко пари. Сега казват, че като шеф на *SIM* връщам тези кости в земята.

— А това, че сте педераст?

И този път полковникът не се притесни. Гласът му продължаваше да звучи клинически безпристрастно.

— Никога не съм си падал по това, Ваше Превъзходителство. Не съм спал с никакви мъже.

— Добре, стига глупости — отсече той и стана сериозен.

— Засега не пипайте епископите. Да видим как ще се развият нещата. Ако могат да бъдат наказани, ще го направим. За момента просто не ги изпускате от очи. Продължавайте с войната на нерви. Да нямат мира ни денем, ни нощем. Да видим дали няма да решат сами да се махнат.

Дали тези двама епископи щяха да постигнат своето и да им се надсмиват като черния плъх Бетанкур? Ядът го обзе отново. Този гризач от Каракас беше успял да накара ОАД да наложи санкции на Доминиканската република, всички страни скъсаха отношенията си с тях и упражниха икономически натиск, който задушаваше страната. Ежедневно, ежечасно нанасяха щети на една блестяща доскоро икономика. А Бетанкур, все още жив, развяваше знамето на свободата и показваше изгорелите си ръце по телевизията, горд, че е оцелял от онзи глупав атентат, който изобщо не трябваше да бъде поверяван на тъпите венесуелски военни. Със следващия ще се заеме само *SIM*. Абес му обясни съвсем технически и безпристрастно новия оперативен план, който завършваше с мощна експлозия — предизвикана с дистанционно управление — на взривното устройство, закупено прескъпо от Чехословакия, което вече се намираще в доминиканското консулство в Хаити. Оттам лесно щяха да го пренесат в Каракас в подходящия момент.

От 1958 година, когато реши да го издигне на поста, който заемаше сега, Благодетеля се срещаше ежедневно с полковника — в този кабинет, в Махагоновата къща или там, където се намираще Трухильо — и винаги по това време. Също като Генералисимуса, Джони Абес не излизаше никога в отпуск. Трухильо чу за първи път за него от генерал Еспайлят. Бившият шеф на тайните служби му беше

предал изненадващо точна и подробна информация за доминиканските емигранти в Мексико: какво правеха, какво замисляха, къде живееха, къде се събираха, кой им помагаше, кои дипломати посещаваха.

— Колко хора сте пратили в Мексико, че сте така добре информиран за тия копелета?

— Цялата информация идва само от един човек, Ваше Превъзходителство. — Бръснача се изпъчи с професионална гордост. — Много млад. Джони Абес Гарсия. Може да познавате баща му — един гринго, наполовина германец, който дойде да работи в електрическата компания и се ожени за доминиканка. Момчето беше спортен журналист и нещо като поет. Започнах да го използвам като информатор за хората от радиото и пресата и за сбирките на „Фармация Гомес“, на които ходят много интелектуалци. Справи се толкова добре, че го пратих в град Мексико, уж със стипендия. И нали виждате, спечели доверието на цялото емигрантство. Разбира се с всички. Нямам представа как го прави, Ваше Превъзходителство, но в Мексико се сближи дори с Ломбардо Толедано, синдикалния лидер на левицата. А грозотията, за която се ожени, беше секретарка на тоя комунияга, представете си.

Горкият Бръснач! Говорейки така ентусиазирано, той вече губеше шефското си място в тайните служби, за което го бяха готвили в „Уест Пойнт“.

— Върни го тук и му дай някакъв пост, на който да мога да го наблюдавам — нареди Трухильо.

Така по коридорите на Националния дворец се появи тази тромава умърлушена фигура с вечно шарещи очички. Получи нисък пост в Информационния отдел. Трухильо го проучваше от дистанция. От съвсем млад, в Сан Кристобал, следваше интуицията си, която след бегъл поглед, кратък разговор или малка справка му подсказваше, че дадена личност може да му свърши работа. Така избра и голям брой от сътрудниците си, и то доста сполучливо. Абес Гарсия работи няколко седмици в една тъмна канцелария с шеф поета Рамон Емилио Хименес, с Дип Веларде Фонт, Керол и Грималди, като пишеше фиктивни читателски писма до рубриката „Обществен форум“ във вестник *Карибе*. Преди да го подложи на изпитание, изчака някакъв знак на съдбата, без да знае точно какъв. И знакът дойде съвсем неочаквано в деня, когато в коридора на двореца видя с изненада как

Джони Абес говори с един от министрите му. За какво можеше да си говори изисканият и дълбоко набожен аскет Хоакин Балагер с информатора на Бръснача?

— За нищо особено, Ваше Превъзходителство — обясни Балагер по време на заседанието на министрите. — Не познавах този младеж. Като го видях така вгълбен в четенето, защото четеше, вървейки, ми стана любопитно. Нали знаете, голямата ми страст са книгите. Бях удивен. Сигурно не е с всичкия си. И знаете ли от какво беше така погълнат? От някаква книга за китайски изтезания, със снимки на обезглавени и одрани хора.

Същата вечер той нареди да го повикат. Абес изглеждаше така поразен от неочакваната чест — от радост, от страх или и от двете, — че едва успя да смотоледи нещо като поздрав пред Благодетеля.

— Добра работа свършихте в Мексико — каза му той с изтънялото си остро гласче, което също като погледа му действаше парализиращо на слушателите му. — Еспайлят ме информира. Смятам, че можете да поемете и по-сериозни задачи. Готов ли сте?

— Да, Ваше Превъзходителство. Е, знам го само по физиономия. Но познавам много хора от групата, с която се събира в „Кафе Комерсио“. Самите те се наричат „доминикански испанци“.

— Този тип издаде книга против мен — *Сатрапство в Карибите*, плати му гватемалското правителство. Подписа я с псевдонима Грегорио Бустаманте. После, за заблуда, има наглостта да издаде друга книга в Аржентина, но нея подписа със собственото си име — *Аз бях секретар на Трухильо*, в която ме възхвалява до небесата. И понеже минаха доста години, сега се чувства в безопасност там, в Мексико. Мисли, че съм забравил как опозори семейството ми и режима, който му даде хляб. За тези престъпления няма давност. Искате ли да се заемете?

— За мен ще бъде голяма чест, Ваше Превъзходителство — отвърна Абес Гарсия на минутата с увереност, която не беше проявил досега.

След време бившият секретар на Генералисимуса, частен учител на Рамфис и наемен писач на доня Мария Мартинес, Превъзходната дама, умря в мексиканската столица, надупчен с куршуми. Сред емигрантите и в пресата се вдигна, както винаги, голям шум, но никой не можа да докаже, че убийството, както казваха те, е подготвено от

„дългата ръка на Трухильо“. Това беше светкавична и безупречна операция, която според фактурата, представена от Джони Абес при завръщането му от Мексико, им костваше само хиляда и петстотин долара. И Благодетеля го внедри в армията с чин полковник.

Ликвидирането на Хосе Алмоина беше само един пример от серията брилянтни операции, изпълнени от полковника, в които бяха избити, осакатени или тежко ранени десетки емигранти — най-злостните им клеветници в Куба, Мексико, Гватемала, Ню Йорк, Коста Рика и Венесуела. Безупречни светкавични удари, които впечатлиха Благодетеля. И всеки от тях — малък шедьовър на ловкостта и дискретността — работа като по часовник. Освен че ликвидираше враговете, в по-голямата част от случаите Абес Гарсия действаше така, че да съсипе и репутацията им. Синдикалистът Роберто Ламада, изгнаник в Хавана, умря вследствие побой в един бардак в Китайския квартал, в ръцете на някакви сводници, които го обвиниха пред полицията, че се опитал да намушка с нож една проститутка, отказала да изпълни садомазохистките перверзии, които емигрантът искал от нея. А жената — боядисана червенокоса мулатка, се появи разплакана в *Картелес* и *Боемия*, показвайки раните, нанесени ѝ от този изрод. Адвокатът Баярдо Сиприота умря в Каракас при някаква разпра между педерастии; намериха го в жалък хотел, намушкан с кама, с женски гащи, сугиен и начервена уста. Съдебната експертиза установи, че имал сперма в ректума. Какво ли правеше полковник Абес, за да си създаде така бързо връзки в почти непознати за него градове с тези хищници от престъпния свят, с гангстерите, убийците, трафикантите, главорезите, проститутките, сводниците и джебчиите, замесени в скандалните операции — истински празник за жълтата преса, — в които се оказваха въввлечени и враговете на режима? Как успя с толкова малко пари да организира една така добре действаща в почти цяла Латинска Америка мрежа от информатори и побойници? Времето беше твърде скъпо за Трухильо, за да го пилее и да проверява подробностите. Но от дистанция се любуваше, както познавач — на скъпоценно бижу, на ловкостта и находчивостта, с които Джони Абес Гарсия отърваваше режима от враговете му. Нито емигрантските групи, нито враждебно настроените правителства успяха да установят някаква връзка между тези произшествия, тези ужасни събития, и Генералисимуса. Едно от най-съвършените изпълнения беше срещу

Рамон Мареро Аристи, автора на *Over* — роман за захарните плантации в Ла Романа, известен в цяла Латинска Америка. Бивш главен редактор на върлия трухилистки вестник *Ла Насион*, през 1956-а Мареро стана министър на труда, а през 1959-а — за втори път. Тогава започна да предава информация на журналиста Тед Зулк, който оплюваше режима в статиите си в *Ню Йорк Таймс*. Като разбра, че е разкрит, изпрати опровержителни писма до американския вестник. И дойде с подвита опашка в кабинета на Трухильо да се тръшка, да плаче, да моли за прошка, да се кълне, че никога не е бил и няма да бъде предател. Благодетеля го изслуша, без да продума, и после съвсем хладнокръвно му удари плесник. Мареро, целият в пот, понечи да си извади кърпата, но шефът на военните адютанти — полковник Гуарионекс Естреля Садала, го повали с един изстрел в самия кабинет. Абес Гарсия бе натоварен да заличи следите и след по-малко от час една кола, пътуваща към Констанса, се преобърна — пред свидетели — в дълбока пропаст в Централните Кордилери, а Мареро Аристи и неговият шофьор бяха станали неузнаваеми от удара. Не беше ли повече от ясно, че полковник Джони Абес Гарсия трябваше да смени Бръснача като шеф на тайните служби? Ако той оглавяваше службите по време на похищението над Галиндес в Ню Йорк, организирано от Еспайлят, сигурно нямаше да избухне и онзи скандал, който нанесе такива щети на международния имидж на режима.

Трухильо посочи с пренебрежение доклада на бюрото:

— Още един заговор срещу мен ли, начело с Хуан Томас Диас? И със съдействието на консул Хенри Диърборн, тъпака от ЦРУ?

Полковник Абес Гарсия се поразмърда, за да се намести на стола.

— Така изглежда, Ваше Превъзходителство — потвърди той, без да отдава значение на проблема.

— Интересно — отсече Трухильо. — Прекъснаха отношенията си с нас, за да изпълнят решението на ОАД. И отзоваха дипломатите си, но оставиха тук Хенри Диърборн и агентите му, за да продължат да кроят заговори. Сигурно ли е, че Хуан Томас е конспиратор?

— Не, Ваше Превъзходителство, има само бегли признаци. Но откакто го уволнихте, генерал Диас е дълбоко засегнат и затова го следя отблизо. Както и събиранията в дома му в квартал Гаскуе. А от засегнат човек може да се очаква всичко.

— Не е заради уволнението — обясни Трухильо на глас, сякаш говореше на себе си. — А защото го нарекох страхливец. Защото му напомних, че е опетнил честта на пагона.

— Аз присъствах на онзи обяд, Ваше Превъзходителство. Помислих, че генерал Диас ще се опита да стане и да си тръгне. Но той го понесе, пребледнял и потен. Излезе, препъвайки се като пиян.

— Хуан Томас винаги е бил много горделив и трябваше да му дам урок — каза Трухильо. — Поведението му в Констанса беше на слаб човек. А аз не допускам слаби генерали в доминиканските въоръжени сили.

Инцидентът се беше случил месеци след потушаването на нашествието в Констанса, Маймон и Естеро Ондо, когато всички участници в десанта — в който, освен доминиканци, имаше и кубинци, американци и венесуелци — бяха избити или заловени и когато през януари 1960 година режимът разкри една широка мрежа от нелегални опозиционери, която в чест на тази инвазия се наричаше *14 юни*. В състава ѝ влизаха студенти и млади специалисти от средната и висшата класа, много от които бяха от семейства, свързани с режима. В разгара на операцията за ликвидирането на тази подривна организация, в която трите сестри Мирабал и съпрузите им участваха много активно — само при спомена за тях кръвта на Генералисимуса кипваше, — Трухильо свика на обед в Националния дворец петдесетина военни и цивилни водещи фигури на режима, за да порицае своя приятел от детство и другар във военната служба, заемал най-високите постове във въоръжените сили по време на Ерата, когото бе уволнил като командир на военната област Ла Вега, в която влизаше и Констанса, когато последните огнища на нашествениците, пръснати из планините, все още не бяха напълно унищожени. Генерал Томас Диас напразно бе молил дотогава за аудиенция при Генералисимуса. Сигурно се беше учудил, че е получил покана за обяда, след като сестра му Грасита потърси убежище в бразилското посолство. Шефа не го поздравя, нито му продума по време на обяда, дори не хвърли бегъл поглед към онзи ъгъл на дългата маса, където беше седнал генерал Диас, много далеч от централното място, в знак, че е изпаднал в немилост.

Когато сервираха кафето, над бръмчащите над дългата маса разговори — единствената жена, която присъстваше, беше Исабел Майер, трухилистки водач на североизток, — сред мраморните стени и

кристала на светещия полилей, внезапно се извиси острото, познато на всички доминиканци гласче с метални нотки, предвещаващи буря:

— Не ви ли учудва, господа, присъствието на тази маса, сред най-видните военни и цивилни функционери на режима, на един отстранен от командването офицер, който не се оказа на висота на бойното поле?

Настъпи мълчание. Петдесетината глави по цялата дължина на огромната четириъгълна маса с бродирани покривки застинаха. Благодетеля не поглеждаше към ъгъла, където седеше генерал Диас. Той прокарваше поглед по останалите присъстващи, гледаше ги един по един, някак учудено, отворил широко очи и леко устни, сякаш молейки гостите си да му помогнат да разгадае тайната.

— Знаете ли за кого говоря? — продължи след кратка драматична пауза. — За генерал Хуан Томас Диас, командир на военната област Ла Вега по време на кубинско-венесуелското нашествие, който в разгара на бойните действия беше отстранен за недостойно поведение пред лицето на врага. Навсякъде по света подобно държане се наказва с военен съд и разстрел. А при диктатурата на Рафаел Леонидас Трухильо Молина канят страхливия генерал на обяд в двореца, заедно с цвета на нацията.

Той изрече последната фраза много бавно, почти на срички, за да подчертае сарказма си.

— Ако позволите, Ваше Превъзходителство — промълви с нечовешко усилие генерал Хуан Томас Диас. — Бих искал да напомня, че макар да бях отстранен, нашествениците бяха разбити. Аз изпълних дълга си.

Този силен и здрав мъж изглеждаше смален на мястото си. Беше пребледнял и устата му се пълнеше непрекъснато със слюнка. Гледаше Благодетеля, но той сякаш нито го виждаше, нито го чуваше, оглеждайки за втори път гостите си, като продължи с тирадата:

— И не само го канят в двореца. Но го и пенсионира с пълна пенсия и с всички привилегии на генералите с три звезди, за да откъдне със съзнанието за изпълнен дълг. И да се радва на заслужен отдих в животновъдната си ферма заедно с Чана Диас, петата си жена, която му е и кръвна племенница. Какво по-голямо доказателство за великодушие искате от тази кървава диктатура?

Когато млъкна, Благодетеля бе завършил огледа на всички присъстващи на масата. Сега погледът му се спря на генерал Хуан Томас Диас в ъгъла. Но лицето на Шефа бе изгубило ироничния си и мелодраматичен израз отпреди малко. Беше сковано и мъртвешки сериозно. Очите му се вираха пак мрачно, пронизващи до мозъка на костите, безпощадни, напомнящи, както винаги, кой е господарят на тази страна и на живота на доминиканците. Хуан Томас Диас сведе очи.

— Генерал Диас отказа да изпълни моя заповед и си позволи да порицае офицера, който я изпълни — изрече той бавно и презрително. — В разгара на настъплението. Когато враговете, въоръжени от Фидел Кастро, Муньос Марин, Бетанкур и Фигерес — тази банда завистници, — бяха дебаркирали и избиваха с огън и меч доминикански войници, готови да откъснат главата на всички нас, които сме на тази маса. Тогава военният командир на Ла Вега откри, че е състрадателен човек. Бил деликатен, не обичал силните преживявания и не можел да гледа как се пролива кръв. И си позволи да не изпълни заповедта ми да се разстрелва на място всеки нашественик, заловен с пушка в ръка. Дори порица офицера, който, спазвайки заповедта на командването, даваше заслужен урок на онези, които бяха дошли, решени да установят комунистическа диктатура. В тези критични за родината моменти генералът си позволи да всява смут и да отслабва духа на нашите войници. Затова той вече не е в редовете на армията, макар да носи униформа.

Млъкна и отпи глътка вода. Но щом го направи, вместо да продължи, внезапно се изправи и се сбогува, давайки да се разбере, че обядът е приключил: „Довиждане, господа“.

— Хуан Томас не се опита да си тръгне, защото знаеше, че няма да стигне жив до вратата — рече Трухильо. — Добре, в каква конспирация участва?

Всъщност нямало нищо конкретно. От известно време генерал Диас и съпругата му Чана приемали доста гости в дома си в квартал Гаскуе. Поводът бил гледането на филми прожектирани с апарат на двора, под открито небе, от зетя на генерала. Присъстващите били странна смесица. От изтъкнатите мъже на режима — като тъста и брат на домакина Модесто Диас Кесада, до бивши функционери, които нямали връзка с правителството — като Амиама Тио и Антонио де ла

Маса. От месец-два полковник Абес Гарсия вербувал като *calié* един от прислужниците. Но единственото, за което той го уведоми, било, че господата не преставали да говорят, докато гледали филмите, сякаш те ги интересували само защото заглушавали разговорите им. В крайна сметка не тези събирания, на които на чашка ром или уиски се говори против правителството, заслужават внимание. А това, че вчера генерал Диас имал тайна среща с един от агентите на Хенри Диърборн, така наречения американски дипломат, който — както Негово превъзходителство знаел — е шеф на ЦРУ в Сиудад Трухильо.

— Дали не е поискал един милион долара за главата ми? — предположи Трухильо. — На грингото сигурно вече свят му се вие от всички отрепки, които му искат пари, за да ме ликвидират. Къде се срещнаха?

— В хотел „Ембахадор“, Ваше Превъзходителство.

За миг Благодетеля се замисли. Дали Хуан Томас беше способен да организира нещо сериозно? Преди двайсет години — може би. Тогава беше човек на действието. После се отдаде на удоволствията. Твърде много обичаше чашката и боя с петли, яденето, развлеченията с приятели, да се жени и развежда и да си играе с огъня, опитвайки се да го свали от власт. За гнил клон се хващаха гринговците. Я стига, нямаше за какво да се притеснява.

— Съгласен съм, Ваше Превъзходителство, смятам, че засега генерал Диас не е опасен. Следя го отблизо. Знаем кой го посещава и при кого ходи той. Телефонът му се подслушва.

Имаше ли още нещо? Благодетеля хвърли един поглед към прозореца — още беше тъмно, макар да приближаваше шест. Но вече не беше така тихо. Далече, в периферията на Националния дворец, отделен от улиците с широки тревни площи и дървета и ограден с висока желязна решетка с остри върхове, минаваше по някой автомобил и надуваше клаксона. А вътре в сградата се чуваше как служителите по чистотата мият, метат, лъскат с восък, тупат. Когато тръгнеше по коридорите и канцелариите, те щяха да блестят от чистота. Тази мисъл му подежда добре.

— Извинете, че ви безпокоя, Ваше Превъзходителство, но бих искал да уточня разположението на охраната. По „Максимо Гомес“ и Малекон по време на разходката ви. И по шосето, когато отивате в Махагоновата къща.

Преди два месеца той внезапно бе наредил да бъдат прекратени оперативните действия по охраняването му. Защо ли? Може би защото веднъж, по време на една от разходките си привечер, слизайки по „Максимо Гомес“ към морето, забеляза полицейските кордони в началото на всяка улица, които преграждаха пътя на пешеходци и коли към Авенида и Малекон, докато траеше разходката му. И си представи безбройните фолксвагени с които Джони Абес разпращаше навсякъде околоръст по неговия маршрут. Почувства се потиснат, усети клаустрофобия. Понякога и нощем, когато ходеше във фермата „Фундасион“, се беше случвало да зърне покрай шосето *бръмбарите* и военните кордони, патрулиращи по пътя му. Или пък точно страстта към риска, изпречил се пред него, неукротимият му дух на *marine* го караше да предизвиква съдбата в подобни моменти на най-големи рискове за режима? Във всички случаи това беше решение, което нямаше да отмени.

— Заповедта ви е още в сила — потвърди той с тон, който не търпи възражения.

Романтик ли, той? Може би с някои от жените, които беше обичал, може би с Лина Ловатон. Но извън сантименталното, на политическото поприще се чувстваше винаги като класик. Рационален, трезв, прагматичен, с хладен ум, прозорлив.

— Когато се запознах с него в Мексико, той подготвяше отплаването на *Гранма*^[1]. Смятаха го за безумец, за несериозен авантюрист. От първия миг ме впечатли липсата на всякакви емоции у него. Макар в речите си да изглежда с тропически темперамент, горещ и пламенен. Това е за публиката. А той е съвсем друг. Леден ум. Винаги съм знаел, че ще спечели властта. Но позволете ми едно пояснение, Ваше Превъзходителство. Възхищавам се от личността на Кастро, от начина, по който успя да направи за смях гринговците, да се съюзи с руснаците и с комунистическите страни и да ги използва като буфери срещу Вашингтон. Но не харесвам идеите му, аз не съм комунист.

— Вие сте капиталист от плът и кръв — присмя му се Трухильо саркастично. — „Ултрамар“ направи добър бизнес, внасяйки продукти от Германия, Австрия и социалистическите страни. Щом човек има изключителни права, никога не губи.

— Още едно нещо, за което трябва да съм ви благодарен, Ваше Превъзходителство — съгласи се полковникът. — Истината е, че сам не бих се сетил. Сделките никога не са ме интересували. Открих „Ултрамар“, защото вие ми заповядахте.

— Предпочитам сътрудниците ми да правят добри сделки, вместо да крадат — обясни Благодетеля. — Добрите сделки са полезни за страната, дават работа, трупат печалба, повдигат духа на народа. За разлика от кражбите, които го деморализират. След санкциите сигурно и за „Ултрамар“ нещата вървят зле.

— Практически са парализирани. За мен няма значение, Ваше Превъзходителство. Сега единствената ми грижа по дващсет и четири часа на ден е да не позволя враговете да съборят този режим и да убият вас.

Говореше без емоции, със същия непроницаем, безизразен тон, както обикновено.

— Трябва ли да разбирам, че и на мен се възхищавате толкова, колкото на онзи мухльо Кастро? — запита го Трухильо, гледайки тези шарещи очички.

— На вас не се възхищавам, Ваше Превъзходителство — промърмори полковник Абес, свеждайки поглед. — Аз живея за вас. Заради вас. Ако позволите, аз съм вашето куче пазач.

На Благодетеля му се стори, че като изричаше последната фраза, гласът на Абес Гарсия трепна. Знаеше, че той не е емоционален, не обичаше и често повтаряните от останалите лакеи излияния, така че продължи да го пронизва с острия си поглед.

— Ако бъда убит, ще е от някой много близък човек, от някой предател в семейството, да речем — каза, сякаш говореше за друг човек. — За вас това ще бъде голямо нещастие.

— Както и за страната, Ваше Превъзходителство.

— Затова стоя на върха — съгласи се Трухильо. — Иначе щях да се оттегля, както ме посъветваха моите приятели янките — Уилям Паули, генерал Кларк и сенатор Смадърс, пратени от президента Айзенхауер. „Останете в историята като великодушен държавник, който отстъпва кормилото на младите“. Така ми каза Смадърс, приятелят на Рузвелт. Това беше посланието на Белия дом. Затова дойдоха. Да ме помолят да се махна и да ми предложат убежище в Съединените щати. „Там имуществото ви ще е на сигурно място“. Тия

мухльовци ме бъркат с Батиста, с Рохас Пиниля и с Перес Хименес. Ще ме махнат само мъртъв.

Благодетеля пак се разсея, защото се сети за Гуадалупе — Лупе за приятелите, — снажната и мъжествена мексиканка, за която Джони Абес се ожени в онзи мистериозен, пълен с авантюри период от живота му в Мексико, когато, от една страна, пращаше подробни доклади на Бърснача за похожденията на доминиканските емигранти, а, от друга, посещаваше сборищата на революционерите, като това на Фидел Кастро, на Че Гевара и на кубинците от „26 юли“, които подготвяха отплаването на *Гранма*, и хора като Висенте Ломбардо Толедано, тясно свързан с мексиканското правителство, който беше и негов покровител. Генералисимусът никога не бе имал време да го разпита спокойно за този етап от живота му, когато полковникът откри призиванието и таланта си да се занимава с шпионаж и с нелегални операции. Сигурно това беше интересен, изпълнен с пикантни случки живот. Защо ли се беше оженил за тази ужасна жена?

— Все забравям да ви попитам нещо — каза той строго, както говореше със сътрудниците си. — Как се оженихте за толкова грозна жена?

— От благодарност. Лупе ми спаси живота веднъж. Тя уби заради мен. Когато беше секретарка на Ломбардо Толедано, току-що бях пристигнал в Мексико. Благодарение на Висенте започнах да разбирам от политика. Много от нещата, които направих, нямаше да бъдат възможни без Лупе, Ваше Превъзходителство. Тя не знае какво е страх. И освен това, винаги е имала безпогрешен инстинкт.

— Знам, че е луда глава, че може да се бие, че има пищов и ходи по бардаци като мачо — рече Генералисимусът в отлично разположение. — Дори съм чувал, че Пучита Брасобан й подбирала момиченца. Но ми е интересно как сте могли да направите деца на този изрод.

— Опитвам се да бъда добър съпруг, Ваше Превъзходителство.

Благодетеля се разсмя така звучно, както някога.

— Ставате забавен, когато искате — поздрави го той. — Значи я взехте от благодарност. Тогава можете да го вдигате, когато си искате.

— И така може да се каже, Ваше Превъзходителство. Истината е, че нито аз обичам Лупе, нито тя мен. Поне не така, както го разбират другите. Свързва ни нещо по-силно. Преживените рамо до рамо

рискове пред лицето на смъртта. И много кръв, с която и двамата сме си изцапали ръцете.

Благодетеля кимна. Разбираше какво иска да каже. И той би искал да има жена като това плашило, мамка му. Не би се чувствал така самотен в моментите, когато трябваше да взема някои решения. Нищо не свързва хората така, както кръвта, вярно е. Може би затова се чувстваше така обвързан с тази страна, пълна с неблагодарници, страхливци и предатели. Защото — за да я спаси от нищетата, хаоса, невежеството и варварството — неведнъж си беше цапал ръцете с кръв. Щяха ли да са му благодарни в бъдеще тия страхливци?

Отново изпадна в униние. Като се престори, че поглежда часовника си, хвърли един поглед с крайчеца на окото на панталоните си. Нямаше никакво петно нито по крачолите горе, нито по дюкяна. Но този факт не оправи настроението му. Споменът за девойчето в Махагоновата къща отново прониза съзнанието му. Неприятен случай. По-добре ли щеше да бъде, ако я беше застрелял на място, докато го гледаше с онези очи? Глупости. Никога не е стрелял безразборно, и още по-малко за креватни истории. А само когато нямаше друг изход, когато беше абсолютно необходимо за доброто на тази страна, или да отмъсти за някое оскърбление.

— Позволете, Ваше Превъзходителство.

— Да?

— Снощи президентът Балагер съобщи по радиото, че правителството ще освободи група политически затворници.

— Балагер направи това, което му наредих. Защо?

— Ще ми е необходим списък на тези, които ще бъдат освободени. За да ги подстрижем, обръснем и да ги облечем прилично. Сигурно ще бъдат представени на пресата.

— Щом приготвя списъка, ще ви го пратя. Балагер смята, че тези жестове са полезни за дипломацията. Ще видим. Във всеки случай той представи добре нещата.

Речта на Балагер лежеше на бюрото му. Той прочете на глас подчертания параграф: „Делото на Негово превъзходителство генералисимус доктор Рафаел Л. Трухильо Молина е вече така стабилно, че след трийсет години на мир, ред и непрекъснато лидерство ние можем да дадем на Щатите пример за способността на

Латинска Америка за съзнателното прилагане на една истинска, образцова демокрация“.

— Добре казано, нали? — заяви той. — Това е предимството да имаш поет и литератор за президент на републиката. Когато брат ми Черния беше президент, хората заспиваха от речите, които четеше. Е, знам, че не харесвате Балагер.

— Не бъркам личните си симпатии и антипатии с работата, Ваше Превъзходителство.

— Не можах да разбера изобщо защо не му вярвате. Балагер е най-безобидният от всичките ми сътрудници. Затова го сложих на този пост.

— Смятам, че толкова дискретният му начин на живот е някаква стратегия. Че всъщност той не е човек на режима, а работи само за себе си. Може и да се лъжа. Иначе не съм открил нищо съмнително в поведението му. Но не бих бръкнал в огъня като доказателство за верността му.

Трухильо погледна часовника си. Оставаха две минути до шест. Срещата му с Абес Гарсия не траеше повече от час, освен при изключителни обстоятелства. Той се изправи и шефът на *SIM* го последва.

— Ако взема друго решение за епископите, ще бъдете уведомен — каза на сбогуване. — Все пак имайте готовност.

— Готови сме да действваме веднага щом решите. Разрешете, Ваше Превъзходителство.

Щом Абес Гарсия излезе от кабинета, Благодетеля отиде до прозореца и погледна небето. Все още никакъв проблясък.

[1] Яхтата, с която група кубинци начело с Ф. Кастро-Рус стига до бреговете на Куба през 1956 г. — Б.пр. ↑

6.

— А, да, знам кой е — каза Антонио де ла Маса.

Отвори вратата на автомобила и без да оставя рязаната пушка, излезе на шосето. Никой от другарите му — Тони, Естреля Садала и Амадито — не го последва. Останаха в колата, откъдето следяха едрия му силует, едва осветен от слабия блясък на луната и открояващ се на фона на сенките, докато се отправяше към малкия фолксваген, спрял до тях със загасени светлини.

— Само не казвай, че Шефа е променил намерението си — подхвърли Антонио вместо поздрав, като пхна глава в прозорчето и доближи лице до шофьора и единствен пътник. Беше мъж с костюм и вратовръзка, толкова дебел и запъхтян, че да се чуди човек как е влязъл в тази кола, в която сякаш беше затворен като в клетка.

— Напротив, Антонио — успокои го Мигел Анхел Баес Диас, с ръце на волана. — При всички случаи ще ходи в Сан Кристобал. Закъсня, защото след разходката по Малекон отиде с Пупо Роман в базата „Сан Исидро“. Идвам да те успокоя, като знам, че изгаряш от нетърпение. Всеки момент ще се появи. Бъдете готови.

— Няма да се изложим, Мигел Анхел. Надявам се, вие също.

Поговориха още малко, все така глава до глава, като дебелият не сваляше ръце от волана, а Де ла Маса току поглеждаше към шосето, по посока на Сиудад Трухильо, страхувайки се да не би колата да се появи внезапно и той да не успее да стигне до своята.

— Довиждане и дано всичко свърши добре — сбогува се Мигел Анхел Баес Диас.

Потегли обратно към Сиудад Трухильо, все още със загасени фарове. Останал на същото място, Антонио усещаше свежия бриз и чуваше вълните, разбиващи се на няколко метра от него — усещаше дори пръски по лицето и по главата си, с леко оредяла вече коса, — гледайки как колата се отдалечава и се слива с мрака в далечината, където блещукаха светлинките на града и на ресторантите, навярно пълни с хора. Мигел Анхел изглеждаше сигурен. Нямаше съмнение,

щеше да дойде. И днес, вторник, 30 май 1961 година, той щеше най-сетне да изпълни клетвата си, дадена в семейната ферма в Мока пред баща му и братята му, снахите и шуреите преди четири години и четири месеца, на 7 януари 1957 година, в деня, когато погребяха Тавито.

Помисли си колко близко е „Пони“ и колко добре щеше да му дойде, ако можеше да пийне чашка ром с много лед, седнал на някое от високите сламени столчета до барчето, както правеше често в последно време. Да почувства как алкохолът нахлува в главата му, замайва го и го кара да забрави за Тавито, за горчилката, отчаянието и парещата болка, в която се бе превърнал животът му след мръсното убийство на малкия му брат, най-близкия, любимия му брат. „И най-вече след гнусната клевета, която му лепнаха, за да го убият още веднъж“ — помисли си. Върна се бавно към шевролета. Беше страшна кола, която Антонио бе поръчал от Съединените щати, и я даде в гаража, за да подсилят мотора и да я регулират, обяснявайки, че като фермер и управител на дъскорезница в Рестаурасион, на границата с Хаити, пътува почти през цялата година и има нужда от по-бърза и издръжлива кола. Беше дошло време да изпробва този шевролет последен модел, който вдигаше 200 километра в час за минути, нещо, което автомобилът на Генералисимуса не можеше да постигне. Той отново седна в колата до Антонио Имберт.

— Кой беше? — запита Амадито от задната седалка.

— Такива въпроси не се задават — смъмри го Тони Имберт, без да се обръща към лейтенант Гарсия Гереро.

— Вече не е тайна — отвърна Антонио де ла Маса. — Беше Мигел Анхел Баес. Прав си, Амадито. При всички случаи ще ходи в Сан Крестобал тази вечер. Закъснял е, но няма да чакаме напразно.

— Мигел Анхел Баес Диас ли? — подсвирна Салвадор Естреля Садала. — И той ли е в заговора? Какво повече можем да искаме. Тоя ортодоксален трухилист. Не беше ли заместник-председател на Доминиканската партия? От ония, дето всеки ден се разхождат с Козела по Малекон и му ближат подметките, а в неделя го придружават на хиподрума.

— И днес се е разходил с него — потвърди Де ла Маса. — Затова знае, че ще дойде.

Настъпи дълго мълчание.

— Знам, че трябва да бъдем практични, че имаме нужда от тях — въздъхна Турко. — Но, честно да ви кажа, повдига ми се, че хора като Мигел Анхел сега са с нас.

— Я виж как праведникът, пуританът, ангелчето с чисти ръчички надига глава — помъчи се да се пошегува Имберт. — Разбираш ли, Амадито, защо е по-добре да не питаш и да не знаеш кой в какво участва?

— Говориш така, сякаш всички ние не сме били трухилисти, Салвадор — изломоти Антонио де ла Маса. — Нима Тони не беше губернатор на Пуерто Плата? Нима Амадито не е военен адютант? Не съм ли и аз вече двацет години управител на дъскорезниците на Козела в Рестаурасион? А строителната фирма, в която работиш, не е ли и тя на Трухильо?

— Оттеглям си думите. — Салвадор потупа няколко пъти Де ла Маса по ръката. — Като ми се развърже езикът, почвам да говоря глупости. Прав си. Всеки може да каже и за нас това, което изтърсих за Мигел Анхел. Все едно нищо не съм казал и вие нищо не сте чули.

Но го беше казал, защото, въпреки спокойния си и разумен вид, който допаднаше толкова на всички, Салвадор Естреля Садала беше способен да изрече и най-жестоки неща, воден от чувството за справедливост, което често го обземаше. Беше ги казал и на него, на стария си приятел, в един спор, в който Антонио де ла Маса едва не го застреля. „Аз не бих продал брат си за четири долара“. Тези думи, които ги разделиха и те престанаха да се виждат и да си говорят за повече от половин година, понякога изплуваха в съзнанието на Антонио като често повтарящ се кошмар. В такива моменти имате нужда да гаврътне доста чаши ром една след друга. Макар че като се напиеше, изпадаше в гневни пристъпи, вдигаше скандали и предизвикваше всеки, който му се изпречеше, раздавайки ритници и юмруци.

На четирийсет и седем години, навършени преди няколко дни, Де ла Маса беше един от най-възрастните в групата от седем души, които стояха на пост на шосето за Сан Кристобал и чакаха Трухильо. Защото, освен тях четиримата в шевролета, на два километра по-напред в кола, дадена им от Естреля Садала, бяха Педро Ливио Седеньо и Уаскар Техеда Пиментел, а един километър по-напред, сам в колата си, чакаше Роберто Пасториса Нерет. Така щяха да му пресекат пътя и отпред, и

отзад, да открият огън и да го направят на решето, без да му оставят никаква възможност за бягство. Сигурно и Педро Ливио, и Уаскар бяха така напрегнати, както тях четиримата. А още по-зле беше Роберто, който нямаше с кого да си говори и да си дава кураж. Щеше ли да дойде? Да, щеше. И това щеше да сложи край на всички терзания в живота на Антонио от смъртта на Тавито.

Луната, кръгла като монета, блестеше, загърната в плащ от звезди, посребрявайки кичестите палми наоколо, и Антонио виждаше как те се полюшват с ритъма на бриза. Въпреки всичко това беше красива страна, мамка му. И още по-хубава щеше да стане след смъртта на този проклетник, който за трийсет и една години я беше осквернявал и тровил повече, отколкото през целия век, откакто е република, с хаитянската окупация, испанските и американските нашествия, гражданските войни и борбите на фракции и вождове, повече, отколкото всички бедствия — земетресения и циклони, — стоварили се върху доминиканците от небето, океана и от недрата на земята. И това, което най-вече не можеше да му прости, е, че както беше развратил и омърсил страната, Козела бе развратил и омърсил и него, Антонио де ла Маса.

Скри безпокойството от другарите си, като запали още една цигара. Пушеше, без да вади цигарата от устните си, и изпускаше дима през устата и през носа, като галеше пушката с рязано дуло и си мислеше за стоманените куршуми, приготвени специално за тази вечер от неговия приятел, испанеца Балсие, с когото се запозна чрез друг конспиратор — Мануел Овин, специалист по оръжията и чудесен стрелец. Почти толкова добър, колкото самия Антонио де ла Маса, който от дете, в семейната ферма в Мока, смайваше родители, братя, роднини и приятели с точната си стрелба. Затуй седеше и на това място, вдясно от Имберт — за да стреля пръв. В групата, където спореха толкова за всичко друго, веднага се съгласиха с това: Антонио де ла Маса и лейтенант Амадо Гарсия Гереро, най-добрите стрелци, трябваше да носят пушките, дадени на конспираторите от ЦРУ и да заемат местата отдясно, за да улучат с първия изстрел.

Една от гордостите на Мока, неговата земя, и на неговото семейство беше, че още от самото начало — от 1930 година — всички от фамилия Де ла Маса бяха антитрухилисти. Разбира се. Всички в Мока — от най-личните хора до последния ратай — бяха орасисти,

защото президентът Орасио Васкес беше от Мока и беше брат на майката на Антонио. От първия ден семейство Де ла Маса гледаше с недоверие и неприязън на интригите, с които си служеше тогавашният бригаден генерал и шеф на Националната полиция — създадена от американския окупатор, която след неговото оттегляне се превърна в Доминиканска армия — Рафаел Леонидас Трухильо, за да свали от поста дон Орасио Васкес, и през 1930 година, на първите от дългата поредица нечестни избори и предизборни машинации, да бъде избран за президент на републиката. Когато това стана, семейство Де ла Маса постъпи така, както постъпваха по традиция по-личните семейства и местните главатари, когато не харесваха правителствата: отидоха в планината с въоръжени банди, издържани от собствените им джобове.

Близо три години, с прекъсвания, от седемнайсетата до двайсетата си година, Антонио де ла Маса — атлет, неуморен ездач, страстен ловец, веселяк и влюбен в живота смелчага — заедно с баща си, чичовците и братята си, се бори с оръжие в ръка срещу силите на Трухильо, макар и без да им нанесе особена вреда. Под техния натиск въоръжените банди постепенно се разпадаха, понасяха поражения, но най-лошото беше, че те подкупваха поддръжниците и привържениците им, докато накрая, изтощени и почти разорени, Де ла Маса приеха предложението на правителството за мир и се върнаха в Мока да обработват запустелите си земи. Освен необуздания и твърдоглав Антонио. Усмихна се, като се сети колко вироглав беше в края на 1932-а и началото на 1933 година, когато с по-малко от двайсет души, сред които и братята му Ернесто и Тавито (все още дете), нападаше полицейски постове и устройваше засади на правителствените патрули. Времената бяха толкова необикновени, че въпреки засиленото военно присъствие, тримата братя винаги успяваха да се отбият и да пренощуват в бащината си къща в Мока по няколко дни в месеца. До онази засада в околностите на Тамборил, при която войниците убиха двама от хората му и раниха Ернесто и самия Антонио.

От Военната болница в Сантяго той писа на баща си — дон Висенте, че не съжалява за нищо, и го помоли семейството да не се унижава и да не моли за милост Трухильо. Два дни след като даде това писмо на ефрейтора санитар с добър бакшиш, за да го прати в Мока, дойде една военна камионетка и го отведе, с белезници и конвой, в Санто Доминго. (Едва след три години Конгресът на републиката

щеше да смени името на старата столица.) За изненада на Антонио де ла Маса, вместо да го отведе в затвора, военната кола го откара в Правителствения дом, тогава съвсем близко до старата катедрала. Там му свалиха белезниците и го вкараха в стая с килими, където безупречно обръснат и сресан, в униформа, стоеше генерал Трухильо.

За пръв път го виждаше.

— Голям кураж се иска да напишеш такова писмо. — Държавният глава го размахваше в ръка. — Ти доказа, че го имаш, като се бори с мен почти три години. Затова исках да те видя. Вярно ли е, че си добър стрелец? Трябва да си премерим силите някога, да видим дали си по-добър от мен.

Двайсет и осем години след тази среща Антонио си спомняше пискливия му гласец, неочакваната сърдечност, разредена с ирония. И тези очи, на чийто пронизващ поглед той — толкова горд — не можа да устои.

— Войната свърши. Унищожих всички местни главатари, дори тези от семейство Де ла Маса. Стига стрелби. Трябва да изправим на крака тази страна, която се разпада. Имам нужда от най-добрите до себе си. Буен си и знаеш как да се биеш, нали? Добре. Ела да работиш при мен. Ще имаш поводи да стреляш. Предлагам ти пост на доверено лице, при военните адютанти, отговарящи за личната ми охрана. Така, ако някой ден те разочаровам, ще можеш да ме застреляш.

— Но аз не съм военен — промълви младият Де ла Маса.

— Военен си от този момент — отвърна Трухильо. — Лейтенант Антонио де ла Маса.

Това беше първото отстъпление, първият му провал, откакто попадна в ръцете на този велик манипулатор на наивници, глупаци и мухльовци, на този хитър експлоататор на човешката суета, алчност и глупост. Колко години стоя на по-малко от метър до Трухильо? Като Амадито през последните две години. Колко трагедии можеше да спести на тази страна и на семейство Де ла Маса, ако още тогава беше направил това, което щеше да направиш сега. И Тавито щеше да бъде още жив може би.

Зад гърба си чуваше как Амадито и Турко си говорят, от време на време и Имберт се намесваше в разговора. Сигурно мълчанието на Антонио не ги учудваше: той говореше винаги малко, но след смъртта на Тавито стана още по-неразговорлив, дори мълчалив. Смяташе, че

трагедията го е белязала завинаги, превръщайки го в този човек, обзет от фикс идеята да убие Козела.

— Хуан Томас сигурно е по-нервен и от нас — чу гласа на Турко. — Няма нищо по-лошо от това да чакаш. Ще идва ли или няма да идва най-сетне?

— Всеки момент — повтори отчаяно лейтенант Гарсия Гереро. — Вярвай ми, мамка му.

Да, в този момент генерал Хуан Томас Диас сигурно беше в дома си в квартал Гаскуе и си гризеше ноктите, чудейки се дали най-сетне е станало онова, за което двамата с Антонио бяха мечтали, лелеели, което бяха замисляли, подхранвали и пазили в тайна точно от четири години и четири месеца. Тоест от деня, в който след проклетата среща с Трухильо, когато едва бяха погребали трупа на Тавито, Антонио скочи в колата си и карайки със 120 километра в час, отиде при Хуан Томас във фермата му в Ла Вега.

— Заради приятелството, което ни свързва от двайсет години, помогни ми. Трябва да го убия! Трябва да отмъстя за Тавито, Хуан Томас!

Генералът му запуши устата с ръка. Огледа се, показвайки му с жест, че прислугата може да ги чуе. Отведе го зад оборите, където понякога стреляха по мишени.

— Ще го направим заедно, Антонио. Ще отмъстим за Тавито и за много от нас, доминиканците, заради срама, с който сме изпълнени.

Антонио и Хуан Томас бяха близки от времето, когато Де ла Маса стана военен адютант на Благодетеля. Това беше единственото хубаво нещо, което си спомняше от тези две години, когато като лейтенант и капитан се движеше с Генералисимуса и го следваше при обиколките му из страната, при излизанията му от Правителствения дом до Конгреса, до хиподрума, на приеми и представления, на политически митинги и любовни срещи, при визити и тайни сбирки на съдружници, съюзници и съучастници, на публични, частни и свръхсекретни срещи. Антонио не стана твърд трухилист, какъвто беше тогава Хуан Томас Диас, и през онези години таеше в себе си, както всички орасисти, още омраза към човека, който беше провалил политическата кариера на президента Орасио Васкес. Но не успя да се опази от магнетизма на този неуморим мъж, който можеше да работи по двайсет часа в денонощието без прекъсване и след два-три часа сън,

бодър като юноша, да започне отново деня си на размисъл. И този човек, който според народните предания не се потеше, не спеше, нямаше нито една гънка по униформата, по фрака или по костюма си и в чиято желязна гвардия Антонио беше адютант през онези години, наистина преобрази страната. С шосетата, мостовете и фабриките, които построи — да, но и защото постепенно се сдоби с такава неограничена власт във всички сфери — политическа, военна, институционална, социална, икономическа, — че всички диктатори, от които бе страдала Доминиканската република — дори Улисес Еро, Лилис, който изглеждаше така безпощаден навремето, — приличаха на пигмеи в сравнение с него.

В случая с Антонио този респект и това магическо въздействие не стигнаха никога до възхищение, нито до онази мерзка угодническа любов, която други трухилисти засвидетелстваха на своя лидер. Но дори Хуан Томас — който от 1957 година търсеше заедно с него всички възможни начини да отърве Доминиканската република от тази личност, която изсмукваше кръвта ѝ и я смазваше — беше фанатичен последовател на Благодетеля през четирийсетте години, способен да извърши какви ли не престъпления заради човека, когото смяташе за спасител на нацията, за държавник, върнал в ръцете на доминиканците митниците, управлявани дотогава от янките, разрешил проблема с външния дълг към Съединените щати, спечелил си — благодарение на Конгреса — титлата Реставратор на икономическата независимост, и който създаде една модерна и професионална армия — най-добре въоръжената в целите Кариби. През тези години Антонио не би посмял да каже нищо лошо за Трухильо на Хуан Томас Диас. Той се изкачваше по йерархическата стълбица в армията, стана генерал с три звезди и получи командването на военната област Ла Вега, където го свари и нашествието на 14 юни 1959 година — началото на изпадането му в немилост. Когато това се случи, Хуан Томас не си правеше вече никакви илюзии за режима. На четири очи, когато беше сигурен, че никой не ги чува, по време на лов в планината, в Мока или в Ла Вега, на семейните обеди в неделя, той споделяше с Антонио, че се срамува от всичко: от убийствата, изчезването на хора, изтезанията, несигурния живот, от корупцията и от пълното отдаване — телом, духом и по съвест — на милиони доминиканци само на един човек.

Антонио де ла Маса никога не стана трухилист по душа. Нито като военен адютант, нито по-късно, когато поиска от Трухильо разрешение да изостави военната кариера и вече цивилен, работеше пак за него — като управител на семейните му дъскорезници в Рестаурасион. Стисна зъби, отвратен — никога не успя да се отърве и да не работи за Шефа. И като военен, и като цивилен, вече двацет и толкова години работеше за благосъстоянието и могъществото на Благодетеля и Бащата на новата нация. Това беше големият провал в живота му. Не можа да се избави от капаните, които Трухильо му залагаше. Мразейки го от цялата си душа, беше продължил да му служи дори след смъртта на Тавито. За това го обиди и Турко: „Аз не бих продал брат си за четири долара“. Той не беше продал Тавито. Понесе всичко, потискайки гнева си. Какво друго можеше да направи? Да се остави да бъде убит от Джони Абес и неговите *calies* ли, за да умре с чиста съвест? Не от чиста съвест имаше нужда Антонио. А да отмъстила себе си и за Тавито. За да го постигне, през последните четири години преглътна всичката мръсотия на света, дори най-голямата, за да чуе как един от най-скъпите му приятели изрича тези думи, които, сигурен беше, много хора повтаряха зад гърба му.

Той не беше продал Тавито. По-малкият му брат му беше скъп приятел. С момчешкото си простодушие, със своята наивност Тавито, за разлика от Антонио, наистина беше убеден трухилист, един от онези, които смятаха Шефа за по-висше същество. Те спореха често, защото Антонио се ядосваше, когато малкият му брат все повтаряше, че Трухильо бил дар Божии за републиката. Да, вярно беше, че Генералисимусът се грижеше за Тавито. С една негова заповед той беше приет в авиацията и се научи да лети — мечтата му от дете, — а след това стана пилот в Доминиканските въздушни линии, което му даваше възможност да пътува често до Маями, и по-малкият му брат беше във възторг, защото там си намираще блондинки. Преди това Тавито беше военен аташе в Лондон. Там застреля в пиянски побой доминиканския консул Луис Бернардино. Трухильо го спаси от затвора, като защити правото му на дипломатически имунитет и нареди на съда в Сиудад Трухильо, където беше съден, да го оправдае. Да, Тавито си имаше причини да е благодарен на Трухильо и както заяви на Антонио, да каже: „готов съм да дам живота си за Шефа и да изпълня всяка негова заповед“. Пророчески думи, мамка му.

„Да, ти даде живота си за него“ — помисли си Антонио, всмуквайки дима от цигарата. Случаят, в който Тавито се оказа въввлечен през 1956 година, му се стори от първия момент мръсен. Брат му дойде да говори с него, защото Тавито му казваше всичко. Дори в този случай, който приличаше на поредната от всички мръсни машинации, с които беше пълна доминиканската история, откакто Трухильо взе властта. Но вместо да се притесни, да бъде нащрек, да се стресне от задачата, която му възлагаха — да вземе от Монтекристи с малък, нерегистриран самолет „Чесна“ някакъв маскиран и дрогиран тип, когото бяха докарали със самолет от Съединените щати, и да го отведе във фермата „Фундасион“ в Сан Кристобал, — тоя разбойник Тавито я приел с радост, като доказателство за доверието, което Генералисимусът му имал. Не се стресна ни най-малко дори когато пресата в Съединените щати беше възмутена и Белият дом упражни натиск върху доминиканското правителство да съдейства при разследването на похищението в Ню Йорк на професор Хесус де Галиндес, испански баск.

— Историята с Галиндес изглежда доста сериозна — предупреди го Антонио. — Той е бил типът, когото си откарал от Монтекристи до фермата на Трухильо, кой друг може да бъде. Отвлекли са го в Ню Йорк и са го докарали тук. Затвори си устата. Забрави всичко. Рискуваш си кожата, братко.

Сега Антонио де ла Маса вече имаше някаква представа какво се бе случило с Хесус де Галиндес — един от испанските републиканци, на които след края на Гражданската война Трухильо беше дал убежище в Доминиканската република при една от съмнителните политически операции, за които много го биваше. Антонио не познаваше този професор, но много негови приятели го знаеха и от тях разбра, че работел за правителството, в Министерството на труда и в Дипломатическото училище към Външно министерство. През 1946 година напуснал Сиудад Трухильо, установил се в Ню Йорк и започнал да помага на доминиканските емигранти и да пише против правителството на Трухильо, което познавал отвътре.

През март 1956 година Хесус де Галиндес, който беше приел американско гражданство, изчезнал, след като бил видян за последен път да излиза от една от станциите на метрото в Бродуей, в сърцето на Манхатън. От няколко седмици се рекламирало издаването на негова

книга за Трухильо, която той представил като докторска дисертация в Колумбийския университет, където вече преподавал. Изчезването на неизвестен испански емигрант в един град и в една страна, където изчезват толкова хора, щеше да мине незабелязано и никой нямаше да обърне внимание на шумотевицата, вдигната по този повод от доминиканските емигранти, ако Галиндес не беше американски гражданин и най-вече — сътрудник на ЦРУ, както се разбра по-късно, когато скандалът избухна. С мощната машина от журналисти, конгресмени, интриганти, адвокати и лобисти, с която разполагаше в Щатите, Трухильо не успя да удържи скандала, който вдигнаха и пресата — като се започне от *Ню Йорк Таймс*, — и много конгресмени при вероятността някакво карибско диктаторче да си е позволило да похити и убие един американски гражданин в Америка.

През седмиците и месеците след изчезването на Галиндес, чийто труп изобщо не беше открит, разследването, водено от пресата и от ФБР доказва с неопровержими факти, че цялата отговорност носи режимът. Малко преди произшествието генерал Еспайлят — Бръснача, шеф на тайните служби, беше назначен за консул на Доминиканската република в Ню Йорк. ФБР се добра до компрометиращи факти относно Галиндес чрез Минерва Бернардино, доминиканска дипломатка в ООН и доверено лице на Трухильо. И още по-лошо, ФБР откри, че малък самолет с фалшив регистрационен номер, каран от пилот без съответното разрешително, е отлетял нелегално в нощта на похищението от малко летище в Лонг Айланд към Флорида. Пилотът се казвал Мърфи и от тази дата се намирал в Доминиканската република и работел в Доминиканските авиолинии. Мърфи и Тавито летяха заедно и бяха станали големи приятели.

Антонио узнаваше всичко това оттук-оттам — защото цензурата не позволяваше на доминиканските вестници и радиа да споменават нищо по тази тема, — от станциите на Пуерто Рико и Венесуела или от „Гласът на Америка“, които можеха да се чуят на къси вълни, или от някои броеве на *Маями Хералд* и *Ню Йорк Таймс*, проникнали в страната в чантите и униформите на пилоти и стюардеси.

Седем месеца след изчезването на Галиндес името на Мърфи се появи в международната преса — това беше пилотът, който извел упоения Галиндес от Съединените щати и го откарал в Доминиканската република. Тогава Антонио, който познаваше Мърфи

чрез Тавито — тримата бяха яли заедно паеля с вино от Риоха в „Каса де Еспаня“ на улица „Падре Билини“, — скочи в камионетката си там, в Тироли, край хаитянската граница, и като натисна газта докрай, чувствайки, че мозъкът му ще се пръсне от лоши предчувствия, отиде в Сиудад Трухильо. Намери Тавито вкъщи да играе спокойно бридж с Алтаграсия — жена му. За да не тревожи снаха си, Антонио го заведе в шумния клуб „Типико Нахайо“, където с музиката на Рамон Галярдо Комбо и неговия певец Рафаел Мартинес можеше да се говори, без никой да чува разговорите. Там, след като поръча ярешко задушено и две бири „Пресиденте“, без да увърта повече, Антонио посъветва Тавито да поиска убежище в някое посолство. По-малкият му брат се разсмя: Каква глупост. Той дори не знаеше, че името на Мърфи се тиражира в цялата американска преса. Не се разтревожи. Доверието му в Трухильо беше така непоклатимо, както и наивността му.

— Трябва да предупредя тоя гринго — чу го да казва Антонио, изумен. — Продава си нещата, решил е да се връща в Съединените щати и да се жени. Има годеница в Орегон. Ако отиде там сега, ще влезе право в устата на вълка. Тук нищо няма да му се случи. Тук Шефа командва, братко.

Антонио не го остави да се шегува. Без да повишава глас, за да не привлича вниманието на хората от съседните маси, потискайки гнева си пред подобно лекомислие, се опита да го вразуми:

— Не разбираш ли, глупако? Работата е сериозна. Похищението на Галиндес постави Трухильо в много деликатно положение пред янките. Животът на всички, които са участвали в отвличането, виси на косъм. Двамата с Мърфи сте много опасни свидетели. А ти си може би по-опасен и от Мърфи. Защото ти отведе Галиндес във фермата „Фундасион“, в дома на самия Трухильо. Къде ти е умът?

— Аз не отведох Галиндес — заинати се брат му и чукна чаша в неговата. — Отведох някакъв тип, когото не познавам, някакъв нещастен пияница. Нищо повече не знам. Защо да нямам доверие на Шефа? Нали той ми се довери за тази толкова важна мисия?

Когато същата вечер се разделиха пред дома на Тавито, той най-сетне отстъпи под натиска на по-големия си брат и каза, че е съгласен и ще има предвид предупреждението му. И да не се притеснява: ще си държи устата затворена.

Тогава Антонио го видя за последен път жив. Три дни след този разговор изчезна Мърфи. Когато Антонио дойде отново в Сиудад Трухильо, Тавито беше вече задържан. Беше изолиран в „Ла Виктория“. Антонио отиде лично да иска аудиенция от Генералисимуса, но той не го прие. Искаше да говори с полковник Кобиан Пара, шеф на *SIM*, но той беше изчезнал, а малко по-късно един войник го уби в кабинета му по заповед на Трухильо. През следващите четирийсет и осем часа Антонио звъня или посети всички шефове и висши служители от режима, които познаваше — от председателя на Сената Агустин Кабрал до председателя на Доминиканската партия Алварес Пина. Всички го посрещаха все разтревожени и всички му казваха, че най-доброто, което можеше да направи за собствената си сигурност и тази на близките си, е да престане да звъни и да търси разни хора, които с нищо не могат да му помогнат и които също излага на опасност. „Все едно си удрях главата в стена“ — каза по-късно Антонио на генерал Хуан Томас Диас. Ако Трухильо го беше приел, щеше да го моли, да падне пред него на колене, би направил какво ли не, за да спаси Тавито.

Скоро след това — една сутрин на разсъмване — пред дома на Тавито де ла Маса спира кола на *SIM* с въоръжени с автомати *calies*, облечени цивилно. Изваждат трупа му и го хвърлят направо в градинката пред входа, сред теменужките. А на Алтаграсия, излязла на вратата по нощница, която гледала всичко това, ужасена, викнали, вече тръгвайки:

— Мъжът ви се обеси в затвора. Докарахме ви го да го погребете по Божията воля.

„Но дори това не беше най-лошото“ — помисли си Антонио. Да, това, че видя трупа на Тавито, все още с въже на врата от инсценираното самоубийство, и тялото му, захвърлено като куче пред дома му от тия патентовани негодници, каквито бяха всички *calies* от *SIM*, не беше най-лошото. Антонио си повтаряше това десетки, стотици пъти през тези четири години и половина, в които посвещаваеше дните, нощите си и всичкия здрав разум и опит, които му бяха останали, за да планира отмъщението, което тази нощ — слава богу — щеше да стане факт. Най-лошото бе втората смърт на Тавито, няколко дни след първата, когато, използвайки цялата си информационна и рекламна машина — *Ел Карибе* и *Ла Насион*,

телевизията и радио „Доминикански глас“, радиата „Гласът на Тропика“, „Карибе“ и дузина регионални вестничета и радиостанции — за един от най-жестоките си фарсове, режимът разпространи някакво писмо, написано уж саморъчно от Октавио де ла Маса, в което той обясняваше причините за самоубийството си. Угризението, че е убил със собствените си ръце пилота Мърфи, негов приятел и колега от Доминиканските авиолинии! На Козела не му стигаше, че заповяда да го ликвидират, за да заличи следите от убийството на Галиндес, но като рафиниран злодей трябваше да направи от Тавито и убиец. Така се отърваваше и от двамата неудобни свидетели. И за да бъде всичко още по-гнусно, в собственоръчно написаното от Тавито писмо се обясняваше и защо е убил Мърфи: бил педераст. Той така преследвал по-малкия му брат, в когото бил влюбен, че Тавито, реагирайки като истински мачо, защитил своята чест, като убил този изрод и прикрил извършеното престъпление, твърдейки, че е нещастен случай.

Трябваше да се свие на мястото си в шевролета, притискайки рязаната пушка до корема си, за да прикрие гърча, който току-що бе получил. Жена му настояваше да отиде на лекар, защото тези болки можеха да бъдат от язва или от нещо по-сериозно, но той отказваше. Нямахше нужда от лекари, за да знае, че през последните години организмът му се беше увредил от горчилката, насъбрала се в душата му. След случилото се с Тавито изгуби всичките си илюзии, целия си ентузиазъм, цялата си любов към този или към другия живот. Поддържаше го единствено мисълта за възмездието, живееше само за да изпълни клетвата, изречена високо, която накара хората от Мока, дошли да почетат на бдението семейство Де ла Маса — родители, братя и сестри, снахи и шуреи, племенници, синове, внуци, лели и чичовци, — да се разтреперят от страх:

— Господ ми е свидетел, че ще убия със собствените си ръце кучия син, който направи това!

Всички знаеха, че говори за Благодетеля, за Бащата на новата нация, за Генералисимуса, доктор Рафаел Л. Трухильо Молина, чийто погребален венец от свежи и ароматни цветя беше най-внушителният в погребалната зала. Семейство Де ла Маса не посмя да не го приеме, нито да го махне от мястото му — най-видното, та всички, които бяха дошли да се прекръстят и да кажат по молитва край катафалката, да знаят, че Шефа жали за трагичната смърт на този пилот, „един от най-

преданите, честните и смелите ми последователи“, според съболезнователното писмо.

Ден след погребението двама военни адютанти от двореца слязоха от един кадилак с държавен номер пред дома на семейство Дела Маса в Мока. Търсеха Антонио.

— Арестуван ли съм?

— Съвсем не — побърза да му обясни лейтенант Роберто Фигероа Карион. — Негово превъзходителство иска да ви види.

Антонио не си направи труда да пъхне в джоба си пистолета. Предположи, че преди да влезе в Националния дворец — ако го водеха там, а не в „Ла Виктория“ или в „Куарента“, и ако нямаха заповед да го блъснат в някоя пропаст по пътя, — щяха да го обезоръжат. Беше му все едно. Знаеше си силата, а също и че смелостта му, удвоена от омразата, беше достатъчна, за да пречука тирана, както се беше заклел вчера. Повтаряше си тази клетва, решен да я изпълни, макар да знаеше, че щяха да го убият още преди да е опитал да избяга. Струваше си, само и само да ликвидира деспота, който бе опропастил и живота, и семейството му.

Щом слезе от държавната кола, адютантите го придружиха до кабинета на Благодетеля, без никой да го обискира. Офицерите сигурно бяха получили точни инструкции: едва дочули несравнимото кресливо гласче „Влезте“, лейтенант Роберто Фигероа Карион и колегата му се отдръпнаха и го пуснаха да влезе сам. Кабинетът тънеше в полумрак заради притворените капаци на прозореца, гледащ към градината. Генералисимусът, седнал зад бюрото си, беше пременен в униформа, която Антонио не си спомняше да е виждал — дълъг бял мундир с пешове и златни копчета, големи еполети със златни ресни, падащи на гърдите, закичени с пъстро ветрило от медали и ордени. Панталонът му беше светлосин, от мек вълнен плат, с бял отвесен кант. Сигурно се готвеше за някаква военна церемония. Малката лампичка осветяваше широкото му, идеално избръснато лице, добре пригладените сиви коси и мустаците ала Хитлер (на когото Шефа се възхищаваше „не заради идеите му, а заради начина, по който носи униформата и ръководи парадите“, както го беше чувал да казва понякога). Онзи втренчен, директен поглед прикова Антонио на място още щом прекрачи прага. Трухильо му заговори, след като известно време го наблюдава:

— Знам, смяташ, че аз съм заповядал да убият Октавио и че историята със самоубийството му е фарс, нагласен от тайните служби. Наредих да те доведат, за да ти кажа лично, че грешиш. Октавио беше човек на режима. Винаги е бил предан, истински трухилист. Току-що назначих комисия, оглавена от главния прокурор на републиката Франсиско Елпидио Берас. Той има изключителните пълномощия да разпитва всички — и военни, и цивилни. Ако историята със самоубийството му е лъжа, виновниците ще си платят.

Говореше му спокойно, без да повишава глас, и го гледаше настойчиво в очите, както правеше винаги с подчинените, приятелите и враговете си. Антонио не помръдваше, готов повече от всякога да скочи върху тоя комедиант и да му стисне гръкляна, преди да е успял да извика за помощ. И сякаш за да го улесни, Трухильо се изправи и бавно и тържествено се приближи до него. Черните му обувки блестяха повече от лъснатия под на кабинета.

— Разреших и на ФБР да дойде да разследва смъртта на този Мърфи — добави със същия писклив глас. — Това е нарушение на суверенитета ни, разбира се. Нима гринговците ще позволят на нашата полиция да разследва убийството на някой доминиканец в Ню Йорк, Вашингтон и Маями? Нека дойдат. Нека светът знае, че нямаме какво да крием.

Трухильо беше само на метър от него. Антонио не можеше да устои на спокойния му поглед и непрекъснато мигаше.

— Ръката ми не трепва, когато трябва да убия някого — продължи той след кратка пауза. — Щом управляваш, понякога трябва и да си цапаш ръцете с кръв. Много пъти се е налагало да го правя заради тази страна. Но аз съм човек на честта. На верните си хора отдавам заслуженото, не ги убивам. Октавио беше верен на режима, изпитан трухилист. Затова рискувах и не позволих да влезе в затвора, когато се увлече в Лондон и уби Луис Бернардино. Смъртта на Октавио ще бъде разследвана. Ти и семейството ти можете да вземете участие в работата на комисията.

Обърна се и все така кротко отиде до бюрото си. Защо той не скочи отгоре му, когато беше толкова близо до него? Още си задаваше този въпрос, вече четири и половина години. Не беше, защото повярва на казаното от него. Това бе част от фарса, който Трухильо толкова обичаше и който диктатурата използваше като допълнение към

престъпленията, като саркастична окраска на трагичните деяния, върху които се градеше. Защо тогава? Не беше от страх, че ще умре, защото страхът от смъртта не се вписваше сред многото недостатъци, които си признаваше. Откакто стана бунтовник и с малка чета орасисти се сражаваше с диктатора, много пъти бе рискувал живота си. Беше нещо по-неуловимо и неопределено от страха — едно парализиране, приспиване на волята, на разсъдъка и на възможността за свободен избор, — което това излъскано смешно актьорче, с пискливо гласче и очи на хипнотизатор, упражняваше над доминиканците, бедни и богати, образовани и необразовани, приятели и неприатели. То го приковаваше, занемял и инертен, заслушан в лъжите му, като самотен зрител на някакъв водевил, неспособен да вкара в действие силното си желание да скочи отгоре му и да ликвидира това гнездо на вещици, в каквото бе превърнал историята на страната.

— Освен това, за доказателство, че смятаме семейство Де ла Маса за вярно на режима, тази сутрин ти бе отпусната концесия за строителството на участъка от шосето Сантяго — Пуерто Плата.

Направи още една пауза и като навлажни устни с върха на езика си, завърши с фраза, която означаваше, че срещата им е приключила:

— Така ще можеш да помогнеш и на вдовицата на Октавио. На бедната Алтаграсия сигурно ѝ е трудно. Поздрави я от мое име, родителите си също.

Антонио излезе от Националния дворец по-зашеметен, отколкото ако беше пил цяла нощ. Той ли беше това? Със собствените си уши ли чу казаното от тоя кучи син? Нима прие обясненията на Трухильо и дори тази сделка, парче от тортата, която му даваше възможност да сложи няколко хиляди песос в джоба си, за да преглътне горчивия хап и да се превърне в съучастник — да, в съучастник — в убийството на Тавито? Защо не посмя дори да го укори, да му каже, че знае много добре, че мъжът, захвърлен пред вратата на снаха му, е убит по негова заповед, както преди това и Мърфи, а също и че самият той, с типичния си мелодраматизъм, е скроил маскарада с педерастията на американския пилот и угризенията на Тавито, че го е убил?

Вместо да се върне в Мока, същата сутрин Антонио се озова, без да знае как, в жалкото кабаре „Червената крушка“, на ъгъла на „Висенте Нобле“ с „Бараона“, чийто собственик — Лудия Фриас, организираше конкурси по танци. Не броеше чашите с ром, които

изпи, вгълбен в себе си, чувайки някак отдалеч мерингите от Сибао^[1] (*Сан Антонио, От душа, Хуанита Морел, Стомната...* и други), и в един момент, без никаква причина, се опита да се сбие с музиканта, който дрънкаше с маракаси в малкия оркестър на заведението. Беше толкова пиян, че в помрачението си не успя да го улучи, нанесе удара във въздуха, строполи се на пода и не можа да се надигне повече.

Когато след един ден се прибра изпосталял и раздърпан в Мока, вкъщи го чакаха уплашени баща му — дон Висенте, брат му Ернесто, майка му и Аида, жена му. Първа проговори жена му, която трепереше:

— Всички казват, че Трухильо ти е затворил устата, като ти е дал концесия за шосето от Сантяго до Пуерто Плата. Не знам колко души се обадиха.

Антонио си спомни колко се изненада, когато чу как Аида го укоряваше пред родителите му и Ернесто. Тя беше образцовата доминиканска съпруга, мълчалива, отзивчива, търпелива, понасяше пиянствата му, авантюрите му с жени, скандалите му, нощите, когато не се прибираше, и го посрещаше винаги ведра, вдъхваше му кураж, бързайки да приеме извиненията му, ако я удостоеше с такива. И търсеше утеха за нерадостния си живот само в неделните служби в църквата, в помените, изповедите и молитвите.

— Нямахме как да го накарам да убие и мен заради това — отвърна той и се отпусна в стария люлеещ се стол, където дон Висенте дремеше по време на сиестата. — Направих се, че му вярвам, че се оставям да ме купи.

Говореше, налегнат сякаш от вековна умора, а погледите на жена му, на Ернесто и на родителите му го изгаряха отвътре.

— Какво друго можех да сторя? Не мисли нищо лошо, татко. Заклех се да отмъстя за Тавито. Ще го направя, мамо. Никога вече няма да се срамуваш от мен, Аида. Кълна ти се. Заклевам се още веднъж!

Тази клетва щеше да бъде изпълнена всеки момент. След десет минути или след една шевролетът, с който старата лисица пътуваше за Махагоновата къща в Сан Кристобал, щеше да се появи и според старателно изготвения план убиецът на Галиндес, на Мърфи, на Тавито, на сестрите Мирабал и на хиляди други доминиканци щеше да падне, надупчен на решето от куршумите на друга негова жертва — Антонио де ла Маса, на когото Трухильо също бе отнел живота, много по-мъчително и перверзно, отколкото на онези, които ликвидира с

разстрели, побои или хвърли на акулите. Него той убиваше бавно, отнемаше му достойнството, честта, самоуважението, радостта от живота, надеждите, желанията, превръщайки го в отрепка от кожа и кости, изтерзана от угризения на съвестта, които го разяждаха от години.

— Ще се разкърша малко — чу той гласа на Салвадор Естреля Садала. — Схванах се от седенето.

Видя как Турко слезе от колата да се разтъпче край шосето. Дали и Салвадор беше насъбрал толкова болка? Разбира се. Тони Имберт и Амадито също. Както и хората, които бяха някъде там напред — Роберто Пасториса, Уаскар Техеда и Педро Ливио Седеньо. Разяждани от безпокойство да не би нещо или някой да попречи на Козела да се появи за тази среща. Но само с него Трухильо имаше стари сметки за уреждане. На никого от шестимата му другари, нито на десетките други, които като Хуан Томас Диас участваха в заговора, той не беше причинил такива беди, както на Антонио. Хвърли бърз поглед през прозореца — Турко си раздвижваше енергично краката. Успя да забележи, че Салвадор държеше револвера в ръка. Видя как се върна в колата и седна на мястото си, на задната седалка до Амадито.

— Добре, ако не дойде, ще идем в „Понито“ да пийнем по една ледена биричка — чу го да казва тъжно.

След онзи скандал двамата със Салвадор не се видяха с месеци. Срещаха се по събрания, но не се поздравяваха. Тази раздяла увеличи вътрешните терзания, които го измъчваха. Когато заговорът беше вече в доста напреднала фаза, Антонио има куража да отиде на улица „Махатма Ганди“ 21 и да влезе направо при Салвадор.

— Няма смисъл да си пилеем силите — каза му вместо поздрав. — Твоите планове за убийството на Козела са детинщини. Двамата с Имберт трябва да се присъедините към нас. Всичко вече е почти готово, няма да се провалим.

Салвадор го погледна в очите, без да продума. В поведението му нямаше нищо враждебно, не го изгони от къщи.

— Имам подкрепата на гринговците — обясни му Антонио, снижавайки глас. — От два месеца обмисляме подробностите в посолството. Хуан Томас Диас също е говорил с хората на консула Диърборн. Ще ни дадат оръжие и експлозиви. Привлекли сме и някои военни шефове. Двамата с Тони трябва да се присъедините към нас.

— Трима сме — рече най-сетне Турко. — Амадито Гарсия Гереро също е в групата от няколко дни.

Това не беше истинско сдобряване. През месеците, когато планът за убийството на Трухильо се правеше, разваляше, преправяше и всеки месец, всяка седмица, всеки ден приемаше различни форми и срокове заради колебанията на янките, двамата не бяха разговаряли сериозно. Самолетът с оръжието, обещано първоначално от посолството, накрая бе сведено до трите пушки, предадени им преди известно време от неговия приятел Лоренсо Бери, собственик на супермаркет „Уимпис“, който за тяхна изненада се оказа и човекът на ЦРУ в Сиудад Трухильо. Въпреки сърдечните срещи, на които се говореше само за плана, променян непрекъснато, между тях липсваше предишната искрена близост, нямаше ги шегите, доверието, онзи вътък от споделена взаимност, който — Антонио знаеше това — съществуваше между Турко, Имберт и Амадито — нещо, в което, откакто се скараха, той не участваше. Това беше още една беда, за която щеше да се заплати с Козела: защото изгуби завинаги приятеля си.

Тримата му другари в колата и другите трима, спрели някъде напред, бяха може би хората, които знаеха най-малко за заговора. Сигурно подозираха за участието и на други съмишленици, но ако нещо се случеше и попаднеше в ръцете на Джони Абес Гарсия и неговите *calies* ги затвореха в „Куарента“ и ги подложеха на обичайните изтезания, нито Турко, нито Имберт, нито Амадито, Уаскар, Пасториса и Педро Ливио можеха да споменат много хора: генерал Хуан Томас Диас, Луис Амиама Тио и още двама-трима. Те не знаеха почти нищо за другите, сред които имаше най-високопоставени хора от правителството, като Пупо Роман например — шеф на въоръжените сили и втори човек в режима, — нито за мнозината министри, сенатори, цивилни функционери и висши военни служители, които знаеха за плановете, участваха в подготовката или бяха разбрали за тях индиректно. Те бяха заявили, намекнали или подсказали на посредниците (какъвто беше случаят със самия Балагер, на теория президент на републиката), че ако Козела бъде елиминиран, биха приели да съдействат за възстановяването на политическата система, за ликвидирането на цялата трухилистка измет, за отварянето на страната и за обявяването на гражданско-военна хунта, която — с помощта на Съединените щати — щеше да гарантира реда, да пресече

пътя на комунистите и да призове към избори. Щеше ли Доминиканската република да стане най-сетне нормална страна, със законно избрано правителство, свободна преса и правосъдие, достойно за името си? Антонио въздъхна. Беше работил толкова за това, но не можеше да го повярва. Всъщност той беше единственият, който познаваше като дланта на ръката си цялата мрежа от имена и групи. Много пъти, докато провеждаше един след друг безкрайните тайни разговори и всичко направено се разпадаше и трябваше да го възстановява отново от нищото, се беше чувствал точно така — като паяк в центъра на лабиринт от изплетени от самия него нишки, свързващи много хора, които не се познаваха помежду си. Беше единственият, който познаваше всички. Само той знаеше до каква степен се е ангажирал всеки от тях. А бяха толкова много! Дори той не можеше да си спомни сега колко бяха. И цяло чудо беше, че в тази страна, с тези доминиканци, каквито ги знаеше, не се стигна до предателство, което да провали заговора. Сигурно Господ е с тях, както смяташе Салвадор. Бяха взети всички предпазни мерки останалите да знаят много малко, само крайната цел, но не и начина, обстоятелствата, момента на действие. Не повече от трима-четирима души знаеха, че те седмината са тук тази нощ, не се знаеше и кой точно щеше да изпълни смъртната присъда на Козела.

Понякога мисълта, че е единственият, който може да разпознае всички участници, ако Джони Абес го залови, му тежеше доста. Беше решил да не се оставя да го хванат жив, да запази последния куршум за себе си. Беше се погрижил да скрие в кухнята ток на обувката си и отрова, приготвена от цианова сол от един аптекар в Мока, който мислеше, че е за някакво бясно куче, вилнеещо из кокошарниците във фермата. Нямахше да го хванат жив, нямахше да достави на Джони Абес удоволствието да го види как се гърчи на електрическия стол. Истинско щастие щеше да бъде, ако след смъртта на Трухильо успееш да ликвидират и шефа на *SIM*. Много желаещи щеше да има. Най-вероятно, като узнае за смъртта на Шефа, онзи ще изчезне. Сигурно е взел всички предпазни мерки: би трябвало да знае колко го мразеха, колко хора искаха да си отмъстят. Не само от опозицията; доста министри, сенатори и военни го заявяваха открито.

Антонио запали нова цигара и запуши, ухапал здраво края ѝ, за да се поуспокои. Движението по шосето бе замряло съвсем, от доста

време и в двете посоки не бяха минавали нито един камион, нито една кола.

Всъщност, каза си, издишвайки дима през устата и през носа, него изобщо не го интересуваше какво ще стане после. Най-важното беше сега. Трябваше да го види мъртъв, за да разбере, че животът му не е минал напразно, че не е живял на тази земя като нищожество.

— Тоя козел няма ли най-сетне да дойде, мамка му — изруга ядно Тони Имберт до него.

[1] Планина на остров Испаньола, простираща се през Доминиканската република. — Б.пр. ↑

7.

Едва когато Урания поднася лъжичката към устата му за трети път, инвалидът я отваря. Когато болногледачката се връща с чашата вода, господин Кабрал, отпуснат и някак унесен, гълта послушно лъжичките с кашичка, които дъщеря му му дава, и изпива на малки глътки половин чаша вода. Няколко капки се стичат по ъглите на устните му към брадичката. Болногледачката внимателно го избърсва.

— Много добре, браво, издохте плода като послушно дете — хвали го тя. — Радвате се, че дъщеря ви ви изненада така, нали, господин Кабрал?

Инвалидът дори не я удостоява с поглед.

— Вие помните ли Трухильо? — пита я внезапно Урания. Жената я поглежда стреснато. Тя е с едри бедра, грозновата, с облепени очи. Косата ѝ е ръждиво-руса, а тъмните корени показват, че е боядисана. Най-сетне ѝ отговаря:

— Какво мога да помня, бях на четири-пет години, когато го убиха. Нищо не помня, само каквото се говореше вкъщи. Баща ви е бил много важен човек по онова време, знам. Урания кима.

— Сенатор, министър, всичко — прошепва тя. — Но накрая изпадна в немилост.

Старецът я гледа уплашено.

— Добре де, добре — опитва се да ѝ угоди болногледачката. — Трухильо може да е бил и диктатор, и какво ли не, но май тогава се е живееело по-добре. Всички са работели и не е имало толкова престъпления. Нали, госпожице?

— Ако баща ми разбира, ще е щастлив от това, което чува.

— Разбира се, че ме чува — отвръща болногледачката, вече на вратата. — Нали, господин Кабрал? Ние с баща ви си говорим много. Добре, извикайте ме, ако ви потрябвам.

Тя излиза и затваря вратата.

Може и да е вярно, че заради разрухата, причинена от следващите правителства, на много доминиканци им е мъчно за

Трухильо сега. Бяха забравили за беззаконието, за убийствата, корупцията, шпионирането, изолацията, страха — ужасът се беше превърнал в мит. „Всички са работели и не е имало толкова престъпления“.

— Имало е, татко. — Тя търси погледа на инвалида, който започва да мига. — Може по къщите да не са влизали толкова крадци и хората по улиците да не са били така нападени и ограбвани — чанти, часовници, бижута. Но се убиваше, нанасяха се побои, имаше изтезания, изчезваха хора. Дори много приближени на режима хора. Ами синчето, красавецът Рамфис, колко поразии направи? И как ти трепереше да не ми хвърли око!

Баща ѝ не знаеше, защото Урания никога не му каза, че и тя, и съученичките ѝ от колежа „Санто Доминго“, а може би и всички нейни връстнички мечтаеха за Рамфис. С мустачките си като на любовник от мексикански филм, с очилата си „Рейбан“, с идеалните си костюми и различните униформи на шеф на Доминиканските военновъздушни сили, с големите си черни очи, атлетичната фигура, часовниците и пръстените си от чисто злато и с мерцедесите-бенц той приличаше на избраник на боговете. Богат, властен, елегантен, здрав, силен, щастлив. Спомняше си го много добре. А когато монахините не ги виждаха и чуваха, тя и съученичките ѝ разглеждаха колекциите си от снимки на Рамфис Трухильо — цивилен, в униформа, по бански костюм, с вратовръзка, в спортен екип, официален, в екип за езда, повел отбора по поло или седнал в самолета си. Хвалеха се, че са го срещали, че са говорили с него в клуба, на панаира, на някой празник, на парад, на благотворителен бал. И вече осмелили се да наговорят всичко това — зачервени, уплашени, защото знаеха, че са съгрешили с думи и помисли и ще трябва да се изповядат на капелана, — си шепнеха колко хубаво, колко прекрасно би било да са обичани, целувани, прегръщани и галени от Рамфис Трухильо.

— Не можеш да си представиш колко пъти съм го сънувала, татко.

Баща ѝ не се смее. Щом чува името на по-големия син на Трухильо, отново се стресва и облещва очи. Любимецът и точно затова — най-голямото разочарование на Бащата на новата нация. Той би искал първородният му син — „Негов син ли беше, татко?“ — да има неговата жажда за власт и да е енергичен и стриктен като него. Но

Рамфис не беше наследил нито едно от качествата, нито от недостатъците му, освен може би бесния му нагон на развратник, нуждата да спи с повече жени, за да си доказва колко е мъжествен. Нямаше политически амбиции, нямаше никакви амбиции, беше апатичен, склонен към депресии, към невротично самовгълбяване, преследван от комплекси, страхове и противоречия, неуравновесен, с истерични изблици и дълги периоди на униние, които даваше в дрога и алкохол.

— Знаеш ли какво казват биографите на Шефа, татко? Че синът му станал такъв, щом разбрал, че когато се родил, майка му още не била омъжена за Трухильо. Че започнал да изпада в депресии, когато научил, че истинският му баща е доктор Доминиси, или онзи кубинец, когото Трухильо заповяда да убият, първият любовник на Мария Мартинес — от времето, когато и през ум не ѝ минавало, че ще става Превъзходната дама, и била жалката женица със съмнително поведение, по прякор Еспаньолита. Ти се усмихваш? Не може да бъде!

Може и да се усмихваше. А може просто мускулите на лицето му да се бяха отпуснали. Във всеки случай това не беше лице на човек, който се забавлява, а по-скоро на някой, който току-що се е прозял или е надал вой и е останал с увиснала челюст, притворени очи, разширени ноздри и зяпнала беззъба уста — като тъмна дупка.

— Искаш ли да повикам болногледачката?

Инвалидът си затваря устата, лицето му си възвръща нормалния вид и напрегнатия тревожен израз. Седи свит, спокоен, в очакване. Вниманието на Урания е привлечено от внезапен крясък на папагали, който изпълва стаята и секва така ненадейно, както се чу. Слънцето блести и огрява покриви и стъкла на прозорци, в стаята започва да става топло.

— Знаеш ли какво? С цялата омраза, която изпитвах и още изпитвам към твоя Шеф, към семейството му и към всичко, което намирисва на Трухильо, всъщност, когато мисля за Рамфис или чета за него, не мога да не изпитвам болка и състрадание.

Той беше едно чудовище — като цялото семейство от чудовища. Какво друго можеше да бъде, щом е син на такъв баща и му е дадено такова възпитание? Какво друго можеше да стане от сина на един Хелиогабал^[1], на един Калигула, на един Нерон? Какво друго можеше да излезе от дете, което на седем години е получило със закон — „Ти

ли го представи в Конгреса или сенатор Чиринос, татко?“ — чин на полковник от Доминиканската армия, а на десет е било повишено в генерал, с официална церемония, на която трябваше да присъства целият дипломатически корпус и всички военни шефове да му отдават чест? В съзнанието на Урания се е запечатала една снимка от албума, който баща ѝ пазеше в шкафа в хола — дали още е там? На нея елегантният сенатор Агустин Кабрал („Или беше министър тогава, татко?“), в безупречен фрак, приведен в почтителен поклон под палещото слънце, поднася поздравленията си на детето в генералска униформа, което е стъпило на малък подиум с балдахин, приело е военния парад и сега приема поздравленията на подредените в редица министри, депутати и посланици. В дъното на трибуната — доволните лица на Благодетеля и на Превъзходната дама, гордата майка.

— Какво друго можеше да излезе от него освен този безделник, пияница, изнасилван, бездарник, престъпник и неуравновесен тип, какъвто беше? Аз и приятелките ми от „Санто Доминго“ не подозирахме нищо, полудели от любов по Рамфис. Но ти го знаеше, татко. Затова се страхуваше да не би да забележи и да хареса малкото ти момиченце, затова реагира така веднъж, когато той беше мил с мен и ми направи комплимент. А аз не разбирах нищо!

Инвалидът премига два-три пъти.

Защото, за разлика от съученичките ѝ, които с разтуптени сърчица лъжеха, че са срещали Рамфис Трухильо и са говорили с него, че той им се е усмихвал и ги е ухажвал, на Урания това наистина се случи. При откриването на Панаира на мира и братството в свободния свят — велико събитие по случай двайсет и петата годишнина от Ерата на Трухильо, който щеше да трае от 20 декември 1955 година и през цялата 1956 година и щеше да коства — „Никога не се разбра точната цифра, татко“ — от двайсет и пет до седемдесет милиона долара, между една четвърт и половината от националния бюджет. За Урания тези спомени са още много живи: въодушевлението, усещането за някакво чудо, заляло цялата страна по време на паметния панаир. Трухильо си устрои сам празник, като доведе в Санто Доминго („В Сиудад Трухильо, извинявай, татко“.) оркестъра на Ксавиер Кугат, хористките от „Лидо“ в Париж, американските кънкьорки от „Айс Капейдс“ и издигна — върху осемстотинте хиляди квадратни метра панаирна площ — седемдесет и една постройки, някои от които от

мрамор, алабастр и оникс. В тях настани пристигналите от четирийсет и две страни на свободния свят делегации, букет от изтъкнати личности, сред които се открояваха президентът на Бразилия Жуселину Кубичек и пурпурната фигура на кардинал Франсис Спелман, архиепископ на Ню Йорк. Кулминации на това честване бяха повишаването на Рамфис — за бляскави заслуги към страната — в чин генерал-лейтенант и възкачването на трона на Нейно прелестно величие Анхелита I, Кралица на панаира, която пристигна с кораб, посрещната от сирените на целия морски флот и от камбанния звън на всички столични църкви. Беше с корона от скъпоценни камъни и с ефирна дреха от тюл и дантела, ушита в Рим от известните модистки — сестрите Фонтана, които използвали за случая четирийсет и пет метра руски хермелин, с дълъг три метра шлейф и мантия, подобна на тази на Елизабет II Английска при коронаването ѝ. Сред малките госпожици и пажове е и Урания — с прелестна дълга рокля от муселин, копринени ръкавици и букет от рози в ръка, заедно с другите момиченца и девойки, подбрани от доминиканското виеше общество. Тя е най-малката от свитата млади хора, придружаваща дъщерята на Трухильо под триумфалното слънце сред множеството, което аплодира поета и държавен глава дон Хоакин Балагер, който възхвалява Нейно височество Анхелита I и полага в нозете на нейната красота и изящество доминиканския народ. Чувствайки се като млада дама, Уранита чува как баща ѝ, облечен официално, чете хвалебствено слово за успехите, постигнати през тези двайсет и пет години благодарение на упорството, възгледите и патриотизма на Трухильо. Тя е безкрайно щастлива. („Никога повече не съм била така щастлива, както в този ден, татко“.) Струва ѝ се, че е в центъра на вниманието. После, в самото сърце на панаира, се открива бронзовата статуя на Трухильо — във фрак и академична тога, с професорски дипломи в ръка. И внезапно, като блестящ завършек на тази вълшебна утрин, Урания зърва до себе си Рамфис Трухильо, в парадната си униформа, който я гледа с мекия си поглед.

— Но кое е това хубаво момиченце? — усмихва ѝ се блестящият генерал-лейтенант. Урания усеща как топлите му тънки пръсти повдигат брадичката ѝ. — Как се казваш?

— Урания Кабрал — промълвява тя и сърцето ѝ ще изхвъркне.

„Колко си хубава и — най-вече, колко хубава ще станеш“ — покланя се Рамфис и устните му докосват ръката на девойчето, а то чува възгласите, въздишките, шегите, с които я обсипват другите пажове и млади госпожици на Нейно величество Анхелита I. Синът на Генералисимуса си тръгва. Тя прелива от радост. Как ли ще реагират приятелките ѝ, като разберат, че Рамфис — не друг, а самият Рамфис — е казал, че е хубава, докоснал я е по бузката и е целунал ръката ѝ като на млада госпожица.

— Колко се разсърди ти, като ти казах, татко. Колко се ядоса. Забавно, нали?

Това избухване на баща ѝ, когато разбра, че Рамфис я е докосвал, накара Урания да се усъмни за първи път, че може би не всичко е така съвършено в Доминиканската република, както казваха всички, и най-вече сенатор Кабрал.

— Какво лошо има в това, че е казал, че съм хубава, и ме е погалил, татко?

— Най-лошото нещо на света — повишава глас баща ѝ и я стряска, защото никога не ѝ се е карал така, размахвайки строго пръст над главата ѝ. — Не го прави никога повече! Чуй ме добре, Уранита. Ако се приближи до теб, бягай веднага. Не го поздравявай, не говори с него. Бягай. За твое добро е.

— Но, но... — Девойчето е страшно объркано.

Току-що се бяха върнали от Панаира на мира и братството в свободния свят и тя беше още в прекрасната рокля на млада госпожица от свитата на Нейно величество Анхелита I, а баща ѝ — във фрака, в който бе произнесъл речта си пред Трухильо, пред президента Черния Трухильо и пред дипломатите, министрите, гостите и хилядите, хилядите хора, залели булеварди, улици и сгради, украсени със знамето на панаира. Защо се беше разсърдил така?

— Защото Рамфис, това момче, този мъж е... лош. — Баща ѝ прави усилие да не изрече всичко, което би искал. — За девойките, за малките момиченца. Не казвай това на приятелките си в колежа. На никого. Споделям го с теб, защото си ми дъщеря. Длъжен съм. Трябва да те пазя. За твое добро е, Уранита. Разбираш ли? Да, бъди умна. Не позволявай да се приближава до теб, да ти говори. Ако го срещнеш, изтичай при мен. До мен няма да ти направи нищо.

Ти не разбираш, Урания. Чиста си като лилия, не познаваш злото. Казваш си, че баща ти сигурно ревнува. Не иска никой друг освен него да е мил с теб, да ти казва, че си хубава. Тази реакция на сенатор Кабрал означава, че по онова време красивият Рамфис, романтичният Рамфис, вече е започнал да си прави лоши шегички с малките момиченца, с девойките и жените и славата му ще расте — онази слава, която всеки доминиканец, бил той почтен или непочтен, би желал да има. На Голям пич, Истински козел, Страшен мачо. Постепенно ще започнеш да научаваш за това в клас или на двора в „Санто Доминго“ — колежа за девойки от добри семейства, с американските и канадските *sisters* от Доминиканския орден, с модерните униформи, чиито ученички не приличаха на послушници, защото ги обличаха в розово, синьо и бяло и носеха дебели чорапи и обувки в два цвята (бял и черен), което им придаваше спортен и модерен вид. Но дори за тях няма спасение от похожденията на Рамфис, когато се впуска, сам или с приятелчетата си, на лов за млади жертви по улиците, парковете, клубовете, баровете или частните домове на голямото си феодално владение, тоест навсякъде. Колко доминиканки прелъсти, похити и изнасили красавецът Рамфис? На креолките не подарява кадилаци и палта от визон, както на актрисите от Холивуд, след като ги е оправил или за да ги оправи. Защото, за разлика от щедрия си баща, доброто момче Рамфис е като доня Мария — скъперник. Прекарва доминиканките гратис, оказвайки им честта да спят с принца наследник, с капитана на непобедимия национален отбор по поло, с генерал-лейтенанта и шеф на военновъздушните сили.

За всичко това научаваш постепенно от подшушнатите клюки, от фантастичните измислици, примесени с истини, които ученичките си споделят скришом от *the sisters* през междучасията. Ще се чудиш дали да вярваш, или да не вярваш, заинтригувана и отвратена, докато колежът, а този път и целият Сиудад Трухильо, не бъде разтърсен от трагедията, в която жертва на синковеца стана едно от най-красивите момичета от висшето общество, дъщеря на полковник от Доминиканската армия. Лъчезарната Росалия Пердомо, с дълги руси коси, лазурни очи и прозирна кожа, която изпълняваше ролята на Дева Мария като истинска скърбяща майка, оплакваща смъртта на сина си, на представленията за Страстите Христови. Много версии имаше за станалото. Че Рамфис се запознал с нея на някакъв празник, че я видял

в кьнтри клуба, на благотворителен бал, че ѝ хвърлил око на хиподрума, преследвал я, звънял ѝ, писал ѝ и онзи петък следобед след тренировките, на които Росалия останала, защото била в отбора по волейбол на колежа, ѝ определил среща. Много съученички виждат как пред училището — Урания не си спомня дали е видяла това, — вместо да се качи в автобуса на колежа, тя сяда в колата на Рамфис, който я чака на няколко метра от входа. Той не е сам. Този синковец не се движи никога сам, винаги е с двама-трима приятели, които го ласкаят, подмазват му се, слугуват му и се издигат благодарение на него. Като шурей му, мъжа на Анхелита — Печито, още един красавец — полковник Луис Хосе Леон Естевес. Бил ли е с тях и по-малкият брат? Малкият грозник, дивакът, досадникът Радамес? Сигурно. И вече пияни? Или се напиват, докато правят това, което са направили с русокосата снежнобяла Росалия Пердомо? Разбира се, те не чакат момичето да изгуби много кръв. Тогава се държат като кавалери. Но преди това я изнасилват. На Рамфис, бидейки това, което е, се пада честта да дефлорира сладкото парче. После — другите. По старшинство или по приближеност до първородния син? Дали хвърлят жребий за реда си? Как ли е било, татко? И наскред гаврата ги изненадва кръвоизливът.

Но вместо да я захвърлят в някоя канавка сред полето, както биха направили, ако Росалия не беше Пердомо — бяло момиче, русокосо, от богато и уважавано семейство на трухилисти, — а някоя бедна девойка с никому неизвестна фамилия, те проявяват уважение. Откарват я до вратата на болница „Марион“, където — за щастие или за нещастие на Росалия? — лекарите я спасяват. И разпространяват историята. Говори се, че горкият полковник Пердомо никога не се съвзел от шока, който получава, като разбира, че Рамфис Трухильо и приятелите му са опозорили скъпата му дъщеря за развлечение между обяда и вечерята, както се гледа някой филм. Майка ѝ не стъпва повече на улицата, смазана от срам и болка. Дори на църква не ги видели повече.

— От това ли се боеше, татко? — Урания следи погледа на инвалида. — Да не би Рамфис и приятелите му да постъпят и с мен така, както с Росалия Пердомо?

„Разбира“ — казва си, смълчана. Баща ѝ е впил очи в нея; в дъното на зениците му долавя безмълвна молба: замълчи, престани да чоплиш старите рани, да събуждаш тези спомени. Тя няма никакво

намерение да го прави. Не дойде ли затова в тази страна, в която се беше заклела да не стъпва?

— Да, татко, сигурно затова дойдох — казва толкова тихо, че едва се чува. — Да те накарам да се почувстваш зле. Макар че с този мозъчен удар ти сам се погрижи за себе си. Заличи неприятните спомени в паметта си. И за случилото се с мен ли, с нас ли, заличи спомена? Аз не съм. Нито за ден. Нито за един ден от всичките трийсет и пет години, татко. Нито забравих, нито ти простих. Затова, като чуех гласа ти, когато ми звънеше в университета „Сиена Хайтс“ или в Харвард, затварях и те прекъсвах. „Дъще, ти ли си?...“ — щрак. „Уранита, чуй ме...“ — щрак. Затова не отговорих на нито едно от писмата ти. Колко ми написа — сто? Двеста? Скъсах и изгорих всичките. Доста лицемерни бяха писъмцата ти. Говореше със заобикалки, с намеци, да не би да попаднат в чужди ръце, да не би някой друг да разбере за тази история. Знаеш ли защо не можах изобщо да ти простя? Защото ти никога не съжали за това истински. След толкова години служба при Шефа вече нямаше угризения, беше изгубил чувствителността си, всяка представа за честност. Като колегите си. И може би като цялата страна. Това ли беше условието, за да се задържиш на власт и да не умреш от отвращение? Да се превърнеш в бездушник, в чудовище като Шефа си. Да си живеете спокойно и доволно като красавеца Рамфис, след като изнасили и остави кървящата Росалия в болница „Марион“.

Дъщерята на Пердомо не се върна в колежа, разбира се, но милото ѝ лице на Дева Мария остана да витае в залите, по коридорите и дворовете на „Санто Доминго“ със седмици, с месеци витаеха и клюките, шушукането, измислиците, които предизвика нейната трагедия, въпреки че *the sisters* бяха забранили да се произнася дори името на Росалия Пердомо. Но във всеки доминикански дом, дори в най-върлите трухилистки семейства, това име често се повтаряше като зловещо предупреждение, като угроза, и най-вече в домовете, където имаше девойки и госпожици за омъжване. Историята подклаждаше страха, че красавецът Рамфис (който на всичко отгоре беше женен за разведената Октавия — Тантана — Рикарт!) може внезапно да открие дъщеричката им, малкото им момиче, и да се позабавлява с нея на някое от празненствата, които разглезият наследник си устройваше от време на време с когото му паднеше,

защото кой можеше да търси сметка на първородното синче на Шефа и на компанията му от фаворити?

— И заради Росалия Пердомо твоят Шеф прати Рамфис във военната академия в Съединените щати, нали, татко?

Във Военната академия във Форт Левънуърт, Канзас Сити, през 1958 година. За да го държи няколко години далеч от Сиудад Трухильо, защото, казват, че историята с Росалия Пердомо ядосала дори Негово превъзходителство. Не по морални съображения, а чисто практически. Вместо да се запознае с проблемите и да се подготви като първороден син на Шефа, това глупаво момче се е отдало на разюздан живот, на полото, на пиянства с антуража си от безделници и паразити, и прави само бели, като да изнасилва дъщерята на едно от най-верните на Трухильо семейства и да ѝ причинява кръвоизливи. Наперено, невъзпитано момче. Да върви във Военната академия във Форт Левънуърт, Канзас Сити!

Урания избухва в истеричен смях и инвалидът отново се свива, сякаш иска да се скрие, объркан от този внезапен кикот. Урания се смее така, че очите ѝ се напълват със сълзи. Бърше ги с кърпата.

— Лекарството беше по-лошо от болестта. Вместо наказание, това пътуване до Форт Левънуърт излезе като награда за красавеца Рамфис. Сигурно е било смешно, нали, татко? Това доминиканско офицерче отива да учи в елитен випуск от подбрани американски офицери и се появява с нашивки на генерал-лейтенант, с десетки ордени, с дълга военна кариера зад гърба си (беше я започнал на седем години), с антураж от адютанти, музиканти и слуги, с яхтата си, хвърлила котва в залива на Сан Франциско, и с флотилия от автомобили. Голяма изненада е било за онези капитани, майори, лейтенанти, сержанти, инструктори и преподаватели. Тази странна тропическа птица пристига във Военната академия във Форт Левънуърт да се обучава, а има повече нашивки и чинове и от самия Айзенхауер. Как да се отнасят с него? Как да му позволят да ползва подобни привилегии, без да накърнят престижа на Академията и на американската армия? Трябваше ли да се правят, че не забелязват как — мине, не мине седмица — и наследникът бяга от спартанския Канзас Сити в шумния Холивуд и с приятеля си Порфирио Рубироса участва в партита за милиони с именити актриси, които клюкарската жълта преса коментира като луда? Най-известната водеща на рубрика в

Лос Анджелис Луела Парсънс съобщи, че синът на Трухильо е подарил кадилак последен модел на Ким Новак и палто от визон на За За Габор. На сесия на Камарата един от депутатите на Демократическата партия изчислил, че тези подаръци стрували колкото сумата за годишната военна помощ, която Вашингтон отпускал безвъзмездно на доминиканската държава, и попитал дали това е най-добрият начин да се помага на бедните страни срещу влиянието на комунизма и да се харчат парите на американския данькоплатец.

Скандалът бил неизбежен. В Съединените щати, не в Доминиканската република, където не се казала или публикувала нито дума за развлеченията на Рамфис. Но там — да, защото, каквото и да се говори, там има обществено мнение и свободна преса, които правят политиките на пух и прах, ако им намерят слабото място. И така, по искане на Конгреса, военната помощ била спряна. Спомняш ли си това, татко? Академията уведоми дискретно Държавния департамент, а той, още по-дискретно — Генералисимуса, че тъй като няма никаква надежда синът му да издържи курса и характеристиката му е много лоша, по-добре да се оттегли, за да си спести унижението да бъде изключен от Военната академия във Форт Левънуърт.

— На татенцето никак не му хареса, че причиняват това на горкия Рамфис, нали, татко? Той само се бил позабавлявал малко, а я виж как реагирали тия пуритани гринговците. В отговор твоят Шеф решил да оттегли морската и военната мисия от Съединените щати и призовал посланика, за да връчи протеста. Най-близките му съветници — Паино Пичардо, самият ти, Балагер, Чиринос, Арала, Мануел Алфонсо — трябвало да извършат чудеса, за да го убедят, че едно скъсване на връзките би нанесло огромни щети. Помниш ли? Историците твърдят, че ти си един от хората, които не са позволили отношенията с Вашингтон да се влошават заради похожденията на Рамфис. Постигна го само наполовина, татко. Оттогава, след онези изстъпления, Съединените щати разбраха, че този съюзник е проблем за тях и че е по-благоразумно да си намерят някой по-достоеен. Но защо заговорихме за синчетата на Шефа, татко?

Инвалидът свива рамене, сякаш й отвърща: „Откъде да знам, ти кажи защо“. Нима разбираше? Не. Поне не всичко. Способността му да разбира сигурно не е напълно увредена от кръвоизлива, а е намаляла до десет или пет процента от нормалното. Този осакатен,

ограничен мозък, действащ като забавена лента, сигурно успяваше да задържи и да обработи информацията — която сетивата му долавяха само за минути, а може би за секунди, — преди да се замъгли. Затова очите му, лицето, движенията му, като това свиване на раменете, внезапно подсказваха, че той чува, че разбира това, което му говориш. Само фрагменти, на изблици, като просветления, но откъслечни. Не си прави илюзии, Урания. Разбира само за секунди и после забравя. Вече не говориш на него. Продължаваш да говориш на себе си, както правиш всеки ден от повече от трийсет години.

Не е нито тъжна, нито потисната. Може би заради слънцето, което нахлува през прозорците и огрява предметите с живата си светлина и те се открояват, изпъкват с детайлите, с дефектите си, изгубили цвета си, овехтели. Колко жалка, запусната, вехта е сега спалнята — къщата — на влиятелния някога председател на Сената Агустин Кабрал. Защо изведнъж се сети за Рамфис Трухильо? Винаги се е чудила на неведомите пътища, по които тръгва паметта, на географските пространства, до които стига благодарение на тайнствени стимули, на неочаквани асоциации. А, да, сигурно има нещо общо с новината, която прочете в *Ню Йорк Таймс* ден преди да тръгне от Съединените щати. Статията беше за малкото братче, за малкия дивак, грозника Радамес. И то каква новина! Какъв край. Репортерът бе направил сериозно разследване. От няколко години братчето живеело мизерно в Панама и се занимавало със съмнителен бизнес; никой не знаел точно какъв, докато не изчезнало. Това станало миналата година и всички опити, направени от роднините и от панамската полиция, да открият някаква следа били напразни — от обиска на малката стаичка, в която живеел в Балбоа, се разбрало, че мръсните му лични вещи са си там. Докато най-сетне един от колумбийските наркокартели не съобщил в Богота — с цялата словесна помпозност, характерна за американската Атина, — че „доминиканският гражданин дон Радамес Трухильо Мартинес, живеещ в Балбоа, в братската Панамска република, е бил убит на неназовано място в колумбийската джунгла след откритите неопровержими доказателства за недостойното му поведение при изпълнението на задълженията му“. *Ню Йорк Таймс* обясняваше, че по всяка вероятност провалилият се Радамес от години е печелел хляба си, работейки за колумбийската мафия. Навярно някаква жалка служба, ако се съди по

мизерията, в която е живеел: като момче за всичко на босовете — да осигурява апартаменти, да ги разкарва по хотели, летища и квартири за срещи, или може би като посредник при прането на пари. Дали не се е опитал да задигне някакви долари, за да заживее по-добре? И понеже беше много тъп, веднага са го хванали. Заловили го и го откарвали в джунглата край Дариен, в своите владения. Може да са го измъчвали със същото ожесточение, с което той и Рамфис изтезаваха и убиваха нашествениците в Констанса, Маймон и Естеро Ондо през 59-а, а през 1961-а — хората, замесени в събитията от 30 май.

— Съвсем заслужен край, татко. — Баща й, който дремеше, отваря очи. — Който вади нож, от нож умира. Важи точно за случая с Радамес, ако е умрял така. Защото нищо не е доказано. В статията се казваше още, че някои хора твърдели, че бил информатор на *DEA*^[2], затова му била направена пластична операция и го пазели заради заслугите му, когато бил при колумбийските мафиоти. Слухове и догадки. Във всички случаи, какъв край за синчетата на твоя Шеф и на Превъзходната дама. Красавецът Рамфис загина при автомобилна катастрофа в Мадрид. Катастрофа, която според някои хора е дело на ЦРУ и Балагер, за да отстранят първородния син, защото готвел заговор от Мадрид и искал да инвестира милиони, за да си върне семейното господство. Радамес — превърнат в жалка отрепка и убит от колумбийската мафия, защото се опитал да открадне мръсните пари, в прането на които участвал, или като агент на *DEA*. А знаеш ли как живее Анхелита, Нейно височество Анхелита I, на която бях малка придворна дама? В Маями, докосната от крилете на божествения гълъб. Сега тя е новопокръстена християнка. В една от хилядите евангелистки секти, обладани от лудостта, идиотизма, скръбта и страха. Дотам стигна кралицата на тази страна. Да живее в малка чиста къщичка, подредена с лош вкус — снобска смесица между американския и карибския, — отдала се на мисионерството. Казват, че са я виждали по кръстовищата на окръг Дейд, по латинските и хаитянските квартали, да пее псалми и да призовава минувачите да отворят сърцата си за Господа. Какво би казал за това достойният Баща на новата нация?

Инвалидът отново свива рамене, премига и се унася. Притваря клепачи и се сгушва, готов да подремне.

Вярно, никога не си изпитвала омраза към Рамфис, Радамес или Анхелита, поне не такава, каквато изпитваш все още към Трухильо и Превъзходната дама. Защото, по един или друг начин, трите деца платиха с провалите или с жестоката си смърт своя дял от престъпленията на семейството. И не успя да се отърсиш напълно от известна благосклонност към Рамфис. Защо, Урания? Може би заради психическите му кризи, депресиите, пристъпите му на лудост, неуравновесеността му, които фамилията винаги е криела и заради които след убийствата през юни 1959 година Трухильо беше принуден да го изпрати в психиатрична болница в Белгия. Във всички действия на Рамфис, дори най-жестоките, винаги е имало нещо карикатурно, самозвано и патетично. Както и в пищните подаръци за холивудските актриси, които Порфирио Рубираса оправяше гратис (когато не ги караше да му плащат). Или заради начина, по който проваляше плановете, които баща му кроеше за него. Не беше ли истински фарс например това, че Рамфис обърка цялото посрещане, което Генералисимусът му устрои, за да го реабилитира след провала му във Военната академия във Форт Левънуърт? Баща му накара Конгреса — „Ти ли изготви проектозакона, татко?“ — да го обяви за шеф на Генералния щаб на въоръжените сили и при завръщането му да бъде провъзгласен за такъв на военен парад по Авенида, пред обелиска. Всичко било готово и войската била строена онази сутрин, когато яхтата *Анхелита*, която Генералисимусът пратил да го вземе от Маями, влязла в пристанището по река Осама. Самият Трухильо, придружен от Хоакин Балагер, отишъл да го посрещне на кея, където акостирали, за да го заведе на парада. И каква изненада, какво разочарование, какъв конфуз преживял Шефа, като влязъл в яхтата и видял окаяната олигавена отрепка, в която се бил превърнал горкият Рамфис след оргията по време на плаването. Едва се държал на крака, неспособен и дума да продума. С омекнал език, той само ръмжал, вместо да говори. Очите му били облещени и изцъклени, а дрехите — изцапани от повръщането. Но още по-зле били приятелчетата му и жените с него. Балагер го казваше в спомените си: Трухильо пребледнял, разтреперил се от възмущение. Заповядал да отменят военния парад и полагаването на клетва от Рамфис като шеф на Генералния щаб. И преди да си тръгне, взел една чаша и вдигнал наздравица, която трябвало да прозвучи като символичен шамар за бездарника (толкова пиан, сигурно

не е разбрал нищо): „Пия за труда — единственото нещо, което ще донесе просперитет на републиката“.

Нов пристъп на истеричен смях завладява Урания и инвалидът отваря очи, стреснат.

— Не се плаши. — Тя отново е сериозна. — Не мога да спра да се смее, когато си представям сцената. Къде ли си бил ти в тоя момент? Когато Шефа ти открива синчето си мъртвопияно, заобиколено от също толкова пияни курви и приятелчета? На трибуната на Авенида ли, облечен във фрак, очаквайки новия шеф на Генералния щаб? Как си обясни това? Парадът се отлага заради полудяването на генерал Рамфис?

Отново се размива пред дълбокия поглед на инвалида.

— Да плачеш и да се смееш на такова семейство, но не и да го приемаш сериозно — прошепва Урания. — Понякога сигурно те е досрамявало от тях. Обземали са те угризения и страх, когато си можел да си позволиш, макар и много скришно, тази волност. Бих искала да разбера какво мислиш за мелодраматичния край на синчетата на Шефа. Или за мрачната история за последните години на доня Мария Мартинес, Превъзходната дама, тази ужасна, отмъстителна жена, която крещяла да бъдат избодени очите на убийците на Трухильо и живи да ги одерат. Знаеш ли, че накрая се скапала от артериосклероза? Че тая скъперница изнесла тайно от Шефа милиони и милиони долари? Че имала номерата на всички тайни сметки в Швейцария и въпреки това не ги казала на синчетата си? С основание, разбира се. Било я страх, че ще ѝ задигнат милионите и ще я бутнат в някой приют — да прекара последните години от живота си и да не им се пречка. Но точно тя, благодарение на артериосклерозата, се подигра с тях. Какво ли не би дала, за да може да види как Превъзходната дама, притисната от нещастията, бавно губи паметта си там, в Мадрид. Но запазвайки в дъното на алчната си душа достатъчно разум, за да не разкрие на синовете си номерата на швейцарските сметки. И да гледа какви усилия полагат, горкичките, за да може Превъзходната дама да си спомни — в Мадрид, в квартирата на малкия грозник, на дивака Радамес, или в Маями, в дома на Анхелита, преди да се отдаде на мистицизма — къде ги е записала и скрила. Представяш ли си ги, татко? Как тършуват, отварят, чупят, дращят, търсейки скривалището. Сигурно са я водели в Маями, после са я връщали в Мадрид. Без

никакъв успех. В гроба ли е отнесла тайната! Как мислиш, татко? Рамфис успя да прахоса няколко милиончета, които изнесе от страната в месеците след смъртта на баща си, защото Генералисимусът (вярно ли е това, татко?) не позволил нито сентаво да бъде изнесено от страната, за да принуди семейството и приближените си да умрат тук и да посрещнат последствията. Но Анхелита и Радамес се озоваха на улицата. Превъзходната дама умря също бедна, от артериосклероза, в Панама, където била погребана от Калил Хаче, който я откарал до гробището с такси. И оставила милионите от наследството на швейцарските банкери! Да плачеш или да се пръснеш от смях, но в никакъв случай да ги приемаш сериозно. Нали, татко?

Тя отново се размива до сълзи. Докато бърше очите си, се бори с пристъпа на депресия, който се надига някъде дълбоко в нея. Инвалидът я гледа, вече свикнал с присъствието ѝ. Без да реагира на монолога ѝ.

— Не мисли, че съм станала истеричка — въздиша тя. — Още не, татко. Никога досега не съм правила това — да се лутам, да се ровя в спомените. Това е първата ми отпуска от доста години. Не обичам ваканциите. Тук, като дете, ги обичах. Докато, благодарение на *the sisters*, не отидох в университета в Ейдриън и оттогава — край. Прекарах живота си в работа. В Световната банка никога не съм излизала в отпуска. В кантората в Ню Йорк — също. Нямам време за подобни монолози върху доминиканската история.

Така е, животът ѝ в Манхатън е изтощителен. Цялото ѝ време е разчетено до секунда — от девет часа, когато влиза в кабинета си на „Медисън“ и 74 улица. Дотогава е тичала четирийсет и пет минути в Сентръл Парк, ако времето е хубаво, или е играла аеробика във фитнес центъра на ъгъла, където членува. Сутрините ѝ са низ от срещи, доклади, разговори, консултации, справки в архива, служебни обеди в сепарето на кантората или в някой ресторант в покрайнините. Следобедите също са напрегнати и често продължават до осем. Ако времето не е лошо, се прибира пеш. Приготвя си някаква салата, отваря си кисело мляко, преди да гледа новините по телевизията, чете малко и си ляга толкова уморена, че буквите в книгата или кадрите на видеото започват да танцуват пред очите ѝ след десет минути. Винаги има по едно, а понякога и по две пътувания на месец из Съединените щати или в Латинска Америка, Европа и Азия. В последно време и в

Африка, където някои инвеститори най-сетне се осмеляват да вложат парите си и затова търсят юридическа консултация от кантората. Това е нейната специалност — легалната форма на финансовите операции на компаниите в която и да е точка от света. Специалност, която получи след дълги години работа в Юридическия отдел на Световната банка. Пътуванията са по-отегчителни от ежедневието в Манхатън. След пет, десет или дванайсет часа полет до Мексико Сити, Банкок, Токио, Равалпинди или Хараре веднага започваш с представянето или изслушването на доклади, обсъждането на цифри, преценяването на проекти, променянето на пейзажи и климати, от горещи към студени, от влажни към сухи, от английски към японски, испански и урду, арабски и хинди, слушайки преводачи, чиито грешки могат да станат причина за вземането на погрешни решения. Затова трябва да е винаги нащрек, абсолютно концентрирана, което изчерпва силите ѝ докрай, така че на задължителните приеми едва потиска прозевките си.

— Когато имам свободен уикенд, си оставам щастлива вкъщи да чета доминиканската история — казва тя и ѝ се струва, че баща ѝ кима. — Доста странна история наистина. Но мен ме разтоварва. Това е начин да не изгубя корените си. Макар да съм живяла там два пъти повече години, отколкото тук, не съм станала американка. Още говоря като доминиканка, нали, татко?

Нима в очите на инвалида проблясва иронично пламъче?

— Добре де, горе-долу като доминиканка от Америка. Какво може да се очаква от човек, който е живял трийсет и толкова години сред гринговци и със седмици не е говорил испански. Знаеш ли, бях сигурна, че няма да те видя повече? Дори за погребението ти нямаше да дойда. Твърдо бях решила. Знам, че ти се иска да разбереш защо промених решението си. Защо съм тук. Истината е, че не знам. Беше някакъв импулс. Просто не се замислих. Поисках една седмица отпуска и доход. Сигурно търся нещо тук. Може би теб. Да проверя как си. Знаех, че си зле, че след кръвоизлива с теб вече не може да се говори. Иска ли ти се да знаеш какво чувствам? Какво изпитах, като се върнах в къщата от детството ми? И като те видях в това жалко състояние?

Баща ѝ отново е заинтригуван. Чака с интерес тя да продължи. Какво изпитваш, Урания? Горчивина? Някаква тъга? Мъка ли?

Пробуждане на стария гняв? „Най-лошото е, струва ми се, че не изпитвам нищо“ — мисли си тя.

Чува се звънецът на външната врата. Кънти силно и остро в горещата сутрин.

[1] Римски император (218–222 г.), прочут с разюздания си живот. — Б.пр. ↑

[2] Drug Enforcement Agency — Агенция за борба с наркотиците. — Б.пр. ↑

8.

Нямаше коса по главата, но ушите на Конституционалния сархош бяха пълни с гъсти валма от черни косми, щръкнали гротескно за сметка на плешивостта му. И той ли беше започнал да го нарича така, преди дълбоко в себе си да го прекръсти на Живия боклук? Благодетеля не си спомняше. Сигурно беше така. От млад го биваше да измисля прякори. Много от тези ужасни прякори, които лепваше на хората, се срастваха с жертвите и в крайна сметка заместваха имената им. Така беше станало и със сенатор Хенри Чиринос, когото никога в Доминиканската република, освен вестниците, не наричаше вече по име, а с унищожителното прозвище Конституционалния сархош. Той имаше навика да поглажда мазната четина, която гнездеше в ушите му, и въпреки че Генералисимусът — с натрапчивата си мания за чистота — му беше забранил да си го позволява пред него, сега правеше точно това и отгоре на всичко редуваше този отвратителен навик с друг — приглаждаше и космите в носа си. Беше нервен, много нервен. И Генералисимусът знаеше защо: носеше му доклад за лошото състояние на предприятията. Но Чиринос нямаше вина, че нещата не вървяха добре, виновни бяха санкциите, наложени от ОАД, които задушаваша страната.

— Ако не престанеш да си чоплиш носа и ушите, ще извикам адютантите да те затворят — каза му, смръщен. — Бях ти забранил да вършиш тия свинщини тук. Да не си пиян?

Конституционалния сархош подскочи на мястото си пред бюрото на Благодетеля. Отдръпна ръце от лицето си.

— Капчица алкохол не съм сложил в устата — оправда се той смутено. — Нали знаете, че не пия денем, Шефе. Само надвечер и нощем.

Носеше костюм, който според Генералисимуса беше образец на лошия вкус — нещо сиво-зеленикаво, напръскано с преливащите цветове на дъгата; и както всичко, което обличаше, сякаш беше напъхал тлъстото си тяло в него с обувалка. Върху бялата му риза се

мяташе синкава вратовръзка на жълти шарки, по която строгият поглед на Благодетеля откри мазни петна. С отвращение си помисли, че тези петна са от ядене, защото сенатор Чиринос се хранеше, лапайки огромни зальци, сякаш се страхуваше да не би някой да му изяде порцията, и дъвчеше с полуотворена уста, плюейки пръски.

— Кълна ви се, че в тялото ми няма и капка алкохол — повтори. — Само чисто кафе, от закуската.

Може и така да беше. Като го видя да влиза в кабинета преди малко, поклащайки слонското си тяло, и да се приближава бавничко, опипвайки с крак пода, преди да стъпи, помисли, че е пиан. Не, сигурно се беше спиртосал вече от пиене, защото, дори трезвен, се държеше като залисан и трепереше като алкохолик.

— Просмукан си с алкохол и дори да не пиеш, приличаш на пиан — каза му, оглеждайки го от главата до петите.

— Вярно е — побърза да си признае Чиринос с театрален жест. — Аз съм един *прокълнат поет*, Шефе. Като Бодлер и Рубен Дарио.

Имаше пепелява кожа, двойна брадичка, редки и мазни коси и хлътнали под подпухналите клепачи очички. Носът му, сплескан при катастрофа, беше боксьорски, а устата му, почти без устни, придаваше някаква перверзност на бруталната му грозота. Винаги е бил отвратително грозен, до такава степен, че преди десет години, когато се блъсна с кола и оживя като по чудо, приятелите му помислиха, че с пластичната операция ще се оправи. Но стана още по-лошо.

Това, че продължаваше да е доверено лице на Благодетеля и член на тесния кръг от приближени — като Вирхилио Алварес Пина, Паино Пичардо, Умника Кабрал (сега в немилост) или Хоакин Балагер, беше доказателство, че когато избираше сътрудниците си, Генералисимусът не се ръководеше от личните си вкусове и предпочитания. Въпреки отвращението, което физиката, нечистоплътността и поведението му предизвикваха винаги у него, от самото начало на управлението си Трухильо предпочиташе да възлага на Хенри Чиринос онези деликатни задачи, за които се изискваха не само сигурни, но и способни хора. Беше един от най-способните от всички, които имаха достъп до този специален кръг. Като адвокат изпълняваше длъжността конституционалист. Още съвсем млад стана, заедно с Агустин Кабрал, основен съставител на Конституцията, която Трухильо поръча в началото на Ерата, и на всички поправки в текста ѝ, направени

оттогава. Беше написал основните институционални и обикновени закони и почти всички законови решения, приети от Конгреса, за да се легализират действията на режима. Нямаше равен на себе си и в парламентарните речи, пълни с латински изрази и цитати — понякога и на френски, — когато трябваше да придаде юридическа сила и на най-произволните решения на изпълнителната власт или да отхвърли със смазваща логика всяко предложение, което Трухильо не одобряваше. Умът му, организиран като правен кодекс, откриваше веднага техническите аргументи, осигуряващи законовата подкрепа за всяко предложение на Трухильо, независимо дали чрез решение на Сметната палата, на Върховния съд или на закон, приет от Конгреса. Голяма част от законовата паяжина на Ерата бе изтъкана с дяволска вещица точно от този голям юрист шарлатанин (както го нарече веднъж пред Трухильо сенатор Агустин Кабрал, негов скъп приятел и враг в кръга от фаворити).

Заради тези си качества през трийсетте години на Ерата вечният парламентарист Хенри Чиринос беше изпълнявал всички възможни длъжности: на депутат, сенатор, министър на правосъдието, член на Конституционния съд, пълномощен посланик и дипломатически представител, управител на Централна банка, шеф на Трухилианския институт, член на Централния съвет на Доминиканската партия и от две-три години изпълняваше най-доверената длъжност на отговорник за бизнес сделките на Благодетеля. Като такъв имаше на подчинение Земеделието, Търговията и Финансите. Защо той бе поверил такава огромна отговорност в ръцете на един заклет алкохолик? Защото, освен от законоплетство, разбираше и от икономика. Добре се справи, оглавявайки Централна банка и Финансите за няколко месеца. И защото през последните години, заради безбройните трудности, Трухильо имаше нужда от абсолютно доверено лице на този пост, с което да може да споделя и семейните интриги и разпри. А тази спиртосана лоена топка беше незаменима в това.

Как този непоправим алкохолик не беше изгубил нито ловкостта си в правните интриги, нито работоспособността си, може би единствената — заедно с тази на изпадналия в немилост Анселмо Паулино, — която Благодетеля сравняваше със своята? Живия боклук можеше да работи без прекъсване по десет-дванайсет часа, да се напива като сархош и на следващия ден да се появи в кабинета си в

Конгреса, в министерството или в Националния дворец, трезвен, с бистър ум, и да диктува на стенографите правните си доклади или да говори с цветущо красноречие на политически, правни, икономически и конституционални теми. Освен това пишеше тържествени поеми, акростихове, исторически статии и книги и имаше едно от най-острите пера, които Трухильо използваше, за да впръсква отрова в рубриката „Обществен форум“ в *Ел Карибе*.

— Как вървят нещата?

— Много зле, Шефе. — Сенатор Чиринос си пое дъх. — Ако продължава така, скоро ще издъхнем. Съжалявам, че ви го казвам, но не ми плащате, за да ви лъжа. Ако скоро не вдигнат санкциите, ще бъде истинска катастрофа.

И като отвори натъпканото си куфарче и извади разни свитъци и бележници, се задълбочи в анализа на основните компании, като започна с плантациите на Доминиканската захарна корпорация и продължи с Доминиканските авиолинии, циментовата фабрика, дърводобивните компании и дъскорезниците, канторите за внос и износ и търговските учреждения. Монотонното изброяване на имена и цифри унасяше Генералисимуса, който го слушаше едва-едва: *Търговски атлас, Карибиън Мотърс, Тютюнева компания АД, Доминикански памучен консорциум, Шоколадови изделия, Доминиканска обувна промишленост, Разпространение на гранулирана сол, Фабрика за растително масло, Доминикански завод за цимент, Доминиканска фабрика за грамофонни плочи, Доминиканска фабрика за батерии, Фабрика за чували и въжета, Верига ковашки работилници, Ковашки работилници „Ел Марино“, Доминиканско-швейцарско производство, Млекопроизводство, Алкохолни напитки „Алтаграсия“, Национална стъklarска промишленост, Национална хартиена промишленост, Доминикански мелници, Доминикански боц, Завод за гуми, Кискея Мотърс, Солна рафинерия, Доминикански текстил, Застраховки „Сан Рафаел“, Корпорация за недвижимо имущество, вестник „Ел Карибе“*. Живия боклук остави за накрая сделките, в които семейство Трухильо имаше миноритарно участие, споменавайки бегло, че и там нямало „положително развитие“. Не каза нищо, което Благодетеля да не знаеше: онова, което не беше парализирано поради липсата на капиталовложения и запаси, работеше с една трета, дори една десета

от капацитета си. Катастрофата беше вече факт, и то каква катастрофа. Но гринговците не успяха поне в едно — Благодетеля въздъхна, — което смятаха, че ще бъде истински удар за него: да му отрежат доставките на петрол, както и на резервни части за автомобили и самолети. Джони Абес Гарсия уреди някак горивата да идват нелегално през границата с Хаити. Надценката беше голяма, но потребителят не я плащаше — режимът поемаше тази субсидия. Държавата нямаше да издържи дълго на това обезкървяване. Икономическият живот беше в застои поради рестрикцията на валути и парализирането на износа и вноса.

— На практика няма постъпления в нито една от фирмите, Шефе. Само разходи. И понеже бяха в цветущо състояние, издържат. Но няма да е задълго.

Въздъхна театрално, както когато произнасяше траурните си дитирамби, които бяха другата му силна страна.

— Напомням ви, че не е уволнен нито един работник, селянин или служител, въпреки че икономическата война продължава повече от година. Тези фирми осигуряват шейсет на сто от работните места в страната. Разберете, много е сериозно. Трухильо не може да продължава да издържа две трети от доминиканските семейства, когато заради санкциите всички сделки са почти парализирани. Така че...

— Така че...

— Или ще ме упълномощите да съкратя персонала, за да намалим разходите в очакване на по-добри времена...

— Искаш да се получи вълна от хиляди безработни ли? — прекъсна го остро Трухильо. — Да прибавя и социалния проблем към всички други?

— Има алтернативни възможности, към които се е прибегвало в изключителни случаи — отвърна сенатор Чиринос с мефистофелска усмивка. — Не е ли тази една от тях? Я да видим. За да гарантира работните места и икономическата дейност, държавата да поеме контрола над стратегическите компании. Да национализира, да речем, една трета от индустриалните предприятия и половината от селското стопанство и животновъдството. Все още има фондове за това в Централна банка.

— И какво, по дяволите, ще спечеля? — прекъсна го Трухильо раздразнено. — Какво ще спечеля, ако доларите преминат от Централна банка в сметка на мое име?

— Това, че отсега нататък вредата, причинена от триста фирми, работещи на загуба, няма да се отразява на вашия джоб, Шефе. Повтарям ви, че ако продължава така, всички ще фалират. Съветът ми е чисто технически. Единственият начин да избегнете имуществото ви да се стопи заради икономическата блокада е загубите да се прехвърлят на държавата. За никого не е изгодно да се разорите, Шефе.

Трухильо усети някаква умора. Слънцето грееше все по-силно и както всички посетители в кабинета му, сенатор Чиринос вече се потеше. От време на време бършеше лицето си със синкава кърпа. И той би искал Генералисимусът да има климатик. Но Трухильо мразеше изкуствения въздух, от който се настиваше, и изкуствената атмосфера. Понасяше само вентилатор, и то в най-горещите дни. Освен това беше горд, че е мъжът-който-никога-не-се-поти.

Помълча за миг, замислен, и лицето му стана кисело.

— И ти, с мръсното си подсъзнание, си мислиш, че трупам ферми и компании заради печалбата — каза уморено, сякаш на себе си. — Не ме прекъсвай. Щом и ти, който си толкова години до мен, не си успял да ме разбереш, какво мога да очаквам от другите? Нека си мислят, че властта ме влече заради богатството.

— Знам много добре, че не е така, Шефе.

— Трябва ли да ти го обяснявам по сто пъти? Ако фирмите не бяха на семейство Трухильо, тези работни места нямаше да ги има. И Доминиканската република щеше да си остане малката бананова страна, каквато беше, когато я поех на гърба си. Още не си го разбрал.

— Разбрал съм го много добре, Шефе.

— Ти крадеш ли ме?

Чиринос подскочи отново на стола и пепелявият цвят на лицето му потъмня. Премигаше слисано.

— Какво говорите, Шефе? Господ ми е свидетел...

— Знам, че не го правиш — успокой го Трухильо. — И защо не крадеш, макар че всичко е в твоите ръце? От лоялност ли? Може би. Но преди всичко от страх. Знаеш ли какво, ако ме крадеш и те хвана, ще те дам на Джони Абес да те затвори в „Куарента“, да те сложи на *Трона* и да те опече, преди да те хвърли на акулите. Все неща, които

допадат много на шефа на *SIM*, с развихреното му въображение, и на неговия екип. Затова не ме крадеш. Затова не крадат и управителите, администраторите, счетоводителите, инженерите, ветеринарите, надзирателите и т.н., и т.н., от компаниите, за които отговаряш. Затова работят безотказно и ефективно и затова фирмите се развиха успешно, умножиха се и превърнаха Доминиканската република в модерна и процъфтяваща страна. Ясно ли ти е?

— Разбира се, Шефе — подскочи още веднъж Конституционалния сархош. — Вие сте съвсем прав.

— Но щеше да крадеш на воля — продължи Трухильо, сякаш не беше го чул, — ако работеше не за семейство Трухильо, а за семейство Висини, Валдес или Арментерос. И още повече, ако фирмите бяха държавни. Тогава наистина щеше да си напълниш джобовете. Сега проумяваш ли защо са всички тези фирми, земи и стада?

— За благото на страната, знам много добре, Ваше Превъзходителство — потвърди клетвено сенатор Чиринос. Беше уплашен и Трухильо разбираше това по начина, по който притискаше куфарчето с документи към корема си и му говореше все по-угоднически. — Не съм си и помислял друго, Шефе. Опазил ме Господ!

— Но е вярно и че не всички от семейство Трухильо са като мен — смекчи, разочарован, тона си Благодетеля. — Нито братята ми, нито жена ми, нито синовете ми обичат така страстно тази страна, както аз. Много са алчни. Най-лошото е, че в подобни моменти си губя времето да ги дебна да не нарушават заповедите ми.

Отправи към него онзи войнствен, директен поглед, който смущаваше хората. Живия боклук се смали на мястото си.

— Аха, виждам, че някой ги е нарушил — промърмори.

Сенатор Хенри Чиринос кимна, но не посмя да продума.

— Пак ли се опитаха да изнесат валута? — запита по-студено. — Кой? Старата ли?

Пихтиестото лице, цялото в капчици пот, отново кимна, сякаш със съжаление.

— Снощи, на поетичната вечер, ме повика встрани. — Поколеба се и гласът му стана тъничък, сякаш щеше да се скъса. — Каза, че мислела за вас, не за себе си или за децата. За да ви осигури спокойна

старост, ако нещо се случи. Сигурен съм, че казва истината. Тя ви обожава.

— Какво искаше?

— Още един трансфер за Швейцария. — Сенаторът се задъхваше. — Този път само за един милион.

— За твое добро се надявам, че не си й доставил това удоволствие — рече Трухильо сухо.

— Не го направих — смотолеви Чиринос, заеквайки непрекъснато от притеснение, леко разтреперан. — Защото тук вие сте капитанът, а аз — войникът. И защото — с цялото уважение и преданост, които дължа на доня Мария — първо служа на вас. Положението е много деликатно за мен, Шефе. С отказите си губя приятелството на доня Мария. За втори път тази седмица й отказах това, което ме молеше.

И Превъзходната дама ли се боеше, че режимът ще се разпадне? Преди четири месеца поиска от Чиринос трансфер за пет милиона долара в Швейцария, сега — за един. Сигурно мислеше, че всеки момент може да се наложи да бягат и сметките им в чужбина трябва да са по-тлъсти, за да си живеят царски в изгнание. Както Перес Хименес, Батиста, Рохас Пиниля или Перон, тия боклуци. Стара скъперница. Като че ли не беше повече от осигурена. Нямахме насищане. От млада си беше алчна, а с годините ставаше все повече и повече. На другия свят ли щеше да носи тия сметки? Това беше единственото нещо, за което се осмеляваше да не зачита волята на мъжа си. Тази седмица — два пъти. Това бяха чисто и просто заговори зад гърба му. Така купи, без Трухильо да разбере, и онази къща в Испания след официалното посещение, което направиха на Франко през 1954 година. Така откриваше и пълнеше кодирани сметки в Швейцария и Ню Йорк, за които той узнаваше понякога случайно. Преди не й обръщаше толкова внимание, най-много да я наругае малко, след което свиваше рамене пред капризите на тая баба, гонена от критическата, на която дължеше уважение, защото му беше законна жена. Но нещата се промениха. Категорично беше заповядал нито един доминиканец, включително и от семейство Трухильо, да не изнася нито песо от страната, докато траят санкциите. Нямахме да позволим плъховете да побегнат, спасявайки се от този кораб, който наистина щеше да потъне, ако целият му екипаж, като се започне от офицерите и капитана,

побегнеше. Мамка му — няма да позволи! А роднини, приятели и врагове щяха да си стоят тук с това, което имаха, и да се борят или да оставят костите си на полето на честта. Като *the marines*, мамка му. Тъпа стара кучка! Колко по-добре щеше да бъде да я зареже и да се ожени за някоя от прекрасните жени, които бе имал — за красивата, кротката Лина Ловатон например, която бе пожертвал пак заради тази неблагоприятна страна. Този следобед трябваше да нахока Превъзходната дама и да ѝ напомни, че Рафаел Леонидас Трухильо Молина не е Батиста, нито прасето Перес Хименес, нито онзи лицемер Рохас Пиниля, не е дори и зализаният генерал Перон. Той нямаше да прекара последните си години като пенсиониран държавник в чужбина. До последния си миг щеше да живее в тази страна, която благодарение на него вече не е някакво племе, орда, някакво посмешище, а се превърна в република.

Забеляза, че Конституционалния сархош продължаваше да трепери. По устата му избиваше пяна. Малките му очички зад двете лоени топки на клепачите му премигаха бързо-бързо.

— Значи има още нещо. Какво?

— Миналата седмица ви информирах, че успяхме да избегнем да блокират платежа на „Лойдс“ от Лондон за партидата захар, продадена във Великобритания и Нидерландия. Нищо особено. Само седем милиона долара, четири от които са за вашите фирми, а останалите — за фабриките на Висини и за плантация „Романа“. Според указанията ви поисках от „Лойдс“ да прехвърлят валутата в Централна банка. Тази сутрин ме уведомиха, че са получили контразаповед.

— От кого?

— От генерал Рамфис, Шефе. Телеграфирал е цялата сума да бъде преведена в Париж.

— И в „Лойдс“ от Лондон ли е пълно с глупаци, които изпълняват контразаповедите на Рамфис?

Генералисимусът говореше бавно, полагайки усилия да не избухне. Тези глупости му отнемаха твърде много време. И освен това го болеше, че пороците на семейството му блясваха в цялата си голота пред чужди хора, колкото и доверени да бяха те.

— Все още не са изпълнили искането на генерал Рамфис, Шефе. Колебаят се, затова ми се обадиха. Повторих им, че парите трябва да бъдат изпратени в Централна банка. Но тъй като генерал Рамфис има

вашите пълномощия и в други случаи е изтеглял капитали, ще бъде добре да уведомим „Лойдс“, че е станало недоразумение. Въпрос на представяне на нещата, Шефе.

— Обади му се и му кажи да се извини на „Лойдс“. Още днес.

— Щом ми нареждате, ще го направя — промълви той. — Но ми позволете една молба, Шефе. От стария ви приятел. От най-верния от служителите ви. Вече си спечелих омразата на доня Мария. Не ме превръщайте във враг и на големия си син.

Притеснението, което изпитваше, беше така явно, че Трухильо се усмихна.

— Обади му се, не се бой. Няма да умирам скоро. Ще живея поне още десетина години, за да довърша делото си. Толкова време ми трябва. И ти ще бъдеш до мен до последния ден. Защото, макар и грозен, мръсен и алкохолик, си един от най-добрите ми сътрудници. — Направи пауза и гледайки Живия боклук така нежно, както просяк гледа краставото си куче, добави нещо непривично за неговата уста: — Поне някой от братята или синовете ми да струваше колкото теб, Хенри.

Поразен, сенаторът едва успя да отговори.

— Това, което казахте, компенсира всичките ми безсънни нощи — промълви, свеждайки глава.

— Имаш късмет, че не си женен и нямаш семейство — продължи Трухильо. — Сигурно често си мислил, че да нямаш потомство е нещастие. Глупости! Моята грешка в живота е семейството ми. Братята, собствената ми жена, синовете ми. Виждал ли си подобна напаст? Никакви други стремежи освен пиенето, парите и жените. Има ли поне един, способен да продължи делото ми? Не е ли срамота, че в този момент, вместо да са тук, до мен, Рамфис и Радамес играят поло в Париж?

Чиринос го слушаше, свел очи, застинал, със сериозно лице, с израз на пълна солидарност, безмълвен, навярно от страх да не провали бъдещето си, ако изтърве някоя дума против синовете и братята на Шефа. Странно беше, че той се бе отдавал на тези горчиви мисли: никога не говореше за семейството си, дори пред най-близките си хора, и още по-малко — така строго.

— Заповедта още е в сила — каза, сменяйки тона заедно с темата. — Никой, и най-вече от семейство Трухильо, да не изнася пари

от страната, докато траят санкциите.

— Разбрано, Шефе. Всъщност, дори и да искат, не биха могли. Освен ако не отнесат доларите си с куфарчета в ръка — нямаме трансакции с чужбина. Финансовата дейност е нулева. Няма никакъв туризъм. Резервните фондове намаляват с всеки ден. Напълно ли отхвърляте възможността държавата да поеме някои фирми? Дори онези, които са в най-лошо състояние?

— Ще видим това — поомекна Трухильо. — Остави ми предложението си, ще го проуча. Има ли още нещо, което да е спешно?

Сенаторът погледна в бележника си, като го доближи до очите си. Изражението му стана трагикомично.

— Получава се нещо парадоксално. Какво ще правим с така наречените приятели в Съединените щати? Конгресмени, политици, лобисти, на които плащаме, за да защитават страната ни. Мануел Алфонсо го правеше, докато не се разболя. Оттогава престанаме. Някои от тях дискретно възразиха.

— Кой е казал да се прекрати плащането?

— Никой, Шефе. Просто ви питам. Валутните фондове в Ню Йорк, предназначени за тази цел, също се изчерпват. При дадените обстоятелства не могат да бъдат възстановени. Това са няколко милиона песос на месец. Все така щедър ли ще бъдете с тези гринговци, които с нищо не ни помагат за вдигането на санкциите?

— Истински пиявици, винаги съм го знаел. — Генералисимусът махна презрително с ръка. — Но те са и единствената ни надежда. Ако политическото положение в Съединените щати се промени, тяхното влияние може да се почувства и да успеят да направят нещо за вдигането или смекчаването на санкциите. И веднага след това Вашингтон да ни изплати поне захарта, която вече са получили.

Чиринос не изглеждаше обнадяден. Мрачно клатеше глава.

— Дори Съединените щати да се съгласят да ни дадат това, което са задържали, няма да има голяма полза. Какво са двайсет и два милиона долара? Валута за основни капиталовложения и внос от първа необходимост само за няколко седмици. Но ако това е решението ви, ще наредя на консулите Меркадо и Моралес да подновят плащанията на тези паразити. Между другото, Шефе, капиталовложенията в Ню Йорк могат да бъдат замразени. Ако проектът на тримата членове на Демократическата партия за замразяване сметките на доминиканците,

които не живеят в Съединените щати, успее. Знам, че има такива в „Чейс Манхатън“ и „Кемикъл“ като акционерни дружества. Но ако тези банки не запазят банковата тайна? Позволявам си да ви препоръчам да ги прехвърлим в някоя по-сигурна държава. В Канада например или в Швейцария.

Генералисимусът усети празнота в стомаха си. Не от гняв го глождеше, а от отчаяние. Никога, през целия си живот, не си беше губил времето да си ближе раните, но това, което ставаше със Съединените щати — страната, за която неговият режим даваше винаги, за каквото и да било, гласа си в ООН, — се обръщаше срещу него. Каква полза имаше, че посрещаха като принцове и награждаваха всички янки, които стъпваха на този остров?

— Човек трудно може да разбере янките — промълви. — Главата ми не го побира защо се отнасят така с мен.

— Никога не съм имал вяра на тия говедари — обади се като ехо Живия боклук. — Всички са еднакви. Дори не може да се каже, че тази враждебност се дължи само на Айзенхауер. Кенеди също ни преследва.

Трухильо се съвзе — „На работа, мамка му“ — и за кой ли път смени темата.

— Абес Гарсия е подготвил всичко, за да измъкне онзи мухльо, епископ Райли, дето се е скрил под полите на монахините — рече. — Има две предложения. Да го депортира или да накара народа да го линчува за назидание на отците конспиратори. Кое от двете ти харесва повече?

— Нито едно, Шефе. — Сенатор Чиринос си възвърна увереността. — Вече знаете моето мнение. Трябва да позамажем този конфликт. Още никой не е успял да излезе на глава с Църквата, тя има две хиляди години зад гърба. Вижте какво стана с Перон, като ѝ се опълчи.

— И той така ми каза, седнал на същото място, на което седиш ти — призна Трухильо. — Това ли е твоят съвет? Да превия гръб пред тия дяволи?

— Да ги подкупите с лепти, Шефе — обясни Конституционалния сархош. — Или в най-лошия случай да ги подплашите, но без крайности, като оставите отворени вратите за помирение. Това, което предлага Джони Абес, е самоубийство. Кенеди ще ни прати веднага

американските *marines*. Така ми се струва. Но вие ще вземете решението и то ще бъде най-доброто. Ще го защитавам с перо и слово. Както винаги.

Поетическите отклонения, към които беше склонен Живия боклук, забавляваха Благодетеля. Последното го изтръгна от униинето, което започваше да го завладява.

— Знам — усмихна му се той. — Ти си предан и затова те ценя. Каж ми, под секрет, колко имаш в чужбина, ако ти се наложи да избягаш набързо?

Сенаторът подскочи за трети път на мястото си, сякаш столът му хвърляше къчове.

— Много малко, Шефе. Е, искам да кажа, относително малко.

— Колко? — настоя ласкаво Трухильо. — И къде?

— Към четиристотин хиляди долара — призна той бързо, снишил глас. — В две отделни сметки. В Панама. Открити са преди санкциите, разбира се.

— Мизерна работа — смъмри го Трухильо. — С постовеите, които си заемал, можеше да спестиш повече.

— Не съм по спестяванията, Шефе. Освен това, нали знаете, парите никога не са ме интересували. Винаги съм имал толкова, колкото да живея.

— Искаш да кажеш, да пиеш.

— За да се обличам добре, да се храня добре, да пия и да си купувам книгите, които ми харесват — съгласи се сенаторът, поглеждайки към тавана и към кристалния полилей в кабинета. — Слава богу, край вас работата ми винаги е била интересна. Трябва ли да върна тук тези пари? Още днес ще го направя, ако ми наредите.

— Остави ги там. Ако имам нужда от помощ в изгнание, ще ми подадеш ръка.

Разсмя се, вече поразвеселен. Но докато се смееше, внезапно се сети отново за онова наплашено девойче в Махагоновата къща — компрометиращ, уличаващ го свидетел, — което му развали настроението. По-добре да я беше застрелял или да я беше дал на патрулите, да хвърлят чоп за нея или да си я поделят. Споменът за това глупаво личице, което го гледеше как страда, пронизваше душата му.

— И кой излезе най-предвидлив? — запита, прикривайки смущението си. — Кой изнесе най-много пари в чужбина? Паино

Пичардо ли? Алварес Пина? Умника Кабрал? Модесто Диас? Балагер? Кой скъта най-много пари? Защото никой от вас не повярва, като казах, че ще се махна само за да отида в гробищата.

— Не знам, Шефе. Но ако ми позволите, ще ви кажа, че се съмнявам някой от тях да има много пари в чужбина. По съвсем проста причина. Никой никога не е мислил, че режимът може да падне, че може да ни се наложи да бягаме. Кой би повярвал, че един ден земята ще спре да се върти около слънцето?

— Ти — отвърна иронично Трухильо. — Затова изнесе паричките си в Панама, защото си си направил сметката, че няма да съм вечен, че някой от заговорите срещу мен може да успее. Издаде се, глупако.

— Още следобед ще върна тук спестяванията си — обиди се Чиринос, ръкомахайки. — Ще ви покажа формулярите от Централна банка за валутните постъпления. Тези спестявания са отдавна в Панама. Заради дипломатическите си мисии имах право на такива спестявания. За да разполагам с някакви средства по време на пътуванията, които правя, служейки на вас, Шефе. Никога не съм прекалявал с разходите по представителната част.

— Уплаши се, помисли, че може да те сполети онова, което стана с Умника — продължи усмихнат Трухильо. — Пошегувах се. Вече забравих за тайната, която сподели с мен. Хайде, разкажи ми някой виц, преди да си тръгнеш. Но не политически, а креватен.

Живия боклук се усмихна с облекчение. Но едва започна да разказва, че най-голямата клюка за Сиудад Трухильо в момента била как германският консул набил жена си, защото помислил, че му изневерява, и Благодетеля се замисли. Колко ли пари са изнесли от страната най-близките му сътрудници? Щом Конституционалния сархош го е направил, значи всички го правят. И дали бяха само четиристотин хиляди доларите, които бе скътал? Сигурно са повече. В най-тъмните кътчета на душата си всички са таили страха, че режимът ще падне. Мръсници. Верността не е доминиканска добродетел. Знаеше го. Цели трийсет години го ласкаеха, аплодираха го, обожествяваха го, но ако задуха друг вятър, ще размахат юмруци.

— Кой измисли лозунга на Доминиканската партия, като взе инициалите на името ми? — запита внезапно. — Разум, Лоялност, Труд и Морал. Ти или Умника?

— Някой верен човек, Шефе — възкликна сенатор Чиринос гордо. — За десетата годишнина. Получи се, от двайсет години е по всички улици и площади на страната. И в повечето от домовете.

— Трябваше да бъде в съзнанието и в паметта на доминиканците — отвърна Трухильо. — В тези четири думи е всичко, което им дадох.

И в този момент, като удар по главата, го обзе съмнението. Беше сигурен. Станало е. Скришом, без да чува хвалебствията и възраженията за Ерата, в които се бе впуснал Чиринос, наведе глава, сякаш за да се концентрира в някаква мисъл, и взирайки се, погледна тревожно. Костите му омекнаха. Там беше — тъмното петно се беше появило по дюкяна и малко по-надолу, по десния крачол. Сигурно е съвсем прясно, още е мокро, дори в този момент безчувственият му пикочен мехур изпускаше течност. Не го беше усетил, не го усещаше. Разтърси го внезапен пристъп на гняв. Можеше да властва над хората, да кара три милиона доминиканци да падат на колене, но не и да контролира сфинктера си.

— Не мога да слушам повече вицове, нямам време — оправда се, без да вдига очи. — Върви да уредиш проблема с „Лойдс“, да не би да пратят тези пари на Рамфис. Утре — по същото време. Довиждане.

— Довиждане, Шефе. С ваше позволение, ще ви видя следобед по Авенида.

Щом чу, че Конституционалния сархош затваря вратата, повика Синфоросо. Поръча му да приготви друг костюм, също сив, и кат долни дрехи. Изправи се и много бързо, блъскайки се в един диван, се втурна към банята. Свят му се виеше от отвращение. Свали си панталона, долните гащи и фланелката, изцапани от неволното изпускане. Ризата не беше изцапана, но той свали и нея и седна на бидето. Изми се внимателно със сапун. Докато се бършеше, прокле още веднъж лошите шеги, които му погаждаше тялото. Водеше битка с безброй врагове и не можеше да си губи непрекъснато времето със скапания сфинктер. Поръси се с талк по интимните части, между краката, и седнал на тоалетната чиния, зачака Синфоросо.

Разговорите с Живия боклук му действаха някак потискащо. Това, което му каза, беше вярно — за разлика от тия пройдохи, братята му, от тоя ненаситен вампир — Превъзходната дама, и от синовете му, паразити и кръвопийци, него парите никога не бяха го интересували много. Използваше ги в служба на властта. Без пари не би могъл да си

пробие път в началото, защото беше роден в бедно семейство в Сан Кристобал и като момче трябваше да търси какви ли не начини, за да се облича прилично. По-късно парите му трябваха, за да е силен, да преодолява препятствия, да подкупва, да ласкае или да подчинява хората, които му бяха нужни, и да наказва онези, които му пречеха. За разлика от Мария, която — откакто замисли бизнеса с пералнята за жандармерията, когато двамата бяха още любовници — мечтаеше само да трупа пари, той ги обичаше, за да може да ги раздава.

Ако не беше така, щеше ли да прави тези подаръци на народа, тези масови дарения на всеки 24 октомври, за да могат доминиканците да отпразнуват рождения ден на Шефа? Колко милиона песос беше похарчил през всички тези години за чувалите с бонбони, шоколади, играчки, плодове, рокли, панталони, обувки, гривни, гerdани, разхладителни напитки, блузи, грамофонни плочи, национални носии, брошки и списания за хората от безкрайното шествие, стичащо се към двореца в деня на Шефа? И още повече разходи бе направил за подаръци на кръщелници и кумци при масовите кръщенета в параклиса на двореца, при които от три десетилетия, веднъж и дори два пъти седмично, ставаше кръстник на поне стотина новородени. Милиони и милиони песос. Много доходна инвестиция, разбира се. Беше негово хрумване през първата година от управлението му, резултат от дълбокото му познаване на доминиканската психология. Да стане кръстник на един селянин, на един работник, занаятчия, търговец означаваше да си осигури предаността на този беден човечец, на тази бедна женица, на всички тези, които прегръщаше и на които даряваше по две хиляди песос след кръщенето. Две хиляди в добрите времена. С увеличаването на броя на кръщелниците на двацет, петдесет, сто, двеста на седмица, подарените суми — отчасти заради воя, който нададе доня Мария, а и заради упадъка в доминиканската икономика след Панаира на мира и братството в свободния свят през 1955 година — започнаха да намаляват на хиляда и петстотин, хиляда, петстотин, двеста, на сто песос за кръщелник. А сега Живия боклук настояваше масовите кръщенета да спрат или подаръкът да бъде символичен — по една пита или десет песос на кръщелник, докато не паднат санкциите. Проклети янки!

Беше създал предприятия и развиваше бизнеса, за да осигури работа и прогрес на тази страна, да има ресурси, да раздава наляво и

надясно и доминиканците да бъдат доволни. А не беше ли великодушен като Петроний от *Quo Vadis* и с приятелите, сътрудниците и служителите си? Затрупа ги с пари и безброй подаръци за рождени дни, женитби, раждане на деца, добре изпълнени мисии или просто за да им покаже, че умее да се отплаща за верността им. Подаряваше им пари, къщи, земи, акции, правеше ги свои съдружници за имоти и фирми, създаваше им търговски връзки, за да печелят добри пари и да не разграбват държавата.

Чу леко потропване на вратата. Беше Синфоросо — с костюма и долните дрехи. Подаде му ги със сведени очи. Повече от двайсет години беше до него, от свой ординарец в армията го повиши в иконом и го взе в двореца. Не се притесняваше изобщо от Синфоросо. Той беше ням, глух и сляп за всичко, което се отнасяше до Трухильо, и достатъчно досетлив, за да разбере, че ако прояви каквато и да било нелоялност за някой от личните му проблеми — като неволното изпускане, — щеше да изгуби всичко, което имаше: къща, малка ферма с добитък, кола, многобройно семейство, а може би и живота си. Костюмът и бельото, скрити в калъф, нямаше да привлекат ничие внимание: Благодетеля бе свикнал да сменя дрехите си по няколко пъти на ден в кабинета си.

Облече се, докато Синфоросо — як, остриган до голо, безупречен в униформата си от черен панталон, бяла риза и бял елек със златни копчета — събираше дрехите, захвърлени на пода.

— Какво да правя с тия двама епископи терористи, Синфоросо? — запита го той, докато закопчаваше панталона си. — Да ги прогоня ли от страната? В затвора ли да ги пратя?

— Убийте ги, Шефе — отвърна Синфоросо, без окото му да трепне. — Хората ги мразят и ако вие не го направите, народът ще ги убие. Няма прошка за тоя янки и за испанеца, дошли в страната ни да хапят ръката, дето им дава хляб.

Генералисимусът не го слушаше вече. Трябваше да нахока Пупо Роман. Тази сутрин, след като прие Джони Абес и министрите на външните и на вътрешните работи, беше отишъл във Военновъздушната база „Сан Исидро“, за да се срещне с шефовете на въздушните сили. И се натъкна на гледка, от която вътрешността му се обърнаха: до самия вход, на няколко метра от поста на караула, под знамето и герба на републиката, беше избил някакъв водопровод,

течеше мътна вода и образуваше локва край шосето. Каза да спрат колата. Слезе и се приближи. Беше тръба за обратни води, дебела и воняща — трябваше да си запуши носа с кърпата, — и, разбира се, над нея кръжеше облак от мухи и комари. Изтичащата вода продължаваше да шурти, да наводнява наоколо и да трови въздуха и почвата на водещия доминикански гарнизон. Вбеси се, гореща вълна го заля. Обузда първия си импулс да се върне в базата и да наругае всички шефове там, да ги попита дали това е образът, който смятаха да създават на въоръжените сили — като институция, тънеща в зловонни води и гадини. Но веднага реши, че порицанието трябваше да стигне до най-главния. И да накара лично Пупо Роман да глътне малко от помията, която шуртеше от канала. Реши да му се обади веднага. Но като се върна в кабинета, забрави. И паметта ли започваше да му изневерява, както сфинктерът? Мамка му. Двете неща, които му бяха служили най-добре в живота, сега, на седемдесет години, се скапваха.

Вече облечен и излъскан, той се върна на бюрото си и вдигна слушалката на телефона, който го свързваше директно с командването на въоръжените сили. Веднага чу генерал Роман:

— Да, ало? Вие ли сте, Ваше Превъзходителство?

— Ела на Авенида следобед — каза му сухо вместо поздрав.

— Разбира се, Шефе. — Гласът на генерал Роман стана потрещен. — Не предпочитате ли да дойда още сега в двореца? Станало ли е нещо?

— Ще разбереш какво е станало — отвърна му бавно и си представи как мъжът на племенницата му Мирея се изнервя, усетил сухия тон, с който му говореше. — Има ли нещо ново?

— Всичко е нормално, Ваше Превъзходителство — рече припряно генерал Роман. — Точно приемах обичайния доклад от областите. Но ако предпочитате...

— На Авенида — сръза го той. И затвори.

С удоволствие си представи как в главата на тоя глупак, който беше министър на въоръжените сили, забълбукват въпроси, предположения, страхове и съмнения: „Какво ли са казали за мен на Шефа? Каква ли клюка, каква ли клевета са му доложили враговете ми? Да не съм изпаднал в немилост? Да не би да не съм изпълнил някоя негова заповед?“. До следобед щеше да живее в този ад.

Но тази мисъл го занимава само няколко секунди, защото в паметта му отново изплува мъчителният спомен за девойчето. Гняв, тъга и печал напиреха в съзнанието му и подклаждаха вътрешното му безпокойство. И тогава му хрумна: „Каквата болестта, такава и лекарството“. Лицето на някоя красива жена, разтапяща се от удоволствие в ръцете му, която го обсипва с благодарности за наладата, която ѝ е доставил. Дали това нямаше да заличи уплашеното личице на малката глупачка? Да, тази вечер ще отиде в Сан Кристобал, в Махагоновата къща, за да измие позора си в същото легло и със същите средства. Това решение — той докосна дюкяна си, сякаш правеше заклинание — повдигна духа му и го насърчи да продължи с програмата за деня.

9.

— Какво ново за Сегундо? — запита Антонио де ла Маса.

Облегнат на волана, Антонио Имберт отвърна, без да се извърща:

— Видях го вчера. Вече ми разрешават да го посещавам всяка седмица. Срещата беше кратка, половин час. Понякога на тоя кучи син, директора на „Виктория“, току му теква да съкрати времето за посещения на петнайсет минути. Мръсни номера.

— Той как се чувства?

Как можеше да се чувства човек, който, повярвал на обещанията за амнистия, напуска Пуерто Рико, където се е устроил добре и работи за фамилията Фере в Понсе, и се връща в родината си, но открива, че тук го чакат, за да го съдят, за престъпление, приписвано на някакъв синдикалист и извършено в Пуерто Плата преди цял век, и го осъждат на трийсет години затвор? Как можеше да се чувства човек, който, ако е убил някого, го е направил заради режима и когото за награда Трухильо държеше вече пет години да гние в тъмница?

Но не му отвърна така, защото Имберт знаеше, че Антонио де ла Маса не му зададе този въпрос от интерес към брат му Сегундо, а за да разсее мъчителното чакане. Само сви рамене:

— Сегундо е мъж. Дори да е зле, не го показва. Понякога дори се опитва сам да ми дава кураж.

— Сигурно не си му казал нищо за това.

— Разбира се, че не съм. От предпазливост и за да не храни излишни надежди. Ами ако се провалим?

— Няма да се провалим — намеси се от задната седалка лейтенант Гарсия Гереро. — Козела ще дойде.

Щеше ли да дойде? Тони Имберт погледна часовника си. Още можеше да дойде, не трябваше да се отчайват. Той никога не губеше търпение, поне от доста години. Като млад го правеше, за нещастие, и точно затова извърши неща, за които съжаляваше от дъното на душата си. Като онази телеграма през 1949 година, която прати, побеснял, след дебаркирането на антитрухилистите, начело с Орасио Хулио Орнес, на

брега на Луперон в провинция Пуерто Плата, където беше губернатор. „Ако заповядате, ще изгоря Пуерто Плата, Шефе“. Думите, за които съжеляваше най-много в живота си. Видя ги тиражирани във всички вестници, защото Генералисимусът пожела всички доминиканци да разберат какъв твърд и фанатичен трухилист е младият губернатор.

Защо Орасио Хулио Орнес, Феликс Кордоба Бониче, Тулио Остилио Арвело, Гуду Енрикес, Мигелучо Фелиу, Салвадор Рейес Валдес, Федерико Орасио и другите избраха точно Пуерто Плата в онзи далечен 19 юни на 1949 година? Това дебаркиране беше истински провал. Единият от двата самолета на нападателите дори не стигна дотам и се върна на остров Косумел. Самолетът *Каталина* на Орасио Хулио Орнес и другарите му успя да кацне във водата край калния бряг на Луперон, но преди участниците в експедицията да успеят да дебаркират, един кораб на бреговата охрана откри огън по него и го направи на трески. Армейските патрули заловиха за няколко часа нашествениците. Това беше повод Трухильо да разиграе един от онези фарсове, които толкова обичаше. Даде амнистия на заловените, включително и на Орасио Хулио Орнес, и демонстрира могъществото и великодушието си, като им разреши отново да емигрират. Но докато правеше този благороден жест за пред външния свят, отстрани Антонио Имберт — губернатор на Пуерто Плата, и брат му — майор Сегундо, военен комендант на провинцията, затвори ги и ги линчува. А междувременно се извършваха жестоки репресии на предполагаемите съучастници, които бяха арестувани, изтезавани и много от тях — разстрелвани тайно. „Съучастници, които не бяха такива — помисли си той. — Те смятаха, че като ги видят да дебаркират, всички ще се надигнат. А всъщност не разчитаха на никого“. Колко невинни жертви платиха за тази илюзия.

Колко ли невинни щяха да пострадат, ако се провалят и тази нощ? Антонио Имберт не беше толкова голям оптимист като Амадито или Салвадор Естреля Садала, които, щом разбраха от Антонио де ла Маса, че и генерал Хосе Рене (Пупо) Роман, шеф на въоръжените сили, участва в заговора, повярваха, че след като убиеха Трухильо, всичко ще тръгне като по часовник и военните щяха да изпълнят заповедите на Роман и да арестуват братлетата на Козела, да убият Джони Абес и най-твърдите трухилисти и да установят гражданско-военна хунта. Народът щеше да излезе по улиците да избива *calies*, щастлив, че е

доживял свободата. Дали нещата щяха да се развият така? Заради разочарованията, преживени след глупавата клопка, в която попадна Сегундо, Антонио Имберт изпитваше непоносимост към всеки прибързан ентузиазъм. Той искаше да види трупа на Трухильо в краката си, останалото не го интересуваше толкова. Най-важното беше да отърве страната от този човек. Щом това препятствие бъде отстранено, дори нещата да не тръгнат веднага както трябва, щеше да се отвори една врата. Това си заслужаваше риска тази вечер, дори да загинеха.

Не, Тони не беше казал нито дума за този заговор на брат си Сегундо при посещенията си всяка седмица във „Виктория“. Говореха за семейството, за мачове, за бокс, Сегундо беше в настроение и му разказваше вицове от затворническия живот, но избягваха най-важната тема. При последното посещение Антонио му прошепна на тръгване: „Нещата ще се променят, Сегундо“. Умният разбира и от половин дума. Дали се е досетил? Също като Тони, след понесените тежки удари Сегундо се превърна от ентузиизиран трухилист в противник на режима и след туй в заговорник, а преди време стигна и до заключението, че единственият начин да се сложи край на тиранията е да се ликвидира тиранът — всичко останало е напразно. Трябваше да бъде унищожена личността, към която водеха всички нишки на тази зловеща мрежа.

— Какво ли щеше да стане, ако онази бомба беше избухнала на „Максимо Гомес“ по време на разходката на Козела? — помечта си Амадито.

— Щеше да прилича на трухилистки фойерверки в небето — отвърна Имберт.

— Можех да бъда един от хвъркналите във въздуха, ако бях на пост — засмя се лейтенантът.

— Щях да поръчам голям венец от рози за погребението ти — каза Тони.

— Какъв план само — обади се Естреля Садала. — Да вдигнеш във въздуха Козела с цялата му свита. Жестоко!

— Е, знаех, че ти няма да си там, сред подмазвачите — отвърна му Имберт. — А теб, Амадито, почти не те познавах, когато го направих. Сега доста бих се замислил.

— Каква утеха — благодари му лейтенантът.

Докато повече от час чакаха на шосето за Сан Кристобал, на няколко пъти се бяха опитвали да разговарят или да се шегуват, както сега, но тези плахи опити затихваха и всеки отново се затваряше с тревогите, надеждите или спомените си. По едно време Антонио де ла Маса пусна радиото, но още щом прозвуча сладникавият глас на говорителя на „Гласът на Тропика“, обявявайки някаква спиритическа програма, го загаси.

Да, при онзи несполучлив опит да убие Козела преди две и половина години Антонио Имберт беше готов да вдигне във въздуха заедно с Трухильо и доста от лакеите му, които всеки следобед го съпровождаха при разходката му от дома на доня Хулия, Височайшата матрона, по „Максимо Гомес“ и Авенида до обелиска. Нима онези, които крачеха до него, не бяха хората с най-мръсните и изцапани с кръв ръце? За благото на родината щеше да ликвидира и шепа наемници заедно с тирана.

Подготви съвсем сам този атентат, без да сподели нищо дори с най-добрия си приятел — Салвадор Естреля Садала, защото, макар Турко да беше антитрухилист, Тони се страхуваше, че като католик няма да одобри това. Планира и пресметна всичко на собствена глава, като за осъществяването на плана впрегна всички средства, с които разполагаше, убеден, че колкото по-малко хора участват, по-голяма беше вероятността да успее. Едва в последния етап включи и две момчета, а по-късно щяха да нарекат това *Движението 14 юни*, когато се превърна в нелегална група от млади професионалисти и студенти, които се мъчеха да се организират за борба с тиранията, без да знаят как.

Планът беше прост и практичен. Да използва маниакалното чувство за дисциплина, с което Трухильо вършеше обичайните неща, в случая — късната му следобедна разходка по „Максимо Гомес“ и Авенида. Проучи внимателно терена, кръстосвайки напред-назад по целия булевард, където се редяха една след друга къщите на най-видните хора от режима, бивши и настоящи. Великолепната къща на Ектор Трухильо — Черния, бивш президент, марионетка на своя брат за два мандата. Розовата резиденция на Мама Хулия, Височайшата матрона, която Шефа посещаваше всеки следобед, преди да тръгне на разходка. Къщата на Луис Рафаел Трухильо Молина, с прякор Хлапето, луд по боя с петли. Домът на генерал Артуро Еспайлят — Бръснача. На

Хоакин Балагер, настоящия президент марионетка, в съседство с резиденцията на папския нунций. Старият малък дворец на Анселмо Паулино, сега една от къщите на Рамфис Трухильо. Огромната къща на дъщерята на Козела — красавицата Анхелита, и нейния съпруг Печито, полковник Луис Хосе Леон Естевес. Домът на семейство Касерес Тронкосо и палатът на могъщите Висини. В съседство с „Максимо Гомес“ имаше бейзболно игрище, което Трухильо построи за синовете си срещу имението „Радамес“, и теренът, където беше къщата на генерал Лудовино Фернандес, когото Козела заповяда да убият. Между къщите имаше празни пространства, обрасли с бурени, и пусти терени, оградени със зелена телена мрежа, издигната покрай шосето. А по десния тротоар, по който се движеше винаги кортежът — запустели парцели, оградени с телени мрежи, които Антонио Имберт оглеждаше с часове.

Избра онази част от телената ограда, която започваше от дома на Хлапето Трухильо. Под предлог, че ще сменя част от телената ограда на завода за цимент „Готов хоросан“, на който беше управител (собственост на Пако Мартинес, брат на Превъзходната дама), купи няколко десетки метра от тази телена мрежа и съответните тръбни подпори, на които трябваше да се опъне на всеки петнайсет метра. Сам провери дали подпорите са кухи и дали вътрешността им може да се запълни с фишеци динамит. И понеже „Готов хоросан“ имаше две кариери в покрайнините на Сиудад Трухильо, откъдето добиваха суровина, при честите си посещения лесно можеше да взима по малко фишеци динамит, които криеше в собствената си канцелария, където отиваше винаги преди всички и откъдето излизаше след последния служител.

Когато всичко беше готово, сподели плана си с Луис Гомес Перес и Иван Таварес Кастелянос. Бяха по-млади от него, студенти в университета, първият по право и вторият по инженерство. От неговата първична ядка в нелегалните антитрухилистки групи; след като ги наблюдава няколко седмици, реши, че са сериозни, че заслужават доверие и горят от нетърпение да действат. Двамата приеха с ентузиазъм. Съгласиха се да не казват нито дума на другарите си — осем до десет души, с които ходеха на събрания все на различни места, за да обсъждат как най-добре да мобилизират народа в борбата срещу тиранията.

С Луис и Иван, които се оказаха дори по-добри, отколкото очакваше, напълниха тръбите с динамит и поставиха взривните устройства, след като ги изпробваха с дистанционно. За да са сигурни, че всичко ще бъде точно, направиха опит на терена в завода, когато работниците и служителите си отидоха, колко време ще им трябва, за да махнат част от съществуващата ограда и да поставят новата, като заменят старите тръбни подпори с натъпканите с динамит. По-малко от пет часа. Всичко беше готово за 12 юни. Смятаха да действат на 15-и, щом Трухильо се върне от обиколката си в планината Сибао. Вече разполагаха с багер, за да бутнат телената ограда призори и да имат повод — облечени в сини гащеризони като на работници от общинските служби — да заменят тръбните подпори с минираните. Избраха двете точки, всяка на поне петдесетина крачки от мястото на експлозията, откъдето — Имберт отдясно, а Луис и Иван отляво — щяха да задействат дистанционните, с малък интервал между двете експлозии: едната, за да убият Трухильо в момента, когато минава край подпорите, и втората, за да са сигурни, че са го убили.

И точно тогава, в навечерието на определения ден, на 14 юни 1959 година, в планините на Констанса кацна съвсем неочаквано самолетът, дошъл от Куба, с цветовете и отличителните знаци на Доминиканските военновъздушни сили и с бойците антитрухилисти. Нахлуване, което седмица по-късно бе последвано от дебаркациите по бреговете на Маймон и Естеро Ондо. С появяването на този малък отряд, в който беше и брадатият кубински команданте Делио Гомес Очоа, студени тръпки избиха по гръбнака на режима. Безразсъдно, некоординирано действие. Нелегалните групи нямаха ни най-малка представа какво се готви в Куба. Подкрепата на Фидел Кастро за революцията срещу Трухильо беше — от падането на Батиста преди шест месеца — постоянна тема на събранията. На тази подкрепа се разчиташе във всички планове, които се крояха и прекрояваха и за които се събираха ловни пушки, револвери и всякакво старо оръжие. Но доколкото Имберт знаеше, никой не поддържаше връзка с Куба, нито имаше някаква представа, че за 14 юни се готви това нахлуване на десетки революционери, които — след като извадиха от строя малобройната охрана на летището в Констанса — се пръснаха из планината околоръст, но през следващите дни бяха изловени като зайци и избити на място или откарани в Сиудад Трухильо, където по

заповед на Рамфис бяха ликвидирани почти до крак (но не и кубинецът Гомес Очоа и доведеният му син Педрито Мирабал, които режимът върна на Фидел Кастро след време, при друг безсрамен фарс).

Никой не подозираше също така и за мащаба на репресиите, разгърнати от правителството след дебаркирането. През следващите седмици и месеци, вместо да поутихнат, нещата се влошиха. Военните *calies* ловяха всеки заподозрян и го откарваха в *SIM*, където го подлагаха на изтезания — кастриране, избождане на очи и рязане на уши, връзване на *Трона*, — за да изтръгнат някое име. „Ла Виктория“, „Куарента“ и „Нуеве“ бяха натъпкани с младежи от двата пола: студенти, специалисти и служещи, много от които бяха деца или роднини на хора от правителството. Трухильо беше сигурно много изненадан: как е възможно синовете, внуците и племенниците на хората, които са най-облагодетелствани от режима, да заговорничат против него? Но никой не се съобрази с това — въпреки фамилните им имена, бялата кожа и вида им на хора от средната класа.

Луис Гомес Перес и Иван Таварес Кастелянос попаднаха в ръцете на хората от *SIM* сутринта в деня, определен за атентата. Както винаги реалист, Антонио Имберт разбра, че няма никаква възможност да емигрира: всички посолства бяха оградени с кордони от униформени полицаи, войници и *calies*. Прецени, че при изтезанията Луис и Иван — или който и да е от участниците в нелегалните групи — могат да споменат името му и той да бъде арестуван. И тогава, както и тази нощ, знаеше много добре какво трябва да прави: да посрещне военните *calies* с куршуми. Щеше да се опита да изпрати не един от тях на другия свят, преди да го направят на решето. Нямахше да позволи да му изтръгнат ноктите с клещи, да му отрежат езика или да го вържат на електрическия стол. Да го убият — да, но да издевателстват над него — никога.

Измисли нещо, за да прати Гуарина, жена си, и дъщеря си — Леслие, които не подозираха нищо, във фермата на едни роднини в Ла Романа, и с чаша ром в ръка седна да чака. Държеше револвера си зареден и с дръпнат предпазител в джоба. Но нито този ден, нито на следващия и последващия в дома му или в канцеларията на „Готов хоросан“, където продължи да ходи редовно с всичкото хладнокръвие, на което беше способен, се появиха *calies*. Луис и Иван не го бяха предали, нито хората, с които се срещаше в нелегалните групи. Като по

чудо се отърва от репресиите, които застигнаха виновни и невинни, напълниха затворите и за първи път през двайсет и деветте години на режима хвърлиха в ужас семействата от средната класа — традиционните стълбове на Трухильо, — към които принадлежеше по-голямата част от затворниците, членове на организацията, която заради неуспешното нашествие бе наречена *Движението 14 юни*. Братовчедът на Тони, Рамон Имберт Райниери — Мончо, беше един от ръководителите му.

Защо се отърва ли? Заради куража на Луис и Иван, разбира се — две години по-късно те още лежах в тъмниците на „Виктория“, — а и на други момичета и момчета от „14 юни“, които забравиха да споменат неговото име. Може би смятаха, че просто проявява любопитство и не е активист. Защото със своята скромност Тони Имберт рядко се обаждаше на събранията, където за пръв път го заведе Мончо, само слушаше и изказваше едносрични мнения. А пък можеше и да няма досие в *SIM*, освен като брат на майор Сегундо Имберт. Служебната му характеристика беше чиста. Цял живот бе работил за режима — като главен инспектор в железниците, губернатор на Пуерто Плата, главен ревизор на Националната лотария, шеф на службата за издаване на лични карти, — а сега беше управител на „Готов хоросан“, завода на шурей на Трухильо. Защо да го подозират?

В дните след 14 юни, когато нощем оставаше в завода, демонтира внимателно фишеците и върна динамита в каменните кариери, мислейки същевременно как и с кого да доведе докрай бъдещия план за ликвидирането на Трухильо. Сподели всичко, което се беше случило (и не беше се случило), с най-близкия си приятел Турко — Салвадор Естреля Садала. Той го нахока, че не го е включил в заговора, подготвян на „Максимо Гомес“. Салвадор, от своя страна, бе стигнал до същия извод: нищо не можеше да се промени, докато Трухильо беше жив. Започнаха да обмислят други възможности за атентати, но без да си отварят устата пред Амадито, третия от триото: едва ли можеха да предположат, че един военен адютант ще иска да убие Благодетеля.

Не след дълго се случи и онзи покъртителен инцидент в кариерата на Амадито, когато, за да получи повишение, трябваше да убие един затворник (брата на бившата си годеница, както смяташе), след което и той влезе в играта. Скоро щяха да се навършат две години

от десанта в Констанса, Маймон и Естеро Ондо. Или по-точно година, единайсет месеца и четиринайсет дни. Антонио Имберт погледна часовника си. Май нямаше да дойде.

Колко неща се бяха случили оттогава в Доминиканската република, в света и в личния му живот. Много. Масовите хайки през януари 1960 година, на които станаха жертва толкова момчета и момичета от *Движението 14 юни*, сред тях и сестрите Мирабал и техните мъже. Разривът между Трухильо и старата му съратница — Католическата църква, след Пасторското писмо на епископите от януари 1960-а, изобличаващо диктатурата. Атенатът срещу президента на Венесуела Бетанкур през юни 1960-а, който мобилизира толкова страни срещу Трухильо, включително и големия му и вечен съюзник Съединените щати, които на 6 август 1960 година, на конференцията в Коста Рика, гласуваха за санкциите. И на 25 ноември 1960-а — Имберт усети онзи остър бодеж в гърдите, както винаги, когато си спомняше зловещия ден — убийството на трите сестри — Минерва, Патрия и Мария Тереса Мирабал, и на шофьора им в Ла Кумбре, високо в Северната Кордилера, когато се връщали от посещението при мъжете на Минерва и Мария Тереса, затворени в крепостта на Пуерто Плата.

Цялата Доминиканска република узна за тази касапница по онзи светкавичен и мистериозен начин, по който новините се предават от уста на уста и от къща на къща и за няколко часа стигат до най-отдалечените кътчета, макар в пресата да не се появява нито ред. И много често тези новини, предавани по човешкия там-там, се разкрасяват, преобразени мимоходом като джуджета или гиганти, докато не се превърнат в митове, в легенди и небивалици, които нямат почти нищо общо със случилото се. Спомняше си как онази нощ на Малекон, шест месеца по-късно, не много далеч оттук, чакаше Козела — за да отмъсти и за тях. Както всяка вечер, бяха седнали на каменната ограда — той, Салвадор и Амадито, а този път и Антонио де ла Маса, — да се поразхладят и да поговорят далеч от любопитните уши. Докато говореха за случилото се с невероятните сестри Мирабал и за смъртта им горе в планината, уж при автомобилна катастрофа, и на четиримата зъбите им тракаха, повдигаше им се.

— Избиват бащите, братята и приятелите ни. А сега и жените ни. А ние покорно си чакаме реда — чу се да казва.

— Не сме покорни, Тони — изрѣмжа Антонио де ла Маса. Беше дошъл от Реставрацион; той им донесе новината за смъртта на сестрите Мирабал, която бе научил по пътя. — Трухильо ще си плати. Всичко е задвижено. Но трябва да се изпипа добре.

По онова време атентатът се подготвяше в Мока — за посещението на Трухильо в земите на Де ла Маса при една от обиколките, които — след обвиненията на ОАД и икономическите санкции — бе предприел из страната. Бомбата щеше да избухне в катедралния храм, църквата „Светото сърце Христово“, и дъжд от куршуми щеше да се посипе от балконите, терасите и часовниковата кула върху Трухильо, докато говореше на трибуната, издигната в притвора, пред множеството, струпано около статуята на сан Хуан Боско, обсипана с теменужки. Имберт сам бе огледал църквата и предложи да се скрие горе на часовниковата кула, където беше най-опасно.

— Тони познаваше сестрите Мирабал — обясни Турко на Антонио. — Затова го преживява така.

Познаваше ги, макар да не можеше да каже, че му бяха приятелки. Познаваше трите сестри и мъжете на Минерва и Патрия — Маноло Таварес Хусто и Леандро Гусман, — защото ги срещаше случайно по събранията на групите, от които по примера на историческата „Тринитария де Дуарте“^[1] се създаде движението „14 юни“. Трите сестри ръководеха това малобройно, ентузиазизирано, но зле организирано и неефективно движение, което след репресиите се разпадаше. Сестрите го бяха впечатлили с решителността и смелостта, с които се впускаха в тази толкова неравна и рискована борба, и най-вече Минерва Мирабал. Всички, които се срещаха с нея и чуваха мненията ѝ, как спори, прави предложения или взема решения, бяха впечатлени. Макар да не беше мислил за това, след убийството Тони Имберт си каза, че преди да познава Минерва Мирабал, никога не му беше минавало през ум, че една жена може да се посвети на толкова мъжки дела като подготовката на революция, събирането и укриването на оръжие, динамит, коктейли „Молотов“, ножове, щикове. Да говори за атентати, стратегии и тактики и да обсъжда дали ако попаднат в ръцете на *SIM*, борците трябва да гълтат отрова, за да не предадат другарите си при изтезанията.

Минерва говореше за тези неща и как най-добре може да се прави нелегална пропаганда или да се вербуват студенти от университета и всички я слушаха. Защото беше много интелигентна и излагаше ясно мнението си. Твърдостта на убежденията ѝ и красноречието ѝ придаваха заразяваща сила на думите ѝ. Освен това беше много красива — с тези черни коси и очи, с нежните черти на лицето си, добре оформените устни и нос и блестящите зъби, които контрастираха на синкавия оттенък на кожата ѝ. Да, много красива. Беше някак внушително женствена, притежаваше финес, съвсем естествено кокетство в движенията на тялото и в усмивките си — въпреки скромното облекло, с което идваше на тези събрания. Тони не помнеше да я беше виждал боядисана или гримирана. Да, беше много красива, но никога — помисли си той — никой от присъстващите не би дръзнал да ѝ подхвърли закачките, да ѝ скрои някоя от остроумните шегички, които бяха нормални, естествени — дори задължителни — за доминиканците, още повече когато бяха така млади и обвързани в тясно приятелство, породено от идеалите, илюзиите и споделените опасности. Нещо дръзновено у самата Минерва Мирабал пречеше на мъжете да фамилиарничат с нея и да си позволяват онези волности, които си позволяваха с другите жени.

Още тогава тя беше легенда в малкия свят на нелегалната борба срещу Трухильо. Кой от нещата, дето се говореха за нея, бяха верни, кои преувеличени, кои измислени? Никой не би се осмелил да я попита, за да не срещне онзи дълбок презрителен поглед и някоя от острите ѝ реплики, с които понякога караше опонента си да занемее. Говореше се, че като девойка се осмелила да обиди самия Трухильо, като му отказала да танцува с него, и че заради това баща ѝ бил изгонен от кметството на Охо де Агуа и пратен в затвора. Други пък намекваха, че не само го обидила, но му ударила и плесник, защото, като танцувал с нея, я опипвал или ѝ подхвърлил някаква мръсотия. Възможност, която много хора отхвърляха: „Нямаше да е жива, той щеше да я убие или да заповяда да я убият още там“, — но не и Антонио Имберт. Още първия път, когато я видя и чу, не се поколеба нито за секунда да повярва, че ако онова за плесницата не е вярно, то е съвсем възможно. Достатъчно бе човек да види и чуе само за няколко минути Минерва Мирабал (например, когато говори със смразяваща простота колко е важно бойците да бъдат подготвяни психологически

за изтезанията), за да разбере, че е способна да удари плесник и на самия Трухильо, ако се държи непочтително с нея. Беше затваряна два-три пъти и за смелостта ѝ се разказваха доста истории, първо за „Куарента“, а после и за „Виктория“, където обявила гладна стачка, издържала строгия тъмничен режим с мухлясал хляб и вода и където, разправяха, жестоко я изтезавали. Никога не говореше за престоя си в затвора, за изтезанията или за тормоза, който — откакто се разбра, че е антитрухилистка — бе преживяло семейството ѝ, преследвано, лишено от малкото си имущество и държано под домашен арест в дома им. Диктаторският режим позволи на Минерва да следва право само за да ѝ откаже професионален лиценз след завършването ѝ — добре обмислено възмездие, — тоест, да я обрече на безработица, на невъзможност да си печели хляба, да ѝ втълпи, че от млада се е провалила и е пропиляла пет години за учене. Но всичко това не я накара да съжالياва, тя беше винаги там, неуморна, вдъхвайки кураж на всички, като движеща сила, като прелюдия — казваше си често Имберт — към тази млада, красива, вдъхновена, идеализирана страна, която един ден щеше да стане Доминиканската република.

Засрамен, усети, че очите му се пълнят със сълзи. Запали цигара, пое няколко пъти дима и го издиша към океана, където лунната светлина блещукаше игриво. Сега нямаше бриз. От време на време в далечината се появяваха фаровете на някоя кола откъм Сиудад Трухильо. Четиримата се надигаха на мястото си, изпъваха вратове, вираха се напрегнато в мрака, но всеки път от двайсет-трийсет метра откриваха, че не е шевролетът, и отново се отпускаха на местата си, разочаровани.

Имберт успяваше да владее чувствата си най-добре от всички. Винаги е бил мълчалив, но през последните години, откакто го обзе идеята да убие Трухильо и като тения започна да изсмуква цялата му енергия, стана още по-неразговорлив. Никога не бе имал много приятели; през последните месеци нямаше други цели в живота освен службата в „Готов хоросан“, дома си и всекидневните срещи с Естреля Садала и лейтенант Гарсия Гереро. След смъртта на сестрите Мирабал нелегалните събрания всъщност бяха прекратени. Репресиите смазаха движението „14 юни“. Онези, които се отърваха, се отдръпнаха в семействата си и се постараха да не се набиват на очи. От време на време го тревожеше един въпрос: „Защо не бях задържан?“. Тази

несигурност го караше да се чувства зле, сякаш имаше някаква вина, сякаш беше отговорен за страшните страдания на онези, които бяха попаднали в ръцете на Джони Абес, докато той все още беше на свобода.

Доста относителна свобода наистина. Откакто проумя в какъв режим живее, на какво правителство бе служил от младини и все още служеше — нали работата му беше точно управител на един от заводите на клана?, — се чувстваше като затворник. Може би точно за да се освободи от усещането, че всяка негова стъпка е контролирана, че поведението му и всяко негово движение са предначертани, допусна идеята за ликвидирането на Трухильо да се загнезди така дълбоко в съзнанието му. В неговия случай разочарованието от режима беше дошло постепенно, бавно и незабелязано, много преди политическите конфликти на брат му Сегундо, който беше по-голям трухилист и от него. Та кой от хората около него не беше такъв преди двайсет-двайсет и пет години? Всички вярваха в Козела, спасителя на нацията, който се справи с борбите на вождовете, с опасността от ново хаитянско нашествие, сложи край на унижителната зависимост от Съединените щати — които контролираха митниците, пречеха на съществуването на доминиканската парична единица и трябваше да одобряват бюджета — и за добро или зло събра в правителството умовете на страната. След всичко това какво значение имаше, че Трухильо оправяше която жена си пожелаеше? Или че трупаше фабрики, ферми и стада? Нали доминиканските капитали растяха? Не осигури ли на тази страна най-мощните въоръжени сили на Карибите? Тони Имберт бе повтарял и защитавал тези неща двайсет години от живота си. И точно затова сега стомахът го присвиваше.

Вече не си спомняше как започна всичко: първите съмнения, догадки, несъгласия, които го накараха да се запита дали наистина всичко вървеше така добре. И дали зад фасадата на тази страна, която под строгото, но вдъхновено ръководство на един необикновен държавник напредваше с бързи крачки, не се криеше тъжната картина на едни съсипани, изтормозени и излъгани хора, помпозната пропаганда и жестокостта на една чудовищна лъжа. И така, капка по капка, тези непрестанни въпроси разяждаха неговия трухилизъм. Когато напусна губернаторския пост в Пуерто Плата, в дъното на душата си той вече не беше трухилист, беше убеден, че това е един

диктаторски и корумпиран режим. Не го каза на никого, дори на Гуарина. За хората си оставаше трухилист, защото, въпреки че брат му Сегундо бе емигрирал в Пуерто Рико, режимът, в знак на великодушие, продължи да издига Антонио на разни постове и дори — какво по-голямо доказателство за доверие от това? — във фирмите на семейство Трухильо.

Може би точно недоволството, трупано с години, от това, че мисли едно, а върши непрекъснато точно обратното, го накара, все така скришом, да осъди в съзнанието си Трухильо на смърт, да се убеди, че докато Благодетеля е жив, той и много други доминиканци щяха да бъдат обречени на това ужасно терзание, на тази неудовлетвореност от самите себе си, обречени да лъжат всеки миг и себе си, и околните, да се раздвояват между публичната лъжа и своята истина, забранена за изразяване.

Това решение му подейства добре, повдигна духа му. А когато успя да сподели с някого истинските си чувства, животът му престана да бъде онова гнетящо усещане за двойственост. Приятелството му със Салвадор Естреля Садала сякаш му беше пратено от небето. Пред Турко можеше да говори надълго и нашироко против всичко, което го заобикаляше; освен че беше най-добрият му приятел, той се превърна и в пример за него с вътрешното си равновесие и искреността, с която се мъчеше да съвмести поведението си с религията, която изповядваше с всеотдайност, каквато Тони не беше срещал.

Скоро след като станаха близки, Имберт започна да посещава и нелегалните групи благодарение на братовчед си Мончо. От тези събрания си тръгваше с чувството, че макар да рискуваха свободата, бъдещето и живота си, тези младежи и девойки не намираха най-добрия начин да се борят с Трухильо, но въпреки това прекараните с тях часове — в някоя чужда, всеки път различна къща, където отиваше след дълго обикаляне, воден от куриери, които разпознаваше по уговорени белези — дадоха смисъл на живота му, успокоиха съвестта му и той си върна вътрешното равновесие.

Гуарина остана изумена, когато, за да ѝ спести някоя неприятна изненада, Тони най-сетне ѝ разкри, че вече не е трухилист, макар да изглежда такъв, и че дори тайно работи против правителството. Тя не се помъчи да го разубеди. Не го попита какво ще стане с дъщеря им

Леслие, ако го арестуват и го осъдят на трийсет години затвор — като Сегундо, или още по-лошо — ако го убият.

Нито жена му, нито дъщеря му знаеха нещо за тази нощ; те мислеха, че играе карти у Турко. Какво ли щеше да стане с тях, ако сега се провалят?

— Имаш ли доверие на генерал Роман? — запита бързо, за да не мисли за това. — Сигурно ли е, че е от нашите? Макар да е женен за кръвната племенница на Трухильо и да е зет на генералите Хосе и Вирхилио Гарсия Трухильо, любимите племенници на Шефа?

— Ако не беше от нашите, вече да сме в „Куарента“ отвърна Антонио де ла Маса. — Ще е с нас, ако изпълним условието му: да види трупа.

— Не мога да повярвам — промълви Тони. — Какво ще спечели от това министърът на въоръжените сили? Може само да изгуби.

— Той мрази Трухильо повече от нас двамата — продължи Де ла Маса. — И много от ония на върха също. Трухилизмът е само един замък от картон. Ще се срути, ще видиш. Пупо е ангажирал много военни, чакат само неговите заповеди. Щом ги даде, утре тази страна ще бъде друга.

— Ако Козела все пак дойде — изръмжа на задната седалка Естреля Садала.

— Ще дойде, Турко, ще дойде — повтори за кой ли път лейтенантът.

Антонио Имберт отново се вгълби в себе си. Дали неговата страна щеше да осъмне утре свободна? Желаше го от все сърце, но дори и сега, минути преди това да се случи, не можеше да повярва. Колко души участваха в заговора освен генерал Роман? Изобщо не искаше да знае. Разбра за четирима-петима, но те бяха много повече. По-добре да не знае. Винаги бе смятал, че най-важното е конспираторите да знаят възможно по-малко, за да не излагат операцията на риск. Беше слушал с интерес всичко, което Антонио де ла Маса им разкри за обещанието, дадено от шефа на въоръжените сили — да поеме властта, ако ликвидират тирана. Така най-близките роднини на Козела и водещите трухилисти щяха да бъдат заловени или избити, преди да успеят да организират репресивните акции. Добре че двете синчета, Рамфис и Радамес, бяха в Париж. С колко ли души е говорил Антонио де ла Маса? Понякога, на безкрайните събрания за

доуточняване на плана през последните месеци, Антонио се изпускате с намеци, сравнения, недомлъвки, които го караха да смята, че са замесени много хора. Тони бе стигнал с предпазните мерки дотам, че един ден запуши устата на Салвадор, когато той започна да говори възмутено как на някакво събрание в дома на генерал Хуан Томас Диас двамата с Антонио де ла Маса се спречкали с група конспиратори, които възразили, че Имберт бил включен в заговора. Нямаха му доверие, защото бил трухилист; някой споменал за прословутата телеграма до Трухильо, в която му предлагаше да изгори Пуерто Плата. („Ще ме преследва до края на живота ми, дори и след това“, помисли си той.) Турко и Антонио възразили, като казали, че биха бръкнали в огъня заради Тони, но той не остави Салвадор да продължи:

— Не искам да говорим за това, Турко. В края на краищата защо хората, които не ме познават добре, трябва да ми имат доверие? Вярно е, цял живот съм работил за Трухильо — директно и индиректно.

— А какво правя аз? — отвърна Турко. — Какво правим трийсет-четирийсет процента от доминиканците? Не работим ли също за правителството или за предприятията му? Само най-богатите могат да си позволят лукса да не работят за Трухильо.

„И те не могат да си го позволят“, помисли си той. И богатите, ако искаха да си останат богати, трябваше да стават съдружници на Шефа, да му продават част от фирмите си или да купуват част от неговите и така да дават своя принос за величието и могъществото му. С притворени очи, унесен от спокойния шепот на морето, си помисли как Трухильо бе успял да създаде такава омагьосана система, в която рано или късно всички доминиканци биваха въвличани като съучастници, система, от която можеха да се опазят само емигрантите (невинаги) и мъртъвците. Всички в тази страна, по един или друг начин, са били, са или ще бъдат част от режима. „Най-лошото, което може да се случи с един доминиканец, е да е умен и способен“, беше чул да казва веднъж Агустин Кабрал („Един много умен и способен доминиканец“, каза си.) и запомни тази фраза: „Защото тогава, рано или късно, Трухильо ще го покани да служи на режима или на самия него, а когато той кани, не можеш да откажеш“. Той беше живо потвърждение на тази истина. Никога и през ум не му мина да окаже и най-малка съпротива на тези назначения. Както казваше Естреля

Садала, Козела бе отнел на хората свещеното право, дадено им от Бога, на свободен избор.

За разлика от Турко, религията никога не бе заемала важно място в живота на Антонио Имберт. Беше католик по доминикански, преминал през всички религиозни обреди, които бележат човешкия живот — кръщаване, конфирмация, първо причастие, католически колеж, църковен брак, — и сигурно щяха да го погребат с проповед и причастие от свещеник. Но той никога не е бил ревностен католик, не се притесняваше за прилагането на вярата във всекидневния си живот, нито се интересуваеше дали действията му отговарят на Божиите заповеди, както правеше Салвадор, някак болезнено според него.

Но това за свободния избор го засегна. И може би затуй реши, че Трухильо трябва да умре. За да могат и той, и доминиканците да си възвърнат правото да приемат или да отхвърлят поне работата, с която човек си изкарва прехраната. Тони не знаеше какво е свободен избор. Като дете може и да го е знаел, но го беше забравил. Сигурно е нещо хубаво. Чашката кафе или глътката ром сигурно бяха по-сладки, димът на цигарата, къпането в морето в горещ ден, филмът в събота или мерингата по радиото сигурно доставяха на тялото и на духа по-приятно усещане, когато човек знаеше какво е това, което Трухильо отне на доминиканците преди повече от трийсет години — свободния избор.

[1] Тайна революционна организация, създадена в гр. Санто Доминго от Хуан Дуарте през 1938 г. Буквално „Теменужката на Дуарте“. — Б.пр. ↑

10.

Щом чуват звънеца, Урания и баща ѝ застиват и се споглеждат, сякаш хванати на местопрестъплението. От долния етаж идват гласове и възклицания. Забързани стъпки се изкачват по стълбата. Вратата се отваря почти едновременно с трескавото почукване и при отварянето ѝ се показва едно слисано лице, което Урания познава веднага — братовчедка ѝ Лусинда.

— Урания? Урания? — Големите ѝ облещени очи я оглеждат от горе до долу и отдолу нагоре, тя разперва ръце и тръгва към нея, сякаш за да провери дали не халюцинира.

— Аз съм, Лусинда. — Урания прегръща най-малката от дъщерите на леля си Аделина, братовчедката си връстничка, приятелката си от колежа.

— Но, момиче! Не мога да повярвам. Ти тук? Я да те видя! Но как така? Защо не ми се обади? Защо не дойде вкъщи? Забрави ли колко те обичаме? Не помниш ли вече леля си Аделина, Манолита? И мен, горката?

Толкова е изненадана, пълна с въпроси, толкова любопитна — „Боже мой, братовчедке, как можа да живееш трийсет и пет години, трийсет и пет, наистина, без да дойдеш в страната си, да видиш семейството си! Момиче! Колко имаш да разказваш!“, — че не я оставя да отговори на въпросите ѝ. В това не се е променила много. От мъничка говори като папагал, Лусинда — разпалената фантазьорка, лудетината. Братовчедката, с която винаги се е разбирала. Урания си я спомня в официалната униформа — с бяла пола и морскосин жакет, и с всекидневната — в розово и синьо: пълничка и чевръста, с бретон, скоби на зъбите и усмивка на уста. Сега е понатежала сенъора с изопната кожа на лицето, без следи от лифтинг, облечена в скромна цветна рокля. Единствените ѝ бижута са две дълги златни обеци, които проблясват. Изведнъж тя спира да задава любвеобилните си въпроси на Урания и се приближава до инвалида, когото целува по челото.

— Хубава изненада ти направи дъщеря ти, вуйчо. Не очакваше изобщо, че твоето момиченце ще възкръсне и ще дойде да те види. Каква радост, нали, вуйчо Агустин?

Целува го още веднъж по челото и пак така внезапно го оставя. Отива да седне при Урания, в края на леглото. Взема ръката ѝ, оглежда я изпитателно и отново я затрупва с възклицания и въпроси:

— Как си се запазила, скъпа. В една година сме родени, нали? А изглеждаш с десет години по-млада. Не е честно! Сигурно защото не се омъжи и нямаш деца. Нищо не съсипва така, както мъжът и децата. Каква фигура само, каква кожа! Като девойче си, Урания!

В гласа на братовчедка си долавя нюансите, акцентите и тона на онова момиченце, с което бе играла толкова из дворовете на „Санто Доминго“ и на което толкова пъти трябваше да обяснява геометрията и тригонометрията.

— Цяла вечност да не се видим, Лусиндита, да не знаем нищо една за друга — възкликва най-сетне тя.

— Ти си виновна, неблагодарно момиче — укорява я братовчедка ѝ ласкаво, но сега в очите ѝ припламва онзи въпрос, онези въпроси, които вуйчовци и лели, братовчедки и братовчеди са си задавали навярно толкова пъти през първите години след внезапното заминаване на Уранита Кабрал, в края на май 1961 година, за далечния град Ейдриън, Мичиган, в университета „Сиена Хайтс“ на сестрите доминиканки, които ръководеха и колежа „Санто Доминго“ в Сиудад Трухильо. — Не можах да го проумея, Уранита. С теб бяхме такива приятелки, освен че сме братовчедки. Какво стана, че изведнъж не искаше и да чуеш за нас? Нито за баща ти, нито за чичо ти и леля ти, нито за братовчедките и братовчедите. Дори за мен. Писах ти два-тридесет писма, а ти не прати нито ред. С години ти пращах картички, поздравления за рождения ден. Както Манолита и майка ми. Какво ти сторихме? Защо се разсърди така, че изобщо не ни писа и живя тридесет и пет години, без да се върнеш в страната?

— Младежки лудории, Лусиндита — смее се Урания и взема ръката ѝ. — Но нали виждаш, мина ми и ето ме тук.

— Наистина ли не си привидение? — Братовчедка ѝ се отдръпва и я поглежда, клати глава, сякаш не вярва на очите си. — И защо пристигаш така, без да предупредиш? Щяхме да дойдем на летището.

— Исках да ви изненадам — лъже Урания. — Реших го внезапно. Беше някакъв импулс. Сложих две-три неща в куфара и взех самолета.

— Всички в семейството мислехме, че вече няма да се върнеш — казва сериозно Лусинда. — Вуйчо Агустин също. Трябва да ти кажа, че той страдеше много. Че не искаш да говориш с него, че не му отговаряш по телефона. Беше отчаян, оплакваше се на майка ми. Не престана да се измъчва, че се отнесе така с него. Извинявай, не знам защо ти говоря така, не искам да ти се меся в живота, братовчедке. Защото винаги съм ти вярвала. Кажи нещо за себе си. Живееш в Ню Йорк, нали? Много си добре, знам. Следяхме всяка твоя стъпка, ти си легенда за семейството. Работиш в много важна кантора, нали?

— Е, има и по-големи адвокатски фирми от нашата.

— Не съм изненадана, че успя в Съединените щати — възкликва Лусинда и Урания долавя заядлива нотка в гласа на братовчедка си. — Ясно беше, че ще стане така, от малка беше умна и ученолюбива. Казваха го и игуменката — *sister* Хелън Клеър, и *sister* Франсис, *sister* Сусана и най-вече *sister* Мери, която толкова те хвалеше: Уранита Кабрал, този Айнщайн в рокля.

Урания се размива. Не толкова на това, което казва братовчедка й, а заради начина, по който го прави — бърливо и сладко, говорейки с уста, с очи, с ръце, а понякога и с цялото тяло, весело и жизнерадостно, както говорят доминиканците. Нещо, което откри преди трийсет и пет години от контраста при пристигането си в Ейдриън, Мичиган, в университета „Сиена Хайтс“ на сестрите доминиканки, когато внезапно се озова заобиколена от хора, които говореха само английски.

— Когато замина, без дори да се сбогуваш с мен, едва не умрях от мъка — казва братовчедка й с носталгия по онези минали времена. — В семейството никой не разбираше нищо. Но какво става! Уранита отива в Съединените щати, без да се сбогува! Извадихме душата на вуйчо с въпросите си.

— Винаги съм била малко луда, Лусиндита. Но макар и да не ви пишех, мислех много за вас. И най-вече за теб.

Лъжеш. За никого не ти беше мъчно, дори за Лусинда, братовчедката, с която учехте заедно, най-доверената, съучастницата във всички лудории. Нея също искаше да забравиш — както и Манолита, леля Аделина и баща си, този град и тази страна — през

първите месеци, прекарани в далечния Ейдриън. В прекрасното университетско градче с красиви градини с бегонии, лалета, магнолии, лехи с розови храсти и високи борове, чийто мирис на смола стигаше до малката стая, която през първата година делеше с четири съученички. Едната от тях беше Алина — черното момиченце от Джорджия, първата ти приятелка в този нов свят, толкова различен от онзи, в който прекара първите си четиринайсет години. Знаеха ли сестрите доминиканки в Ейдриън защо беше заминала, „бягайки“, благодарение на *sister* Мери — директорката по учебния процес в колежа „Санто Доминго“? Сигурно са знаели. Ако *sister* Мери не им беше дала тази информация, нямаше да ти отпуснат така бързо стипендията. Монахините бяха образец на дискретност, защото през четирите години, които Урания прекара в колежа към университета „Сиена Хайтс“, нито една от тях никога не направи и най-малък намек за историята, която терзаеше душата ѝ. Впрочем те изобщо не съжалиха, че са били така щедри: ти беше първата, завършила това училище, която приеха в „Харвард“ и която спечели почетна научна степен в най-престижния университет на света. Ейдриън, Мичиган! От колко години не беше ходила там. Сигурно вече не е онзи провинциален град на фермери, които се затваряха по домовете си при залез-слънце и улиците опустяваха, на семейства, чиито хоризонт свършваше до съседните селца, които си приличаха като близнаци — Клинтън и Челси, — и чието най-голямо развлечение беше да отидат на прочутия панаир на печеното пиле в Манчестър. Чист град беше Ейдриън, приятен, най-вече през зимата, когато снегът покриваше правите улички с бели парцали — и можеше да се карат кънки и ски, — от които децата правеха снежни човеци, а ти гледаше като омагьосана как се сипят от небето и сигурно щеше да умреш от мъка, а може би и от скука, ако не се беше отдала с толкова хъс на ученето.

Братовчедка ѝ не спира да говори:

— Скоро след това убиха Трухильо и ни сполетяха нещастията. Знаеш ли, че военните *calies* нахлуха в колежа? Удряха монахините, лицето на *sister* Хелън Клеър беше цялото в синини и рани, убиха и Бадулаке, немската овчарка. Замалко да изгорят и нашата къща, защото сме роднини на баща ти. Разправяха, че вуйчо Агустин те пратил в Съединените щати, защото знаел какво ще стане.

— Да, и той искаше да ме прати далеч оттук — прекъсва я Урания. — Макар да беше изпаднал в немилост, знаеше, че антитрухилистите ще му търсят сметка.

— И това разбирам — мърмори Лусинда. — Но не и че не искаше изобщо да чуеш за нас.

— Винаги си имала добро сърце, обзалагам се, че не ми се сърдиш — смее се Урания. — Нали, момиче?

— Разбира се, че не — съгласява се братовчедка ѝ. — Ако знаеш колко молих баща ми да ме прати в Съединените щати. При тебе, в „Сиена Хайтс“. Мисля, че го бях убедила, когато всичко се срина. Всички започнаха да ни нападат, да говорят ужасни лъжи за семейството само защото майка ми е сестра на трухилист. Никой не помнеше, че накрая Трухильо се отнесе с баща ти като с куче. Имаше късмет, че не беше тук през тия месеци, Уранита. Умирахме от страх. Не знам как се отърва вуйчо Агустин и не изгориха тази къща. Но много пъти я замеряха с камъни.

Прекъсва я леко почукване по вратата.

— Не исках да ви преча. — Болногледачката посочва инвалида. — Но вече е време.

Урания я гледа и не разбира.

— Трябва да се изходи — обяснява ѝ Лусинда и хвърля един поглед към гърнето. — Като часовник е. Какво щастие, а аз имам проблеми със стомаха, макар да ям сушени сливи. Казват, че е от нервите. Добре, да вървим в хола тогава.

Докато слизат по стълбите, Урания си спомня за месеците и годините, прекарани в Ейдриън, за строгата библиотека с витражите, встрани от параклиса и до столовата, където прекарваше по-голямата част от времето си, когато не беше в час или на семинар. Учеше, четеше, пълнеше тетрадките с есета и резюмета на книги по онзи методичен, трескав и съсредоточен начин, който преподавателите ѝ така ценяха и с който предизвикваше възхищението на някои съученички и дразнеше други. Не се затваряше в библиотеката от желание да знае повече, да е най-добрата, а за да се замае, да се упои, да потъне в тези знания — научни или литературни, без значение, — за да не мисли, да избяга от доминиканските спомени.

— Но ти си в спортен екип — забелязва Лусинда, когато вече са в хола, до прозореца, гледащ към градината. — Да не кажеш, че си

била на аеробика тази сутрин.

— Отидох да потичам по Малекон. И като се връщах в хотела, краката сами ме доведоха тук в този вид. Откакто пристигнах, преди ден-два, се чудех дали да дойда да го видя, или да не идвам. Дали това ще бъде силно преживяване за него. Но той дори не ме позна.

— Позна те много добре. — Братовчедка ѝ кръстосва крака и вади от чантата си пакет цигари и запалка. — Не може да говори, но знае кой влиза и разбира всичко. С Манолита идваме почти всеки ден при него. Майка ми не може, откакто си счупи крака. Ако пропуснем някой ден, на другия ни се мръщи.

Стои и гледа така Урания, че тя си мисли: „Следва още една порция упреци“. Не ти ли е мъчно, че баща ти прекарва последните години от живота си изоставен, в ръцете на някаква болногледачка, посещаван само от две племенници? Не трябва ли да си до него, да бъдеш мила? Мислиш си, че като му пращаш някакви пари, правиш достатъчно? Всичко това напират в облещените очи на Лусинда. Но тя не смее да го каже. Предлага на Урания цигара и след като тя отказва, възкликва:

— Не пушиш, разбира се. Така си и мислех, щом живееш в Съединените щати. С тая психоза против тютюна.

— Да, истинска психоза — признава Урания. — И в кантората забраниха пушенето. Не ме интересува, никога не съм пушила.

— Съвършеното момиче — смее се Лусиндита. — Слушай, скъпа, кажи ми под секрет, имала ли си някога някакъв порок? Вършила ли си някога някои от глупостите, които всички вършат?

— Понякога — смее се Урания. — Но не са за разправяне.

Докато говори с братовчедка си, оглежда стаята. Мебелите са същите, само дето са много овехтели; единият крак на фотьойла е счупен и е подпрян с някакво дърво; тапицериата е протрита, на дупки е и е загубила цвета си, който беше бледочервен, спомня си Урания, кафеникавочервен. Още по-зле са стените, целите в петна от влагата, и на много места се вижда зидът. Няма ги и завесите, останал е само дървеният корниз с халките, на които висяха.

— Прави ти впечатление колко мизерен е домът ти. — Братовчедка ѝ издухва дима от цигарата. — И нашият е такъв, Урания. След смъртта на Трухильо семейството постепенно се разори, това е истината. Изхвърлиха баща ми от Тютюневата компания и повече не си

намери работа. Защото бил зет на баща ти, само затова. Но все пак за вуйчо беше по-тежко. Разследваха го, обвиняваха го в какво ли не, организираха процеси. Против него, който беше в немилост при Трухильо. Нищо не можах да докажат, но и животът му се провали. Добре че поне на теб ти потръгна и можеш да му помагаш. Никой от семейството не би могъл. Всички сме без пукнат грош. Горкият вуйчо Агустин! Не беше от ония, дето забогатяха. От честност се разори.

Урания я слуша съсредоточено, насърчава Лусинда с поглед да продължи, но мислено е в Мичиган, в университета „Сиена Хайтс“, със спомените за онези четири години на обсебващо, спасително учене. Единствените писма, които четеше и на които отговаряше, бяха на *sister* Мери. Мили и сдържани, в тях никога не се споменаваха за онова, макар че ако *sister* Мери го бе направила — тя, единственият човек, на когото Урания се бе доверила, която намери блестящото разрешение да я махне оттам и да я прати в Ейдриън и която сплаши сенатор Кабрал, за да се съгласи, — Урания нямаше да се разсърди. Би ли изпитала облекчение, би ли се утешила, ако от време на време споделяше в писмата си до *sister* Мери за този призрак, който не ѝ даваше мира?

Sister Мери ѝ пишеше за колежа, за големите събития, за смутните месеци след убийството на Трухильо, за заминаването на Рамфис и цялото семейство, за промените в правителството, уличните изстъпления, безредиците, интересуваше се как се справя в училище, поздравяваше я за академичните постижения.

— Какво стана, че не се омъжи, момиче? — Лусиндата я гледа така, сякаш я разсъблича. — Не е било от липса на предложения. Още изглеждаш много добре. Извинявай, ама нали знаеш, че ние, доминиканките, сме любопитни.

— Истината е, че не знам защо — свива рамене Урания. — Може би от липса на време, братовчедке. Винаги съм била много заета, първо с ученето, а после с работата. Свикнах да живея сама и не бих могла да споделям живота си с някой мъж.

Чува се какво казва и сама не си вярва. Затова пък Лусинда изобщо не се съмнява в думите ѝ.

— Добре направи, скъпа — натъжава се тя. — Та на мен за какво ми беше да се омъжвам? Тоя безсрамник Педро ме изостави с две дечица. Един ден се изнесе и повече не ми прати нито грош. Трябваше

да отгледам две момиченца и да работя какво ли не: къщи под наем, да продавам цветя, курсове за шофьори, които са големи нахалници, не можеш да си представиш. Нали не се изучих, само такава работа намирах. Блазе ти, братовчедке. Имаш си професия и си печелиш хляба с интересна работа в столицата на света. По-добре, че не се омъжи. Но си имала някои авантюрки, нали?

Урания усеща, че бузите ѝ пламват, че се изчервява, и това размива Лусинда:

— Охо, как се изчерви само. Имаш си приятел! Разкажи ми. Богат ли е? Добре ли изглежда? Гринго или латино?

— Един господин с прошарени слепоочия, много представителен — измисля си Урания. — Женен, с деца. Виждаме се в края на седмицата, ако не пътувам. Приятна връзка, без ангажменти.

— Как ти завиждам, момиче! — пляска с ръце Лусинда. — Това ми е мечтата. Някой богат и представителен старец. Трябва да отида да го търся в Ню Йорк, тук всички старци са ужасни — дебели и без пукнат грош.

В Ейдриън не можеше да не ходи понякога на партита и на екскурзии с момчета и момичета, да не се преструва, че флиртува с някое луничаво фермерско синче, което ѝ говореше за коне или за смели походи в снежните планини през зимата, но се прибираше в стаята си така изтощена от всичките си преструвки по време на тези развлечения, че търсеше поводи да ги избягва. Имаше си цял репертоар от извинения: изпити, работа, гости, болезки, спешни срокове за предаването на *papers*^[1]. През годините, прекарани в Харвард, не си спомняше да е ходила на някакво парти или по барове и да е танцувала някога.

— И на Манолита никак не ѝ провървя в брака. Макар че мъжът ѝ не е женкар като моя. Светулката (така де, казва се Естебан) не е способен и муха да убие. Но е некадърник, гонят го отвсякъде. Сега има някаква службица в един от хотелите, дето построиха в Пунта Канас за туристи. Получава мизерна заплата и сестра ми го вижда само един-два пъти в месеца. Това брак ли е?

— Помниш ли Росалия Пердомо? — прекъсва я Урания.

— Росалия Пердомо ли? — Лусинда се мъчи да си спомни, притваряйки очи. — Май не... А, разбира се! Росалия, онази история с Рамфис ли? Повече не я видяхме. Сигурно са я пратили в чужбина.

Приемането на Урания в Харвард беше отпразнувано като голямо събитие в „Сиена Хайтс“. Едва след като я приеха там, си даде сметка колко престижен е този университет в Съединените щати и с какво уважение се отнасяха всички към тези, които са го завършили, учеха или преподаваха в него. Стана съвсем естествено; ако си го беше поставила за цел, нямаше да е така лесно. Беше последна година. След като я поздрави за успехите ѝ в училище, ръководителката по професионално ориентиране я попита какви са бъдещите ѝ планове и Урания ѝ отвърна: „Харесвам правото“. „Професия, с която се печелят много пари“, подхвърли доктор Дороти Салисън. Но Урания беше казала „право“, защото това бе първото нещо, което ѝ дойде наум, можеше да каже и медицина, икономика или биология. Ти никога не беше мислила за бъдещето си, Урания, живееше така притисната от миналото, че не ти идваше наум да помислиш какво те чака занапред. Доктор Салисън прегледа заедно с нея различните възможности и двете се спряха на четири престижни университета: Йейл, Нотр Дам, Чикаго и Станфорд. Попълни молбите и след ден-два доктор Салисън я повика: „А защо не и Харвард? Нищо не губиш“. Урания си спомня как пътуваше за интервютата, как нощуваше в религиозните пансиони, в които я пращаха сестрите доминиканки. И за радостта на доктор Салисън, на монахините и на съучениците от нейния випуск, когато започнаха да пристигат отговорите от университетите, включително и от Харвард, в които я приемаха. Организираха ѝ парти, на което не можеше да не танцува.

Тези четири години, прекарани в Ейдриън, ѝ дадоха възможност да оцелее — нещо, което смяташе, че никога няма да успее да постигне. Затова изпитваше дълбока благодарност към сестрите доминиканки. Но въпреки това, в нейното съзнание Ейдриън си оставаше един лунатичен, пълен с несигурност период, в който единственото конкретно нещо бяха безкрайните часове в библиотеката, прекарани в учене, за да не мисли.

Кеймбридж, Масачузетс, беше друго нещо. Там започна новия си живот, откри, че си заслужава човек да живее, че ученето не е само терапия, а и удоволствие, най-вълнуващото развлечение. Как само се радваше на лекциите, на конференциите, на семинарите! Под тежестта на това изобилие от възможности (освен право, изкара като слушател един курс по история на Латинска Америка, един семинар за Карибите

и един цикъл лекции по социална история на Доминиканската република) не ѝ достигаха часовете на деня и седмиците от месеца, за да направи всичко, което я привличаше.

Години на усилена работа, но не само интелектуална. През втората година в Харвард баща ѝ ѝ писа в едно от онези писма, на които никога не отговаряше, че предвид лошото развитие на нещата бил принуден да намали на двеста петстотинте долара, които ѝ пращаше месечно. Благодарение на студентския заем, който получи, следването ѝ беше осигурено. Но за да посреща скромните си нужди, в свободните часове работеше като продавачка в един супермаркет, сервитьорка в пицария в Бостън, помощник в аптека и — най-малко досадната работа — компаньонка и четец на един парализиран милионер от полски произход, мистър Мелвин Маковски. Всяка вечер от пет до осем тя му четеше на глас дебели романи от деветнайсети век (*Война и мир*, *Моби Дик*, *Студеният дом*, *Памела*) в дома му във викториански стил със стени от червен пясъчник на Масачузетс Авеню и след три месеца той най-неочаквано ѝ предложи да се омъжи за него.

— Паралитик? — опулва се Лусинда.

— На седемдесет години — уточнява Урания. — Страшно богат. предложи ми брак, да. За да му правя компания и да му чета, нищо повече.

— Луда ли си, братовчедке — възмуцава се Лусиндита. — Щеше да го наследиш, да станеш милионерка.

— Права си, добра сделка щеше да бъде.

— Но си била млада идеалистка и си мислела, че трябва да се ожениш по любов — спестява ѝ обясненията братовчедка ѝ. — Като че ли любовта трае вечно. И аз пропилях една възможност с един лекар, тъпкан с пари. Умираще си по мен. Но беше малко черен, казваха, че майка му била хаитянка. Нямах предразсъдъци, но ако през поколение детето ми се роди черно като въглен?

Толкова ѝ харесваше да следва, беше така доволна в Харвард, че реши да стане преподавателка, да подготви докторат. Но нямаше средства, за да го направи. Положението на баща ѝ се влошаваше все повече и на третата година той я лиши и от намалената месечна сума, така че трябваше да се дипломира и възможно най-бързо да започне да печели пари, за да изплаща университетския заем и да се издържа. Факултетът по право в Харвард беше страшно престижен и когато

започна да праща молби за работа, я поканиха на много интервюта. Избра Световната банка. Мъчно ѝ стана, като заминаваше. През тези години в Кеймбридж се зарази от „перверзното хоби“ да чете и колекционира книги за Ерата на Трухильо.

Сред вехториите в стаята има още една снимка от дипломирането ѝ — в онази блестяща слънчева утрин, озарила двора, празнично украсен с платнените тенти, с елегантно облечените хора, съдийските шапки и пъстрите тоги на преподаватели и дипломирани, — като снимката, която сенатор Кабрал държеше в спалнята си. Как ли се е сдобил с нея? Не му я беше пратила тя, разбира се. А, *sister* Мери. Тази снимка Урания прати в колежа „Санто Доминго“. Защото до смъртта на милата монахиня тя продължаваше да си кореспондира с нея. Тази милостива женица сигурно е осведомявала сенатор Кабрал за живота на Урания. Спомня си я как гледаше морето, облеганата на парапета на горния етаж на колежа — с югоизточно изложение, — където живееха монахините, забранен за ученичките; съсухрената ѝ фигура се смаляваше в дъното на двора, където двете немски овчарки — Бадулаке и Брутус — се шляеха сред игрищата за тенис, волейбол и басейна.

Топло е и тя се поти. В горещите нюйоркски лета, смекчени все пак от студената атмосфера на климатиците, никога не бе усещала тази мараня, този вулканичен дъх. Това беше различна горещина, като в детството ѝ. До ушите ѝ никога не беше достигала и екзотичната симфония от клаксони, гласове, музики, лай, скърцащи спирачки, която нахлуваше през прозореца и ги принуждаваше, нея и братовчедка ѝ, да говорят високо.

— Вярно ли е, че Джони Абес вкарал татко в затвора, когато убили Трухильо?

— Той не ти ли разказа? — изненадва се братовчедка ѝ.

— Вече бях в Мичиган — напомня ѝ Урания.

Лусинда кима, подсмиввайки се с половин уста, като за извинение.

— Разбира се, че го вкара. Онези полудяха — Рамфис, Радамес, трухилистите. Започнаха да убиват и да затварят когото им падне. Но май не си спомням много. Бях момиченце, къде ще ти разбирам от политика. Нали вуйчо Агустин не беше вече близък с Трухильо, сигурно са мислели, че участва в заговора. Задържаха го в онзи ужасен

затвор, „Ла Куарента“, който Балагер срина и сега там има църква. Майка ми отиде да говори с Балагер, да го моли. Държаха го няколко дни, докато проверяваха дали е участвал в конспирацията. После президентът му даде някаква мизерна службица, истинска подигравка — чиновник в гражданската управа на Трети район.

— Той разказа ли ви какво е преживял в „Куарента“?

Лусинда издихва дима от цигарата, който за миг замъглява лицето ѝ.

— Може би на нашите, но не и на нас с Манолита — бяхме много малки. На вуйчо Агустин му беше болно, че са допуснали, че е способен да предаде Трухильо. С години слушах как се възмущава от несправедливото обвинение.

— Към най-верния служител на Генералисимуса — казва подигравателно Урания. — Да заподозрат него, който беше готов да извърши чудовищни неща заради Трухильо, в съучастничество с убийците му. Каква несправедливост наистина!

Млъква заради укора, който се изписва по кръглото лице на братовчедка ѝ.

— Не знам защо говориш за чудовищни неща — учудва се тя. — Вуйчо може да е сбъркал, че е бил с Трухильо. Сега говорят, че той бил диктатор и какво ли не. Баща ти му служеше вярно. И въпреки че заемаше толкова високи длъжности, не се възползва. Или го е правил? Прекарва последните си години, беден като куче; ако не беше ти, щеше да е в старчески дом.

Лусинда се мъчи да превъзмогне възмущението, което я обзема. Издишва дима от фаса си и като не вижда къде да го угаси — в мизерната стая липсват пепелници, — го хвърля през прозореца в повехналата градина.

— Много добре знам, че баща ми не е служил на Трухильо от интерес. — Урания не може да си спести лекия сарказъм. — Но това според мен не смекчава нещата, а по-скоро ги утежнява.

Братовчедка ѝ я гледа и не разбира.

— Защото го е правил от възхищение, от любов към него — обяснява Урания. — Разбира се, че ще се чувства обиден, че Рамфис, Абес Гарсия и останалите не са му повярвали. На него, който едва не полудя от отчаяние, когато Трухильо му обърна гръб.

— Добре, може да е сбъркал — повтаря братовчедка й и Урания разбира по погледа й, че иска да сменят темата. — Признай поне, че беше много честен. Не се нагоди като толкова други, които продължиха да си живеят живота при всички следващи правителства, и най-вече през трите на Балагер.

— Бих предпочела да служи на Трухильо от интерес, за да краде и да има власт — казва Урания и отново вижда объркване и упрек в очите на Лусинда. — Всичко друго, но не и да хленчи, че Трухильо не искал да го приеме и че в „Обществен форум“ публикували обидни писма за него.

Това е един натрапчив спомен, който я терзаеше в Ейдриън и в Кеймбридж, преследваше я, малко позагълхнал, през всичките години в Световната банка и във Вашингтон и все още я спохождаше в Манхатън: как безпомощният сенатор Агустин Кабрал обикаля като обезумял в същия този хол и се пита каква интрига са забъркали против него Конституционалния сархош, мазният Хоакин Балагер, циникът Вирхилио Алварес Пина или Паино Пичардо, та Генералисимусът така внезапно да го зачеркне. Защото какъв живот можеше да има за един сенатор и бивш министър, на чиито писма Благодетеля не отговаряше и когото не допускаше в Конгреса? И с него ли се повтаряше историята на Анселмо Паулино? Щяха ли да нахълтат внезапно призори *calies*, да го арестуват и да го погребат в някоя тъмница? Щяха ли да се появят в *Ла Насион* и *Ел Карибе* онези отвратителни публикации за кражбите, злоупотребите, предателствата и престъпленията му?

— Да изпадне в немилост за него беше по-ужасно, отколкото да убият най-любимото му същество.

Братовчедка й я слуша и й става все по-неудобно.

— Затова ли се разсърди, Уранита? — казва най-сетне. — Заради политиката? Но аз те помня много добре, ти не се интересуваше от политика. Например, когато в средата на годината дойдоха онези две момичета, които никой не познаваше. Казваха, че са *calies*, и всички говореха за това, но теб тези политически приказки те отегчаваха и ни затваряше устата.

— Никога не съм се интересувала от политика — съгласява се Урания. — Права си, защо да говорим за неща, станали преди трийсет години.

Болногледачката се появява на стълбите. Слиза, бършейки си ръцете в някакъв син парцал.

— Чистичък е и напудрен като бебе — заявява тя. — Можете да се качите, когато пожелаете. Ще приготвя обяда на дон Агустин. Да приготвя ли и за вас, госпожо?

— Не, благодаря — отвърща Урания. — Отивам в хотела, трябва да се изкъпя и преоблека.

— Във всички случаи довечера идваш у нас. Голяма радост ще бъде за мама. Ще се обадя и на Манолита, ще е щастлива. — Лусинда се цупи тъжно. — Ще се изненадаш, братовчедке. Помниш ли колко голяма и хубава беше къщата? Останала е само половината. Когато татко умря, трябваше да продадем градината с гаража и помещенията за прислугата. Но стига глупости. Като те видях, си спомних за детските години. Бяхме щастливи, нали? И през ум не ни минаваше, че всичко ще се промени, че ще дойдат трудни времена. Идваш на вечеря, нали? Няма да изчезнеш за още трийсет и пет години? А, сигурно помниш къщата, на улица „Сантяго“, на пет преки оттук.

— Помня я много добре. — Урания се изправя и прегръща братовчедка си. — Кварталът изобщо не се е променил.

Изпраща Лусинда до външната врата и я прегръща и целува още веднъж по бузите на раздяла. Като вижда как тя се отдалечава в пъстрата си рокля сред знойния пек по улицата, където на бесния кучешки лай приглася кокоше кудкудякане, я обзема тъга. Какво правиш тук? Какво търсиш тук, в Санто Доминго, в тази къща? Ще отидеш ли на вечеря с Лусинда, Манолита и леля Аделина? Горката, сигурно е грохнала като баща ти.

Изкачва се по стълбите бавно, не бърза да го види отново. С облекчение открива, че е заспал. Сгушен в своя фотьойл, със сбръчкани клепачи и зяпнала уста, мършавите му гърди се повдигат и отпускат равномерно. „Половин човече“. Сяда на леглото и го наблюдава. Взира се в него, опознава го. И него са хвърлили в затвора след смъртта на Трухильо. Смятали са, че е един от трухилистите, участвали в заговора заедно с Антонио де ла Маса, генерал Хуан Томас Диас и брат му Модесто, Антонио Имберт и приятелите му. Какъв ужас и каква мъка, татко. Тя узна години по-късно, че и баща ѝ е станал жертва на тези гонения, беше споменато мимоходом в една статия за доминиканските събития през 1961 година. Но не знаеше

никакви подробности. Доколкото си спомняше, в писмата, на които тя не отговаряше, сенатор Кабрал изобщо не спомена за подобно изпитание. „Това, че дори за секунда някой е могъл да допусне, че си смятал да убиеш Трухильо, сигурно те е наранило поне толкова, колкото като изпадна в немилост, без да знаеш защо“. Дали лично Джони Абес го е разпитвал? Или Рамфис? Печито Леон Естевес? Сложили ли са го на *Трона*? Имал ли е баща ѝ някаква връзка със заговорниците? Вярно е, че направи нечовешки усилия да си възвърне благоразположението на Трухильо, но това не доказва нищо. Много от конспираторите са се подмазвали на Трухильо до последните секунди преди да го убият. Съвсем възможно е Агустин Кабрал, добър приятел на Модесто Диас, да е знаел какво се подготвя. Нали според някои хора дори Балагер е знаел? Щом президентът на републиката и министърът на въоръжените сили са били информирани, защо не и баща ѝ? Конспираторите са знаели от няколко седмици, че Шефа е пожелал сенатор Кабрал да изпадне в немилост, нищо чудно да са го смятали за евентуален съучастник.

От време на време баща ѝ лекичко похърква. Щом някоя муха кацне на лицето му, я отпъжда, без да се буди, с едно движение на главата. Как беше разбрала, че са убили Трухильо? На 30 май 1961-а беше вече в Ейдриън. Започваше да се отърсва от дълбокия сън, от онова безсилие, което я накара да се откаже от света и от себе си, да живее като лунатичка, когато *the sister*, отговаряща за спалните, влезе в стаята, която Урания делеше с четири съученички, и ѝ показа титулното заглавие на вестника, който държеше в ръка: *Убиха Трухильо*. „Оставям ти го“, каза ѝ. Какво почувства? Би се заклепа, че нищо, новината мина покрай нея, без да докосне съзнанието ѝ, както всичко, което чуваше и виждаше край себе си. Може би дори не прочете статията, само заглавието. Но затова пък си спомня, че няколко дни или седмици по-късно в едно писмо на *sister* Мери прочете подробности за това престъпление, за нахлуването на *calies* в колежа, за отвличането на епископ Райли и за безредиците и несигурността в живота. Но дори това писмо на *sister* Мери не я извади от дълбоката апатия към всичко доминиканско и към доминиканците, в която бе изпаднала и от която едва след години я спаси онзи курс по карибска история в Харвард.

Дали внезапно ти решение да дойдеш в Санто Доминго и да видиш баща си означава, че си се излекувала? Не. Щеше да се зарадваш, да се развълнуваш от срещата с Лусинда, толкова привързана към теб — съмишленица за чашките с вермут и за матинетата в кината „Олимпия“ и „Елит“, по плажовете или в кънтри клуба, — и щеше да се трогнеш от жалкия ѝ живот и от липсата на всякаква надежда да се оправи. Нито се зарадва и развълнува, нито се трогна. Стана ти досадно заради нейната сантименталност и самосъжалението ѝ, които така те отвращават.

„Като парче лед си. Наистина не приличаш на доминиканка. Дори аз приличам повече на такъв от теб“. Я виж ти, да се сети за Стиви Дънкан, нейния колега от Световната банка. През 1985-а или 1986-а? Някъде там. В онази нощ в Тайпе, когато двамата вечеряха в „Гранд Хотел“, построен като холивудска пагода, в който се бяха настанили и от чиито прозорци градът приличаше на плащ от светулки. За трети, четвърти или десети път Стиви ѝ предложи да се оженят и Урания, още по-остро от друг път, му каза: „Не“. Тогава с изненада видя как зачервеното лице на Стиви се разкривява. Не можа да не се разсмее.

— Да не се разплачеш, Стиви. От любов по мен ли? Или изпи повече уиски, отколкото трябваше?

Стиви не се усмихна. Остана загледан известно време в нея, без да отвърне, и после каза тези думи: „Като парче лед си. Наистина не приличаш на доминиканка. Дори аз приличам повече на такъв от теб“. Виж ти, рижавият се влюби в теб, Урания. Какво ли е станало с него? Прекрасен човек, завършил икономика в Чикагския университет, интересът му към Третия свят обхващаше проблемите на развитието, на езиците и на жените. Накрая се ожени за една пакистанка, служителка от банката в сферата на комуникациите.

Беше ли парче лед, Урания? Само с мъжете. И то не с всички. Само с онези, в чиито погледи, движения, жестове, тон на гласа усещаш заплаха. Когато в мозъците или в инстинктите им долавяш желание да те ухахват, да флиртуват с теб. За тях — да, караш ги да почувстват онази ледена студенина, която умееш да излъчваш, както скунксът използва вонята си, за да плаши враговете си. Техника, която владееш до съвършенството, постигнато във всичко, което си поставяш за цел: учене, работа, независим живот. „Във всичко, освен да бъдеш

щастлива“. Щеше ли да бъде, ако с воля и дисциплина успееше да надмogne непреодолимото отблъскване, отвращението, което ѝ вдъхват мъжете, проявяващи някакъв интерес към нея? Може би. Би могла да се подложи на някаква терапия, да отиде на психолог, на психоаналитик. Те имаха лек за всичко, дори за отвращението към мъжете. Но ти изобщо не пожела да се излекуваш. Напротив, не смяташ това за болест, а за черта на характера — като интелигентността, самотата и страстта към добре свършената работа.

Баща ѝ е отворил очи и я гледа някак уплашено.

— Спомних си за Стиви, един канадец от Световната банка — казва тя тихо, гледайки го изпитателно. — Понеже не исках да се омъжа за него, ми заяви, че съм като парче лед. Обвинение, от което всеки доминиканец би се обидил. Носи ни се славата на горещи, ненадминати любовници. А аз си спечелих друга слава: на превзета, на безразлична и фригидна. Какво ще кажеш, татко? Дори преди малко трябваше да си измислям някакъв любовник пред братовчедка ми Лусинда, за да не си помисли нещо лошо за мен.

Млъква, защото забелязва, че инвалидът, свит във фотьойла, изглежда ужасен. Вече не отпъжда мухите, които лаят спокойно по лицето му.

— Това е тема, по която ми се щеше да поговорим, татко. За жените, за секса. Ти имаше ли си някоя авантюрка, откакто мама умря? Никога не съм забелязала. Не приличаше на женкар. Толкова ли те задоволяваше властта, че да нямаш нужда от секс? И това става, дори в тази гореща страна. Така стана и с нашия вечен президент, дон Хоакин Балагер, нали? Ергенче на деветдесет години. Пишеше любовни поеми, говори се, че имал незаконна дъщеря. Винаги съм смятала, че той изобщо не се интересува от секса, че властта му дава това, което другите получават в леглото. И с теб ли беше така, татко? Или тайничко си имал авантюри? Трухильо канеше ли те на оргиите си в Махагоновата къща? Какво ставаше там? И Шефа ли се забавляваше като Рамфис, унижавайки приятелите и лакеите си, като ги кара да си бръснат краката, да се бръснат целите и да се гримират като стари педерастии? Така ли се забавляваше? И с теб ли?

Сенатор Кабрал така пребледнява, че Урания си мисли: „Ще припадне“. За да се успокои, се отдалечава от него.

Отива до прозореца и наднича навън. Усеца силното слънце по главата, по парещата кожа на лицето си. Поти се. Трябваше да се върнеш в хотела, да напълниш ваната с пяна и да останеш дълго в хладката вода. Или да слезеш и да се потопиш в басейна с плочките, а после да опиташ креолската кухня в ресторанта на хотел „Харагуа“, сигурно има фасул с ориз и свинско. Но нямаш желание да го правиш. По-скоро ти се иска да отидеш на летището, да се качиш в първия самолет за Ню Йорк и да се върнеш към живота си, към напрегнатата работа в кантората и към апартамента си на „Медисън“ и 73 улица.

Отново сяда на леглото. Баща ѝ затваря очи. Дали спи, или се преструва, че спи, защото го плашиш? Тормозиш клетия старец. Това ли искаше? Да го стреснеш, да го държиш няколко часа в напрежение? Сега по-добре ли се чувстваш? Обзема я умора, очите ѝ се затварят и тя се изправя.

Някак машинално отива до големия гардероб от тъмно дърво, който заема една от стените в стаята. Почти празен е. На телени закачалки висят един костюм от сивкав плат, пожълтял като ципата на лук, и няколко прани, но неизгладени ризи, на две от тях им липсват копчета. Това ли е останало от гардероба на председателя на Сената Агустин Кабрал? Беше елегантен мъж. Грижеше се за себе си и за вида си, както обичаше Шефа. Какво е станало със смокингите, фраковете, тъмните костюми от английски плат и белите от много фин лен? Сигурно прислужниците, болногледачките, бедните роднини са ги окрали.

Умората е по-силна от желанието ѝ да не заспива. Накрая ляга на леглото и затваря очи. Преди да заспи, ѝ минава през ум, че това легло мирише на стар мъж, на стари чаршафи и на много стари сънища и кошмари.

[1] Писмени работи (англ.). — Б.пр. ↑

11.

— Един въпрос, Ваше Превъзходителство — каза Саймън Гитълман, почервениял от изпитите чаши шампанско и вино или може би от вълнение. — От всички мерки, които взехте, за да направите велика тази страна, коя беше най-трудната?

Говореше отличен испански, с много лек акцент, който изобщо не приличаше на онзи карикатурен, пълен с грешки език и лошата интонация на всички гринговци, минали през кабинетите и салоните на Националния дворец. Колко по-добър беше испанският на Саймън, отколкото през 1921 година, когато Трухильо, млад лейтенант в Националната гвардия, бе приет в Офицерската школа в Хайна и *the marine* му стана инструктор; тогава той сричаше някакъв недодялан език, изпъстрен с ругатни. Гитълман беше задал въпроса си така високо, че разговорите секнаха и двайсет лица — любопитни, усмихнати, сериозни — се извърнаха към Благодетеля в очакване на отговора му.

— Ще ти отговоря, Саймън — започна Трухильо с лукавия си и приглушен тон за тържествени случаи. Впи поглед в кристалния полилей с крушки във формата на венчелистчета и добави: — На 2 октомври 1937 година в Дахабон.

Всички присъстващи на обяда, даден от Трухильо за Саймън и Дороти Гитълман след церемонията, на която *the ex marine* бе награден с Почетния орден „Хуан Пабло Дуарте“, бързо се спогледаха. Гитълман му беше благодарил с пресекващ от вълнение глас. Сега се мъчеше да се досети какво имаше предвид Негово превъзходителство.

— А, хаитяните! — удари той по масата и финият кристал на чашите, блюдата и бутилките задрънча. — Денят, в който Негово превъзходителство реши да разреже гордиевия възел на хаитянската инвазия.

Пред всички имаше чаши с вино, но Генералисимусът пиеше само вода. Беше сериозен, потънал в спомените си. Настъпи тягостна

тишина. Генералисимусът вдигна ръце и тържествено и театрално ги показа на гостите.

— Заради тази страна си изцапах ръцете с кръв — заяви той ясно и отчетливо. — За да не станем отново негърска колония. Бяха десетки хиляди, навсякъде. Днес нямаше да има Доминиканска република. Целият остров щеше да бъде Хаити, както през 1840-а. Шепата оцелели бели хора щяха да слугуват на негрите. Това беше най-трудното решение за трийсетте години управление, Саймън...

— Изпълнихме заповедта ви и обходихме цялата граница от единия до другия край. — Младият депутат Хенри Чиринос се наведе над огромната карта, разстлана в кабинета на президента, и посочи: — Ако продължава така, няма бъдеще за нас, Ваше Превъзходителство.

— Ситуацията е по-тежка, отколкото са ви информирали, Ваше Превъзходителство. — Тънкият показалец на младия депутат Агустин Кабрал леко се плъзна по червената пунктирана линия, която криволичеше надолу от Дахабон към Педерналес. — С хиляди са, заселват се по плантации, пусти местности и колонии. Изместват доминиканската работна ръка.

— Работят без пари, без надница, само за храна. Нали в Хаити няма какво да ядат, малко ориз и фасул им идват много добре. Повечина работна ръка са от магаретата и кучетата.

Чиринос направи жест, предоставяйки възможност на своя приятел и колега да продължи.

— Излишно е да се говори с плантатори и фермери, Ваше Превъзходителство — уточни Кабрал. — В отговор само се потупват по джобовете. Какво от това, че били хаитяни, щом са добри секачи на тръстика и събират реколтата срещу мизерна плата? Кой би тръгнал против интересите си заради единия патриотизъм.

Млъкна, погледна депутата Чиринос и той пое щафетата:

— Вместо испански, по цялото протежение от Дахабон, Елиас Пиня, Индепенденсия до Педерналес се чува само африканското мучене на креолите.

Погледна Агустин Кабрал и той продължи:

— Вуду, магьосничество и африкански суеверия пускат корени на мястото на католическата вяра — отличителна черта, както езикът и расата ни, за нашата националност.

— Видяхме енорийски свещеници да плачат от отчаяние, Ваше Превъзходителство — рече с треперещ глас младият депутат Чиринос. — Предхристиянската диващина завладява страната на Диего Колумб^[1], Хуан Пабло Дуарте и Трухильо. Хаитянските магьосници имат по-силно влияние от свещениците. Знахарите — от аптекарите и лекарите.

— А армията какво е правила? — Саймън Гитълман отпи глътка вино. Един от келнерите в бяла униформа побърза да му долее пак чашата.

— Армията прави това, което ѝ заповяда Шефа, Саймън, знаеш го. — Говореха само Благодетеля и *the ex marine*. Останалите слушаха и главите им се извърщаха от единия към другия. — Гангрената беше напреднала много. Монтекристи, Сантяго, Сан Хуан и Асуа гъмжаха от хаитяни. Заразата се беше разпространила и никой не правеше нищо. Чакаха един прозорлив държавник с твърда ръка.

— Представете си хидра с безброй глави, Ваше Превъзходителство. — Младият депутат Чиринос правеше поетични напъни, ръкомахайки като жонгльор. — Тази евтина работна ръка краде хляба на доминиканеца, който, за да оцелее, продава малкото си парче земя, фермата си. И кой купува тези земи? Забогателият хаитянин естествено.

— Това е втората глава на хидрата, Ваше Превъзходителство — уточни младият депутат Кабрал. — Отнемат работата на местния жител и си присвояват — парче по парче, суверенната ни земя.

— И жените ни — каза още по-сериозно младият Хенри Чиринос и въздъхна похотливо, червеният му език се подаде като змийче между дебелите му устни. — Нищо не привлича така черната плът, както бялата. Изнасилванията на доминиканки от хаитяни са нещо обичайно.

— Да не говорим за кражбите и нападенията по имотите — допълва младият Агустин Кабрал. — Разбойнически банди прекосяват река Масакре, сякаш няма митници, контролни пунктове, патрули. Границата е като едро сито. Бандите опустошават села и ферми като пълчища от скакалци. После подкарват добитъка и всичко, което са задигнали — храна, дрехи, дрънкулки, — към Хаити. Тази област вече не е наша, Ваше Превъзходителство. Губим езика, вярата, расата си. Сега тя е част от хаитянското варварство.

Дороти Гитълман говореше едва-едва испански и сигурно се отегчаваше от този разговор за нещо, станало преди двайсет и четири години, но кимаше непрекъснато и много сериозно, гледайки Генералисимуса и съпруга си така, сякаш не изпускаше нито дума от това, което казваха. Бяха я настанили между президента марионетка Хоакин Балагер и министъра на въоръжените сили генерал Хосе Рене Роман. Беше дребничка и крехка старица, седеше изправена, подмладена в лятната си рокля в розови тонове. По време на церемонията, когато Генералисимусът каза, че доминиканският народ не може да забрави солидарността, засвидетелствана му от съпрузите Гитълман в тези трудни моменти, когато толкова правителства му забиваха нож в гърба, тя пророни и няколко сълзи.

— Знаех какво става — заяви Трухильо. — Но за да няма никакво съмнение, исках сам да проверя. Дори след като получих доклада на Конституционалния сархош и на Умника, които пратих на място, не взех решението. Трябваше сам да отида на границата. Пребродих я на кон, придружен от доброволците на Университетската гвардия. С очите си се уверих: бяха ни завладели отново, както през 1822 година. Този път — тихо и мирно. Можех ли да позволя хаитяните да останат в моята страна още двайсет и две години?

— Никой патриот не би го позволил — възкликна сенатор Хенри Чиринос, вдигайки чаша. — И най-малко генералисимус Трухильо. Да вдигнем наздравица за Негово превъзходителство!

Трухильо продължи, сякаш не беше чул:

— Можех ли да позволя негрите да убиват, да изнасилват и да колят доминиканците дори в църквите, както през онези двайсет и две години на окупация?

След като наздравицата на Конституционалния сархош се провали, той изсумтя, отпи глътка вино и продължи да слуша.

— По време на този обход на границата с Университетската гвардия, цвета на нацията, аз се върнах към миналото — продължи Генералисимусът с нарастващ патос. — Спомних си за клането в църквата в Мока. За пожара в Сантяго. За похода на Десалин и Кристоф^[2] към Хаити — с деветстотин първенци от Мока, които измрели по пътя или били раздадени като роби на хаитянските воители.

— Минаха повече от две седмици, откак връчихме доклада, а Шефа не предприема нищо — тревожеше се младият депутат

Чиринос. — Дали е взел някакво решение?

— Няма да съм аз този, който ще го попита — отвърна му младият депутат Кабрал. — Шефа ще действа. Той знае, че положението е тежко.

И двамата бяха придружили Трухильо в обиколката му на кон по границата със стотината доброволци от Университетската гвардия и вече бяха пристигнали, по-запъхтени и от конете си, в град Дахабон. Въпреки младостта си, и двамата биха предпочели да отморят кости от дългото яздене, но Негово превъзходителство даваше прием за обществото в Дахабон и те изобщо не биха си позволили да го огорчат. Бяха там, в празнично украсеното кметство, задъхващи се от жегата в ризите с колосани яки и куртките си, а Трухильо — така свеж, сякаш не беше яздил от зори, в безупречна униформа в синьо и сиво, накичена с ордени и нашивки — се движеше сред различните групи и приемаше поздравленията с чаша „Карлос I“ в дясната си ръка. Изведнъж той забеляза млад офицер с прашни боти, който нахълта в украсената със знамена зала.

— На това тържество ти се появи потен и в бойна униформа. — Благодетеля отправи внезапно поглед към министъра на въоръжените сили. — Какво отращение изпитах!

— Идвах да докладвам на шефа на моя полк, Ваше Превъзходителство — каза смутено генерал Роман след кратко мълчание, в което сигурно се беше напънал да се сети за този толкова стар случай. — Предишната вечер една разбойническа банда от хаитяни беше проникнала в страната нелегално. В зори бяха нападнали три ферми в Капотильо и Пароли и откарали всичкия добитък. Оставили и трима убити.

— Рискуваше кариерата си, появявайки се пред мен в този вид — скастри го възмутено Генералисимусът, спомняйки си миналото... — Добре. Това е капката, която преля. Да дойдат при мен министърът на войната, губернаторът и всички присъстващи военни. Моля останалите да се отдръпнат.

Тънкото му кресливо гласче достигна онази истерична острота, с която даваше заповеди в казармата. Сред настъпилото брожение — като в пчелен кошер — всички се подчиниха мигновено. Военните се сбутаха в кръг около него, господата и госпожите се оттеглиха към стените, опразвайки центъра на салона, украсен с гирлянди, книжни

цветя и доминикански флагчета. Президентът Трухильо даде ясна заповед:

— От полунощ силите на армията и на полицията да пристъпят към решително унищожаване на всеки индивид от хаитянска националност, намиращ се незаконно на доминиканска територия, освен онези, които са в захарните плантации. — И след като прочисти гласа си, огледа мрачно кръга от офицери около себе си. — Ясно ли е?

Главите закимаха, едни с изненада, други с блеснали от дива радост зеници. Удариха токове, преди да се оттеглят.

— Командващият полка в Дахабон: пратете в карцера, на хляб и вода, офицера, който се яви тук в този отвратителен вид. Нека празникът продължи. Забавлявайте се!

По лицето на Саймън Гитълман бе изписана смесица от възхищение и носталгия.

— Негово превъзходителство никога не е трепвал, когато дойде време да се действа. — *The ex marine* се обърна към цялата маса: — Имах удоволствието да го обучавам в школата в Хайна. От първия миг разбрах, че ще стигне далеч. Но не можех да предположа, че ще стигне толкова далеч.

Засмя се и хор от учтиви гласчета поде смеха му.

— Никога не са трепвали — повтори Трухильо, показвайки отново ръцете си. — Защото дадох заповед да бъдат избивани едва когато беше абсолютно необходимо за доброто на страната.

— Четох някъде, Ваше Превъзходителство, че сте наредили войниците да не стрелят, а да ги убиват с мачете. За да пестят муниции ли? — запита Саймън Гитълман.

— За да подсладя горчивия хап, като предвиждах реакциите на международната общност — поправи го злъчно Трухильо. — Ако действаха само с мачете, операцията можеше да мине за спонтанен бунт на селяните, без намесата на правителството. Ние, доминиканците, сме с широки пръсти никога нищо не пестим, още по-малко муниции.

Цялата маса прие думите му със смях. Саймън Гитълман — също, но се върна на въпроса:

Той сведе глава, сякаш правеше огромно усилие да се концентрира, внезапно осенен от някаква дълбока мисъл. Не беше се случило — вираше се с остър поглед, но не виждаше издайническото

петно по дюкяна, нито по крачола. Усмихна се сърдечно на бившия *marine*.

— Както и за броя на жертвите — подхвърли подигравателно. — Попитайте тези, които са тук, на масата, и ще чуете какви ли не цифри. Например ти, сенаторе, кажи колко бяха?

Мрачното лице на Хенри Чиринос просветна, преливащо от задоволство, че Шефа се обръща първо към него.

— Трудно е да се каже — отвърна, жестикулирайки, както при речите си. — Доста се преувеличаваше. Между пет и осем хиляди най-много.

— Генерал Аредондо, в онези дни ти беше в Индепенденсия и режеше глави. Колко бяха?

— Към двайсет хиляди, Ваше Превъзходителство — отвърна дебелият генерал Аредондо, който изглеждаше като стиснат в менгеме в униформата си. — Само в района на Индепенденсия имаше няколко хиляди. Много ги смали сенаторът. Аз бях там. Не по-малко от двайсет хиляди.

— Колко изби самият ти? — пошегува се Генералисимусът и нова вълна от смях заля масата, столовете заскърцаха и кристалът зазвънтя.

— Това, което казахте за слуховете, е съвсем вярно, Ваше Превъзходителство — изръмжа тлъстият офицер и усмивката му се превърна в гримаса. — Сега хвърлят цялата вина върху нас. Каква мръсна лъжа! Армията изпълняваше вашата заповед. Отделяхме нелегално пребиваващите от другите. Но народът ни попречи. Всички се втурнаха на лов за хаитяни. Селяни, търговци и чиновници издаваха скривалищата им, бесеха ги и ги пребиваха с лопати. Понякога ги изгаряха. На много места армията трябваше да се намесва, за да спре изстъпленията. Бяха озлобени към тях, защото са крадци и грабители.

— Президенте Балагер, вие бяхте един от преговарящите с Хаити след събитията — продължи да разпитва Трухильо.

— Колко бяха?

Дребничката, невзрачна фигурка на президента на републиката едва се виждаше на стола и той подаде напред благовидното си лице и като огледа присъстващите иззад очилата си за късогледство, заговори с онова нежно и мелодично гласче, с което рецитираше стихове на поетичните празници, произнасяше приветствия за коронясването на

„Мис Доминиканска република“ (бидейки вечният *кралски поет*), приветстваше тълпите при политическите обиколки на Трухильо или излагаше политиката на правителството пред Националното събрание.

— Точната цифра никога не се узна, Ваше Превъзходителство — говореше бавно, като професионалист. — Приблизителната цифра е между десет и петнайсет хиляди. При преговорите с правителството на Хаити стигнахме до споразумение за символична цифра — 2750. По този начин — на теория — за всяко пострадало семейство се падаха по сто от 275 000-те песос, които правителството на Ваше Превъзходителство плати в брой, в знак на добра воля и в името на хаитяно-доминиканското разбирателство. Но както знаете, не стана точно така.

Той млъкна, бегла усмивка премина по кръглото му лице, светлите му очички премигаха зад дебелия стъкло на очилата.

— Защо тази компенсация не стигна до семействата? — запита Саймън Гитълман.

— Защото президентът на Хаити — Стенио Венсан, който беше един мошеник, прибра парите — изкиска се Трухильо.

— Само 275 000 ли платихме? Доколкото си спомням, се споразумяхме за 750 000, за да им запушим устата.

— Наистина, Ваше Превъзходителство — реагира веднага със същото спокойствие и отлична дикция доктор Балагер.

— Споразумяхме се за 750 000 песос, от които само 275 000 в брой. Останалият половин милион щеше да бъде изплатен на годишни вноски от сто хиляди песос през следващите пет години. Въпреки това, спомням си много добре — временно изпълнявах длъжността министър на външните работи тогава, — с дон Анселмо Паулино, мой съветник при споразумението, наложихме една клауза, според която плащанията да се извършват след представянето пред международен трибунал на смъртните актове, издадени на 2750 разпознати жертви през първите две седмици на октомври 1937 година. Хаити изобщо не изпълни това изискване. Следователно Доминиканската република се освободи от задължението да изплати останалата сума. Обезщетенията просто бяха внесени с началната вноска. Плащането извърши Негово превъзходителство от собствените си капитали, така че това не костваше нито грош на доминиканското правителство.

— Дребна сума за разрешаването на проблем, който можеше да ни унищожи — заключи Трухильо, вече сериозно. — Вярно е, умряха доста невинни. Но ние, доминиканците, си върнахме суверенитета. Оттогава връзките ни с Хаити са прекрасни, слава богу.

Избърса си устните и отпи глътка вода. Бяха започнали да сервират кафето и да предлагат ликьорите. Но той не пиеше кафе и никога — алкохол на обяд, освен в Сан Кристобал, във фермата си „Асиенда Фундасион“ или в Махагоновата къща сред близки. Сред картините, които изплуваха в съзнанието му от онези кървави седмици на 1937-а, когато в кабинета му пристигаха новините за ужасяващите размери, до които бе достигнал ловът на хаитяни по границата и в цялата страна, отново се прокрадна омразният образ на онова глупаво, вцепенено от ужас момиченце, станало свидетел на неговата безпомощност. Почувства се засегнат.

— Къде е сенатор Агустин Кабрал, прословутият Умник? — Саймън Гитълман посочи Конституционалния сархош: — Виждам сенатор Чиринос, но не и неразделния му *partner*. Какво става с него?

Настъпи дълго мълчание. Присъстващите поднасяха към устните си чашките с кафе, отпиваха по глътка и гледаха в покривката, в украсата от цветя, в кристалните сервизи и полилея на тавана.

— Вече не е сенатор и не стъпва в този дворец — отсеке Генералисимусът така бавно, както при пристъпите си на леден гняв. — Жив е, но що се отнася до правителството, престана да съществува.

Почувствал се неловко, *the ex marine* бързо вдигна чашата с коняк. Сигурно приближава осемдесетте, прецени Генералисимусът. Изглеждаше прекрасно с рядката си коса, подстригана до голо, фигурата си, изправена и снажна, без капчица тлъстина, без увиснала гуша, с енергични жестове и движения. Паяжината от бръчици, която покриваше клепачите му и се спускаше по загорялата му кожа, издаваше възрастта му. Той направи гримаса, търсейки друга тема.

— Какво почувства Ваше Превъзходителство, когато даде заповедта за ликвидирането на хилядите нелегално пребиваващи хаитяни?

— Попитай бившия си президент Труман какво е почувствал, когато е дал заповедта за хвърлянето на атомната бомба над Хирошима и Нагасаки. Така ще разбереш какво почувствах онази нощ в Дахабон.

Всички приветстваха хитрото измъкване на Генералисимуса. Напрежението, което се породило при споменаването на Агустин Кабрал от бившия *marine*, се разсея. Сега Трухильо смени темата на разговора:

— Преди месец Съединените щати претърпяха провал в Залива на свинете. Комунистът Фидел Кастро залови стотици хора. Какви последици ще има това за Карибите, Саймън?

— Тази експедиция на кубинските патриоти беше провалена от президента Кенеди — промърмори той, начумерен. — Те бяха пратени на заклание. Белият дом забрани изпращането на въздушната и артилерийската помощ, която им бяха обещали. Превърнаха се в мишена за комунистите. Но позволете да кажа, Ваше Превъзходителство. Радвам се, че това се случи. Ще послужи за урок на Кенеди, защото в правителството му са се промъкнали *fellow travellers*. Как се казва на испански? Да, спътници. Може пък сега да реши да се отърве от тях. Белият дом няма да допусне втори провал като този в Залива на свинете. А това отдалечава опасността да прати *marines* в Доминиканската република.

Щом изрече последните думи, бившият *marine* се разстрои и направи явно усилие да запази хладнокръвие. Трухильо се изненада: нима старият му инструктор от Хайна щеше да се разплаче при мисълта за евентуално дебаркиране на другарите му по оръжие и опит за свалянето на доминиканското правителство?

— Простете слабостта ми, Ваше Превъзходителство — промълви Саймън Гитълман. — Знаете, че обичам тази страна като своя.

— Тя е и твоя, Саймън — каза Трухильо.

— Възможността Вашингтон да прати — под влиянието на левите сили — американските *marines* срещу правителството, което е най-големият приятел на Съединените щати, за мен е пъклено дело. Затова не пестя времето и парите си и се мъча да отворя очите на съотечествениците си. Затова и дойдохме с Дороти тук, в Сиудад Трухильо, за да се борим заедно с доминиканците, ако американците дебаркират.

Гръм от ръкопляскания, от които зазвъняха чаши, чинии и прибори, посрещна дитирамбите на бившия *marine*. Дороти се усмихваше и кимаше в подкрепа на мъжа си.

— Вашият глас, *mister* Саймън Гитълман, е истинският глас на Северна Америка — рече въодушевено Конституционалния сархош, пръскайки залпове от слюнка. — Да вдигнем наздравица за този приятел, за този мъж на честта. За Саймън Гитълман, господа!

— Един момент. — Пискливото гласче на Трухильо разби на хиляди парченца настъпилото въодушевление. Присъстващите го погледнаха смутено, а Чиринос замръзна с вдигната чаша. — За нашите приятели и съратници Дороти и Саймън Гитълман!

Зашеметена, двойката благодареше с усмивки и кимане на присъстващите.

— Кенеди няма да ни прати *marines*, Саймън — каза Генералисимусът, когато ехото от наздравицата стихна. — Не смятам, че е толкова глупав. Но ако го направи, Съединените щати ще преживеят втори Залив на свинете. Имаме по-модерни въоръжени сили от тези на брадатия Кастро. А тук, начело с мен, ще воюва и последният доминиканец.

Затвори очи, питайки се дали паметта няма да му изневери и дали ще си спомни точно онзи цитат. Да, помнеше го целия, от честването на двайсет и девет годишнината от първото му избиране. Цитира го сред настъпилото почтително мълчание:

— „Каквито и изненади да ни готви бъдещето, трябва да сме сигурни в едно: светът може и да види Трухильо мъртъв, но не и дезертър като Батиста, беглец като Перес Хименес или изправен пред някой трибунал като Рохас Пиниля. Доминиканският държавник е с друг морал, от друго тесто“.

Отвори очи и доволен, прокара поглед по лицата на гостите си, които, след като внимателно бяха изслушали цитата, кимаха утвърдително.

— Кой е написал фразата, която току-що цитирах? — запита Благодетеля.

Споглеждаха се един друг, напъваха се да си спомнят — любопитни, настървени, трескави. Накрая погледите им се спряха на благото, кръгло, притаено от скромност лице на дребничкия писател, на когото се бе паднала честта да стане пръв магистрат на републиката, след като Трухильо накара брат си Черния да се откаже от поста с напразната надежда, че ще избегне санкциите на ОАД.

— Възхитен съм от паметта на Негово превъзходителство — промълви Хоакин Балагер с безпримерно смирение, сякаш смазан от тежестта на оказаната му чест. — Горд съм, че той помни скромната ми реч от миналия трети август.

Генералисимусът наблюдаваше изпод вежди разкривените от завист лица на Вирхилио Алварес Пина, на Живия боклук, на Паино Пичардо и на генералите. Те страдаха. Мислеха си, че невзрачният, плахият поет, свенливият професор и юрист току-що ги беше изпреварил с няколко точки във вечната им надпревара за благоволенieto на Шефа — да бъдат признати, споменати, предпочетени, отличени сред другите. Изпита нежност към тези ревностни следовници, които трийсет години държеше в непрекъснато напрежение.

— Това не е просто фраза, Саймън — заяви той. — Трухильо не е от управниците, които зарязват властта, щом куршумите засвистят. От теб, при *marines*, разбрах какво е чест. Там научих, че трябва да си мъж на честта всеки миг. Че мъжете на честта не бягат. Те се бият и ако трябва да умрат, умират в боя. Нито Кенеди, нито ОАД, нито гадният негър и педераст Бетанкур, нито комунистът Фидел Кастро могат да накарат Трухильо да побегне от тази страна, която дължи на него всичко, което е.

Конституционалният сархош започна да ръкопляска, но щом и другите понечиха да го последват, Трухильо ги прикова с поглед.

— Знаеш ли каква е разликата между мен и тия страхливци, Саймън? — продължи той, гледайки право в очите бившия си инструктор. — Че бях подготвен в морската пехота на Съединените американски щати. Никога не забравих това. Ти ми го втълпи в Хайна и в Сан Педро де Макорис. Спомняш ли си? Ние, от първия випуск на Националната доминиканска полиция, сме от стомана. Завистниците казваха, че НДП значело „нещастни доминикански печки“. А истината е, че този випуск промени страната, създаде я. Не ме учудва това, което правиш за тази страна. Защото си истински *marine*, като мен. Верен човек. Който умира с вдигната глава, с поглед в небето — като арабските коне. Саймън, макар твоята страна да се държи така зле, аз не се сърдя. Защото на морските пехотинци дължа всичко, което съм.

— Един ден Съединените щати ще съжаляват, че са били несправедливи с карибския си партньор и приятел.

Трухильо отпи няколко глътки вода. Разговорите се оживяваха отново. Сервитьорите предлагаха още кафе, коняк, други напитки и пури. Генералисимусът чу отново Саймън Гитълман:

— Как ще завърши тази интрига с епископ Райли, Ваше Превъзходителство?

Той махна пренебрежително с ръка:

— Няма никаква интрига, Саймън. Този епископ застана на страната на нашите врагове. И понеже хората се възмутиха, той се уплаши и хукна да се крие под полите на монахините от колежа „Санто Доминго“. Какво прави сред толкова жени — си е негова работа. Ние поставихме охрана, за да не бъде линчуван.

— По-добре това скоро да се оправи — настоя *the ex marine*. — Много от зле информираните католици в Съединените щати вярват на декларациите на монсеньор Райли. Че е в опасност, че е трябвало да потърси убежище заради кампанията против него и тям подобни.

— Това не е важно, Саймън. Всичко ще се оправи и отношенията с Църквата ще бъдат отново отлични. Не забравяй, че правителството ми винаги е било пълно с истински католици и че Пий XII ме удостои с Големия кръст на папския орден „Сан Грегорио“. — И внезапно смени темата: — Петан заведе ли ви да видите „Доминикански глас“?

— Разбира се — отвърна Саймън Гитълман; Дороти кимна с широка усмивка.

Този център на брат му — генерал Хосе Арисменди Трухильо, Петан — беше създаден преди двайсет години като малка радиостанция. „Гласът на Юна“ растеше постепенно и накрая се превърна в прекрасен комплекс. „Доминикански глас“ — първата телевизия, най-голямата радиостанция, най-доброто кабаре и музикален театър на острова (Петан твърдеше, че е най-добрият на Карибите, но Генералисимусът знаеше, че той не успя да отнеме първенството на „Тропикана“ в Хавана). Семейство Гитълман били впечатлени от чудесното оборудване; самият Петан ги развел да го разгледат и настоял да присъстват на репетицията на мексиканския балет, който щеше да играе тази вечер в кабарето. Петан не беше лош човек, когато се захванеше сериозно с нещо; при нужда винаги можеше да разчита на него и на личната му живописна армия *планинските светулки*. Но също като другите братя му беше причинил повече вреда, отколкото полза, откакто заради него и заради един

глупав скандал трябваше да се намеси и да защити правото на по-силния, като ликвидира онзи великан — и освен това негов другар от Офицерската школа в Хайна, — страхотния генерал Васкес Ривера. Един от най-добрите офицери — един *marine*, по дяволите, — който винаги му, бе служил вярно. Но семейството, макар и семейство от паразити, нищожества, некадърници и жалки нещастници, е по-важно от приятелството и от политическия интерес: това беше свещено правило в неговия регистър на честта. Без да престава да следва линията на собствените си мисли, Генералисимусът слушаше Саймън Гитълман, който разказваше колко изненадан останал, като видял снимките на звездите от киното, шоубизнеса и радиото от цяла Америка, които бяха идвали в „Доминикански глас“. Петан ги беше закачил по стените на кабинета си: „Лос Панчос“, Либертад Ламарке, Педро Варгас, Има Сумак, Педро Инфанте, Селия Крус, Тоня ла Негра, Олга Гийот, Мария Луиса Ландин, Боби Капо, Тинтан и брат му Марсело. Трухильо се усмихна: това, което Саймън не знаеше, беше, че актрисите, които Петан канеше, му трябваха не само за развлечение в доминиканските нощи, той искаше и да ги вкара в леглото си, както правеше с всички самотни или омъжени момичета в малката си империя в Бонао. Там Генералисимусът го оставяше да прави каквото си иска, за да не се излага в Сиудад Трухильо. Но този луд шут понякога ставаше за резил и в столицата, като си мислеше, че актрисите, сключили договор с „Доминикански глас“, са длъжни и да спят с него, ако пожелаеше. Понякога успяваше, друг път ставаха скандали и той — все той — трябваше да гаси пожарите, да прави подаръци за милиони на засегнатите актриси заради тоя глупав донжуан Петан, който нямаше никакъв подход към дамите. С Има Сумак например — инкска принцеса, но с американски паспорт. Заради наглостта на Петан се намеси и самият посланик на Съединените щати. И Благодетеля, едва сдържайки гнева си, успокои инкската принцеса, като принуди брат си да ѝ поднесе извиненията си. Благодетеля въздъхна. За времето, което беше изгубил, замазвайки дупките, които ордата на роднините му оставяше по пътя си, можеше да създаде още една държава.

Да, от всички дивотии, извършени от Петан, никога нямаше да му прости онзи скандал с шефа на Щаба на армията. Великанът Васкес Ривера беше добър приятел на Трухильо от времето, когато се

обучаваха заедно в Хайна; беше невероятно силен и се поддържаше, тренирайки всякакви спортове. Той беше и един от военните, помогнали за осъществяването на мечтата на Трухильо: да превърне армията, родена от малобройната Национална полиция, в професионална армия, дисциплинирана и ефикасна, в умалено, но точно копие на северноамериканската. И точно тогава избухна тъпият скандал. Петан беше с чин майор и служеше в ръководството на Щаба на армията. Веднъж в пияно състояние не изпълнил някаква заповед, генерал Васкес Ривера го порицал и той избухнал. Тогава великанът си махнал нашивките, посочил му двора и му предложил да забравят за чиновете си и да уредят въпроса с юмруци. Това бил най-жестокият бой в живота на Петан, възмездие за всички побои, нанесени от него на разни жалки нещастници. С мъка на сърцето, но убеден, че е длъжен да постъпи така заради честта на семейството, Трухильо отстрани своя приятел и го прати в Европа с някаква символична мисия. След година тайните служби го осведомиха за подривната му дейност: засегнатият генерал посещавал гарнизоните, срещал се с бивши подчинени, криел оръжие в малката си ферма в Сибао. Заповяда да го арестуват и да го пратят във военния затвор при устието на река Нигуа, а след това военният трибунал да го осъди тайно на смърт. За да го довелат до бесилото, комендантът на крепостта трябвало да повика на помощ дванайсет разбойници, които излежавали там присъди за углавни престъпления. И за да няма свидетели на този титаничен край на генерал Васкес Ривера, Трухильо заповяда дванайсетте престъпници да бъдат разстреляни. Но въпреки че измина толкова време оттогава, понякога го обземаше, както в момента, тъга по този другар от героичните години, когото трябваше да пожертва заради дивотиите на Петан.

Саймън Гитълман обясняваше, че комитетите, създадени от него в Съединените щати, са започнали да събират средства за голяма акция: в един и същи ден ще бъдат публикувани — като платена обява на цяла страница — в *Ню Йорк Таймс*, *Вашингтон Поуст*, *Тайм*, *Лос Анджелис Таймс* и във всички издания, които атакуват Трухильо и поддържат санкциите на ОАД, опровержение и призив в защита на възобновяването на връзките с доминиканския режим.

Защо Саймън Гитълман беше попитал за Агустин Кабрал? Направи усилие да обуздае раздражението, което го обхвана, като се

сети за Умника. Сигурно не е нарочно. Бившият *marine* се възхищаваше истински от Трухильо и го почиташе, беше се посветил телом и духом в защита на режима. Сигурно, е изтървал името му неволно, като е видял Конституционалния сархош и се е сетил, че Чиринос и Кабрал бяха — за тези, които не познават тайните на режима — неразделни другари. Да, бяха неразделни. Много често Трухильо им възлагаше съвместни мисии. Както през 1937 година, когато ги назначи съответно за генерален директор на Статистиката и за генерален директор на Миграцията и ги прати на обиколка по границата с Хаити, за да го информират за проникването на хаитяни. Но приятелството на този тандем винаги е било крехко: то преставаше да съществува, щом залогът беше уважението и похвалите на Шефа. Трухильо се забавляваше — изтънчена тайна игра, която можеше да си позволи, — наблюдавайки хитрите ходове, подмолните удари, макиавелистическите интриги, които си крояха взаимно Живия боклук и Умника, но също така Вирхилио Алварес Пина и Паино Пичардо, Хоакин Балагер и Фельо Бонели, Модесто Диас и Висенте Толентино Рохас и всички други от най-близкото му обкръжение, за да отстранят другаря си, да изпъкнат, да заслужат повече внимание, да са по-близо до слуха за шегите на Шефа. „Като жените в някой харем — коя да бъде любимката“, помисли си. И за да ги държи винаги нащрек, да не позволи рутината и скуката да ги проядат като молци, ги лишаваше последователно, един след друг по йерархическата стълбица, от благоволенieto си. Така направи и с Кабрал: отдалечи го, накара го да осъзнае, че всичко, което беше, струваше и имаше, го дължеше на Трухильо, че без Благодетеля е едно нищо. Изпитание, на което бе подложил всичките си сътрудници — близки и далечни. Умника го прие тежко, отчая се като любовница, зарязана от своя мачо. И от желание да оправи нещата по-скоро, отколкото се полагаше, правеше гафове. Много нещо трябваше да преглътне, преди да се върне към живота.

Да не би като е разбрал, че Трухильо ще награждава бившия *marine*, Кабрал да го е помолил да се застъпи за него? Затова ли американецът спомена така неочаквано името на човек, за когото всеки доминиканец, който четеше „Обществен форум“, знаеше, че беше изгубил благоволенieto на режима? Е, може би Саймън Гитълман не четеше *Ел Карибе*.

Кръвта му се смрази — подмокреше се. Усети го и сякаш видя как жълтата течност потича безпрепятствено от пикочния му мехур през скапаната клапа, през безжизнената простата, неспособна да я задържи, към уретрата, как тече свободно по нея и излиза наяве през долните гащи, дюкяна и крачола на панталона му. Свят му се зави. За няколко секунди затвори очи, разтърсван от гняв и безсилие. За нещастие вдясно от него, вместо Вирхилио Алварес Пина, седеше Дороти Гитълман, а вляво — Саймън, който не можеше да му помогне. Вирхилио можеше. Беше председател на Доминиканската партия, но всъщност най-важната му функция беше — откакто доктор Пуигверт, докаран тайно от Барселона, му постави диагнозата за проклетата инфекция на простатата — да действа светкавично и при подобни случаи на изпускане да разлива чаша вода или вино върху Благодетеля, а после да го моли за хиляди извинения за своята непохватност. А ако това се случеше на трибуната или на парад, да застане като параван пред подмокрените му панталони. Но тия глупаци от протокола са сложили Вирхилио Алварес през четири стола от него. Никой не можеше да му помогне. Щеше ли да преживее ужасното унижение семейство Гитълман и някой от гостите да забележат, като се изправи, че без да усети, си е подмокрил панталоните като някакъв старец? От гняв не можеше да помръдне, за да се престори, че понечва да пие и се залива с чашата или с каната, която беше пред него.

Много бавно, оглеждайки се разсеяно, побутна с дясната ръка пълната чаша с вода. Още по-бавно я придърпа до ръба на масата, така че при най-лекото движение да падне. Изведнъж си спомни, че първата му дъщеря, родена в Аминта Ледесма от първата му жена, Флор де Оро — тази малка лудетина с тяло на жена и душа на мачо, която сменяше съпрузите си като обувките, — често се напикаваше в леглото, дори вече ученичка. Набра смелост пак да погледне скришом панталона си. Вместо срамната гледка, петното, което очакваше да види, забеляза — зрението му беше все така идеално, както и паметта му, — че дюкянът и крачолът му бяха сухи. Съвсем сухи. Беше се заблудил, подтикван от страха, от паника „да не му изтекат водите“, както казваха за родилките. Изпълни се с радост и с оптимизъм. Денят, започнал с лошо настроение и с мрачни предчувствия, бе станал красив като крайбрежния пейзаж след пороен дъжд, когато слънцето пламне отново.

Изправи се и всички го последваха като войници, изпълняващи заповед. Докато се навеждаше да помогне на Дороти Гитълман да стане, реши съвсем чистосърдечно: „Тази вечер, в Махагоновата къща, ще накарам някоя хлапачка да пропищи, както преди двайсет години“. Стори му се, че тестисите му парят и пенисът му се втвърдява.

[1] Брат на Христофор Колумб. — Б.пр. ↑

[2] Жак Десалин и Анри Кристоф — водачи в борбата за независимост на Хаити в началото на XIX в. — Б.пр. ↑

12.

Салвадор Естреля Садала си помисли, че сигурно никога нямаше да види Ливан, и тази мисъл му подежда потискащо. От дете мечтаеше от време на време, че някой ден ще отиде в Горен Ливан, в онзи град — а може би село — Баскинта, от който произхождаше семейство Садала и от който в края на миналия век роднините на майка му са били експулсирани, защото са католици. Салвадор израсна с разказите на мама Паулина за премеждията и патилата на семейство Садала, преуспяващи търговци там, в Ливан: как са изгубили всичко, през какви изпитания са преминали дон Абрахам Садала и близките му, бягайки от гоненията, на които мюсюлманското мнозинство подлагало християнското малцинство. Пребродили половината свят, верни на Христос и на кръста, докато не стигнали до Хаити ѝ оттам — в Доминиканската република. Пуснали корени в Сантяго де лос Кабалерос, трудили се с пословичната си упоритост и честност и отново станали преуспяващо и тачено семейство във втората си родина. Макар рядко да се виждаше с роднините си по майчина линия, заплепен от разказите на мама Паулина, Салвадор винаги се беше чувствал истински Садала. Затуй мечтаеше да види това тайнствено селище Баскинта, което изобщо не откри на картите на Близкия изток. Защо ли вече беше сигурен, че никога няма да стъпи в екзотичната страна на дедите си?

— Май задряхах — чу той гласа на Антонио де ла Маса от предната седалка. Видя как си търкаше очите.

— Всички задряхаха — отвърна Салвадор. — Не се бой, аз следя за колите, които идват от Сиудад Трухильо.

— Аз също — рече до него лейтенант Амадо Гарсия Гереро. — Приличам на заспал, защото не трепвам изобщо и главата ми е съвсем празна. Така се отпускам, научих го в армията.

— Наистина ли ще дойде, Амадито? — предизвика го Антонио Имберт, седнал зад волана. Турко долови упрека в гласа му. Колко е

несправедлив! Сякаш Амадито щеше да е виновен, ако Трухильо се откажеше да ходи в Сан Кристобал.

— Да, Тони — изръмжа лейтенантът с фанатична увереност. — Ще дойде.

Турко май не беше толкова сигурен: чакаха вече час и четвърт. Дали не бяха пропилили още един ден, пълен с ентузиазъм, с тревога и надежда? Вече на четирийсет и две години, Салвадор беше един от най-възрастните мъже сред седмината, които стояха на пост в трите коли, чакащи Трухильо на шосето за Сан Кристобал. Но изобщо не се чувстваше стар. Все още беше страшно силен, както на трийсет години, когато във фермата на семейство Алмасигос се говореше, че Турко може да убие с един удар зад ухото, само с юмрук, цяло магаре. За неговите мускули се носеха легенди. Знаеха го онези, които бяха слагали ръкавиците и се бяха боксирали с него на ринга в Изправителния дом за малолетни в Сантяго, където — благодарение на усилията му да им набие в главите любов към спорта — бе постигнал прекрасни резултати сред младите престъпници и вагабонти. Оттам тръгна и боксьорът Кид Динамита, носител на „Златната ръкавица“, станал известен на целите Кариби. Салвадор обичаше семейство Садала и се гордееше с арабско-ливанската си кръв, но те не искали той да се ражда; били много против, когато майка му, Паулина, им казала, че я ухажва Пиро Естреля — мулат, военен и политик, три неща, от които — Турко се усмихна — тръпки побивали всички Садала. След отказа на семейството Пиро Естреля отвлякъл мама Паулина, откарал я в Мока и с пистолет в ръка заставил енорийския свещеник да ги венчае в църквата. С времето семейство Садала и семейство Естреля се помирили. Когато през 1936 година мама Паулина умря, децата Естреля Садала бяха десет. Генерал Пиро Естреля успя да даде живот на още седем от втория си брак, така че Турко имаше шестнайсет законни братя и сестри. Какво ли щеше да стане с тях, ако тази нощ се провалят? И най-вече, какво ли щеше да стане с брат му Гуаро, който не знаеше нищо? Генерал Гуарионекс Естреля Садала беше станал шеф на военните адютанти на Трухильо, а сега командваше Втора бригада в Ла Вега. Ако заговорът не успееше, ги чакаха жестоки репресии. А защо да не успее? Беше подготвен много внимателно. Щом шефът на Гуарионекс — генерал Хосе Рене Роман, го уведоми, че Трухильо е убит и че гражданско-военната

хунта взема властта, брат му щеше да включи всички военни сили на север в служба на новия режим. Щеше ли да се случи? Заради дългото чакане Салвадор отново бе обзет от униние.

Притворил очи, той се молеше, без да помръдва с устни. Правеше го по няколко пъти на ден — на глас, когато ставаше и си лягаше, и безмълвно, както сега, в останалите случаи. Казваше „Отче наш“ и молитвите за Божията майка, но си измисляше и молитви, подходящи за всякакви случаи. От малък се научи да споделя с Господ и големите, и дребните си проблеми, да му изповядва тайните си и да го моли за съвет. Помоли му се Трухильо да дойде и Той — с безкрайната си милост — да им позволи да ликвидират веднъж завинаги палача на доминиканците, този Звяр, освирепял сега срещу Христовата църква и нейните пастори. Доскоро Турко се колебаеше, когато станеше дума за езекутирането на Трухильо, но откакто му бе пратен знак, можеше с чиста съвест да говори на Господ за убийството на тирана. А знакът беше онази фраза, която му прочете нунцията на Негово светейшество.

С помощта на отец Фортин — канадски свещеник, заселил се в Сантяго — Салвадор успя да проведе с монсеньор Лино Занини онзи разговор, благодарение на който беше тук. Дълги години отец Сиприано Фортин му беше духовен наставник. Веднъж-два пъти в месеца те разговаряха надълго и нашироко и Турко разкриваше пред него сърцето и съвестта си; свещеникът го слушаше, отговаряше на въпросите му и споделяше собствените си съмнения. Някак незабелязано политическите проблеми постепенно изместиха личните в тези разговори. Защо Христовата църква подкрепяше един режим, потънал в кръв? Как беше възможно Църквата да покровителства с духовната си мощ един държавник, който вършеше ужасни престъпления?

Турко си спомняше смущението на отец Фортин. Обясненията, които се мъчеше да му дава, не бяха убедителни и за самия него: божието — Богу, и цезаревото — на Цезар. Нима за Трухильо съществува подобно разделение, отче Фортин? Нали и той ходи на църква, получава причастие и светата нафора? Нали всички действия на правителството се благославят, отслужват се меси, благодарствени молебени? Нали всеки ден епископи и свещеници освещават

действията на тиранията? В какво положение поставя Църквата християните, като се идентифицира така с Трухильо?

От съвсем млад Салвадор се беше убедил колко е трудно, дори невъзможно понякога, да подчини всекидневните си действия на нормите в религията. Колкото и строги да бяха принципите и каноните ѝ, те не му попречиха да пиянства и да тича след жените. Сигурно никога нямаше да му бъде простено, че стана баща на двама незаконни сина, преди да се ожени за сегашната си жена Урания Миесес. Това бяха грехове, от които се срамуваше, мъчеше се да ги изкупи, макар и да не успя да успокои съвестта си. Да, много трудно беше да не оскърбиш с нещо Христос във всекидневния си живот. И той, клетият простосмъртен, белязан от първородния грях, беше доказателство за вродените човешки пороци. Но как Църквата, вдъхновена от Господа, можеше да съгреша и да подкрепя един злодей?

Докато преди шестнайсет месеца — никога нямаше да забрави този ден, — в неделя, на 25 януари 1960 година, не стана чудото. Дъга в доминиканското небе. На 21-и беше празникът на тяхната покровителка — Светата Дева от Алтаграсия, а също и годишнина от най-страшното гонение срещу бойците от „14 юни“. В онова слънчево утро в Сантяго църквата беше препълнена. Изведнъж отец Сиприано Фортин зачете с твърд глас от амвона — същото правеха и Христовите пастори във всички доминикански църкви — онова Пасторско писмо от Епископството, което разтърси републиката. Беше като циклон, нещо по-поразяващо и от страшния ураган „Сан Зенон“, който през 1930 година, в началото на Ерата на Трухильо, заличи столицата.

В мрака на автомобила, потънал в спомените за онзи щастлив ден, Салвадор Естреля Садала се усмихна. Когато слушаше как отец Фортин чете на испански с лек френски акцент всяка фраза от Пасторското писмо, което накара Звяра да побеснее от ярост, му се стори, че това е отговорът на всичките му съмнения и терзания. Познаваше така добре този текст — който, след като чу, беше чел, печатал тайно и разпространявал къде ли не, — че го знаеше почти наизуст. „Печална сянка“ тегнеше над празника на доминиканската Дева. „Не можем да останем безучастни към дълбоката скръб, помрачила толкова доминикански домове“, казваха епископите. Те искаха като свети Петър „да скърбят с тези, които скърбяха“. Споменаваха, че „коренът и основата на всички права е в

достойнството на неприкосновената човешка личност“. С цитат от Пий XII се напомняше за „милионите човешки същества, които продължават да живеят в потисничество и тирания“ и за тях няма „нищо сигурно: нито дом, нито имущество, нито свобода, нито чест“.

С всяка изречена фраза сърцето на Салвадор биеше все по-силно. „Кой, ако не единствено Господ, съзателят на живота, има *правото да дарява и отнема живот?*“ Епископите подчертаваха, че от това „основно право“ произтичат всички други: правото на семейство, на труд, на търговия, на емиграция (не беше ли това присъда за позорната система да се иска разрешение от полицията за всяко излизане в чужбина?), на добро име, правото да не бъдеш оклеветяван „по нищожни поводи или анонимни доноси... заради низки и долни подбуди“. Пасторското писмо потвърждаваше отново, че „всеки човек има правото на свобода на съвестта, на пресата, на свободно сдружаване...“. „В тези дни на печал и несигурност“ епископите отправяха молбите си за „съгласие и мир“, за да се установят в страната „свещените права на човешко съжителство“.

Салвадор беше така поразен, че на излизане дори не успя да поговори за Пасторското писмо с жена си или с приятелите си, които, събрани пред вратата на енорийската църква, се горещяха — смаяни, въодушевени или уплашени от това, което току-що бяха чули. Нямахше никакво съмнение: Пасторското писмо идваше от името на архиепископ Рикардо Питини и беше подписано от петимата епископи в страната.

Измърмори някакво извинение, раздели се със семейството си и като насън се върна в църквата. Отиде в сакристията. Отец Фортин си сваляше епитрахила. Усмихна му се: „Сега вече сигурно си горд с твоята Църква, Салвадор?“. Той не можеше да продума. Дълго прегръща свещеника. Да, Христовата църква най-сетне беше застанала на страната на жертвите.

— Репресиите ще бъдат страшни, отче Фортин — промълви.

Така и стана. Но дяволски ловък в интригите, режимът насочи възмездието към двамата чуждестранни епископи и остави на мира родените на доминиканска земя. Монсеньор Томас Ф. Райли от Сан Хуан де ла Магуана — американец, и монсеньор Франсиско Панал, епископ от Ла Вега — испанец, станаха мишените на тази недостойна кампания.

През седмиците след преживяната голяма радост на 25 януари 1960 година у Салвадор за пръв път се породила нуждата да убие Трухильо. В началото идеята го плашеше: един католик трябваше да зачита Петата божия заповед. Но въпреки това тя го обземаше отново и отново всеки път, когато четеше в *Ел Карибе* и в *Ла Насион* или слушаше по радио „Доминикански глас“ нападките срещу монсеньор Панал и монсеньор Райли: агенти на нужди сили, продали се на комунистите, колонизатори, предатели, змии. Горкият монсеньор Панал! Да наречеш чужденец един свещеник, посветил трийсет години от живота си на апостолското дело в Ла Бега, където всички враждуващи фракции го обичаха. Мръсните номера, скроени от Джони Абес — кой друг можеше да замисли подобен лов на вещици?, — за които Турко разбираше от отец Фортин и от човешкия там-там, го накараха да забрави всичките си скрупули. Капката, която преля, беше кощунствената пантомима, разиграна срещу монсеньор Панал в църквата в Ла Вега, когато отслужвал обедната литургия. Докато монсеньор Панал четял евангелската проповед за деня, в препълнената с енорияши църква нахлула шайка гримирани полуголи проститутки, които стигнали до амвона и започнали да хокат и да нападат стария епископ пред слисаните богомолци, обвинявайки го, че бил развратник и им направил деца. Една от тях се добрала до микрофона и се завайкала: „Признай бебетата, които ти родихме, и не ги оставяй да умрат от глад“. Когато някои от присъстващите реагирани и се опитали да изведат навън проститутките и да защитят епископа, който гледал и не можел да повярва на очите си, нахлули *calies* — двайсетина закоравели престъпници, въоръжени с палки и вериги — и се нахвърлили безжалостно на енорияшите. Горките епископи! Надраскаха къщите им с обидни надписи. В Сан Хуан де ла Магуана взривиха с динамит камионетката на монсеньор Райли, с която обикаляше из епархията, и всяка нощ замеряха къщата му с умрели животни, помия, живи плъхове, докато не го принудиха да потърси убежище в Сиудад Трухильо, в колежа „Санто Доминго“. Монсеньор Панал продължаваше да търпи стоически заплахите, мръсните номера и обидите в Ла Вега. Този старец, създаден от калта на мъчениците.

В един от онези дни Турко отиде в дома на отец Фортин, широкото му мрачно лице бе разкривено.

— Какво става, Салвадор?

— Ще убия Трухильо, отче. Искам да знам дали ще бъда прокълнат. — Гласът му секна. — Не се издържа вече. Това, което вършат с епископите, с църквите, тази отвратителна кампания по телевизията, по радиото и вестниците. Трябва да се сложи край, да се отреже главата на хидрата. Ще бъда ли прокълнат?

Отец Фортин го успокои. Предложи му горещо кафе, изведе го на дълга разходка под лавровите дървета по улиците на Сантяго. След седмица му съобщи, че апостолическият нунций — монсеньор Лино Занини, ще го приеме на частна аудиенция в Сиудад Трухильо. Турко се появи смутен във внушителното здание, където беше седалището на нунция, на авенида „Максимо Гомес“. От първия миг този висш представител на Църквата предразположи плахия гигант, облечен в риза с яка и вратовръзка специално за аудиенцията при пратеника на папата.

Колко изискан беше и как добре говореше монсеньор Занини! Без съмнение истински принц. Салвадор беше чувал много истории за нунция и изпитваше симпатия към него, защото разправяха, че Трухильо го мразел. Дали беше вярно, че Перон напуснал страната, където прекара седем месеца в изгнание, когато разбрал за пристигането на новия нунций на Негово светейшество? Всички така разправяха. Хукнал към Националния дворец: „Пазете се, Ваше Превъзходителство. С Църквата не се излиза наглава. Спомнете си какво стана с мен. Свалиха ме не военните, а свещениците.“

Този нунций, който ви праща Ватиканът, е като онзи, който пратиха и на мен, когато започнаха историите с падретата. Пазете се от него!“ И бившият аржентински диктатор си стегнал куфарите и избягал в Испания.

След тази среща Турко беше готов да повярва на всички хубави неща, които се говореха за монсеньор Занини. Нунцият го покани в кабинета си, предложи му разхладителни напитки, насърчи го да излее душата си с ласкави думи, изречени на онзи испански с италианска интонация, който звучеше на Салвадор като ангелска мелодия. Изслуша го, докато говореше, че не може да понася повече това, което става, че всичко, което режимът причиняваше на Църквата и на епископите, го подлудява. След дълга пауза той хвана ръката на нунция с пръстена:

— Ще убия Трухильо, монсеньор. Ще има ли прошка за мен?

Гласът му секна. Стоеше, свел поглед, задъхвайки се. Усети на гърба си бащинската ръка на монсеньор Занини. Когато най-сетне вдигна очи, нунцията държеше в ръце една книга на свети Тома Аквински. Свежото му лице се усмихваше закачливо. Той сочеше с пръст един пасаж на отворената страница. Салвадор се наведе и прочете: „Господ гледа благосклонно на физическото унищожаване на Звяра, ако така ще бъде освободен един народ“.

Излезе от зданието като в транс. Дълго вървя по авенида „Джордж Вашингтон“ край морето, завладян от такова душевно спокойствие, каквото не беше изпитвал отдавна. Щеше да убие Звяра и Господ и неговата Църква щяха да му простят греха, щеше да си изцапа ръцете с кръв, за да измие кръвта, която Звяра проливаше в родината му.

Но дали щеше да дойде? Усещаше ужасното напрежение, натрупано у другарите му от дългото чакане. Никой не продумваше, нито помръдваше. Чуваше ги как дишат: Антонио Имберт, вкопчен във волана, дишаше спокойно, поемайки дълбоко въздух; Антонио де ла Маса, който не откъсваше очи от шосето, дишаше учестено, задъхано; и до него, извърнал лице също към Сиудад Трухильо, Амадито дишаше ритмично и дълбоко. Тримата му приятели сигурно държаха оръжието си в ръка като него. Турко усещаше дръжката на своя „Смит и Уесън“ калибър 38, купен преди време от железарския магазин на един приятел в Сантяго. Освен пистолет калибър 45, Амадито носеше и пушка М-1 — от жалката помощ на янките за конспирацията — и, както Антонио, една от двете ловджийски пушки „Брунинг“, калибър 12. Един приятел на Антонио де ла Маса, испанецът Мигел Анхел Бисие, беше отрязал дулото ѝ в работилницата си. Бяха заредени със специалните патрони, приготвени за случая от друг близък приятел на Антонио, също испанец и бивш офицер от артилерията — Мануел де Овин Филпо, който им ги даде, уверявайки ги, че всеки от тези патрони има смъртоносен заряд и може да направи на парчета цял слон. Дано. Салвадор беше предложил карабините от ЦРУ да останат у лейтенант Гарсия Гереро и Антонио де ла Маса и те да седнат на местата отдясно, до прозореца. Бяха най-добрите стрелци, трябваше да стрелят първи и от най-близо. Всички се съгласиха. Щеше ли да дойде? Щеше ли да дойде?

Благодарността и възхищението на Салвадор Естреля Сядала към монсеньор Занини нараснаха, когато няколко седмици след този разговор в нунциатурата той разбра, че Сестрите на милосърдието са решили да преместят Хисела, сестра му, която беше монахиня — сор Паулина, — от Сантяго в Пуерто Рико. Хисела беше галената му сестричка, неговата любимка. И още по-скъпа му стана, когато се посвети на монашеския живот. В деня, когато тя даде обет и избра името на мама Паулина, едри сълзи потекоха по бузите на Турко. Всеки път, когато можеше да прекара малко време със сор Паулина, се чувстваше окрилен, утешен, одухотворен, завладян от покоя и радостта, които се излъчваха от любимата му сестричка, от ведрата увереност, с която приемаше живота си, отдаден на Бога. Дали отец Фортин беше споменал на нунция колко се страхуваше Естреля от онова, което можеше да стане със сестра му, монахинята, ако някой от режима разбере, че той участва в заговора? Нито за миг не си помисли, че преместването на сор Паулина в Пуерто Рико може и да е случайно. Беше мъдро и великодушно решение на Христовата църква, за да не попадне тази чиста и невинна девойка в ръцете на Звяра и да стане жертва на палачите на Джони Абес. Това беше една от обичайните мерки на режима, от която Салвадор се възмущаваше най-много: да събира информация за близките на онези, които искаше да накаже — бащи, деца, братя, — да им отнема всичко, което имат, да ги изхвърля от работа и да ги затваря. Ако заговорът не успееше, репресиите срещу сестрите и братята им щяха да бъдат страшни. Дори баща му, генерал Пиро Естреля — голям приятел на Благодетеля, — който вдигаше банкети в чест на Трухильо във фермата си в Лас Лавас, щеше да бъде изхвърлен. Неведнъж беше претеглял наум тези неща. Решението бе взето. Затова изпита голямо облекчение, когато разбра, че ръцете на престъпниците не могат да стигнат до сор Паулина в манастира в Пуерто Рико. От време на време тя му пращаше по някое писъмце, изписано с ясният ѝ прав почерк и пълно с нежност и хумор.

Макар да беше толкова религиозен, на Салвадор никога не му мина през ум да направи това, което бе направила Хиселита: да приеме духовен сан. Това беше призвание, което предизвикваше възхищението и завистта му, но от което Господ го бе лишил. Никога не би могъл да спази тези обети, особено за целомъдрие. Господ го беше създал твърде земен, твърде склонен да се отдава на онези инстинкти, които

един духовен пастир трябва да надмогне, за да изпълни своята мисия. Винаги беше харесвал жените — дори и сега, като верен съпруг, имаше своите случайни прегрешения, от които съвестта дълго го гризеше. Присъствието на някое тъмнокосо момиче с тънко кръстче и закръглени бедра, с чувствена устица и искрящи очи — тази типично доминиканска красота, с нещо палаво в погледа, в походката, в говора, в движенията на ръцете, — смущаваше Салвадор, разпалваше фантазията и страстта му.

Това бяха изкушения, на които обикновено не се поддаваше. Колко пъти му се бяха присмивали приятелите — най-вече Антонио де ла Маса, който след убийството на Тавито се пропи, — че след пиянските нощи не иска да обикаля с тях по бордеите и по къщите, където съдържателките им предлагаха момиченца, които уж били девствени. Понякога не устояваше, вярно е. И после дни наред се чувстваше зле. От известно време свикна да обвинява Трухильо за тези забежки. Звяра беше виновен, че с курвите, пиянствата и другите пороци много доминиканци се мъчеха да потиснат болката от този живот без глътка свобода и достойнство, в тази страна, където човешкият живот не струваше нищо. Трухильо се беше превърнал в един от най-върлите съюзници на дявола.

— Потегляй, мамка му!

Антонио Имберт вече беше потеглил и шевролетът, паркиран по посока на Сиудад Трухильо, правеше завой, гумите свистяха — Салвадор се сети за полицейските филми и те се понасяха по пустото и тъмно шосе към Сан Кристобал, след отдалечаващата се кола на Трухильо. Той ли беше? Салвадор не го видя, но другарите му бяха толкова сигурни, че не можеше да не бъде той, нямаше начин. Сърцето му биеше лудо. Антонио и Амадито смъкнаха стъклата на прозорците и докато Имберт, приведен над волана като ездач, който се готви за скок, даваше газ, вятърът нахлу с такава сила, че Салвадор едва държеше очите си отворени. Притули ги със свободната си ръка — в другата стискаше револвера — и постепенно дистанцията между тях и червените светлини започна да намалява.

— Сигурен ли си, че е шевролетът на Козела, Амадито? — извика той.

Лейтенантът държеше пушката с двете ръце. Беше се привел с гръб към него и с пръст на спусъка наместваше приклада на оръжието

на рамото си. „Благодаря ти, Господи, от името на твоите синове, доминиканците“, молеше се Салвадор.

Шевролетът „Бискайн“ на Антонио де ла Маса летеше по шосето, скъсявайки дистанцията до светлосиния шевролет „Бел Еър“, който Амадито Гарсия Гереро им беше описвал толкова пъти. Турко позна служебния черно-бял регистрационен номер 0–1823 и платнените перденца на прозорците.

Да, това беше колата, с която Шефа ходеше в Махагоновата си къща в Сан Кристобал. Салвадор беше сънувал неведнъж един повтарящ се кошмар с този шевролет „Бискайн“, който Тони Имберт караше. Пътуваха, както сега — под звездното небе с луна, и изведнъж този нов-новеничък автомобил, подготвен за преследването, започваше да изостава, да се движи по-бавно, докато накрая спираше и всички го проклинаха. А Салвадор виждаше как колата на Благодетеля потъва в мрака.

Шевролетът „Бел Еър“ продължаваше да лети с висока скорост — сигурно се движеха с повече от сто километра в час — и колата се очертаваше ясно пред тях на фона на дългите светлини, които Имберт бе запалил. Салвадор знаеше с подробности историята на тази кола, откакто лейтенант Гарсия Гереро предложи и те се уговориха да проследяват всяка седмица пътуванията на Трухильо до Сан Кристобал. Ясно беше, че само с бърза кола можеха да разчитат на успех. Антонио де ла Маса беше запален по колите. В компанията „Санто Доминго Мотърс“ не се учудиха, че човек, който работи на границата с Хаити и изминава стотици километри всяка седмица, търси по-специална кола. Предложиха му шевролет „Бискайн“ и го поръчаха от Съединените щати. Пристигна в Сиудад Трухильо преди три месеца. Салвадор си спомни деня, в който се качиха в него, за да го изпробват, и как се разсмяха, когато прочетоха инструкциите, в които се казваше, че тази кола е подобна на колите, които нюйоркската полиция използвала, за да преследва престъпниците. С климатик, автоматично предаване, хидравлични спирачки и осемцилиндров мотор с 350 конски сили. Струваше седем хиляди долара и Антонио им каза: „Това са най-добре инвестираните пари“. Изпробваха я в покрайнините на Мока, в брошурата не преувеличаваха: скоростта ѝ стигаше до сто и седемдесет километра в час.

— Внимавай, Тони — чу се да казва след един трус, от който калникът сигурно пострада. Нито Антонио, нито Амадито го усетиха; продължаваха така, подали глава и оръжие през прозорците, в очакване Имберт да изпревари колата на Трухильо. Бяха на по-малко от двайсет метра, силният вятър ги задушаваше, а Салвадор не откъсваше поглед от спуснатото перденце на задното стъкло. Трябваше да стрелят слепешката, да надупчат с куршуми цялата седалка. Помоли се на Господ Козела да не пътува с някоя от нещастниците, които водеше в Махагоновата си къща.

Внезапно, сякаш усетил, че го преследват, или от желание да не изостава в спортната надпревара, шевролетът „Бел Еър“ се отдалечи с още няколко метра.

— Дай газ, по дяволите — заповяда Антонио де ла Маса. — Побързо, по дяволите!

За няколко секунди шевролетът „Бискайн“ навакса дистанцията и продължи да увеличава скоростта. А другите? Защо Педро Ливио и Уаскар Техеда не се появяваха? Бяха паркирали олдсмобила — също на Антонио де ла Маса — само на километър-два от тях, вече трябваше да отрежат пътя на колата на Трухильо. Дали Имберт не забрави да угаси и светне три пъти с фаровете? Нямахше го и Фифи Пасториса със стария мъркюри на Салвадор, който чакаше на още два километра от олдсмобила. Сигурно са изминали вече два, три, четири и повече километра. Къде ли бяха?

— Забрави да подадеш сигнала, Тони — викна Турко. — Задминали сме вече Педро Ливио и Фифи.

Бяха на около осем метра от колата на Трухильо и Тони сигнализира с фаровете и с клаксона да им дадат път.

— Приблужи се още до тях — изръмжа Антонио де ла Маса.

Продължиха така още известно време, но шевролетът „Бел Еър“ се движеше все така в средата на платното, без да обръща внимание на сигналите на Тони. Къде беше проклетият олдсмобил с Педро Ливио и Уаскар? Къде е и неговият мъркюри с Фифи Пасториса? Най-сетне колата на Трухильо мина по-вдясно. Даде им път.

— Приблужи се, приблужи се още! — замоли се истерично Антонио де ла Маса.

Тони Имберт увеличи скоростта и за няколко секунди се изравни с шевролета „Бел Еър“. И страничното перденце беше спуснато, така

че Салвадор не видя Трухильо, но през предното стъкло зърна съвсем ясно едрото грубо лице на всеизвестния Сакариас де ла Крус. И в същия момент тъпанчетата му едва не се спускаха от залпа на Антонио и лейтенанта, стреляли едновременно. Автомобилите бяха така близо един до друг, че при счупването на задния прозорец на другата кола ги поръсиха парченца стъкла и Салвадор усети ситно боцкане по лицето. Като насън видя как главата на Сакариас се люшва някак странно и след миг той също стреляше вече над рамото на Амадито.

Това трая няколко секунди, защото след внезапното натискане на спирачките — от скърцането на колелата му настръхна кожата — сега колата на Трухильо остана зад тях. Той обърна глава и през задния прозорец видя как шевролетът „Бел Еър“ се движи на зигзаг и едва не се преобръща, преди да спре. Не правеше завой, не се опитваше да се изплъзне.

— Спри, спри! — ръмжеше Антонио де ла Маса. — Обърни, по дяволите!

Тони знаеше какво прави. Беше спрял внезапно, почти едновременно с надупчената на решето кола на Трухильо, но махна крака си от спирачките, защото автомобилът се разтреса силно и едва не се обърна, след което отново ги натисна, докато шевролетът „Бискайн“ не спря. Без да губи нито секунда, направи маневра и завой в обратната посока — никаква кола не се задаваше. После потегли срещу колата на Трухильо, спряла някак странно, сякаш ги чакаше, на по-малко от стотина метра, със запалени фарове. Когато изминаха половината от това разстояние, фаровете на спрялата кола угаснаха, но Турко продължаваше да я вижда — там беше, осветена от дългите светлини на Тони Имберт.

— Пазете си главите, наведете се — каза Амадито. — Не стреляйте.

Стъклото на прозореца вляво от Салвадор се посипа на парченца. Той усети бодежи по лицето и врата и при натискането на спирачките залитна напред. Шевролетът „Бискайн“ изскърца, тръгна на зигзаг, лъкатушейки по платното, преди да спре. Имберт загаси фаровете. Всичко потъна в мрак. Салвадор чуваше изстрели наоколо. В кой момент той, Амадито, Тони и Антонио бяха изскочили на шосето? И четиримата бяха навън, криеха се зад калниците и отворените врати и стреляха натам, където беше, където трябваше да бъде колата на

Трухильо. Но кой стреляше? Имаше ли още някой с Козела, освен шофьора? Защото без съмнение някой стреляше по тях, куршумите свистяха наоколо и дрънчаха, пробивайки метала на шевролета, а ето че раниха и един от приятелите му.

— Турко, Амадито, прикривайте ни — нареди Антонио де ла Маса. — Да вървим да го довършим, Тони.

Почти в същия момент — очите му започваха да различават очертанията и силуетите сред слабото синкаво сияние — видя двете приведени фигури, тичащи към колата на Трухильо.

— Не стреляй, Турко — каза Амадито и опрял коляно в земята, се прицели с пушката. — Държим ги на прицел. Внимавай само да не се измъкне.

Минаха пет, осем, десет секунди в дълбока тишина. Салвадор забеляза като в мираж как две коли профучават с пълна скорост по платното вдясно от него по посока на Сиудад Трухильо. След миг — нов залп от изстрели с пушка и револвер. За секунди. И тогава гръмкият глас на Антонио де ла Маса екна в нощта:

— Мъртъв е, мамка му!

Двамата с Амадито се втурнаха. След секунди Салвадор спря и надникна над раменете на Тони Имберт и Антонио, които — единият със запалка, а другият с кибритени клечки — оглеждаха потъналото в кръв тяло в маслиненозелени дрехи и обезобразеното лице сред локва кръв на паважа. Беше Звяра, мъртъв. Не успя да благодари на Бога, защото чу шум от тичане и разбра, че там, зад колата на Трухильо, се стреляше. Без да мисли, вдигна револвера и стреля, убеден, че това са *calies* и военни адютанти, притекли се на помощ на Шефа, но съвсем наблизо чу как Педро Ливио Седеньо простенва, улучен от куршумите му. И сякаш земята се разтвори под краката му и от бездната изскочи с кикот Лукавият.

13.

— Наистина ли не искаш още мъничко арена^[1]? — кани я ласкаво леля Аделина. — Хайде. Като беше малка и идваше вкъщи, все арена искаше. Не я ли обичаш вече?

— Разбира се, че я обичам, лельо — възразява Урания. — Но никога в живота си не съм яла толкова, няма да мога да заспя.

— Добре, ще я оставим тук, ако ти се прииска след малко — примирява се леля Аделина.

Увереният ѝ тон и бистрият ум са в пълен контраст с окаения ѝ вид: прегърбена, почти плешива — сред белите кичури коса прозира голата кожа, — с лице, покрито с безброй бръчки, и с изкуствени челюсти, които тракат, като яде или говори. Изглежда съвсем мъничка, потънала в люлеещия се стол, в който я настаниха Лусинда, Манолита, Марианита и прислужницата хаитянка, след като я свалиха на долния етаж. Леля ѝ настоявала да вечеря в трапезарията с дъщерята на брат си Агустин, появила се внезапно след толкова години. По-голяма ли е или по-малка от баща ѝ? Урания не си спомня. Говори разпалено и в хлътналите ѝ очички има проблясъци на интелигентност. „Изобщо нямаше да я позная“, мисли си Урания. Лусинда също, а още по-малко Манолита, която бе видяла за последен път, когато е била сигурно на единайсет-дванайсет години, а сега е една състарена жена, с бръчки по лицето и шията и синкавочерна, лошо боядисана коса, доста кичозна. Марианита, дъщерята на Лусинда, сигурно е на дваветина години: слаба, много бледа, с подстригана почти до дъно коса и тъжни очички. Не откъсва поглед като омагьосана от Урания. Какво ли е чувала за нея племенницата ѝ?

— Не мога да повярвам, че това си ти, че си тук. — Леля Аделина вторачва в нея острия си поглед. — И през ум не ми е минавало, че ще те видя отново.

— Нали виждаш, лельо, тук съм. Много се радвам.

— И аз се радвам, скъпа. Но сигурно най-много си зарадвала Агустин. Брат ми си беше втълпил, че няма да те види повече.

— Не знам, лельо — вдига гарда Урания, усетила напирещите обвинения, неудобните въпроси. — Цял ден бях с него и нито за миг не останах с впечатлението, че ме е познал.

Братовчедките й реагират една през друга.

— Разбира се, че те позна, Уранита — настоява Лусинда.

— Нали не може да говори и не му личи — подкрепя я Манолита. — Но разбира всичко, главата му е съвсем наред.

— Все още си е Умника — смее се леля Аделина.

— Знаем, защото го виждаме всеки ден — добавя Лусинда. — Позна те и се зарадва, че те вижда.

— Дано, братовчедке.

Настъпва дълго мълчание, те се споглеждат над старата маса в тази тясна трапезария с бюфет за сервизите, който Урания си спомня бегло, и избелели религиозни картинки в зелено по стените. И тук атмосферата не й е близка. В нейната памет къщата на леля Аделина и чичо Анибал, където отиваше да играе с Манолита и Лусинда, беше голяма, светла, луксозна и просторна, а тази е като дупка, натъпкана с потискащи мебели.

— Като си счупих крака, спрях да се виждам изобщо с Агустин — размахва тя малкото си юмруче с разкривени от склерозата пръсти. — Преди стоях с часове при него. Разговаряхме дълго. Нямахше нужда да ми отговаря, за да знам какво иска да каже. Горкият ми брат! Бих го довела тук. Но къде в тая дупка?

Говори ядно.

— Смъртта на Трухильо беше началото на края за семейството — въздъхва Лусиндита. И веднага се стресва. — Извинявай, братовчедке. Ти мразиш Трухильо, нали?

— Всичко започна преди това — поправя я леля Аделина и Урания е заинтригувана какво ще каже.

— Кога, бабо? — пита с тъничко гласче голямата дъщеря на Лусинда.

— С писмото в „Обществен форум“, няколко месеца преди да убият Трухильо — заявява леля Аделина и втренчва очички в нищото. — През януари или февруари 61-а. Ние предупредихме баща ти рано-рано. Анибал го прочете пръв.

— Писмо в „Обществен форум“ ли? — Урания се замисля, търси в спомените си. — А, да.

— Предполагам, че не е нещо важно, предполагам, че е някаква глупост, която ще се изясни — бе казал зет му по телефона; беше така разстроен, така развълнуван, звучеше така фалшиво, че сенатор Агустин Кабрал се изненада: какво ли му става на Анибал? — Не си ли чел *Ел Карибе*?

— Току-що ми го донесоха, още не съм го видял.

Чу нервно кашляне.

— Ами там има едно писмо, Умник — опита се да подхвърли леко и пренебрежително зет му. — Глупости. Изясни това по-бързо.

— Благодаря, че се обади — каза накрая сенатор Кабрал. — Целувки на Аделина и на момиченцата. Ще мина да ви видя.

Трийсетте години, прекарани по високите етажи на политическата власт, бяха калили Агустин Кабрал за непредвидените обстоятелства — уловки, засади, трикове, предателства. Затова, узнавайки, че в „Обществен форум“ — най-четената и най-опасна рубрика в *Ел Карибе*, поддържана от Националния дворец, която беше политическият барометър в страната — имало писмо против него, той не си изпусна нервите. Името му се появяваше за пръв път в пъклената рубрика; други министри, сенатори, губернатори или функционери бяха се пържили на този огън; но не и той, поне досега. Върна се в трапезарията. Дъщеря му, в ученическа униформа, закусваше: мангу — бананова каша с масло — и паниран кашкавал. Целуна я по косата („Здрасти, тате“), седна срещу нея и докато прислужницата му сервираше кафето, разтвори бавно, без да се паникьосва, сгънатия в единия ъгъл на масата вестник. Прелисти страниците и стигна до „Обществен форум“.

Господин редактор,

Пиша ви, подтикнат от своя граждански дълг, за да изразя протеста си от нарушаването на гражданските права на доминиканците и на неограничената свобода на словото, която правителството на генералисимус Трухильо гарантира в републиката. Имам предвид това, че на страниците на уважавания ви и толкова четен вестник досега не е публикуван известният на всички факт, че сенатор Агустин Кабрал, по прякор Умника (поради каква

ли причина?), е бил отстранен от Председателството на Сената след установените нарушения в управлението му на Министерството на обществените работи, поверено му до неотдавна. Известно е също така, че режимът, следящ стриктно за всичко, отнасящо се до справедливото разпределяне и ползване на обществените фондове, е назначил комисия за разследване на обвиненията за явните машинации и злоупотреби — незаконни комисиони, снабдяване със стари материали на завишени цени, фиктивна инфлация в бюджета, — които сенаторът вероятно е извършил при изпълнение на задълженията си.

Нима народът на Трухильо няма право да бъде информиран за подобни сериозни проблеми?

С уважение:
инженер Телесфоро Идалго Саино

улица „Дуарте“ № 171
Сиудад Трухильо

— Изчезвам, тате — чу сенатор Кабрал и без да наруши с нищо привидното си спокойствие, вдигна глава от вестника и целуна момиченцето. — Няма да се върна с училищния автобус, ще остана да играя волейбол. Ще се прибера пеш с едни приятелки.

— Внимавай, като пресичаш на кръстовищата, Уранита. Изпи си портокаловия сок и отпи от чашката горещо димящо кафе, без да бърза, но не докосна нито мангуто, нито панирания кашкавал, нито препечената филийка с мед. Прочете отново дума по дума и буква по буква писмото в „Обществен форум“. Явно беше скалъпено от Конституционалния сархош, пръв драскач на клевети, но поръчано от Шефа; никой не би се осмелил да напише и още по-малко да публикува подобно писмо без благословията на Трухильо. Кога го видя за последен път? Завчера, на разходката. Не беше поканен да върви до него, Шефа говореше през цялото време с генерал Роман и генерал Еспайлят, но го поздрави учтиво, както винаги. Или не? Напъна се да си спомни. Нямаше ли някаква враждебност в онзи вторачен, объркващ поглед, който сякаш разкъсваше привидното и стигаше до душата на този, в когото се взираше? Някаква строгост, когато отвърна

на поздрава му? Смръщване на вежди? Не, не си спомняше нищо особено.

Готвачката го попита дали ще се върне за обед. Не, чак за вечеря, и когато Алели му показа менюто за вечерята, ѝ кимна. Щом чу, че автомобилът на Председателството на Сената спира пред вратата на дома му, си погледна часовника — точно осем. Благодарение на Трухильо беше открил, че времето е злато. Както всички други, от млад бе приел като свои маниите на Шефа: ред, точност, дисциплина, съвършенство. Сенатор Агустин Кабрал спомена това и в една реч: „Благодарение на Негово превъзходителство Благодетеля ние, доминиканците, открихме какво чудесно нещо е точността“. Обличайки сакото си, тръгна да излиза: „Ако ме бяха отстранили, колата на Председателството на Сената нямаше да дойде да ме вземе“. Помощникът му — лейтенантът от авиацията Умберто Аренал, който никога не бе крил от него, че е свързан със *SIM*, му отвори вратата. Служебната кола, с Теодосио на волана. Помощникът. Нямаше за какво да се притеснява.

— Никога ли не разбра защо изпадна в немилост? — учудва се Урания.

— Никога точно защо — обяснява леля Аделина. — Правеше разни предположения, но нищо повече. Години наред се питаше какво ли е направил, та Трухильо да се ядоса така изведнъж. И да превърне в отрепка един човек, който му е служил цял живот.

Урания забелязва с какво недоумение ги слуша Марианита.

— Струва ти се, че говорим за друга планета, нали, скъпа?

Момичето се изчервява.

— Ами, изглежда съвсем невероятно, лельо. Като във филма на Орсън Уелс *Процесът*, който даваха в кино клуба. Осъждат и екзекутират Антъни Пъркинс, без да се разбере защо.

От известно време Манолита си вее с двете ръце, спира, за да се намеси:

— Разправяха, че изпаднал в немилост, защото някой внушил на Трухильо, че заради вуйчо Агустин епископите отказали да го провъзгласят за Благодетел на Католическата църква.

— Какво ли не разправяха — възкликва леля Аделина. — Това беше най-лошото в тая голгота — съмненията. Семейството тръгна

към провала и никой не знаеше в какво обвиняват Агустин, какво е направил или е пропуснал да направи.

В сградата на Сената нямаше нито един сенатор, когато Агустин Кабрал влезе точно в осем и петнайсет сутринта, както всеки ден. Патрулът му отдаде чест, както подобаваше, а портиерите и служителите, които срещна по коридорите, го поздравиха приветливо, както винаги. Но по лицата на двамата му секретари — Исабелита и младия адвокат Парис Гойко, се четеше тревога.

— Да не е умрял някой? — пошегува се с тях. — За писъмцето в „Обществен форум“ ли се притеснявате? Още сега ще изясним тази низост. Звънни на главния редактор на *Ел Карибе*, Исабелита. У тях, защото Панчито не ходи във вестника до обяд.

Седна на бюрото си, хвърли поглед на купчината документи, на кореспонденцията, на програмата за деня, подготвена от усърдния Парисито. „Писмото е продиктувано от Шефа“. По гръбнака му сякаш пропълзя змийче. Дали не беше някой от фарсовете, с които Генералисимусът се забавляваше? Нима — въпреки изострените отношения с Църквата и конфронтацията със Съединените щати и ОАД — имаше желание да разиграва театър, както бе свикнал в миналото, когато беше всесилен и неуязвим? Време ли беше за циркове?

— Как можа да го кажеш, Умник. — Гласът на журналиста беше нормален. — Ранобуден съм като скопен петел. И като спя, едното ми око е отворено, за всеки случай. Какво става?

— Ами както се досещаш, ти звъня за писмото в „Обществен форум“ тази сутрин — изрече с дрезгав глас сенатор Кабрал. — Можеш ли да ми кажеш нещо?

Отговори му със същия лек и закачлив тон, сякаш ставаше въпрос за нещо съвсем обикновено.

— Дойде препоръчано, Умник. Не бих публикувал нещо такова, без да го проверя. Повярвай, не ми стана приятно, че го публикувам, приятели сме.

„Да, да, разбира се“, промълви той. Нито за миг не трябваше да губи самообладание.

— Имам намерение да опровергая тия клевети — каза спокойно. — Не съм отстранен от никъде. Обаждам ти се от Председателството

на Сената. И така наречената комисия, разследваща управлението ми в Министерството на обществените работи, също е измислица.

— Прати ми по-бързо опровержението си — отвърна Панчито. — Ще направя каквото мога, за да го публикувам, това е най-малкото. Знаеш колко те уважавам. След четири съм във вестника. Целуни Уранита. Прегръщам те, Агустин.

След като затвори телефона, се поколеба. Добре ли направи, като се обади на главния редактор на *Ел Карибе* Не беше ли грешна стъпка, издаваща страха му? Какво друго можеше да му каже: той получаваше писмата за „Обществен форум“ направо от Националния дворец и ги публикуваше, без да задава въпроси. Погледна часовника си — девет без четвърт. Имаше време, събранието на изпълнителното бюро на Сената беше в девет и половина. Продиктува на Исабелита опровержението в строгия и ясен стил, с който пишеше документите си. Беше кратко, съдържано и красноречиво писмо: той все още е председател на Сената и никой не е поставял под съмнение безупречното му управление в Министерството на обществените работи, поверено му от режима, оглавяван от патрона на доминиканците, Негово превъзходителство генералисимус Рафаел Леонидас Трухильо, Благодетел и Баща на новата нация.

Когато Исабелита отиде да напише текста на машина, в кабинета влезе Парис Гойко.

— Събранието на изпълнителното бюро на Сената е отменено, господин председател.

Беше млад, не умееше да се преструва, стоеше със зяпнала уста, пребледнял.

— Без да го съгласуват с мен? От кого?

— От заместник-председателя на Сената, дон Агустин. Самият той ми го съобщи току-що.

Претегли наум това, което бе чул. Можеше ли да няма нищо общо с писмото в „Обществен форум“? Умърлушен, Парисито чакаше прав до писалището.

— Доктор Кинтана в кабинета си ли е? — Секретарят му кимна и той се изправи. — Обади му се, че отивам при него.

— Не може да не си спомняш, Уранита — настоява леля й Аделина. — Беше на четиринайсет години. Това е най-голямата беда,

сполетяла семейството, по-голяма дори от злополуката, при която умря майка ти. Ти нищо ли не разбираше?

Бяха пили кафе и билков чай. Урания си взе малко арепа. Говореха си край масата в трапезарията, под мъртвешки бледата светлина на малкия лампион. Прислужницата, тиха като котка, беше почистила масата.

— Спомням си как татко се измъчваше, да, леля — обяснява Урания. — Но подробностите, събитията в тези дни ми се губят. Всъщност той се опитваше да го крие от мен. „Имаме проблеми, Уранита, но ще ги разрешим“. Не съм и помисляла, че от този момент животът ми ще се промени така.

Усеща парещите погледи на леля си, на братовчедките и племенницата си. Лусинда не крие това, което мисли:

— Поне за теб имаше някаква полза, Уранита. Иначе нямаше да си там, където си сега. Но за нас беше цяло бедствие.

— И най-много за бедния ми брат — добавя укорително леля Аделина. — Забиха му нож в гърба и го оставиха да кърви още трийсет години.

Един папагал над главата на Урания изпищява и я стряска. Досега не беше забелязала птицата; накокошинил се е, мести се от единия до другия край на дървената пръчка в голямата си синя клетка. Леля и братовчедките и племенницата и се размиват.

— Това е *Самсон* — представя го Манолита. — Ядоса се, защото го събудихме. Голям поспаланко е.

Благодарение на папагала атмосферата се разведрява.

— Сигурна съм, че ако разбирах какво говори, щях да узная много тайни — шегува се Урания, сочейки Самсон.

На сенатор Агустин Кабрал не му е до усмивки. Отвърща с мрачно кимане на сладникавия поздрав на доктор Херемиас Кинтаниля, заместник-председател на Сената, в чийто кабинет нахлува, и от вратата го скастрия:

— Защо си отложил събранието на изпълнителното бюро на Сената? Не е ли това задължение на председателя? Настоявам за обяснение.

Дебелото лице с цвят на какао на сенатор Кинтаниля кима бързо-бързо, а устните му, с благ, почти мелодичен испански, редят успокоителни слова:

— Разбира се, Умник. Не се дразни. За всичко, освен за смъртта, има оправяне.

Той е дебел и кръгъл, към шейсетте, с подути клепащи и лепкави устни, пристегнат в син костюм, с лъскава вратовръзка на сребристи ивици. Усмивва се тъпо и като сваля очилцата си, Агустин Кабрал вижда как му намига, оглежда се бързо, обелва очи, прави крачка към него, хваща го за ръка и го придърпва, като междувременно казва високо:

— Да седнем тук, ще ни е по-удобно.

Но не го води към тежките фотьойли с крака като тигрови лапи, а към балкона с откритата врата. Принуждава го да излезе с него, за да говорят навън, сред шума на морето, далеч от чуждите уши. Слънцето е силно, блестящата сутрин кипи от шума на мотори и клаксони, идващ от Малекон, и от гласовете на уличните продавачи.

— Какво, по дяволите, става, Маймун? — прошепва Кабрал.

Кинтана все още го държи за ръката, но вече е много сериозен. В погледа му долавя смъртно израз на солидарност и съчувствие.

— Много добре знаеш какво става, Умник, не си глупав. Не забеляза ли, че от три-четири дни във вестниците не те наричат вече „изтъкнат кавалер“, че те понижиха в „господин“? — шепти му на ухо Кинтана Маймуна. — Не четете ли *Ел Карибе* тази сутрин? Това става.

За първи път, откакто прочете писмото в „Обществен форум“, Агустин Кабрал изпитва страх. Наистина, вчера или завчера някой в кьонтри клуба се пошегува, че в светската страница на *Ла Насион* са му спестили обръщението „изтъкнат кавалер“, което е лош знак: Генералисимусът обичаше подобни подмятания. Работата ставаше сериозна. Задаваше се буря. Трябваше да събере цялата си опитност и хитрост, за да не го отнесе.

— От двореца ли дойде заповедта за отлагане на събранието на изпълнителното бюро? — прошепва той. Заместник-председателят се навежда и долепя ухо до устата на Кабрал.

— Откъде другаде може да дойде? Има и още. Спират всички комисии, в които участваш. Инструкцията гласи: „Докато положението на председателя на Сената се уреди“.

Онемява. Случи се. Онзи кошмар, който вгорчаваше от време на време успехите му, повишенията, политическите му победи, вече се случваше: бяха го скарали с Шефа.

— Кой ти я прати, Маймун?

Бузестото лице на Кинтана се смръщва тревожно и Кабрал най-сетне разбира защо Маймуна се вълнува толкова. Нима заместник-председателят ще му каже, че не може да злоупотреби с оказаното му доверие? Но той внезапно се решава:

— Хенри Чиринос. — Отново го хваща за ръката. — Съжалявам, Умник. Не мисля, че мога да направя кой знае какво, но ако мога, разчитай на мен.

— Чиринос каза ли ти в какво ме обвиняват?

— Само ми предаде заповедта и рече: „Нищо не знам. Аз съм само скромен изпълнител на едно висше решение“.

— Баща ти винаги е подозирал, че в дъното на интригата е Чиринос, Конституционалния сархош — спомня си леля Аделина.

— Тая дебела мръсна чернилка е от ония, дето се уредиха най-добре — прекъсва я Лусиндита. — От пръв слуга на Трухильо стана министър и посланик на Балагер. Виждаш ли що за страна е това, Уранита?

— Помня го много добре, видях го във Вашингтон преди няколко години, като посланик — отвърща Урания. — Идваше често и вкъщи, когато бях малка. Изглеждаше близък с баща ми.

— И с нас с Анибал — добавя леля Аделина. — Идваше тук да се подмазва, рецитираше стихчетата си. Непрекъснато цитираше книги, правеше се на културен. Веднъж ни покани в кънтри клуба. Не можех да повярвам, че е изменил на най-добрия си приятел. Да, това е политиката — да си проправяш път през трупове.

— Вуйчо Агустин беше много честен, много добър, затова се нахвърлиха върху него.

Лусиндита очаква тя да я подкрепи и също да се възмути на тая подлост. Но Урания няма сили да се преструва. Само я слуша тъжно.

— Затова пък мъжът ми, Бог да го прости, се държа като истински кавалер, подкрепи изцяло баща ти — изсмива се саркастично леля Аделина. — Истински донкихот! Изгуби си поста в Тютюневата компания и повече не си намери работа.

Папагалът Самсон ги залива отново с водопад от крясъци и шум, които приличат на ругатни. „Млъквай, сънльо“, скастрия го Лусиндита.

— Добре че не изгубихме поне чувството си за хумор, момичета — възкликва Манолита.

— Намери сенатор Хенри Чиринос и му кажи, че веднага искам да го видя, Исабел — нарежда сенатор Кабрал, влизайки в кабинета си. А на Парис Гойко казва: — Както изглежда, той е забъркал тази история.

Сяда на бюрото си, готви се да прегледа отново програмата за деня, но изведнъж осъзнава положението си. Има ли смисъл да подписва писма, резолюции, меморандуми, бележки — като председател на Сената на републиката? Не е сигурно, че още е такъв. А най-лошото е да покаже с нещо на подчинените си, че е обезверен. Горее главата. Взема купа с книга и точно се зачита в първия документ, когато забелязва, че Парисито е още тук. Ръцете му треперят.

— Господин председател, исках да ви кажа — запъва се той, мънка от вълнение. — Каквото и да става, аз съм с вас. За всичко. Знам колко много дължа на вас, доктор Кабрал.

— Благодаря, Гойко. Ти си нов в тези среди, ще видиш и лоши неща. Не се безпокой. Ще преживеем и тази буря. А сега, на работа.

— Сенатор Чиринос ви чака в дома си, господин председател — казва Исабелита, влизайки в кабинета. — Самият той беше на телефона. Знаете ли какво ми каза? „Вратата на дома ми е винаги отворена за моя добър приятел сенатор Кабрал“.

На излизане от сградата на Конгреса патрулът му отдава, както обикновено, чест. Там е и погребалната черна кола. Но помощникът му — лейтенант Умберто Аренал, се е изпарил. Шофьорът Теодосио му отваря вратата.

— Към дома на сенатор Хенри Чиринос.

Шофьорът кимва, без да продума. По-късно, когато потеглят вече по авенида „Меля“, в периферията на колониалния град, го поглежда в огледалото за обратно виждане и му съобщава:

— Откакто тръгнахме от Конгреса, ни следи един „бръмбар“ с *calies*, докторе.

Кабрал се обръща да види — на петнайсет-двайсет метра забелязва един от черните фолксвагени на тайните служби, които не можеш да сбъркаш. В ослепителната сутрин не успява да види колко глави на *calies* има вътре. „Вместо помощника ми, сега ме съпровождат хората от *SIM*“. Докато колата навлиза по тесните улички на колониалния град, пълни с хора и с малки къщи на един и два

етажа, с решетки на прозорците и каменна основа, си казва, че работата е по-сериозна, отколкото предполагаше. Щом Джони Абес е наредил да го следят, може би са решили да го задържат. Точно копие на историята на Анселмо Паулино. Това, от което толкова се страхуваше. Мозъкът му е като нажежена наковалня. Какво е направил? Какво е казал? В какво се провали? С кого се е виждал напоследък? Отнасяха се с него като с враг на режима. С него!

Колата спря на ъгъла между улиците „Саломе Уреня“ и „Дуарте“ и Теодосио слезе да му отвори вратата. „Брѐмбарѐт“ спря на няколко метра, но нито един *calies* не слезе. Изкушаваше се да отиде при тях и да ги пита защо следят председателя на Сената, но се въздържа. Какво щеше да спечели с това предизвикателство към клетите дяволи, които просто изпълняваха заповеди?

Старата двуетажна къща на сенатор Хенри Чиринос — с колониално балконче и прозорци с жалузи — приличаше на стопанина си; беше се деформирала и разкривила под тежестта на времето, старостта и нехайството, бе станала твърде широка по средата, сякаш е пуснала корем и щеше да се прѐсне. Преди време сигурно е била стабилна аристократична сграда; сега беше мръсна, запусната и като че всеки момент щеше да се разпадне. Петна от влага и мръсотия загрозяваха фасадата, а под стрехите висяха паяжини. Още щом позвъни, му отвориха. Изкачи се по мрачното стълбище със скърцащи стъпала и мазен парапет и на първата площадка икономѐт му отвори скърцащата стъклена врата: разпозна претѐпканата библиотека, тежките плюшени завеси, високите рафтове, пълни с книги, мекия избелял килим, овалните картини и сребристите нишки на паяжините, блестящи издайнически под слънчевите лѐчи, проникващи през жалузите. Миришеше на старо, на спарено, беше адска жега. Изчака Чиринос прав. Толкова пъти беше идвал тук, с години, на събрания, сключване на договори, сделки, конспирации в служба на Шефа.

— Добре дошѐл в твоя дом, Умник. Малко херес? Сладко или сухо? Препорѐчвам ти финото амонтилядо^[2]. Много е свежо.

По пижама, загърнат в пищен зелен памучен халат, обшит с коприна, който подчертаваше дебелилото му тяло, с издут от носната кърпа джоб и атлазени пантофи, разкривени от изпѐкналите му кокалчета, сенатор Чиринос му се усмихваше. Виждайки рошавата му рядка коса и гурелясалото подпухнало лице, посинелите му клепачи и

устни, засъхналата по устата му слюнка, сенатор Кабрал разбра, че още не се е измил. Без да отвръща на излиянията на стопанина на дома, му позволи да го потупа по рамото и да го поведе към старите фотьойли с плетени покривчици на облегалките.

— Познаваме се от години, Хенри. Много неща сме правили заедно. И добри, и някои лоши. Няма други двама души в режима, които да са били така близки, както ние с теб. Какво става? Защо тази сутрин небето се сгромолясва върху мен?

Трябваше да замълчи, защото в стаята влезе икономът — стар грохнал мулат, грозен и мърляв като стопанина си, със стъклена каничка, в която бе налял хереса, и две чашки. Остави ги на масичката и се оттегли, тътрейки се.

— Не знам. — Конституционалният сархош се удари по гърдите. — Няма да ми повярваш. Сигурно смяташ, че аз съм замислил, задействал и насърчил това, което става с теб. Кълна се в паметта на майка си, най-скъпото ми нещо в този дом, че не знам. Като разбрах вчера следобед, останах като гръмнат. Чакай, чакай да се чукнем. И нека тая каша се оправи по-бързо, Умник.

Говореше въодушевено, разпалено, с ръка на сърцето и със сладникавата патетичност на героите от радиосериалите, които преди революцията на Кастро *HIZ* внасяше от *CMQ* в Хавана. Но Агустин Кабрал го познаваше: той беше първокласен актьор. Можеше да е и така, и да не е така, но нямаше как да разбере. Отпи глътка херес с отвращение, защото никога не пиеше алкохол сутрин. Чиринос пригладдаше космите в носа си.

— Вчера, като говорехме с Шефа, той ми нареди внезапно да дам инструкции на Маймуна Кинтаниля, като заместник-председател на Сената, да отмени всички събрания, докато не бъде зает овакантия председателски пост — продължи, ръкомахайки. — Помислих, че е станало нещо лошо, сърдечен удар, нещо такова. „Какво е станало с Умника, Шефе?“ „И аз бих искал да знам — отвърна ми с онзи леден тон, който те смразява до кости. — Не е вече наш човек, минал е на страната на враговете“. Не можех да питам повече, тонът му беше категоричен. Прати ме да изпълня нареждането. И тази сутрин прочетох, както всички други, писмото в „Обществен форум“. Пак ти се кълна в святата памет на майка ми: това е всичко, което знам.

— Ти ли написа писмото в „Обществен форум“?

— Аз пиша правилно на испански — разсърди се Конституционалният сархош. — Тоя невежа е направил три синтактични грешки. Отбелязал съм ги.

— Тогава кой?

Потъналите в лой очи на сенатор Чиринос го обгърнаха със съчувствения си поглед.

— Какво значение има, по дяволите, Умник? Ти си един от интелигентните хора в тази страна, не се прави на глупак пред мен, познавам те от момче. Единственото важно нещо сега е, че си разсърдил Шефа за нещо. Говори с него, извини се, обясни му, предложи му да се компенсираш. Воювай за доверието му.

Взе стъклената каничка, напълни отново чашата си и пи. Шумът от улицата не беше така силен, както в Конгреса. Заради дебелия колониални стени или защото колите избягваха тесните улички в центъра.

— За какво да се извинявам, Хенри? Какво съм направил? Не работя ли денем и нощем за Шефа?

— Не го казвай на мен. Убеди него. Аз го знам много добре. Не се отчайвай. Ти го познаваш. Всъщност той е великодушен човек. Справедлив. Ако не беше подозрителен, нямаше да издържи трийсет години. Има някаква грешка, някакво недоразумение. Трябва да се изясни. Поискай аудиенция. Той умее да изслушва.

Говореше, размахвайки ръка, и се разгорещаваше с всяка дума, излязла от пепелявите му устни. Седнал, изглеждаше още по-дебел, отколкото прав: халатът му се беше разтворил от огромния корем, който пулсираше ритмично на приливи и отливи. Кабрал си представи как вътрешностите му се справят всеки ден часове наред с трудната задача да поемат и смилат огромните зальци, които тази лакома зурла лапаше. Съжали, че е дошъл. Нима Конституционалният сархош щеше да му помогне? Може и да не беше скроил това, но дълбоко в себе си сигурно ликуваше, приемайки го за голяма победа над този, който, макар и да не го показваше, винаги е бил негов съперник.

— Като премислях всичко и си напругах мозъка — допълни Чиринос заговорнически, — стигнах до заключението, че причината може би е в това, че Шефа беше много разочарован от отказа на епископите да го провъзгласят за Благодетел на Католическата църква. Ти беше в комисията, която се провали.

— Бяхме трима, Хенри! В нея участваха също Балагер и Паино Пичардо — като министър на вътрешните работи и вероизповеданията. Тези действия бяха предприети преди месеци, малко след Пасторското писмо на епископите. Защо всичко трябва да се стоварва върху мен?

— Не знам, Умник. Това прилича на изсмукано от пръстите, наистина. И аз не виждам никаква причина да изпадаш в немилост. Съвсем честно, нали сме приятели от години.

— Бяхме нещо повече от приятели. Стояхме заедно зад Шефа при вземането на всички решения за преобразяването на тази страна. Ние сме живата ѝ история. Подлагахме си крак, нанасяхме си удари под кръста, устройвахме си капани, за да печелим един през друг преднина. Но не и да се унищожаваме, струва ми се. Това е друго. Мога да се проваля, да изгубя влиянието си, да вляза в затвора. Без да знам защо! Ако ти си скроил това, поздравления. Истински шедьовър, Хенри!

Беше се изправил. Говореше спокойно, безлично, сякаш изнасяше лекция. Чиринос също се изправи, подпирайки се на страничната облегалка на фотьойла, за да надигне мощите си. Бяха съвсем близо един до друг, почти се докосваха. Между рафтовете с книги Кабрал видя един цитат от Тагор на стената: „Отворената книга е ум, който ти говори; затворената — приятел, който те чака; забравената — душа, която прощава; скъсаната — сърце, което плаче“. „Всичко, което прави, докосва, казва и чувства, е долнопробно“, помисли си той.

— Искреност за искреност. — Чиринос навря лицето си в него и Агустин Кабрал се погнуши от дъха му, който усети заедно с думите. — Преди десет, преди пет години не бих се поколебал изобщо да ти погодя някакъв номер, за да те премахна от пътя си, Агустин. Както и ти на мен. Дори и да те унищожат. Но за какво ми е сега? Имаме ли някакви неуредени сметки с теб? Не. Вече не се надпреварваме, Умник, знаеш го много добре, както и аз. Колко въздух му остава на този смъртник? Последно: нямам нищо общо с това, което става с теб. Надявам се и искам да се справиш. Чакат ни тежки дни и за режима е по-добре да може да разчита на теб, за да устои на ударите.

Сенатор Кабрал кимна. Чиринос го потупваше.

— Ако отида при онези *calies*, които ме чакат долу, и им кажа какво ми наговори, че режимът се задушавя, че бил смъртник, ще изпаднеш в моето положение — промълви накрая.

— Няма да го направиш — изсмя се с голямата си зурла стопанинът на дома. — Ти не си като мен. Ти си кавалер.

— Какво стана с него? — пита Урания. — Жив ли е?

Леля Аделина се изсмива и папагалът Самсон, който изглеждаше заспал, отвърща с още един низ от кръсъци. Щом той млъква, Урания чува равномерното поскърцване на люлеещия се стол, в който седи Манолита.

— Бурените са неизстребими — обяснява леля й. — Все в същата бърлога си е в колониалния град, на ъгъла на „Саломе Уреня“ и „Дуарте“. Лусиндита скоро го видяла да се разхожда в парка Индепенденсия, с бастун и по пантофи.

— Едни дечица тичаха след него и викаха: „Плашилото, плашилото!“ — смее се Лусинда. — Станал е още по-грозен и отвратителен.

Беше ли минало достатъчно време, колкото е прилично да остане на масата, за да се сбогува? Урания не се почувства удобно през цялата вечер. Беше по-скоро напрегната и очакваше нападки. Това са единствените роднини, които са й останали, а ги чувстваше по-далечни и от звездите. Големите очи на Марианита, втренчени в нея, започват да я дразнят.

— Тези дни бяха ужасни за семейството — връща се на въпроса леля Аделина.

— Помня как татко и вуйчо Агустин си говореха шепнешком в тази стая — обажда се Лусиндита. — И как баща ти казва: „Но, боже мой, какво може да съм сторил на Шефа, за да ме измъчва така?“.

Млъква заради някакво куче, разляяло се като бясно някъде наблизо; отвърщат му още две, още пет кучета. През едно високо прозорче в стаята Урания вижда луната — кръгла и жълта, блестяща. В Ню Йорк нямаше такава луна.

— Най-тежко му беше за твоето бъдеще, ако нещо стане. — Погледът на леля Аделина натезжава от упреци. — Когато блокираха банковите му сметки, разбра, че с него е свършено.

— Банковите сметки! — кима Урания. — Тогава за първи път татко ми заговори за това.

Беше си легнала вече и баща ѝ влезе, без да почука. Седна в долния край на леглото. Беше по риза, много блед, стори ѝ се по-слаб, по-уязвим и по-стар. Колебаеше се на всяка дума.

— Нещата вървят зле, дъще. Трябва да си подготвена за всичко. Досега криех от теб колко тежко е положението. Но днес, ами, сигурно си дочула вече нещо в колежа.

Момиченцето кимна сериозно. Не се плашеше, безкрайно му вярваше. Как можеше да се случи нещо лошо на един толкова важен човек?

— Да, татко, че имало писма против теб в „Обществен форум“, че те обвинявали в разни престъпления. Никой няма да им повярва, какви глупости. Всички знаят, че не си способен на такива неща.

Баща ѝ я прегърна над завивката.

Било по-сериозно от клеветите във вестника. Отстранили го от Председателството на Сената. Комисия от Конгреса проверявала дали е имало злоупотреби и присвояване на обществени фондове по времето, когато заемал министерски пост. От доста дни го следели „бръмбарите“ на *SIM* и сега имало един пред вратата на къщата, с трима *calies*. През последната седмица получил съобщения за изключването си от Трухилияния институт, от кълтри клуба, от Доминиканската партия и следобед, като отишъл да изтегли пари от банката — последния удар. Управителят — неговият приятел Хосефо Ередия, му съобщил, че двете му текущи сметки са замразени, докато трае разследването на Конгреса.

— Всичко може да се случи, миличка. Да ни конфискуват къщата, да ни изхвърлят на улицата. Дори и затвор. Не искам да те плаша. Може и нищо да не се случи. Но трябва да си подготвена. Да си смела.

Тя го слушаше, слисана; не заради това, което ѝ казваше, а заради унилия му глас, безпомощното му изражение, уплахата в очите му.

— Ще се моля на Девата — хрумна ѝ да каже. — Светата Дева от Алтаграсия ще ни помогне. Защо не говориш с Шефа? Той винаги те е обичал. Да даде заповед и всичко ще се оправи.

— Поисках аудиенция и той дори не ми отговори, Уранита. Ходя в Националния дворец и секретарите и адютантите едва ме поздравяват. И президентът Балагер не пожела да ме приеме, нито

вътрешният министър — точно така, Паино Пичардо. Аз съм жив мъртвец, миличка. Може и да си права и само на Девата да ни остава да се надяваме.

Гласът му секна. Но щом момиченцето се надигна да го целуне, се съвзе. Усмихна ѝ се:

— Трябваше да знаеш това, Уранита. Ако ми се случи нещо, иди при чичо ти и леля ти. Анибал и Аделина ще се погрижат за теб. Може да е някакво изпитание. Понякога Шефа е правил такива неща, за да изпита сътрудниците си.

— Да обвинят в злоупотреби точно него — въздъхва леля Аделина. — Освен тая къщичка в квартал Гаскуе, никога не е имал нищо. Нито ферми, нито компании, нито инвестиции. Само скромните спестявания, двайсет и петте хиляди долара, които ти пращаше малко по малко, докато учеше там. Беше най-честният политик и най-добрият баща на света, Уранита. И ако позволиш на твоята стара и глупава леля да се намеси малко в личния ти живот — ти не се отнесе с него така, както трябваше. Знаем, че го издържаш и плащаш за болногледачката. Но имаш ли представа как го караше да страда, като не отговаряше на нито едно от писмата му и не искаше да го чуеш по телефона, когато ти звънеш? Двамата с Анибал сме го виждали много пъти да плаче заради теб, дори тук. Сега, когато мина толкова време, ще ни кажеш ли защо, момиче?

Урания се замисля, издържайки на пълния с укор поглед на дребната старица, превита като кука на стола си.

— Защото не беше толкова добър баща, колкото си мислиш, лельо Аделина — изрича накрая.

Сенатор Кабрал каза на шофьора да спре таксито до Международната клиника, на четири преки от тайните служби, намиращи се също на авенида „Мексико“. Когато му даваше адреса, изпита странно смущение, срам и неудобство и вместо да каже, че отива в *SIM*, спомена клиниката. Измина четирите преки, без да бърза; владенията на Джони Абес бяха може би единственото важно за режима здание, в което той не бе стъпвал досега. „Бръмбарът“ с *calies* го следваше съвсем явно и бавно покрай тротоара и той виждаше как минавачите извърщаха глава с уплашени физиономии, щом зърнеха познатия до болка фолксваген. Спомни си, че в Бюджетната комисия на Конгреса беше лобирал в защита на договора за внасянето на

стотината „бръмбари“, с които сега *calies* на Джони Абес кръстосваха цялата страна и преследваха враговете на режима.

Патрулът от униформени и цивилни полицаи с автомати, охраняващ вратата на невзрачната сивкава сграда зад телени мрежи и чували с пясък, го пусна да мине, без да го регистрират, нито да му поискат документите. Вътре го чакаше един от адютантите на полковник Абес — Сесар Баес. Як, сипаничав, с къдрава рижа коса, той му подаде потната си ръка и го поведе по тесните коридори, където имаше мъже с пистолети в кобури, препасани през рамо или полюшващи се под мишница, които пушеха, разговаряха или се смееха в задимените стаи с табла, покрити със забодени бележки. Миришеше на пот, на урина и на крака. Една врата се отвори. Там беше шефът на *SIM*. Изненада се от монашеската голота на канцеларията му, по чиито стени нямаше нито картини, нито плакати, само на стената, към която полковникът стоеше с гръб, висеше портрет на Благодетеля в парадна униформа — с тривърха шапка с пера и гърди, отрупани с медали. Абес Гарсия беше в цивилно облекло, по лятна риза с къси ръкави, с димяща цигара в уста. В ръката си държеше червената кърпа, която Кабрал бе виждал толкова често.

— Добър ден, сенаторе — подаде му той меката си, почти женска ръка. — Седнете. Извинявайте, но тук не разполагаме с удобства.

— Благодаря, че ме приемате, полковник. Вие сте първият. Нито Шефа, нито президентът Балагер, нито един министър не отговориха на молбите ми за аудиенция.

Дребничкият, шкембест и малко изгърбен мъж кимна. Кабрал виждаше как над двойната гуша, тънките устни и увисналите бузи на полковника шареха неспокойно хлътналите му воднисти очички. Дали беше толкова жесток, колкото говореха?

— Всеки се пази от заразата, господин Кабрал — каза студено Джони Абес. На сенатора му хрумна, че ако змиите можеха да говорят, щяха да имат точно такъв свистящ глас.

— Изпадането в немилост е заразно. С какво мога да ви бъда полезен?

— Като ми кажете в какво съм обвинен, полковник. — Направи пауза, за да си поеме дъх и да изглежда по-спокоен.

— Съвестта ми е чиста. От двацетгодишен съм посветил живота си на Трухильо и на страната. Станало е някакво недоразумение, кълна

ви се.

Полковникът го накара да млъкне с едно движение на пихтиестата си ръка, в която държеше червената кърпа. Загаси цигарата си в месинговия пепелник.

— Не си губете времето да ми обяснявате, доктор Кабрал. Политиката не е моето поле на действие, занимавам се със сигурността. Щом Шефа не иска да ви приеме, защото ви е обиден, пишете му.

— Вече го направих, полковник. Дори не знам дали са му предали писмата ми. Занесох ги лично в двореца.

Подпухналото лице на Джони Абес сякаш се поотпусна.

— Никой не би задържал писмо, адресирано до Шефа, сенаторе. Сигурно ги е прочел и ако сте били откровен, ще ви отговори. — Направи дълга пауза, гледайки го все така с неспокойните си очички, и добави някак предизвикателно: — Виждам, че цветът на кърпата ми ви прави впечатление. Знаете ли защо използвам такава? Свързано е с розенкройцерите. Червеният цвят е подходящ за мен. Вие сигурно не вярвате в розенкройцерите, мислите си, че е някакво суеверие, нещо примитивно.

— Не знам нищо за религията на розенкройцерите, полковник. Нямам мнение по въпроса.

— Сега нямам време, но като млад четях много за розенкройцерите. Научих доста неща. Да тълкувам аурата на хората например. Вашата в момента е на човек, който умира от страх.

— Умирам от страх — отвърна веднага Кабрал. — Дни наред вашите хора ме следят непрекъснато. Поне ми кажете дали ще ме задържат.

— Това не зависи от мен — отвърна Джони Абес някак фриволно, сякаш това нямаше никакво значение. — Ако ми наредят, ще го направя. Охраната е, за да не решите да емигрирате. Ако се опитате, хората ми ще ви арестуват.

— Да емигрирам ли? Какво говорите, полковник. Да емигрирам като враг на режима? Но аз съм в режима от трийсет години.

— С вашия приятел Хенри Диърборн, шефа на мисията, която ни оставиха янките — продължи саркастично полковник Абес.

Агустин Кабрал онемя от изненада. Какво искаше да каже?

— Консултът на Съединените щати — мой приятел? — промърмори той. — Виждал съм господин Диърборн само два-три пъти в живота си.

— Както знаете, той е наш враг — продължи Абес Гарсия. — Янките го оставиха тук, когато ОАД наложи санкциите, за да продължи да плете интригите си против Шефа. От една година всички заговори минават през канцеларията на Диърборн. Въпреки това вие, председателят на Сената, отидохте на коктейла в дома му преди известно време. Спомняте ли си?

Агустин Кабрал се смайваше все повече. Това ли било? Че е присъствал на онзи коктейл в дома на дипломатическия представител, когото Съединените щати оставиха, като затвориха посолството?

— Шефа ни нареди, на мен и на министър Паино Пичардо, да присъстваме на този коктейл — обясни. — За да проучим какви са плановете на правителството им. И защото съм изпълнил тази заповед, съм в немилост? Подготвих писмен доклад за този прием.

Полковник Абес Гарсия свива ниските си раменца като марионетка.

— Щом е било по заповед на Шефа, забравете за казаното — прие той с нагла ирония.

В поведението му се долавяше вече нетърпение, но Кабрал не си тръгна. Хранеше безумната надежда, че от този разговор ще има някаква полза.

— С вас никога не сме били приятели, полковник — каза той, мъчейки се да говори естествено.

— Аз не мога да имам приятели — отвърна Абес Гарсия.

— Вредно е за работата ми. Моите приятели и неприятели са тези на режима.

— Позволете ми да довърша, моля — продължи Агустин Кабрал. — Но винаги съм ви уважавал и съм признавал изключителните ви заслуги към страната. Ако сме имали някакви разногласия...

Полковникът вдигна ръка, сякаш за да го накара да млъкне, но вместо това запали нова цигара. Пое жадно дима и спокойно го издуха през устата и носа.

— Разбира се, че сме имали разногласия — призна той. — Вие бяхте един от онези, които оборваха най-много моята теза, че заради предателството на янките трябва да създадем по-тесни връзки с

руснаците и страните от Изтока. Вие, заедно с Балагер и Мануел Алфонсо, се опитвате да убедите Шефа, че помиряването с янките е възможно. Още ли вярвате в тая глупост?

Това ли беше причината? Абес Гарсия ли му беше забил ножа? И Шефа е приел тази идиотщина? Отстраняваха го, за да сближат режима с комунистите? Излишно беше да продължава да се унижава пред този експерт по изтезанията и убийствата, който заради кризата се осмеляваше да се прави на политически стратег.

— Продължавам да смятам, че нямаме друга алтернатива, полковник — потвърди категорично. — Извинете за откровеността, но това, което предлагате, е една химера. Нито СССР нито неговите сателити ще се съгласят някога да установят по-близки връзки с Доминиканската република, крепост на антикомунизма в Латинска Америка. Съединените щати също няма да позволят. Нима искате още осем години американска окупация? Ще трябва да стигнем до някакво споразумение с Вашингтон или това ще бъде краят на режима.

Полковникът тръсна пепелта от цигарата си на пода. Пушеше, като всмукваше от цигарата често-често, сякаш се страхуваше, че някой ще му я вземе, и от време на време бършеше челото си с кърпата, сякаш даваше някакъв сигнал.

— Вашият приятел Хенри Диърборн не смята така, жалко — сви той отново рамене като евтин комедиант. — Още прави опити да финансира някой преврат срещу Шефа. Но всъщност този разговор е излишен. Надявам се да си изясните положението, за да ви махна охраната. Благодаря за посещението, сенаторе.

Не му подаде ръка. Само леко кимна, а лицето му с подпухнали бузи остана полузабулено в облак дим на фона на портрета на Шефа в парадна униформа. Тогаваше сенаторът се сети за цитата от Ортега-и-Гасет, записан в бележника му, който носеше винаги в джоба си.

Сякаш и папагалът Самсон се вцепенява от думите на Урания; стои стихнал и занемял като леля Аделина, която е спряла да си вее и е зяпнала. Лусинда и Манолита я гледат, слисани. Марианита не спира да премига. На Урания ѝ хрумва нелепата мисъл, че тази красива луна, надничаша през прозореца, одобрява казаното от нея.

— Не знам защо приказваш така за баща си — реагира леля й Аделина. — През дългия си живот не съм виждала друг човек, който да е направил повече жертви за дъщеря си от клетия ми брат. Ти

сериозно ли каза „лош баща“? Че ти беше най-голямата му радост. И мъка. За да не те кара да страдаш, след смъртта на майка ти не се ожени, макар да остана вдовец много млад. Благодарение на кого имаше щастието да учиш в Съединените щати? Не похарчи ли за теб всичко, което имаше? На това ли му казваш *лош баща*?

Не трябва да ѝ възразяваш, Урания. Каква вина има тази старица в последните години, месеци или седмици от живота си, схваната и огорчена, за нещо, станало толкова отдавна? Не ѝ отговаряй. Съгласи се, преструвай се. Извини ѝ се, сбогувай се и я забрави завинаги. Съвсем спокойно, без никаква враждебност казва:

— Не правеше тези жертви от любов към мен, лельо. Искаше да ме подкупи. Да изчисти гузната си съвест. Но знаеше, че всичко е напразно, че каквото и да направи, до края на дните си ще живее с чувството, че си е същият жалък злодей, какъвто беше.

На излизане от зданието на тайните служби на ъгъла на авенида „Мексико“ и „30 март“ му се стори, че полицаите от охраната му хвърлят по един състрадателен поглед и че единият от тях, втренчил поглед в него, дори нарочно прокарва ръка по автомата си „Сан Кристобал“, праметнат през рамо. Усети, че се задушаваше и сякаш му се вие свят. Дали цитатът на Ортега-и-Гасет беше в бележника му? Толкова подходящ и пророчески. Разхлаби вратовръзката и свали сакото си. Минаваха таксито, но той не спря нито едно. Вкъщи ли да се прибере? За да се почувства като в клетка и да си блъска главата, докато слиза от спалнята в кабинета и се качва отново в спалнята през хола, питайки се безброй пъти какво беше станало? Защо се чувстваше като заек, подгонен от невидими ловци? Бяха му взели кабинета в Конгреса, служебната кола и картата за кьнтри клуба, където можеше да се отбие, да пийне нещо студено и да погледа от бара пейзажа с добре поддържаните градини и далечните играчи на голф. Или да отиде при някой приятел, но остана ли му такъв? Всички, на които позвъни, му се сториха уплашени, резервирани, враждебни по телефона: можеше да им навреди, като искаше да се види с тях. Движеше се без посока, с метнато на ръката сако. Възможно ли беше причината да е в онзи коктейл в дома на Хенри Диърборн? Невъзможно. На заседанието на Министерския съвет Шефа реши той и Паино Пичардо да присъстват, „за да опипат почвата“. Как може да го наказва, че се е подчинил? Може Паино да е подхвърлил на Трухильо,

че на този коктейл се е държал твърде приятелски с грингото? Не, не и не. Невъзможно беше за някаква толкова глупава дреболия Шефа да стъпче човек, който му е служил така предано и безкористно, както никой друг.

Бродеше, сякаш се беше изгубил, променяйки посоката на всеки няколко преки. Потеше се от горещината. За първи път от много години кръстосваше по улиците на Сиудад Трухильо. Град, който се преобрази и израсна пред очите му и от малкото село, тънещо в развалини, в каквото го превърна циклонът „Сан Зенон“ през 1930-а, стана модерният, красив и процъфтяващ град, който беше сега, с павирани улици, електричество, широки булеварди, кръстосвани от коли последен модел.

Когато погледна часовника си, беше пет и четвърт следобед. Беше бродил два часа и умираше от жажда. Намираше се на улица „Касими́ро де Моеа“, между „Пастьор“ и „Сервантес“, на няколко метра от един бар — „Ел Турей“. Влезе и седна на първата маса. Поръча си много студена бира „Президент“. Нямаше климатик, но имаше вентилатори и той се почувства добре на сянка. Беше се поуспокоил от дългия преход. Какво ли щеше да стане с него? А с Уранита? Какво щеше да стане с това момиченце, ако го вкарат в затвора или пък в пристъп на ярост Шефа заповядаше да го убият? Дали Аделина щеше да успее да я отгледа, да ѝ стане като майка? Да, сестра му беше добра и великодушна жена. Уранита щеше да ѝ бъде като още една дъщеря, като Лусиндита и Манолита.

Отпи от бирата с удоволствие, преглеждайки бележника си, за да открие цитата на Ортега-и-Гасет. Студената течност, която се изливаше в стомаха му, му подейства добре. Да не губи надежда. Кошмарът можеше да изчезне. Нали се е случвало вече? Беше изпратил три писма на Шефа. Прями, трогателни, в които разкриваше душата си. Молеше го да му прости за грешката, която може би е допуснал, кълнеше се, че е готов на всичко, за да изкупи вината си и да заглади нещата, ако от небрежност или несъзнателно го е засегнал. Напомняше му за дългите години на всеотдайност, за абсолютната си честност, доказана и от факта, че сега, когато сметките му в Спестовна каса са замразени — само Двеста хиляди песос, спестявани през целия му живот, — е останал на улицата, само с малката къща в Гаскуе, където живее. (Скри от него само за два́сет и петте хиляди долара, внесени в Кемикъл

Банк в Ню Йорк, които пазеше за спешни случаи.) Трухильо беше великодушен, справедлив. Можеше да е и жесток — в името на страната. Но беше благороден и великолепен като онзи Петроний от *Quo Vadis?*, когото винаги цитираше. Всеки момент можеше да го извика в Националния дворец или в имението „Радамес“. Щяха да си изяснят нещата артистично, както Шефа обичаше. И всичко щеше да се оправи. Той щеше да му каже, че за него Трухильо е не само Шеф, държавник, създател на републиката, но и пример за подражание, баща. И кошмарът щеше да свърши. Щеше да се върне като по чудо към предишния си живот. Ето го и цитата на Ортега-и-Гасет, в ъгълчето на една страница, записан с дребния му почерк: „Нищо от това, което човек е бил, е или ще бъде, не е било, не е и няма да бъде завинаги, просто един ден той *е успял да го постигне* и на следващия вече *няма да е същото*“. Той беше жив пример за преходността на живота, изразена с тази философска мисъл.

На една от стените в „Ел Турей“ имаше плакат със съобщение, че от седем вечерта на пианото ще свири маестро Енрикильо Санчес. Две маси бяха заети с двойки, които си бърбеха и се гледаха влюбено. „Да ме обвинят в предателство, мен“. Него, който заради Трухильо се отказа от удоволствията, развлеченията, парите, любовта, от жените. Някой беше забравил на близкия стол един брой на *Ла Насион*. Той взе вестника и за да прави нещо, го разгърна. В едно каре на трета страница се съобщаваше, че известният и изтъкнат посланик дон Мануел Алфонсо е пристигнал току-що от чужбина, където пътувал по здравословни причини. Мануел Алфонсо! Никой нямаше по-лесен достъп до Трухильо от него; Шефа го покровителстваше и споделяше с него най-интимни неща — от въпроси за гардероба и парфюмите си до любовните си похождения. Но Мануел е и негов приятел, беше му задължен за разни услуги. Може би точно той му трябваше.

Плати и си тръгна. „Бръмбара“ го нямаше. Дали им се беше изплъзнал, без да разбере, или преследването бе прекратено? В гърдите му бликна признателност, радостна надежда.

[1] Царевична пита с пълнеж от месо и др. — Б.пр. ↑

[2] Вид херес, подобен на виното от Монтиля, Испания. — Б.пр.

14.

Благодетеля влезе в кабинета на доктор Хоакин Балагер в пет следобед, както правеше винаги от понеделник до петък, откак преди девет месеца, на 3 август 1960 година, в опитите си да избегне санкциите на ОАД, накара брат си Ектор Трухильо (Черния) да се оттегли и повери президентството на републиката на вежливия и усърден поет и юрист, който сега ставаше и се отправяше към него, за да го поздрави.

— Добър ден, Ваше Превъзходителство.

След обяда в чест на съпрузите Гитълман Генералисимусът си отдъхна половин час, преоблече се — носеше много лек костюм от бял лен — и преди пет минути приключи някои текущи въпроси с четиримата си секретари. Идваше с кисело лице и пристъпи направо към въпроса, без да крие раздражението си:

— Вие ли дадохте разрешение на дъщерята на Агустин Кабрал да замине за чужбина преди няколко седмици?

Късогледите очички на дребния доктор Балагер запримигаха зад дебелия стъкла на очилцата му.

— Всъщност, Ваше Превъзходителство, Урания Кабрал, да. Сестрите доминиканки са ѝ отпуснали стипендия в техния университет в Мичиган. Момичето трябваше да замине колкото може по-бързо за някакви изпити. Така ми каза директорката, а и архиепископ Рикардо Питини се заинтересува от въпроса. Помислих, че с този малък жест можем да хвърлим мост по йерархията. Изложих ви всичко в един меморандум, Ваше Превъзходителство.

Дребното човече говореше с обичайната си блага вежливост, с лека усмивка на кръглото лице и с перфектната дикция на артист от радиосериал или на професор по фонетика. Трухильо го пронизваше с поглед, мъчейки се да долови в изражението му, в движението на устата, в шарещите му очички и най-лекия знак за някакво притворство. Въпреки безкрайната си подозрителност, не откри нищо;

разбира се, президентът марионетка беше твърде обигран политик, за да се издаде с поведението си.

— Кога ми пратихте този меморандум?

— Преди няколко седмици, Ваше Превъзходителство. След молбата, отправена ми от архиепископ Питани. В него се казва, че тъй като момичето трябва да пътува спешно, ще дам разрешението, освен ако вие не възразявате. И понеже не получих отговор от вас, задействах нещата. Тя вече имаше виза от Съединените щати.

Благодетеля седна пред бюрото на Балагер и му направи знак и той да го направи. В този кабинет на втория етаж на Националния дворец се чувстваше добре: беше просторен, проветрен, скромнен, с рафтове, пълни с книги, с блестящи стени и под и винаги чисто бюро. Не би казал, че президентът марионетка е елегантен мъж (и как можеше да бъде с тази възпълничка фигурка, моделирана не просто като за нисък мъж, а почти като за джудже?), но той се обличаше така безупречно, както говореше, спазваше протокола и работеше неуморно — за него нямаше нито празници, нито почивки. Усети, че го е уплашил; Балагер разбираше, че давайки това разрешение на дъщерята на Умника, може да е допуснал сериозна грешка.

— Видях този меморандум едва преди половин час — каза той с укор. — Може и да се е изгубил. Но това би ме изненадало. Документите ми винаги са били в ред. Никой от секретарите не го е виждал до този момент. Така че някой приятел на Умника, страхувайки се, че ще откаже да дам разрешението, го е забутал.

Доктор Балагер застина поразен. Беше се изпънал напред, с онази почти зяпнала устичка, с която редеше нежни съзвучия и изящни трели, когато рецитираше, или високопарните си, дори пламенни политически речи.

— Ще направя пълно разследване, за да разбера кой е занесъл меморандума в кабинета ви и на кого го е предал. Наистина избързах. Трябваше да говоря лично с вас. Моля ви да ми простите този пропуск. — С дълбоко съжаление разтвори и после сбра пълничките си ръчички с изрязани нокти. — Всъщност си помислих, че въпросът не е толкова важен. В Министерския съвет вие отбелязахте, че това, което става с Умника, не засяга семейството му.

Накара го да млькне с едно движение на главата.

— Важното е, че някой е скрил от мен този меморандум за една-две седмици — отрязва го строго. — В секретарската служба има предател или некадърник. Надявам се да е предател, некадърниците са по-вредни.

Въздъхна някак уморено и се сети за доктор Енрике Литгоу Сеара. Наистина ли искаше да го убие или се увлече? През два от прозорците в кабинета виждаше морето, огромни бели торбести облаци закриваха слънцето и в мъжделивия следобед морската повърхност просветваше пенеста, клокочеща. Големи вълни се разбиваха в начупената крайбрежна линия. Макар да беше роден в Сан Кристобал, далеч от морето, той обичаше много тази гледка с пенести вълни и водната повърхност, губеща се до хоризонта.

— Монахините са й отпуснали стипендия, защото знаят, че Кабрал е в немилост — промърмори, смръщен. — И смятат, че сега той ще работи за врага.

— Уверявам ви, че не е така, Ваше Превъзходителство. — Генералисимусът видя, че доктор Балагер се мъчи да подбира думите си. — Майка Мария — *sister* Мери, и директорката на „Санто Доминго“ нямат добро мнение за Агустин. Изглежда, не се е държал добре с момичето и то е страдало въкъщи. Искаха да помогнат на нея, не на него. Увериха ме, че е изключително надарена ученичка. Избързах, като подписах разрешението, съжалявам. Направих го преди всичко, за да се опитам да позагладя отношенията ни с Църквата. Този конфликт ми се струва опасен, Ваше Превъзходителство, вече знаете мнението ми.

Отново го накара да млъкне с почти незабележимо движение. Дали Умника го е предал вече? Да се почувстваш изоставен, отритнат, без никакви ангажименти, без финансови средства, затънал в несигурност — дали това го е тласнало в редиците на врага? Дано да не е, той беше от старите му сътрудници, беше вършил добра работа в миналото и сигурно можеше да я върши и в бъдеще.

— Виждали ли сте Умника?

— Не, Ваше Превъзходителство. Спазих инструкциите ви да не го приемам и да не отговарям на обажданията му. Написа ми няколкото писма, за които знаете. От Анибал, зет му, онзи от Тютюневата компания, знам, че е много засегнат. „На ръба на самоубийството“, каза ми той.

Лекомислено ли беше в тези трудни за режима моменти да подлага на такова изпитание един способен служител като Кабрал? Може би.

— Да не си губим времето с Агустин Кабрал — каза той. — Църквата и Съединените щати. Да започнем оттам. Какво ще стане с епископ Райли? Докога ще стои при монахините в „Санто Доминго“ и ще се прави на мъченик?

— Говорих обстойно с архиепископа и с нунция по този въпрос. Наблегнах на това, че монсеньор Райли трябва да напусне „Санто Доминго“, че присъствието му там е недопустимо. Мисля, че ги убедих. Искат да гарантираме сигурността на епископа, да спрем кампанията в *Ла Насион*, *Ел Карибе* и по „Доминикански глас“. И да му позволим да се върне в епархията си в Сан Хуан де ла Магуана.

— А не искат ли да му отстъпите и президентството на републиката? — запита Благодетеля. Само при споменаването на името на Райли или на Панал кръвта му кипваше. Ами ако въпреки всичко шефът на *SIM* беше прав? Ако веднъж завинаги спуска този гноен цирей? — Абес Гарсия ме съветва да кача Райли и Панал на един самолет и да ги върна там, откъдето са дошли. Да ги експулсирам като нежелани. Както прави Фидел Кастро с испанските свещеници и монахини в Куба.

Президентът не продума нито дума, не направи никакъв жест. Чакаше неподвижен.

— Или да позволя народът да накаже тия двама предатели — продължи той след паузата. — Хората напират да го направят. Видях го при обиколките си през последните дни. В Сан Хуан де ла Магуана и в Ла Вега едва се сдържат.

Доктор Балагер се съгласи, че ако можеше, народът щеше да ги линчува. Беше озлобен към тия кардинали, незачитащи човека, който бе направил за Католическата църква повече от всички правителства на републиката от 1844 година. Но Генералисимусът бил достатъчно мъдър мъж и реалист, за да послуша безразсъдните, налудничави съвети на шефа на *SIM*, които, ако бѣдеха приложени, биха довели до злополучни за нацията последствия. Говореше, без да бърза, в ритъм, който заедно с ясения изказ заприличваше на гукане.

— Вие сте човекът, който мрази най-много от всички в режима Абес Гарсия — прекъсна го той. — Защо?

Отговорът на доктор Балагер беше на върха на езика му.

— Полковникът е специалист по въпросите на сигурността и служи добре на държавата — отвърна той. — Но политическите му преценки са общо взето необмислени. С цялото уважение и възхищение, което изпитвам към Ваше Превъзходителство, ще си позволя да ви посъветвам да отхвърлите тези идеи. Експулсирането и — още по-лошо — убийството на Райли и Панал ще доведат до нова военна инвазия. А и до края на Ерата на Трухильо.

Тъй като тонът му беше така благ и искрен и музиката на думите му така приятна, човек не оставаше с впечатлението, че нещата, които доктор Балагер казваше, са израз на онази твърда увереност и строгост, която това дребно човече си позволяваше да проявява от време на време пред Шефа, както сега. Не прекаляваше ли? Не изпадеше ли и той като Умника в идиотското положение да си мисли, че е неуязвим, нямаше ли също нужда от един студен душ? Странна личност е този Хоакин Балагер. Беше до него, откакто през 1930-а прати двама патрули да го вземат от малкото хотелче в Санто Доминго, в което беше отседнал, и да го отведат в неговия дом за един месец, за да му помогне в предизборната кампания, в която временно бе взел за съюзник Естрея Уреня, лидер от СибАО, на когото младият Балагер беше страстен привърженик. Поканата и половинчасовият разговор бяха достатъчни, за да превърнат двайсет и четири годишния поет, преподавател и адвокат, роден в затънтеното селце Навирете, в безрезервен трухилист и в компетентен и дискретен служител на всички дипломатически, административни и политически постове, които му повери. И въпреки че от трийсет години бяха заедно, този невзрачен човек — когото по едно време Трухильо кръсти Сянката — остана някак непроницаем за него, макар да се хвалеше, че надушва хората като хрътка. Едно от малкото неща, за които му се струваше, че е сигурен за него, беше, че той не храни никакви амбиции. За разлика от другите му приближени, чиито апетити му бяха ясни, сякаш ги четеше като в отворена книга по поведението, намеренията и ласкателствата им, Хоакин Балагер винаги бе създавал у него впечатлението, че се стреми само към това, което е угодно на Шефа да му даде. На дипломатическите постове в Испания, Франция, Колумбия, Хондурас, Мексико или в министерствата на образованието, на външните работи и в Президентството той изглеждаше предоволен,

дори притеснен от мисиите, които надхвърляха мечтите и възможностите му, и точно затова се мъчеше най-самоотвержено да се справя добре. Но благодарение на това си покорство — помисли си изведнъж Благодетеля — малкият поет и юрист е бил винаги на върха, без да изпада никога в немилост като останалите — точно заради тази си невзрачност. Затова стана и президент марионетка. Когато в листата, водена от брат му Черния Трухильо през 1957 година, трябваше да се посочи вицепрезидент, Доминиканската партия избра, следвайки заповедите му, посланика в Испания Рафаел Бонели. Но внезапно Генералисимусът реши да замени този аристократ с дребния Балагер, изтъквайки непоклатимия аргумент: „Той не е амбициозен“. И сега, благодарение на това, че не беше амбициозен, този интелектуалец с изискани маниери и изтънчена реч беше президент на нацията и си позволяваше да говори каквото му хрумне против шефа на тайните служби. Трябваше да му натрие носа някой ден.

Балагер стоеше спокоен и безмълвен, не смееше да наруши вгълбението му и чакаше той да го удостои с вниманието си. Най-сетне му заговори, но избегна темата за Църквата:

— Винаги съм ви говорил в учтива форма, нали? Вие сте единственият от сътрудниците ми, към които никога не съм се обръщал на „ти“. Това не ви ли прави впечатление?

Кръглото му лице пламна.

— Наистина, Ваше Превъзходителство — промълви засрамено. — Винаги съм се питал дали не ми говорите на „ти“, защото ми нямате толкова доверие, каквото имате на колегите ми.

— Едва сега си давам сметка — добави Трухильо, изненадан. — А също и че вие никога не ми казвате Шефе, както останалите. Въпреки всички години, прекарани заедно, за мен си оставате доста загадъчен. Не успях да открия изобщо какви човешки слабости имате, доктор Балагер.

— Пълен съм с такива, Ваше Превъзходителство — усмихна се президентът. — Но вместо да се хваля, изглежда, се упреквам за тях.

Генералисимусът не се шегуваше. Кръстоса крака, после отново свали единия, без да откъсва острия си поглед от Балагер. Прокара ръка по мустачките и по сухите си устни. Взираше се упорито в него.

— Има нещо нечовешко във вас — каза по-скоро на себе си, сякаш обектът на коментара му не стоеше пред него. — Не изпитвате

естествените човешки желания. Доколкото знам, не харесвате нито жените, нито момчетата. Водите по-целомъдрен живот и от съседа си на авенида „Максимо Гомес“, папския пратеник. Абес Гарсия не е открил нито една любовница, годеница, никаква забежка. Изглежда, сексът не ви интересува. Парите — също. Спестяванията ви са незначителни и освен къщичката, в която живеете, не притежавате друга собственост, акции или вложения, поне тук. Не се забърквате в интригите и ожесточените борби, в които проливат кръв сътрудниците ми, макар всички да интригантстват против вас. Аз трябваше да ви карам да приемете постове в министерствата, в посолствата, на вицепрезидент и дори на президент, които заемате. Ако ви махна от тук и ви пратя в някое затънтено място в Монтекриси или в Асуа, и там ще отидете, все така доволен. Не пиете, не пушите, не ядете, не се увличате по жени, пари и власт. Такъв ли сте? Или това поведение е стратегия с някаква тайна цел?

Гладко избърснатото лице на доктор Балагер отново се помрачи. Той отвърна решително с тънкото си гласче:

— Откакто се запознах с Ваше Превъзходителство онази сутрин през април 1930-а, единствената ми страст е да ви служа. От този момент разбрах, че служейки на Трухильо, служа на страната си. Това обогати живота ми много повече, отколкото биха могли да го направят някоя жена, парите или властта. Никога няма да намеря думите, с които да благодаря на Ваше Превъзходителство, че ми позволи да работя рамо до рамо с него.

Да, обичайните ласкателства, които, освен че е чел, всеки трухилист можеше да каже. За момент си помисли, че това дребно и безобидно човече ще му разкрие сърцето си като на изповед и ще сподели с него пороците, страховете, омразите и мечтите си. А може би нямаше никакви тайни и животът му беше такъв, какъвто го знаеха всички: на скромен и трудолюбив функционер, упорит и ограничен, който извайваше в красиви речи, прокламации, писма, решения, приветствия и дипломатически споразумения идеите на Генералисимуса, и поет, който пишеше акростихове и оди за красотата на доминиканската жена и доминиканския пейзаж, които звучаха по поетичните празници, годишнините, конкурсите за „Мис Доминиканска република“ и патриотичните тържества. Малък човечец,

лишен от собствен блясък като луната, окъпан от блясъка на светилото Трухильо.

— Да, знам, винаги сте били добър другар — потвърждава Благодетеля. — От онази сутрин на 1930-а, да. Казах да ви повикат по препоръка на Биенвенида, тогавашната ми съпруга. Ваша роднина, нали?

— Братовчедка, Ваше Превъзходителство. На онази закуска се реши съдбата ми. Поканихте ме да ви придружа в предизборната ви обиколка. Направихте ми честта да ме помолите да ви представя на митингите в Сан Педро де Макорис, столицата и Ла Романа. Това беше дебютът ми на политически оратор. От този момент животът ми се промени. Дотогава се бях посветил на литературата, на преподаването и на адвокатската кариера. Благодарение на вас политиката взе връх.

Един от секретарите почука на вратата и поиска разрешение да влезе. Балагер го погледна въпросително и Генералисимусът разреши. Секретарят — хубав костюм, мустачки, пригладена с брилянтин коса — носеше меморандум, подписан от петстотин седемдесет и шестима видни граждани на Сан Хуан де ла Магуана, с искането „да се попречи на монсеньор Райли, епископа предател, да се завърне в тази прелатура“. Комисия, оглавена от кмета и местния шеф на Доминиканската партия, искала да го предаде на президента. Ще я приеме ли? Погледна го пак въпросително и Благодетеля кимна.

— Нека бъдат така добри да почакаат — нареди Балагер. — Ще приема тези господата, щом приключи срещата ми с Негово превъзходителство.

Дали Балагер беше такъв католик, за какъвто минаваше? Носеха се безброй вицове за ергенския му живот и за дълбокото смирение, с което присъства на служби, молебени и процесии; беше го виждал как приема причастие със сбрани длани и сведени очи. Когато си построи къщата на „Максимо Гомес“, в която живееше със сестрите си, непосредствено до зданието на нунциатурата, Трухильо накара Живия боклук да напише писмо до „Обществен форум“, вземайки на подбив това съседство, и да зададе въпроса какви ли връзки ще завърже малкото докторче с пратеника на Негово светейшество. Заради репутацията му на много набожен и отличните му връзки със свещениците му възложи задачата да начертае политиката на режима към Католическата църква. Направи го много добре; Църквата им беше

верен съюзник до неделята на 25 януари 1960 година, когато в енориите бе прочетено Пасторското писмо на ония глупаци. Конкордатът между Доминиканската република и Ватикана, който Балагер уреди, а Трухильо подписа в Рим през 1954-а, се оказа чудесна подкрепа за неговия режим и за престижа му в католическия свят. Поетът юрист сигурно страдаше от това противопоставяне между правителството и свещениците, което траеше вече година и половина. Беше ли такъв голям католик? Винаги бе защитавал идеята, че режимът трябва да се отнася добре с епископите, свещениците и Ватикана, изтъквайки прагматични и политически, а не религиозни доводи: одобрението на Католическата църква легитимираше действията на режима пред доминиканския народ. На Трухильо не биваше да се случи онова, което стана с Перон, чието правителство започна да се проваля, когато Църквата се обърна против него. Беше ли прав? Нима враждебността на тези евнуси в расо щеше да доведе до края на Трухильо? По-скоро Панал и Райли щяха да нахранят акулите край скалите.

— Ще ви кажа нещо, което ще ви хареса, Балагер — рече внезапно. — Нямам време да чета глупостите, които пишат интелектуалците. Разни стихове и романи. Държавните въпроси поглъщат цялото ми внимание. Въпреки че Мареро Аристи работи толкова години с мен, не съм чел нищо от него. Нито *Over*, нито статиите му за мен, нито *Доминиканска история*. Не съм чел и стотиците книги, които са посветили на мен поетите, драматурзите и белетристите. Дори глупостите на жена ми не съм чел. Нямам време нито да чета, нито да гледам филми, да слушам музика, да ходя на балет или по галерии. Освен това никога не съм вярвал на артистите. Те са безгръбначни, нямат чувство за чест, склонни са към предателство и са много сервилни. Не съм чел и вашите стихове и статии. Едва прелистих и книгата ви за Дуарте Христос на свободата, която ми пратихте с толкова мило посвещение. Но има едно изключение. Една ваша реч отпреди седем години. Произнесохте я в Театъра на изящните изкуства, когато ви приеха в Испанската кралска академия. Помните ли я?

Дребното човече се беше изчервило още повече. Беше грейнало от възторг и неописуема радост.

— „Бог и Трухильо — една реалистична интерпретация“ — промълви, свеждайки клепачи.

— Прочетох я много пъти — изрече Благодетеля със сладникав фалцет. — Знам наизуст цели пасажи, като стихотворения.

Защо направи това признание на президента марионетка? Беше една от слабостите, на които никога не се поддаваше. Балагер щеше да се поласкае, да се почувства много важен. При това състояние на нещата той не можеше да се раздели с още един сътрудник в такъв кратък срок. Поуспокои се, като се сети, че може би най-доброто качество на това дребно човече беше не само че разбираше какво трябва да знае, но най-вече — какво не трябва да знае. То не би се похвалило, за да не си навлече унищожителните вражди на другите му приближени. Тази реч на Балагер го разтърси, накара го да си зададе неведнъж въпроса дали не отразяваше една дълбока истина, една от онези неведоми божествени повели, бележещи съдбата на един народ. Онази вечер, чувайки първите фрази, които новият академик четеше на сцената на Театъра на изящните изкуства, стегнат в не много елегантния си фрак, Благодетеля не им обърна голямо внимание. (И той беше във фрак, както и целокупната мъжка част от присъстващите; дамите носеха дълги рокли сред блясък от бижута и брилянти.) В речта сякаш бе отразена цялата доминиканска история от стъпването на Христофор Колумб на Испаньола. Но той се заинтригува едва когато в изискания текст на четеща, пълен с ерудирани думи, постепенно се оформи една идея, една теза. Доминиканската република е устояла повече от четири века, четиристотин трийсет и осем години, на безброй набези — буканерос^[1], нашествия на хаитяните, опити за анексия, изстребването и бягството на белите жители (бяха останали само шейсет хиляди след освобождението от Хаити) — благодарение на Провидението. Тогава това е било дело на самия Създател. Но от 1930 година Рафаел Леонидас Трухильо Молина се нагърбва вместо Господ с тази неимоверно тежка мисия.

— „Една закалена в трудностите енергична воля, която подкрепя благотворното дело на неведомите сили, които ни покровителстват в устрема на републиката към апогея на съдбините си“ — издекламира Трухильо с притворени очи. — „Господ и Трухильо: това е с две думи и обяснението, първо, за оцеляването на страната, и след това, за съвременния разцвет в живота на доминиканците“.

Въздъхна меланхолично, с премрежени очи. Балагер го слушаше, затрогнат, смалил се съвсем от признателност.

— Все още ли смятате, че Господ е предал делото в моите ръце? Че е прехвърлил на мен отговорността за спасяването на тази страна? — запита той със смътна смесица от ирония и упование.

— Повече, отколкото тогава, Ваше Превъзходителство — отвърна с нежното си и ясно гласче. — Трухильо не би могъл да доведе докрай тази непосилна за един човек мисия без помощта на трансцендентното. За нашата страна вие бяхте оръдието на Бога.

— Жалко, че тези глупаци епископите не са го разбрали — усмихна се Трухильо. — Ако теорията ви е вярна, надявам се Господ да ги накара да си платят за късогледството.

Балагер не беше първият, който свърза божественото с неговото дело. Благодетеля си спомни, че професорът по право и политик Хасинто Б. Пейнадо (когото назначи за президент марионетка през 1938 година, когато избухнаха международните протести срещу преизбирането му за трети път заради масовото избиване на хаитяни) постави голям светец надпис над входа на дома си: „Господ и Трухильо“.

Оттогава подобни лозунги красяха много домове в столичния град и в страната. Не, не фразата, а аргументите, доказващи този съюз, бяха подействали на Трухильо като смазваща истина. Не беше лесно да усетиш на плещите си тежестта на Божията ръка. Речта на Балагер се преиздаваше всяка година от Трухилианския институт, тя беше задължително четиво в училищата и основен текст в Гражданския наръчник, предназначен за възпитаването на ученици и студенти в духа на трухилистката доктрина и съставен от трима мъже, подбрани от него: Балагер, Умника Кабрал и Живия боклук.

— Неведнъж съм мислил за тази ваша теория, доктор Балагер — сподели той. — По Божията воля ли беше? Защо точно аз? Защо точно на мен?

Преди да отвърне, доктор Балагер навлажни устни с края на езика си.

— Неведоми са пътищата Божии — рече с благоговение. — Сигурно е заради изключителните ви лидерски качества, работоспособността ви и най-вече любовта ви към тази страна.

Защо си губеше времето с тия глупости? Имаше да разрешава спешни въпроси. И въпреки това, много странно, но изпитваше нужда да продължи този безполезен, дълбокомислен и твърде личен разговор. Защо с Балагер? От кръга на сътрудниците си с него бе споделял най-малко лични неща. Никога не беше го канил на интимните вечери в Сан Кристобал и в Махагоновата къща, където се лееше алкохол и понякога ставаха ексцесии. Може би защото само той от цялата орда интелектуалци и литератори все още не беше го разочаровал. И защото беше известен като интелигентен човек (макар че според Абес Гарсия президентът имал мръсна аура).

— Мнението ми за интелектуалците и литераторите винаги е било лошо — каза отново. — По йерархическата стълбица, подредени по заслуги, на първо място са военните. Изпълнителни, не въртят много интриги, не ти губят времето. След това идват селяните. По бараките и колибите на захарните плантации са добрите, трудолюбивите и достойните хора на тази страна. После идват служителите, предприемачите, търговците. Литераторите и интелектуалците са на края. Дори след свещениците. Вие правите изключение, доктор Балагер. Но другите — сбирщина негодяи! Получиха най-много облаги и нанесоха най-много щети на режима, който ги нахрани, облече и ги обсипа с почести. Като испанците Хосе Алмоина и Хесус де Галиндес например. Дадохме им убежище, работа. И от ласкателства и просия минаха на клевети и писане на долни лъжи. Ами Осорио Лисарасо, куцийт колумбиец, когото вие доведохте? Дойде да пише биографията ми, да ме превъзнася до небесата, да живее като цар, а после се върна в Колумбия с пълни джобове и стана антитрухилист.

Друго качество, което Балагер притежаваше, беше, че знаеше кога да мълчи и кога да стои като сфинкс, пред който Генералисимусът можеше да си позволи тези излияния. Трухильо млъкна. Заслуша се, мъчейки се да долови шума на металносивия океан, набразден с пенести успоредни черти, който виждаше през прозорците. Но не успя да чуе морския шепот, погълнат от шума на мотори и автомобили.

— Смятате ли, че Рамон Мареро Аристи ни предаде? — попита той грубо, превръщайки го от спокоен наблюдател в участник в диалога. — Че е дал на онзи гринго от *Ню Йорк Таймс* информация, за да ни оклевети?

Доктор Балагер никога не си позволяваше да бъде изненадан от внезапните, компрометиращи и опасни въпроси, с които Трухильо притискаше другите. Имаше си изход в подобни случаи:

— Той се кълнеше, че не е, Ваше Превъзходителство. Седнал тук, където седите вие, със сълзи на очи ми се закле в майка си и във всички светии, че той не бил информаторът на Тед Зулк.

Трухильо махна гневно с ръка:

— Да не искате Мареро да дойде и да си признае, че се е продал? Питам ви за вашето мнение. Предаде ли ни или не?

Балагер знаеше също и кога няма друг изход, освен да се хвърли в дълбокото — още едно качество, което Благодетеля му признаваше.

— С болка на сърцето заради уважението, което изпитвах към Рамон като интелектуалец и личност, мисля, че е така, че той даде информацията на Тед Зулк — изрече много тихо, почти недоловимо. — Доказателствата бяха поразяващи, Ваше Превъзходителство.

До същото заключение беше стигнал и той. Но макар че за трийсет години в правителството — и преди това, когато беше в жандармерията, и още по-рано, като надзирател в захарните плантации — беше свикнал да не си губи времето да се връща назад и да съжaliaва или да се радва за взетите вече решения, понякога в паметта му изплуваше, оставяйки горчилка в устата му, споменът за Рамон Мареро Аристи, този „гениален невежа“, както го наричаше Макс Енрикес Урениа, към когото беше изпитал дори истинско уважение, този писател и историк, когото обсипа с почести, пари и постове — водещ на рубрика и главен редактор в *Ла Насион*, министър на труда — и на когото плати от собствения си джоб разноските по трите тома на *История на Доминиканската република*.

Ако за някого би бръкнал в огъня, то това беше авторът на най-четения в страната и в чужбина роман — *Over*, за захарната плантация Ла Романа, — преведен и на английски. Непримириим трухилист; доказва го като главен редактор на *Ла Насион*, защитавайки Трухильо и режима с ясните си идеи и дръзката си проза. Прекрасен министър на труда, който се справи чудесно със синдикалисти и собственици. Затова, когато журналистът Тед Зулк от *Ню Йорк Таймс* съобщи, че ще дойде да пише някакви хроники за страната, той възложи на Мареро Аристи да го придружи. Пътуваше с него навсякъде, осигури му интервютата, за които го помоли, дори и едно с Трухильо. И когато Тед

Зулк си тръгна за Съединените щати, Мареро Аристи го изпрати до Маями. Генералисимусът не беше очаквал изобщо статиите в *Ню Йорк Таймс* да са някаква възхвала на режима му. Но не допускаше и че ще са посветени на корупцията, на „трухилисткото сатрапство“, нито че Тед Зулк ще цитира с такава точност факти, дати, имена и цифри за имуществата на семейство Трухильо и за сделките, с които са били облагодетелствани роднини, приятели и сътрудници. Само Мареро Аристи можеше да му даде тази информация. И той беше сигурен, че министърът на труда няма да стъпи повече в Сиудад Трухильо. Остана изненадан, когато Аристи прати от Маями писмо до нийоркския вестник, опровергавайки Тед Зулк, и още повече че има дързостта да се върне в Доминиканската република. Появи се в Националния дворец. Зарони сълзи, че бил невинен; янкито го изиграл, тайно се свързал с противниците му. Беше един от малкото случаи, в които Трухильо си изпусна нервите. Отвратен от хленченето му, му удари такъв плесник, че той се олюля, занемя и заотстъпва ужасен. Прати го по дяволите, нарече го *предател* и когато шефът на военните адютанти го уби, нареди на Джони Абес да се оправя с трупа. На 17 юли 1959 година министърът на труда и неговият шофьор се преобърнаха в една пропаст в Централните Кордилери на път за Констанса. Устрои му тържествено погребение и на гроба му сенатор Хенри Чиринос възхвали политическото дело на покойника, а доктор Балагер изнесе хвалебствено слово за творчеството му.

— Въпреки че ме предаде, бях огорчен от смъртта му — каза Трухильо искрено. — Беше млад, едва на четирийсет и шест години, можеше да даде много от себе си.

— Неведоми са пътищата Божии — повтори без следа от ирония президентът.

— Отклонихме се от проблемите — отвърна Трухильо. — Виждате ли някаква възможност нещата с Църквата да се оправят?

— Непосредствена — не, Ваше Превъзходителство. Разногласията станаха злостни. Ако трябва да бъда откровен, страхувам се, че ще става все по-лошо, ако не наредите на полковник Абес да смекчи нападките си срещу епископите в *Ла Насион* и по *Радио Карибе*. Дори днес получих официално оплакване от нунция и от архиепископ Питини за вчерашната гавра с монсеньор Панал. Четохте ли?

Той имаше изрезката на бюрото си и я прочете на Благодетеля съвсем почтително. Водещата новина на *Радио Карибе*, разпространена от *Ла Насион*, гласеше, че монсеньор Панал, епископ на Ла Вега, „известен по-рано с името Леополдо де Убрике“, е избягал от Испания и имал досие в Интерпол. Обвиняваха го, че напълнил „епископския дом в Ла Вега с жени, а после се отдал на терористичните си фантазии“, и сега, „страхувайки се от справедливото възмездие на народа, се крие зад разни богомолки и перверзни жени, с които, както изглежда, поддържа разюздани сексуални връзки“.

Генералисимусът се разсмя от сърце. Фантасмагориите на Абес Гарсия! Сигурно имаше двайсет-трийсет години, откак този престарял испанец се е надървял за последно; обвинението, че налита на богомолки в Ла Вега, звучеше твърде оптимистично; най-много да е опипвал младите монаси, както всички похотливи свещеници педерастии.

— Полковникът прекалява понякога — отвърна, развеселен.

— Получих и още едно официално оплакване от нунция и от папската курия — продължи Балагер много сериозно. — За лансираната на 17 май в пресата и по радиото кампания срещу монасите от „Сан Карлос Боромео“, Ваше Превъзходителство.

Показа една синя папка с изрезки от нашумели заглавия. В тази църква „монасите терористи от Францискано-капуцинския орден“ изработвали и складирали самоделни бомби. Открили ги съседите, чувайки случайно избухнал експлозив. *Ла Насион* и *Ел Карибе* настояваха силите на реда да се заемат с това гнездо на терористи.

Трухильо хвърли отегчен поглед на изрезките.

— Тия падрета нямат куража да правят бомби. Нападат с проповеди.

— Познавам абата, Ваше Превъзходителство. Брат Алонсо де Палмира е свят човек, посветил се изцяло на апостолическата си мисия, почитащ правителството. Абсолютно неспособен на каквато и да е подривна дейност.

Направи кратка пауза и с онзи сърдечен тон, с който би водил разговор на маса, изложи един довод, който Генералисимусът беше чувал неведнъж от Агустин Кабрал. За да се, издигнат отново мостовете към висшите сановници, Ватикана и свещениците — които

в по-голямата си част били все така привързани към режима от страх пред комунистическия атеизъм, — трябвало непременно да се сложи край или поне да се смекчат тези непрекъснати обвинителни, злостни кампании, които позволявали на враговете да твърдят, че правителството е настроено против Църквата. С неизменната си деликатност доктор Балагер показа на Генералисимуса един протест от Държавния департамент на САЩ за тормоза над монахините от колежа „Санто Доминго“. Той бе отговорил, като обяснил, че полицейската охрана пазела сестрите от враждебни действия. Но всъщност това за тормоза било вярно. Хората на полковник Абес Гарсия пускали например всяка вечер по високоговорители, насочени към колежа, нашумелите трухилистки меринги и клетите монахини не можели да мигнат. Същото правели и преди в Сан Хуан де ла Магуана, пред дома на монсеньор Райли, и продължавали да го правят в Ла Вега с монсеньор Панал. Все още било възможно помирение с Църквата. Но тази кампания тласкала кризата към окончателен разрив.

— Говорете с розенкройцера и го убедете — сви рамене Трухильо. — Той е този, който се заяжда с падретата, сигурен е, че вече е късно за помирение с Църквата. Че свещениците искат да ме видят като изгнаник, затворник или мъртвец.

— Уверявам ви, че не е така, Ваше Превъзходителство.

Благодетеля не му обърна внимание. Взираше се в президента марионетка, без да продума, с онзи пронизващ поглед, който объркваше и плашеше. Обикновено малкото докторче издържаше повече от другите на тази инквизиция, но сега, след като устоя една-две минути на дръзкия поглед, който сякаш го разсъбличаше, неудобството започна да му личи: очичките му премигаха непрекъснато зад дебелиите стъкла на очилцата.

— Вие вярвате ли в Бога? — попита го Трухильо с известно вълнение. Пронизваше го със студените си очи, изисквайки честен отговор. — Че има друг живот след смъртта? Небе за добрите и ад за лошите? Вярвате ли в това?

Стори му се, че фигурката на Хоакин Балагер се смалява още повече, смазана от тежестта на тези въпроси. И че портретът му зад него — в официално облекло, с тривърха шапка с пера и президентска лента, препасана на гърдите до отличието, с което се гордееше най-много, големия испански кръст „Карлос III“ — се уголемява в златната

си рамка. Малките ръчички на президента се потриваха една о друга, докато той му отговаряше, сякаш споделя някаква тайна:

— Понякога се съмнявам, Ваше Превъзходителство. Но от години вече стигнах до следното заключение: няма друга алтернатива. Трябва да се вярва. Невъзможно е да си атеист. Не и в свят като нашия. Не и ако имаш призвание да служиш на обществото и да участваш в политиката.

— Известен сте като вярващ — настоя Трухильо и се размърда на мястото си. — Чух дори, че не сте се оженили, нямате нито любима жена, нито дете и не се занимавате с бизнес, защото сте дали таен обет. Че сте мирски свещеник.

Дребничкият президент отрече, клатейки глава: това изобщо не било вярно. Не е давал и нямало да дава никакви обети; за разлика от някои съученици от Педагогическото училище, които се терзаели дали са избрани от Бога да му служат като пастори на католическото паство, той винаги е знаел, че няма призвание за свещеник, а за интелектуална работа и политическа дейност. Религията му давала духовния порядък, етиката, с която да се справя с живота. Понякога се съмнявал в отвъдното, в Господ, но никога в незаменимата роля на католицизма като инструмент за социална спирачка срещу разлагащото действие на животинските страсти и апетити в човека. А в Доминиканската република — и като крепител на националността, както испанският език. Без католическата вяра страната ще се разпадне и ще затъне във варварство. А относно вярата той прилагал рецептата, която свети Игнасио де Лойола давал в своите *Духовни упражнения*: да постъпва като вярващ, да спазва богоугодно ритуалите и нормите — църковни служби, молитви, изповеди, причастия. От това систематично повтаряне на религиозната форма се раждало и съдържанието, изпълвайки празнотата — в някои моменти — с Божието присъствие.

Балагер млъкна и сведе очи, сякаш засрамен, че е разкрил на Генералисимуса лабиринтите на душата си, личните си уговорки с Бога.

— Ако изпитвах съмнения, никога не бих вдигнал от гроба този мъртвец — каза Трухильо. — Ако бях чакал някакъв знак от небето, преди да действам. Когато става въпрос да се вземат решения на живот и смърт, трябва да се доверя на себе си и на никой друг. Понякога може и да съм грешил, разбира се.

Благодетеля виждаше по физиономията на Балагер, че той се пита за какво или за кого говореше. Не му каза, че в паметта му изплуваше лицето на докторчето Енрике Литгоу Сеара. Беше първият уролог, при когото отиде — препоръчан му от Умника Кабрал като светило, — когато разбра, че има трудности при уринирането. В началото на петдесетте години, след като го оперира от периуретралното заболяване, доктор Марион го увери, че повече няма да има проблеми. Но скоро тези притеснения с урината започнаха отново. След безброй изследвания и един неприятен ректален преглед доктор Литгоу Сеара, кипрейки се като курва или като похотлив клисар, избълва някакви надути и неразбираеми думи, за да го обезсърчи съвсем („перинеално уретрална склероза“, „уретрографии“, „акинезия на простатата“), и после изрече онази диагноза, която щеше да му струва скъпо:

— На Господ трябва да се надявате, Ваше Превъзходителство. Заболяването на простатата е канцерогенно.

Шестото чувство му подсказваше, че той преувеличава или лъже. Увери се в това, когато урологът настоя за незабавна операция. Твърде рисковано било, ако не се направела операция на простатата, можело да се появят метастази, а скалпелът и химиотерапията щели да му продължат живота с няколко години. Преувеличаваше и лъжеше, защото беше некадърник или враг. Убеди се напълно, че се е опитал да погребее много рано Бащата на новата нация, когато повика от Барселона друго светило. Доктор Антонио Пуигверт отрече да има рак; увеличаването на тази проклетата жлеза, дължащо се на възрастта, можело да се ограничи с хапчета и не застрашавало живота на Генералисимуса. Простатектомията била излишна. Още същата сутрин Трухильо заповяда, а военният адютант лейтенант Хосе Олива пое грижата безсрамникът Литгоу Сеара да изчезне при вълнолома на Санто Доминго заедно с отровната си диагноза и вредната си наука. Апропо! Президентът марионетка все още не беше подписал заповедта за повишаването на Пеня Ривера в капитан. От висините на божественото се приземи до баналното възнаграждение, заслужено от един от най-ловките млади негодници, вербувани от Абес Гарсия.

— Бях забравил — каза той, поклащайки сърдито глава. — Не сте подписали решението за повишаване в капитан — за изключителни

заслуги — на лейтенант Пеня Ривера. Преди седмица ви пратих документацията с одобрението ми.

Кръглото личице на президента Балагер стана кисело, той стисна устни, ръчичките му се сгърчиха. Но веднага се съвзе и си възвърна обичайното спокойствие.

— Не го подписах, защото смятах, че е по-уместно да поговоря с вас за това повишение, Ваше Превъзходителство.

— Няма нужда от коментари — сръза го Генералисимусът строго. — Получили сте инструкции. Не бяха ли ясни?

— Разбира се, Ваше Превъзходителство. Моля да ме изслушате. Ако доводите ми не са убедителни за вас, ще подпиша още сега повишението на лейтенант Пеня Ривера. Ето го тук, готово за параф. Тъй като въпросът е деликатен, предпочетох да го обсъдя лично с вас.

Знаеше много добре доводите, които щеше да му изложи Балагер, и започна да се дразни. Нима това нищожество го смяташе за толкова стар или уморен, че се осмеляваше да не изпълни заповедта му? Потисна раздражението си и го изслуша, без да го прекъсва. Балагер се впусна в невероятна реторика, за да изрази нещата, които казваше, с толкова меки думи и изискани нюанси, че да не изглеждат така страшни. С цялото си уважение към Негово превъзходителство се осмеляваше да го посъветва да преразгледа решението за повишаване в ранг, и то за изключителни заслуги, на човек като лейтенант Виктор Алисинио Пеня Ривера. Имал толкова лошо досие, опетнено с толкова недостойни факти — може би незаслужено, — че това повишение щяло да бъде изтъквано от враговете им — и най-вече в Съединените щати — като награда за смъртта на сестрите Минерва, Патрия и Мария Тереса Мирабал. Въпреки че правосъдието установило, че сестрите и техният шофьор са загинали при пътнотранспортно произшествие, в чужбина то се представяло като политическо убийство, извършено от лейтенант Пеня Ривера, шеф на *SIM* в Сантяго по времето на трагедията. Президентът си позволяваше да напомни какъв скандал вдигнаха враговете им, когато по заповед на Негово превъзходителство на 7 февруари настоящата година той разрешил, с президентски декрет, да бъдат отдадени във владение на лейтенант Пеня Ривера фермата от четири хектара и къщата на Патрия Мирабал и съпруга ѝ, експроприирани от държавата заради подривната им дейност. Шумът още не бил заглъхнал. Комитетите в Съединените щати все още

създавали брожения с твърденията си, че това дарение на земите и дома на Патрия Мирабал на лейтенант Пеня Ривера е отплатата за извършеното престъпление. Доктор Хоакин Балагер призоваваше Негово превъзходителство да не предоставя на враговете си нов повод да твърдят, че покровителства убийците и мъчителите. И макар Негово превъзходителство да си спомнял, разбира се, той все пак си позволявал да отбележи освен това, че в клеветническите кампании на емигрантите любимият помощник на полковник Абес Гарсия бил свързан не само със смъртта на сестрите Мирабал. А и с катастрофата с Мареро Аристи и с подозренията за изчезването на много хора. Предвид тези обстоятелства би било израз на непредпазливост лейтенантът да бъде повишен в чин с такава публичност. Защо това да не стане по-дискретно, с финансови компенсации или с дипломатически пост в някоя далечна страна?

Щом млъкна, той отново потри ръце. Премигаше тревожно, усещайки интуитивно, че внимателното излагане на доводите му няма да свърши работа и ще си навлече някое мъмрене. Трухильо обузда гнева, който кипеше у него.

— Вие, президент Балагер, имате щастието, че се занимавате само с най-добрата страна на политиката — изрече със смразяващ тон. — Закони, реформи, дипломатически спогодби, социални преобразувания. Това сте вършили трийсет и една години. На вас се падна благодатната, приятната страна на управлението. Завиждам ви! Бих се радвал, ако можех да бъда само държавник и реформатор. Но управлението има и грозна страна, без която това, което вие вършите, би било невъзможно. Ами редът, стабилността, сигурността? Постарах се да не ви занимавам с тези неблагоприятни неща. Но не ми казвайте, че не знаете как се постига този мир. С какви жертви и с колко кръв. Бъдете благодарен, че ви позволявам да не виждате това и да се занимавате с добрите дела, докато аз, Абес, лейтенант Пеня Ривера и много други осигуряваме спокойствието на страната, за да можете да си пишете поемите и речите. Сигурен съм, че с острия си ум ме разбирате много добре.

Хоакин Балагер кимна. Беше съвсем блед.

— Да не говорим повече за неприятни неща — заключи Генералисимусът. — Подпишете повишението на лейтенант Пеня

Ривера, за да се публикува утре в *Държавен вестник*, и му пратете едно поздравление, написано собственооръчно от вас.

— Ще го направя, Ваше Превъзходителство.

Трухильо прокара ръка по лицето си, защото му се стори, че ще се прозее. Фалшива тревога. Тази вечер, вдишвайки аромата на дърветата и растенията, нахлуващ през отворените прозорци на Махагоновата къща, и вирайки се в безбройните звезди по черното като въглен небе, щеше да гали тялото на някое голо, нежно и малко смутено момиче, изящен като Петроний, като Арбитъра. И щеше да усети как възбудата се връща отново в слабините му, докато всмуква топлите му сокове. Щеше да получи дълга и дълбока ерекция, както някога. Щеше да накара момичето да стене от удоволствие, щеше да изпита и той удоволствие и така щеше да заличи лошия спомен от онова тъпо малко скелетче.

— Прегледах списъка на затворниците, които правителството ще пусне на свобода — каза с по-спокоен глас. — Нямам възражения, освен за онзи професор от Монтекристи, Умберто Мелендес. Действайте. Повикайте семействата им в Националния дворец в четвъртък следобед. Там ще се срещнат с освободените.

— Веднага ще се заема с формалностите, Ваше Превъзходителство.

Генералисимусът се изправи и президентът понечи да го последва, но той му направи знак да остане на мястото си. Не си тръгваше още. Искаше да разкърши малко крака. Направи няколко крачки пред бюрото.

— Дали поредното освобождаване на затворници ще поуспокои янките? — каза сякаш на себе си. — Съмнявам се. Хенри Диърборн продължава да насърчава заговорите. Според Абес се готвел още един. Дори Хуан Томас Диас бил забъркан.

Мълчанието, което долавяше зад гърба си — стори му се като нечие тежко и лепкаво присъствие, — го изненада. Веднага се обърна, за да погледне президента марионетка: стоеше там неподвижно, гледайки го с блаженото си изражение. Не се успокои. Интуицията в това отношение никога не го лъжеше. Беше ли възможно това микроскопично същество, този пигмей, да знае нещо?

— Чували ли сте за този нов заговор?

Видя как той отрече с енергично клатене на главата.

— Щях да информирам веднага полковник Абес Гарсия, Ваше Превъзходителство. Както съм правил винаги когато до мен стигне някакъв слух за подривна дейност.

Направи още две-три крачки пред бюрото, без да продума. Не, ако сред хората от режима изобщо имаше някой, който да не може да бъде въввлечен в заговор, това беше този благоразумен президент. Той знаеше, че без Трухильо беше загубен, че Благодетеля е мъзгата, която му дава живот, че без него ще изчезне от политиката завинаги.

Спря се пред един от широките прозорци. Смълчан, се загледа дълго в морето. Облаците бяха скрили слънцето и сивотата на небето и въздуха беше осеяна със сребристи браздички; потъмнялата синя вода проблясваше тук-там. Малка лодка пореше вълните по посока устието на река Осама, рибарят сигурно си беше свършил работата и се отправяше към брега. Лодката оставяше пенеста следа и макар от това разстояние да не се забелязваха, той предположи, че чайките я придружават, кръжейки непрекъснато с крясъци. Предвкуси с радост удоволствието от разходката, която щеше да направи за час и половина след като се отбиеше при майка си — по „Максимо Гомес“ и Авенида, вдишвайки соления въздух, унесен от спокойния шум на вълните. Да не забрави да издърпа ушите на шефа на въоръжените сили за онази спукана тръба пред вратата на военновъздушната база. Нека Пупо Роман си навре носа в смрадливата локва, да видим дали друг път ще допусне такава отвратителна гледка пред вратата на някой гарнизон.

Излезе от кабинета на президента Хоакин Балагер, без да се сбогува.

[1] Морски разбойници. — Б.пр. ↑

15.

— Щом ние, дето сме двама, се чувстваме така, какво ли прави Фифи Пасториса, който чака сам? — обади се Уаскар Техеда, подпирайки се на волана на черния тежък „Олдсмобил 98“ с четири врати, паркиран на седмия километър по шосето за Сан Кристобал.

— Какво, по дяволите, правим тук — каза ядно Педро Ливио Седеньо. — Десет без четвърт е. Вече няма да дойде!

Стисна полуавтоматичната карабина М-1, която лежеше на коленете му, сякаш искаше да я строши. Педро Ливио лесно изпаднаше в гневни изблици, с лошия си характер провали кариерата си на военен и беше изгонен с чин капитан. Когато това се случи, вече си даваше сметка, че заради враждебността, която предизвикваше с този характер, никога нямаше да напредне по йерархическата стълбица. Напусна огорчен армията. В американската военна академия, където бе учил, се дипломира с отличен успех. Но това, че щом някой му кажеше *негър*, пламваше като фишек и раздаваше *юмруци* наляво и надясно, попречи на кариерата му в армията въпреки отличната му характеристика. Изгониха го, защото извади револвер срещу един генерал, който го смъмри, че като офицер се държал много приятелски с войниците. Но тези, които го познаваха, както другарят му по пост инженер Уаскар Техеда Пиментел, знаеха, че зад гневните му изблици се крие един добродушен човек, способен — той се увери в това — да се разридае за убийството на сестрите Мирабал, които дори не познаваше.

— От нетърпение също се умира, Негро — помъчи се да се пошегува Уаскар Техеда.

— Негърка е оная, дето те е родила.

Техеда Пиментел се разсмя насила, но грубостта на другаря му го огорчи. Педро Ливио беше непоправим.

— Извинявай — чу го да казва след миг. — Но нервите ми не издържат от проклетото чакане.

— И с мен е така, Негро. Мамка му, пак ти казах Негро. И ти ли ще ме изпсуваш пак на майка?

— Този път не — разсмя се най-сетне Педро Ливио.

— Защо се впрягаш толкова, като чуеш Негро? Казваме ти го с обич бе, човек.

— Знам, Уаскар. Но в Съединените щати, в академията, когато кадетите или офицерите ми казваха *nigger*, не беше от обич, а защото бяха расисти. Трябваше да ги науча да ме уважават.

По автострадата минаваше по някоя кола в посока на запад, към Сан Кристобал, или на изток, към Сиудад Трухильо, но не и шевролетът „Бел Еър“ на Трухильо, следван от шевролета „Бискайн“ на Антонио де ла Маса. Инструкциите бяха прости: щом видеха двете коли да се задават — щяха да ги познаят по сигнала на Тони Имберт, три пъти угасване и светване на фаровете, — трябваше да препречат пътя на Козела с тежкия олдсмобил. А той, с полуавтоматичната карабина М-1, за която Антонио му бе дал допълнително муниции, и Уаскар, с неговия 9-милиметров „Смит и Уесън“, модел 39 с девет патрона, щяха да го надупчат отпред с толкова олово, колкото Имберт, Амадито, Антонио и Турко щяха да изстрелят по него отзад. Нямахше да се измъкне, но ако успееше, два километра по на запад върху него щеше да връхлети Фифи Пасториса, на волана на мъркюрито на Естреля Садала, и да му отреже пътя още веднъж.

— Жена ти знае ли какво става тази вечер, Педро Ливио? — запита го Уаскар Техеда.

— Мисли, че съм у Хуан Томас Диас да гледам филм. Бременна е и...

Видя как край тях с голяма скорост профуча един автомобил, следван на по-малко от десетина метра от друг, който в мрака му заприлича на шевролета „Бискайн“ на Антонио де ла Маса.

— Не са ли те, Уаскар? — взря се той в мрака.

— Видя ли фаровете да гаснат и светват? — викна тревожно Техеда Пиментел. — Видя ли ги?

— Не, не дадох сигнал. Но са те.

— Какво ще правим, Негро?

— Дай газ, дай газ!

Сърцето на Педро Ливио така се разтуптя, че той едва говореше. Уаскар направи пълен завой с олдсмобила. Червените светлини на

двата автомобила се отдалечаваха все повече и скоро щяха да се изгубят от погледа им.

— Те са, Уаскар, те трябва да са. Но защо, мамка му, не дадох сигнал?

Червените светлини бяха изчезнали, само светлият конус от фаровете на олдсмобила пронизваше дълбоката нощ пред тях: за миг облаците скриха луната. С карабина, опряна на прозореца, Педро Ливио си помисли за Олга, жена си. Как ли щеше да реагира, като разбере, че мъжът ѝ е един от убийците на Трухильо? Олга Деспрадел беше втората му жена. Разбираха се чудесно, защото тя — за разлика от първата му жена, с която семейният живот беше същински ад — посрещаше с безкрайно търпение гневните му изблици и при всеки пристъп избягваше да му възразява или да спори с него; освен това поддържаше такъв ред къщи, че той беше щастлив. Щеше да се изненада страшно много. Смяташе, че той не се интересува от политика, макар в последно време да беше завързал приятелство с Антонио де ла Маса, генерал Хуан Томас Диас и инженер Уаскар Техеда, всеизвестни антитрухилисти. От няколко месеца, щом приятелите му почнеха да говорят против режима, той млъкваше като пън и никой не можеше да го накара да си каже мнението. Не искаше да си изгуби поста в Доминиканската фабрика за батерии, собственост на семейство Трухильо. Нещата вървяха много добре, докато заради санкциите бизнесът не тръгна с главата надолу.

Олга беше наясно, разбира се, че Педро Ливио мрази режима, защото първата му жена, върла трухилистка и близка приятелка на Генералисимуса, който я направи губернатор на Сан Кристобал, бе използвала влиянието си, за да издейства съдебно решение, според което на Педро Ливио се забраняваше да вижда дъщеря си Аданела, грижата за която бе поверена на бившата му съпруга. Може би утре Олга щеше да мисли, че е участвал в този заговор, за да си отмъсти за тази несправедливост. Но не заради това беше той тук, с полуавтоматичната карабина М-1 в ръка, и преследваше Трухильо. Беше заради убийството на сестрите Мирабал, но Олга нямаше да го разбере.

— Не чуваш ли изстрели, Педро Ливио?

— Да, да, изстрели. Те са, мамка му! Дай газ, Уаскар.

Той разпознаваше стрелбата по слух. Това бяха няколко откоса, които раздраха нощта — карабините на Антонио и Амадито, револверът на Турко, а май и на Имберт — и изпълниха с дива радост душата му, вкиснала се от чакане. Сега олдсмобилът летеше по платното. Педро Ливио подаде глава от прозореца, но не успя да види нито шевролета на Козела, нито преследвачите. Затова пък на един завой на шосето позна мъркюрито на Естреля Садала и за секунда зърна мършавото лице на Фифи Пасториса, осветено от фаровете на олдсмобила.

— Задминали са и Фифи — каза Уаскар Техеда. — Пак са забравили да дадат сигнал. Ама че глупаци!

Шевролетът на Трухильо се появи на по-малко от стотина метра, спрял и извъртян надясно на шосето, със светещи фарове. „Ето го!“, „Той е, мамка му!“, викнаха Педро Ливио и Уаскар и в същия миг гръмнаха отново изстрели с револвер, с карабина и картечница. Уаскар угаси фаровете и на по-малко от десетина метра от шевролета натисна внезапно спирачките. Педро Ливио, който отваряше вратата на олдсмобила, изхвърча на платното, преди да стреля. Усети, че си удря и ожулва цялото тяло, дочу ликуващия Антонио де ла Маса: „Тоя сокол няма да разкъсва повече пилета“ или нещо подобно — и гласовете и виковете на Турко, на Тони Имберт и Амадито, към които се втурна слепешката, едва надигнал се. Направи две-три крачки и дочу нови изстрели, съвсем близо, нещо го жегна, закова го на място, повали го и той се хвана за корема.

— Не стреляйте, мамка му, ние сме — викаше Уаскар Техеда.

— Ранен съм — простена и почти веднага ревна с все сила и с цяло гърло: — Мъртъв ли е Козела?

— Съвсем мъртъв, Негро — каза до него Уаскар Техеда. — Погледни!

Педро Ливио усети, че силите го напускат. Седеше на асфалта сред отломки и строшени стъкла. Чу как Уаскар Техеда казва, че отива при Фифи Пасториса, и как олдсмобилът потегля. До него стигаха виковете и възбудата на приятелите му, но той беше замаян, безсилен да сподели всичко с тях; едва разбираше какво говорят, защото сега вниманието му бе насочено към парещата болка в стомаха. Ръката му също гореше. С два куршума ли беше улучен? Олдсмобилът се върна.

Педро Ливио позна Фифи Пасториса, който се провикна: „Мамка му, мамка му, велик е Господ, мамка му!“.

— Да го сложим в багажника — нареди Антонио де ла Маса, сега съвсем спокойно. — Трябва да отнесем трупа на Пупо, за да даде ход на плана.

Усещаше, че ръцете му са влажни. Тази лепкава течност можеше да е само кръв. Неговата или на Козела? Асфалтът беше мокър. Щом не бе валяло, сигурно беше от кръвта. Някой го прегърна през рамо и го попита как е. Гласът звучеше тъжно. Позна Салвадор Естреля Садала.

— Май куршум в стомаха. — Вместо думи, издаваше гърлени звуци.

Различи силуетите на приятелите си, които вдигнаха трупа и го стовариха в багажника на шевролета на Антонио. Мамка му и Трухильо! Бяха успели. Не изпита радост, по-скоро облекчение.

— Къде е шофьорът? Някой виждал ли е Сакариас?

— И него сме претрепали, там в тъмното е — отвърна Тони Имберт. — Не си губи времето да го търсиш, Амадито. Трябва да вървим. Най-важното е да занесем този труп на Пупо Роман.

— Педро Ливио е ранен — викна Салвадор Естреля Садала.

Бяха затворили багажника на шевролета с трупа. Силуети, чиито лица не разпознаваше, го наобиколиха, потупваха го, питаха го: „Как си, Педро Ливио?“. Щяха ли да го довършат с един куршум? Сигурно са се разбрали единодушно. Нямаше да зарежат ранения си другар, та да попадне в ръцете на Джони Абес и неговите *calies* да го подложат на изтезания и унижения. Спомни си онзи разговор в градината с фламбояни, с мангови и хлебни дървета на генерал Хуан Томас Диас и жена му Чана, в който участваше и Луис Амиама Тио. Всички се уговориха: нямаше да има бавна смърт.

Ако не успееш и някой бъдеше ранен — последен куршум. Щеше ли да умре? Щяха ли да го довършат?

— Качете го в колата — нареди Антонио де ла Маса. — У Хуан Томас ще повикаме лекар.

Силуетите на приятелите му се суетяха около колата на Козела, мъчейки се да я избутат от платното. Усещаше, че се задъхват. Фифи Пасториса подсвирна: „Като решето е, мамка му“.

Когато приятелите му го вдигнаха да го преместят в шевролета „Бискайн“, болката беше толкова силна, че загуби съзнание. Но само за секунди, защото, когато се съвзе, още не бяха потеглили. Беше на задната седалка, Салвадор го бе прегърнал през рамото и го държеше облегат на гърдите си като на възглавница. Разпозна Тони Имберт на волана и до него — Антонио де ла Маса. Как си, Педро Ливио? Искаше да им каже: „С тоя мъртъв синковец, по-добре“, но издаде само някакъв шепот.

— Състоянието на Негрото май е сериозно — промълви Имберт.

Значи приятелите му казваха Негро в негово отсъствие. Много важно. Нали са му приятели, на никого не му мина през ум да го застреля. За всички беше съвсем нормално да го качат в колата и сега го караха в дома на Чана и Хуан Томас Диас. Паренето в стомаха и в ръката беше намаляло. Чувстваше се слаб и не правеше опити да говори. Беше в съзнание, разбираше всичко, което говореха. Изглежда, Тони, Антонио и Турко също бяха ранени, макар и не тежко. Хвърчащите отломки бяха одраскали и ранили Антонио и Салвадор — първия в челото, втория в главата. Държаха по една кърпа в ръка и попиваха раните си. Тони беше ожулен по лявото зърно на гърдите и казваше, че кръвта му цапала ризата и панталоните.

Позна сградата на Националната лотария. По старото шосе „Санчес“ ли бяха поели, за да се върнат в града оттам, където има по-слабо движение? Не, не беше за това. Тони Имберт искаше да мине през дома на приятеля си Хулито Сениор, който живееше на авенида „Анхелита“, за да позвъни на генерал Диас и да го предупреди, че карат трупа на Пупо Роман, с уговорената парола: „Гълъбчетата са готови за фурната, Хуан Томас“. Спряха пред една къща, потънала в тъмнина. Тони слезе. Наоколо не се виждаше жива душа. Педро Ливио чу гласа на Антонио: горкият му шевролет бил надупчен с десетки куршуми и едната гума се спукала. Педро Ливио я беше усетил, чуваше съскането и ужасното тракане, което му причиняваше остри болки в стомаха.

Имберт се върна: у Хулито Сениор нямало никого. По-добре било да отидат направо у Хуан Томас. Потеглиха отново, много бавно; с тази килната и скърцаща кола избягваха улиците и булевардите с повече движение.

Салвадор се наведе над него:

— Как е, Педро Ливио?

„Добре, Турко, добре“, стисна му той ръката.

— Малко остана. У Хуан Томас ще те прегледа лекар.

Колко жалко, че нямаше сили да каже на приятелите си да не се тревожат и как се радва за смъртта на Козела. Бяха отмъстили за сестрите Мирабал и за клетия Руфино де ла Крус — шофьора, който ги караше до крепостта на Пуерто Плата на свиждане със съпрузите им, затворени там, — убит също по заповед на Трухильо, та фарсът с катастрофата да стане по-истински. Това убийство разтърси издъно душата на Педро Ливио и го накара — след 25 ноември 1960 година — да се включи в заговора, който неговият приятел Антонио де ла Маса готвеше. За сестрите Мирабал само беше чувал. Но както много други доминиканци, и той беше покъртен от трагедията на тези момичета от Салседо. И днес се избиваха беззащитни жени, без никой да си мръдне пръста! Толкова ниско ли сме паднали в Доминиканската република? Няма вече мъже в тази страна, мамка му! Слушайки развълнуваните думи на Антонио Имберт за Минерва Мирабал, той — винаги сдържан в чувствата си — се разрида пред приятелите си за първи път, откакто бе станал мъж. Да, все още имаше мъже куражлии в Доминиканската република. Доказателството бе онзи труп, дето се подрусваше в багажника.

— Умирам! — викна той. — Не ме оставяйте да умра!

— Стигнахме вече, Негро — успокой го Антонио де ла Маса. — Сега ще се погрижим за теб.

Направи усилие да остане в съзнание. Малко след това позна кръстовището на „Максимо Гомес“ с авенида „Боливар“.

— Видяхте ли тази служебна кола? — запита Имберт. — Не беше ли генерал Роман?

— Пупо си е вкъщи, чака — отвърна Антонио де ла Маса. — Каза на Амиама и Хуан Томас, че няма да излиза тази вечер.

Мина цяла вечност, докато колата спре. По разговорите на приятелите си разбираше, че са пред задния вход на къщата на генерал Диас. Някой отваряше вратата. Успяха да влязат в двора и да паркират до гаражите. Под слабата светлина на уличните лампи и осветените прозорци той позна градината, пълна с дървета и цветя, която Чана поддържаше така добре и където беше идвал толкова често в неделя, сам или с Олга, на вкусните креолски обеда, които генералът

приготвяше за приятелите си. Но в същото време му се струваше, че той не е той, че е някакъв наблюдател, чужд на тази суетня. Следобед, когато разбра, че това ще стане тази вечер, и се сбогува с жена си, под предлог, че идва в този дом да гледа някакъв филм, Олга пъкна в джоба му едно песо и го помоли да ѝ донесе сладолед с шоколад и ванилия. Горката Олга! Имаше си прищевки заради бременността. Дали от шока нямаше да изгуби бебето? Не, за бога! Това щеше да бъде малката сестричка на Луис Мариано, на неговото двегодишно синче. Турко, Имберт и Антонио бяха слезли. Той остана сам, легнал на седалката на шевролета в полумрака. Помисли си, че никой и нищо не можеше да го спаси от смъртта и че щеше да умре, без да разбере кой е спечелил мача между отбора на неговата компания „Батерии Херкулес“ и отбора на Доминиканската авиокомпания, който се играеше тази вечер на бейзболния стадион на Националната доминиканска бирена фабрика.

На двора избухна голяма разпрания. Естреля Садала се караше на Фифи, Уаскар и Амадито, които бяха пристигнали току-що с олдсмобила, че са зарязали мъркюрито на Турко на шосето. „Глупаци с глупаците! Не разбирате ли? Издали сте ме! Отивайте още сега да приберете моето мъркюри“. Странно нещо: да чувстваш, че си тук, а да те няма. Фифи, Уаскар и Амадито успокояваха Турко в бързината се залисали и никой не се сетил за мъркюрито. Какво от това, нали генерал Роман щял да поеме властта още тази вечер. Нямащо защо да се страхуват. Целият народ щял да излезе на улиците и да приветства екзекуторите на тирана.

Забравиха ли го? Строгият глас на Антонио де ла Маса въдвори ред. Никой нямащо да се връща на шосето, там сигурно вече било пълно с *calies*. Най-важно било да намерят Пупо Роман и да му покажат трупа, както настоявал. Но имало проблем: Хуан Томас Диас и Луис Амиама току-що минали през дома на Пупо — Педро Ливио го знаеше, беше на другия ъгъл — и Мирея, жена му, им казала, че излязъл с генерал Еспайлят, „защото май нещо е станало с Шефа“.

Антонио де ла Маса ги успокои: „Не се тревожете. Луис — Амиама, Хуан Томас и Модесто Диас отидоха да търсят Бибин, брата на Пупо. Той ще ни помогне да го открием“.

Да, забравили са го. Щеше да си умре в тая надупчена на решето кола, до трупа на Трухильо. Изпадна в един от онези гневни изблици

— истинско проклятие в живота му, но веднага се успокои. За какъв дявол ти е да се вбесяваш точно сега, глупако?

Затвори очи, защото някакъв прожектор или много силен фенер го заслепи. Разпозна, скупчени над него, лицата на зетя на Хуан Томас Диас — зъболекаря Биенвенидо Гарсия, на Амадито и — това Линито ли беше? Да, Линито, лекарят, доктор Марселино Велес Сантана. Бяха се надвесили над него, опипваха го, вдигнаха му ризата. Попитаха го нещо, което той не разбра. Искаше да каже, че болката е стихнала, да разбере колко рани има по тялото, но нямаше глас. Мъчеше се да държи очите си отворени, за да знаят, че е жив.

— Трябва да го откараме в клиниката — каза доктор Велес Сантана. — Губи кръв.

Зъбите на доктора тракаха, като че ли умираше от студ. Не бяха чак такива приятели, че Линито да трепери толкова заради него. Сигурно трепереше, защото е разбрал, че са убили Шефа.

— Има вътрешен кръвоизлив — и гласът му трепереше, поне един куршум е попаднал в предсърдията. Трябва да бъде опериран веднага.

Разговаряха. Нямаше значение, че ще умре. Въпреки всичко беше доволен. Господ сигурно щеше да му прости. Че оставя сама Олга, бременна в шестия месец, с Луис Марианито. Господ знае, че нямаше да спечели нищо от смъртта на Трухильо. Напротив, беше управител на една от компаниите му, беше от привилегированите. Като се забърка в това, изложи на опасност работата и семейството си. Господ щеше да разбере и да му прости.

Усети силен спазъм в стомаха и изкрещя. „Спокойно, спокойно, Негро“, помоли го Уаскар Техеда. Искаше му се да му отвърне: „Майка ти е негърка“, но не успя. Вадеха го от шевролета. Най-близо до него беше лицето на Биенвенидо — зетя на Хуан Томас, мъж на дъщеря му Марианела — и на доктор Велес Сантана. Зъбите му още тракаха. Разпозна Мирито, шофьора на генерала, и Амадито, който накуцваше. Положиха го много внимателно в опела на Хуан Томас, спрян до шевролета. Педро Ливио видя луната — блестеше в небето, сега безоблачно, сред манговите дървета и теменужките.

— Отиваме в Международната клиника, Педро Ливио — каза доктор Велес Сантана. — Потрай, потрай още малко.

Все по-малко го интересуваше какво става. Беше в опела, караше го Мирито, отпред седеше Биенвенидо, а отзад, до него, беше доктор Велес Сантана. Линито му даваше да диша нещо, което миришеше силно на етер. „Миризмата на карнавалите“. Зъболекарят и лекарят го окуражаваха: „Пристигаме вече, Педро Ливио“. Не го интересуваше и какво говореха, дори това, което Биенвенидо и Линито искаха да знаят толкова: „Къде ли се е даянал генерал Роман?“. „Ако не се появи, всичко се проваля“. Вместо сладолед с шоколад и ванилия, Олга щеше да получи съобщението, че оперират съпруга ѝ в Международната клиника, на три преки от двореца, след като е ликвидирал убиеца на сестрите Мирабал. От къщата на Хуан Томас до клиниката бяха няколко преки. Защо се бавеха толкова?

Най-сетне опелът спря. Биенвенидо и доктор Велес Сантана слязоха. Видя как почукаха на вратата, на която искреше флуоресцентен надпис: *Бърза помощ*. Появи се една сестра с касинка, а после и носилка. Когато Биенвенидо Гарсия и Велес Сантана го вдигнаха от седалката, усети много силна болка: „Ще ме убие, мамка му!“. Запримига, заслепен от белотата на един коридор. Качваха го в асансьор. Сега беше в много чиста стая, с една Дева над леглото. Биенвенидо и Велес Сантана бяха изчезнали; две сестри му сваляха дрехите, а един млад мъж с мустачки го пляскаше по лицето:

— Аз съм доктор Хосе Хоакин Пуельо. Как се чувствате?

— Добре, добре — промълви, щастлив, че има глас. — Сериозно ли е?

— Ще ви дам нещо за болката — отвърна доктор Пуельо. — Докато ви подготвим. Трябва да извадим този куршум от тялото ви.

Над рамото на лекаря се появи едно познато лице с открито чело и големи пронизващи очи — доктор Артуро Дамирон Рикарт, собственик и шеф на хирургичното отделение в Международната клиника. Но вместо усмихнат и добродушен, какъвто го познаваше, му се стори разстроен. Дали Биенвенидо и Линито са му казали всичко?

— Тази инжекция е, за да те подготвим, Педро Ливио — предупреди го. — Не се бой, ще се почувстваш добре. Искаш ли да позвъним у вас?

— На Олга не, бременна е, не искам да я плаша. По-добре на балдъзата ми Мари.

Гласът му беше по-сигурен. Каза му телефона на Мари Деспрадел. От хапчетата, които му дадоха да глътне, от инжекцията и шишетата с дезинфекциращи течности, които сестрите изляха на ръката и върху корема му, му стана по-добре. Вече нямаше чувството, че ще припадне. Доктор Дамирон Рикарт му пъкна слушалката в ръката. „Ало, да?“

— Педро Ливио е, Мари. В Международната клиника съм. Злополука. Не казвай нищо на Олга, не я плаши. Ще ме оперират.

— Боже господи, Боже господи! Идвам веднага, Педро Ливио.

Лекарите го преглеждаха, обръщаха го, а той не усещаше ръцете си. Обзе го безкрайно спокойствие. В съвсем ясно съзнание си каза, че колкото и добър приятел да беше Дамирон Рикарт, не можеше да не съобщи на *SIM*, че спешно са докарали мъж с огнестрелни рани: това беше задължително за всички клиники и болници, иначе лекарите и сестрите отиваха в затвора. Значи много скоро ония от *SIM* щяха да се изтърсят тук и да почнат разследването. Не, не вярваше. Хуан Томас, Антонио и Салвадор сигурно са показали вече трупа на Пупо Роман и той е вдигнал на крак казармите и е обявил гражданско-военната хунта. Може би точно сега верните на Пупо войници арестуваха или ликвидираха Абес Гарсия и бандата му убийци, затваряха в тъмниците братята и приближените на Трухильо и народът излизаше на улиците, призован по радиата, които съобщаваха за смъртта на тирана. В колониалния град, в парка Индепенденсия, в Ел Конде и около Националния дворец сигурно се вихреше истински карнавал в чест на свободата. „Колко жалко, че си на операционната маса, вместо да танцуваш, Педро Ливио“.

И тогава видя разплаканото и уплашено лице на жена си: „Какво става, скъпи, какво се е случило, какво са ти направили?“. Докато я прегръщаше и целуваше, опитвайки се да я успокои („Злополука, скъпа, не се бой, ще ме оперират“.), видя балдъзата си Мари и мъжа ѝ — Луис Деспрадел Браче. Той беше лекар и разпитваше доктор Дамирон Рикарт за операцията. „Защо го направи, Педро Ливио?“ „За да живеят свободно децата ни, скъпа“. Тя го засипваше с въпроси и не преставаше да плаче. „Господи, целият си в кръв“. И като даде воля на всички съдържани чувства, той хвана ръцете на жена си и гледайки я право в очите, викна:

— Мъртъв е, Олга! Мъртъв! Мъртъв!

Беше като във филмите, когато кадърът застива сякаш извън времето. Прииска му се да се разсмее, виждайки как Олга, роднините му, сестрите и лекарите го гледаха и не вярваха на ушите си.

— Мълчи, Педро Ливио — прошепна му доктор Дамирон Рикарт.

Всички се обърнаха към вратата, защото по коридора се чу силен тропот на подковани обувки въпреки надписите „Тишина“, които висяха по стените. Вратата се отвори. И в същия миг, сред военните униформи, Педро Ливио позна отпуснатото лице — с двойна гуша, с вирната брада и хлътнали в подпухналите торбички очи — на полковник Джони Абес Гарсия.

— Добър вечер — обърна се той към всички, но гледайки Педро Ливио. — Моля, излезте. Доктор Дамирон Рикарт? Вие останете, докторе.

— Това е мъжът ми — проплака Олга, прегръщайки Педро Ливио. — Искам да съм с него.

— Изведете я — заповяда Абес Гарсия, без да я поглежда.

В стаята влязоха още хора — *calies* с револвери на коланите и войници с автомати „Сан Кристобал“ през рамо. Притваряйки очи, той видя как отвеждат Олга, която плачеше („Не я закачайте, бременна е“.), и Мари, а Луис ги последва, без да има нужда да го блъскат. Онези го гледаха с любопитство и с някакво отвращение. Видя генерал Феликс Ермида и полковник Фигероа Карион, с когото се познаваше от армията. Казваха, че бил дясната ръка на Абес Гарсия в *SIM*.

— Какво е състоянието му? — запита Абес отчетливо и бавно лекаря.

— Тежко, полковник — отвърна доктор Дамирон Рикарт. — Куршумът сигурно е стигнал до сърцето през епигастралната област. Дадохме му лекарства, за да спрем кръвоизлива и да можем да го оперираме.

Много от мъжете бяха с цигари и стаята се изпълни с дим. Как му се пушеше, да можеше да поеме дима на една от онези ментовите „Салем“, толкова свежи, които пушеше Уаскар Техеда и с които Чана Диас черпеше винаги в дома си.

Усети над себе си, почти докосвайки го, подпухналото, със сведени клепачи, костенурско лице на Абес Гарсия.

— Какво стана с вас? — чу го да казва внимателно.

— Не знам. — Съжали за този отговор, не можеше да бъде потъп. Но нищо друго не му идваше наум.

— Кой изстреля по вас тези куршуми? — настоя Абес Гарсия спокойно.

Педро Ливио Седеньо мълчеше. Беше невероятно, че през всичките тези месеци, докато подготвяха убийството на Трухильо, не бяха помисляли изобщо за нещо подобно на това, което му се случваше. За някакво алиби, някакъв готов отговор, с който да се измъкнат при разпит. „Какви глупаци!“

— Беше злополука. — Отново съжали, че можа да измисли подобна глупост.

Абес Гарсия не губеше търпение. Настъпи смразяваща тишина. Педро Ливио усещаше тежките, враждебни погледи на мъжете, които го бяха наобиколили. Върхът на цигарите им ставаше червен, когато ги вдигаха до устата си.

— Разкажете ми за тази злополука — каза шефът на *SIM* със същия тон.

— Стрелях по мен на излизане от един бар, от някаква кола. Не знам кой беше.

— От кой бар?

— „Ел Рубио“, на улица „Пало Инкадо“, в парка Индепенденсия.

След няколко минути неговите *calies* щяха да установят, че е излъгал. Ами ако приятелите му, нарушавайки уговорката да се застрелва всеки ранен, му бяха направили най-лошата услуга?

— Къде е Шефа? — запита го Джони Абес. Във въпроса му се долавяше някакво вълнение.

— Не знам. — Гърлото му започваше да се свива, той отново губеше сили.

— Жив ли е? — настоя шефът на *SIM*. И повтори: — Къде е?

Макар да усети, че пак му се виеше свят и май щеше да припадне, Педро Ливио забеляза, че зад привидното си спокойствие шефът на *SIM* изгаряше от напрежение. Ръката, с която поднасяше цигарата към устните си, се движеше като схваната, преди да улучи устата.

— Надявам се, в ада, ако има такъв — чу се да отвърща. — Там го пратихме.

Лицето на Абес Гарсия, леко замъглено от дима, и този път остана спокойно, но той зяпна, сякаш не му достигаше въздух. Тишината бе станала още по-тежка. Кога ще изгуби сили, кога най-сетне ще припадне.

— Кой? — запита той много внимателно. — Кой го прати в ада?

Педро Ливио не отговори. Полковникът го гледаше право в очите и той издържаше на погледа му, спомняйки си как като дете, в Игей, си играеха в училище на кой ще мигне пръв. Абес вдигна ръка, пое горящата цигара от устата си и без изобщо да трепне, я заби в лицето му, до лявото око. Педро Ливио не изкрещя, не изстена. Затвори очи. Страшно го пареше; замириса на опърлено. Когато отвори очи, Абес Гарсия бе още там. Беше се започнало.

— Тия неща, ако не се правят както трябва, по-добре изобщо да не се правят — чу го да казва. — Знаеш ли кой е Сакариас де ла Крус? Шофьорът на Шефа. Току-що говорих с него в болницата „Марион“. По-зле е от теб, надупчен с куршуми от главата до петите. Но е жив. Виждаш ли, не успяхте. Свършено е с теб. И ти няма да умреш. Ще живееш. И ще ми разкажеш всичко, което се случи. Кой бяха с теб на шосето?

Педро Ливио потъваше, блуждаеше и всеки момент щеше да повърне. Нали Тони Имберт и Антонио казаха, че Сакариас де ла Крус също бил мъртъв? Лъжеше ли го Абес Гарсия, за да изтръгне още имена от него? Какви глупаци. Трябваше да се уверят, че шофьорът на Козела също е мъртъв.

— Имберт каза, че Сакариас е мъртъв — възрази той. Колко странно беше да си е той и някой друг едновременно.

Лицето на шефа на *SIM* се надвеси над него. Усещаше дъха му, вонящ на цигари. Очичките му бяха тъмни, на жълти петънца. Искаше му се да има сили да захапе тези увиснали бузи. Или поне да го заплюе.

— Сбъркал е, само е ранен — рече Абес Гарсия. — Кой Имберт?

— Антонио Имберт — обясни той, разяждан от тревога. — Значи ме излъга? Мамка му, мамка му!

Долови стъпки, раздвижване, присъстващите се сбутваха край леглото му. Димът размазваше лицата им. Задушаваше се, сякаш тъпчеха по гърдите му.

— Антонио Имберт и кой още? — говореше в ухото му полковник Абес Гарсия. Кожата му настръхна, като си помисли, че този път ще забие цигарата в окото му и ще остане едноок. — Имберт ли даваше заповедите? Той ли организира това?

— Не, няма шефове — измънка, уплашен, че силите му ще свършат и няма да довърши изречението. — Ако имаше, щеше да бъде Антонио.

— Кой Антонио?

— Антонио де ла Маса — обясни той. — Ако имаше шеф, явно щеше да е той. Но не, няма шефове.

Отново настъпи дълго мълчание. Бяха му дали натриев пентотал^[1], затова ли беше толкова словоохотлив? Но от пентотала човек заспива, а той беше буден, превъзбуден, искаше му се да говори, да се отърве от тия тайни, които го разяждаха отвътре. Щеше все така да отговаря на това, което го питаха, мамка му. Чу шепот, хлъзгащи се по плочките стъпки. Отиваха ли си? Една врата се отвори и затвори.

— Къде са Имберт и Антонио де ла Маса? — Шефът на *SIM* издуха облак дим и на Педро Ливио му се стори, че той влиза в гърлото и носа му и стига чак до стомаха му.

— Търсят Пупо, къде, по дяволите, да бъдат. — Щяха ли да му стигнат силите да довърши изречението? Абес Гарсия, генерал Феликс Ермида и полковник Фигероа Карион бяха така поразени, че той направи нечовешко усилие да им обясни това, което не разбираха: — Ако не види трупа на Козела, няма да си мръдне пръста.

Бяха се облещили и вторачили в него, невярващи на ушите си и ужасени.

— Пупо Роман ли? — Сега вече Абес Гарсия изгуби самообладание.

— Генерал Роман Фернандес? — повтори Фигероа Карион.

— Шефът на въоръжените сили ли? — писна генерал Феликс Ермида, втрещен.

Педро Ливио не се изненада, че ръката заби пак и натисна цигарата в устата му. Горчив вкус на тютюн и пепел по езика. Нямахше сили да изплюе тоя смрадлив и парещ фас, който изгаряше венците и небцето му.

— Припадна, полковник! — чу да прошепва доктор Дамирон Рикарт. — Ако не го оперираме, ще умре.

— Първо вие ще умрете, ако не го върнете в съзнание — отговори Абес Гарсия със сподавена ярост. — Прелейте му кръв, каквото и да е, но да се събуди. Тоя тип трябва да говори. Върнете го в съзнание или ще ви надупча с всичкото олово в тоя револвер.

Щом говореха така, значи не беше умрял. Дали бяха открили Пупо Роман? Показали ли са му трупа? Ако революцията бе избухнала, нито Абес Гарсия, нито Феликс Ермида и Фигероа Карион щяха да бъдат до леглото му. Щяха да са в затвора или мъртви, както и братята и племенниците на Трухильо. Напрасно се помъчи да ги попита защо не са в затвора или мъртви. Стомахът не го болеше; клепачите и устата му пареха от изгарянията. Биеха му инжекция, слагаха под носа му памук, който миришеше на мента — като цигарите „Салем“. Видя шише със серум до леглото си. Чуваше ги, а те мислеха, че не може.

— Дали е вярно? — Фигероа Карион изглеждаше повече уплашен, отколкото изненадан. — Министърът на въоръжените сили да е забъркан в това? Невъзможно, Джони.

— Изненадващо, абсурдно, необяснимо — поправи го Абес Гарсия. — Но не и невъзможно.

— Но защо, за какво? — повиши глас генерал Феликс Ермида. — Какво печели? Той дължи на Шефа всичко, което е, което има. Тоя глупак ни казва разни имена, за да ни заблуди.

Педро Ливио се изви и се помъчи да се надигне, за да разберат, че нито е гроги, нито е мъртъв и е казал истината.

— Да не мислиш, че това е някаква комедия, разигравана от Шефа, за да провери кой му е верен и кой не е, Феликс — обади се Фигероа Карион.

— Вече не — призна тъжно генерал Ермида. — Ако тия кучи синове са го убили, какво ще стане, мамка му?

Полковник Абес Гарсия се удари по челото:

— Сега разбирам защо Роман ме повика в Щабквартирата на армията. Разбира се, че е забъркан в това! Иска най-доверените хора на Шефа да са му подръка, за да ги затвори, преди да направи удара. Ако бях отишъл, вече да съм мъртъв.

— Не мога да повярвам, мамка му — повтаряше генерал Феликс Ермида.

— Прати патрули от *SIM* да затворят моста „Радамес“ — заповяда Абес Гарсия. — И никой от правителството, най-вече от

роднините на Трухильо, да не минава отвъд Осама, нито да се приближава до крепостта „18 декември“.

— Министърът на въоръжените сили, генерал Хосе Рене Роман, мъжът на Мирея Трухильо — говореше си сам, като полудял, генерал Феликс Ермида. — Вече нищо, ама нищичко не разбирам, по дяволите.

— Повярвай го, докато не се докаже, че е невинен — каза Абес Гарсия. — Тичай да предупредиш братята на Шефа. Да се съберат в Националния дворец. Още не споменавай за Пупо. Кажим им, че има слухове за атентати. Бързай! Как е този тип? Мога ли да го разпитвам?

— Умира, полковник — заяви доктор Дамирон Рикарт. — Като лекар, мой дълг е...

— Ваш дълг е да мълчите, ако не искате да ви смятаме за съучастник.

Педро Ливио видя пак съвсем отблизо лицето на шефа на *SIM*. „Не умирам — помисли си. — Докторът го излъга, за да не гаси повече фасове в лицето ми“.

— Генерал Роман ли ви заповяда да убиете Шефа? — И отново този лют дъх на полковника в носа и в устата му. — Така ли е?

— Търсят го да му покажат трупа — чу се да крещи. — Такъв е той: трябва да види, за да повярва. И куфарчето също.

Това усилие съвсем го изтощи. Уплаши се да не би в този момент някои *calies* да гасяха цигари по лицето на Олга. Горката, каква болка. Можеше да изгуби бебето и сигурно проклинаше съдбата, че се е омъжила за бившия капитан Педро Ливио Седеньо.

— Какво куфарче? — запита го шефът на *SIM*.

— Онова на Трухильо — отвърна той веднага, съвсем ясно. — Цялото в кръв отвънка и пълно с песос и долари вътре.

— С неговите инициали ли? — настоя полковникът. — С метални букви РЛТМ?

Не можа да отговори, паметта му изневеряваше. Тони и Антонио го откриха в колата, отвориха го и казаха, че било пълно с доминикански песос и с долари. С хиляди. Забеляза тревогата на шефа на *SIM*. Ах, кучият му син, заради куфарчето се убеди, че е вярно, че сме го убили.

— Кой още участва? — запита Абес Гарсия. — Кажим ми още имена. За да те отнесат в операционната и да ти извадят куршумите. Кой още?

— Намериха ли Пупо? — попита той, възбуден, напрягайки се.
— Показаха ли му трупа? А на Балагер?

Челюстта на полковник Абес Гарсия пак увисна. Виж го ти как зяпна от изненада и недоумение. Незнайно защо, но той печелеше преднина.

— На Балагер ли? — изрече той сричка по сричка, буква по буква. — На президента на републиката ли?

— Ще стане на гражданско-военната хунта — обясни Педро Ливио, мъчейки се да потисне пристъпите на повръщане. — Аз бях против. Но казват, че било нужно, за да успокоят ОАД.

Този път не можа да преодолее пристъпа и да извърне глава, за да не повърне в леглото. Нещо топло и лепкаво потече по шията и изцапа гърдите му. Видя как шефът на *SIM* се отдръпна погнусен. Усети силни спазми и студ чак до костите. Вече не можеше да говори. След миг лицето на полковника беше отново над него, разкривено от напрежение. Гледаше го така, сякаш искаше да му направи трепанация на черепа, за да се докопа до цялата истина.

— И Хоакин Балагер ли?

Успя да издържи на погледа му само за секунди. Затвори очи, искаше да заспи. Или да умре, нямаше значение. Чу още два-три пъти въпроса: „Балагер ли? И Балагер ли?“. Нито отвърна, нито отвори очи. Не го направи и когато силно парене в месестата част на дясното ухо го накара да се сгърчи от болка. Полковникът беше угасил цигарата си и сега я мачкаше и сплескваше в ушната мида. Не извика, нито помръдна. Превърна се в пепелник за шефа на *SIM*, Педро Ливио, такъв беше краят ти. Какво пък, мамка му. Нали Козела е мъртъв. Да заспи. Да умре. От дълбоката дупка, в която пропадна, продължаваше да чува Абес Гарсия: „Набожен тип като него сигурно е въртял конспирации със свещениците. Това е заговор на епископите, сдушили се с гринговците“. После настъпи дълго мълчание, нарушавано от някакъв шепот и от време на време — от плахите молби на доктор Дамирон Рикарт: ако не се намесят, пациентът щял да умре. „Но нали точно това искам, да умра“, мислеше си Педро Ливио.

Тичане, бързи стъпки, блъскане на врата. Стаята се бе изпълнила пак с хора и сред новодошлите беше отново полковник Фигероа Карион.

— Намерихме зъбен мост на шосето, близо до шевролета на Негово превъзходителство. Зъболекарят му — доктор Фернандо Камино Сертеро — го проверява. Лично го събудих. След половин час ще ни даде заключението си. На пръв поглед му приличал на моста на Шефа.

Гласът му звучеше злокобно. Мълчанието, с което го слушаха останалите — също.

— Нищо друго ли не открихте? — Абес Гарсия говореше, едва сдържайки гнева си.

— Един автоматичен пистолет, четирийсет и пети калибър — отвърна Фигероа Карион. — Трябват ни няколко часа, за да проверим регистрационния номер. Има и една изоставена кола на около двеста метра от атентата. Едно мъркюри.

Педро Ливио си каза, че Салвадор е бил прав, като се скара на Фифи Пасториса, че е изоставил колата му на шосето. Щяха да открият собственика и не след дълго разни *calies* щяха да гасят фасове по лицето на Турко.

— Издаде ли още някого?

— Ни повече, ни по-малко — Балагер — изсъска Абес Гарсия. — Даваш ли си сметка? Шефът на въоръжените сили и президентът на републиката. Спомена за някаква гражданско-военна хунта, в която щели да включат Балагер за успокоение на ОАД.

Полковник Фигероа Карион изпусна отново „Мамка му!“:

— Това е някаква уговорка, за да ни заблудят. Да намесят важни имена и да компрометират всички.

— Може и така да е, ще видим — отвърна полковник Абес Гарсия. — Едно е сигурно. Замесени са много хора, предатели от висок ранг. И, разбира се, свещениците. Трябва да измъкнем епископ Райли от колежа „Санто Доминго“. Доброволно или насила.

— В „Куарента“ ли ще го затворим?

— Първо там ще го потърсят, щом разберат. По-добре в „Сан Исидро“. Но чакай, деликатно е, трябва да го съгласуваме с братята на Шефа. Ако има изобщо някой, който не може да е замесен в заговора, това е генерал Вирхилио Гарсия Трухильо. Върви да го информираш лично.

Педро Ливио дочу как стъпките на полковник Фигероа Карион се отдалечават. Само с шефа на *SIM* ли беше останал? Щеше ли да гаси

още цигари по него? Но не за това се измъчваше сега. А защото разбра, че макар и да убиха Шефа, нещата не бяха тръгнали така, както ги планираха. Защо Пупо не вземаше властта с войниците си? Как така Абес Гарсия даваше Заповеди на своите *calies* да арестуват епископ Райли? Тоя кръвожаден изрод още ли командваше? Беше все така над него, не го виждаше, но още усещаше тежкия му дъх в носа и устата си.

— Още малко имена и те оставям на мира — чу го да казва.

— Нито ви чува, нито ви вижда, полковник — рече плахо доктор Дамирон Рикарт. — Изпадна в кома.

— Оперирайте го тогава — отвърна Абес Гарсия. — Искам го жив, чувате ли. Вашият живот за живота на тоя тип.

— От мен не можете да изтръгнете толкова — чу Педро Ливио да казва лекарят с въздишка. — Имам само един живот, полковник.

[1] Жълто-бял хигроскопичен прах, който, разтворен, се инжектира интравенозно като анестетик и хипнотик. — Б.пр. ↑

16.

— Мануел Алфонсо ли? — Леля Аделина слага ръка зад ухото си, сякаш не е чула, но Урания знае, че старицата има отличен слух и се преструва, за да се съвземе от изненадата. Лусинда и Манолита също я гледат с широко отворени очи. Само Марианита изглежда спокойна.

— Да, той, Мануел Алфонсо — повтаря Урания. — Като името на испанския завоевател. Познаваше ли го, лельо?

— Виждала съм го понякога — признава старицата, заинтригувана и засегната. — Какво общо има той с тежките думи, които каза за Агустин?

— Беше *плейбойт*, дето намираше жени на Трухильо — напомня Манолита. — Нали, мамо?

„Плейбой, плейбой“, пропищява Самсон. Но този път само върлинещата ѝ племенница се разсмява.

— Чудесно момче, красавец — казва Урания. — Преди да се разболе от рак.

Това беше най-красивият доминикански младеж от нейното поколение, но за няколко седмици или месеци, през които Агустин Кабрал не беше го виждал, от този елегантен полубог с външност, която караше момичетата да се обръщат след него, бе останала само една сянка. Сенаторът не можеше да повярва на очите си. Беше отслабнал поне с десет-петнайсет килограма; мършав, изпит, с дълбоки сенки под очите, доскоро самодоволно усмихнати — с поглед на бонвиван и усмивка на победител, — в които сега нямаше живот. Той беше чул за малкия тумор под езика му, открит случайно от зъболекаря, когато Мануел, все още посланик във Вашингтон, отишъл на годишния профилактичен преглед. Разправяха, че новината така потресла Трухильо, сякаш е станало с някого от синовете му, и че не се откъсвал от телефона, докато го оперирали в клиниката „Майо“ в Съединените щати.

— Хиляди извинения, че те безпокоя веднага след пристигането ти, Мануел — изправи се Кабрал, щом го видя да влиза в малката стая, където го чакаше.

— Скъпи Агустин, колко се радвам. — Мануел Алфонсо го прегърна. — Разбираш ли ме? Трябваше да ми изрежат част от езика. Но с малко терапия пак ще говоря нормално. Сега разбираш ли ме?

— Разбирам те чудесно, Мануел. Нищо странно не долавям в гласа ти, уверявам те.

Не беше вярно. Посланикът говореше така, сякаш дъвче камъчета, сякаш езикът му е вързан или е пелтек. По гримасите на лицето му личеше какво усилие му коства всяко изречение.

— Сядай, Агустин. Едно кафе? Или чашка алкохол?

— Нищо, благодаря. Няма да ти отнема много време. Извинявай още веднъж, че те притеснявам, докато се съвземаш от операцията. В много трудно положение съм, Мануел.

Млъкна, смутен. Мануел Алфонсо сложи приятелски ръка на коляното му.

— Представям си, Умник. Малък народ, голям ад: слуховете стигнаха и до мен, в Съединените щати. Че си отстранен от Председателството на Сената и че се извършва проверка на управлението ти в министерството.

И годините бяха натежали заедно с болестта и страданието върху плещите на този доминикански Аполон, чието лице с идеални снежнобели зъби бе заинтригувало генералисимус Трухильо при първото му официално посещение в Съединените щати, в резултат на което съдбата на Мануел Алфонсо претърпя пълен обрат — като на Снежанка, докосната от вълшебната пръчица. Но беше все така елегантен мъж, облечен като манекен, какъвто е бил на младини, като доминикански емигрант в Ню Йорк: велурени мокасини, кремав кадифен панталон, риза от италианска коприна и кокетно шалче на врата. На малкия му пръст блестеше златен пръстен. Беше грижливо избърснат, парфюмиран и сресан.

— Колко съм ти благодарен, че ме прие, Мануел. — Агустин Кабрал си възвърна самочувствието: винаги беше презирал хората, които се само съжालяват. — Ти си единственият. Като че ли съм чумав. Никой не иска да ме приеме.

— Аз не забравям услугите, които са ми направени, Агустин. Винаги си бил великодушен с мен, поддържал си всичките ми кандидатури в Конгреса, правил си ми хиляди услуги. Ще направя каквото мога. Какви са обвиненията срещу теб?

— Не знам, Мануел. Ако знаех, щях да се защитя. Но никой досега не ми казва каква грешка съм допуснал.

— Да, така е, видехме ли го, сърцата ни се разтуптяваха — признава нервно леля Аделина. — Но какво общо може да има той с онова, което каза за Агустин?

Гърлото на Урания е пресъхнало и тя отпива малко вода. Защо продължаваш да говориш за това? За какво?

— Защото Мануел Алфонсо беше единственият от всички приятели на татко, който се опита да му помогне. Значи не знаеше. Нито вие, братовчедки.

Трите я гледат, сякаш нещо не ѝ е наред.

— Ами не, не го знаех — мърмори леля Аделина. — Опитал се е да му помогне, когато изпадна в немилост? Сигурна ли си?

— Толкова съм сигурна, колкото и че татко не ви е казал, нито на теб, нито на чичо Анибал, за нещата, които Мануел Алфонсо направи, за да го измъкне от положението.

Млъква, защото в трапезарията влиза слугинята хайтянка. Тя пита на своя плах и напевен испански дали имат още нужда от нея, или може да отиде да спи. Лусинда я отпраща с ръка: просто си върви.

— Кой е този Мануел Алфонсо, лельо Урания? — пита с тънкото си гласче Марианита.

— Важна личност, скъпа. Представителен и от много добро семейство. Отишъл в Ню Йорк да си търси късмета и станал манекен на луксозни модисти и магазини, появил се на билбордовете по улиците с отворена уста за реклама на „Колгейт“ — пастата, която освежава, почиства и придава блясък на зъбите. При едно от пътуванията си до Съединените щати Трухильо разбрал, че красавецът от афишите е някакъв млад доминиканец. Заповядал да го повикат и го осиновил. Направил от него важна личност. Взел го за преводач, защото говорел перфектно английски; за съветник по протокола и етикета, защото бил елегантен професионалист; и за най-важната длъжност — да избира костюмите, вратовръзките, обувките, чорапите и нюйоркските шивачи, които го обличали. Грижел се да бъде винаги в

крак с последния вик на мъжката мода. Помагал му и да скицира дизайна на униформите си — хобито на Шефа.

— И най-вече му избирал жените — прекъсва я Манолита. — Нали, мамо?

— Какво общо има всичко това с моя брат? — размахва тя гневно юмручето си.

— Жените са най-малкото — продължава да обяснява на племенницата си Урания. — Трухильо не давал пет пари за тях, защото всички били негови. Но от костюмите и аксесоарите се интересува твърде много. Мануел Алфонсо го карал да се чувства изискан, изтънчен, елегантен. Като Петроний от *Quo Vadis?*, когото цитирал винаги.

— Не съм се виждал още с Шефа, Агустин. Имам аудиенция този следобед в дома му, в имението „Радамес“. Ще проверя, обещавам ти.

Беше го оставил да говори, без да го прекъсва, като само кимаше и го изчакваше, когато сенаторът изпадаше в отчаяние и от обида или от мъка гласът му секваше. Разказа му какво ставаше, какво беше казал, направил и мислил, откакто преди десет дни в „Обществен форум“ се появи първото писмо. Изля душата си пред този деликатен човек, първия, който проявяваше съчувствие към него от онзи злокобен ден; разказа му интимни подробности от живота си, посветен от двайсетгодишен в служба на най-важния човек в доминиканската история. Справедливо ли беше Шефа да не пожелае да изслуша човека, който от трийсет години живееше за него и чрез него? Беше готов да признае грешките си, ако беше допуснал такива. Да си направи равносметка. Да плати за пропуските си, ако имаше такива. Но нека Шефа му предостави поне пет минути. Мануел Алфонсо отново го потупа по коляното. Къщата му в новия квартал Аройо Ондо беше огромна, заобиколена от парк, обзаведена и украсена с изискан вкус. Безпогрешен в уменията си да долавя скритите заложби у хората — способност, която винаги бе поразявала Агустин Кабрал, — Шефа бе преценил добре бившия модел. Благодарение на любезността и дарбата си да се харесва на хората Мануел Алфонсо умееше да се движи съвсем непринудено в дипломатическия свят и да трупа облаги за режима. Беше го правил при всички свои мисии — и най-вече при последната, във Вашингтон, през най-трудния период, когато от галеник на американските правителства Трухильо се превърна в

пречка и бе атакуван от пресата и от много парламентаристи. Посланикът докосна с ръка лицето си с болезнена гримаса.

— От време на време ме срязва — извини се той. — Минава ми веднага. Надявам се, че хирургът ми е казал истината. Че са открили рака много навреме. Деветдесет на сто гаранция за оздравяване. Защо ще ме лъже? Гринговците са доста откровени, не са деликатни като нас, не подслаждат горчивия хап.

Млъква, защото изтерзаното му лице се сгърчва отново. Съвзема се веднага, става сериозен, задълбочен:

— Знам как се чувстваш, Умник, знам какво става. Случвало ми се е един-два пъти през двайсет и няколкото години приятелство с Шефа. Не се е стигало до тези крайности, но имаше едно дистанциране от негова страна, някаква студенина, която не можех да си обясня. Спомням си безпокойството, самотата, която изпитах, усещането, че съм се изгубил. Но всичко се изясни и Шефа отново ме удостои с доверието си. Сигурно е интрига, скроена от някой завистник, който не може да ти прости, че си способен човек, Агустин. Но ти знаеш, че Шефа е справедлив. Ще поговоря с него следобед, имаш думата ми.

Кабрал се изправи, беше трогнат. В Доминиканската република все още имаше почтени хора.

— Ще бъда цял ден вкъщи, Мануел — каза той, стискайки силно ръката му. — Не забравяй да му споменеш, че съм готов на всичко, за да си върна доверието му.

— Мислех за него като за холивудски артист, като за Тайрън Пауър или Ерол Флин — продължава Урания. — Останах много разочарована, когато го видях онази вечер. Не беше същият човек. Бяха му изрязали половината гърло. Приличаше на всичко друго, но не и на донжуан.

Лея й Аделина, братовчедките и племенницата й я слушат, смълчани, и се споглеждат. Дори папагалът Самсон сякаш се е заслушал, защото от известно време не я прекъсва с кръсъците си.

— Ти Урания ли си? Дъщеричката на Агустин? Какво голямо и хубаво девойче. Познавам те от бебе. Ела тук, дай да те целуна.

— Говореше, мляскайки, приличаше на слабоумен. Беше много ласкав с мен. А аз не можех да повярвам, че тази човешка отрепка е Мануел Алфонсо.

— Трябва да говоря с татко ти — каза той и пристъпи навътре. — Но колко красива си станала. Много сърца ще разбиеш. Тук ли е Агустин? Хайде, повикай го.

— Беше говорил с Трухильо и от имението „Радамес“ идваше вкъщи да каже какво е направил. Татко не можеше да повярва. „Единственият, който не ми обърна гръб, единственият, който ми подаде ръка“, повтаряше.

— Да не си сънувала това за Мануел Алфонсо? — възкликва леля Аделина, объркана. — Агустин щеше да изтича веднага да ни каже, на мен и на Анибал.

— Остави я да говори, не я прекъсвай така, мамо — обажда се Манолита.

— Тази вечер дадох обет на Светата Дева от Алтаграсия, ако помогне на татко да се оправи. Сещате ли се какво?

— Да отидеш в манастир ли? — смее се братовчедка й Лусинда.

— Да остана цял живот непорочна — засмива се Урания.

Братовчедките и племенницата й силно се смеят, макар и насила, криейки неудобството си. Леля Аделина остава сериозна, без да откъсва поглед от нея и са прикрива нетърпението си: какво стана, Урания, какво стана?

— Колко голямо и хубаво е станало това момиченце — повтаря Мануел Алфонсо и се отпуска във фотьойла срещу Агустин Кабрал. — Напомня ми за майка й. Същите тъжни очи и слабичкото грациозно тяло на жена ти, Умник.

Той му благодари с усмивка. Поканил е посланика в кабинета си, вместо да го приеме в малкия салон, за да не ги чуват дъщеря му и прислугата. Отново му благодари, че си е направил труда да дойде, вместо да му позвъни. Сенаторът говори припряно, сякаш с всяка дума сърцето му ще изскочи. Успял ли е да говори с Шефа?

— Разбира се, Агустин. Обещах ти и го направих. Близко час говорихме за теб. Няма да е лесно. Но не трябва да губиш надежда. Това е най-важното.

Беше облечен в идеално ушит тъмен костюм, с бяла риза с колосана яка и синя вратовръзка на бели шарки, забодена с перла. Върхът на бяла копринена кърпичка се подаваше от малкото джобче на сакото му и като повдигна крачолите на панталона си, за да не се

измачкат, когато седна, се показаха, без нито една гънчица, сините му чорапи. Обувките му блестяха.

— Много е огорчен от теб, Умник. — Изглежда, раната го наболяваше, защото от време на време присвиваше някак странно устни и Агустин Кабрал чуваше тракането на зъбите му. — Не е нещо конкретно, а много неща, натрупали се през последните месеци. Шефа е много проницателен. Нищо не му убягва, долавя и най-малките промени у хората. Казва, че откакто започнала тази криза с Пасторското писмо, с проблемите с ОАД, раздухвани от маймуна Бетанкур и плъха Муньос Марин, постепенно си охладнял. Че не си бил така всеотдаен, както очаквал.

Сенаторът кимаше: щом Шефа е забелязал, значи сигурно е вярно. Нищо умишлено, разбира се, и още по-малко да е накърнило някак възхищението и верността му към него. Станало е несъзнателно, от преумора, от ужасното напрежение през последната година заради глобалния заговор срещу Трухильо на комунистите и Фидел Кастро, на свещениците, на Вашингтон и Държавния департамент, на Фигерес, Муньос Марин и Бетанкур, заради икономическите санкции и поразите на емигрантите. Да, да, възможно е, без да си дава сметка, да не е бил така отдаден на работата си, на Партията и на Конгреса.

— Шефа не признава никакво отпускане и слабост, Агустин. Исква всички да сме като него. Неуморни, като скали, от желязо. Нали знаеш.

— И е прав. — Агустин Кабрал удари по малкото си писалище. — Точно защото е такъв, създаде тази страна. Неуморно на коня, Мануел, както каза и в кампанията през 1940 година. Има право да изисква да се равняваме по него. Разочаровал съм го, без да искам. Може би защото не успях да накарам епископите да го провъзгласят за Благодетел на Църквата? Той искаше това удовлетворение след злонамереното Пасторско писмо. А аз участвах, заедно с Балагер и Паино Пичардо, в комисията. Смяташ ли, че е заради този провал?

Посланикът не се съгласи, клатейки глава:

— Той е много чувствителен. Дори и да е огорчен от това, не би ми го казал. Може да е една от причините. Трябва да го разберем. От трийсет и една години го предават все хора, на които най-много е помагал. Как да не е мнителен човекът, на когото най-добрите приятели са забивали нож в гърба?

— Спомням си парфюма му — казва Урания след кратка пауза. — Оттогава, истина ви казвам, всеки път, когато се доближа до мъж със силен парфюм, сякаш виждам пак Мануел Алфонсо. И чувам пак ломотенето му, което чух на два пъти, когато имах честта да се радвам на приятната му компания.

Тя мачка с дясната си ръка покривката на масата. Леля й, братовчедките и племенницата, объркани от враждебността и сарказма й, стоят смутени, като на тръни.

— Ако тази история те разстройва, не говори, братовчедке — намеква й Манолита.

— Разстройва ме, повдига ми се от нея — отвърща Урания. — Изпълва ме с омраза и отвращение. Никога с никого не съм говорила за това. Може да се почувствам по-добре, ако сложа край веднъж завинаги. И най-добре да го направя пред семейството.

— Как мислиш, Мануел? Шефа ще ми даде ли още една възможност?

— Защо не пийнем по едно уиски, Умник — възкликва посланикът, избягвайки отговора. Вдига ръце, за да спре възражението му. — Знам, че не бива, че ми забраняват да пия. Но има ли смисъл да живееш, ако се лишаваш от хубавите неща? А марковото уиски е едно от тях.

— Извинявай, не ти предложих нищо досега. Разбира се, и аз ще пийна с теб. Да слезем в хола. Уранита сигурно си е легнала вече.

Но тя още не е в леглото. Току-що е вечеряла и става, щом ги вижда да слизат по стълбата.

— Беше хлапе, когато те видях последния път — хвали я Мануел Алфонсо и й се усмихва. — А сега си много красива госпожица. Сигурно изобщо не си забелязал разликата, Агустин.

— До утре, татко. — Урания целува баща си. Понечва да подаде ръка на госта, но той й поднася бузата си. Тя го целува едва-едва и се изчервява. — Лека нощ, господине.

— Казвай ми чичо Мануел — целува я той по челото.

Кабрал прави знак на иконома и на прислужницата, че могат да се оттеглят, и сам донася бутилката уиски, чашите и кофичката с лед. Налива по малко на приятеля си и на себе си, също с лед.

— Наздраве, Мануел.

— Наздраве, Агустин.

Посланикът отпива с удоволствие и притваря очи. „О, колко приятно“, възкликва. Но трудно преглъща течността и лицето му се сгърчва от болка.

— Никога не съм бил пияница, не съм губил контрол — казва. — Истината е, че винаги съм знаел как да се радвам на живота. Дори когато не знаех дали ще има какво да ям утре, умеех да се наслаждавам максимално на най-малките неща: глътка добро питие, хубав тютюн, някой пейзаж, вкусно ядене, жена с кръшна талия.

Смее се с лека тъга и Кабрал му приглася неохотно. Как да го върне към единственото нещо, което го интересува? От учтивост овладява нетърпението си. От доста дни не е пил изобщо и няколкото глътки го замайват. Въпреки това, след като налива отново в чашата на Мануел Алфонсо, сипва и в своята.

— Никой не би могъл да каже, че някога си имал проблеми с парите, Мануел — опитва се да го ласкае. — Помня те все елегантен, блестящ, щедър, как плащаш всички сметки.

Бившият модел разклаща чашата и кима със задоволство. Светлината от абажура пада точно върху лицето му и едва сега Кабрал забелязва виещия се по шията му белег. Тежко е за човек, който се гордее толкова с лицето и тялото си, да го накълцат така.

— Знам какво е да гладуваш, Умник. Като млад, в Ню Йорк, се е случвало да спя по улиците, като *tramp*^[1]. Дни наред съм ял само някакви макарони или хляб. Кой знае какво щеше да стане с мен, ако не беше Трухильо. Макар винаги да съм се харесвал на жените, не можах да се превърна в *жиголо* — като нашия Порфирио Рубираса. Сигурно щях да свърша като мръсен скитник в Бауъри^[2].

Изпива наведнъж това, което е останало в чашата. Сенаторът я пълни отново.

— На него дължа всичко, което имам и което успях да стана. — Заглежда се в кубчетата лед с наведена глава. — Движил съм се сред министри и президенти на най-великите страни, бях канен в Белия дом, играл съм покер с президента Труман, ходех на партитата на семейство Рокфелер. Извадиха ми тумора в клиниката „Майо“, най-добрата в света, при най-добрия хирург на Съединените щати. И кой плати операцията? Шефа, разбира се. Виждаш ли, Агустин? Дължа всичко на Трухильо, тази страна — също.

Агустин Кабрал съжали за всички случаи, когато в интимната атмосфера на кълбур клуба, в Конгреса или в някоя отдалечена ферма, сред кръг от близки приятели (които смяташе за близки), се беше смял на вицовете за бившето „лице на *Колгейт*“, което дължеше твърде високите си дипломатически постове — както и този на съветник на Трухильо — на сапуните, талковете и парфюмите, които поръчваше за Негово превъзходителство, и на добрия вкус, с който избираше вратовръзките, костюмите, ризите, пижамите и обувките, които Шефа носеше.

— И аз му дължа всичко, което съм постигнал и съм, Мануел — подкрепи го той. — Разбирам те много добре. И затова съм готов на всичко, за да си върна приятелството му.

Мануел Алфонсо го погледна, изпъвайки врат. Известно време не каза нищо, но продължи да се взира в него, сякаш претегляше, милиметър по милиметър, тежестта на думите му.

— Да действаме тогава, Умник!

— Това беше вторият мъж, който ме ухажваше след Рамфис Трухильо — казва Урания. — Колко хубава съм била, колко съм приличала на мама, какви хубави очи съм имала. Вече бях ходила на разни купони с момчета, бях танцувала.

Към пет-шест пъти. Но никой никога не ми беше говорил така. Защото ухажването на Рамфис на панаира беше като към малко момиченце. Но първият, който флиртуваше с мен като с госпожица, беше *чичо* Мануел Алфонсо.

Изрича това бързо, с едва сдържан гняв, и никоя от роднините ѝ не я пита нищо. Мълчанието в малката трапезария прилича на затишието, преди да затрепчат гръмотевиците на летните бури. Някъде далеч сирена пронизва нощта. Накокошинен, Самсон снова трескаво по дървената си пръчка.

— Приличаше ми на старец, ломотенето му ме размиваше, а белегът на шията му ме плашеше. — Урания кърши ръце. — Как можеше да флиртува с мен в такъв момент? Но по-късно си спомнях често за тия флиртове.

Отново млъква, омаломощена. Лусинда се обажда: „Това беше на четиринайсет години, нали?“ — което ѝ се струва тъпо. Братовчедка ѝ знае много добре, че са на едни години. Четиринайсетгодишна, каква коварна възраст. Не бяха вече момиченца, но не бяха още и госпожици.

— Преди три-четири месеца ми беше дошла за пръв път менструацията — промълвява. — Според мен по-рано.

— Току-що ми хрумна, хрумна ми, като влизах — казва посланикът и протяга ръка да си сипе уиски; налива и на стопанина. — Винаги съм бил такъв: първо Шефа, после аз. Но ти онемя, Агустин. Сгреших ли? Все едно нищо не съм казал, забрави. Аз вече забравих. Наздраве, Умник!

Сенатор Кабрал отпива голяма глътка. Уискито изгаря гърлото му, очите му са червени. Петел ли пееше по това време?

— Ами просто, просто... — повтаря и не знае какво да каже.

— Да го забравим. Надявам се, че не си се обидил, Умник. Забрави за това! Да го забравим!

Мануел Алфонсо се е изправил. Разхожда се сред вехтите мебели в малкото холче, подредено и чисто, но без следа от грижовната ръка на стопанка. Сенатор Кабрал се замисля — колко ли пъти е мислил за това през тези години?, — че е сгрешил, като е останал сам след смъртта на жена си. Трябваше да се ожени, да има още деца и може би това нещастие нямаше да му се случи. Защо не го направи? Заради Уранита ли, както казваше на всички? Не. А за да има повече време за Шефа, да му посвети дните и нощите си, да му покаже, че няма по-важно нещо от него в живота на Агустин Кабрал.

— Не съм се обидил. — Прави огромно усилие да изглежда спокоен. — Просто съм объркан. Не очаквах подобно нещо, Мануел.

— Мислиш я още за момиченце и не си усетил, че е станала малка женичка. — Мануел Алфонсо разклаща чашата си и кубчетата лед звънват. — Една красива девойка. Сигурно си горд, че имаш такава дъщеря.

— Разбира се. — И добавя ни в клин, ни в ръкав: — Винаги е била първа в класа.

— Знаеш ли какво, Умник? Аз не бих се поколебал нито за миг. И то не за да си възвърна доверието му, не за да му докажа, че съм способен на всякаква жертва за него. А просто защото нищо не би ме удовлетворило, не би ме зарадвало повече от това Шефа да ощастливи моята дъщеря и тя да му достави удоволствие. Не преувеличавам, Агустин. Трухильо е една от големите аномалии в историята. Като Карл Велики, Наполеон, Боливар, от такъв ранг. Природни феномени, оръдия на Бога, създатели на нации. Той е един от тях, Умник.

Щастливци сме, че сме до него, че сме свидетели на делата му, че му сътрудничим. Това е безценно.

Изпи на един дъх чашата си и Агустин Кабрал поднесе своята към устата си, но едва накваси устни. Въпреки че главата му не се въртеше вече, сега стомахът му се разбърка. Всеки момент можеше да повърне.

— Тя е още дете — промълви той.

— Още по-добре тогава! — възкликна посланикът. — Шефа ще оцени още повече жеста ти. Ще разбере, че е сгрешил, че те е осъдил прибързано, бил е твърде мнителен или се е подвел по приказките на враговете ти. Не мисли само за себе си, Агустин. Не бъди егоист. Помисли за момиченцето си. Какво ще стане с нея, ако изгубиш всичко и попаднеш в затвора с обвинението за злоупотреби и лично облагодетелстване?

— Смяташ ли, че не съм мислил за това, Мануел?

Посланикът сви рамене.

— Хрумна ми, като видях колко хубава е станала — повтори. — Шефа цени красотата. Ако му кажа: „В знак на обичта и верността си към теб Умника иска да ти предложи хубавата си дъщеря, която е още малка госпожица“, няма да откаже. Познавам го. Той е кавалер, със страшно чувство за чест. Сърцето му ще трепне. Ще те извика. Ще ти върне това, което са ти отнели. Уранита ще има сигурно бъдеще. Помисли за нея, Агустин, отърси се от отживелите предразсъдъци. Не бъди егоист.

Взе отново бутилката и наля уиски на тънка струйка в своята и в чашата на Кабрал. Пусна кубчетата лед с ръка в двете чаши.

— Сега ми хрумна, като видях колко хубава е станала — повтори за четвърти, за пети път. Гърлото ли го болеше, подлудяваше ли го? Въртеше си главата и докосваше белега с върха на пръстите си. — Ако това те притеснява, нищо не съм казал.

— Каза, че е долен злодей — избухва внезапно леля Аделина. — Това каза за баща си, който е жив мъртвец и чака края си. За брат ми, за човека, когото съм обичала и уважавала най-много. Няма да излезеш от тази къща, докато не ми обясниш защо го обиждаш така, Урания.

— Казах, че е долен злодей, защото няма по-силни думи — обяснява Урания бавно. — Ако имаше, щях да ги кажа. Сигурно си е

имал причини. Смекчаващи вината обстоятелства, съображения. Но аз не съм му простила и няма да му простя.

— И защо го издържаш, щом го мразиш толкова? — Старицата трепери от възмущение, пребледняла е, сякаш ще припадне. — Защо плащаш за болногледачката, за храната? Остави го да умре тогава.

— Предпочитам да живее така, като жив мъртвец, и да страда — говори много спокойно, със сведени очи. — Затова му помагам, лельо.

— Но... но какво ти е сторил, че го мразиш така, че говориш такива ужасни неща? — Лусиндита разтваря ръце и не може да повярва на това, което току-що е чула. — Боже господи!

— Ще ти кажа нещо, което ще те изненада, Умник — възкликва Мануел Алфонсо драматично. — Като видя някоя красавица, някоя истинска жена, от онези, от които свят ти се завива, аз не мисля за себе си. Мисля за Шефа. Да, за него.

Дали ще иска да я вземе в обятията си, да я люби? На никого не съм го казвал. Дори на Шефа. Но той го знае. Че за мен винаги е бил на първо място, дори в това. Макар да си падам много по жените, Агустин. И не мисли, че съм правил жертви и съм му отстъпвал най-красивите жени, за да се подмазвам, да извличам изгоди и постове. Така смятат отрепките, прасетата. Знаеш ли защо го правя? От обич, от състрадание, от жалост. Ти би го разбрал, Умник. Ние с теб знаем какъв е животът му. Работа от зори до полунощ по седем дни в седмицата, дванайсет месеца в годината. Без никаква почивка. Посветен на важните и на маловажните неща. Вземайки всеки момент решения на живот и смърт, от които зависят три милиона доминиканци. За да ни вкара в ХХ век. Като трябва и да се пази от обидените, от посредствените, от неблагодарните жалки нещастници. Нима такъв човек не заслужава да си отдъхне от време на време? Да се наслади за минути с някоя жена? Една от малкото радости в живота му, Агустин. Затова се чувствам горд, че съм това, което разни влечуги наричат „сводника на Шефа“. Пия в негова чест, Умник!

Вдигна чашата без уиски до устните си и пусна кубче лед в устата си. Остана известно време безмълвен, смучейки леда, съсредоточен, изтощен от този монолог. Кабрал го наблюдаваше също безмълвно, галейки чашата си с уиски.

— Бутилката свърши и нямам друга — извини се той. — Вземи моето, не мога да пия повече.

Като кимна, посланикът му подаде чашата си и сенатор Кабрал му отсипа останалото в неговата чаша уиски.

— Развълнуван съм от това, което казваш, Мануел — промълви той. — Но не съм учуден. Всичко, което ти изпитваш към него, това възхищение, тази благодарност, съм изпитвал винаги и аз към Шефа. Затуй ме боли толкова от това положение.

Посланикът сложи ръка на рамото му.

— Ще се оправи, Умник. Ще говоря с него. Знам как да представя нещата. Ще му обясня. Няма да му казвам, че идеята е моя, а твоя. Идея на Агустин Кабрал. Един абсолютно верен човек — дори в нещастията, в унижението. Нали познаваш Шефа. Обича жестовете. Може да е на години и здравето му да не е идеално, но никога не се отказва от предизвикателствата на любовта. Ще уредя всичко съвсем дискретно. Не се тревожи. И щом си върнеш позициите, онези, които ти обърнаха гръб, много скоро ще се редят на опашка пред тази врата. А сега трябва да вървя. Благодаря за уискито. Вкъщи не ми дават да пия нито капка алкохол. Колко хубаво беше да усетя в клетото си гърло този леко парещ и леко нагарчащ гъдел. Довиждане, Умник. Не се тревожи повече. Остави всичко на мен. А ти по-добре подготви Уранита. Без да влизаш в подробности. Няма нужда. Шефа ще се заеме с това. Не можеш да си представиш колко деликатен, нежен и обаятелен е в такива случаи. Ще я направи щастлива, ще я възнагради, ще осигури бъдещето ѝ. Винаги го е правил. Още повече за едно толкова сладко и красиво създание.

Отиде до вратата, залитайки, и като я бутна леко след себе си, напусна къщата. От дивана в хола, където седеше все още с празната чаша в ръце, Агустин Кабрал чу мотора на потеглящата кола. Изпитваше умора, беше безкрайно отмалял. Сякаш никога нямаше да събере сили и да се изправи на крака, да се качи по стълбите, да се съблече, да отиде в банята, да си измие зъбите, да легне и да загаси лампата.

— Опитваш се да кажеш, че Мануел Алфонсо е предложил на баща ти да... да... — Леля Аделина не може да довърши, задушана се от гняв, не намира думите, с които да смекчи, да изрази по-приемливо това, което иска да каже. За да завърши все пак някак, размахва юмрук към папагала Самсон, който дори не е отворил човка: — Млъквай, мръсно животно!

— Не се опитвам. Казвам ти какво стана — отвърща Урания. — Ако не искаш да слушаш, ще млъкна и ще си вървя.

Леля Аделина отваря уста, но не успява да каже нищо.

Но и Урания не знаеше подробностите от разговора между Мануел Алфонсо и баща ѝ в онази нощ, когато за пръв път в живота си сенаторът не отиде да си легне. Остана да спи в хола с дрехите, с празните чаши и бутилката от уиски в краката му. Гледката, която тя завари на следващата сутрин, като слезе да закуси, преди да отиде на училище, я потресе. Баща ѝ не беше пияница, напротив, винаги критикуваше пияниците и гуляйджиите. Беше се напил от отчаяние, защото го гонеха, преследваха и подлагаха на проверки, бяха го отстранили и бяха замразили банковите му сметки за нещо, което не беше извършил. Проплака и прегърна баща си, отпуснат във фотьойла в хола. Когато той отвори очи и я видя до себе си, разплакана, я разцелува: „Не плачи, миличко. Ще се оправим, ще видиш, няма да се оставим да ни унищожат“. Надигна се, оправя дрехите си и остана с дъщеря си на закуската. Докато я галеше по косата и ѝ казваше да не споменава нищо в колежа, я гледаше някак странно.

— Сигурно се е колебаел, лутал се е — предполага Урания. — Може да е мислил да емигрира. Но не можеше да влезе в никое посолство. Вече нямаше легации на латиноамериканските страни заради санкциите. А и военните *calies* се въртяха, пазеха край вратите на онези, които бяха останали. Сигурно денят му е бил ужасен, борел се е със скрупулите си. Същия следобед, когато се върнах от колежа, вече беше взел решение.

Леля Аделина не възразява. Само я гледа от дъното на хлътналите си очни кухини с укор, примесен със страх, но и с недоверие, което — въпреки усилията ѝ — постепенно изчезва. Манолита навива на пръст и развива кичур коса. Лусинда и Марианита стоят като истукани.

Беше се изкъпал и облякъл безупречно, както винаги, у него нямаше и следа от кошмарната нощ. Но не беше ял нищо, лицето му бе мъртвешки бледо, със сенки под очите, проблясващи плахо и издаващи съмненията и терзанията му.

Влязоха в стаята, Урания захвърли със замах учебниците си на малкото писалище и седна в края на леглото („с със синя покривка,

изпъстрена с животните от Уолт Дисни“), а баща ѝ застава, облакът ил се на прозореца.

— Ти си ми най-скъпото нещо на този свят — усмихна ѝ се той. — Най-хубавото, което имам. Откакто умря майка ти, само ти ми остана в живота. Знаеш ли това, миличка?

— Разбира се, татко — отвърна тя. — Пак ли е станало нещо ужасно? В затвора ли ще те пратят?

— Не, не — поклати глава той. — По-скоро има някаква възможност всичко да се уреди.

Направи пауза, трудно му беше да продължи. Устните и ръцете му трепереха. Тя го гледаше, изненадана. Ами тогава това е голяма новина. Имало възможност да престанат да го нападат по радиа и вестници? И пак да стане председател на Сената? Но щом е така, защо си така блед, тате, защо си така потиснат и тъжен?

— Защото искат от мен да направя една жертва, дъще — промълви той. — Но едно трябва да знаеш. Не бих сторил никога нищо, нищо, запомни добре с малката си главичка, което да не е за твое добро. Обещай ми, че никога няма да забравиш това, което ти казвам.

Урания започва да се дразни. За какво говореше той? Защо най-сетне не ѝ каже?

— Разбира се, тате — казва най-сетне някак уморено. — Но какво е станало, защо е това увъртане?

Баща ѝ се отпусна до нея на леглото, хвана я за раменете, привлече я към себе си и я целуна по косата.

— Ще има празненство и Генералисимусът те е поканил. — Седеше, притиснал устни до челото на момиченцето. — В къщата му в Сан Кристобал, в имението „Фундасион“.

Урания се отдръпна от него.

— Празник ли? И Трухильо ни кани? Но, тате, значи всичко се е оправило. Нали?

Сенатор Кабрал сви рамене.

— Не знам, Уранита. Шефа е непредсказуем. Невинаги е лесно да отгатнеш намеренията му. Не ни кани двамата. А само теб.

— Мен ли?

— Мануел Алфонсо ще те заведе. И после ще те доведе. Не знам защо кани теб, а мен не. Сигурно е нещо като първи жест, като начин

да ми подсказе, че не всичко е загубено. Така поне смята Мануел.

— Колко зле се чувстваше — казва Урания, като забелязва, че свела глава, леля Аделина не я стрелка вече укорително с онзи поглед, изгубила е всичката си увереност. — Объркваше се, противоречеше си. Трепереше от страх да не би да не повярвам на лъжите му.

— И Мануел Алфонсо може да го е лъгал... — започва леля Аделина, но думите ѝ секват. Прави жест на дълбоко съжаление с ръце и с глава, сякаш се извинява.

— Ако не искаш, няма да отидеш, Уранита. — Агустин Кабрал търка ръце, сякаш в този горещ следобед, вече привечер, му е студено. — Ще позвъня още сега на Мануел Алфонсо и ще му кажа, че не се чувстваш добре, да те извини пред Шефа. Изобщо не си длъжна, дъще.

— Не знам, тате — колебае се тя, смутена. — Струва ми се, доста странно. Защо ще кани само мен? Какво ще правя аз там, на някакво празненство на възрастни хора? Или са поканени и други момичета на моята възраст?

Малката адамова ябълка се движи нагоре-надолу по отънялата шия на сенатор Кабрал. Погледът му отбягва този на Урания.

— Щом кани теб, значи сигурно ще има и други младежи — промърморва. — Сигурно вече не те смята за дете, а за госпожица.

— Но той не ме познава, виждал ме е само отдалеч, сред много хора. Как ще си спомня, тате?

— Сигурно са му говорили за теб, Уранита — измъква се баща ѝ. — Повтарям ти, изобщо не си длъжна да го правиш. Ако искаш, ще позвъня на Мануел Алфонсо да му кажа, че не се чувстваш добре.

— Ами, не знам, тате. Ако ти искаш, ще отида, ако не искаш, няма. На мен ми се иска само да ти помогна. Няма ли да се разсърди, ако откажа?

— Ти нищо ли не подозираше? — осмелява се да я попита Манолита.

Нищо не подозираше, Урания. Беше още дете, което освен всичко друго означаваше и че не си изкушена от някои неща, свързани със страстите, с инстинктите, с властта и с изстъпленията и вулгарността, до които могат да стигнат те в една страна, създадена от Трухильо. На нея, доста наблюдателна, всичко това ѝ се струваше твърде прибързано, разбира се. Къде се е чуло и видяло да се праща покана за празник в същия ден, без да се даде възможност на

поканената да се пригответи? Но тя беше и здраво, нормално дете — последният ден, в който щеше да си такава, Урания, — с жадни за света очи, и този празник в Сан Кристобал, в прочутото имение на Генералисимуса, където се отглеждаха всички коне и крави, които печелеха винаги конкурсите, не можеше изведнъж да не я въодушеви, да не предизвика любопитството ѝ; мислеше си как ще разказва после на приятелките си от „Санто Доминго“ и как ще ѝ завидват съученичките ѝ, които я огорчаваха така през последните дни, като ѝ подхвърляха ужасиите, дето се говореха по вестници и радиа за сенатор Агустин Кабрал. Защо да се бои от нещо, което баща ѝ ѝ позволяваше? И освен това си въобразяваше, че тази покана, както каза сенаторът, е първият знак за прошката, че е жест, който трябваше да покаже на баща ѝ, че голготата е свършила.

Нищо не подозираше. И като новоизлюпена малка женичка, каквато си беше, се притесни за най-банални неща. Какво да облека, тате? Кои обувки? Жалко, че било толкова късно, иначе можела да повика фризьорката, която я сресала и гримирала миналия месец, когато била малка придворна дама на Кралицата на Санто Доминго. Това беше единствената ѝ грижа от момента, в който, за да не обидят Шефа, двамата с баща ѝ решиха, че ще отиде на празника. Дон Мануел Алфонсо щеше да дойде да я вземе в осем вечерта. Не ѝ остана време за домашните за колежа.

— До колко часа си казал на господин Алфонсо, че мога да остана?

— Ами, докато хората започнат да си тръгват — отвърща сенатор Кабрал и кърши ръце. — Ако искаш да си тръгнеш по-рано, защото си уморена или каквото и да е, ще кажеш на Мануел и той ще те доведе веднага вкъщи.

[1] Скитник (англ.). — Б.пр. ↑

[2] Улица и квартал в Ню Йорк, известни с евтините си хотели, кръчмите и скитниците. — Б.пр. ↑

17.

Когато доктор Велес Сантана и Биенвенидо Гарсия, зетят на генерал Хуан Томас Диас, отведоха с камионетката Педро Ливио Седеньо в Международната клиника, неразделната тройка — Амадито, Антонио Имберт и Турко Естреля Садала — реши: нямаше смисъл да стоят и да чакат тук, докато генерал Диас, Луис Амиама и Антонио де ла Маса открият генерал Хосе Рене Роман. По-добре да намерят лекар за раните си, да сменят изцапаните си с кръв дрехи и да потърсят подслон, докато нещата се изяснят. При кой лекар, на когото имаха доверие, можеха да отидат по това време? Беше близо полунощ.

— Братовчед ми Мануел — каза Имберт. — Мануел Дуран Барерас. Живее наблизко и има кабинет до дома си. Може да му се вярва.

Тони беше мрачен, което изненада Амадито. В колата, с която Салвадор ги караше у доктор Дуран Барерас — градът беше стихнал и по улиците нямаше движение, новината още не беше се разнесла, — го запита:

— Защо гледаш така печално?

— Тая работа отиде по дяволите — отвърна Имберт глухо.

Турко и лейтенантът го погледнаха.

— Нормално ли ви се струва това, че Пупо Роман го няма никакъв? — добави той през зъби. — Само две обяснения може да има. Или са го разкрили и е задържан, или се е уплашил. И в двата случая сме загазили.

— Но нали убихме Трухильо, Тони! — насърчи го Амадито. — Той не може да възкръсне.

— Не мисли, че съжелявам — отвърна Имберт. — Всъщност никога не съм хранил илюзии за държавния преврат, за гражданско-военната хунта и тям подобни фантазии на Антонио де ла Маса. Винаги съм гледал на нас като на отряд самоубийци.

— Да го беше казал по-рано, братко — пошегува се Амадито. — Та да си напиша завещанието.

Турко ги остави при доктор Дуран Барерас и си отиде вкъщи; военните *calies* скоро щяха да открият колата му, изоставена на шосето, затова искаше да предупреди жена си и децата си и да си вземе някакви дрехи и пари. Доктор Дуран Барерас си беше легнал. Излезе по халат, протягайки се. Ченето му увисна, когато Имберт му обясни защо идват целите в кал и кръв и какво искат от него. Доста дълго ги гледаше, поразен, и голямото му мършаво брадясало лице се кривеше от изумление. Амадито виждаше как адамовата ябълка на лекаря се движи нагоре-надолу по шията му. От време на време той потриваше очи, сякаш се боеше, че вижда призраци. Най-сетне реагира:

— Първо трябва да се погрижа за вас. Да вървим в кабинета.

Най-зле беше Амадито. Един от куршумите бе пронизал глезена му, виждаха се входният и изходният отвор, парчета от строшени кости стърчаха от раната. Отокът бе обхванал стъпалото и част от глезена.

— Не разбирам как се държиш на крака с такова счупване — зачуди се лекарят, докато дезинфекцираше раната.

— Едва сега усещам, че ме боли — отвърна лейтенантът.

В еуфорията от случилото се почти не беше обърнал внимание на крака си. Но сега усещаше болка и парещо изтръпване чак до коляното. Лекарят го превърза, сложи му инжекция и му даде шишенце с хапчета, които трябваше да пие на четири часа.

— Има ли къде да отидеш? — запита го Имберт, докато го превързваха.

Амадито се сети веднага за леля си Мека. Тя беше една от единайсетте му бабини сестри, която го глезеше най-много от малък. Старицата живееше сама в дървената си къща, пълна със саксии с цветя, на булевард „Сан Мартин“, недалеч от парка Индепенденсия.

— Най-напред ще ни търсят у роднините — предупреди го Тони. — По-добре при някой приятел, на когото имаш доверие.

— Всичките ми приятели са военни, братко, железни трухилисти.

Виждаше колко притеснен и отчаян е Имберт и не разбираше защо. Пупо Роман щеше да се появи и да пусне в ход плана, сигурен беше. И във всички случаи, след смъртта на Трухильо режимът щеше да се срути като замък от картон.

— Мисля, че мога да ти помогна, момче — намеси се доктор Дуран Барерас. — Монтъорът, който ми оправя камионетката, има фермичка и иска да я даде под наем. При разширението на Осама. Да говоря ли с него?

Той го направи и всичко стана изненадващо лесно. Монтъорът се казваше Антонио Санчес (Тоньо) и макар да беше толкова късно, дойде веднага щом лекарят го повика. Казаха му истината. „Мамка му, тази нощ ще се напия!“, възкликна той. За него било чест да им предложи фермичката си. Лейтенантът щял да бъде в безопасност, наоколо нямало съседни. Сам щял да го заведе с джипа си и да му осигурява храна.

— Как ще ти се отплатя за всичко, докторе? — запита Амадито Дуран Барерас.

— Като се пазиш, момче — подаде му ръка лекарят, гледайки го съчувствено. — Не бих искал да съм на твоето място, ако те хванат.

— Това няма да стане, докторе.

Беше останал без патрони, но Имберт имаше доста муниции и му даде една шепа. Лейтенантът зареди пистолета си калибър 45 и за сбогом каза:

— Така съм по-спокоен.

— Надявам се скоро да те видя, Амадито — прегърна го Тони. — Приятелството с теб е едно от хубавите неща, които са ми се случвали.

Когато поеха към разширението на Осама с джипа на Тоньо Санчес, градът се беше променил. Срецнаха един-два „бръмбара“ с *calies* и като минаваха по моста „Радамес“, видяха, че идва камион с военни, които наскочаха да блокират пътя.

— Вече знаят, че Козела е мъртъв — каза Амадито. — Искаше ми се да видя физиономиите им сега, като останаха без Шефа си.

— Никой няма да повярва, докато не видят и не подушат трупа — отвърна монтъорът. — Колко различна ще е тази страна без Трухильо, мамка му!

Малката ферма представляваше груба постройка, издигната сред десетина хектара необработена земя. Вътре нямаше почти нищо: легло с дюшек, няколко счупени стола и голямо шише дестилирана вода. „Утре ще ти донеса нещо за ядене — обеща му Тоньо Санчес. — Не се тревожи. Тук няма да дойде никой“.

В къщата нямаше електричество. Амадито свали обувките си и се отпусна на леглото с дрехите. Бръмчащият мотор на джипа на Тоньо се отдалечаваше и накрая съвсем заглъхна. Усети умората, боляха го петата и глезенът, но беше съвсем спокоен. Голяма тежест падна от плещите му със смъртта на Трухильо. Беше сигурен, че угризенията, които го разяждаха отвътре, откакто бе принуден да убие клетия човек — брата на Луиса Хил, боже мой!, — сега щяха да изчезнат. Щеше да бъде отново предишният, онова момче, което се гледаше в огледалото, без да се отвращава от лицето, което виждаше. По дяволите, ако можеше да ликвидира и Абес Гарсия, и полковник Роберто Фигероа Карион, нямаше изобщо да се замисли. Щеше да умре спокойно. Сви се, повъртя се малко, за да се настани по-удобно и да заспи, но не успя. В мрака чуваше шумолене, леко топуркане. На разсъмване възбудата и болката му поутихнаха и той успя да поспи няколко часа. Събуди се, стряскайки се. Беше сънувал кошмар, но не помнеше какъв.

Прекара новия ден, надничайки час по час през прозорците да види дали джипът не се задава. В къщичката нямаше нищо за ядене, но той не беше и гладен. Малките глътки дестилирана вода, които отпиваше от време на време, зальгваха стомаха му. Но самотата, скуката и липсата на новини го измъчваха. Поне едно радио да имаше! Устоя на изкушението да излезе и да отиде до някое населено място за вестник. Обуздай нетърпението си, момче, Тоньо Санчес скоро ще дойде.

Дойде чак на третия ден. Появи се по обяд на 2 юни, точно в деня, когато Амадито, полумъртъв от глад и отчаян от липсата на новини, навършваше трийсет и две години. Тоньо вече не беше онзи непринуден, сърдечен и сигурен в себе си човек, който го докара тук. Беше блед, изтерзан от притеснения, брадясал и заекваше. Подаде му термос с горещо кафе и няколко сандвича с наденица и сирене, които Амадито излапа, докато слушаше лошите новини. Снимката му била по всички вестници, пускали я непрекъснато и по телевизията, заедно със снимките на генерал Хуан Томас Диас, Антонио де ла Маса, Естреля Садала, Фифи Пасториса, Педро Ливио Седеньо, Антонио Имберт, Уаскар Техеда и Луис Амиама. Педро Ливио Седеньо, когото заловили, ги издал. Предлагали купища песос на всеки, който даде някаква информация за тях. Започнало жестоко преследване на всички, заподозрени в антитрухилизъм. Доктор Дуран Барерас бил задържан

снощи; Тоньо мислел, че като го подложат на изтезания, накрая ще ги издаде. Било много опасно Амадито да остава тук.

— Не бих останал дори да беше сигурно убежище, Тоньо — каза му лейтенантът. — Предпочитам да ме убият, отколкото да прекарам още три дни в тая самота.

— И къде ще отидеш?

Помисли за братовчед си Максимо Миесес, който имаше парче земя край шосето „Дуарте“. Но Тоньо го разубеди: шосетата били пълни с патрули, претърсвали колите. Няма да стигне до фермата на братовчед си, щели да го разпознаят.

— Не разбираш положението — побесня Тоньо Санчес. — Има стотици задържани. Търсят ви като полудели.

— Да вървят по дяволите — рече Амадито. — Нека ме убият. Козела се е вкочанил вече и не могат да го съживят. Не се притеснявай, братко. Ти направи много за мен. Можеш ли да ме откараш до шосето? Ще се върна пеш в столицата.

— Страх ме е, но не чак толкоз, че да те изоставя, не съм такъв кучи син — отвърна Тоньо, вече по-спокоен. Тупна го по рамото. — Хайде, ще те откарам. Ако ни хванат, принудил си ме с револвера, става ли?

Настани Амадито отзад в джипа под някакъв брезент, върху който сложи навити въжета и туби с бензин, които се клатушкаха върху свития лейтенант. От неудобното положение кракът му се схвана и го заболя много; при всяка дупка по шосето го удряха по раменете, по гърба, по главата. Но нито за миг не изпусна пистолета си калибър 45 — държеше го в дясната ръка, с вдигнат предпазител. Каквото й да станеше, нямаше да го хванат жив. Не изпитваше страх. Всъщност не хранеше големи надежди, че ще се отърве. Но какво от това. Не бе изпитвал такова спокойствие от онази злокобна нощ с Джони Абес.

— Приближаваме моста „Радамес“ — чу той да казва уплашения Тоньо Санчес. — Не мърдай, не вдигай шум, патрул.

Джипът спря. Дочу гласове, стъпки и след кратка пауза — приятелски възгласи: „А, ти ли си, Тонито. Какво става, брат?“. Пуснаха го да мине, без да претърсят колата. Сигурно бяха по средата на моста, когато чу пак Тоньо Санчес:

— Капитанът беше един приятел, Кльошавия Распутин, какъв късмет, мамка му! Топките ми още са на фльонга, Амадито. Къде да те

оставя?

— На булевард „Сан Мартин“.

След малко джипът спря.

— Не виждам никакви *calies* наоколо, използвай момента — рече му Тоньо. — Господ да е с теб, момче.

Лейтенантът отметна брезента с тубите и скочи на тротоара. Минаваха коли, но не видя пешеходци, само един мъж с бастун, който се отдалечаваше гърбом към него.

— Господ да те благослови, Тоньо.

— И да е с теб — повтори Тоньо Санчес и потегли.

Къщичката на леля Мека — едноетажна, цялата от дърво, с ограда и без градина, но украсена със саксии със здравец по прозорците — беше на около двайсет метра, които Амадито измина на големи подскоци, куцайки, без да крие револвера си. Едва почука и вратата се отвори. Леля Мека нямаше време да се изненада, защото лейтенантът влезе с един подскок, отмести я и затвори вратата след себе си.

— Не знам какво да правя, къде да се скрия, лельо Мека. Ще остана за ден-два, докато намеря по-сигурно място.

Леля му го целуваше и прегръщаше нежно, както винаги. Не изглеждаше толкова уплашена, колкото Амадито се страхуваше, че ще бъде.

— Сигурно са те видели, синко. Как ти хрумна да дойдеш посред бял ден? Съседите ми са върли трухилисти. Целият си в кръв. И тия превръзки? Ранен ли си?

Амадито оглеждаше улицата през перденцата. По тротоарите нямаше хора. Вратите и прозорците от другата страна на улицата бяха затворени.

— Откак чух новината, все се моля на свети Педро Клавер за теб, Амадито, той е такъв чудотворец. — Леля Мека държеше лицето му в ръцете си. — Когато се появи по телевизията и в *Ел Карибе*, няколко съседки дойдоха да ме питат, да проверят. Дано не са те видели. Колко страшно изглеждаш, синко. Искаш ли нещо?

— Да, лельо — засмя се той и я погали по белите коси. — Искам един душ и нещо за ядене. Умирам от глад.

— На всичко отгоре имаш рожден ден! — сети се леля Мека и пак го прегърна.

Беше дребничка жизнена старица, с характер и дълбоки добродушни очи. Накара го да си свали панталона и ризата, за да ги почисти, и докато Амадито се къпеше — какво божествено удоволствие, — стопли всичко, което беше останало в кухнята. Като се появи по гащета и фланелка, лейтенантът видя на масата ядене за цяло пиршество: пържени зеленчуци, пържена наденица, ориз и пилешки пръжки. Яде с голям апетит, слушайки какво му разправя леля Мека. Какъв смут настъпил в семейството, като узнали, че той е един от убийците на Трухильо. У три от сестрите ѝ на разсъмване се появили *calies* и питали за него. Тук не били идвали още.

— Какво ще кажеш да поспя малко, лельо. От доста дни почти не съм мигвал.

Тя го заведе в спалнята си и го накара да легне в леглото под лика на свети Педро Клавер, любимия ѝ светец. Затвори капациите на прозорците, за да затъмни стаята, и му каза, че докато той поспи, ще почисти и изглади униформата му. „Все ще измислим къде да те скрием, Амадито“. Разцелува го пак по челото и по главата: „А аз те мислех за голям трухилист, синко“. Моментално заспа. Сънува, че Турко Садала и Антонио Имберт го викат настойчиво: „Амадито, Амадито!“. Мъчеха се да му кажат нещо важно, а той не разбираше нито знаците, нито думите им. Стори му се, че едва бе затворил очи, когато усети, че го разтърсват. Беше леля Мека, бяла като платно и толкова изплашена, че му дожаля, изпита угризения, дето я беше замесил в тая дяволска работа.

— Тук са, те са тук — рече тя, задъхвайки се, като се кръстеше непрекъснато. — Десет-дванайсет „бръмбара“ и много *calies*, синко.

Вече осъзнаваше всичко и знаеше много добре какво трябва да направи. Накара старицата да легне на пода зад леглото, до стената, под лика на свети Педро Клавер.

— Не мърдай отгук и не се изправяй каквото и да стане — заповяда ѝ. — Много те обичам, лельо Мека.

Държеше пистолета калибър 45 в ръка. Бос, само по гащетата и фланелката в цвят таки от униформата, се промъкна, прилепен до стената, към входната врата. Погледна скришом през перденцата. Следобедното небе беше облачно и отдалеч се дочуваше някакво болеро. Няколко черни фолксвагена на *SIM* препречваха улицата. Най-малко двайсетина *calies*, въоръжени с автомати и револвери, бяха

обкръжили къщата. Трима стояха пред вратата. Единият заудря по нея с юмрук и дъските ѝ се разтресоха. Извика с цяло гърло:

— Знаем, че си тук, Гарсия Гереро! Излез с вдигнати ръце, ако не искаш да умреш като куче!

„Не и като куче“, промълви той. И отваряйки вратата с лявата ръка, стреля веднага с дясната. Успя да изпразни целия пълнител на пистолета си и видя, че онзи, дето му викаше да се предаде, е улучен право в гърдите и пада, ревейки. Но пронизан с безброй куршуми от автомати и револвери, не успя да види, че освен убития *calie* беше ранил още двама, преди да умре. Не видя и как трупът му беше вързан върху един фолксваген — както ловците връзваха убития дивеч, като ходеха на лов в Централните Кордилери — и как хората на Джони Абес, които бяха в „бръмбара“, го хванаха за глезените и за китките, за да го покажат на любопитните в парка Индепенденсия, през който убийците направиха триумфална обиколка, докато други *calies* нахълтваха в къщата и откривайки полумъртвата леля Мека там, където я беше оставил, я отвеждаха, като я блъскаха и оплюваха, в зданието на *SIM*, а в същото време една настървена шайка започна да плякосва дома ѝ пред наглите и подигравателни погледи на полицаите и да разграбва всичко, което военните *calies* не бяха задигнали от тази къща, която, вече плякосана, щяха да срутят до основи, до последната дъска, преди да я подпалят, и привечер от нея щеше да остане само пепел и овъглени отломки.

18.

Когато един от военните адютанти въведе в кабинета му Луис Родригес, шофьора на Мануел Алфонсо, Генералисимусът стана да го посрещне, което не правеше никога, дори с най-важните персони.

— Как е сега посланикът? — попита го, обезпокоен.

— Горедолу, Шефе. — И шофьорът докосна гърлото си, с подходящото изражение на лицето. — Пак има много болки. Тази сутрин ме прати да повикам лекаря, за да му сложи инжекция.

Горкият Мануел. Не беше справедливо, по дяволите. Човекът, посветил целия си живот на грижите за тялото си — да е красив, елегантен, да устои на проклетия природен закон, според който всичко трябва да се скапва, — да бъде наказан така, с нещо, което ще го унижи най-много: това лице, излъчващо жизненост, обаятелност, здраве. По-добре да беше свършил на операционната маса. Като го видя, когато се върна в Сиудад Трухильо след операцията в клиниката „Майо“, очите на Благодетеля се напълниха със сълзи. В каква развалина се беше превърнал. И едва го разбираше, защото му бяха изрязали половината език.

— Поздрави го от мое име. — Генералисимусът огледа Луис Родригес; тъмен костюм, бяла риза, синя вратовръзка, блестящи обувки: най-добре облеченият негър в Доминиканската република. — Някакви новини?

— Много добри, Шефе — блеснаха големите очи на Луис Родригес. — Намерих момичето, няма проблеми. Когато кажете.

— Сигурно ли е, че е същото?

Едрото тъмно лице с белези и мустаци кимна няколко пъти:

— Съвсем сигурно. Онова, дето ви поднесе цветя в понеделник, от името на младежта на Сан Кристобал. Йоланда Естерел. На седемнайсет години. Ето снимката ѝ.

Беше снимка от ученическа лична карта, но Трухильо позна безизразните очички, устенцата с пълни устни и разпуснатата до раменете коса. Девоичето беше марширувало начело на училищата

пред трибуната, издигната в централния парк на Сан Кристобал, носейки голям портрет на Генералисимуса, а после се качи на подиума и му поднесе букет от рози и хортензии, увити в целофан. Спомни си набъбналото ѝ закръглено телце, малките гърдички, движещи се свободно и примамливо под блузата, изпъкналите бедра. Лек гъдел в тестисите повдигна духа му.

— Отведи я в Махагоновата къща към десет — каза му, потискайки фантазиите си, за да не си губи времето. — И поздрави Мануел от мен. Да се пази.

— Да, Шефе, ще му предам. Ще я заведа малко преди десет.

Тръгна си, покланяйки се. Генералисимусът позвъни по единия от шестте телефона върху лъскавото бюро на патрула в Махагоновата къща да предаде на Бенита Сепулведа да приготви стаите — да ухаят на анасон и да има много свежи цветя. (Беше излишна мярка, защото знаейки, че той може да се появи по всяко време, икономката поддържаше Махагоновата къща в блестящо състояние, но той винаги я предупреждаваше.) Нареди на военните адютанти шевролетът да е готов и да се обадят на шофьора му, адютант и бодигард, Сакариас де ла Крус, че тази вечер след разходката ще отиде в Сан Кристобал.

Тази перспектива го ентусиазираше. Дали това не беше дъщерята на онази директорка от училището в Сан Кристобал, която преди десет години, при едно от политическите посещения в родния му град, му рецитираше стихове на Саломе Уреня и така го възбуди с депилираните си подмишници, които се виждаха, докато декламираше, че той заряза още в началото официалния прием в негова чест и я отведе, съвсем по санкрисдобалски, в Махагоновата къща? Как ли се казваше? Теренсия Естерел. Усети нов порив на възбуда, представяйки си, че Йоланда е дъщеря или сестра на онази учителка. Вървеше бързо, прекосявайки градините между Националния дворец и имението „Радамес“, и едва чуваше обясненията на един от адютантите от охраната: министърът на въоръжените сили — генерал Роман Фернандес, се обаждал няколко пъти да каже, че е на разположение, ако Негово превъзходителство искал да го види преди разходката. А, уплашил се е от обаждането му тази сутрин. И още повече ще се уплаши, като го наругае хубаво и му покаже мръсната локва.

Влетя като хала в стаите си в имението „Радамес“. Там, приготвена на леглото, го чакаше всекидневната му маслинозелена

униформа. Синфоросо беше ясновидец. Не му беше казал, че ще ходи в Сан Кристобал, но старчето му бе приготвило точно дрехите, с които ходеше винаги в имението „Фундасион“. Защо си слагаше тази всекидневна униформа, когато ходеше в Махагоновата къща? Не знаеше. От млад изпитваше тази страст към ритуалите, към повтарянето на едни и същи жестове и действия. Всичко изглеждаше наред: нито по долните гащи, нито по панталона имаше петна от урина. Раздразнението, предизвикано от Балагер, който се осмели да възрази срещу повишението на лейтенант Виктор Алисинио Пеня Ривера, бе отминало. Чувстваше се въодушевен, подмладен от този приятен гъдел в тестисите и от възможността да държи в обятията си дъщерята или сестрата на онази Теренсия, свързана с такива хубави спомени. Дали беше девствена? Този път нямаше да бъде така неприятно, както с малкия скелет.

Радваше се, че през следващия един час ще вдишва соления въздух, обветрян от морския бриз, и ще гледа как вълните се разбиват в Авенида. Това раздвижване щеше да заличи лошия привкус, останал му от този следобед, нещо, което му се случваше рядко: никога не е бил склонен към депресии и към глупости.

Когато излизаше, една прислужница дойде да му каже, че доня Мария искала да му предаде някакво съобщение от младия Рамфис, който звънил от Париж. „После, после, сега нямам време“. Един разговор със старата скъперница щеше да му развали настроението.

Прекуси отново, забързан, градините на имението „Радамес“, нямаше търпение да отиде на морския бряг. Но преди това, както всеки ден, мина през дома на майка си на авенида „Максимо Гомес“. Пред вратата на голямата розова резиденция на доня Хулия го чакаха двайсетината души, които щяха да го придружат и този следобед, привилегированите, от постоянната му свита, спечелили си завистта и омразата на онези, които не бяха удостоени с такава чест. Сред офицерите и цивилните, събрали се в градините на Височайшата матрона, които се разделиха в две редици, за да му сторят път — „Добър ден, Шефе“, „Добър ден, Ваше Превъзходителство“, — видя Бръснача Еспайлят, генерал Хосе Рене Роман — каква тревога в очите на бедния глупак!, — полковник Джони Абес Гарсия, сенатор Хенри Чиринос, зет си — полковник Леон Естевес, приятеля и съседа си Модесто Диас, сенатор Херемиас Кинтаниля, заместил наскоро

Агустин Кабрал като председател на Сената, главния редактор на *Ел Карибе* дон Панчито и губещ се сред тях, дребничкия президент Балагер. Не се здрависа с никого. Качи се на първия етаж, където доня Хулия седеше в люлеещия се стол привечер. Старицата беше там, потънала в стола си. Мъничка като джудженце, вторачена в слънчевия фойерверк, който потъваше в хоризонта сред ореол от червени облаци. Госпожите и прислужниците, които бяха наобиколили майка му, се оттеглиха. Той се наведе, целуна сухите като пергамент бузи на доня Хулия и нежно я погали по косите.

— Обичаш много залеза, нали, мамо?

Тя кимна, усмихна му се с хлътналите си, но живи очички и го докосна по бузата с ръката си, приличаща на малка кука. Дали го познаваше? Доня Алтаграсия Хулия Молина беше на деветдесет и шест години и паметта ѝ сигурно бе като сапунена пяна, в която спомените се топяха. Но инстинктът навярно ѝ подсказваше, че този мъж, който я посещаваше с такава точност всеки следобед, е някой, когото обича. Колко добра беше винаги тази незаконна дъщеря на хаитянски емигранти в Сан Кристобал, чиито черти наследиха и той, и братята му, от което, макар и да я обичаше толкова, не беше преставал да се срамува. Въпреки че понякога, когато на хиподрума, в кьнтри клуба или в Изящните изкуства виждаше как всички аристократични доминикански семейства му засвидетелстват почитта си, си мислеше подигравателно: „Ближат земята пред един потомък на роби“. Каква вина имаше Височайшата матрона, че във вените ѝ течеше черна кръв? Доня Хулия беше живяла само за мъжа си — тоя пияница и женкар дон Хосе Трухильо Валдес, и за синовете си, без да мисли изобщо за себе си, и беше винаги и във всичко на последно място. Винаги се е възхищавал от тази мъничка женица, която никога не му поиска пари, нито дрехи, нито дълги пътувания, нито имуществва. Никога нищо. Всичко насила ѝ бе дал. С вродената си въздържаност доня Хулия щеше да си живее и сега в малката къщичка в Сан Кристобал, където Генералисимусът се бе родил и бе прекарал детството си, или в някоя от онези тръстикови колиби на хаитянските ѝ деди, измрели от глад. Единственото, за което го бе молила доня Хулия в живота си, беше да е по-милостив при всяка от поразите, които вършеха Петан, Черния, Пипи и Анибал — тъпите му братя нехранимайковци, или към Анхелита, Рамфис и Радамес, които от малки се криеха при баба си, за

да избегнат гнева на баща си. И заради доня Хулия Трухильо им прощаваше. Дали беше разбрала, че стотици улици, паркове и колежи в републиката се казваха „Хулия Молина, вдовицата Трухильо“? И въпреки че я ласкаеха и честваха толкова, си оставаше същата скромна, невзрачна жена, която Трухильо си спомняше от детството си.

Понякога оставаше по-дълго при майка си и ѝ разказваше какво се е случило през деня — дори когато тя не можеше да го разбере. Но днес ѝ каза само няколко мили фрази и се върна на авенида „Максимо Гомес“, жаден да вдиша мириса на морето.

Щом излезе на открития булевард — тумбата цивилни и офицери отново се разтвори, — тръгна, без да се спира. На осем преки по-надолу виждаше Карибието, пламнало в златото и пурпура на залеза. Усети отново вълна на доволство. Вървеше отдясно, следван от свитата си, разтворила се като ветрило, и от други групи по платното и по тротоара. В този час движението по „Максимо Гомес“ и по Авенида спираше, въпреки че по негова заповед Джони Абес беше наредил охраната по съседните улици да е почти незабележима, защото Генералисимусът беше получил вече клаустрофобия от тия кръстовища, задръстени от патрули и *calies*. Никой не преминаваше бариерата от военни адютанти на метър от Шефа. Всички очакваха той да посочи този, който можеше да се приближи. Като измина половината от разстоянието между две преки, вдишвайки аромата на градините, се обърна, огледа се за почти плешивата глава на Модесто Диас и му направи знак. Настъпи лека суматоха, защото дебелият сенатор Чиринос, който вървеше до Модесто Диас, помисли, че той е богоизбраникът, и се втурна към Генералисимуса. Но му преградиха пътя и го върнаха в кюпа. За Модесто Диас, с натезалите му телеса, тези разходки в ритъма на Трухильо бяха голяма мъка. Потеше се обилно. Държеше кърпа в ръка и от време на време си бършеше челото, врата и изпъкналите скули.

— Добър ден, Шефе.

— Трябва да пазиш диета — посъветва го Трухильо. — Още си на петдесет, а едва си поемаш дъх. Учи се от мен, на седемдесет лазарника съм и в прекрасна форма.

— Жена ми ми го натяква всеки ден, Шефе. Приготвя ми пилешки бульончета и салати. Но нямам воля за това. От всичко мога да се откажа, но не и от добрата храна.

С пълното си тяло той едва успяваше да върви редом с него. Също като брат си — генерал Хуан Томас Диас, Модесто имаше широко лице със сплескан нос, дебели устни и кожа със съвсем явни наследствени расови белези, но беше по-интелигентен от него, а и от повечето доминиканци, които Трухильо познаваше. След като беше председател на Доминиканската партия, депутат и министър, Генералисимусът не му позволи да остане повече в правителството точно защото прецизността, с която представяше, анализираше и разрешаваше проблемите, му се стори опасна: можеше да се възгордее от това и да стигне до предателство.

— В каква конспирация се е забъркал Хуан Томас? — изненада го, обръщайки се да го погледне. — Предполагам, че си наясно с похожденията на твоя брат и зет.

Модесто се усмихна, сякаш чуваше някаква шега:

— Хуан Томас ли? Съмнявам се, че от фермите и бизнеса му, от уискито и филмовите прожекции в градината у тях, му остава време да участва в конспирации.

— Заговорничи с Хенри Диърборн, американския дипломат — заяви Трухильо, сякаш не беше го чул. — Да зареже глупостите, защото веднъж се опари вече и може да стане още по-лошо.

— Брат ми не е такъв глупак, че да заговорничи против вас, Шефе. Но все пак ще му кажа.

Колко беше приятно: морският бриз освежаваше дробовете му и той чуваше тътена на вълните, разбиващи се в големите скали и в циментовата ограда покрай Авенида. Модесто Диас понечи да се оттегли, но Благодетеля го задържа:

— Чакай, не съм свършил. Или не издържаш повече?

— Заради вас съм готов и инфаркт да получа.

Трухильо го възнагради с усмивка. Винаги бе изпитвал симпатия към Модесто, който, освен че беше интелигентен, беше и тактичен, честен, учтив и пряк. Въпреки това, тази негова интелигентност не можеше да бъде контролирана и използвана, както при Умника, Конституционалния сархош и Балагер. У Модесто имаше някакво непокорство, някаква независимост, които можеха да станат неуправляеми, ако придобиеше повече власт. Той и Хуан Томас бяха също от Сан Кристобал, беше се срещал с тях на младини и освен че повери на Модесто някои постове, неведнъж го беше използвал и за

съвети. Подложи го на жестоки проверки, които той издържа блестящо. Първата беше в края на четирийсетте години, след като посети Животновъдния панаир за расови бикове и дойни крави, който Модесто Диас организира във Виля Меля. Каква изненада: фермата му, не много голяма, беше толкова чиста, модерна и преуспяваща, колкото беше и имението „Фундасион“. Болезнената му чувствителност бе засегната не толкова от идеалните обори и прекрасните дойни крави, колкото от арогантното задоволство, с което Модесто им показваше, на него и на останалите гости, кравефермата. На следващия ден прати при него Живия боклук с чек за десет хиляди песос, за да оформят подробностите по покупко-продажбата. Без дори да се поколебае, че трябва да продаде нещо толкова скъпо на сърцето му за тази смешна цена (само една от кравите струваше повече), Модесто подписа договора и прати на Трухильо бележка, написана собственоръчно, да му благодари, че „Негово превъзходителство смята малкия му земеделско-скотовъден бизнес за достоен да бъде поверен в неговите вещи ръце“. След като се запита дали в тези редове нямаше някаква ирония, достойна за наказание, Благодетеля реши, че няма. След пет години Модесто Диас притежаваше вече друга голяма и хубава животновъдна ферма в отдалечения район на Ла Естреля. Да не си мисли, че в онзи затънтен край ще мине между капките? Умирайки от смях, Трухильо прати Умника Кабрал с друг чек за десет хиляди песос да му каже, че той има такова доверие в неговия земеделско-скотовъден талант, че купува фермата му слепешком, без да я е видял. Модесто подписа прехвърлянето на собствеността, пъкна в джоба си символичната сума и благодари на Генералисимуса с друго любезно писъмце. За да го възнагради за послушанието, след време Трухильо му подари изключителното право за внос на перални и миксери, с което братът на генерал Хуан Томас Диас биде обезщетен за загубите.

— А тази бъркотия с проклетите свещеници — измърмори Трухильо — може ли или не може да се оправи?

— Разбира се, че може, Шефе. — Модесто беше изплезил език; освен по челото и по врата, се потеше и по плешивата глава. — Но, ако позволите, проблемите с Църквата не са важни. Те ще се оправят от само себе си, ако се реши най-важното: проблемът с гринговците. От тях зависи всичко.

— Тогава няма оправяне. Кенеди иска главата ми. И тъй като нямам намерение да му я давам, ще има дълга война.

— Гринговците не се страхуват от вас, а от Кастро, Шефе. И още повече след провала в Залива на свинете. Но най-вече се боят, че комунизмът може да се разпространи в Латинска Америка. Сега е моментът да им покажете, че най-добрата защита срещу червените в района сте вие, а не Бетанкур или Фигерес.

— Имаха достатъчно време да го разберат, Модесто.

— Трябва да им отворите очите. Гринговците не схващат понякога. Не е достатъчно да се атакуват Бетанкур, Фигерес и Муњос Марин. По-ефикасно ще бъде да се помогне, съвсем дискретно, на венесуелските и костариканските комунисти. И на пуерториканските борци за независимост. Щом Кенеди види, че партизаните започват да разбунват тия страни, и ги сравни със спокойствието тук, ще разбере.

— Ще говорим по-късно — прекъсна го грубо Генералисимусът.

Това, че заговориха за стари неща, му подейства зле. Никакви мрачни мисли. Искаше да запази доброто си настроение, с което тръгна на разходката. Наложил си да мисли за момиченцето с плаката и с цветята. „Господи, бъди милостив. Имам нужда да оправя както трябва Йоланда Естерел тази нощ. За да се уверя, че не съм мъртъв. Че не съм стар. Че все още мога да съм твой наместник в делото за просперитета на тази дяволска страна, пълна с глупаци. За мен свещениците, гринговците, конспираторите, емигрантите не представляват никаква трудност. С тях мога да се справя и сам. Но за да оправя това девойче, ми трябва твоята помощ. Бъди щедър, бъди великодушен. Помогни ми, помогни ми“. Въздъхна с неприятното чувство, че ако наистина съществуваше, този, на когото се молеше, сигурно го гледаше с присмех от дълбокото тъмносино небе, по което изгряваха първите звезди.

Целият маршрут по „Максимо Гомес“ събуждаше у него спомени. Сградите, които подминаваше, бяха символи на забележителни хора и събития от трийсет и една годишната му власт. Домът на Рамфис — там, където преди беше къщата на Анселмо Паулино, негова дясна ръка в продължение на десет години, до 1955-а, когато му отне всички имоти и след като го поддържа известно време в затвора, го прати в Швейцария с чек за седем милиона долара за отслужените години. Срещу дома на Анхелита и Печито Леон Естевес

преди беше този на генерал Лудовино Фернандес — сервилно животно, което проля толкова кръв заради режима и което той бе принуден да убие, защото го налегнаха политикански мераци. Непосредствено до имението „Радамес“ бяха градините на американското посолство, един приятелски дом в продължение на повече от двайсет и осем години, превърнал се в гнездо на змии. Там беше и игрището за бейзбол, за развлечение на Рамфис и Радамес, да играят на топка. А наблизо, като сестри близначки, се издигаха къщата на Балагер и нунциатурата, която също стана едно зловещо, прокълнато и мръсно място. По-нататък беше внушителният дом на генерал Еспайлят, бившия шеф на тайните служби. А отсреща, малко по-долу — на генерал Родригес Мендес, приятел в пианските подвизи на Рамфис. След това идваха посолствата на Аржентина и Мексико, сега пусти, и къщата на брат му Черния. И накрая — резиденцията на семейство Висини, милионери и собственици на захарни плантации, с тревните площи и грижливо оформените цветни лехи, край които минаваше сега.

Щом пресече широката Авенида и тръгна по тротоара на Малекон, непосредствено покрай морето по посока на обелиска, усети пръските морска пяна. Облегна се на каменната преграда, затвори очи и се заслуша в писъците на прехвърчащите ята чайки. Бризът изпълни дробовете му. Освежителната въздушна баня възвръщаше силите му. Но не биваше да се разсейва, имаше още работа за вършене.

— Извикайте Джони Абес.

Докато Генералисимусът крачеше бодро към циментовата колона, издигната по подобие на обелиска във Вашингтон, от тумбата цивилни и военни се откъсна отпуснатата, лишена от всякаква елегантност фигура на шефа на *SIM* и се приближи до него. Въпреки пълнотата си, Джони Абес го следваше без усилие.

— Какво става с Хуан Томас? — запита го, без да го поглежда.

— Нищо особено, Ваше Превъзходителство — отвърна шефът на *SIM*. — Днес отишъл във фермата си в Мока с Антонио де ла Маса. Докарали едно теленце. Между генерала и жена му Чана избухнал домашен скандал, защото тя смятала, че да се заколи и сготви това теле било много трудно.

— Балагер срещал ли се е с Хуан Томас тия дни? — прекъсна го Трухильо.

И понеже Абес Гарсия се бавеше с отговора, се обърна и го погледна. Полковникът поклати отрицателно глава:

— Не, Ваше Превъзходителство. Доколкото знам, отдавна не са се виждали. Защо ме питате?

— Просто така — сви рамене Генералисимусът. — Но преди малко в кабинета му, като споменах за конспирацията на Хуан Томас, забелязах нещо странно. *Усетих* нещо странно. Не знам какво, просто нещо. Няма ли нищо във вашите доклади, което да ви кара да подозирате президента?

— Няма, Ваше Превъзходителство. Знаете, че го държа под око по двацет и четири часа на ден. Нито крачка не може да направи, да се срещне или да позвъни на някого, без да разберем.

Трухильо кимна. Нямахше основание да се съмнява в президента марионетка, предчувствието му можеше да е грешно. Тази конспирация май не беше сериозна. И Антонио де ла Маса да е един от конспираторите? Просто е поредният засегнат, който се утешава за провала си с уиски и гощавки. Щяха да изядат крехкото теленце тази вечер. А ако се появеше внезапно у Хуан Томас, в Гаскуе? „Добър вечер, господа. Какво ще кажете да хапна и аз от вашето печено? Мирише толкова хубаво! Миризмата стигна до двореца и ме доведе дотук“. От ужас или от радост щяха да се облещят? Сигурно щяха да помислят, че неочакваното му посещение е знак за реабилитирането им. Не, тази вечер ще бъде в Сан Кристобал и ще накара Йоланда Естерел да крещи от удоволствие, за да се почувства млад и здрав утре.

— Защо пуснахте дъщерята на Кабрал да замине за Съединените щати преди две седмици?

Този път наистина хвана полковник Абес Гарсия неподготвен. Видя как той прокарва ръка по дебелите си бузи и не знае какво да отговори.

— Дъщерята на сенатор Агустин Кабрал ли? — измърмори, за да печели време.

— Урания Кабрал, дъщерята на Умника. Монахините от „Санто Доминго“ са ѝ отпуснали стипендия за Съединените щати. Защо я оставихте да замине от страната, без да се консултирате с мен?

Стори му се, че на полковника му прималява. Отваряше и затваряше уста, мъчейки се да каже нещо.

— Съжалявам, Ваше Превъзходителство — възкликна, свеждайки глава. — Инструкциите ви бяха да следим сенатора и да го арестуваме, ако се опита да емигрира. Не ми дойде наум, че след като предишната нощ беше в Махагоновата къща и имаше разрешение за пътуването, подписано от президента Балагер, момичето... Истината е, че дори не ми мина през ум да ви занимавам с това, не смятах, че е важно.

— Тези неща трябва да ви минават през ума — скастри го Трухильо. — Искам да разследваш персонала на секретарската ми служба. Някой е скрил един меморандум от Балагер за пътуването на това момиче. Искам да знам кой го е направил и защо го е направил.

— Веднага, Ваше Превъзходителство. Моля ви да ме извините за това недоглеждане. Няма да се повтори.

— Надявам се — отпрати го Трухильо.

Полковникът му отдаде чест (стана му смешно) и се върна при свитата. Той повървя няколко преки, без да повика никого. Абес Гарсия беше изпълнил само отчасти инструкциите му да изтегли патрулите и своите *calies*. Не виждаше телените и дървените прегради по кръстовищата, нито малките фолксвагени и униформените полицаи с автомати. Но от време на време в началото на улиците, които излизаха на Авенида, съглеждаше отдалеч по някой черен „бръмбар“ с *calies*, подали глави от прозорците, или по някой цивилен, приличащ на сводник, облегат на улична лампа, с издута от пистолета подмишница. По авенида „Джордж Вашингтон“ трафикът не беше спрял. От камиони и автомобили надничаха хора, които му махаха: „Да живее Шефа!“. Съсредоточен да поддържа ритъма при ходенето, от което усещаше приятна топлина по тялото и лека умора в краката, той благодареше, размахвайки ръка. По Авенида нямаше възрастни пешеходци, само дрипави дечица, ваксаджийчета и продавачи на шоколад и цигари, които го гледаха, зяпнали. Пътюм ги погалваше или им хвърляше по някоя монета (винаги носеше много дребни в джобовете си). Малко по-късно извика Живия боклук.

Сенатор Чиринос се приближи, изплезил език като хрътка. Потеше се повече и от Модесто Диас. Почувства се горд. Конституционалният сархош беше по-млад от него, а тази лека разходка го съсипваше. Вместо да отговори на неговото „Добър ден, Шефа“, го попита:

— Обади ли се на Рамфис? Той прати ли обяснения на „Лойдс“ в Лондон?

— Говорих с него два пъти. — Сенатор Чиринос си влачеше много краката и подметките, а върховете на разкривените му обувки се препъваха непрекъснато в плочките, повдигнати от корените на старите палми и бадеми. — Обясних му проблема, предадох му вашите заповеди. Е, знаете как е. Но накрая прие доводите ми. Обеща ми да прати писмо на „Лойдс“, да обясни недоразумението и да потвърди, че сметката трябва да се прати до Централна банка.

— Той направи ли го? — прекъсна го Трухильо внезапно.

— Затова му позвъних втория път, Шефе. Искан телеграмата да се провери от преводач, защото английският му не е много добър, да не отиде в „Лойдс“ с грешки. Непременно ще я прати. Каза ми, че съжалява за станалото.

Дали Рамфис не го смяташе вече за твърде стар, за да му се подчинява? Преди не би се бавил да изпълни негова заповед с толкова тъпо извинение.

— Обади му се пак — заповяда му доста грубо. — Ако не уреди още днес този проблем с „Лойдс“, ще си има работа с мен.

— Веднага, Шефе. Но не се притеснявайте, Рамфис разбра какво е положението.

Отпрати Чиринос и се примири с мисълта, че трябва да сложи край на самотната си разходка, за да не ощетява останалите, които копнееха да разменят по някоя дума с него. Изчака опашката от приближени и се сля с нея, заставайки между Вирхилио Алварес Пина и министъра на вътрешните работи и вероизповеданията Паино Пичардо. В групата бяха също Бръснача Еспайлят, шефът на полицията, главният редактор на *Ел Карибе* и съвсем новият председател на Сената Херемиас Кинтаниля, когото поздрави и му пожела успех. Новоназначеният цъфтеше от радост и сипеше благодарности. Със същата забързана стъпка, движейки се все на изток покрай морето, им подхвърли високо:

— Да видим, господа, разкажете ми последните антитрухилистки вицове.

Вълна от смях посрещна това негово хрумване и малко след това всички се разбърбиха като папагали. От време на време хвърляше по един поглед на угрижения генерал Хосе Рене Роман. Министърът на

въоръжените сили не можеше да скрие тревогата си: в какво ли щеше да го обвини Шефа? Скоро ще разбереш, глупако. Обръщайки се ту към една, ту към друга групичка, за да не пренебрегне никого, прекоси красивите градини на хотел „Харагуа“, от който се носеха звуците на оркестъра, приканващ хората на коктейл, и след една пряка мина под балконите на Доминиканската партия. Служители, чиновници и хора, които бяха ходили да молят за дарения, излязоха да го аплодират. Като стигна до обелиска, погледна часовника си: час и три минути. Започваше да притъмнява. Вече не прелитаха и чайки, бяха се скрили някъде по плажа. Проблясваха звезди, но тежки облаци скриваха луната. В подножието на обелиска го чакаше кадилакът последен модел, влязъл в употреба миналата седмица. Сбогува се наведнъж с всички („Лека нощ, господа, благодаря за компанията“) и същевременно с властен жест, без да го поглежда, посочи на генерал Хосе Рене Роман вратата на автомобила, която униформеният шофьор държеше отворена:

— А ти ела с мен.

Генерал Роман, удряйки енергично токове, с ръка до козирката на фуражката, припряно се подчини. Влезе в колата и седна в крайчеца, с шапка на коленете, като истукан.

— В Сан Исидро, към базата.

Докато служебната кола се движеше към центъра, за да премине на източния бряг на Осама по моста „Радамес“, се загледа в пейзажа, сякаш беше сам. Генерал Роман не смееше да продума, чакайки бурята да се разрази. Тя започна, когато бяха изминали вече към три мили от десетте, които делиха обелиска от Военновъздушната база.

— На колко години си? — запита го той, без да се обръща да го погледне.

— Скоро навърших петдесет и шест, Шефе.

Роман — всички му казаха Пупо — беше висок, силен и атлетичен мъж, с коса, подстригана почти до дъно. Благодарение на спорта поддържаше отлична физическа форма, без никакви тлъстини. Отговаряше му тихичко, смирено, опитвайки се да го умилюва.

— От колко години си в армията? — продължи Трухильо, гледайки навън, сякаш разпитвания го нямаше.

— От трийсет и една, Шефе, от дипломирането ми.

Няколко секунди не каза нищо. Най-сетне се извърна към шефа на въоръжените сили с онова безкрайно презрение, което винаги му бе вдъхвал. В полумрака, който бързо се съгъстяваше, не виждаше очите му, но беше сигурен, че Пупо Роман примигаше или бе зажумял като децата, когато се будят нощем и се взират със страх в тъмнината.

— И за толкова години не се ли научи, че висшият офицер отговаря за подчинените си? Че е отговорен за техните грешки?

— Знам го много добре, Шефе. Ако ми посочите за какво става въпрос, сигурно ще мога да ви дам обяснение.

— Ще видиш за какво се отнася — отвърна Трухильо с привидното спокойствие, от което сътрудниците му се бояха повече, отколкото от виковете му. — Всеки ден ли се къпеш със сапун?

— Разбира се, Шефе. — Генерал Роман се опита лекичко да се изсмее, но Генералисимусът беше все така сериозен, затуй млъкна.

— Надявам се, заради Мирея. Много е добре, че се къпеш със сапун всеки ден, че униформата ти винаги е изгладена и обувките ти са лъснати. Като шеф на въоръжените сили трябва да даваш пример с чистия си и изряден вид на доминиканските офицери и войници. Така ли е?

— Разбира се, Шефе — подмазваше се генералът. — Моля ви да ми кажете в какво съм сбъркал. За да го оправя, да се поправя. Не искам да ви разочаровам.

— Външният вид е огледало на душата — рече философски Трухильо. — Ако някой ходи мърляв и сополив, то той не е човекът, на когото може да се повери обществената хигиена. Не мислиш ли?

— Разбира се, че не, Шефе.

— Същото важи и за институциите. Как могат да вдъхват респект, когато дори не се поддържат в добър вид?

Генерал Роман реши да мълчи. Генералисимусът беше раздразнен и не престана да му се кара през петнайсетте минути, които им трябваша, за да стигнат до Военновъздушната база „Сан Исидро“. Напомни на Пупо колко съжалявал, че дъщерята на сестра му Марина беше полудяла да се омъжи за такъв посредствен офицер като него, какъвто все още бил, въпреки че заради роднинските му връзки с Благодетеля непрекъснато го повишавали, докато не стигнал до върха на йерархическата стълбица. Вместо да го стимулират, тези привилегии му позволявали да лежи на лаврите си и да разочарова

многократно Трухильо. Недоволен от това, че като военен е кръгла нула, станал фермер, сякаш за отглеждането на добитък и за управляването на земите и млекодобива не се иска мозък. И какъв е резултатът? Затънал е в дългове, срам за семейството. Само преди осемнайсет дни той платил лично, със собствените си пари, дълга му от четиристотин хиляди песос към Земеделската банка, за да не продадат на търг фермата му на четиринайсетия километър по автострадата „Дуарте“. И въпреки това не правил никакви усилия да поумнее.

Генерал Хосе Рене Роман Фернандес седеше безмълвен и неподвижен, докато тези обвинения и обиди се сипеха върху него. Трухильо не беше припрян, от гняв произнасяше съвсем ясно думите, сякаш така придаваше повече тежест на всяка сричка, на всяка буква. Шофьорът караше бързо, без да се отклонява нито на милиметър от средата на пустото шосе.

— Спри — заповяда му Трухильо малко преди първия пост при оградата, опасваща обширната Военновъздушна база „Сан Исидро“.

Слезе с един скок и макар да беше тъмно, веднага откри голямата воняща локва. Мръсната вода продължаваше да блика от спуканата тръба и освен с кал и смрад, наоколо беше пълно и с комари, които веднага ги нападнаха.

— Главният военен гарнизон на републиката — рече Трухильо бавно, едва сдържайки напирания отново гняв. — Как мислиш, добре ли е при входа на най-важната военновъздушна база на Карибите посетителят да бъде посрещнат от тази мръсотия и гадост, с калта, зловонието и комарите?

Роман клекна. Оглеждаше наоколо, ставаше, пак се навеждаше, не се поколеба дори да си изцапа ръцете, опипвайки тръбата за обратни води и търсейки пробива. Изглежда, му поолекна, като разбра причината за сръдната на Шефа. От нещо по-сериозно ли се страхуваше той глупак?

— Срамота е, разбира се. — Опитваше се да изглежда по-възмутен, отколкото всъщност беше. — Ще взема всички мерки аварията да бъде отстранена веднага, Ваше Превъзходителство. Ще накажа виновниците, от горе до долу.

— Начело с Вирхилио Гарсия Трухильо, шефа на базата — изръмжа Благодетеля. — Ти си първият виновник, а той — вторият.

Надявам се, ще имаш смелостта да му наложиш най-тежкото наказание, макар да е мой племенник и твой шурей. Ако не посмееш, тогава аз ще наложя и на двама ви съответното наказание. Няма да позволя нито на теб, нито на Вирхилио, нито на което и да е мижаво генералче да руши моето дело. Въръжените сили ще продължат да бъдат образцовата институция, в която ги превърнах, дори и да трябва да пхна и теб, и Вирхилио, и всички некадърници в униформа в тъмница до края на живота ви.

Генерал Роман застана мирно и удари токове.

— Тъй вярно, Ваше Превъзходителство. Няма да се повтори, кълна ви се.

Но Трухильо се беше обърнал вече и бе влязъл в колата.

— Горко ти, ако остане дори и следа от това, което виждам и надушвам сега, когато се върна. Мръсен оловен войник!

И като се обърна към шофьора, заповяда: „Хайде“. Потеглиха, оставяйки министъра на въръжените сили сред локвата.

Още щом остави зад гърба си Роман — жалка фигурка, газеца в калта, — лошото му настроение се изпари. Изкиска се. В едно беше сигурен: Пупо щеше да преобърне небето и земята и да прати по дяволите когото трябва, за да оправи аварията. Щом това се случваше, докато е жив, какво ли щеше да стане, когато вече нямаше да може лично да попречи на глупостта, небрежността и тъпоумието да унищожат всичко, което е съградил с толкова труд? Щяха ли да затънат отново в анархията и мизерията, изостаналостта и изолацията от 1930 година? Ех, поне Рамфис, така желаният син, да беше годен да продължи делото му. Но той не се интересуваше нито от политика, нито от страната — само от пиенето, от играта на поло и от жените. По дяволите! Генерал Рамфис Трухильо, шеф на Щаба на въръжените сили на Доминиканската република, да играе поло и да тича след танцьорките от „Лидо“ в Париж, докато баща му се бореше сам тук с Църквата, Съединените щати, заговорниците и отрепките като Пупо Роман. Въртеше глава, мъчейки да се отърси от тези горчиви мисли. След час и половина щеше да бъде в Сан Кристобал, в спокойното убежище на имението „Фундасион“, заобиколен от поля и прекрасни конюшни, красиви горички, с широката река Нигуа, течаща бавно през долината, която щеше да наблюдава през короните на махагоновите дървета, кралските палми и голямото смокиново дърво пред къщата на

хълма. Колко хубаво щеше да бъде да се събуди там сутринта и да погали, загледан в тази стихнала, девствена панорама, телцето на Йоланда Естерел. Рецептата на Петроний и на цар Соломон: свежа плът, която ще върне младостта на един ветеран на седемдесет лазарника.

В имението „Радамес“ Сакариас де ла Крус беше извадил вече от гаража светлосиния шевролет „Бел Еър“ 1957-а, с четири врати, с който ходеше винаги в Сан Кристобал. Един военен адютант го чакаше с куфарчето, пълно с документите, които щеше да прегледа утре в Махагоновата къща, и със сто и десет хиляди песос в банкноти за заплати в имението и за непредвидени разходи. Вече двацет години не беше ходил никъде, дори за няколко часа, без това кафяво куфарче с гравираниите му инициали и с няколко хиляди долара или песос в брой за подаръци и непредвидени разходи. Даде знак на адютанта да остави куфарчето на предната седалка и каза на Сакариас, високия и як негър, който го придружаваше от три десетилетия — беше негов ординарец в армията, — че слиза веднага. Вече беше девет. Ставаше късно.

Качи се до своите стаи да се освежи и още щом влезе в банята, забеляза петното. От дюкяна към крачола. Усети, че се разтреперва от главата до петите: точно сега, мамка му. Поиска от Синфоросо друга маслинозелена униформа и друг кат долно бельо. Загуби петнайсет минути на бидето и умивалника, като насапуниса хубаво тестисите, пениса, лицето и подмишниците си, и си сложи кремове и парфюми, преди да си смени дрехите. Заради онзи пристъп на гняв беше, заради глупака Пупо. Отново изпадна в мрачно настроение. Стори му се като лошо предзнаменование за Сан Кристобал. Докато се обличаше, Синфоросо му подаде телеграмата: „Проблем «Лойдс» решен. Говорих с упълномощено лице. Превод директно в Централна банка. С обич: Рамфис“. Синът му се е засрамил, затова, вместо да се обади, му пращаше телеграма.

— Доста късно стана, Сакариас — каза. — Затова побързай.

— Разбрано, Шефе.

Нагласи на гърба си възглавниците на седалката и притвори очи, готвейки се да си почине през този час и десет минути, колкото траеше пътуването до Сан Кристобал. Движеха се на югозапад, към авенида „Джордж Вашингтон“ и автострадата, когато отвори леко очи.

— Помниш ли къщата на Мони, Сакариас?

— Там, на „Венсеслао Алварес“ ли, където живееше Мареро Аристи?

— Да отидем там.

Беше нещо като просветление, като проблясък. Изведнъж видя пълничкото лице на Мони с цвят на канела, къдравата ѝ коса, дяволитите искрящи очи като бадеми, стегнатите форми, високите гърди, извивките на твърдото ѝ дупе, чувствените бедра и усети отново приятния гъдел в тестисите. Усети как главичката на пениса опира в панталона му. Мони. Защо пък не? Това красиво и мило момиче никога не беше го разочаровало, откакто баща ѝ я доведе лично на празненството в Кинигуа, което американците от „Ла Юкера“ вдигнаха в негова чест: „Вижте каква изненада ви вода, Шефе“. А в деня на сватбата ѝ с едно момче от добро семейство той ѝ подари къщичката, в която живееше — в новия жилищен комплекс, на края на авенида „Мексико“. Когато от време на време искаше да я види, я водеше в някой от апартаментите в хотел „Ембахадор“ или в „Харагуа“, които Мануел Алфонсо държеше за подобни случаи. Идеята да обладае Мони в собствения ѝ дом го възбуди. Щяха да пратят мъжа ѝ да пийне една бира в „Ринкон Пони“ за сметка на Трухильо — изсмя се — или да си поговори със Сакариас де ла Крус.

Улицата беше тъмна и пуста, но първият етаж на къщата светеше. „Повикай я“. Видя как шофьорът се приближи до желязната врата и докосна звънеца. Забавиха се да отворят. Най-сетне се появи май прислужницата и Сакариас поговори с нея. Остави го да чака на вратата. Хубавицата Мони! Баща ѝ беше добър ръководител на Доминиканската партия в Сибао и сам я доведе на онзи прием — приятен жест. Няколко години бяха минали оттогава и истината е, че всеки път, когато беше обладал тази красива жена, оставаше много доволен. Вратата се отвори отново и на светлината, идваща отвътре, видя силуета на Мони. Усети нов пристъп на възбуда. След като размени някоя дума със Сакариас, тя се приближи до колата. В тъмното не видя как е облечена. Отвори вратата, за да влезе, и я посрещна, целувайки ѝ ръката.

— Не очакваше това посещение, красавице.

— Ами да, каква чест. Как сте, как се чувствате, Шефе?

Трухильо задържа ръката ѝ между дланите си. Като я усещаше до себе си и я докосваше, вдишвайки мириса ѝ, се почувства господар

на всичките си сили.

— Отивах в Сан Кристобал, но изведнъж се сетих за теб.

— Това е голяма чест — повтори тя, съвсем смутена. — Ако знаех, щях да се приготвя да ви посрещна.

— Ти си винаги хубава, както и да те заваря. — Привлече я и докато ръцете му галеха гърдите и краката ѝ, я целуна. Усети началото на ерекцията, която го помиряваше със света и с живота. Мони се оставяше да я гали и го целуваше сдържано. Сакариас стоеше отвън, на няколко метра от шевролета, и предпазлив както винаги, държеше в ръце картечница. Но какво ставаше? Мони беше някак необичайно нервна.

— Вкъщи ли е мъжът ти?

— Да — отвърна тя тихичко. — Точно щяхме да вечеряме.

— Да отиде да пие бира — каза Трухильо. — Ще направя една обиколка из квартала. Връщам се след пет минути.

— Но аз... — измърмори тя и Генералисимусът усети, че се сковава. Поколеба се и най-сетне промълви едва чуто: — В цикъл съм, Шефе.

Цялата му възбуда се стопи за секунди.

— В цикъл ли? — викна разочаровано.

— Хиляди извинения, Шефе — измърмори тя. — Вдругиден ще съм добре.

Пусна я и пое дълбоко въздух, недоволен.

— Добре, пак ще дойда. Довиждане. — Подаде глава през отворената врата, през която Мони току-що бе излязла. — Тръгваме, Сакариас!

Малко след това попита Де ла Крус дали някога е обладал жена с мензис.

— Никога, Шефе — рече възмутено той с отвращение. — Казват, че може да се заразиш със сифилис.

— Преди всичко е мръсно — оплака се Трухильо. Ами ако и Йоланда Естерел, за проклетие, днес беше в цикъл?

Бяха поели по автострадата за Сан Кристобал и отдясно той видя светлините на Животновъдния панаир и на бар „Пони“, пълен с двойки, които ядяха и пиеха. Не е ли странно, че Мони беше така резервирана и плаха? Обикновено тя бе разбрана, винаги на разположение. Заради мъжа си ли беше такава? Дали не си е

измислила тази менструация, за да я остави на мира? Смътно усети, че някаква кола надуваше клаксона. Беше със запалени дълги светлини.

— Тия пияници... — обади се Сакариас де ла Крус.

В същия миг на Трухильо му хрумна, че може и да не е някой пияница, и той се обърна за револвера, който държеше на седалката, но не успя да го вземе, защото внезапно чу гърма на пушка, куршумът разби стъклото на задния прозорец и отнесе част от рамото и от лявата му ръка.

19.

Щом Антонио де ла Маса видя лицата на генерал Хуан Томас Диас, на брат му Модесто и на Луис Амиама, когато се върнаха, разбра, преди още да си отворят устата, че напразно са търсили генерал Роман.

— Не мога да повярвам — промълви Луис Амиама, хапейки тънките си устни. — Но, изглежда, Пупо ни се изплъзва. Няма и следа от него.

Бяха обиколили всички места, където можеше да бъде, ходиха дори в Щаба на армията в крепостта „18 декември“, но Луис Амиама и Бибин Роман, малкият брат на Пупо, бяха изхвърлени от патрулите: брат му не можеше или не искаше да ги вижда.

— Последната ми надежда е, че изпълнява плана на своя глава — въобразяваше си Модесто Диас, не много уверен. — Мобилизира гарнизоните, убеждава военните шефове. При всички случаи сме в доста критично положение.

Разговаряха на крак в хола на генерал Хуан Томас Диас. Чана, младата му съпруга, им поднесе лимонада с лед.

— Трябва да се скрием, докато не разберем какво можем да очакваме от Пупо — каза генерал Хуан Томас Диас.

Антонио де ла Маса, който стоеше безмълвен, усети как кипва от гняв.

— Да се крием ли? — викна, побеснял. — Само страхливците се крият. Нека си свършим работата, Хуан Томас. Сложи си генералската униформа, дай униформи и на нас и да вървим в двореца. Оттам ще призовем народа да се вдигне.

— Ние, четиримата, да превземем двореца? — опита се да го вразуми Луис Амиама. — Да не си полудял, Антонио?

— Сега там няма никой, само охраната — настоя той. — Трябва да пресечем пътя на трухилизма, преди да се е опомнил. Ще призовем народа, като използваме връзката с всички радиостанции в страната. Да излезе на улиците. И в крайна сметка войската ще ни подкрепи.

Скептичните физиономии на Хуан Томас, Амиама и Модесто Диас го отчаяха още повече. След малко към тях се присъединиха Салвадор Естреля Садала, който беше оставил Антонио Имберт и Амадито при лекаря, и доктор Велес Сантана, който бе придружил Педро Ливио Седеньо до Международната клиника. Бяха попарени от изчезването на Пупо Роман. И на тях идеята на Антонио да проникнат в Националния дворец, преоблечени като офицери, им се стори като излишна дързост и самоубийство. Всички се противопоставиха енергично и на новото предложение на Антонио: да отнесат трупа на Трухильо в парка Индепенденсия и да го оставят да виси на оградата, за да видят столичани как е умрял. Реакцията на другарите му накара Де ла Маса да избухне в един от онези гневни пристъпи, които го обземаха в последно време. Страхливци и предатели! Те не били на висотата на това, което са направили, освобождавайки родината от Звяра! Щом видя, че Чана Диас влиза в хола, гледайки ги уплашено заради виковете му, разбра, че е отишъл твърде далеч. Измънка някакви извинения на приятелите си и млъкна. Но вътрешно вреше и кипеше от възмущение.

— Всички сме разтревожени, Антонио — потупа го Луис Амиама. — Най-важното сега е да намерим сигурно място. Докато Пупо се появи. И да видим как ще реагира народът, като узнае, че Трухильо е мъртъв.

Много блед, Антонио де ла Маса кимна. Да, може би Амиама, който бе направил толкова, за да привлече разни военни и висши функционери на режима в заговора, все пак имаше право.

Луис Амиама и Модесто Диас решиха всеки да тръгне сам; смятаха, че поединично имаше по-голяма вероятност да минат незабелязани. Антонио убеди Хуан Томас и Турко Садала да останат заедно. Обмисляха разни възможности — роднини, приятели, — които после отхвърляха: всички тези къщи щяха да бъдат претърсени от полицията. Накрая Велес Сантана спомена едно подходящо име:

— Роберт Рейд Кабрал. Приятел ми е. Не е ангажиран изобщо с политиката, живее само за медицината. Няма да откаже.

Откара ги със своята кола. Нито генерал Диас, нито Турко го познаваха лично, но Антонио де ла Маса беше приятел на големия брат на Роберт — Доналд Рейд Кабрал, който работеше за конспирацията във Вашингтон и Ню Йорк. Голяма беше изненадата на

младия лекар, когото събудиха към полунощ. Не знаеше нищо за заговора, дори нямаше представа, че брат му Доналд сътрудничеса на американците. Въпреки това — още щом си възвърна цвета и способността да говори, ги покани в малката си къща на два етажа в мавритански стил, толкова тясна, че приличаше на къщичка от приказките. Беше голобрадо момче с добродушни очи, което полагаше свръхчовешки усилия да скрие безпокойството си. Представи им жена си Лихия, бременна на няколко месеца. Тя прие радушно нахлуването на непознатите, без да се паникьосва. Показа им двегодишното си момченце, което спеше в единия ъгъл на трапезарията.

Младата двойка заведе конспираторите в тясна стаичка на втория етаж, която служеше за таванска стая и за килер. Там почти не влизаше въздух и заради ниския покрив горещината беше непоносима. Побираха се само седнали и със свити крака; ако се изправеха, трябваше да стоят приведени, за да не се удрят в гредите. Първата нощ почти не забелязаха неудобствата и горещината; прекараха я, говорейки полугласно, мъчейки се да разберат какво бе станало с Пупо Роман: защо изчезна яко дим, когато всичко зависеше от него? Генерал Диас си спомни разговора с Пупо на 24 май, рождения ден на последния, във фермата му на четиринайсетия километър. Беше ги уверил, него и Луис Амиама, че бил готов, покажат ли му трупа, да мобилизира веднага въоръжените сили.

Марселино Велес Сантана остана с тях от солидарност: той нямаше причини да се крие. На следващата сутрин излезе да разбере новините. Върна се малко преди обяд, отчаян. Няколко никакъв военен бунт. Напротив, навсякъде гъмжало от „бръмбари“ на *SIM*, военни джипове и камиони. Патрули претърсвали всички квартали. Според слуховете стотици мъже, жени, старци и деца били изведени насила от домовете си и откарани в „Ла Виктория“, „Ел Нуеве“ или „Ла Куарента“. И във вътрешността на страната имало хайки срещу заподозрените в антитрухилизъм. Един колега от Ла Вега казал на доктор Велес Сантана, че цялото семейство Де ла Маса, като се почне от баща му, дон Висенте, и се продължи с братята, сестрите, племенниците, племенничките, братовчеди и братовчедки на Антонио, били арестувани в Мока. Сега градът бил окупиран от военни и *calies*. Къщата на Хуан Томас, тази на брат му Модесто, на Имберт и на Салвадор били оградени с телени заграждения и въоръжени патрули.

Антонио не каза нищо. Нямаше защо да се изненадва. Винаги беше знаел, че ако заговорът не успее, режимът ще отвърне с небивала жестокост. Сърцето му се сви, като си представи стария си баща, дон Висенте, и братята си, подложени на изтезания и издевателства от Абес Гарсия. Към един часа следобед по улицата се зададоха два черни фолксвагена, пълни с *calies*. Лихия, жената на Рейд Кабрал — той беше отишъл в кабинета си, за да не буди подозрения у съседите, — дойде да ги предупреди, че цивилни мъже с автомати претърсвали една съседна къща. Антонио избухна в ругатни (макар и снишил глас):

— Трябваше да ме послушате, глупаци. Не беше ли по-добре да умрем в схватка в двореца, отколкото в тая миша дупка?

През останалата част от деня спореха и се обвиняваха непрекъснато. При една от тези кавги Велес Сантана избухна. Сграбчи за ризата генерал Хуан Томас Диас, обвинявайки го, че е нямал правото да го забърква в един безразсъден, абсурден заговор, в който не бяха помислили дори за бягството на конспираторите. Даваше ли си сметка какво щеше да стане с тях сега? Турко Естреля Садала се намеси, за да им попречи да се сбият. Антонио едва се сдържаше да не повърне.

През втората нощ бяха така изтощени от споровете и обвиненията, че заспаха един връз друг, като се редуваха кой да служи за възглавница, потънали в пот, полузадушени от нажежената обстановка.

На третия ден, когато доктор Велес Сантана донесе в скривалището им *Ел Карибе* и те видяха снимките си под голямото заглавие: „Убийци, търсени за смъртта на Трухильо“, а отдолу и снимката на генерал Роман Фернандес, който прегръщаше Рамфис на погребението на Генералисимуса, разбраха, че са загубени. Нямаше да има гражданско-военна хунта. Рамфис и Радамес се бяха върнали и цялата страна скърбеше за диктатора.

— Пупо ни предаде. — Генерал Хуан Томас Диас изглеждаше съкрушен. Беше си свалил обувките, краката му бяха много подути, задъхваше се.

— Трябва да се махнем оттук — каза Антонио де ла Маса. — Не можем да рискуваме повече живота на това семейство. Ако ни открият, ще убият и тях.

— Прав си — подкрепи го Турко. — Няма да е честно. Да се махаме оттук.

Но къде щяха да отидат? Прекараха целия 2 юни, обсъждайки вероятни планове за бягство. Малко преди обяд два „бръмбара“ с *calies* спряха пред отсрещната къща и половин дузина въоръжени мъже нахълтаха в нея, отваряйки вратата с удари. Предупредени от Лихия, те изчакаха с извадени револвери. Но всички *calies* си тръгнаха, повлекли един младеж, на когото бяха сложили белезници. От всички идеи най-добра беше май тази на Антонио: да намерят кола или камионетка и да се опитат да стигнат до Рестаурасион, където той познаваше много хора, защото имаше борови и кафеени плантации и защото беше управител на дъскорезниците на Трухильо. Границата бе наблизко и нямаше да е трудно да минат в Хаити. Но каква кола да намерят? От кого да поискат? И тази нощ не мигнаха, изтерзани от тревога и умора, от отчаяние и съмнения. В полунощ стопанинът на дома се качи при тях със сълзи на очи.

— Претърсиха три къщи по тази улица — приплака той. — Всеки момент може да дойде ред и на моята. За мен няма значение, че ще умра. Но за жена ми и момченцето ми? И за нероденото ми дете?

Заклеха му се, че на другия ден на всяка цена ще си тръгнат. Така и направиха — привечер на 4 юни. Салвадор Естреля Садала реши да си тръгне сам. Не знаеше къде ще отиде, но мислеше, че сам има повече възможности да се измъкне, отколкото с Хуан Томас и Антонио, чиито лица се показваха най-много по телевизията и във вестниците. Турко си тръгна пръв, в шест без десет, когато започваше да притъмнява. Антонио де ла Маса видя през капациите на прозорците от спалнята на Рейд Кабрал как той бърза към ъгъла и там маха с ръка и спира едно такси. Стана му мъчно: Турко беше най-скъпият му приятел и след онзи проклет скандал те не бяха се помирили напълно. Нямаше да имат друга възможност.

Доктор Марселино Велес Сантана реши да остане още малко със своя колега и приятел, доктор Рейд Кабрал, който изглеждаше потиснат. Антонио си обръсна мустаците и нахлупи до уши една стара шапка, която намери на тавана. Но Хуан Томас Диас не направи никакъв опит да се дегизира. Двамата прегърнаха доктор Велес Сантана.

— Без лоши чувства?

— Всичко е наред. Късмет.

Когато благодариха за гостоприемството на Лихия Рейд Кабрал, тя се разплака и ги прекръсти: „Господ да ви пази“.

Изминаха осем преки по пустите улици, с ръце в джобовете, стискайки револверите, до къщата на един роднина на Антонио де ла Маса — Тонито Мота. Той имаше камионетка форд; може би щеше да им я заеме или да се съгласи да му я откраднат. Но Тонито не беше вкъщи и камионетката я нямаше в гаража. Икономът, който отвори вратата, позна веднага Де ла Маса: „Дон Антонио! Вие — тук!“. Облеци се той, ужасен, и сигурни, че още щом си тръгнат, ще се обади в полицията, Антонио и генералът бързо се отдалечиха. Не знаеха какво, по дяволите, да правят.

— Да ти кажа ли нещо, Хуан Томас?

— Какво, Антонио?

— Радвам се, че се отървахме от онази миша дупка. От 1 горещината, от праха, който влизаше в носа ми и ми пречеше да дишам. От теснотията. Колко е хубаво да си навън, да 1 усещаш как дробовете ти се прочистват.

— Остава само да ми кажеш: „Хайде да пийнем по една бира за този хубав живот“. Какъв кураж, братко!

Двамата прихнаха да се смеят. По авенида „Пастъор“ дълго се мъчиха да спрат някое такси. Всички, които минаваха, бяха пълни.

— Съжалявам, че не бях с вас там, на Авенида — каза генерал Диас внезапно, сякаш сетил се за нещо важно. — Че не стрелях и аз по Козела. Проклет да е хиляди пъти!

— Все едно че си бил, Хуан Томас. Питай Джони Абес, Черния, Петан, Рамфис и ще видиш. За тях и ти си бил с нас на шосето, да натъпчеш с олово тялото на Шефа. Не се тревожи. Аз стрелях и заради теб.

Най-сетне едно такси спря. Качиха се и като усети, че се колебаят да кажат къде искат да отидат, шофьорът — дебел негър с прошарена коса, по риза — се обърна и ги погледна. Антонио де ла Маса разбра по очите му, че ги е познал.

— Към „Сан Мартин“ — заповяда му.

Негърът кимна, без да продума. След малко измърмори, че бензинът му свършвал; трябвало да напълни резервоара. Мина по „30 март“, където движението беше по-оживено, и на ъгъла на „Сан Мартин“ и „Тирадентес“ спря на една бензиностанция „Тексако“. Слезе

от колата да отвори резервоара. Антонио и Хуан Томас стискаха вече револверите в ръка. Де ла Маса си свали дясната обувка и отвори тока, от който извади малко целофанено пакетче и го пъкна в джоба си. И понеже Хуан Томас го гледаше, озадачен, му обясни:

— Това е стрихнин. Взех го от Мока, уж че има бясно куче.

Дебелият генерал сви презрително рамене и му посочи револвера си:

— Няма по-добър стрихнин от този, братко. Отровата е за кучетата и за жените, не се излагай с подобна глупост. Освен това човек се самоубива с цианат, а не със стрихнин, глупако.

Отново се изсмяха — с онзи зловец и тъжен смях.

— Забеляза ли типа, който е в кабинката? — Антонио де ла Маса посочи през прозореца. — На кого мислиш, че звъни?

— Може би на жена си, да я пита как е котенцето й.

Антонио де ла Маса се разсмя отново, този път истински, продължително и от сърце.

— На какво, по дяволите, се смееш, глупако?

— Не ти ли е смешно? — отвърна Антонио, вече сериозен. — Ние, двамата, в това такси. Какво, мамка му, правим тук? Не знаем дори къде да отидем.

Казаха на шофьора да се върне в колониалния град. Антонио беше намислил нещо и щом стигнаха до центъра на стария град, наредиха на шофьора да поеме от „Билини“ по улица „Еспайлят“. Там живееше адвокатът Хенеросо Фернандес, когото и двамата познаваха. Антонио се сети, че го беше чувал да ругае Трухильо; може би щеше да им помогне да намерят кола. Адвокатът излезе на вратата, но не ги покани да влязат. Когато се съвзе от шока — гледаше ги ужасено и премигаше, — успя само да ги нахока, възмутен:

— Луди ли сте? Как може да ме компрометирате така? Знаете ли кой влезе там, отсреща, преди минута? Конституционалния сархош! Не можахте ли малко да помислите, преди да го направите? Махайте се, махайте се, имам семейство. В името на всичко най-свято, махайте се! Аз съм никой, никой.

Захлопна вратата под носа им. Върнаха се в таксито. Старият негър си седеше кротко зад волана, без да ги поглежда. След малко измърмори:

— Сега накъде?

— Към парка Индепенденсия — отвърна Антонио, за да каже нещо.

Секунди след като потегли — бяха запалили уличните лампи по кръстовищата и хората започваха да излизат по тротоарите на хладина, — шофьорът ги предупреди:

— Там, зад нас, са „бръмбарите“. Наистина съжалявам, господа.

Антонио изпита облекчение. Най-сетне идваше краят на това нелепо безцелно лутане. По-добре да свършат с оръжие в ръка, отколкото като двама идиоти. Обърнаха се. На около десетина метра ги следваха два зелени фолксвагена.

— Не искам да умирам, господа — помоли ги шофьорът и се прекръсти. — В името на Дева Мария, господа!

— Добре, поеми някак към парка и ни остави на ъгъла, при железарския магазин — каза Антонио.

Имаше голямо движение. Маневрирайки, шофьорът успя да си проправи път между един автобус с висящи по вратите хора и един камион. Спря рязко на няколко метра от голямата стъклена фасада на железарския магазин „Рейд“. Като скочи от таксито с револвер в ръка, Антонио успя да забележи, че лампите в парка светнаха, сякаш го поздравяваха. Край стените стояха ваксаджийчета, амбулантни търговци, картоиграчи, скитници и просяци. Миришеше на плодове и пържено. Обърна се да подкани Хуан Томас, който, дебел и вече уморен, не можеше да тича като него. И тогава чу стрелбата зад себе си. Наоколо се вдигна страшна врява; хората тичаха сред автомобилите, колите се качваха по тротоарите. Антонио чу истерични викове: „Предайте се, мамка ви! Обкръжени сте, идиоти!“. Като видя, че Хуан Томас се спира, изтощен, и той спря до него и започна да стреля. Стреляше слепешката, защото всички *calies* и патрули се прикриваха зад фолксвагените, преградили улицата и спиращи движението. Видя, че Хуан Томас пада на колене и насочва пистолета към устата си, но не успя да стреля, защото няколко куршума го улучиха и повалиха. И той беше улучен с доста куршуми вече, но беше жив. „Още съм жив, мамка му, жив съм“. Беше изстрелял всички патрони от пълнителя, падна на земята и се опита да пъкне ръка в джоба си, за да глътне стрихнина. Проклетата тъпа ръка не го слушаше. Няма нужда, Антонио. Виждаше блестящите звезди на

падащата нощ, виждаше усмихнатото лице на Тавито и се чувстваше отново млад.

20.

Когато лимузината на Шефа потегли, оставяйки го сред вонящата локва, генерал Хосе Рене Роман трепереше от главата до петите като войничетата, които беше виждал в началото на военната си кариера да умират от малария в Дахабон, гарнизона на хаитянско-доминиканската граница. Трухильо го гледаше от години на кръв, показвайки му и в семейството, и пред чужди хора, че изобщо не го уважава, като по всякакви поводи го наричаше *глупак*. Но никога досега не беше стигал с презрението и обидите си до такива крайности, както тази вечер.

Изчака треперенето му да попремине и се отправи към Военновъздушната база „Сан Исидро“. Дежурният офицер се уплаши здравата, като видя как министърът на въоръжените сили се появява пеш посред нощ, целият в кал. Генерал Вирхилио Гарсия Трухильо, комендант на „Сан Исидро“ и шурей на Роман — беше брат близък на Мирея, — го нямаше, но министърът на въоръжените сили събра всички офицери и им се накара: спуканият водопровод, който беше вбесил Негово превъзходителство, трябваше да бъде поправен, *ipso facto*, иначе щеше да има най-строги наказания. Шефа щял да направи проверка, а всички знаели колко безмилостен е, щом става въпрос за чистотата. Заповяда да му приготвят джип с шофьор, за да се върне вкъщи; не си смени дрехите, нито се изми, преди да тръгне.

В джипа, на път за Сиудад Трухильо, си каза, че всъщност треперенето му не се дължеше на ругатните на Шефа, а на напрежението след онова позвъняване, когато разбра, че Благодетеля е бесен за нещо. През целия ден все си повтаряше, че е невъзможно, абсолютно невъзможно, да е разбрал за заговора, готвен от неговия компадре^[1] Луис Амиама и близкия му приятел Хуан Томас Диас. Нямаше да го повика по телефона; щеше да нареди да го арестуват и сега щеше да е в „Куарента“ или в „Ел Нуеве“. Въпреки това червейчето на съмнението го глождеше и по време на обяда не можа да хапне нищо. В крайна сметка, въпреки преживяното, изпита голямо

облекчение, че ругатните бяха заради някакъв спукан тръбопровод, а не заради заговора. Само като си помисли, че Трухильо можеше да узнае, че е един от конспираторите, се смрази до кости.

За много неща можеше да бъде обвинен, но не и че е страхливец. От кадет, а и на всичките си постове, се беше проявявал като храбрец и бе посрещал дръзко предизвикателствата, с което си спечели славата на мачо сред другарите и подчинените си. Винаги е бил добър в боя — с ръкавици или с голи юмруци. Никога и на никого не позволи да го обижда. Но както много офицери, както много доминиканци, пред Трухильо и смелостта, и чувството му за достойнство се изпаряваха, мислите и мускулите му се парализираха, обземаше го някакво покорно и сервилно преклонение. Много пъти се беше питал защо дори само присъствието на Шефа — с тънкото му гласче и вторачения поглед — го смазваше морално.

Знаейки каква власт има Трухильо над него, генерал Роман отвърна на секундата, когато преди пет месеца и половина Луис Амиама му спомена за пръв път за заговора за свалянето на този режим:

— Да бъде задържан ли? Каква глупост! Докато е жив, нищо няма да се промени. Трябва да бъде убит.

Бяха в банановата плантация на Луис Амиама в Гуаюбин, Монтекристи, и от слънчевата тераса гледаха как текат мътните води на река Яке. Амиама му обясни, че двамата с Хуан Томас готвели операция, за да попречат на режима да опропасти съвсем страната и да ускорят избухването на втора комунистическа революция — като тази в Куба. Бил сериозен план, разчитали на помощта на Съединените щати. Хенри Диърборн, Джон Банфилд и Боб Оуен от легацията формално ги подкрепили и натоварили представителя на ЦРУ в Сиудад Трухильо — Лоренсо Д. Бери („Собственикът на супермаркет «Уимпис» ли?“ — „Да, същият“.), да им осигури пари, оръжие и експлозиви. Съединените щати били обезпокоени от ексцесиите на Трухильо след атентата срещу венесуелския президент Ромуло Бетанкур и искали да се отърват от него; но същевременно да са сигурни и че няма да бъде сменен от втори Фидел Кастро. Затова щели да подкрепят една сериозна група от изявени антикомунисти, която да излъчи гражданско-военна хунта, а тя да насрочи избори след шест месеца. Амиама, Хуан Томас Диас и гринговците били единомисленици:

Пуло Роман трябвало да оглави тази хунта. Кой друг можел да осигури участието на гарнизоните и мирния преход към демокрация?

— Да бъде задържан и принуден да се оттегли? — възмути се Пуло. — Май сте сбъркали страната и човека, компадре. Като че ли не го познаваш. Никога няма да се остави да го заловят жив. И никога няма да го принудите да се оттегли. Трябва да бъде убит.

Шофьорът на джипа, един сержант, караше, без да продума, и Роман поемаше дълбоко дима на цигарата „Лъки Страйк“, любимите му. Защо се съгласи да участва в заговора? За разлика от Хуан Томас, изпаднал в немилост и отстранен от армията, той наистина имаше какво да губи. Беше стигнал до най-високия пост, за който можеше да мечтае един военен, и макар бизнесът му да не вървеше, фермите още бяха негови. Опасността да ги секвестират изчезна с изплащането на четиристотинте хиляди песос на Земеделската банка. Шефа изплати този дълг не от уважение лично към него, а заради надменното самочувствие, че неговото семейство никога не трябваше да прави лошо впечатление, че нищо не може да петни образа на семейство Трухильо и неговите близки. Той погледна с добро око на конспирацията не защото беше алчен за власт, заради перспективата да стане временен президент на Доминиканската република и оттам реалната възможност да бъде избран после за президент. А заради омразата, натрупана от безкрайните обиди, на които Трухильо го подлагаше след брака му с Мирея, превърнал го в член на привилегирования и недосегаем клан. Затова Шефа го издигаше по-бързо от другите, назначаваше го на отговорни постове и от време на време му поднасяше тези подаръци в натура или със синекури, позволяващи му да поддържа високия жизнен стандарт, който имаше. Но за тези услуги и отличия трябваше да плаща, понасяйки обиди и унижения. „А това е най-важното“, помисли си.

Всеки път, когато Шефа го унижаваше през тези пет месеца и половина, генерал Роман си казваше, също както сега, докато джипът минаваше по моста „Радамес“, че скоро щеше да се почувства като истински човек, със собствен живот, а не като отрепката, в която Трухильо се опитваше да го превърне. Макар Луис Амиама и Хуан Томас да не подозираха, той участваше в заговора, за да покаже на Шефа, че не е некадърникът, за когото го смяташе.

Условията му бяха съвсем конкретни. Нямахте да си мръдне пръста, докато не видеше с очите си, че е екзекутиран. Едва тогава щеше да пристъпи към мобилизирането на войсковите части и към залавянето на братята на Трухильо и на най-верните на режима офицери и цивилни, като започнеше от Джони Абес Гарсия. Луис Амиама и генерал Диас не трябваше да споменават на никого — дори на шефа на оперативната група Антонио де ла Маса, — че той е участник в заговора. Нямахте да има нито писмени съобщения, нито телефонни обаждания, само преки разговори. Той постепенно и внимателно щеше да назначава доверени офицери на ключовите постове, та когато дойде денят, гарнизоните да му се подчинят като един.

Така и направи, като назначи за шеф на крепостта Сантяго де лос Кабалерос, втората в страната, генерал Сесар А. Олива, негов съученик и близък приятел. И подреди така нещата, че командир на Четвърта бригада, със седалище в Дахабон, да стане генерал Гарсия Урбаес, верен негов човек. От друга страна, разчиташе на генерал Гуарионекс Естреля, командир на Втора бригада, настанена в Ла Вега. Не беше близък приятел с Гуаро, много твърд трухилист, но като брат на Турко Естреля Садала от оперативната група, логично беше той да застане на страната на брат си. Не бе споделил тайната си с никого от тези генерали; беше достатъчно хитър, за да рискува да бъде предаден. Но разчиташе, че щом дойде време, всички ще му се подчинят, без да се колебаят.

Кога щеше да стане? Много скоро, без съмнение. Само преди шест дни, на рождения му ден, 24 май, Луис Амиама и Хуан Томас Диас, поканени от него във вилата му, го — увериха, че всичко било готово. Хуан Томас беше категоричен: „Всеки момент, Пупо“. Казаха му, че президентът Хоакин Балагер бил склонен да участва в гражданско-военната хунта, оглавена от него. Поиска подробности, но те не можаха да му ги дадат; сондажът бил направен от доктор Рафаел Батле Виняс, женен за Индиана, братовчедка на Антонио де ла Маса, и личен лекар на Балагер. Той попитал президента марионетка дали в случай на внезапно изчезване на Трухильо „би си сътрудничил с патриотите“. Отговорът му бил неясен: „Според Конституцията, ако Трухильо изчезне, би трябвало да се разчита на мен“. Добра новина ли беше? Това дребно, благо и хитро човече винаги бе предизвиквало у

него инстинктивното недоверие, което заслужаваха бюрократите и интелектуалците. Невъзможно беше да се разбере какво точно мисли; зад любезните му и непринудени маниери се криеше някаква тайна. Но това, което казваха приятелите му, беше все пак вярно: намесата на Балагер щеше да успокои янките.

Когато пристигна вкъщи, беше девет и половина вечерта. Отпрати джипа пак в „Сан Исидро“. Мирея и синът му Алваро, млад лейтенант от армията, който имаше свободен ден и беше дошъл да ги види, се уплашиха, като го видяха в това състояние. Докато си сваляше мръсните дрехи, им обясни всичко. Накара Мирея да се обади по телефона на брат си и осведоми генерал Вирхилио Гарсия Трухильо за врявата, която вдигна Шефа:

— Съжалявам, шурей, но съм принуден да те смърря. Яви се утре в кабинета ми преди десет.

— За някакъв спукан водопровод, мамка му! — възкликна Вирхилио, развеселен. — Човекът не може да се владее вече!

Взе си душ и се сапуниса от главата до петите. Като излезе от банята, Мирея му даде чиста пижама и копринен халат. Остана при него, докато се бършеше, слагаше си одеколон и се обличаше. Противно на това, което много хора смятаха, като се започне от Шефа, той не се ожени за Мирея от интерес. Влюби се в това мургаво и плахо момиче и с риск за живота започна да я ухажва въпреки възраженията на Трухильо. Бяха щастлива двойка и вече двайсет и няколко години живееха без скандали и раздели. Докато си говореха с Мирея и Алваро на масата — не беше гладен, пи само един ром с лед, — се питаше как ли щеше да реагира жена му. На страната на мъжа си или на клана щеше да бъде? Съмнението го глождеше. Неведнъж беше виждал как Мирея се възмуцава от презрителното отношение на Шефа; може би това щеше да наклони везните в негова полза. И освен това, на коя доминиканка нямаше да ѝ хареса да стане Първа дама на нацията?

Щом приключиха с вечерята, Алваро излезе да пийне една бира с приятели. Той и Мирея се качиха в спалнята на втория етаж и пузнаха радио „Доминикански глас“. Имаше танцова музика, с популярни певци и оркестри. Преди санкциите радиостанцията сключваше договори с най-добрите латиноамерикански артисти, но през последната година — заради кризата — почти цялата програма на телевизията на Петан Трухильо се правеше от местни артисти. Докато

слушаха мерингите и дансоните на оркестър „Генералисимус“, дирижиран от маестро Луис Алберти, Мирея сподели с тъга, че се надявала тези разправии с Църквата да свършат скоро. Положението не било добро и приятелки ѝ говорели, като играели канаста, че имало слухове за революция и че Кенеди щял да прати *marines*. Пупо я успокои: Шефа щял да се справи и този път и щял да върне на страната спокойствието и просперитета. Но това прозвуча така фалшиво, че той млъкна и уж се закашля.

След малко навън изскърцаха спирачките на кола, екна тревожно клаксон. Генералът скочи от леглото и се показа от прозореца. От току-що спрелия автомобил видя да изскача отривистата фигура на генерал Артуро Еспайлят — Бръснача. Щом зърна лицето му, прежълтяло под светлината на уличната лампа, сърцето му подскочи: станало е.

— Какво има, Артуро? — запита, подал глава навън.

— Нещо много сериозно — отвърна генерал Еспайлят, приближавайки се. — Бях в „Понито“ с жена си и оттам мина шевролетът на Шефа. Малко след това чух стрелба. Отидох да проверя и насред шосето попаднах на престрелка.

— Слизам, слизам — викна му Пупо Роман. Мирея си обличаше пеньоара, кръстейки се: „Боже мой, вуйчо ми! Да не дава Господ, Исусе Христе“.

От този момент, във всяка от следващите минути и часове — времето, в което се реши съдбата му, тази на семейството му, на конспираторите и в крайна сметка на Доминиканската република, — генерал Хосе Рене Роман беше съвсем наясно какво трябва да направи. Но защо направи точно обратното? Много пъти през следващите месеци щеше да си задава този въпрос, без да намира отговора. Докато слизаше по стълбите, си даде сметка, че при тези обстоятелства единственото разумно нещо беше — ако животът му е мил и не иска заговорът да се провали — да отвори вратата на бившия шеф на *SIM*, най-обвързания с криминалните операции на режима военен, извършил безброй похищения, шантажи, изтезания и убийства по заповед на Трухильо, и да изпразни целия пълнител на револвера си в него. Заради досието си Бръснача нямаше друга алтернатива, освен да остане верен като куче на Трухильо и на режима, за да не отиде в затвора или да бъде убит.

Макар да знаеше много добре това, той отвори вратата и пусна да влязат генерал Еспайлят и жена му, която целуна по бузата и успокои, защото Лихия Фернандес де Еспайлят беше изгубила ума и дума и бърбореше несвързано. Бръснача му съобщи някои подробности: като се приближил с колата, се натъкнал на страшна престрелка с револвери, карабини и картечници, познал шевролета на Шефа под огъня на изстрелите и успял да види един силует на шосето, който стрелял, май бил Трухильо. Не можел да му се притече на помощ: бил облечен цивилно, нямал оръжие и от страх да не би някой куршум да улучи Лихия, дошъл тук. Това станало преди петнайсет, най-много дващест минути.

— Почакай, ще се облека. — Роман изкачи стълбата на скокове, следван от Мирея, която кършеше ръце и клатеше глава като полудяла.

— Трябва да предупредим вуйчо Ектор — викна тя, докато той си обличаше всекидневната униформа. Видя я да изтичва до телефона и да набира номера, без да му даде време да продума. И макар да знаеше, че трябва да попречи на това обаждане, не го направи. Взе слушалката и както закопчаваше ризата си, предупреди генерал Ектор Биенвенидо Трухильо:

— Току-що ме информираха за евентуален атентат срещу Негово превъзходителство на шосето за Сан Кристобал. Тръгвам нататък. Ще ви държа в течение.

Облече се и слезе със заредена карабина М-1 в ръце. Вместо да покоси Бръснача с един откос, пак го пощади и му кимна, когато, гледайки го с мишите си, пълни с тревога очички, Еспайлят го посъветва да предупреди за опасността Генералния щаб и да даде заповед за извънредно положение. Генерал Роман позвъни в крепостта „18 декември“ и даде заповед до всички гарнизони войсковите части да останат по казармите и да блокират изходите на града, предупреди и комендантите от вътрешността на страната, че скоро ще се свърже по телефона или по радиостанцията с тях по въпрос от изключителна важност. Губеше скъпоценно време, но не можеше да престане да действа по този начин, защото, мислеше си, така ще разсее всякакво съмнение за себе си у Бръснача.

— Да вървим — рече на Еспайлят.

— Ще заведе Лихия вкъщи — отвърна той. — Ще се видим на шосето. Някъде към седмия километър е.

Когато генерал Роман потегли зад волана на своята кола, си даде сметка, че веднага трябва да отиде в дома на Хуан Томас Диас, само на няколко метра от неговия, за да се увери, че убийството е факт — сигурен беше в това, — и да даде ход на държавния преврат. Вече нямаше измъкване: независимо дали Трухильо е мъртъв или ранен, той беше съучастник. Но вместо да отиде при Хуан Томас или при Амиама, пое с колата към авенида „Джордж Вашингтон“. Близо до Животновъдния панаир видя в една кола, от която му правеха знаци, полковник Маркос Антонио Хорхе Морено, шеф на личния ескорт на Трухильо, заедно с генерал Поу.

— Разтревожени сме — викна му Морено, подал глава. — Негово превъзходителство не е пристигнал в Сан Кристобал.

— Имало е атентат — информира ги Роман. — Следвайте ме!

При седмия километър, когато позна надупчения шевролет със строшени стъкла, осветен от фенерите на Морено и Поу, и видя петната от кръв сред отломките по асфалта разбра, че атентатът е успял. След подобна стрелба не можеше да не е мъртъв. И следователно трябваше да заплаши да вербува или убие Морено и Поу — двама убедени, верни трухилисти — и преди да дойдат Еспайлят и другите военни да отиде бързо в крепостта „18 декември“, където щеше да бъде на сигурно място. Но не го направи, а вместо това, стреснат като Морено и Поу, започна да оглежда с тях наоколо и се зарадва, като откри един револвер в храстите. След малко там беше и Бръснача, пристигаха патрули и военни, на които нареди да продължат търсенето. Той щял да бъде в Генералния щаб.

Докато шофьорът му — сержант Моронес, го караше вече със служебната кола към крепостта „18 декември“, изпуши доста цигари „Лъки Страйк“. Сигурно Луис Амиама и Хуан Томас го търсеха усилено, с трупа на Шефа. Длъжен беше да им даде някакъв знак. Но вместо да го направи, щом пристигна в Генералния щаб, даде инструкции на охраната да не пуска по никакъв повод никакви цивилни, които и да са те.

Крепостта кипеше, това бе необичайно раздвижване за този час в нормално време. Докато се качваше на скокове, по стълбите към командния си пост, отвърщайки с кимане на офицерите, които му козируваха, дочу въпроси: „Да не е направен опит за десант при

Животновъдния панаир, господин генерал?“ — на които не се спря да отговори.

Влезе задъхан, усещаше как сърцето му бие и само един бегъл поглед към двайсетината висши офицери, събрани в кабинета му, бе достатъчен, за да разбере, че въпреки пропуснатите възможности, сега имаше още един шанс да даде ход на плана. Тези офицери, които, щом го видяха, удариха токове и козируваха, бяха група, подбрана от висшето командване, повечето негови приятели, и чакаха заповедите му. Знаеха или се досещаха, че се е получил страшен вакуум, и възпитани в традицията на дисциплината и пълната зависимост от Шефа, го чакаха да поеме командването с ясни задачи. По лицата на генерал Фернандо А. Санчес, на генерал Радамес Унгария, на генералите Фаусто Кааманьо и Феликс Ермида, на полковниците Ривера Куеста и Крусато Пиня и на майорите Весин-и-Весин, Паган Монтас, Салданя, Санчес Перес, Фернандес Домингес и Ернандо Рамирес имаше страх и надежда. Те искаха да ги спаси от несигурността, с която не умееха да се борят. С реч, произнесена с тона на шеф, който си тежи на мястото и знае какво прави, трябваше да им обясни, че при тези извънредно тежки обстоятелства изчезването или смъртта на Трухильо — настъпили по причини, които тепърва ще се изясняват — са съдбоносен шанс за републиката за промяна. Че преди всичко трябва да се избегнат хаосът, анархията, комунистическата революция, последствията от нея и северноамериканската окупация. И те, като патриоти по дух и професия, са длъжни да действат. Страната е стигнала до дъното, поставена под карантина заради безчинствата на един режим, който, макар в миналото да е изиграл неоценима роля, се е изродил в тирания, предизвикала всеобщо отвращение. Трябваше да изпреварят събитията, с поглед към бъдещето. И той ги призовава да го последват, да избегнат заедно пропастта, която се отваряше пред тях. Като шеф на въоръжените сили щеше да оглави гражданско-военната хунта, съставена от изтъкнати личности и натоварена със задачата да осигури прехода към демокрация, благодарение на която санкциите, наложени от Съединените щати, ще бъдат вдигнати и ще бъдат насрочени избори под контрола на ОАД. Хунтата можеше да разчита на одобрението на Вашингтон и той очакваше от тях, шефовете на най-престижната институция в страната, да му сътрудничат. Знаеше, че думите му щяха

да бъдат посрещнати с овации и че ако някой се колебаеше, то увереността на останалите щеше да го спечели. Тогава лесно можеше да заповяда на такива изпълнителни офицери като Фаусто Кааманьо и Феликс Ермида да арестуват братята на Трухильо и да вкарат в затвора Абес Гарсия, полковник Фигероа Карион, капитан Кандито Торес, Клодоео Ортис, Америко Данте Минервино, Сесар Родригес Вилета и Алисинио Пеня Ривера, с което щеше да извади от строя машината на *SIM*.

Но макар да знаеше точно какво трябваше да направи и да каже в този момент, пак не го направи. След няколко секунди колебливо мълчание се ограничи да информира офицерите, говорейки неясно, накъсано и заеквайки, че предвид атентата срещу личността на Генералисимуса въоръжените сили трябва да бъдат единни като юмрук и готови за действие. Усещаше, дори съвсем осезателно, разочарованието на подчинените си, на които, вместо да вдъхне доверие, предаде несигурността си. Не това очакваха те. За да прикрие смущението си, се свърза с гарнизоните във вътрешността на страната. На генерал Сесар А. Олива от Сантяго, на генерал Гарсия Урбаес от Дахабон и на генерал Гуарионекс Естреля от Ла Вега повтори със същата несигурност — езикът не го слушаше, сякаш беше пиян, — че предвид предполагаемото убийство трябва да държат военните части в казармите и да не предприемат нищо, без да са получили заповед от него.

След няколкото обаждания разкъса невидимата усмирителна риза, която го стягаше, и предприе нещо в правилната посока.

— Не се оттегляйте — каза им, ставайки. — Веднага ще свикам среща на по-високо ниво.

Заповяда да го свържат с президента на републиката, шефа на Военните тайни служби и с бившия президент — генерал Ектор Биенвенидо Трухильо. Щеше да ги събере тук и да ги арестува и тримата. Ако Балагер участваше в заговора, можеше да му подаде ръка за следващите действия. Долови объркване сред офицерите — споглеждаха се, шушукаха. Дадоха му слушалката. Бяха вдигнали доктор Хоакин Балагер от леглото.

— Съжалявам, че ви будя, господин президент. Извършен е атентат срещу Негово превъзходителство, когато е отивал в Сан

Кристовал. Като министър на въоръжените сили свиквам спешно съвещание в крепостта „18 декември“. Моля ви да дойдете незабавно.

Президентът Балагер се забави доста, преди да отговори, толкова, че Роман помисли, че връзката е прекъснала. От изненада ли беше онемял? От задоволство, че планът започва да се изпълнява? Или гледаше с недоверие на това спешно обаждане? Най-сетне чу отговора, изречен без и следа от вълнение:

— Щом е станало нещо толкова сериозно, като президент на републиката не би трябвало да съм в казармата, а в Националния дворец. Отивам там. Съветвам ви съвещанието да стане в моя кабинет. Довиждане.

И без да му даде възможност да отговори, затвори.

Джони Абес го изслуша внимателно. Добре, щял да дойде на съвещанието, но след като изслуша показанията на капитан Сакариас де ла Крус, който се намирал, тежко ранен, в болницата „Марион“. Само Черния Трухильо, изглежда, прие поканата. „Идвам веднага“. Стори му се разстроен от това, което ставаше. Но тъй като вече половин час не се появяваше, генерал Хосе Рене Роман разбра, че няма изгледи планът му, направен в последната минута, да се осъществи. Никой от тримата нямаше да падне в капана. И заради начина, по който бе действал, той започваше да затъва в движещите се пясъци, от които скоро нямаше да има вече измъкване. Освен ако не вземеше някой военен самолет и не отлетеше за Хаити, Тринидад, Пуерто Рико, Френските Антили или Венесуела, където щяха да го посрещнат с отворени обятия.

От този момент изпадна в някакво лунатично състояние. Времето спираше или вместо да тече, се завърташе в мъчителен кръговрат, който го потискаше и вбесяваше. И нямаше да излезе повече от това състояние през четирите и половина месеца живот, който му оставаше, ако това можеше да се нарече живот, а не ад и кошмар. До 12 октомври 1961 година изгуби всякаква представа за хронологията на събитията, но не и за онази мистериозна вечност, от която никога не се беше интересувал. В пристъпите на здрав разум, които го спохождаха, за да му напомнят, че е жив и че това още не е свършило, го терзаеше един и същ мъчителен въпрос: защо, след като знаеше, че го очаква точно *това*, не направи каквото трябваше? Този въпрос го измъчваше повече от изтезанията, които посрещна много смело, навярно за да си докаже,

че в безкрайната нощ на 31 май 1961 година не беше проявил това малодушие от страх.

Неспособен да координира действията си, изпадна в противоречия и направи погрешни стъпки. Заповяда на шурей си — генерал Вирхилио Гарсия Трухильо, да изпрати от „Сан Исидро“, където бяха бронетанковите дивизии, четири танка и три пехотни роти, за да подсилят крепостта „18 декември“. Но после внезапно реши да напусне крепостта и да се премести в двореца. Даде инструкции на шефа на Щаба на армията — младия генерал Тунтин Санчес, да го държи в течение за хода на издирването. Преди да тръгне, позвъни в „Ла Виктория“ на Америко Данте Минервино. Категорично му заповяда да ликвидира веднага и в пълна тайна задържаните майор Сегундо Имберт Барерас и Рафаел Аугусто Санчес Саулей и да заличи следите от трупите, защото страхуваше, че Антонио Имберт от оперативната група предупредил брат си за участието му в заговора. Америко Данте Минервино, свикнал с тези заповеди, не зададе никакви въпроси: „Разбрано, господин генерал“. Обърка генерал Тунтин Санчес, като му каза да инструктира патрулите на *SIM*, на армията и на военновъздушните сили, извършващи издирването, че хората от списъците на „враговете“ и на „неблагонадеждните“, които са им раздадени, трябва да бъдат убивани при най-малкия опит за съпротива при арестуването. („Не искаме затворници, които да раздухват международни кампании срещу страната ни“.) Неговият подчинен не направи никакъв коментар. Ще предам съвсем точно инструкциите ви, господин генерал.

На излизане от крепостта, като отиваше в двореца, лейтенантът на поста му предаде, че някаква кола с двама цивилни дошла до входа и единият от тях, който казал, че е брат му Рамон (Бибин), настоявал да го види. Изпълнявайки заповедите му, той ги принудил да се оттеглят. Генералът кимна, без да продума. Значи и брат му участваше в заговора и, разбира се, той също щеше да плати за неговите колебания и увъртания. Под влиянието на тази хипноза си помисли, че неспособността му да действа се дължеше може би на факта, че макар тялото на Шефа да беше мъртво, душата му, духът му или както там се казва, продължаваше да го потиска.

В Националния дворец цареше бъркотия и отчаяние. Почти цялото семейство Трухильо беше там. Току-що от имението си в Бонао

бе пристигнал и Петан, с ботуши за езда и автомат на рамо, и крачеше напред-назад като някаква карикатура на селянин. Ектор (Черния), отпуснал се на дивана, потриваше ръце сякаш от студ. Мирея и тъщата му Марина успокояваха доня Мария, жената на Шефа, която беше смъртнобледа, а очите ѝ горяха. Красивата Анхелита пък плачеше, кършейки ръце, и мъжът ѝ — полковник Хосе Леон Естевес (Печито), в униформа и с опечалено лице, не можеше да я успокои. Усети как всички вперват очи в него: някаква новина? Прегърна ги един по един: претърсвали града къща по къща, улица по улица, и скоро... Тогава откри, че те знаеха повече от него, шефа на въоръжените сили. Единият от участниците в заговора — бившият военен Педро Ливио Седеньо, бил ранен и Абес Гарсия го разпитвал в Международната клиника. А полковник Хосе Леон Естевес уведомил вече Рамфис и Радамес, които се опитвали да наемат самолет на „Ер Франс“, за да се върнат от Париж. От този момент разбра, че започва да губи и властта, която имаше и която пропиля през последните часове; решенията не идваха вече от неговия кабинет, а от шефовете на *SIM* Джони Гарсия и полковник Фигероа Карион или от роднините и приближените на Трухильо — като Печито или неговия шурей Вирхилио. Някаква невидима сила го изтласкваше от властта. Не се изненада, че Черния Трухильо не му даде никакво обяснение защо не дойде на съвещанието, на което го бе поканил.

Отдели се от групата, влезе бързо в една кабина и звънна в крепостта. Заповяда на шефа на Щаба да прати една рота да обкръжи Международната клиника, да охранява бившия офицер Педро Ливио Седеньо и да не позволява на хората от *SIM* да го отведат оттам, като използва дори сила, ако упорстват. Заловеният трябвало да бъде отведен в крепостта „18 декември“. Той щял лично да отиде да го разпита. След напрегнато мълчание Тунтин Санчес му отвърна само: „Лека вечер, господин генерал“. Каза си, изтерзан, че може би това беше най-голямата му грешка през цялата вечер.

В залата, където се намираше семейство Трухильо, имаше още повече хора. Всички слушаха, смълчани и опечалени, полковник Джони Абес Гарсия, който, изправен, говореше угрижено:

— Зъбният мост, намерен на шосето, е на Негово превъзходителство. Потвърди го доктор Фернандо Камино. Трябва да предположим, че ако не е мъртъв, състоянието му е много тежко.

— Какво става с убийците? — прекъсна го Роман предизвикателно. — Проговори ли онзи тип? Издаде ли съучастниците си?

Дебелобузестото лице на шефа на *SIM* се извърна към него. Жабешките му очички му отправиха такъв поглед, че в състоянието на крайно изострена чувствителност, в което се намираше, му се стори подигравателен.

— Издаде трима — обясни Джони Абес, гледайки го, без да мигне. — Антонио Имберт, Луис Амиама и генерал Хуан Томас Диас. Последният бил главатарят, каза.

— Заловихте ли ги?

— Моите хора ги търсят из целия Сиудад Трухильо — увери го Джони Абес Гарсия. — Нещо повече. Зад това може да стоят Съединените щати.

Измърмори нещо като похвала към полковник Абес и се върна в кабината. Позвъни отново на генерал Тунтин Санчес. Патрулите да арестуват незабавно генерал Хуан Томас Диас, Луис Амиама и Антонио Имберт, както и семействата им, „живи или мъртви, няма значение, дори по-добре мъртви, защото ЦРУ може да се опита да ги изведе от страната“. Когато затвори телефона, вече беше сигурен: както вървяха нещата, нямаше да успее дори да емигрира. Би трябвало да се застреля.

В салона Джони Абес продължаваше да говори. Но вече не за убийците, а за ситуацията, в която се намираше страната.

— В този момент е много важно някой член на семейство Трухильо да поеме президентството на републиката — заяви. — Доктор Балагер трябва да се оттегли и да отстъпи поста на генерал Ектор Биенвенидо или на генерал Хосе Арисменди. Така народът ще знае, че духът, философията и политиката на Шефа ще бъдат съхранени и ще направляват все така живота на доминиканците.

Настъпи неловко мълчание. Присъстващите се споглеждаха. Грубият и заплашителен глас на Петан Трухильо проехтя в залата:

— Джони е прав. Балагер трябва да се оттегли. Президентството ще поемем аз или Черния. Народът ще разбере, че Трухильо не е мъртъв.

Тогава, проследявайки погледите на всички присъстващи, генерал Роман откри, че президентът марионетка е там. Дребничък и

дискретен както обикновено, той бе чул всичко, седнал на един стол в ъгъла, сякаш се боеше да не пречи. Облечен както винаги безупречно, той изглеждаше абсолютно спокоен, сякаш това беше нещо съвсем незначително. Усмихна се леко и заговори спокойно, уталожвайки страстите:

— Както всички знаете, аз съм президент на републиката по решение на Генералисимуса, който винаги е спазвал конституционните процедури. Заемам този пост, за да улеснявам нещата, а не да ги усложнявам. Ако оттеглянето ми ще успокои положението, веднага ще го направя. Но позволете ми да отбележа нещо. Преди да се вземе такова извънредно решение, което е в разрыв със законността, не е ли по-разумно да изчакаме завръщането на генерал Рамфис Трухильо? Като първороден син на Шефа, негов духовен наследник, военен и политик, не трябва ли да се допитаме до него?

Отправи поглед към жената, която според строгия трухилистки протокол социалните хроникьори трябваше да наричат винаги Превъзходната дама. Мария Мартинес де Трухильо отвърна властно:

— Доктор Балагер е прав. Докато Рамфис не се върне, нищо не трябва да се променя. — Кръглото ѝ лице си беше възвърнало цвета.

Като видя как президентът на републиката свежда свенливо поглед, генерал Роман се отърси за секунди от лепнещото усещане за безпътица и си каза, че за разлика от него, това невъоръжено човече, което пишеше стихове и изглеждаше толкова нищожно в този свят на мъжкарите с пищови и автомати, знаеше много добре какво иска и какво прави и нито за миг не бе изгубило самообладание. През тази нощ, най-дългата в петдесетгодишния му живот, генерал Роман откри, че сред вакуума и бъркотията, предизвикани от станалото с Шефа, това дребно, невзрачно същество, което всички винаги бяха смятали за писар и за фигурант в режима, започваше най-изненадващо да печели авторитет.

През следващите часове, докато събитията се подреждаха като частите на пъзел и запълваха празнотите му, оформяйки цялостната картина, видя като насън как това котило от роднини, приближени и подвластни на Трухильо се обединява, разпада се на групи и отново се сплотява. Преди полунощ съобщиха, че пистолетът, открит на мястото на атентата, е на генерал Хуан Томас Диас. И когато Роман заповяда освен неговата, да бъдат претърсени и къщите на всичките му братя, го

уведомиха, че патрулите на *SIM* вече го правели, водени от полковник Фигероа Карион, и че братът на Хуан Томас — Модесто Диас, бил вече в затвора „Ла Куарента“, след като бил предаден на *SIM* от приятеля си Чучо Малапунта — запаленко по боя с петли, при когото се криел. След петнайсет минути Пупо позвъни на сина си Алваро. Каза му да му донесе още муниции за карабината М-1 (не беше я свалял от рамо), сигурен, че всеки момент можеше да се наложи да се защитава или собственооръчно да се застреля. След като поговори в кабинета си с Абес Гарсия и полковник Луис Хосе Леон Естевес (Печито) за епископ Райли, прояви инициатива, казвайки, че поема отговорността той да бъде изведен насила от колежа „Санто Доминго“, и подкрепи идеята на шефа на *SIM* да бъде ликвидиран, защото нямало съмнение за съучастието на Църквата в престъпната конспирация. Мъжът на Анхелита Трухильо сложи ръка на револвера си и заяви, че за него ще бъде чест да изпълни заповедта. Върна се след час, побеснял. Операцията била извършена без особени поражения, освен някой и друг удар по монахините и по двама свещеници редемптористи^[2], също гринговци, които се опитали да защитят епископа. Убили само една немска овчарка, пазеща колежа, която, преди да бъде застреляна, ухапала един *calie*. Сега епископът бил в ареста на военновъздушните сили, на деветия километър по шосето за Сан Исидро. Но комендантът Родригес Мендес, шеф на ареста, отказал да ликвидира епископа и попречил на Печито Леон Естевес да го направи, твърдейки, че имало заповед от президента на републиката.

Изумен, Роман го попита дали става въпрос за Балагер. Не по-малко изненадан, мъжът на Анхелита Трухильо потвърди:

— Както изглежда, мисли се за важен. Но това, че този интригант се намесва по въпроса, не е най-странното. А че заповедите му се изпълняват. Рамфис трябва да го сложи на място.

— Няма нужда да чакаме Рамфис. Отивам да се оправя с него още сега — избухна Пупо Роман.

Закрачи бързо към кабинета на президента, но в коридора му прилоша. Подпирайки се, успя да стигне до един страничен фотьойл и се отпусна в него. Моментално заспа. Когато се събуди след час-два, си спомняше някакъв полярен кошмар, в който, треперещ от студ сред снежната степ, виждаше как към него се приближава глутница вълци. Скочи от фотьойла и почти тичешком се отправи към кабинета на

президента Балагер. Вратите бяха широко отворени. Влезе, решен да покаже на този нахален пигмей кой командва, но — още една изненада — в кабинета се натъкна лице в лице на самия епископ Райли. Макар и пострадал, с разкъсани одежди и следи от побой по лицето, снажният епископ бе запазил внушителното си достойнство. Президентът на републиката точно го изпращаше.

— О, монсеньор, вижте кой е тук, министърът на въоръжените сили, генерал Хосе Рене Роман Фернандес — представи го той. — Идва да ви поднесе извиненията на военните власти за това недоразумение, достойно за съжаление. Имате думата ми и тази на шефа на армията — нали, генерал Роман?, — че нито вие, нито който и да е от прелатите или от сестрите в „Санто Доминго“ ще бъдете обезпокоявани повече. Самият аз ще обясня всичко на *sister* Вилиемин и на *sister* Хелън Клеър. Изживяваме трудни времена и вие, човек с опит, ще разберете. Има подчинени, които губят контрол и стигат до ексцесии, както тази вечер. Няма да се повтори. Разпоредих се да бъдете придружен от ескорт до колежа. Умолявам ви при най-малкия проблем да се свързвате лично с мен.

Епископ Райли, който гледаше всичко това, сякаш бе заобиколен от марсианци, кимна леко с глава за сбогом. Роман се изпречи заплашително, лице в лице и с ръка на карабината, пред доктор Балагер:

— Дължите ми обяснение, господин Балагер. Кой сте вие, че да давате контразаповеди на мое разпореждане, да се обаждате във военен център на по-нисш офицер и да не спазвате йерархията? За кого, по дяволите, се мислите?

Дребното човече го погледна, сякаш му говореше за ланшния сняг. И след като го огледа за миг, му се усмихна приятелски. Посочи му стола пред писалището и го покани да седне. Пупо Роман не помръдна. Кръвта във вените му вреше като в казан, който всеки момент ще кипне.

— Отговорете на въпроса ми, мамка му! — изкрещя.

Но и този път доктор Балагер не се трогна. Все така кротко, както четеше или декламираше речите си, бащински го смъмри:

— Объркан сте, генерале, и има защо. Но направете усилие. Изживяваме може би най-критичния за републиката момент и вие —

повече от всеки друг — трябва да дадете на хората пример за спокойствие.

Устоя на разярения му поглед — Пупо изпита желание да го удари, но междувременно любопитството му надделя — и като седна на бюрото си, добави със същия тон:

— Трябва да ми благодарите, че ви попречих да допуснете огромна грешка, генерале. Убийството на този епископ нямаше да разреши проблемите ви. Щеше да ги усложни: Ако това ви интересува, знайте, че президентът, когото дойдохте да ругаете, е готов да ви помогне. Въпреки че, страхувам се, няма да мога да направя много за вас.

Роман не долови ирония в думите му. Криеха ли някаква заплаха? Не, ако се съдеше по добродушния начин, по който Балагер го гледаше. Гневът му се изпари. Вече го достраша. Завиждаше за спокойствието на това сладниково джудже.

— Знайте, че съм наредил да ликвидират Сегундо Имберт и Папито Санчес във „Виктория“ — изръмжа, обезумял, без да мисли какво говори. — И те са в този заговор. Това ще направя с всички замесени в убийството на Шефа.

Балагер кимна леко, без физиономията му да се промени.

— За тежката болест — силно лекарство — промълви той загадъчно. И като стана, тръгна към вратата на кабинета си и излезе, без да се сбогува.

Роман остана там, не знаейки какво да прави. Реши да отиде в кабинета си. В два и половина през нощта отведе Мирея, която беше пила успокоително, в дома им в квартал Гаскуе. Там завари брат си Бибин, който караше войниците от поста да пият направо от една бутилка „Карта Дорада“, размахвайки я като знаме. Бибин — безделникът, пияницата, развратникът, хазартният тип, симпатягата Бибин — едва се държеше на крака. Трябваше да го помъкне към банята на горния етаж, под претекст, че ще го накара да повърне и да се поизмие. Щом останаха сами, Бибин се разплака. Гледаше брат си с безкрайна тъга в пълните си със сълзи очи. Тъничка нишка като паяжина висеше от устните му. Много тихо, задъхвайки се, му каза, че цяла нощ той, Луис Амиама и Хуан Томас го търсели из града и отчаяни, накрая го прокълнали. Какво стана, Пупо? Защо не направи

нищо? Защо се скри? Нали имаше план? Оперативната група изпълни своята част. Носеха му трупа, както искаше.

— Защо не направи каквото трябваше, Пупо? — Задъхваше се, гърдите му се надигаха. — Какво ще стане сега с нас?

— Имаше трудности, Бибин, появи се Бръснача Еспайлят, който видял всичко. Не можах. Сега...

— Сега сме загубени — каза с прегракнал глас Бибин и преглътна слюнката си. — Луис Амиама, Хуан Томас, Антонио де ла Маса, Тони Имберт — всички. Но най-вече ти. Ти и след това аз, защото съм ти брат. Ако ме обичаш поне малко, гръмни ме с един куршум още сега, Пупо. Застреляй ме с тая карабина, докато съм пиан. Преди да са го направили те. В името на всичко, което ти е най-скъпо, Пупо.

В този момент на вратата на банята почука Алваро: открили трупа на Генералисимуса в багажника на една кола в дома на генерал Хуан Томас Диас.

Тази нощ той не мигна, както и следващата, и по-следващата, и за четири месеца и половина може би нито веднъж не изпита онова, което за него беше да спи — да си почине, да забрави за себе си и за другите, да потъне в някакво небитие, от което излизаше възроден, целеустремен, — макар че неведнъж загуби съзнание и прекара дълги часове, дни и нощи в безпаметно вцепенение, без да вижда и без да мисли, с единственото желание да намери спасение в смъртта. Всичко се смесваше и объркваше, сякаш времето се бе превърнало в някаква каша, във водовъртеж — без никаква логична връзка между преди, сега и след това, като непрекъснат кръговрат. Спомняше си съвсем ясно зрелището, когато пристигна в Националния дворец, с доня Мария Мартинес де Трухильо, която ревеше над трупа на Шефа: „Дано кръвта на убийците изтече до последната капка!“. И сякаш веднага след това нещо, което трябва да се е случило след един ден: снажната и безупречна фигура в униформа на Рамфис, пребледнял и скован, който се прекланя, без да превива гръб, над резбования ковчег и загледан в лицето на Шефа, което беше гримирано, прошепва: „Аз няма да бъда така великодушен с враговете като теб, татко“. Стори му се, че Рамфис не говори на баща си, а на него. Прегърна го силно и проплака на ухото му: „Каква непоправима загуба, Рамфис. Добре че поне ти ни остана“.

И веднага след това се виждаше в парадна униформа, с неразделната карабина М-1 в ръка, в препълнената църква на Сан Кристобал, на погребалната церемония на Шефа. При някои пасажии от речта на президента Балагер, извисил се като гигант: „Тук лежи, господа, повален от огъня на вероломен откос, могъщият дъб, който в продължение на трийсет години се възправяше срещу мълниите и побеждаваше всички бури“, очите му се навлажняват. Слушаше го, застанал до един окаменял Рамфис, заобиколен от войници с автомати. И в същото време се виждаше как наблюдава (ден, два или три преди това?) многолюдната тълпа от хиляди и хиляди доминиканци от всички възрасти, професии, раси и социални класи, чакащи с часове под безмилостното слънце да се изкачат по стълбището на двореца и сред истеричния скръбен вой, сред припадъци, вопли и хвалебствени вуду приношения да отдадат последна почит на Шефа, Благодетеля, Генералисимуса, на Бащата. И сред всичко това той чуваше рапортите на помощниците си за залавянето на инженер Уаскар Техеда и Салвадор Естреля Садала; за края на Антонио де ла Маса и генерал Хуан Томас Диас в парка Индепенденсия, на ъгъла с „Боливар“, които отвърнали със стрелба; за почти моменталната смърт на лейтенант Амадо Гарсия, улучен от близко и загинал също, убивайки, и как тълпата ограбила и плячкосала къщата на леля му, която го укривала. Спомняше си и слуховете за мистериозното изчезване на неговия компадре Амиама Тио и на Антонио Имберт — Рамфис предлагаше половин милион песос за оказване на помощ при залавянето им — и за залавянето на близо двеста доминиканци, цивилни или военни, замесени в убийството на Шефа, в Сиудад Трухильо, в Сантяго, Ла Вега, Сан Педро де Макорис и още половин дузина селища.

Всичко това се смесваше, но поне беше разбираемо. Такъв беше и последният ясен спомен, останал в паметта му — как след края на заупокойната служба за Генералисимуса в църквата в Сан Кристобал Петан Трухильо го дръпна за ръката: „Ела с мен в колата ми, Пупо“. И в кадилака на Петан разбра — и това беше последното нещо, което знаеше съвсем сигурно, — че има още една, последна възможност да си спести всичко, което щеше да последва, като изпразни карабината си в брата на Шефа и в себе си, защото пътуването нямаше да свърши в дома му в Гаскуе. Свърши в базата „Сан Исидро“, където, излъга го Петан, без да се старае да се преструва, „ще има среща на

семејството“. На входа на Военновъздушната база двама генерали — неговият шурей Вирхилио Гарсия Трухильо и шефът на Щаба на армията Тунтин Санчес — го уведомиха, че е арестуван и обвинен в съучастничество с убийците на Благодетеля на нацията и Баща на новата нация. Много бледи, избягващи да го гледат в очите, му поискаха оръжието. Покорно им предаде карабината, с която не беше се разделял от четири дни.

Отведоха го в стая с маса, със стара пишеща машина, купчинка бели листове и стол. Казаха му да си свали колана и обувките и да ги предаде на един сержант. Направи го, без да попита нищо. Оставиха го сам и след минути при него влязоха двамата най-близки приятели на Рамфис — полковник Луис Хосе Леон Естевес (Печито) и Пируло Санчес Рубироса, и без да го поздравят, му казаха да напише всичко, което знае за заговора, като спомене имената и фамилиите на конспираторите. Генерал Рамфис — когото президентът Балагер беше назначил за шеф на военновъздушните, военноморските и сухопътните сили на републиката с върховен декрет, който Конгресът щеше да одобри тази нощ — имал точна представа за заговора благодарение на задържаните, които до един го издали.

Седна пред пишещата машина и близо два часа писа това, което му бяха заповядали. Пишеше много бавно на машина, само с двата пръста, и допусна много грешки, които не се погрижи да поправи. Написа всичко — от първия разговор с Луис Амиама преди шест месеца — и спомена имената на двайсетината души, за които знаеше, че са замесени, но не и името на Бибин. Обясни, че за него решаваща била подкрепата на Съединените щати за заговора и че се съгласил да застане начело на гражданско-военната хунта, когато разбрал от Хуан Томас, че както консул Хенри Диърборн, така и консул Джек Бенет и шефът на ЦРУ в Сиудад Трухильо — Лоренсо Д. Бери (Уимпи), поискали той да я оглави. Само една лъжа написа на машината: че за да участва, настоял Генералисимусът да бъде отвлечен и принуден да се оттегли, но в никакъв случай — убиван. Другите конспиратори го излъгали и нарушили това обещание. Прочете страниците и ги подписа.

Остана дълго сам, чакайки с такова вътрешно спокойствие, каквото не беше изпитвал от нощта на 30 май. Когато дойдоха за него, се свечеряваше. Бяха група непознати офицери. Сложиха му белезници

и все така бос, го изведоха на двора на базата и го качиха в една камионетка с боядисани прозорци, на която прочете „Панамерикански институт по образование“. Помисли, че го водят в „Ла Куарента“. Познаваше много добре тази мрачна сграда на 40 улица, близо до Доминиканския завод за цимент. Беше собственост на генерал Хуан Томас Диас, който я продаде на държавата, и Джони Абес я превърна в сцена на изтънчените си методи за изтръгване на признания от затворниците. Дори присъства веднъж, след кубинската инвазия на 14 юни, когато вързаха един от разпитваните, доктор Техада Флорентино, на ј онзи гротесков *Трон* — със седалка от джип, тръби, електрически пръчки, бичове, дървена гарота, с която душеха затворника, като същевременно му пускаха и ток — и той бе убит заради грешка на техника от *SIM*, който пуснал максималното напрежение. Но вместо в „Ла Куарента“, го отведоха в „Ел Нуеве“, на шосето „Меля“, бивша собственост на Пируло Санчес Рубираса. И там имаше *Трон* — по-малък, но по-модерен.

Не изпитваше страх. Вече не. Онзи животински страх, който сякаш го беше „яхнал“ от нощта на убийството на Трухильо — както ставаше при вуду ритуалите с хората, чиито сили биват изчерпвани до капка, за да бъдат обладани от духове, — бе изчезнал напълно. В „Ел Нуеве“ го съблякоха и го накараха да седне на тъмния стол в слабо осветената стая без прозорци. От силната миризма на изпражнения и урина му се повдигаше. Столът беше безформен и абсурден с приспособленията си. Беше зазидан в пода и имаше ремъци и халки за обездвижване на глезените, китките, гърдите и главата. Страничните облегалки бяха облицовани с медни плочки за по-голяма проводимост на тока. От *Трона* тръгваше сноп жици към едно писалище или плот, откъдето се контролираше волтажът. Под мъждивата светлина, докато го обездвижваха на стола, разпозна редом с Печито Леон Естевес и Санчес Рубираса и изпитото лице на Рамфис. Беше си обръснал мустаците и не носеше вечните си очилца „Рейбан“. Гледаше го с онзи блуждаещ поглед, с който през юни 1959-а го бе виждал да ръководи изтезанията и убийствата на оцелелите от Констанса, Маймон и Естеро Ондо. Продължаваше да го гледа, без да продумва, докато един *calie* го бръснеше, друг, коленичил, захващаше глезените му, а трети ръсеше стаята с парфюм. Генерал Роман Фернандес устоя на погледа му.

— Ти си най-лош от всички, Пупо — чу го да казва внезапно и гласът му секна болезнено. — Всичко, което си и което имаш, го дължиш на татко. Защо го направи?

— От любов към родината — чу се да отвърща.

Настъпи кратко мълчание. Рамфис заговори отново:

— Балагер замесен ли е?

— Не знам. Луис Амиама ми каза, че са го проверили чрез лекаря му. Не беше много сигурен. По-скоро мисля, че не е замесен.

Рамфис кимна с глава и Пупо усети как някакъв циклон го тласка напред. Така го разтърси, че сякаш всичките му нерви, от мозъка до петите, бяха премазани. Ремъци и халки прерязваха мускулите му, виждаше огнени кълба, остри иглички бодяха порите му. Издържа, без да изкрещи, само изръмжа. Въпреки че при всеки токов удар припадеше и ослепяваше — после идваха промеждутъците, в които го заливаха с кофи вода, за да се съвземе, — след това идваше в съзнание. Тогава до носа му стигаше онази миризма на домашни прислужници. Мъчеше се да запази някакво приличие, да не се унижава и да не моли за милост. В кошмара, от който сякаш никога нямаше да излезе, беше сигурен в две неща: че Джони Гарсия изобщо не се появи сред палачите му и че в един момент някой — можеше да бъде Печито Леон Естевес или генерал Тунтин Санчес — му каза, че Бибин имал подобри рефлексии от него, защото успял да се гръмне в устата, когато хората от *SIM* отишли да го търсят в дома му на ъгъла между „Арсобиспо Ноуел“ и „Хосе Рейес“. Пупо се питаше неведнъж дали синовете му — Алваро и Хосе Рене, на които никога не бе говорил за конспирацията, са успели да се самоубият.

Между сеансите на електрическия стол го помъкваша гол в една влажна килия, където го връщаха в съзнание с кофи воняща вода. За да му попречат да заспи, залепваха с лейкопласт клепачите му за веждите. Когато, макар и с отворени очи, изпадеше почти в несвяст, го будеха, като го удряха с бейзболни бухалки. Понякога тъпчеха в устата му какво ли не; веднъж усети, че са изпражнения, и повърна. По-късно, при това бързо падение до оскотяването, можеше да задържа в стомаха си всичко, което му даваха. При първите сеанси с електрически ток го разпитваше Рамфис. Повтаряше непрекъснато един и същи въпрос; да види дали ще сбърка. („Президентът Балагер замесен ли е?“) Отвърщаше, полагайки страшни усилия да овладее езика си. После

чуваше смехове и безличния, малко женствен глас на Рамфис: „Мълчи, Пупо. Не казвай нищо. Вече знам всичко. Сега плащаш само задето предаде татко“. Говореше с онзи фалцетен глас от времето на кървавата оргия след 14 юни, когато си загуби разсъдъка и Шефа трябваше да го прати в психиатрична клиника в Белгия.

След този последен разговор с Рамфис не го видя повече. Бяха му махнали лейкопласта, като заедно с него му оскубаха и веждите, и един весел пиянски глас му рече: „Сега ще останеш на тъмно и хубаво ще се напиш“. Усети иглата, която пробиваше клепачите му. Не помръдна, докато ги зашиваха. Изненада се, че докато шиеха клепачите му с конец, не го болеше толкова, колкото от шоковете на *Трона*. Дотогава и двата му опита да се самоубие се бяха провалили. Първият, като се блъсна с главата напред и с всичките сили, които му бяха останали, в стената на тъмницата. Но само изгуби съзнание и по косата му изби кръв.

А при втория замалко не успя. Покатери се по решетката — бяха му свалили белезниците, готвейки го за поредния сеанс на *Трона* — и счупи крушката, която осветяваше килията. Пролази на четири крака и погълна всички стъкла, като се надяваше вътрешният кръвоизлив да го довърши. Но *SIM* разполагаше непрекъснато с двама лекари и с малък медицински пункт, снабден с най-необходимото, за да се попречи на изтезаваните да се самоубиват. Отведоха го в лечебницата, накараха го да изпие някаква течност, от която повърна, и му вкараха сонда, за да му промият червата. Спасиха го, за да могат Рамфис и приятелите му да го доубиват бавно.

Когато го кастрираха, краят му вече се виждаше. Не отрязаха тестисите му с нож, а с ножици, докато беше на *Трона*. Чуваше възбудените хихикания и мръсните подхвърляния на някакви типове, които усещаше само по гласовете и по острия мирис на пот и евтин тютюн. Не им направи удоволствието да изкрещи. Натъпкаха тестисите в устата му и той ги погълна с надеждата, че това ще ускори смъртта му. Никога не беше предполагал, че тя може да бъде така желана.

На моменти разпознаваше гласа на Модесто Диас, брата на генерал Хуан Томас Диас, за когото казваха, че бил много интелигентен доминиканец, като Умника Кабрал и Конституционалния

сархош. В същата килия ли го бяха хвърлили? Като него ли го изтезаваха? Гласът на Модесто беше пълен с горчивина и упрек:

— Тук сме заради теб, Пупо. Защо ни предаде? Не знаеше ли, че ще стане точно това? Трябва да се разкаеш, че предаде приятелите и страната си.

Нямаше сили дори звук да издаде, да отвори уста. След известно време, което можеше да бъде и часове, дни или седмици по-късно, дочу разговора на лекаря на *SIM* с Рамфис Трухильо:

— Не можем да поддържаме повече живота му, господин генерал.

— Колко му остава? — Беше без съмнение Рамфис.

— Няколко часа, може би ден, ако удвоя дозата серум. Но в състоянието, в което се намира, няма да издържи още един електрически шок. Невероятно е, че издържа четири месеца, господин генерал.

— Тогава се отдръпни малко, няма да позволя да умре от естествена смърт. Стой зад мен, да не би някой куршум да рикошира в теб.

Щастлив, генерал Хосе Рене Роман усети смъртоносния откос.

[1] Кум, свой човек, побратим. — Б.пр. ↑

[2] Членове на религиозно католическо братство, занимаващи се с мисионерска дейност. — Б.пр. ↑

21.

Когато доктор Марселино Велес Сантана, който бе излязъл за новини, се върна в задушното таванче на малката мавританска къща на доктор Роберт Рейд Кабрал, където бяха от два дни, и каза на Салвадор Естреля Садала, слагайки ръка на рамото му, че в дома му на улица „Махатма Ганди“ нахълтали *calies* и отвели жена му и децата му, той реши да се предаде. Потеше се, задушаваше се. Какво друго можеше да направи? Да остави тези варвари да убият жена му и децата ли? Сигурно ги изтезаваха. От мъка не можеше да се моли за семейството си. Тогава сподели с другарите си в скривалището какво смята да направи.

— Знаеш ли какво означава това, Турко? — смъмри го Антонио де ла Маса. — Ще издевателстват над теб и ще те изтезават зверски, преди да те убият.

— И ще продължат да малтретират семейството ти пред теб, за да предадеш всички — допълни генерал Хуан Томас Диас.

— Няма да ме принудят да си отворя устата дори жив да ме изгорят — закле се със сълзи на очи той. — Ще издам само тоя негодник Пупо Роман.

Помолиха го да не напуска скривалището преди тях и Салвадор се съгласи да остане още една нощ. При мисълта, че жена му и децата — Луис, на четиринайсет години, и Кармен Ели, едва на четири — са в тъмниците на *SIM*, сред закоравелите садисти, не можа да мигне цяла нощ, задушаваше се, не можеше нито да се моли, нито да мисли за друго. Угризения разяждаха душата му: как можа да изложи на такъв риск семейството си? И чувството му за вина, че беше стрелял по Педро Ливио Седеньо, мина на втори план. Горкият Педро Ливио! Къде ли беше сега? Какви ли ужаси преживяваше?

На 4 юни следобед той пръв напусна дома на семейство Рейд Кабрал. Взе такси на ъгъла и каза адреса на инженер Фелисиано Соса Миесес — на улица „Сантяго“, — братовчед на жена му, с когото винаги се беше разбирал много добре. Искаше само да провери дали

той знае нещо за нея, за децата и за другите от семейството, но изобщо не успя. Отвори му самият Фелисиано и щом го видя, размаха ръце да го прогони, сякаш пред него стоеше дяволът.

— Какво правиш тук, Турко? — викна, побеснял. — Не знаеш ли, че имам семейство? Искаш да ни избият ли? Върви си! В името на това, което ти е най-скъпо, върви си!

Затвори му вратата, така уплашен и възмутен, че той не знаеше какво да направи. Върна се в таксито толкова потиснат, че костите му омекнаха. Въпреки горещината, умираше от студ.

— Позна ме, нали? — запита той шофьора, вече на седалката.

Мъжът, който беше с нахлупена до вежди бейзболна шапка, не се обърна да го погледне.

— Познах ви, откакто се качихте — отвърна много спокойно. — Не се тревожете, с мен сте на сигурно място. И аз съм антитрухилист. Ако трябва да се рискува, заедно ще рискуваме. Къде искате да отидете?

— В някоя църква — каза Салвадор. — Няма значение коя.

Щеше да повери съдбата си в ръцете на Господ и ако беше възможно, щеше да се изповяда. А след като излееше мъката си, щеше да помоли свещеника да извика патрулите. Но малко след като поеха към центъра по улиците, потънали в сянка, шофьорът го предупреди:

— Този тип ви е предал, господине. Идват *calies*.

Спри — заповяда му Салвадор. — Преди да са убили и теб.

Прекръсти се и слезе от таксито с вдигнати ръце, показвайки на мъжете с автомати и пистолети във фолксвагените, че няма да оказва съпротива. Сложиха му белезници, които го убиваха на китките, и го вкараха на задната седалка на един от „бръмбарите“; двамата *calies*, седнали почти върху него, миришеха на пот и на крака. Потеглиха. И като поеха по шосето за Сан Педро де Макорис, си помисли, че го карат в „Ел Нуеве“. Не продума през цялото време, опитвайки да се моли, и страдаше, че не успяваше. В главата му беше хаос, всичко вреше и кипеше, не можеше да подреди нито мисли, нито образи: пукаха се като сапунени мехури.

Ето я наистина и прословутата къща на деветия километър, оградена с висока бетонна стена. Прекосиха една градина и той видя хубаво имение със стара вила, заобиколена с дървета, и груби постройки край нея. Свалиха го, блъскайки го, от „бръмбара“. Мина по

сумрачен коридор с килии, в които имаше купища голи мъже, и го поведоха надолу по голяма стълба. Усети, че му прилошава от острата миризма на вкиснато, на изпражнения, на повърнато и на изгоряло месо. Помисли си, че това е адът. В дъното на стълбата едва просветваше, но в полумрака успя да види ред килии с железни врати и прозорчета с решетки, натъпкани с хора, бутащи се да погледнат. В края на подземието му смъкнаха, дърпайки ги, панталоните, ризата и гащетата, после обувките и чорапите. Остана гол, с белезници. Усети ходилата си мокри от нещо лепкаво, с което беше изцапан целият под от грапави плочки. Като продължаваха да го блъскат, го вкараха в друга стая, почти съвсем на тъмно. Там го сложиха да седне и го вързаха на някакъв разкривен стол, обкован с метални плочки — изтръпна, — с ремъци и железни халки за ръцете и краката.

Известно време не ставаше нищо. Той се опитваше да се моли. Един от типове по долни гащи, които го бяха вързали — очите му започваха да проглеждат в мрака, — пръскаше въздуха и той позна онзи евтин парфюм — *Nice*, който рекламираха по радиата. Усещаше студения метал по бедрата, задните части, гърба си и същевременно се потеше, почти задушен от тежкия въздух. Вече различаваше лицата на хората, които го заобикаляха плътно; техните силуети, миризмата им, чертите им. Разпозна онова разплуто лице с двойна гуша над прегърбеното тяло с изпъкнал корем. Беше на пейката между двама души, съвсем наблизо.

— Какъв срам, мамка му! Синът на генерал Пиро Естреля, набутан в тази дупка — каза Джони Абес. — В кръвта ти няма капчица благодарност, по дяволите.

Щеше да му отвърне, че семейството му няма нищо общо с това, което е направил, че нито баща му, нито братята му, нито жена му, и още по-малко Луисито и малката Кармен Ели знаят нещо, когато електрическият заряд го блъсна и го премаза, както бе пристегнат с каишите и халките. Усети иглички по порите, в главата му избухнаха огнени метеори, напика се, усети изпражненията си, повърна всичко, което имаше в стомаха. С кофа вода го върнаха в съзнание. Веднага позна чий беше другият силует, вдясно от Абес Гарсия — на Рамфис Трухильо. Искеше и да го напсува, и да го замоли да освободи жена му, Луисито и Кармен, но от устата му не излезе нито звук.

— Вярно ли е, че Пупо Роман участва в заговора? — писна гласът на Рамфис.

След втората кофа вода си върна говора.

— Да, да — изрече и не позна гласа си. — Тоя страхливец, тоя предател, да. Той ни излъга. Убийте ме, генерал Трухильо, но пуснете жена ми и децата ми. Те са невинни.

— Няма да е толкова лесно, глупако — отвърна Рамфис. — Преди да идеш в ада, трябва да минеш през чистилицето. Кучи син!

Нов електрически заряд го разтърси в оковите му — усети, че очите му изскачат от орбитите като на жаба — и изгуби съзнание. Когато се съвзе, беше на земята в някаква килия, гол, с белезници, в кална локва. Костите и мускулите го боляха, усещаше непоносимо парене в тестисите и ануса, сякаш са го драли. Но най-мъчителна беше жаждата: гърлото, езикът, небцето му приличаха на пареща шкурка. Затвори очи и започна да се моли. Успя да го постигне, но на промеждутъци, в които имаше бели петна; и за секунди отново се концентрираше в молитвата. Помоли се на Девата на милосърдието, напомни ѝ с какво благоговение бе ходил на младини като поклонник в Харабакоа и беше изкачвал Санто Серо, за да коленичи пред светилището, издигнато в нейна чест. Най-смирено я помоли да закриля жена му, Луисито и Кармен Ели от издевателствата на Звяра. Сред този ужас изпита благодарност. Отново можеше да се моли.

Когато отвори очи, позна проснатото до него голо и премазано тяло, цялото в рани и отоци, на брат си Гуарионекс. Боже мой, до какво състояние бяха докарали бедния Гуаро! Генералът беше с отворени очи и го гледаше под мъждивата светлина на крушката в коридора, която се процеждаше през решетъчното прозорче. Дали го беше познал?

— Аз съм Турко, брат ти, аз съм Салвадор — каза му и се примъкна до него. — Чуваш ли ме? Виждаш ли ме, Гуаро?

Безкрайно дълго се мъчи да накара брат си да го чуе, но не успя. Гуаро беше жив, мърдаше, стенеше, отваряше и затваряше очи. От време на време изпадаше в странни състояния и даваше заповеди на подчинените си: „Накарай това муле да се размърда, сержант!“. А те бяха крили плана от генерал Гуарионекс Естреля Садала, защото го смятаха за голям трухилист. Каква изненада за горкия Гуаро: да бъде арестуван, изтезаван и разпитван за нещо, което изобщо не знаеше. Опита се да обясни това на Рамфис и на Джони Абес, когато отново го

отведоха в стаята за изтезания и го сложиха на *Трона*, повтаряше им го и се кълнеше непрекъснато в моментите, когато идваше в съзнание от електрическите шокове и докато го налагаха с онези бичове, „топките на бика“, с които му съдираха кожата. Но тях, изглежда, истината не ги интересуваше. Закле им се в Бога, че нито Гуарионекс, нито другите му братя — и още по-малко баща му — са участвали в заговора, развика им се, че това, което са сторили с генерал Естреля Садала, е чудовищна несправедливост, за която щяха да отговарят на онзи свят. Не го чуваха изобщо, настървени повече да го изтезават, отколкото да го разпитват. Едва след доста време — часове, дни или седмици бяха минали от арестуването му? — осъзна, че горе-долу редовно му носеха супа от юка, парче хляб и гърне с вода, в което тъмничарите обикновено плюеха, преди да му го подадат. Но него вече нищо не го интересуваше. Можеше да се моли. Правеше го във всеки свободен миг, когато беше в съзнание, а понякога дори насън или припаднал. Но не и когато го изтезаваха. Болката и страхът го парализираха на *Трона*. Понякога се появяваше лекарят на *SIM*, преслушваше сърцето му и му слагаше инжекция, от която силите му се възвръщаха.

Един ден — или една нощ, защото в тъмницата не можеше да се разбере кое време е — го изкараха гол и с белезници от килията, поведоха го нагоре по стълбата и го вкараха в една слънчева стаичка. Бялата светлина го заслепи. Най-сетне успя да познае бледото внушително лице на Рамфис Трухильо и до него, изправен въпреки годините си — баща си, генерал Пиро Естреля. Щом Салвадор позна стареца, очите му се насълзиха.

Но вместо да се трогне от жалката гледка, в която бяха превърнали сина му, генералът изрева от възмущение:

— Не мога да те позная! Ти не си моят син! Убиец! Предател! — Размахваше ръце, задъхан от гняв. — Не знаеш ли какво дължим и аз, и ти, и всички ние на Трухильо? Да убиеш такъв човек? Разкай се, нещастнико!

Трябваше да се подпре на една маса, защото започна да залита. Сведе очи. Преструваше ли се старецът? Или по този начин се мъчеше да спечели Рамфис и да го помоли после да спаси живота му? А може би страстната привързаност на баща му към Трухильо беше по-силна от бащинското чувство? Това съмнение го терзаеше непрекъснато, освен по време на изтезанията. А те продължаваха всеки ден, на всеки

два дена, сега вече и с безкрайни, с влудяващи разпити, в които му повтаряха по хиляди пъти едни и същи въпроси, искаха едни и същи подробности и се мъчеха да го накарат да издаде още заговорници. Изобщо не повярваха, че не знае нищо друго освен имената, които вече им бяха известни, и че никой от роднините му не е бил съучастник, най-малко Гуарионекс. Джони Абес Гарсия и Рамфис не присъстваха на тези сеанси, водеха ги разни подчинени, които му станаха почти близки: лейтенант Клодовео Ортис, адвокат Еладио Рамирес Суеро, полковник Рафаел Трухильо Рейносо, лейтенантът от полицията Перес Меркадо. Някои от тях, изглежда, се забавляваха, като допираха електрическите пръчки до тялото му или го удряха по главата и по гърба с гумени палки и го горяха с цигари; други сякаш го правеха насила или с досада. В началото на всеки сеанс някой от полуголите наемници, отговарящи за електрическите шокове, ръсеше винаги *Nice* наоколо, за да смекчи вонята от изпражнения и изгоряло месо.

Един ден — кой ли ден е било? — доведоха в килията му Фифи Пасториса, Уаскар Техеда, Модесто Диас, Педро Ливио Седеньо и Тунти Касерес — малкия племенник на Антонио де ла Маса, който според първоначалния план трябваше да кара колата, която впоследствие караше Антонио Имберт. Бяха голи, с белезници като него. От самото начало били тук, в „Ел Нуеве“, в други килии, подложени на същите мъчения с електричество, бой с бичове, горене и игли в ушите и под ноктите. Подлагани и на безкрайни разпити.

От тях разбра, че Имберт и Луис Амиама са изчезнали и че търсейки ги отчаяно, сега Рамфис предлагал половин милион песос на всеки, който може да помогне за залавянето им. Разбра и че Антонио де ла Маса, генерал Хуан Томас Диас и Амадито са загинали в престрелка. За разлика от изолацията, в която бяха държали него, те можели да разговарят със затворниците и да се осведомяват какво става навън. Уаскар Техеда разбрал от един от палачите, с когото се сблизил, за разговора на Рамфис Трухильо с бащата на Антонио де ла Маса. Синът на Генералисимуса отишъл да осведоми дон Висенте де ла Маса в килията, че синът му е мъртъв. Старият каудильо от Мока запитал, без гласът му да трепне: „С оръжие в ръка ли умря?“. Рамфис кимнал. Дон Висенте де ла Маса се прекръстил: „Благодаря ти, Господи!“.

Остана доволен, като видя, че Педро Ливио Седеньо се е съвзел от раните си. Негрото не му се сърдеше изобщо, че онази нощ беше стрелял по него в суматохата. „Не мога само да ви простя, че не ме довършихте — шегуваше се той. — Защо ми спасихте живота? За да стигна дотук ли? Мухльовци!“ Всички бяха възмутени от Пупо Роман, но никой не се зарадва, когато Модесто Диас каза, че от килията си на горния етаж в същата сграда видял как четирима наемници мъкнали Пупо гол, с белезници и със защити клепачи към камерата за изтезания. У Модесто Диас не бе останала и следа от елегантния и интелигентен политик, какъвто го знаеха преди; освен че бе отслабнал много, целият беше в рани и изглеждаше съвсем смазан. „Сигурно и аз изглеждам така“, помисли си Салвадор. Откакто го арестуваха, не се беше виждал в огледало.

Неведнъж бе молил тези, които го разпитваха, да му позволят да се изповяда. Най-сетне тъмничарят, който им носеше храната, ги попита кой иска свещеник. Всички вдигнаха ръка. Накараха ги да си обуят панталони и ги поведоха нагоре по стръмната стълба към помещението, където бащата на Турко го бе наругал. Щом видя слънцето и усети по кожата си топлия му допир, той се ободри. И още повече, след като се изповяда и получи причастие — нещо, което смяташе, че повече нямаше да му се случи. Когато военният капелан — отец Родригес Канела, ги прикани да се помолят заедно за душата на Трухильо, само Салвадор коленичи и се помоли с него. Другарите му останаха прави, сконфузени.

От отец Родригес Канела разбра датата — 30 август 1961 година. Бяха минали само три месеца! А му се струваше, че този кошмар траеше цяла вечност. Потиснати, изнемощели и обезсърчени, те говореха малко помежду си и разговорите се въртяха все около видяното, чутото и преживяното в „Ел Нуеве“. От всички разкази на другарите си по килия в паметта на Салвадор се запечата, оставяйки незаличима следа, историята, която им разказа Модесто Диас, ридаейки. През първите седмици бил в една килия с Мигел Анхел Баес Диас. Турко си спомни как се изненада, когато на 30 май този човек се появи при тях на шосето за Сан Кристобал с фолксвагена си, за да ги увери, че Трухильо, с когото се беше разходил по Авенида, щял да дойде, и така той разбра, че и този важен господин от най-вярното трухилистко ядро участваше в заговора. Абес Гарсия и Рамфис се

настървили много срещу него, защото бил толкова близо до Трухильо, и присъствайки на всички сеанси с електрически ток, с бичове и горене, на които бил подложен, заповядвали на лекарите от *SIM* да го връщат в съзнание, за да продължат да го изтезават. След две-три седмици — вместо всекидневната вмирисана царевична каша — им занесли в килията тенджерата с парчета месо. Мигел Анхел Баес и Модесто го излапали с ръце, давейки се, докато се заситили. След малко тъмничарят дошъл пак. Изпъчил се пред Баес Диас: генерал Рамфис Трухильо искал да знае дали не го било гнус да яде месото на собствения си син. Седнал на земята, Мигел Анхел го нахокал: „Кажки на мръсния кучи син от мое име да си глътне отровния език и да пукне“. Тъмничарят се разсмял. Излязъл и се върнал, показвайки им от вратата главата на младеж, която държал за косите. Мигел Анхел Баес Диас издъхнал след няколко часа в ръцете на Модесто от сърдечен удар.

Образът на Мигел Анхел, който разпознава главата на Мигелито, големия си син, обсеби изцяло Салвадор; имаше кошмари, в които виждаше Луисито и Кармен Ели обезглавени. Воплите, които надаваше насън, дразнеха другарите му.

За разлика от приятелите си, много от които бяха правили опити да сложат край на живота си, Салвадор беше решен да издържи докрай. Бе намерил утеха в Бога, продължаваше да се моли ден и нощ, а Църквата забраняваше самоубийствата. Не беше лесно и да се самоубиеш. Уаскар Техеда се опита да го направи с вратовръзката, която открадна от един от тъмничарите (носеше я, сгъната в задния си джоб). Опита да се обеси, но не успя и заради това, че бе опитал, го подложиха на още по-тежки изтезания. Педро Ливио Седеньо се помъчил да ги накара да го убият, предизвиквайки Рамфис в стаята за изтезания: „кучи син“, „копеле“, „курвенски син“, „майка ти, Еспаньолита, се мъкнела по бордеите, преди да стане любовница на Трухильо“, и дори почнал да го плюе. Но Рамфис не го покосил с автомата, както се надявал: „Още не, не се и надявай. Това — накрая. Имаш още да плащаш“.

Вторият път, когато Салвадор Естреля Садала разбра коя дата е, беше на 9 октомври 1961 година. В този ден го накараха да обуе панталони и да изкачи още веднъж стълбата, водеща към онази стая, където слънчевите лъчи заслепяваха до болка очите и галеха кожата.

Блед и безупречен в генералската си униформа с четири звезди, там беше Рамфис, с последния брой на *Ел Карибе* в ръка: 9 октомври 1961-а. Салвадор прочете голямото титулно заглавие: „Писмо от генерал Педро А. Естреля до генерал Рафаел Леонидас Трухильо-син“.

— Прочети това писмо, което ми прати баща ти — подаде му Рамфис вестника. — Пише за теб.

С отекли от безлезиците ръце Салвадор взе вестника. Макар да му се зави свят и да изпита смътна смесица от отвращение и мъка, прочете всичко до последния ред. Генерал Пиро Естреля наричаше Козела „най-великия от всички доминиканци“, хвалеше се, че бил негов приятел, телохранител и негово протеже, и говореше за Салвадор с грозни епитети: за „вероломството на един безпътен син“, за „предателството на сина ми, който предаде своя покровител“ и своите близки. Но още по-грозно от обидите звучеше последният пасаж: с високопарно раболепие баща му благодареше на Рамфис, че му дал пари и му помогнал да преживява, след като имотите на семейството били конфискувани заради участието на сина му в убийството.

Върна се в килията, зашеметен от огорчение и срам. Не можа да се съвземе, макар да се мъчеше да скрие от другарите си колко е отчаян. „Не Рамфис, а баща ми ме довърши“, мислеше си. И завиждаше на Антонио де ла Маса. Какъв късмет да си син на човек като дон Висенте!

Когато няколко дни след този жесток 9 октомври той и петимата му другари по килия бяха преместени в „Ла Виктория“ — окъпаха ги с маркучи и им върнаха дрехите, които носеха при задържането си, — Турко приличаше на жив труп. Дори разрешението за посещения — в четвъртък, за половин час — и възможността да прегърне и целуне жена си, Луисито и Кармен Ели не стопиха леда, който сковаваше сърцето му, откакто прочете публикуваното писмо на генерал Пиро Естреля до Рамфис Трухильо.

В „Ла Виктория“ престанаха да ги изтезават и разпитват. Спяха все така на земята, но вече не голи, а с дрехите, пратени им от близките. Махнаха им безлезиците. Можеха да получават от семействата си храна, газирани напитки и малко пари, с които подкупваха тъмничарите да им продават вестници, да им носят новини за други затворници или да пращат съобщения навън. Речта на

президента Балагер в Обединените нации, в която се осъждаше диктатурата на Трухильо и се даваха обещания за развитието на един демократичен процес „в рамките на закона“, вдъхна надежда у затворниците. Изглеждаше невероятно, но се зараждаше и политическа опозиция — с откритите действия на Гражданския съюз и „14 юни“. Но приятелите му бяха най-въодушевени, когато разбраха, че в Съединените щати, Венесуела и на други места се създаваха комитети, които настояваха те да бъдат съдени от граждански съд, с международни наблюдатели. Салвадор правеше усилия да споделя оптимизма на останалите. Отправяше молитви към Бога да му върне надеждите. Защото не му беше останала нито една, като виждаше колко непримирим е Рамфис. Нима щеше да ги пусне на свобода? Никога. Щеше да си отъмщава докрай.

Вълна от радост заля „Ла Виктория“, когато се разбра, че Петан и Черния Трухильо напуснали страната. Сега щеше да се махне и Рамфис. И на Балагер не му оставаше друга възможност, освен да обяви амнистия. Но с невероятно логичната си мисъл и със способността си да анализира най-хладнокръвно нещата Модесто Диас ги убеди, че точно сега е моментът семействата и адвокатите им да се мобилизират в тяхна защита. Рамфис нямаше да си тръгне, преди да ликвидира убийците на баща си. Докато го слушаше, Салвадор виждаше в каква развалина се беше превърнал Модесто: продължаваше да слабее и лицето му беше като на старец, цялото в бръчки. А той колко ли килограма беше отслабнал? Панталоните и ризите, които му носеше жена му, му бяха широки и всяка седмица трябваше да прави нови дупки на колана си.

Винаги беше тъжен, макар да не говореше с никого за писмото на баща си, което бе като нож, забит в гърба му. Въпреки че плановете им не се осъществиха, както очакваха, и имаше толкова смърт и страдание, акцията им допринесе за промяната на нещата. До килиите на „Виктория“ достигаха новини за митинги, за младежи, които рушаха статуите на Трухильо и къртеха плочите с името му и с имената на членовете на семейството му, за завръщането на някои емигранти. Не беше ли това началото на края на Ерата на Трухильо? Всичко това не би станало, ако не бяха убили Звяра.

Завръщането на братята на Трухильо подейства като леден душ на затворниците в „Ла Виктория“. Без да крие радостта си, майор

Америко Данте Минервино, директор на затвора, уведоми на 17 ноември Салвадор, Модесто Диас, Уаскар Техеда, Педро Ливио, Фифи Пасториса и младия Тунти Касерес, че привечер ще бъдат преместени в килиите на Съдебната палата, защото утре на Авенида щяла да се прави нова възстановка на престъплението. Като събраха всичките си пари, те пратиха по един от тъмничарите спешни съобщения до семействата си, обяснявайки им, че се готви нещо подозрително; нямаше съмнение, че възстановката е някакъв фарс и Рамфис е решил да ги избие.

Привечер им сложиха белезниците и качиха и шестимата, с охрана от трима въоръжени войници, в една от онези черни камионетки с тъмни прозорци, които столичани наричаха Кучкарника. Със затворени очи, Салвадор се помоли на Бога да се погрижи за жена му и за децата му. Противно на това, от което се бояха, не ги отведоха при крайбрежните скали, любимото място за тайните екзекуции на режима. Откараха ги в центъра, в килиите, намиращи се в Съдебната палата на Панаира. Прекараха по-голямата част от нощта на крак, защото помещението беше толкова тясно, че не можеха да седнат всички едновременно. Правеха го на смени, двама по двама. Педро Ливио и Фифи Пасториса бяха обнадеждени: щом ги бяха довели тук, значи онова с възстановката беше вярно. Оптимизмът им се предаде и на Тунти Касерес и Уаскар Техеда. Ами да, защо не, щяха да ги предадат на съдебната власт, за да бъдат съдени от цивилни съдии. Салвадор и Модесто Диас мълчаха, криейки скептицизма си.

Турко прошепна съвсем тихо в ухото на приятеля си: „Това е краят, нали, Модесто?“. Адвокатът кимна, без да продума, и стисна ръката му.

Преди изгрев-слънце ги изведоха от тъмницата и пак ги качиха в Кучкарника. Военните се бяха разгърнали внушително около Съдебната палата и сред все още плахата светлина Салвадор забеляза, че всички войници носеха отличителните знаци на военновъздушните сили. Бяха от базата „Сан Исидро“, на подчинение на Рамфис и Вирхилио Гарсия Трухильо. Не каза нищо, за да не тревожи другарите си. В тесния фургон се помъчи да поговори с Господ, както през по-голямата част от нощта, да го помоли да му помогне да умре достойно, да не се посрами, проявявайки страх, но този път не успя да се съсредоточи. Това го огорчи.

След кратък преход камионетката спря. Бяха на шосето за Сан Крестобал. Без съмнение — на мястото на атентата. Слънцето позлатяваше небето, кокосовите палми край автострадата и морето, което шумеше, разбивайки се в скалистия бряг. Наоколо имаше много войници. Разположени в кордон край шосето, бяха спрели движението в двете посоки.

— Защо е тоя фарс, синчето излезе същият палячо като бащата — чу да казва Модесто Диас.

— Защо да е фарс? — възрази му Фифи Пасториса. — Не бъди такъв песимист. Това е възстановка. Дошли са съдии. Не виждате ли?

— Любимите номера на татенцето — настоя Модесто, клатейки възмутено глава.

Фарс или не, това трая дълго, докато слънцето не се издигна високо в небето и не напече главите им. Един по един ги караха да отиват до една полева масичка, поставена на открито, където двама цивилни им задаваха същите въпроси, които им бяха задавали в „Ел Нуеве“ и „Ла Виктория“. Машинописци записваха отговорите им. Наоколо имаше само нисши офицери. И никой от шефовете — Рамфис, Абес Гарсия, Печито Леон Естевес, Пируло Санчес Рубироса — не се появи, докато траеше тягостната церемония. Не им дадоха храна, само няколко чаши газирана вода по обяд. Едва следобед видяха да се задава дебелият директор на „Виктория“ — майор Америко Данте Минервино. Хапеше нервно мустачките си и лицето му беше помрачно от обикновено. Идваше заедно с някакъв як негър със сплескан боксьорски нос, автомат на рамо и пистолет, пъхнат в колана. Качиха ги в Кучкарника.

— Къде ни водите? — попита Педро Ливио директора.

— Обратно в „Ла Виктория“ — каза той. — Дойдох лично да ви взема, да не се изгубите по пътя.

— Каква чест — отвърна Педро Ливио.

Майорът седна зад волана, а негърът с лице на боксьор — до него. Тримата войници, които ги охраняваха отзад в Кучкарника, бяха толкова млади, че приличаха на съвсем пресни новобранци. Изглеждаха напрегнати, притеснени от това, че охраняват толкова важни затворници. Освен че бяха с белезници, вързаха и глезените им с леко разхлабени въжета, за да могат да крачат ситно.

— Какво означават тия проклети въжета? — протестира Тунти Касерес.

Едно от войничетата му посочи майора и вдигна пръст до устата си: „Млъквай“.

По време на дългото пътуване Салвадор разбра, че не се връщаха в „Ла Виктория“, и по лицата на другарите си долови, че и те са разбрали. Стояха безмълвни, едни със затворени очи, други с широко отворени, трескави зеници, сякаш се мъчеха да проникнат металните стени на фургона и да видят къде се намираха. Не се опита да се моли. Тревогата му беше така силна, че би било излишно. Господ щеше да го разбере.

Когато камионетката спря, чуха как морето се разбива в подножието на високи скали. Стражите отвориха вратата на фургона. Бяха на съвсем пусто място с червеникава почва, с малко дървета, на нещо като връзан в морето нос. Слънцето още грееше, но вече клонеше към заниз. Салвадор си каза, че ако умре, ще си отдъхне. А в момента чувстваше безкрайна умора.

Данте Минервино и черният здравеняк с лице на боксьор накараха тримата юноши от охраната да слязат от фургона, но когато и шестимата затворници понечиха да ги последват, ги спряха: „Не мърдайте оттам“. Веднага след това започнаха да стрелят. Не по тях, а по войничетата. Трите момчета паднаха, пронизани от куршумите, без да имат време да се изненадат, да разберат, да извикат.

— Какво правите, какво правите, престъпници! — изрева Салвадор. — Защо по горките войничета, убийци!

— Не ги убиваме ние, а вие — отвърна много сериозно майор Данте Минервино, докато зареждаше автомата си; негърът със смачканата физиономия го подкрепи, смеейки се. — А сега слизайте.

Зашеметени, обезумели от шока, шестимата започнаха да слизат и спъвайки се в трупове на трите войничета — заради вързаните си крака се движеха на ситни смешни подскоци, — бяха поведени към друга подобна камионетка, паркирана на няколко метра. Пазеше я само един цивилен. След като ги затвориха във фургона, тримата се наблъскаха на предната седалка. Данте Минервино отново пое кормилото.

Сега вече Салвадор успя да се помоли. Чу как един от другарите му ридаше, но този плач не го разсейваше. Молеше се без никакво

усилие, както в доброто старо време, за себе си, за семейството, за трите току-що убити войничета, за петимата си другари във фургона, единият от които, изпаднал в нервен пристъп, сипеше ругатни и си удряше главата в металната преграда, дяляща ги от шофьора.

Не разбра колко трая този преход, защото нито за миг не спря да се моли. Беше изпълнен с покой и с безкрайна нежност, мислейки за жена си и за децата си. Когато колата спря и им отвориха вратата, видя морето в късния следобед и слънцето, потъващо в мастиленосиньото небе.

Накараха ги да слязат, блъскайки ги. Бяха в двора-градина на много голяма къща, край един басейн. Няколко сребристи палми издигаха високо стебла, а на двайсетина метра, на една тераса, се виждаха силуетите на мъже с чаша в ръка. Той различи Рамфис, Печито Леон Естевес и брат му Алфонсо, Пируло Санчес Рубироса и двама-трима непознати. Алфонсо Леон Естевес се затича към тях, без да изпуска чашата с уиски. Помогна на Америко Данте Минервино и на черния боксьор да ги изтласкат до палмите.

— Един по един, Печито! — нареди Рамфис. „Пиян е“, помисли си Салвадор. Синът на Козела трябваше да се напие за последния си празник.

Първо разстреляха Педро Ливио, който падна веднага под силния залп от револверни изстрели и картечни откоси, който го покоси. После повлякоха към кокосовите палми Тунти Касерес, който наруга Рамфис, преди да падне: „Изрод, страхливец, педал!“. А след това — Модесто Диас, който извика: „Да живее републиката!“ — и се загърчи на земята, преди да издъхне.

После дойде и неговият ред. Нямаше нужда да го блъскат, нито да го влачат. Със ситни крачки, доколкото му позволяваха вързаните глезени, сам се отправи към палмите, където лежах мъртвите му приятели, като благодари на Бога, че му бе позволил да бъде с Него в последните си мигове, и с лека тъга си каза, че никога нямаше да види Баскинта, онова малко ливанско селце, откъдето, за да опази вратата си, бе тръгнало да търси щастието си по тези Божии земи семейство Садала.

22.

Още щом дочу в полусън звъна на телефона, президентът Хоакин Балагер разбра, че е станало нещо много сериозно. Вдигна слушалката, търкайки очи със свободната си ръка. Чу генерал Хосе Рене Роман, който го канеше на заседание на най-високо ниво в Щаба на армията. „Убили са го“, помисли си. Заговорът е успял. Веднага се разсъни. Не можеше да си губи времето, да скърби или да се гневи; в момента проблемът бе шефът на въоръжените сили. Прокашля се и каза бавно: „Щом е станало нещо толкова сериозно, като президент на републиката съм длъжен да бъда не в казармата, а в Националния дворец. Отивам там. Съветвам ви заседанието да се състои в моя кабинет. Довиждане“. И затвори, преди министърът на въоръжените сили да успее да му отговори.

Стана от леглото и се облече, без да вдига шум, за да не събуди сестрите си. Бяха убили Трухильо, сигурен беше. И държавният преврат, оглавен от Роман, беше в ход. За какво ли го викаше в крепостта „18 декември“? За да го принуди да се оттегли, да го арестува или да поиска от него да подкрепи бунта. Изглеждаше глупаво, зле обмислено. Вместо да му звъни, трябваше да му прати патрул. Макар да оглавяваше въоръжените сили, Роман нямаше достатъчно авторитет, за да овладее гарнизоните. Всичко щеше да се провали.

Излезе и каза на дежурния патрул да събуди шофьора му. Докато го караше по пустия и тъмен булевард „Максимо Гомес“ към Националния дворец, предвиждаше събитията през следващите часове: сблъсък между разбунтувалите се и верните на режима гарнизони и евентуална американска военна интервенция. Вашингтон щеше да потърси някакъв законен претекст за този акт, а в подобни моменти точно президентът на републиката представляваше законността. Постът му беше чисто представителен, вярно е. Но след смъртта на Трухильо се изпълваше със съдържание. От собственото му поведение зависеше дали от обикновена марионетка ще се превърне в

истински държавен глава на Доминиканската република. Може би, без да го съзнава, откакто се беше родил през 1906 година, е чакал този момент. Повтори си основния си принцип в живота: нито за миг, по никаква причина, да не губи самообладание.

Това решение се затвърди у него още щом влезе в Националния дворец и забеляза бъркотията, която цареше там. Бяха удвоили охраната и по коридори и стълби сновяха въоръжени войници, дебнещи по кого да стрелят. Като го видяха да се насочва, без да бърза, към кабинета си, някои офицери сякаш се успокоиха; може би той знаеше какво трябва да прави. Не стигна до кабинета си. В приемната на Генералисимуса видя семейство Трухильо: съпругата, дъщерята, братята, племенниците и племенничките. Отправи се към тях с подходящата за случая угрижена физиономия. Очите на Анхелита бяха пълни със сълзи, тя беше бледа, но по дебелилото и изопнато лице на доня Мария имаше гняв, неописуем гняв.

— Какво ще стане с нас, доктор Балагер? — проплака Анхелита, хващайки го за ръката.

— Нищо, нищо няма да ви се случи — успокои я той. Прегърна и Превъзходната дама. — Най-важното е да запазим спокойствие. Да се държим достойно. Господ няма да допусне Негово превъзходителство да е мъртъв.

Само бегъл поглед му бе достатъчен, за да установи, че това котило от клетки нещастници бе загубило всякакъв контрол. Петан размахваше автомата и се въртеше на място като куче, което се мъчи да си захапне опашката, потен, бълвайки глупости по адрес на *планинските светулки* — личната му армия, докато бившият президент — Ектор Биенвенида (Черния), сякаш бе поразен от сковаващ идиотизъм: гледаше в празното пространство, олигавен, като че ли се мъчеше да си спомни кой е и къде се намира. Дори най-големият нещастник от братята на Шефа — Амабле Ромео (Пипи), беше тук, облечен като просяк, свил се на стола, със зяпнала уста. Седнали по фотьойлите, сестрите на Трухильо — Ниевес Луиса, Марина, Хулиета и Офелия Хапонеса — бършеха очи или го гледаха умолително, очаквайки помощ. На всички прошепна по нещо окуражително. Беше се създал вакуум, който трябваше да бъде запълнен възможно най-бързо.

Отиде в кабинета си и позвъни на генерал Сантос Мелидо Марте, главен инспектор във въоръжените сили, високопоставен офицер, с когото имаше стари връзки. Той не знаеше нищо и остана така поразен от новината, че за близо половин минута успя да каже само: „Боже мой, боже мой“. Нареди му да позвъни на командващите армии и шефовете на гарнизони в цялата република и да ги увери, че евентуалното убийство не е смутило конституционния ред и могат да разчитат напълно на държавния глава, който потвърждава постовете им. „Залавям се веднага, господин президент“, отвърна му генералът.

Съобщиха му, че апостолическият нунций, американският консул и дипломатическият представител на Обединеното кралство се намирали на входа на двореца, спрени от охраната. Каза да ги пуснат. Не бяха дошли за атентата, а заради насилственото задържане на монсеньор Райли от въоръжени мъже, които нахлули в колежа „Санто Доминго“, разбивайки вратите. Стреляли във въздуха, нанесли побой на монахините и на свещениците редемптористи от Сан Хуан де ла Магуана, съпровождащи епископа, и убили едно от кучетата пазачи. Отвели прелата, блъскайки го.

— Господин президент, вие сте отговорен за живота на монсеньор Райли — заплаши го нунцията.

— Моето правителство няма да толерира евентуално посегателство върху живота му — предупреди го американският дипломат. — Не е необходимо да ви напомням загрижеността на Вашингтон за Райли, който е американски гражданин.

— Моля, седнете — посочи им той столовете около писалището. Вдигна слушалката и нареди да го свържат с генерал Вирхилио Гарсия Трухильо, шеф на Военновъздушната база „Сан Исидро“. Обърна се към дипломатите: — Съжалявам за това повече от вас, повярвайте ми. Няма да пожаля сили, за да сложа край на подобно варварство.

След малко чу гласа на племенника на Генералисимуса. Без да откъсва очи от тримата посетители, изрече бавно:

— Говоря ви в качеството си на президент на републиката, генерале. Обръщам се към вас като към шеф на „Сан Исидро“ и любим племенник на Негово превъзходителство. Ще ви спестя предисловията предвид сериозността на ситуацията. Проявявайки голяма безотговорност, някой от подчинените, вероятно полковник Абес Гарсия, е заповядал епископ Райли да бъде арестуван и изведен насила

от колежа „Санто Доминго“. При мен са представителите на Съединените щати, Великобритания и на Ватикана. Ако се случи нещо с монсеньор Райли, който е американски гражданин, ще бъде катастрофа за страната. Можем да очакваме дори дебаркиране на морската пехота. Не е необходимо да ви казвам какво означава това за родината ни. В името на Генералисимуса, на вашия вуйчо, ви призовавам да предотвратите едно историческо бедствие.

Изчака реакцията на генерал Вирхилио Гарсия Трухильо. Нервното му пъшкане издаваше терзанията му.

— Не беше моя идея, докторе — чу го да промърморва найсетне. — Дори не ме информираха по този въпрос.

— Знам много добре, генерал Трухильо — подкрепи го Балагер. — Вие сте разумен и отговорен офицер. Никога не бихте допуснали подобна лудост. Монсеньор Райли в „Сан Исидро“ ли е? Или е отведен в „Ла Куарента“?

Генералът мълча дълго, сякаш беше на тръни. Балагер се уплаши от най-лошото.

— Жив ли е монсеньор Райли? — настоя той.

— В една от пристройките на базата „Сан Исидро“ е, на два километра отгук, докторе. Комендантът на ареста, Родригес Мендес, не е позволил да бъде убит. Току-що ме информира.

Президентът смекчи тона си:

— Моля ви да отидете лично, като мой пратеник, и да освободите епископа. Да му поднесете извиненията на правителството за допуснатата грешка. А след това да го придружите до моя кабинет. Здрав и читав. Това е приятелска молба и същевременно заповед на президента на републиката. Имам пълно доверие във вас.

Тримата посетители го гледаха, смутени. Той стана и тръгна към тях. Придружи ги до вратата. Като стисна ръцете им, промълви:

— Не съм сигурен, че заповедта ми ще бъде изпълнена, господа. Но виждате, че правя всичко, което е по силите ми, за да надделее разумът.

— Какво ще стане, господин президент? — попита консултът. — Трухилистите ще приемат ли вашето върховенство?

— Ще зависи много от Съединените щати, приятелю. Откровено казано, не знам. А сега ме извинете, господа.

Върна се в залата, където беше семейство Трухильо. Имаше още повече хора. Полковник Абес Гарсия обясняваше, че един от убийците, заловен в Международната клиника, издал трима от съучастниците: генерала от запаса Хуан Томас Диас, Антонио Имберт и Луис Амиама. Без съмнение имало много други. Сред тези, които слушаха напрегнато, откри генерал Роман; ризата му с цвят какви беше мокра, лицето — потно, и стискаше карабината си с две ръце. Очите му горяха като на обезумяло животно, което усеща, че е обречено. Явно нещата не бяха тръгнали както трябва за него. Ниският и дебел шеф на *SIM* ги увери с кресливото си гласче, че според бившия военен Педро Ливио Седеньо конспирацията не се е разгърнала във въоръжените сили. Докато го слушаше, си каза, че е дошъл моментът да се сблъска с Абес Гарсия, който го мразеше. Само той го презираше. За нещастие, в подобни моменти обикновено вземаха връх не идеите, а оръжията. Помоли се на Господ, в когото вярваше понякога, да бъде на негова страна.

Полковник Абес Гарсия хвърли първото предизвикателство. Предвид вакуума, предизвикан от атентата, Балагер трябвало да се оттегли, за да може някой от семейството да заеме президентския пост. Невъздържан, и груб, Петан го подкрепи: „Да, да се оттегли“. Той слушаше, смълчан, склучил смирено ръце на корема си като енорийски свещеник. Когато всички очи се отправиха към него, плахо кимна, сякаш извинявайки се, че е принуден да се намеси. Съвсем скромно напомни, че заема поста президент по решение на Генералисимуса. Би се оттеглил незабавно, разбира се, ако това ще помогне на нацията. Но си позволява да предложи, преди да бъде нарушен конституционният ред, да се изчака завръщането на генерал Рамфис. Нима първородният син на Шефа може да бъде пренебрегнат по такъв сериозен въпрос? Превъзходната дама го подкрепи веднага: не приемала никакви решения в отсъствието на големия си син. Както съобщи полковник Луис Леон Естевес (Печито), Рамфис и Радамес вече правили опити да наемат самолет на „Ер Франс“. Въпросът бе отложен.

Докато се връщаше в кабинета, си каза, че не с братята на Трухильо, с тази шайка видиотени убийци, трябваше да води истинската битка, а с Абес Гарсия. С този слабоумен садист, да, но и хитър като Луцифер мъж, който току-що бе направил погрешна стъпка,

забравяйки за Рамфис. И Мария Мартинес подкрепи президента. А той знаеше как да укрепи този съюз: алчността на Превъзходната дама щеше да му е от полза при сегашните обстоятелства. Но най-важното беше да се предотврати бунтът. Щом се върна в кабинета си, му позвъни генерал Мелидо Марте. Бе говорил с всички военни области и командирите потвърдили верността си към правителството. Въпреки това, както генерал Сесар А. Олива от Сантяго де лос Кабалерос, така и генерал Гарсия Урбаес от Дахабон и генерал Гуарионекс Естреля от Ла Вега били обезпокоени от противоречивата информация на министъра на въоръжените сили. Знаел ли нещо господин президентът?

— Нищо конкретно, само предполагам като вас, приятелю — каза Балагер на генерал Мелидо Марте. — Ще позвъня по телефона на тези командири, за да ги успокоя. Рамфис Трухильо вече е взел самолет и се връща, за да осигури военното положение в страната.

Без да губи време, позвъни на тримата генерали и им повтори, че могат да разчитат на него. Нареди им да поемат цялата административна и политическа власт и да гарантират реда в своите области, като до пристигането на генерал Рамфис поддържат връзка само с него. Когато приключваше разговора с генерал Гуарионекс Естреля Садала, адютантите му съобщиха, че генерал Вирхилио Гарсия Трухильо е в приемната с епископ Райли. Нареди да пуснат само племенника на Трухильо.

— Вие спасихте републиката — каза му и го прегърна, което не правеше никога. — Ако заповедите на Абес Гарсия бяха изпълнени и се случеше нещо непоправимо, американските *marines* щяха да са дебаркирали вече в Сиудад Трухильо.

— Не бяха заповеди само на Абес Гарсия — отвърна му шефът на базата „Сан Исидро“. Балагер забеляза смущението му. — Заповедта, дадена на коменданта на ареста към военновъздушните сили Родригес Мендес, да разстреля епископа беше на Печито Леон Естевес. Каза, че било по решение на моя зет. Да, лично на Пупо. Не разбирам. Никой дори не се посъветва с мен. Цяло чудо е, че Родригес Мендес е отказал да го направи, преди да говори с мен.

Генерал Гарсия Трухильо се грижеше за физиката и облеклото си — мексикански мустачки, пригладени с брилянтин коси, идеално скроена и изгладена униформа като за парад и вечните очилца

„Рейбан“ в малкото джобче — и беше суетен като братовчед си Рамфис, с когото бяха много близки. Но сега идваше с почти разпасана риза, разрошен, в очите му имаше тревога и колебание.

— Не разбирам защо Пупо и Печито са взели такова решение, без да говорят с мен. Искали са да компрометират военновъздушните сили, докторе.

— Генерал Роман сигурно е много разстроен от това, което стана с Генералисимуса, и не може да обуздае нервите си — извини го президентът. — За щастие Рамфис е вече на път. Присъствието му тук е крайно необходимо. Той има правомощията, като генерал с четири звезди и син на Шефа, да осигури приемствеността в политиката на Благодетеля.

— Но Рамфис не е политик, той мрази политиката и вие го знаете, доктор Балагер.

— Рамфис е много интелигентен мъж, той обожаваше баща си. Няма да си позволи да откаже да изпълни ролята, която родината очаква от него. Ние ще го убедим.

Генерал Гарсия Трухильо го погледна със симпатия.

— Можете да разчитате на мен, ако стане нужда, господин президент.

— Доминиканците ще узнаят, че тази нощ вие спасихте републиката — повтори Балагер, докато го придружаваше до вратата. — Носите голяма отговорност, генерале. „Сан Исидро“ е най-Важната база в страната и затова от вас зависи редът да бъде опазен. За каквото и да е — звънете ми; наредил съм вашите обаждания да са с предимство.

Епископ Райли, изглежда, бе прекарал ужасни часове в ръцете на военните *calies*. Дрехите му бяха разкъсани и окаляни, изпитото му лице бе покрито с дълбоки бразди и по него още личаха следите от преживяния ужас. Стоеше изправен и безмълвен. Изслуша с достойнство извиненията и обясненията на президента на републиката и дори направи усилие да се усмихне, когато му благодари за действията, предприети от него за освобождаването му: „Простете им, господин президент, те не знаят какво вършат“. Точно тогава вратата се отвори и с карабина в ръка, потен, с освирепял от страх и ярост поглед, в кабинета нахълта генерал Роман. Само секунда бе нужна на президента, за да разбере, че ако не поеме инициативата, този примат

ще започне да стреля. „О, монсеньор, вижте кой е тук“. И благодари сърдечно на министъра на въоръжените сили, че е дошъл да поднесе извиненията си — от името на военната институция — на господин епископа от Сан Хуан де ла Магуана за недоразумението, на което е станал жертва. Вцепенил се в средата на кабинета, генерал Роман премигаше глуповато. Имаше гурели по очите, сякаш току-що беше станал от сън. След като се поколеба няколко секунди, подаде, без да продума, ръка на епископа, който беше почти толкова объркан, колкото и генералът от ставащото. Президентът изпрати монсеньор Райли до вратата.

Когато се върна до бюрото си, Пупо Роман се разкрещя: „Дължите ми обяснение. За кого, по дяволите, се мислите, Балагер?“, размахвайки карабината си пред лицето му. Президентът остана невъзмутим, гледайки го в очите. Усети по лицето си невидими пръски от слюнката на генерала. Този безумец нямаше да посмее вече да стреля. След като избълва несвързаните си фрази, пълни с хули и ругатни, Роман млъкна. Стоеше на същото място, запъхтян. С учтив и спокоен тон президентът го посъветва да направи усилие да се контролира. В такива моменти шефът на въоръжените сили трябваше да дава пример за хладнокръвие. Въпреки обидите и заплахите му, той бил готов да му помогне, ако имал нужда. Генерал Роман избухна отново в умопомрачителен монолог, в който ни в клин, ни в ръкав му заяви, че е заповядал да ликвидират майор Сегундо Имберт и Папито Санчес, затворени в „Ла Виктория“ за съучастие в убийството на Шефа. Президентът не искаше да слуша повече такива опасни излияния. Без да каже нито дума, излезе от кабинета си. Вече нямаше никакво съмнение: Роман бе свързан със смъртта на Генералисимуса. Не виждаше друго обяснение за неадекватното му поведение.

Върна се в залата. Бяха открили трупа на Трухильо в багажника на една кола в гаража на генерал Хуан Томас Диас. До края на дългия си живот доктор Балагер нямаше да забрави никога тези разкривени лица, тези пълни със сълзи очи, физиономии на тези осиротели, изпаднали в безпътица и отчаяние цивилни и военни, когато окървавеният труп, надупчен на решето, с размазано лице от куршума, отнесъл брадичката, бе положен върху голата маса в трапезарията на двореца, където само преди няколко часа бяха дали обяд в чест на Саймън и Дороти Гитълман, и започнаха да го разсъбличат и мият, за

да може екипът от лекари да огледа трупа и да го приготви за бдението. От поведението на всички присъстващи най-много го впечатли това на вдовицата. Доня Мария Мартинес гледаше тленните му останки като хипнотизирана, стъпила съвсем изправена на онези обувки с висока платформа, на които изглеждаше винаги като на кокили. Очите ѝ бяха облепени и зачервени, но тя не плачеше. Изведнъж изрева, размахвайки ръце: „Отмъщение! Отмъщение! Избийте ги всичките!“ . Доктор Балагер побърза да сложи ръка на раменете ѝ. Тя не го отблъсна. Усещаше я как диша дълбоко и се задъхва. Как потръпва конвулсивно. „Трябва да си платят, трябва да си платят“, повтаряше тя. „Ще обърнем земята и небето, за да го направим, доня Мария“, прошепна ѝ на ухо. И в същия момент получи просветление: сега, точно сега трябваше да доведе докрай онова, което вече беше постигнал с Превъзходната дама, после щеше да бъде късно.

Притискайки я нежно за рамото, сякаш да я отдалечи от гледката, която я разстройваше, поведе доня Мария Мартинес към едно от съседните на трапезарията салончета. Щом останаха сами, веднага затвори вратата.

— Доня Мария, вие сте изключително силна жена — каза ѝ, затрогнат. — Затова си позволявам в този толкова тежък момент да смутя вашата печал с един въпрос, който може да ви се стори неуместен. Но не е така. Действам, воден от възхищението и обичта си към вас. Седнете, моля.

Превъзходната дама го следеше учудено с кръглото си лице. Той ѝ се усмихна тъжно. Неуместно било, разбира се, да я безпокои с практически въпроси, когато духът ѝ е отдаден на толкова ужасната загуба. Но бъдещето? А дългият живот, който имаше пред себе си доня Мария? Кой знае какво можеше да се случи след този катаклизъм? Тя непременно трябвало да вземе някои мерки, да помисли за бъдещето. Откак Юда предаде Христос, е доказано колко неблагодарни са нациите. Сега народът ще оплаква Трухильо и ще реве срещу убийците му. Но ще остане ли верен на паметта на Шефа утре? Ами ако озлоблението — тази национална болест — вземеше връх? Не искал да ѝ губи времето. Затова щял да говори направо. Доня Мария трябвало да се осигури, да опази от всякакви случайности законното наследство, придобито благодарение на усилията на семейство Трухильо, което освен това бе допринесло толкова за благоденствието на

доминиканския народ. И трябвало да го направи, преди политическите превратности да са създали някакви пречки. Доктор Балагер я съветваше да поговори със сенатор Хенри Чиринос, натоварен да следи най-стриктно за семейния бизнес, и да проучи каква част от наследството може да бъде прехвърлена незабавно в чужбина без големи загуби. Това все още можело да се направи с абсолютна дискретност. Президентът на републиката имал правото да разрешава подобни операции — обменянето на доминикански песос в друга валута от Централна банка например, — но кой знае дали по-късно това щяло да бъде възможно. Генералисимусът винаги е бил против тези трансфери заради високоморалните си скрупули. Но да се поддържа подобна политика при сегашните обстоятелства би било, с извинение за израза, липса на здрав разум. Това бил приятелски съвет, продиктуван от предаността и привързаността му.

Превъзходната дама го изслуша мълчаливо, гледайки го право в очите. Накрая кимна признателно.

— Знаех, че сте верен приятел, доктор Балагер — каза много самоуверено тя.

— Надявам се да ви го докажа, доня Мария. Надявам се, че не сте погледнали зле на съвета ми.

— Това е добър съвет, никога не се знае какво може да се случи в тази страна — измърмори тя през зъби. — Ще говоря с доктор Чиринос още утре. Нали всичко ще стане с абсолютна дискретност?

— Заклевам се в честта си, доня Мария — потвърди президентът, слагайки ръка на гърдите си.

Долови колебание в изражението на вдовицата на Генералисимуса. И се досети за какво ще го помоли.

— Моля ви дори на синовете ми да не говорите по този въпрос — каза тя много тихо, сякаш се страхуваше да не я чуят. — По причини, които би трябвало много дълго да ви обяснявам.

— На никого, дори на тях, доня Мария — успокой я президентът. — Разбира се. Позволете ми да ви кажа, отново колко се възхищавам на характера ви, доня Мария. Без вас Благодетеля никога нямаше да постигне това, което направи.

Беше спечелил още една точка в стратегическата си война с Джони Абес Гарсия. Отговорът на доня Мария Мартинес се оказа наистина предсказуем: нейната алчност беше по-силна от всяка друга

страст. Всъщност доктор Балагер изпитваше някакъв респект към Превъзходната дама. За да се задържи толкова години до Трухильо, първо като любовница, а после като съпруга, Еспаньолита сигурно постепенно се беше отърсвала от всякаква сантименталност, от всякакви чувства — най-вече от милосърдието, — и бе намерила убежище в пресметливостта, в студената пресметливост, а може би — и в омразата.

Затова пък поведението на Рамфис го смути. Само два часа след като пристигна в базата „Сан Исидро“ заедно с Радамес, с плейбоя Порфирио Рубираса и група приятели със самолета, нает от „Ер Франс“ — Балагер пръв го прегърна в подножието на стълбичката, — и вече обръснат и облечен в униформата си на генерал с четири звезди, той се появи в Националния дворец да отдаде почит на баща си. Не заплака, не каза нито дума. Беше блед, със странен израз на опечаленото си внушително лице, израз на изненада, на стъписване, на отрицание, сякаш лежащото в това помещение тяло, облечено официално, с обсипани с отличия гърди, положено в пищен ковчег, заобиколен от свещници и отрупан с траурни венци, не можеше и не трябваше да бъде там и сякаш фактът, че беше, означаваше някаква грешка във всемирния ред. Той дълго гледа трупа на баща си, едва овладявайки гримасите си, сякаш с лицевите си мускули се мъчеше да премахне някаква невидима паяжина, полепнала по кожата му. „Аз няма да бъда толкова великодушен, колкото беше ти с враговете си“, чу го да казва накрая. Тогава доктор Балагер, който стоеше до него, облечен в строг траур, му каза на ухо: „Непременно трябва да поговорим за няколко минути, генерале. Знам, че това е много труден момент за вас. Но има някои неотложни въпроси“. Съвземайки се, Рамфис кимна. Тръгнаха, само двамата, към кабинета в Президентството. По пътя си виждаха през прозорците огромната, разрастваща се тълпа, към която продължаваха да се присъединяват групи мъже и жени, идващи от околностите на Сиудад Трухильо и от близките селища. Опашката, на редове по четири-пет души, беше дълга няколко километра и въоръжената охрана едва успяваше да я удържи. Чакаха с часове. Сред онези, които бяха стигнали вече до стълбата на двореца и усещаха, че са близо до траурната зала с Генералисимуса, имаше сърцераздирателни сцени, плачове, истерични опявания.

Доктор Хоакин Балагер винаги беше знаел, че от този разговор зависи неговото бъдеще и това на Доминиканската република. И се реши на нещо, което правеше само в изключителни случаи, защото то беше в разрез с предпазливата му същност: да заложил всичко на една карта, с един удар. Изчака големият син на Трухильо да седне до бюрото му — през прозорците се виждаше люшкащото се като развълнувано море огромно, блъскащо се множество, напирало да види трупа на Благодетеля — и все така кротко, без да проявява и най-малко външение, му каза това, което внимателно бе премислил:

— От вас и само от вас зависи дали от делото на Трухильо ще остане нещичко, повече или нищо. Ако завещаното от него изчезне, Доминиканската република ще затъне отново във варварство. Ще се приравним с Хаити, както до 1930 година, като най-мизерната и варварска страна в западното полукълбо.

Той говори дълго и Рамфис не го прекъсна нито веднъж. Дали го слушаше? Нито кимаше, нито възразяваше; очите му, известно време вторачени в него, понякога блуждаеха и доктор Балагер си каза, че сигурно така е гледал, когато е изпадал в онези кризи на умопомрачение и дълбоки депресии, заради които бе затварян в психиатрични клиники във Франция и Белгия. Но Рамфис го слушаше и сигурно претегляше доводите му. Защото — макар да беше пияница и развратник, лишен от политическо призвание и грижа за обществото, човек, чиято чувствителност, изглежда, се свеждаше само до страстта към жените, конете, самолетите и алкохола, и макар да беше способен на жестокости като баща си — Балагер знаеше, че е умен. Може би единственият в това семейство, способен да проумява нещата, които са по-далеч от носа му, стомаха и пениса му. Имаше бърз и остър ум, който, ако беше използван, би могъл да даде чудесни резултати. Към тази негова интелигентност бе насочено изложението му, изказано с безразсъдна смелост. Беше убеден, че това е последната карта, на която трябва да заложил, ако не искаше да бъде пометен като ненужен лист хартия от господата с пицовите.

Когато млъкна, генерал Рамфис беше още по-бледен, отколкото когато гледаше трупа на баща си.

— Можете да загубите живота си и за половината от това, което ми казахте, доктор Балагер.

— Знам, генерале. Положението е такова, че нямах друга възможност, освен да говоря откровенно с вас. Изложих ви единствената политика, която смятам за възможна. Ако виждате друга възможност, пожелавам ви успех. Оставката ми е готова тук, в чекмеджето. Да я представя ли в Конгреса?

Рамфис поклати отрицателно глава. Пое си въздух и след миг му заговори с мелодичния си глас, като актьор от радиосериалите:

— Преди известно време, по други пътища, и аз стигнах до подобни заключения. — Сви рамене с примирение. — Така е, не смятам, че е възможна друга политика. За да се отървем от американските *marines* и от комунистите и за да накараме ОАД и Вашингтон да вдигнат санкциите. Приемам плана ви. Но за всяка стъпка, за всяка мярка и за всяко решение ще трябва да се консултирате с мен и да чакате одобрението ми. Така — да. Военното командване и сигурността са моя работа. Няма да допусна ничия намеса — нито от вас, нито от цивилните функционери, нито от янките. Никой, който пряко или косвено е свързан с убийството на татко, няма да остане ненаказан.

Доктор Балагер се изправи.

— Знам, че вие го обожавахте — рече тържествено. — Това, че искате да отмъстите за ужасното престъпление, говори добре за синовните ви чувства. Никой, и най-малкото аз, не трябва да пречи на усилията ви за справедливо възмездие. Това е и моето най-горещо желание.

Когато се раздели със сина на Трухильо, изпи чаша вода на малки глътки. Сърцето му си възвръщаше нормалния ритъм. Бе рискувал живота си, но залогът бе спечелен. А сега трябваше да даде ход на решението, до което бяха стигнали. Започна да го прави на погребението на Благодетеля в църквата в Сан Кристобал. Траурната му реч, пълна с прочувствени хвалебствия за Генералисимуса, леко засенчени все пак от завоалираните критични намеци, накара доста от непредубедените придворни да пролеят сълзи, смути други, озадачи трети и обърка мнозина, но с нея той си спечели поздравленията на дипломатическото тяло. „Нещата започват да се променят, господин президент“, одобри я новият консул на Съединените щати, пристигнал току-що на острова. На следващия ден доктор Балагер повика спешно полковник Абес Гарсия. Още щом го видя, щом видя подпухналото му

разстроено лице — той бършеше потта си с все същата яркочервена кърпа, — си каза, че шефът на *SIM* знаеше много добре защо е тук.

— Викате ме, за да ме уведомяте, че съм отстранен ли? — попита го той, без да поздравява. Беше в униформа, с увиснали панталони и със смешно накривена фуражка; освен с пистолет на кръста, беше и с автомат на рамо. Зад него Балагер зърна злодейските лица на четирима-петима телохранители, които не влязоха в кабинета.

— За да ви помоля да приемете един дипломатически пост — отвърна президентът учтиво. С малката си ръчичка му посочи стола. — Един кадърен патриот може да служи на родината си на различни поприща.

— И къде е това златно изгнаничество? — Абес Гарсия не криеше нито разочарованието, нито гнева си.

— В Япония — каза президентът. — Току-що подписах назначението ви като консул. Заплатата и разходите ви за представителни нужди ще бъдат като на посланик.

— Не можахте ли да ме пратите по-далеч?

— Нямаше къде — извини се доктор Балагер без ирония. — Единствената по-отдалечена страна е Нова Зеландия, но с нея нямаме дипломатически отношения.

Ниският дебел мъж се размърда на стола, сумтейки. Жълтеникава ивичка проблясваше гневно около ирисите на изпъкналите му очи. Задържа малко червената кърпа на устните си, сякаш щеше да се изплюе в нея.

— Мислите, че сте победили, доктор Балагер — рече обидено. — Но грешите. Вие олицетворявате толкова това правителство, колкото и аз. Ръцете ви са толкова изцапани, колкото и моите. Никой няма да приеме макиавелистическата ви играчка, че можете да оглавите прехода към демокрация.

— Възможно е да се проваля — прие Балагер без враждебност. — Но трябва да опитам. И затова някои хора трябва да бъдат жертвани. Съжалявам, че вие сте първият, но нямам друг изход: представлявате най-грозното лице на режима. Едно необходимо, героично, трагично лице, знам това. Напомни ми го, седнал на стола, на който седите вие, самият Генералисимус. Но точно затова в този момент сте обречен. Вие сте интелигентен човек, няма нужда да ви обяснявам. Не създавайте излишни трудности на правителството.

Заминете за чужбина и бъдете благоразумен. Трябва да се отдалечите, да изчезнете, докато ви забравят. Имате много врагове. А и доста държави биха искали да им паднете в ръцете. Съединените щати, Венесуела, Интерпол, ФБР, Мексико, цяла Централна Америка. Знаете това по-добре и от мен. Япония е сигурно място и още повече, с дипломатически статут. Знаем, че винаги сте се интересували от спиритуализма. От доктрината на розенкройцерите, нали? Възползвайте се да задълбочите знанията си. Освен това, ако искате да се установите на друго място, моля ви, не ми казвайте къде; ще продължите да получавате заплатата си. Подписах специална заповед за разходите по преместването и настаняването ви. Двеста хиляди песос, които можете да изтеглите от хазната. Късмет.

Не му подаде ръка, защото предположи, че бившият военен (предишната вечер бе подписал указ, с който го освобождаваше от армията) нямаше да я стисне. Абес Гарсия остана известно време неподвижен, с кървясаи очи, гледайки го. Но президентът знаеше, че като практичен човек, вместо да вдига глупави скандали, щеше да избере по-малкото зло. Видя го да става и да си тръгва, без да се сбогува. Сам продиктува на секретаря комюникето, в което се съобщаваше, че *бившият полковник Абес Гарсия се е оттеглил от тайните служби, за да поеме дипломатически пост в чужбина. Два дена по-късно, сред обявите в пет колонки за смъртта и задържането на убийците на Генералисимуса във вестник Ел Карибе, доктор Балагер видя снимката на Абес Гарсия, облечен в гарнирано палто, с бомбе като герой на Дикенс, който се качваше по стълбата на самолета.*

По това време президентът беше решил, че новият лидер на парламента, натоварен да даде дискретно насока на Конгреса към по-приемливи за Съединените щати и западната общност позиции, няма да бъде Агустин Кабрал, а сенатор Хенри Чиринос. Би предпочел Умника, чийто съдържан нрав допаднаше повече на характера му, докато алкохолизмът на Конституционалния сархош го отвращаваше. Но избра него, защото внезапното реабилитиране на човек, изпаднал съвсем наскоро в немилост по решение на Негово превъзходителство, можеше да раздразни някои хора от твърдото трухилистко ядро, от които още се нуждаеше. Чиринос беше физически и морално противен, но талантът му на интригант и законоплетец беше неизчерпаем. Никой не познаваше по-добре от него парламентарните

трикове. Те не бяха приятели — заради алкохола, който отвращаваше Балагер, — но още щом го повикаха в двореца и президентът го уведоми какво се иска от него, сенаторът се зарадва толкова, колкото и когато му каза да уреди по най-бързия и незабележим начин трансфера в чужбина на капиталите на Превъзходната дама. („Каква благородна грижа, господин президент, да осигурите бъдещето на една изтъкната дама, изпаднала в беда“.) По този повод сенатор Чиринос, все още в пълно неведение за това, което се готвеше, му призна, че имал честта да информира *SIM*, че Антонио де ла Маса и генерал Хуан Томас Диас се подвизават из колониалния град (беше ги забелязал в кола, спряла пред дома на един приятел на улица „Еспайлят“), и го помоли да му направи услугата и да поиска от Рамфис наградата, която предлагаше за всяка информация, свързана със залавянето на убийците на баща му. Доктор Балагер го посъветва да се откаже от тази награда и да не говори много за този патриотичен донос: можеше безвъзвратно да навреди на политическото си бъдеще. Този, когото Трухильо наричаше в интимен кръг Живия боклук, разбра начаса.

— Позволете да ви поздравя, господин президент — възкликна, ръкомахайки, сякаш беше на трибуната. — Винаги съм смятал, че режимът трябва да се отвори за новото време. Щом Шефа го няма вече, никой не би могъл да избегне по-добре от вас бурята и не би повел доминиканския кораб към пристана на демокрацията. Разчитайте на мен като най-предан и всеотдаен сътрудник.

Такъв беше, наистина. Той внесе в Конгреса проекторезолюция, даваща на генерал Рамфис Трухильо върховна власт във военната йерархия и изключителни пълномощия по всички военни и полицейски въпроси в републиката. Инструктира депутати и сенатори за новата политика, подета от президента и насочена не към отричане на миналото и към отхвърляне на Ерата на Трухильо, а към диалектичното ѝ преодоляване и приспособяването ѝ към изискванията на новото време, така че усъвършенствайки демократичното си развитие — без да отстъпва нито крачка назад, — страната да бъде приета отново от братските американски страни в ОАД и след като санкциите бъдат вдигнати, да се присъедини отново и към международната общност. При една от честите си работни срещи с президента Балагер сенатор Чиринос попита, не без известна

тревога, какви намерения има Негово превъзходителство спрямо бившия сенатор Агустин Кабрал.

— Заповядах банковите му сметки да бъдат размразени и да бъдат признати заслугите му към правителството, за да може да получи пенсия — информира го Балагер. — Засега завръщането му към политическия живот е неуместно.

— Мненията ни съвпадат напълно — съгласи се сенаторът. — Умника, с когото ме свързва стара дружба, е конфликтна личност и си печели противници.

— Правителството може да използва таланта му, без да изпъква много — добави президентът. — Предложих му мястото на юридически съветник в администрацията.

— Умно решение — съгласи се отново Чиринос. — Агустин винаги е имал много добри качества като юрист.

Бяха минали едва пет седмици от смъртта на Генералисимуса, а промените бяха значителни. Хоакин Балагер не можеше да се оплаче: за това кратко време той се превърна от президент марионетка, от господин никой, в истински държавен глава — длъжност, която признаваха всички враждуващи сили и най-вече Съединените щати. Макар и резервирани в началото, когато обясняваше плановете си на новия консул, те вече приемаха съвсем сериозно обещанията му, че ще води постепенно страната към пълна демократизация при същия режим и няма да позволи на комунистите да се възползват от положението. На всеки два-три дни се срещаше с експедитивния Джон Калвин Хил — як като каубой дипломат, който говореше само по същество — и успя да го убеди, че на този етап трябва да запази Рамфис като съюзник. Генералът бе приел неговия план за постепенното отваряне на страната. Държеше под контрол военните сили и благодарение на това тези бандити и зверове Петан и Ектор, както и примитивните поддръжници на Трухильо сред военните, бяха озаптени. Иначе досега да са го отстранили. Навярно Рамфис си мислеше, че с правомощията, които даваше на Балагер — завръщането на някои емигранти, заченки на плаха критика към режима на Трухильо по радиата и вестниците (най-войнствен беше един нов вестник, излязъл през август — *Граждански съюз*), публичните митинги на опозиционните сили, които завладяваха улиците, дясната партия Национален граждански съюз на Вириато Фиальо и Анхел

Северо Кабрал и лявата — Революционно движение „14 юни“, — можеше да си осигури и той политическо бъдеще. Сякаш в обществения живот на тази страна можеше да се появи отново някой с фамилното име Трухильо! Нека засега живее с тази заблуда. Рамфис държеше контрола над оръжията и имаше подкрепата на военните; за реорганизацията на въоръжените сили и за изкореняването на трухилизма трябваше време. Отношенията на правителството с Църквата бяха отново прекрасни; понякога той пиеше кафе с апостолическия нунций и архиепископ Питини.

Проблемът, който не можеше да разреши по начин, приемлив за международното обществено мнение, бяха „човешките права“. Всеки ден имаше протести заради политическите затворници, подложените на изтезания, безследно изчезналите, избитите в „Ла Виктория“, „Ел Нуеве“, „Ла Куарента“ и в затворите и казармите във вътрешността на страната. В кабинета му валяха манифести, писма, телеграми, отчети, дипломатически сведения. Не можеше да направи много. По-точно, не можеше да направи нищо, освен да дава мъгляви отговори и да извърща поглед. Беше обещал да остави Рамфис с развързани ръце. Дори и да искаше, не можеше да не изпълни обещанието си. Синът на Генералисимуса бе изпратил доня Мария и Анхелита в Европа и продължаваше упорито да търси съзаклятници, сякаш в заговора за убийството на Трухильо участваха милиони. Един ден младият генерал го попита внезапно:

— Знаете ли, че Педро Ливио Седеньо се опита да ви замеси в заговора за убийството на татко?

— Не се изненадвам — усмихна се президентът, без да се смути. — Най-добрата защита на убийците е да компрометират всичко живо. И най-вече приближените на Благодетеля. Французите наричат това „интоксикация“.

— Само още някой от убийците да го беше потвърдил и щеше да ви сполети участта на Пупо Роман. — Рамфис изглеждаше трезвен, въпреки че дъхаше на алкохол. — В момента се проклина, че се е родил.

— Не искам да знам за това, генерале — спря го Балагер, протягайки ръчичка. — Имате моралното право да отмъстите за престъплението. Но, моля ви, не искам да знам подробности. Така

посрещам по-лесно критиките, които получавам от цял свят, защото не знам дали изстъпленията, за които се говори, са верни.

— Много добре. Ще ви уведомя само за залавянето на Антонио Имберт и Луис Амиама, ако ги хванем. — Балагер видя, че красавецът извърща лице, както винаги, когато споменаваше двамата единствени участници в конспирацията, които не бяха нито заловени, нито убити. — Смятате ли, че са все още в страната?

— Според мен, да — потвърди Балагер. — Ако бяха избягали в чужбина, щяха да свикат пресконференции, да получат награди, да се появят по всички телевизии. Щяха да се възползват от положението си на евентуални герои. Скрили са се някъде тук, няма съмнение.

— Тогава рано или късно ще ни паднат в ръцете — промълви Рамфис. — Пратил съм хиляди хора да ги търсят, къща по къща, бърлога по бърлога. Ако още са в Доминиканската република, ще бъдат заловени. А ако не са, няма място в света, където могат да се спасят от възмездието за смъртта на татко. Дори за това да похарча и последния си грош.

— Пожелавам ви да изпълните желанието си, генерале — отвърна му с разбиране Балагер. — Но ми позволете да ви помоля нещо. Опитайте се да запазите приличие. Деликатната маневра, с която се мъчим да убедим света, че страната се отваря за демокрацията, би се провалила, ако стане скандал. Като още един Галиндес, да речем, или още един Бетанкур.

Само по въпроса за конспираторите не можеше да преговаря със сина на Генералисимуса. Балагер не си губеше времето да се застъпва за освобождаването им — съдбата на задържаните беше предрешена, както и тази на Имберт и Амиама, ако ги хванеха, — но все пак не беше много сигурен, че това ще е от полза за плановете му. Времената се меняха, наистина. Меняха се и настроенията на масите. Доминиканският народ, настроен до смърт в духа на трухилизма до 30 май 1961 година, би извадил очите и сърцето на Хуан Томас Диас, Антонио де ла Маса, Естреля Садала, Луис Амиама, Уаскар Техеда, Педро Ливио Седеньо, Фифи Пасториса, Антонио Имберт и съучастниците им, ако му паднеха. Но мистичното единосьщие с Шефа, в което доминиканецът бе живял трийсет и една години, изчезваше. Уличните митинги, свиквани от студентите, Граждански съюз и „14 юни“, в началото малобройни, от шепа наплашени хорица,

след месец, след два, след три се бяха разраснали. Не само в Санто Доминго (президентът Балагер беше подготвил проекторезолюцията, с която щеше да върне името на Сиудад Трухильо, а сенатор Чиринос щеше да подготви Конгреса да я приеме единодушно в подходящия момент), където понякога изпълваха парка Индепенденсия, но и в Сантяго, Ла Романа, Сан Франсиско де Макорис и други градове. Страхът изчезваше, растеше враждебността към Трухильо. Тънкият нюх на доктор Балагер към историята му подсказваше, че това ново чувство ще набира неудържимо сили. И в атмосфера на всенароден антитрухилизъм убийците на Трухильо щяха да се превърнат във влиятелни политически фигури. Кой имаше полза от това? И когато Живия боклук направи плах опит и в качеството си на парламентарен лидер на новото балагерско движение дойде да го пита дали едно решение на Конгреса за амнистия на конспираторите от 30 май няма да накара ОАД и Съединените щати да вдигнат санкциите, той го сряза:

— Намерението е добро, сенаторе. Но последствията? Амнистията ще засегне Рамфис, който ще заповяда да избият веднага всички амнистирани. И усилията ни могат да отидат на вятъра.

— Няма да престана да се учудвам колко железни са винаги доводите ви — възкликна сенатор Чиринос и едва не изръкопляска.

За всичко останало Рамфис, който живееше, все така отдаден на всекидневни пиянства в базата „Сан Исидро“ и в къщата си на брега на морето в Бока Чика — където бе довел, заедно с майка й, последната си любовница, една танцьорка от „Лидо“, и бе оставил в Париж законната си жена, младата актриса Лита Милан, бременна, — бе проявил дори повече разбиране, отколкото Балагер очакваше. Примири се, че на Сиудад Трухильо ще бъде върнато името Санто Доминго и ще се дадат нови имена на градовете, сградите, улиците, площадите, географските местности, мостовете, наречени Генералисимус, Рамфис, Анхелита, Радамес, доня Хулия или доня Мария. Не настояваше за строги наказания и за студентите, организирани или свободни, които рушаха статуите, плочите, бюстовете, портретите и табелите с името на Трухильо и семейството по улици, булеварди, паркове и шосета. Прие съвсем спокойно предложението на доктор Балагер да отстъпи „в знак на патриотично великодушие“ на държавата, тоест на народа, земи, ферми и селскостопанска собственост, принадлежащи на Генералисимуса и синовете му. Рамфис го направи с отворено писмо.

По този начин държавата стана собственик на четирийсет процента от всички обработваеми земи, което я превърна в държавата с най-много обществена собственост на континента след кубинската. Генерал Рамфис успокояваше духовете и на онези тъпи изроди, братята на Шефа, които изумяваха от систематичното премахване на паметните плочи и символите на трухилизма.

Една вечер, след като се нахрани със сестрите си с обичайното скромно меню — от пилешки бульон, бял ориз, салатата и млечен сладкиш, и стана, за да отиде да си легне, му се зави свят. Загуби съзнание само за секунди, но доктор Феликс Гойко го предупреди: ако продължаваше да работи толкова, до края на годината сърцето или мозъкът му щяха да се пръснат като граната. Трябваше да почива повече — от смъртта на Трухильо спеше само по три-четири часа, — да се раздвижва и в края на седмицата да си намира развлечения. Сам си наложи да лежи по пет часа нощем и след вечеря се разхождаше, но далеч от авенида „Джордж Вашингтон“, за да избегне компрометиращите сравнения; ходеше в бившия парк „Рамфис“, сега парк „Еухенио Мария де Остос“. А в неделя след църква четеше по няколко часа романтическа или модерна поезия, или испанските класици от Златния мек, за да се разсее. От време на време някой грубиян го обиждаше на улицата: „Балагер_ книжното човече!“, но в повечето случаи го поздравяваха: „Добър ден, господин президент!“. Отвърщаше им галантно, сваляйки шапката, която свикна да носи нахлупена до уши, за да не я отвява вятърът.

Когато на 2 октомври 1961 година заяви в Общото събрание на Обединените нации в Ню Йорк, че „в Доминиканската република се заражда истинска демокрация и има ново развитие на нещата“, той призна пред стотината делегати, че диктатурата на Трухильо е била един анахронизъм, нарушаващ жестоко човешките свободи и права. И призова демократичните нации да му помогнат да върне законността и свободата на доминиканците. След няколко дни получи тъжно писмо от доня Мария Мартинес от Париж. Превъзходната дама се жалваше, че президентът представил една „несправедлива“ картина на Ерата на Трухильо, забравяйки „за всички хубави неща, които съпругът ми също направи и за които самият вие го хвалехте толкова през тези трийсет и една години“. Но не Мария Мартинес тревожеше президента, а братята на Трухильо. Узна, че Петан и Черния са имали

бурна среща с Рамфис, на която му поставили въпроса: как може да позволява на този негодник да ходи в ООН и да резили баща му? Време било да го изгонят от Националния дворец и да върнат отново на власт семейство Трухильо, както настоявал народът! Рамфис им отвърнал, че ако стане държавен преврат, нахлуването на *marines* е неизбежно: бил предупреден лично от Джон Калвин Хил. Единствената възможност да се спаси нещо била да застанат твърдо зад тази крехка форма на законност — президента. Балагер действал хитро, за да накара ОАД и Държавния департамент да вдигнат санкциите. Затова бил принуден да произнесе речи като тази в ООН, против своите убеждения.

Въпреки това на срещата, състояла се с президента малко след завръщането му от Ню Йорк, синът на Трухильо не прояви такава толерантност. Беше така враждебно настроен, че разривът изглеждаше неминуем.

— Ще продължавате ли с нападките си срещу татко, както направихте в Общото събрание? — Седнал на стола, на който бе седял при последната им среща и Шефа часове преди да бъде убит, Рамфис говореше, без да го гледа, вперил поглед в морето.

— Нямам друг изход, генерале — отвърна президентът печално. — Ако искам да повярват, че всичко се е променило и страната се отваря за демокрацията, трябва да правя самокритични анализи на миналото. За вас е болезнено, знам. И за мен е така. Политиката изисква понякога подобни жертви.

Известно време Рамфис не отговори. Пиян ли беше? Или дрогиран? Или беше на прага на някоя от онези психически кризи, докарващи го до лудост? С големи синкави сенки, с горящи и трескави очи, той правеше странни гримаси.

— Вече ви обясних — добави Балагер. — Придържам се стриктно към това, за което се уговорихме. Вие одобрихте плана ми. Но, разбира се, все още е валидно и онова, което ви казах тогава. Ако предпочитате да поемете юздите, няма нужда да прибягвате до танковете от „Сан Исидро“. Още сега ще ви връча оставката си.

Рамфис го изгледа дълго и с отвращение.

— Всички искат това от мен — промълви без ентузиазъм. — Чичовците ми, командирите на области, военните, братовчедите ми, приятелите на татко. Но аз не искам да сядам на вашето място. Мен тая

работа не ми харесва, доктор Балагер. За какво? За да ми се отплатят, както на него ли?

Замълма, съвсем унил.

— Щом не искате властта, генерале, тогава помогнете ми да я упражнявам.

— Какво повече? — отвърна Рамфис с насмешка. — Ако не бях аз, досега чичовците ми да са ви изхвърлили с картечниците.

— Не е достатъчно — отвърна Балагер. — Виждате вълненията по улиците. Митингите на Граждански съюз и на „14 юни“ стават с всеки ден все по-бурни. Това ще свърши зле, ако не ги изпреварим.

Лицето на сина на Генералисимуса придоби отново цвят. Той чакаше, изпънал напред врат, сякаш се питаше дали президентът ще посмее да поиска от него това, което подозираше.

— Чичовците ви трябва да се махнат — изрече кротко доктор Балагер. — Докато са тук, нито международната общност, нито общественото мнение ще повярват в промяната. Само вие можете да ги убедите.

Щеше ли да го нахока? Рамфис го гледаше смаяно, сякаш не вярваше на ушите си. Отново настъпи дълго мълчание.

— Сигурно ще поискате и аз да се махна от страната, която създаде татко, за да могат хората да повярват в тая глупост за новото време?

Балагер изчака няколко секунди.

— Да, и вие — промълви със свита душа. — Вие също. Но не още. А когато накарате чичовците си да заминат. Когато ми помогнете да укрепя правителството, да накарам въоръжените сили да разберат, че Трухильо вече го няма. Това не е нещо ново за вас, генерале. Винаги сте го знаели. Че за вас, за семейството и приятелите ви е най-добре този проект да успее. Ако дойдат на власт Граждански съюз или „14 юни“, ще стане по-лошо.

Не извади пистолета си и не го заплю. Отново пребледня и направи онази гримаса на малоумен. Запали цигара и издуха няколко пъти дима, загледан как той се стелеше.

— Бих си тръгнал отдавна от тази страна, пълна с неблагодарни глупаци — рече през зъби. — Ако бях открил Амиама и Имберт, нямаше да съм вече тук. Само те остават. Щом изпълня обещанието, което дадох на татко, ще си тръгна.

Президентът го информира, че е дал съгласието си за завръщането от изгнание на Хуан Бош и на другарите му от Доминиканската революционна партия. Стори му се, че генералът не чу обясненията му, че Бош и ДРП сигурно щяха да се впуснат в ожесточена борба с Граждански съюз и „14 юни“ кой да оглави антитрухилисткото движение. И по този начин щяха да направят услуга на правителството. Защото най-голямата опасност се криеше в господата от Националния граждански съюз, където имаше богати и консервативни хора с влияние в Съединените щати — като Северо Кабрал; а Хуан Бош знаеше това и щеше да направи всичко възможно — дори невъзможното, — за да попречи на един толкова влиятелен съперник да се добере до правителството.

В „Ла Виктория“ бяха останали към двеста съучастници — истински или предполагаеми — в заговора и щом семейство Трухильо си заминеше, тези хора трябваше да получат амнистия. Но Балагер знаеше, че синът на Трухильо никога няма да пусне на свобода живите още убийци. Щеше да издевателства над тях, както направи с генерал Роман, когото измъчва четири месеца, преди да съобщи, че се е самоубил от угризения за извършеното предателство (трупът изобщо не беше открит), и с Модесто Диас, когото сигурно още измъчваше, ако беше жив. Проблемът беше там, че затворниците — опозицията ги наричаше ексекutori — помрачаваха новия образ, който искаше да придаде на режима. Непрекъснато пристигаха мисии, делегации, чуждестранни политици и журналисти, които се интересуваха от тях, и президентът трябваше едва ли не да жонглира, за да обясни защо още не бяха дадени на съд, да се кълне, че животът им не е в опасност и че на процеса, който ще бъде съвсем прозрачен, ще участват международни наблюдатели. Защо Рамфис не ги беше ликвидирал още, както направи с почти всички братя на Антонио де ла Маса — Марио, Боливар, Ернесто, Пироло — и с много братовчеди, племенници и чичовци, разстреляни или пребити до смърт още в деня на арестуването им, вместо да ги държи в очакване на изпълнението на смъртната присъда и да насъсква противниците? Балагер знаеше, че кръвта на ексекуторите ще изцапа и него: това беше разяреният бик, който трябваше да хване за рогата.

Няколко дни след този разговор Рамфис му позвъни с чудесна новина: беше убедил чичовците си. Петан и Черния щяха да заминат

на дълга почивка. На 25 октомври Ектор Биенвенидо отлетя с жена си, американката, за Ямайка. И Петан отплава с фрегатата *Пресиденте Трухильо* на някаква обиколка из Карибите. Консулт Джон Калвин Хил сподели с Балагер, че вероятността санкциите да бъдат вдигнати вече нараства.

— Дано това не се забави много, господин консул — призова го президентът. — С всеки ден нашата република се задушава все повече.

Индустриалните предприятия бяха почти парализирани от политическата несигурност и ограниченията за чуждите капиталовложения; магазините бяха празни заради спадането на доходите. Рамфис продаваше на безценица фирмите, които не бяха регистрирани на името на семейство Трухильо, и акциите на притежателите им, Централната банка трябваше да прехвърля тези суми, обменени във валута на нереалния официален курс от долар за едно песо, в различни банки в Канада и Европа. Семейството не беше прехвърлило в чужбина толкова валута, колкото президентът се опасяваше: доня Мария — дванайсет милиона долара, Анхелита — тринайсет, Радамес — седемнайсет, и Рамфис засега — към двайсет и два, което правеше общо шейсет и четири милиона долара. Можеше да бъде и по-лошо. Но скоро фондовете щяха да се изчерпят и нямаше да може да се плаща на войниците, учителите и държавните служители.

На 15 ноември министърът на вътрешните работи му позвъни, ужасен: генералите Петан и Ектор Трухильо се върнали неочаквано. Помоли го да се укрие, всеки момент щял да избухне военен преврат. Основната част от армията ги подкрепяла. Балагер поиска спешна среща с консул Калвин Хил. Обясни му положението. Ако Рамфис не попречеше, много гарнизони щяха да подкрепят Петан и Черния в опита им за бунт. Можеше да се стигне до гражданска война с непредвидими последствия и масово избиване на антитрухилисти. Консулт знаеше всичко това. От своя страна, той го информира, че лично президентът Кенеди току-що е заповядал да бъде изпратена една военна флотилия. От Пуерто Рико към доминиканските брегове се отправяли самолетоносачът *Valley Forge*, крайцерът *Little Rock*, флагмански кораб на Втора флота, и ескадрените миноносци *Human*, *Bristol* и *Beatty*. Към две хиляди *marines* щели да дебаркират, ако се стигне до преврат.

В кратък разговор с Рамфис по телефона — четири часа се опитваше да се свърже с него, докато успее — последният му предаде зловещата новина. Имал бурен спор с чичовците си. Няма да си тръгнат от страната. Рамфис ги предупредил, че тогава той щял да си тръгне.

— Какво ще стане сега, генерале?

— Това, че оттук нататък оставате сам в клетката на зверовете, господин президент — изсмя се Рамфис. — Късмет.

Доктор Балагер затвори очи. Следващите часове и дни щяха да бъдат съдбоносни. Какво ли смяташе да прави синът на Трухильо? Да замине? Да се застреля? Сигурно щеше да замине за Париж при жена си, майка си и братята си, да търси утеха в разни партита, мачове по поло и жени в красивата къща, която си купи в Ньой. Вече бе изнесъл всички пари, които можеше, тук оставяше някои недвижими имоти, които рало или късно щяха да бъдат секвестирани. Но всъщност не в това беше проблемът. А в малоумните зверове. Скоро братята на Генералисимуса щяха да започнат да стрелят — единственото, на което бяха способни. Във всички списъци на враговете, които трябва да бъдат ликвидирани, изготвени според *vox populi*^[1] от Петан, Балагер беше на първо място. Така че, както се казваше в една поговорка, която обичаше да цитира, той трябваше „да излезе сух от тази река, бавничко, от камък на камък“. Не се страхуваше, само му беше мъчно, че изящният филигран, който бе изработил, щеше да бъде съсипан от куршумите на един убиец.

На другия ден на разсъмване го събуди неговият министър на вътрешните работи, за да го информира, че група военни е отнесла трупа на Трухильо от гробницата му в църквата в Сан Кристобал. Преместили го в Бока Чика, където край личния пристан на генерал Рамфис била акостирала яхтата *Анхелита*.

— Нищо не съм чул, господин министър — сръза го Балагер. — И вие нищо не сте ми казали. Съветвам ви да си починете още няколко часа. Чака ни много дълъг ден.

За разлика от това, което посъветва да направи министърът, той не остана в леглото. Рамфис нямаше да замине, без да ликвидира убийците на баща си, а това убийство можеше да сравни със земята всичките му усилия през тези месеци да убеди света, че благодарение на него републиката се връща към демокрацията без гражданската

война и хаоса, от който се бояха Съединените щати и водещите доминикански класи. Но какво можеше да направи? Всяка негова заповед относно затворниците, противоречаща на тези на Рамфис, щеше да бъде пренебрегната и щеше да разкрие абсолютното му безсилие пред въоръжените сили.

Странно, но въпреки всичко, освен плъзналите слухове за скорошни въоръжени бунтове и изстребване на цивилни, нито на 16-и, нито на 17 ноември се случи нещо. Той продължаваше да се занимава с текущите проблеми, сякаш в страната цареше пълно спокойствие. Привечер на 17-и беше информиран, че Рамфис е напуснал къщата си на брега. Малко след това го видели да слиза пиян от един автомобил и псувайки, да хвърля граната — която не избухнала — по фасадата на хотел „Ембахадор“. Оттогава местонахождението му било неизвестно. На следващата сутрин комисия от Националния граждански съюз, оглавена от Анхел Северо Кабрал, настоя да бъде приета незабавно от президента: било въпрос на живот и смърт. Прие я. Северо Кабрал беше побеснял. Размахваше някаква бележка, написана от Уаскар Техеда до жена му — Линдин, и пратена тайно от „Ла Виктория“, от която се разбираше, че шестимата обвинени за смъртта на Трухильо (заедно с Модесто Диас и Тунти Касерес) са били отделени от останалите политически затворници, за да бъдат преместени в друг затвор. „Ще ни убият, скъпа“, така завършваше бележката. Лидерът на Граждански съюз настояваше затворниците да бъдат предадени на съдебната власт или освободени с президентски указ. Съпругите на затворниците били пред вратите на двореца с адвокатите си. Международната преса, както и Държавният департамент и западните посолства били предупредени.

Разтревожен, доктор Балагер ги увери, че лично ще се заеме с въпроса. Нямахте да позволи да се стигне до престъпление. Според неговата информация преместването на шестимата съзаклятници било по-скоро с цел да се ускори следствието. Ставало въпрос просто за процедура по възстановката на престъплението, след което веднага щял да започне процес. И, разбира се, с наблюдатели от Международния съд в Хага, които самият той щял да покани в страната.

Щом представителите на Граждански съюз си тръгнаха, се обади на главния прокурор на републиката — доктор Хосе Мануел Мачадо.

Знаел ли той защо шефът на Националната полиция Маркос А. Хорхе Морено е заповядал да преместят Естреля Садала, Уаскар Техеда, Фифи Пасториса, Педро Ливио Седеньо, Тунти Касерес и Модесто Диас в килиите на Съдебната палата? Главният прокурор на републиката не знаеше нищо. Възмути се: някой е използвал неправомерно името на съдебната власт, никой съдия не е искал нова възстановка на престъплението. Издавайки тревогата си, президентът се съгласи, че това е недопустимо. Незабавно щеше да нареди на министъра на правосъдието да направи основна проверка, да установи кой е отговорен и кой носи вина за станалото. За да има писмени доказателства, че го прави, продиктува на своя секретар меморандум и заповяда той да бъде занесен незабавно в Министерството на правосъдието. След това се обади по телефона на министъра. Завари го обезпокоен:

— Не знам как да постъпя, господин президент. Пред вратата ми са жените на затворниците. Отвсякъде ме притискат да дам информация, а аз не знам нищо. Вие знаете ли защо са преместени в килиите на Съдебната палата? Никой не може да ми обясни. Сега ги водят към автострадата за нова възстановка на престъплението, която никой не е заповядал да се прави. Няма начин човек да припари там, защото войници от базата „Сан Исидро“ са обкръжили с кордон зоната. Какво трябва да направя?

— Идете лично и искайте обяснение — инструктира го президентът. — Абсолютно необходимо е да има свидетели, че правителството е направило всичко възможно, за да попречи законността да бъде нарушена. Накарайте представителите на Съединените щати и на Великобритания да дойдат с вас.

Доктор Балагер се обади лично на Джон Калвин Хил и го помоли да подкрепи това действие на министъра на правосъдието. И същевременно го уведоми, че ако генерал Рамфис се готви, както изглежда, да напусне страната, братята на Трухильо ще започнат да действат.

Продължи да си върши работата, привидно зает с критичното състояние на финансите. На обед не мръдна от кабинета си и работейки с министъра на финансите и с управителя на Централна банка, отказа да приема всякакви обаждания и посещения. Привечер секретарят му подаде бележка от министъра на правосъдието, с която

го уведомяваше, че той и американският консул не били допуснати от въоръжените войници на военновъздушните сили до мястото на възстановката на престъплението. Потвърждаваше още веднъж, че никой от министерството, от прокуратурата или от съдиите не е искал, нито е бил уведомен за подобно действие и че това е решение единствено на военните. Щом се прибра вкъщи, в осем и половина вечерта му се обади настоящият шеф на полицията, полковник Маркос А. Хорхе Морено. Камионетката с трима души въоръжена охрана, която трябвало да върне затворниците в „Ла Виктория“ след приключването на съдебната формалност, изчезнала.

— Направете всичко възможно да ги откриете, полковник. Мобилизирайте всички необходими сили — заповяда му президентът. — Звънете ми по всяко време.

На сестрите си, разтревожени от слуховете, че семейство Трухильо избило този следобед хората, които ликвидирали Генералисимуса, каза, че не знае нищо. Сигурно били измислици на екстремистите, за да подклаждат напрежението и несигурността. Докато ги успокояваше с подобни лъжи, си мислеше: сигурно Рамфис щеше да замине тази вечер, ако не го беше направил вече. Значи сблъсъкът с братята Трухильо щеше да стане призори. Щяха ли да го задържат? Да го убият? С малките си мозъци бяха способни да повярват, че с убийството му могат да спрат един исторически процес, който много скоро щеше да ги помете от доминиканската политика. Не изпитваше тревога, само любопитство.

Когато си обличаше пижамата, полковник Хорхе Морено позвъни пак. Камионетката била намерена: шестимата затворници били избягали, след като убили тримата от охраната.

— Обърнете земята и небето, за да откриете бегълците — изрече с равен глас. — Отговаряте пред мен за живота на тези затворници, полковник. Трябва да се явят пред трибунала, за да бъдат съдени според закона и за това престъпление.

Преди да заспи, изпита съжаление. Не за затворниците, разстреляни без съмнение този следобед лично от Рамфис, а за тримата от охраната, които синът на Трухильо бе заповядал също да убият, за да придаде по-голяма достоверност на театъра с бягството. Три клетки войничета, ликвидирани хладнокръвно, за да изглежда по-истински

един фарс, на който никой никога нямаше да повярва. Какво излишно проливане на кръв!

На другия ден, на път за двореца, прочете във вътрешните страници на *Ел Карибе* за бягството на „убийците на Трухильо, след като избили коварно войниците от охраната, които ги връщали в «Ла Виктория»“. И въпреки всичко скандалът, от който се боеше, не се вдигна, беше заглушен от други събития. В десет сутринта вратата на кабинета му се отвори с трясък. С автомат в ръка и гроздове от гранати и револвери на кръста, в него нахълта генерал Петан Трухильо, следван от брат си Ектор, също в генералска униформа, и от двацет и седем въоръжени мъже от личната им охрана, чиито лица му се сториха не само бандитски, но и пиански. Отвращението, което тази пасмина предизвика у него, беше по-силно от страха.

— Не мога да ви предлага да седнете, нямам толкова столове, съжалявам — извини се дребничкият президент, ставайки. Изглеждаше спокоен, с учтива усмивка на кръглото си лице.

— Дойде часът на истината, Балагер — изрева като животно Петан, пръскайки слюнки. Размахваше заплашително автомата, доближавайки го до лицето на президента, но той не се отдръпна. — Стига толкоз глупости и шикалкавене! Както Рамфис видя сметката на ония кучи синове вчера, така и ние ще я видим на тези, дето се разхождат на свобода. И ще започнем от юдите, от джуджето предател.

Това тъпо нищожество, изглежда, също беше пиано. Балагер прикриваше възмущението и опасенията си, като напълно се владееше. Той спокойно посочи към прозореца:

— Моля, елате с мен, генерал Петан. — Обърна се и към Ектор: — Вие също, моля.

Направи няколко крачки и като спря пред прозореца, посочи към морето. Беше прекрасна утрин. Близо до брега се открояваха съвсем ясно, блещукайки, силуетите на три американски бойни кораба. Имената им не се четяха, но човек си даваше сметка, че дългите оръдия на крайцера *Little Rock*, въоръжен с ракети, и самолетоносачите *Valley Forge* и *Franklin D. Roosevelt* са насочени към града.

— Чакаат да вземете властта, за да започнат да ни обстрелват — каза президентът много бавно. — Чакаат да им дадете повод, за да ни нападнат отново. Искате ли да останете в историята като доминиканците, станали причина янките да окупираат за втори път

републиката? Ако това искате, стреляйте и направете от мен герой. Моят приемник няма да остане и час на този стол.

Щом му позволиха да изрече всичко това, каза си, сигурно нямаше да го убият. Петан и Черния си шепнеха и говореха едновременно, без да се разбират. Убийците и телохранителите се споглеждаха, сконфузени. Най-сетне Петан заповяда на хората си да излязат. Като остана само с двамата братя в кабинета, Балагер разбра, че е спечелил играта. Приблжиха се и седнаха пред него. Горките дяволи! Колко неудобно се чувстваха! Не знаеха откъде да започнат. Трябваше да ги улесни.

— Страната очаква от вас да направите нещо — каза им приветливо. — Да действате със себеотрицанието и патриотизма на генерал Рамфис. Вашият племенник напусна страната, за да даде шанс на мира.

Петан го прекъсна, начумерен, и заговори направо:

— Много е лесно да си патриот, когато имаш милионите и имотите на Рамфис в чужбина. Но нито аз, нито Черния имаме къщи, акции и текущи сметки навън. Цялото ни богатство е тук, в страната. Бяхме единствените глупаци, които се подчиниха на Шефа, когато забрани да се изнасят пари в чужбина. Справедливо ли е? Не сме идиоти, господин Балагер. Всички земи и имущества, които имаме тук, ще бъдат конфискувани.

Изпита облекчение.

— Това може да се оправи, господа — успокои ги той. — То е най-малкото! Трябва да бъдете възнаградени за благородния жест, който родината иска от вас.

Оттук нататък всичко се сведе до скучен пазарлък, което затвърди у президента чувството на презрение към хората, алчни за пари. Нещо, към което той никога не се беше стремил. Накрая се съгласи на суми, които му се сториха разумни, като се има предвид, че с това печелеше мира и сигурността на републиката. Нареди на Централна банка да се дадат по два милиона долара на всеки от братята и да се обменят във валута единайсетте милиона песос, които имаха — една част в кутии за обувки, а другите — в различни столични банки. За да са сигурни, че споразумението ще бъде спазено, Петан и Ектор настояха да бъде заверено и от американския консул. Калвин Хил дотича веднага, въодушевен, че нещата се уреждат

доброволно и без да се пролива кръв. Поздрави президента и заключи: „Истинският държавник се познава по време на кризи“. Свеждайки скромно очи, доктор Балагер си каза, че заминаването на семейство Трухильо ще предизвика такава всеобща радост и ликуване — а също и малко хаос, — че малцина ще си спомнят за убийството на шестимата затворници, чиито трупове — беше сигурен в това — никога нямаше да бъдат открити. Този епизод нямаше да му навреди много.

Министерският съвет поиска единодушното съгласие на кабинета за обща политическа амнистия, която щеше да опразни затворите и да анулира всички съдебни процеси за подривна дейност, и издаде заповед за разпускането на Доминиканската партия. Министрите го аплодираха, станали на крака. Тогавя доктор Табаре Алварес Перейра, неговият министър на здравеопазването, го уведоми с леко зачервени бузи, че от шест месеца криел в дома си — през по-голямата част от времето затворен в тесен килер за халати и пижами — беглеца Луис Амиама Тио.

Доктор Балагер го поздрави за проявената хуманност и му каза да доведе доктор Амиама в Националния дворец, защото както той, така и дон Антонио Имберт — който без съмнение щеше да се появи всеки момент — ще бъдат приети лично от президента на републиката с уважението и благодарността, които заслужават за големите им заслуги към родината.

[1] Глас народен (лат.). — Б.пр. ↑

23.

След като Амадито си тръгна, Антонио Имберт остана още дълго в дома на братовчед си — доктор Мануел Дуран Барерас. Не вярваше, че Хуан Томас Диас и Антонио де ла Маса ще намерят генерал Роман. Може би военнополитическият план беше разкрит и Пупо бе мъртъв или затворен; или се е уплашил и се е отказал. Нямаше друг изход, освен да се крие. С братовчед си Мануел премислиха различни възможности, преди да решат да отиде при една далечна роднина на Дуран — доктор Гладис де лос Сантос. Тя живееше наблизко.

В малките часове преди разсъмване, още по тъмно, Мануел Дуран и Имберт изминаха забързани шестте преки, без да срещнат нито коли, нито минувачи. Докторката се забави, преди да им отвори вратата. Беше по халат и си търкаше силно очите, докато ѝ обясняваха нещата. Не се изплаши много. Реагира изненадващо спокойно. Беше пълна, но подвижна жена между четирийсет и петдесет години, която се държеше уверено и гледаше апатично на света.

— Ще те настаня някак — каза на Имберт. — Но това не е сигурно убежище. Вече бях арестувана веднъж и имам досие в *SIM*.

За да не го види прислужницата, го настани до гаража, в малък склад без прозорци, като разгъна един дюшек на пода. Беше тясно и душно помещение и Антонио не можа да мигне през останалата част от нощта. Остави колта 45-и калибър до себе си, върху лавица, пълна с консервени кутии; напрегнат, бе наострил уши за всеки подозрителен шум. От време на време мислеше за брат си Сегундо и кожата му настръхваше: дали го измъчваха, или го бяха убили там, в „Ла Виктория“.

Домакинята, която беше заключила склада, дойде да го изведе от тази дупка в девет сутринта.

— Освободих прислужницата да отиде в Харабакоа при семейството си — зарадва го тя. — Ще можеш да се движиш из цялата къща. Само да не те видят съседите. Прекарал си ужасна нощ в онази дупка.

Докато закусувах в кухнята с мангу, паниран кашкавал и кафе, пуснаха новините. Никое от информационните предавания по радиото не съобщаваше за атентата. След малко доктор Де лос Сантос отиде на работа. Имберт си взе душ и слезе в малкия хол, където се отпусна в един фотьойл и заспа — с колта калибър 45 на колене. Стресна се силно и простена, когато го разтърсиха.

— *Calies* са отвели Мануел призори, малко след като си тръгнал оттам — каза му, много разтревожена, Гладис де лос Сантос. — Рано или късно ще изтръгнат от него признание, че си тук. Трябва да си вървиш възможно най-бързо.

Да, но къде? Гладис беше минала край къщата на семейство Имберт и улицата гъмжала от войници и *calies* няма съмнение, че са арестували жена му и дъщеря му. Стори му се, че някакви невидими ръце го душеха. Не издаде мъката си, за да не плаши още повече стопанката, която се беше преобразила — от нерви не преставаше да примигва.

— Навсякъде има „бръмбари“, пълни с *calies*, и камиони с войници — каза му тя. — Претърсват колите, проверяват документите на всички, нахлуват по домовете.

По телевизията, радиото и вестниците не казваха все още нищо, но слуховете бяха плъзнали. Човешкият там-там разгласяше из целия град новината, че са убили Трухильо. Хората бяха обзети от страх и объркване какво ще стане. Близо час той си блъска главата: къде да отиде? Трябваше веднага да се махне оттук. Благодарни на доктор Де лос Сантос за помощта и излезе на улицата, с ръка на пистолета си, който носеше в десния джоб на панталона. Известно време се скита безцелно, докато не се сети за своя зъболекар — доктор Камило Суеро, който живееше до Военната болница. Камило и жена му — Алфонсина, го пуснаха вкъщи. Не можеха да го скрият, но му помогнаха да провери различни възможности за укриване. И тогава се сети за Франсиско Райниери — стар негов приятел, син на италианец и посланик на Малтийския орден; неговата жена — Венесия, и жена му, Гуарина, често пиеха заедно чай и играеха канаста. Може би дипломатът щеше да му помогне да намери убежище в някоя легация. Вземайки всички предпазни мерки, позвъни в резиденцията на семейство Райниери и подаде слушалката на Алфонсина, която се представи за сенъора Гуарина Тесон — моминското име на жената на

Имберт. Помоли да говори с Кеко. Той се обади веднага и я смая със сърдечния си поздрав:

— Как си, скъпа Гуарина, радвам се да те чуя. Обаждаш се за уговорката за тази вечер, нали? Не се притеснявай. Ще пратя колата да те вземе. Точно в седем, ако е удобно. Ще ми припомниш ли адреса, моля?

— Или е ясновидец, или е полудял, не знам — каза стопанката, оставяйки слушалката.

— А сега какво ще правим до седем, Алфонсина?

— Ще се молим на Светата Дева от Алтаграсия — прекръсти се тя. — Ако дотогава дойдат *calies*, просто стреляй с пистолета.

Точно в седем пред вратата спря лъскав син буик с дипломатически номер. Караше го самият Франсиско Райниери. Потегли още щом Антонио Имберт седна до него.

— Разбрах, че ти се обаждаш, защото Гуарина и дъщеря ти са у нас — каза му Райниери вместо поздрав. — Няма друга Гуарина Тесон в Сиудад Трухильо, само ти можеше да бъдеш.

Беше съвсем спокоен и дори усмихнат, с току-що изгладена и миришеца на лавандула гуаябера^[1]. Откара Имберт в една отдалечена резиденция по странични улици, обикаляйки доста, защото по централните булеварди имаше бариери, където спираха колите и ги претърсваха. Преди по-малко от час било съобщено официално за смъртта на Трухильо. Цареше атмосфера на напрежение и страх, сякаш всички очакваха избухването на бомба. Елегантен, както винаги, посланикът не му зададе нито един въпрос за убийството на Трухильо, нито за съучастниците му. Съвсем естествено, сякаш говореше за следващия шампионат по тенис в кьнтри клуба, му обясни:

— При тези обстоятелства изобщо не можем да се надяваме да получиш убежище в някое посолство. А и това няма да помогне. Правителството, ако все още има такова, няма да се съобрази с нищо. Ще те измъкнат насила — където и да си. Единственото, което ти остава за момента, е да се криеш. В италианското консулство, където имам приятели, става голяма суматоха с прислугата и посещенията. Но намерих един съвсем сигурен човек. Той вече го направи за Юйо Д'Алесандро, когато го преследваха. Постави само едно условие. Никой не трябва да знае, дори Гуарина. Най-вече заради собствената й сигурност.

— Разбира се — промълви Тони Имберт, изненадан, че този човек, с когото не бяха първи приятели, рискуваше толкова, и то по собствена инициатива, за да му спаси живота. Беше така смаян от великодушието и смелостта на Кеко, че не успя да му благодари.

В дома на семейство Райниери прегърна жена си и дъщеря си. За тези обстоятелства бяха доста спокойни. Но когато притисна в обятията си малкото телце на Леслие, усети, че тя цялата трепереше. Прекара с тях и със семейство Райниери близо два часа. Жена му беше донесла малък куфар с чисти дрехи и с бръснарските му принадлежности. Не споменаха изобщо за Трухильо. Гуарина му каза какво е разбрала от съседките. Призори у тях нахълтали униформени и цивилни полицаи, опразнили всичко и изпочупили и натрошили онова, което не успели да отнесат в две камионетки.

Когато дойде време, дипломатът му направи лек знак, като посочи часовника. Той прегърна и целуна Гуарина и Леслие и последва Франсиско Райниери през сервизния вход до улицата. След секунди малка кола на къси светлини спря пред тях.

— Довиждане и късмет — сбогува се Райниери, подавайки му ръка. — Не се тревожи за семейството си. Нищо няма да им липсва.

Имберт влезе в колата и седна до шофьора. Беше млад човек, с риза и вратовръзка, но без сако. На безупречен испански, макар и с италианска интонация, се представи:

— Казвам се Кавалиери и съм служител в италианското посолство. С жена ми ще направим всичко възможно престоят ви в нашия апартамент да е колкото може по-приятен. Не се притеснявайте, у дома няма да има любопитни очи. Живеем сами. Нямаме готвачка и прислужници. Жена ми много обича да домакинства. А и двамата обичаме да готвим.

Засмя се и Антонио си помисли, че от учтивост трябваше и той да се помъчи да се засмее малко. Двойката живееше на последния етаж на нова сграда, недалеч от улица „Махатма Ганди“ и от къщата на Салвадор Естреля Садала. Госпожа Кавалиери — слабо момиче с очи като бадеми и черни коси — беше още по-млада от мъжа си и го посрещна много учтиво, весела и усмихнала, като стар семеен приятел, който идва на гости за почивните дни. Не се притесняваше изобщо, че ще подслони в дома си един непознат, убиец на върховния глава на държавата, когото хиляди военни и полицаи търсеха

настървено, с ожесточение. През шестте месеца и три дни, през които остана при тях, никога, нито веднъж и никой от стопаните не го накара да усети — при това беше доста мнителен и заради положението си можеше да си въобразява какво ли не, — че с присъствието си ги притеснява и най-малко. Дали това семейство знаеше, че рискува живота си? Разбира се. Те слушаха и гледаха по телевизията подробните разкази за паниката, която всявали тези мръсни убийци у доминиканците, и как много от тях, уплашени, им отказвали да ги укроят и бързали да ги предадат. Видяха как бе заловен първият от тях — инженер Уаскар Техеда, изгонен безсрамно от църквата „Санто Кура де Арс“ от ужасения енорийски свещеник, който го предал в ръцете на SIM. Проследиха с всички подробности и одисеята на генерал Хуан Томас Диас и Антонио де ла Маса, които обикаляли с такси по улиците на Сиудад Трухильо и били предадени от хората, от които потърсили помощ. Видяха и как *calies* отвеждат бедната старица, приютила Амадито Гарсия Гереро, след като го убили, и как тълпата разрушава и срива къщата ѝ. Но тези сцени и разкази не смутиха семейство Кавалиери, нито охладиха сърдечното им отношение към него.

След завръщането на Рамфис Имберт и семейство Кавалиери разбраха, че още дълго ще се крие. Публичните прегръдки между сина на Трухильо и генерал Хосе Рене Роман бяха красноречиви: генералът не бе изпълнил обещанието си и военните нямаше да се вдигнат. От своя малък свят под покрива на семейство Кавалиери видя как тълпите се редят с часове на опашка да отдадат последна почит на Трухильо, видя и себе си на телевизионния екран, на снимка до Луис Амиама (когото не познаваше), под съобщенията, че се предлагаха първо сто хиляди, после двеста хиляди и накрая половин милион песос на този, който съобщи за местонахождението им.

— Пфу, при този спад на стойността на доминиканското песо не е изгодна сделка — реагира Кавалиери.

Много скоро животът му влезе в рамките на рутината. Имаше отделна стаичка с легло, нощно шкафче и малка лампа. Ставаше рано и близо час правеше лицеви опори, коремни преси и тичаше на място. Закусваше със семейството. След дълги спорове успя да ги убеди да помага при почистването. Метенето, минаването с прахосмукачка и бърсането на праха по предмети и мебели с метличка от пера се

превърна в нещо като занимание и задължение, което правеше съвестно, съвсем съсредоточено и някак весело. Но госпожа Кавалиери не го пушна изобщо да припари в кухнята. Тя готвеше много добре, най-вече различните видове макарони, които сервираше по два пъти на ден. Той обичаше макарони от малък. Но след като прекара тези шест месеца затворен, никога повече нямаше да хапне фиде, таятели, равиоли и какъвто и да е друг вид от това основно ядене в италианската кухня.

След като приключеше с домашните си задължения, четеше с часове. Никога не беше чел много, през тези шест месеца откри удоволствието от четенето. Книгите и списанията бяха най-добрият лек срещу униинето, в което изпадаше понякога заради затворения живот, рутината и несигурността.

Едва когато съобщиха по телевизията, че е дошла комисия от ОАД, за да се срещне с политическите затворници, разбра, че Гуарина е от няколко седмици в затвора — като съпругите на всичките му приятели от заговора. Семейство Кавалиери бяха крили дотогава от него, че Гуарина е задържана. Затова пък след седмица-две с голяма радост му съобщиха добрата новина, че е пусната на свобода.

Нито за миг, дори когато бършеше, метеше или минаваше с прахосмукачката, не престана да носи в себе си колта калибър 45, зареден. Беше взел твърдо решение. Щеше да направи като Амадито, Хуан Томас Диас и Антонио де ла Маса. Нямаше да се предаде жив, щеше да умре, убивайки. Така беше по-достойно да умреш, отколкото да бъдеш подложен на мъчения и изтезания, измислени от извратените умове на Рамфис и приятелчетата му.

Следобед и вечер четеше вестниците, които му носеха домакините, и гледаше с тях новините по телевизията. С недоверие следеше тази смущаваща двойственост, в която се намираше режимът: цивилно правителство, оглавено от Балагер, който правеше разни жестове и декларации, твърдейки, че страната се демократизира, и една военна и полицейска власт, оставена в ръцете на Рамфис, който продължаваше да убива, да изтезава и да обрича хората на изчезване все така безнаказано, както по времето на Шефа. Във всички случаи, не можеше да не се чувства обнадежден от завръщането на някои емигранти, от появяването на малки издания на опозицията — органи на Граждански съюз и на „14 юни“, — от студентските митинги против

правителството, за които официалните медии съобщаваха понякога, макар и само за да обвиняват участниците, че са комунисти.

Речта на Хоакин Балагер в Обединените нации, в която той разкритикува диктатурата на Трухильо и обеща да демократизира страната, го изуми. Това онзи дребен човечец ли беше, който трийсет и една години бе най-верният и покорен слуга на Бащата на новата нация? По време на дългите разговори на маса, когато семейство Кавалиери вечеряха вкъщи — доста често го правеха навън, но тогава госпожа Кавалиери му оставяше във фурната вечните макарони, — те допълваха новините с вицове, които гъмжаха в този град, върнал си съвсем наскоро старото име Санто Доминго де Гусман. Макар всички да се страхуваха, че братята Трухильо ще направят държавен преврат, който ще възстанови суровата и жестока диктатура, очевидно беше, че хората започваха все по-малко да се боят, или по-скоро — да се отърсват от трансa, принудил толкова доминиканци да бъдат отдадени телом и духом на Трухильо. Надигаха се все повече гласове, декларации и позиции срещу трухилизма и в подкрепа на Граждански съюз, на „14 юни“ или на ДРП, чиито лидери се бяха върнали вече в страната и имаха клуб в центъра на града.

Най-тъжният ден от неговата одисея бе същевременно и най-щастливият. На 18 ноември, заедно със съобщението за заминаването на Рамфис от страната, телевизията разпространи и новината, че шестимата убийци на Шефа (четирима изпълнители и двама съучастници) избягали, като убили тримата войници, които ги връщали в затвора „Ла Виктория“ след проведената възстановка на престъплението. Той не можа да се сдържи и се разрида пред телевизионния екран. Значи приятелите му — и Турко, най-скъпият му приятел — са били избити заедно с тримата клети войници, за да се осигури алиби за фарса. И, разбира се, труповете им никога нямаше да бъдат открити. Господин Кавалиери му подаде чаша коняк:

— Успокойте се, господин Имберт. Помислете, че скоро ще видите жена си и дъщеря си. Всичко това свършва.

Малко по-късно съобщиха и за окончателното отпътуване за чужбина на братята Трухильо и семействата им. Това вече щеше да сложи край на укриването му. Поне за момента се беше спасил от гоненията, в които, с изключение на Луис Амиама — скоро разбра, че той прекарал шест месеца, затворен почти по цял ден в някакъв килер,

— фактически всички главни конспиратори, както и стотици невинни хора, сред които и брат му Сегундо, бяха избити, измъчвани или още тежаха в затворите.

Един ден след заминаването на братята Трухильо бе обявена политическа амнистия. Вратите на затворите се отваряха. Балагер назначи комисия за установяване на истината за „екзекуторите на тирана“. От този ден всички радиа, вестници и телевизията престанаха да ги наричат убийци; от екзекутори — това ново прозвище — скоро щяха да се превърнат в герои, а не след дълго улици, площади и булеварди в цялата страна щяха да бъдат наречени с техните имена.

На третия ден привечер излезе предпазливо от убежището си — домакините не му позволиха да си губи времето дори да им благодари за това, което бяха направили за него, и го помолиха единствено да не съобщава на никого тяхната самоличност, за да не бъдат компрометирани като дипломати — и сам си отиде вкъщи. Дълго той, Гуарина и Леслие се прегръщаха, без да могат да продумат. Като се поогледаха, установиха, че докато Гуарина и Леслие бяха отслабнали, той беше наддал към пет килограма. Обясни им, че в къщата, където се криел — не можеше да им каже коя, — се ядели много спагети.

Не можаха да говорят много. Опустошеният дом на семейство Имберт започна да се изпълва с цветя, с роднини, с приятели и непознати, които идваха да го прегърнат, да го поздравят, да му кажат, че е герой — понякога с треперещ от възмущение глас и пълни със сълзи очи, — и да му благодарят за това, което беше направил. Сред гостите изведнъж се появи някакъв военен. Беше адютант на президента на републиката. След официалните поздравления майор Теофронио Каседа му каза, че държавният глава ще приеме него и дон Луис Амиама — който също излязъл от убежището си, или просто от дома на министъра на здравеопазването — в Националния дворец утре по обед. И със съчастническа усмивчица го уведоми, че сенатор Хенри Чиринос току-що е представил в Конгреса („Да, господине, в същия този Конгрес на Трухильо“) закон, с който на Антонио Имберт и Луис Амиама се дава званието генерал с три звезди от Доминиканската армия за изключителни заслуги към родината.

На следващата сутрин, придружен от Гуарина и Леслие — и тримата с най-хубавите си дрехи, макар че костюмът на Антонио му беше тесен, — той отиде на срещата в двореца. Посрещна ги рояк

фотографи, а военната гвардия, в парадни униформи, им отдаде почести. Там, в приемната, се запозна с Луис Амиама — много слаб и мрачен човек, почти без устни, с когото от този момент щяха да станат неразделни приятели. Подадоха си ръка и се уговориха след срещата при президента да посетят заедно съпругите (вдовиците) на всички загинали или изчезнали участници в заговора и да се видят, за да си поговорят за своите прежеждия. И тогава вратата на кабинета на държавния глава се отвори.

Усмихнат и с израз на дълбоко удовлетворение, доктор Хоакин Балагер се отправи към тях под светкавиците на фотоапаратите с разтворени обятия.

[1] Лека мъжка риза, която се носи над панталона. — Б.пр. ↑

24.

— Мануел Алфонсо дойде да ме вземе на минутата — казва Урания, втренчена в празното пространство. — Часовникът с кукувичката в хола отброяваше осем, когато той позвъни.

Леля й Аделина, братовчедките й Лусинда и Манолита и племенницата й Марианита не се споглеждат вече, за да не увеличават напрежението; гледат само нея, затаили дъх, уплашени. Заспал, Самсон е скрил извития си клюн в зелените си пера.

— Татко се втурна към стаята си под предлог, че отива в банята — продължава Урания със студен, почти неутрален тон. — „*Bye-bye*, миличка, приятно прекарване“. Не посмя да се сбогува с мен и да ме погледне в очите.

— Спомняш си такива подробности? — Леля Аделина вдигна сбръчканото си юмруче, но вече някак вяло и немощно.

— Много неща съм забравила — отвърща Урания живо. — Но от тази нощ помня всичко. Ще видиш.

Спомня си например, че Мануел Алфонсо беше облечен спортно — на прием при Генералисимуса в спортно облекло?, — с разкопчана синя риза и леко кремаво сако, с кожени мокасини и копринена кърпа, скриваща белега му. С дрезгавия си глас й каза, че розовата й муселинена рокля била чудесна и че тези обувки с тънък ток я правели по-голяма. Целуна я по бузата: „Да побързаме, че става късно, красавице“. Отвори й вратата на колата, изчака я да влезе, седна до нея и униформеният шофьор с фуражка — спомняше си името му, Луис Родригес — потегли.

— Вместо да се спусне по авенида „Джордж Вашингтон“, колата правеше някакви абсурдни обиколки. Изкачи се по „Индепенденсия“ към колониалния град и го обиколи, бавейки се. Не беше вярно, че е късно, рано беше още да се ходи в Сан Крестобал.

Манолита протяга ръце, навеждайки пълничкото си тяло напред.

— Но като ти се стори странно, не попита ли нещо Мануел Алфонсо? Нищо ли не каза?

В началото — не, нищичко не каза. Беше много странно наистина, че обикаляха колониалния град и че Мануел Алфонсо се беше облякъл така за празника на Генералисимуса, като че ли щеше да ходи на хиподрума или в кьнтри клуба, но Урания не попита нищо посланика. Започваше ли да подозира, че той и Агустин Кабрал нещо я лъжеха? Стоеше смълчана, слушайки разсеяно ужасния осакатен глас на Мануел Алфонсо, който ѝ говореше за отдавна отминалите тържества по коронацията на кралица Елизабет II в Лондон, където той и Анхелита Трухильо („Тогава красиво момиченце, също като теб“.) представлявали Благодетеля на нацията. Вниманието ѝ бе привлечено по-скоро от старите къщи с широко разтворени врати, във вътрешността на които се виждаше всичко, и от семействата, изсипали се на улицата — баби, дядовци, младежи, деца, кучета, котки и дори папагали и канарчета — в прохладната нощ след горещия ден, които си бърбеха, насядали в люлеещи се или на обикновени столове, по пейки или по стъпалата на прага и по бордюрите на тротоарите, превръщайки улиците на старата столица в многолюдна вечеринка, в място за приятелски срещи или в народно увеселение, на което групите по двама или по четирима играчи на домино — все мъже и все възрастни, — седнали край масите, осветени от кандила или газени лампи, не обръщаха никакво внимание. Беше също като в шумните магазини за хранителни стоки — с дървени тезгъси и рафтове, боядисани в бяло и отрупани с консерви, бутилки с „Карта Дорада“, „Хакас“, сайдер „Бермудес“ и пъстри кутии, — винаги пълни с пазаруващи хора, гледка, която Урания щеше да съхрани жива в паметта си и която вече не съществуваше или рядко се срещаше в днешен Санто Доминго; или може би я имаше само в този четириъгълник от улици, където преди няколко века шепа авантюристи, дошли от Европа, бяха създали първия християнски град в Новия свят с благозвучното име Санто Доминго де Гусман.

Щеше да е последната нощ, в която виждаше тази гледка, Урания.

— Още щом поехме по автострадата, може би точно когато колата мина през мястото, където след две седмици щяха да убият Трухильо, Мануел Алфонсо започна. — Урания прекъсва разказа си в изблик на възмущение.

— Какво искаш да кажеш? — пита Лусиндита след кратко мълчание. — Какво започна?

— Да ме подготвя — съвзема се Урания. — Да ме предразполага, да ме плаши и очарова. Като обречените на Молох^[1] девойки, които обсипвали с внимание и обличали като принцеси, преди да ги хвърлят в огъня, в устата на чудовището.

— Значи не си се срещала с Трухильо, никога не си говорила с него — възкликва, развеселен, Мануел Алфонсо. — Това е преживяване за цял живот, моето момиче!

Такова щеше да е. Колата се движеше към Сан Кристобал под обсипаното със звезди небе, сред кокосови и сребристи палми, по брега на Карибско море, което се разбиваше с грохот в скалите.

— Но какво ти говореше? — подканя я Манолита, защото Урания е млъкнала.

Разправяше ѝ какъв съвършен кавалер бил Генералисимусът с жените. Той, така строг по военните и по държавните въпроси, бил превърнал в своя философия пословицата „Жената се докосва само с цвят от роза“. Винаги така се отнасял към красивите момичета.

— Каква щастливка си ти, моето момиче — мъчеше се да я зарази той с ентузиазма си, с онази емоционална възбуда, от която се затрудняваше още повече да говори. — Лично Трухильо да те покани в Махагоновата си къща. Каква чест! На пръстите на ръцете се броят тези, които са заслужили подобно нещо. Повярвай ми, момиче, така е.

И тогава Урания му зададе първия си и последен въпрос за тази вечер:

— Кои още са поканени на този празник? — Тя поглежда леля си Аделина, Лусинда и Манолита: — За да видя какво ще ми отговори. Вече знаех, че не отиваме на никакъв празник.

Самоувереното мъжко лице се извърна към нея и Урания долови блясъка в зениците на посланика.

— Никой друг. Това е празник за теб. Само за теб! Представяш ли си? Разбираш ли го? Нали ти казах, че е нещо изключително? Трухильо ти устройва празник. Истинска печалба от лотарията, Уранита.

— И ти? И ти? — възкликва с тъничко гласче племенницата ѝ Марианита. — Какво си помисли, лельо?

— За шофьора на колата, за Луис Родригес. За нищо друго не помислих.

Колко се срамуваше от този шофьор с фуражка, свидетел на фарса, който разиграваше посланикът. Беше пуснал радиото в колата, звучаха две от модерните италиански песни — *Воларе* и *Чао, чао, бамбина*, — но тя беше сигурна, че той не изпуска нито дума от уловките, с които Мануел Алфонсо се опитваше да я залъже, за да се почувства щастлива и привилегирована. Празник, устроен от Трухильо само за нея!

— Не мислеше ли за баща си? — не се сдържа Манолита. — Че вуйчо Агустин те е, че той...

Тя млъква, не знаейки как да продължи. Леля Аделина я стрелка с укор в очите. Лицето на старицата е посърнало, на него е изписана дълбока покруса.

— Самият Мануел Алфонсо мислеше за баща ми — казва Урания. — Дали съм била добра дъщеря? Дали съм искала да помогна на сенатор Агустин Кабрал?

Правеше го с онази ловка изтънченост, придобита в годините му на дипломат, натоварен с трудни мисии. Нима това не било все пак прекрасна възможност Урания да помогне на неговия приятел Умника да се измъкне от капана, който са му устроили вечните завистници? Генералисимусът можел да бъде суров и безпощаден мъж, когато ставало въпрос за интересите на страната. Но в дъното на душата си бил романтик; строгостта му се разтапяла като кубче лед на слънцето пред едно очарователно момиче. Ако тя, толкова интелигентна, искала Генералисимусът да подкрепи Агустин, да му върне позициите, престижа, властта, постовете, можела да го постигне. Достатъчно било да стигне до сърцето на Трухильо — сърце, което не устоявало пред жалбите на красотата.

— Даде ми и някои съвети — продължава Урания. — Какво не трябвало да правя, какво не харесвал Шефа. Обичал момичетата да са мили, но да не прекаляват с възхищението, с любовта си към него. А аз се питах: „Нима на мен говори тези неща?“

Бяха стигнали до Сан Кристобал, станал известен с това, че там е роден Шефа — в скромна къщичка до голямата църква, която Трухильо поръчал да построят и в която сенатор Кабрал бе водил Урания, обяснявайки ѝ библейските фрески, рисувани по стените от

Вела Санети — испански художник в изгнание, за когото Шефа разтворил великодушно вратите на Доминиканската република. При тази разходка из Сан Кристобал сенатор Кабрал ѝ показва и фабриката за бутилки, и оръжейния завод и я накара да прекоси цялата долина, окъпана от река Нигуа. Сега баща ѝ я пращаше в Сан Кристобал да моли Шефа да му прости, да размрази сметките му и да го върне в Председателството на Сената.

— От Махагоновата къща има прекрасен изглед към долината, река Нигуа, конете и добитъка във фермата „Фундасион“ — осведоми я Мануел Алфонсо.

След като мина през първия патрулен пост, колата се заизкачва по склона, на чийто връх бе издигната къщата — с ценната дървесина на вече изчезващите на острова махагонови дървета, — където Генералисимусът се оттегляше по ден-два в седмицата за тайни срещи, мръсни дела или дръзки сделки в пълна дискретност.

— Дълго време от Махагоновата къща си спомнях само килима. Покриваше целия под, с избродиран огромен национален герб във всичките му цветове. После си спомних и още нещо. В спалнята — стъклен шкаф, пълен с униформи от всякакъв вид, а отгоре — ред фуражки и военни шапки. Дори една наполеоновска, двувърха.

Не се смее. Съвсем сериозна е и от очите и гласа ѝ лъха нещо гробовно. Не се смеят и леля ѝ Аделина, Манолита и Лусинда, нито Марианита, която се връща от банята, където отиде да повърне. (Урания бе усетила как ѝ се повдигаше.) Папагалът продължава да дреме. Пълна тишина тегне над Санто Доминго — нито един клаксон, ни мотор, ни радио, нито пиянски смях, нито лай на улични псета.

— Аз съм Бенита Сепулведа, заповядайте — каза ѝ госпожата в подножието на дървената стълба. Една зряла, невъзмутима жена и все пак с нещо майчинско в израза и в жестовете, която носеше униформено облекло и шал на главата. — Елате.

— Беше икономката — казва Урания, — която имаше задължението да слага всеки ден цветя по всички стаи. Мануел Алфонсо остана да говори с офицера на входа. Не го видях повече.

Бенита Сепулведа ѝ обясни, посочвайки с малката си пълна ръчичка към мрака отвъд прозорците с железни решетки, че „това“ било дъбова горичка и че градината била пълна с мангови и кедрови

дървета; но най-хубавото тук били бадемите и махагоновите дървета, растящи край къщата, чиито ароматни клони били по всяко ъгълче. Усещала ли мириса? Усещала ли? Рано сутринта, при изгрев-слънце, щяла да има възможност да види пейзажа — реката, долината, захарната плантация, оборите на фермата „Фундасион“. Доминиканска закуска ли искала, с бананово пюре, пържени яйца, наденица или пушено месо и плодов сок? Или като Генералисимуса — само кафе?

— От Бенита Сепулведа разбрах, че ще прекарам там нощта, че ще спя с Негово превъзходителство. Каква чест!

С увереност, придобита от дългата практика, икономката я накара да спре на първата площадка и да мине в широко помещение с приглушени светлини. Беше бар. Навсякъде наоколо имаше дървени седалки с облегалки по стената, отварящи широко пространство за танцуване по средата, с огромен джубокс и плот с рафтове, пълни с бутилки и кристални чаши. Но Урания виждаше само огромния сив килим с доминиканския герб, застлан от единия до другия край на широкото помещение. Едва забелязваше портретите и картините с Генералисимуса — прав и на кон, като военен и като селянин, седнал до писалището или изпъчен на трибуната с препасана президентска лента, — висящи по стените, или сребърните трофеи и дипломите, спечелени от дойните крави и расовите коне на фермата „Фундасион“, подредени сред пластмасови пепелници и евтини украшения — все още с етикетите от нюйоркските магазини „Мейсис“ — по масички, витрини и лавици в този паметник на *кича*, където Бенита Сепулведа я остави, след като я попита дали наистина не иска чашка ликьор.

— Думата *кич* не съществуваше още, струва ми се — обяснява тя, сякаш леля ѝ или братовчедките ѝ бяха направили някаква забележка. — След години, когато я чух или прочетох някъде и разбрах какви крайности в лошия вкус и в големите претенции означава, се сетих за Махагоновата къща. Паметник на *кича*.

И тя беше част от този *кич* — и още повече в тази топла майска нощ, — с розовата си муселинена рокличка за официално представяне в обществото, със сребърната верижка с изумруд и позлатените обеци на майка си, които татко ѝ по изключение ѝ позволи да си сложи за празника на Трухильо. Неспособността ѝ да повярва в това, което ѝ се случваше, го правеше нереално. Струваше ѝ се, че момиченцето, стъпило върху родния герб в това екстравагантно помещение, не е тя.

Нима сенатор Агустин Кабрал я пращаше като жертвоприношение на Благодетеля и Бащата на новата нация? Да, нямаше никакво съмнение, баща ѝ беше подготвил това с Мануел Алфонсо. И все пак още ѝ се искаше да се съмнява.

— *Отнякъде, не беше от бара, пуснаха плоча на Лучо Гатика. Bésame, bésame mucho, como si fuera esta noche la última vez.*

— Спомням си. — Засрамена, че се намесва, Манолита се извинява с гримаса. — Свиреха *Bésame mucho* по цял ден по радиата и на всеки празник.

Застанала до прозореца, където подухваше топъл ветрец с тежък мирис на поле, на треви и дървета, тя чу гласове — хрипливия на Мануел Алфонсо и другия, креслив фалцет, който можеше да бъде само на Трухильо. Усети тръпки по тила и по китките, където лекарят ѝ мереше пулса. Подобно изтръпване получаваше винаги преди изпити, дори сега, в Ню Йорк, когато трябваше да взема важни решения.

— Смятах да се хвърля от прозореца. Смятах да падна на колене, да го моля, да плача. Или да го оставя да прави с мен каквото иска, да стискам зъби, за да оживея, и някой ден да си отмъстя на татко. Много неща ми минаха през ум, докато те говореха там долу.

Леля Аделина подскача в люлеещия се стол и отваря уста. Но не казва нищо. Бяла е като платно, хлътналите ѝ очички са пълни със сълзи.

Гласовете млъкнаха. Настъпи кратко затишие; после — стъпки, които се качваха по стълбата. Беше ли спряло сърцето ѝ? Сред мъртвешката светлина на бара се появи силуетът на Трухильо, в маслинозелена униформа, без куртка и без вратовръзка. Държеше чаша коняк в ръка. Отправи се към нея, усмихнат.

— Добър вечер, красавице — прошепна, покланяйки се. И протегна към нея свободната си ръка, но когато Урания му подаде автоматично своята, вместо да я стисне, Трухильо я поднесе към устните си и я целуна. — Добре дошла в Махагоновата къща, красавице.

— За очите, за погледите на Трухильо бях чувала много. От татко, от неговите приятели. Но тогава разбрах, че е вярно. Поглед, който дълбае в теб, който стига до дъното. Усмихваше се много

галантно, но от този поглед се почувствах празна, една куха обвивка. Вече не бях аз.

— Бенита не ти ли предложи нещо? — Без да пуска ръката ѝ, Трухильо я поведе към най-светлата част на бара — една флуоресцентна тръба светеше в синкаво. Покани я да седне на канапето за двама. Огледа я, плъзвайки бавно поглед по нея от горе до долу, от главата до петите, нагоре и надолу, съвсем открито, като че ли оглеждаше най-расовите екземпляри от кравите и конете на фермата „Фундасион“. В сивкавите му втренчени, инквизиторски очички тя не долови страст, нито възбуда, това бе просто оглед, сякаш ѝ вземаше мерките.

— Остана разочарован. Сега знам защо, но онази нощ не го знаех. Бях стройна, много слаба, а той харесваше пълничките, с набъбнали гърди и бедра. Пищните жени. Типично тропически вкус. Може дори да си е помислил да върне този скелет обратно в Сиудад Трухильо. Знаете ли защо не го направи? Защото мисълта, че можеш да скъсаш ципичката на някоя малка девственица, възбужда мъжете.

Леля Аделина простенва. Вдигнала сбръчканото си юмруче, с полуотворена от ужас уста, за да я спре, я умолява, правейки гримаси. Но не успява да продума.

— Извинявай за прямотата, лельо. Но така каза малко по-късно той. Цитирам го буквално, кълна ти се: „Да скъсаш ципичката на някоя малка девственица — това възбужда мъжете. А Петан, тоя звяр Петан, се възбужда още повече, като го прави с пръст“.

Така щеше да говори по-късно, обезумял, и от устата му щяха да се сипят несвързани думи, пъшкане, ругатни, поток от мръсотии, с който облекчаваше болката си. Но засега спазваше все още някакво изкуствено благоприличие. Няма да ѝ предложи това, което той пиел, „Карлос I“ бил много силен за такова младо девойче. Щял да ѝ сипе чашчица сладък херес. Сам ѝ наля и вдигна тост, чукайки чашата си в нейната. Макар че едва накваси устни, Урания усети нещо парещо в гърлото. Мъчеше ли се да се усмихва? Или стоеше сериозна, без да крие паниката си?

— Не знам — казва и свива рамене. — Седяхме на онова канапе един до друг. И чашката с херес трепереше много в ръката ми.

— Аз не ям момиченца — усмихна се Трухильо, като взе чашата ѝ и я остави на една масичка. — Винаги ли си толкова мълчалива или

само сега, красавице?

— Казваше ми *красавица*, както ме наричаше и Мануел Алфонсо. Не Урания, Уранита или моето момиче. Красавица. Беше някаква игра между двамата.

— Обичаш ли да танцуваш? Сигурно, както всички момичета на твоята възраст — каза Трухильо. — Аз обичам. Много добър танцьор съм, макар да нямам време за танци. Ела, да потанцуваме.

Изправи се и Урания го последва. Усети якото му тяло, леко издутия корем, докосващ нейния, дъха му на коняк, топлата ръка, която обхвана талията ѝ. Помисли си, че ще припадне. Лучо Гатика не пееше вече *Bésame mucho*, а *Alma mía*.

— Танцуваше много добре, вярно. Имаше добър слух и беше гъвкав като младеж. Но аз бърках ритъма. Танцувахме две болера и една гуарача на Тоня ла Негра. Както и меринги. Каза, че мерингите се танцували по клубовете и в добрите семейства благодарение на него. Че преди имало предразсъдъци и почтените хора мислели, че това била музика на черните и на индианците. Не знам кой сменяше плочите. Като свърши последната меринга, ме целуна по врата. Беше лека целувка, от която настръхнах.

Като я държеше за ръката, със сплетени пръсти, я върна на канапето и седна съвсем близо до нея. Разгледа я, развеселен, докато отпиваше и поглъщаше коняка си. Изглеждаше спокоен и доволен.

— Винаги ли си такъв сфинкс? Не, не. Сигурно те уважавам твърде много — усмихна се Трухильо. — Обичам сдържаните красавици, които се оставят да им се възхищаваш. Равнодушните богини. Ще ти кажа едно стихотворение, написано за теб.

— Издекламира ми една поема на Пабло Неруда. На ухото, докосвайки го, докосвайки косата ми с устни и с мустачки: „Обичам, когато мълчиш, защото сякаш те няма; сякаш очите ти са се зареяли някъде и целувка е затворила устата ти“. Когато стигна до „уста“, той извърна с ръка лицето ми и ме целуна по устните. Тази нощ направих куп неща за първи път: пих херес, носех бижутата на мама, танцувах със старец на седемдесет години и получих първата си целувка по устата.

Беше ходила на празници с момчета и беше танцувала, но само веднъж преди това я бе целунало момче — по бузата, на рожден ден в голямата къща на семейство Висини, на пресечката между „Максимо

Гомес“ и авенида „Джордж Вашингтон“. Казваше се Касими́ро Саенс и беше син на дипломат. Покани я да танцуват и като свършиха, тя усети допира на устните му до лицето си. Изчерви се до корените на косата и когато спомена за този грях на петъчната изповед при капелана на колежа, гласът ѝ пресека от срам. Но онази целувка нямаше нищо общо с това: тънките мустачки на Негово превъзходителство я боцкаха в носа и сега езикът му — лепкаво топло връхче — напираше да проникне в устата ѝ. Съпротивляваше се, но после отвори устни и зъби: едно влажно люто змийче влезе поривисто в устната ѝ кухня, мятайки се настървено. Усети, че се замайва.

— Не можеш да се целуваш, красавице — усмихна ѝ се Трухильо, целувайки пак ръката ѝ, приятно изненадан. — Ти си мъничка девственица, нали?

— Беше се възбудил — казва Урания, гледайки в празното пространство. — Получи ерекция.

Манолита се изкисква истерично само за миг, но нито майка ѝ, нито сестра ѝ и племенницата ѝ го правят. Братовчедка ѝ свежда смутено очи.

— Съжалявам, че трябва да говоря за ерекции — казва Урания. — Щом един мачо се възбуди, членът му става твърд и голям. Когато пъхна език в устата ми, Негово превъзходителство се възбуди.

— Да се качим горе, красавице — каза ѝ някак мазно. — Поудобно ще ни бъде. Ще откриеш нещо прекрасно. Любовта. Удоволствието. Ще ти бъде хубаво. Ще ти покажа. Не се бой от мен. Не съм звяр като Петан, не изпитвам удоволствие, като се държа грубо с момичетата. Обичам и те да изпитват наслада. Ще те направя щастлива, красавице.

— Той беше на седемдесет, а аз — на четиринайсет години — уточнява Урания за петнайсети или двайсети път. — Доста странна двойка бяхме, докато се качвахме по онази стълба с метално перило и дървени подпори. Хванати за ръка, като годеници. Дядо и внучка, тръгнаха към брачното ложе.

Малката лампа на нощното шкафче светеше и Урания видя четвъртитото легло от ковано желязо, с вдигнати завеси против комари, и усети въртящите се бавно перки на вентилатора на тавана. Леглото беше застлано с бяла бродирана завивка, с куп пухкави големи и малки възглавници в горния край. Миришеше на свежи цветя и на трева.

— Не се събличай още, красавице — измърмори Трухильо.

— Ще ти помогна. Почакай, сега се връщам.

— Помниш ли колко трескаво обсъждахме как ще изгубим девствеността си, Манолита? — обръща се Урания към братовчедка си. — Никога не съм си представяла, че това ще стане в Махагоновата къща с Генералисимуса. Мислех си: „Ако скоча от балкона, татко ще има страшни угризения“.

След малко се върна, гол под синия копринен халат на бели шарки, по атлазени пантофи с гранатеночервен цвят. Отпи глътка коняк, остави чашата си на един шкаф сред снимките, на които беше заобиколен от внуците си, и като хвана Урания през кръста, я накара да седне в крайчеца на леглото, под разтворените тюлени завеси — две големи крила на пеперуда, събрани над главите им. Започна да я съблича, без да бърза. Разкопчаваше копчетата на гърба ѝ едно по едно, махна и колана, пристягащ роклята ѝ. Преди да я съблече, коленичи и като се наведе с известно затруднение, свали обувките ѝ. Много внимателно, сякаш момиченцето можеше да се счупи от някое по-грубо движение на пръстите му, свали найлоновите ѝ чорапи, като същевременно я галеше по краката.

— Краката ти са студени, красавице — промълви ласкаво. — Студено ли ти е? Чакай, дай да ги стопля.

Все така на колене, разтърка краката ѝ с две ръце. От време на време ги повдигаше до устните си и ги целуваше, като почваше от горната част на стъпалото, слизаше до малките пръсти и после до петите. С лукава усмивчица я питаше дали има гъдел, сякаш самия него го побиваха приятни тръпки.

— Остана дълго така, да ми топли краката. За ваше сведение, не изпитах нито за миг и най-малка възбуда.

— Какъв страх си преживяла, братовчедке — окуражава я Лусиндита.

— В този момент не още. Но после беше ужасно.

Негово превъзходителство се надигна с мъка и отново седна в крайчеца на леглото. Съблече ѝ роклята, розовия сутиен, придържащ малките ѝ гърди, скрити наполовина, и триъгълните гащета. Тя се оставяше в ръцете му, не се съпротивляваше, с безжизнено тяло. Когато Трухильо изуваше розовите гащета от краката ѝ, забеляза, че пръстите на Негово превъзходителство ставаха по-трескави; потни, те

пареха кожата ѝ при допир. Накара я да легне. Стана, свали халата си и се изтегна до нея, гол. Внимателно прокара пръсти през рехаво окосмения триъгълник на момиченцето.

— Мисля, че още беше много възбуден. Когато започна да ме докосва и гали. И да ме целува, заставяйки ме пак с устата си да отварям уста. Целуваше ме по гърдите, по шията, по гърба, по краката.

Тя не се съпротивляваше, оставяше се да я опипва, да я гали, да я целува и тялото ѝ покорно следваше движенията и положенията, към които я насочваха ръцете на Негово превъзходителство. Но не отвръщаше на ласките и когато не затваряше очи, гледаше вторачено в перките на вентилатора, въртящи се бавно. Тогава го чу да си казва: „Да скъсаш ципичката на някоя малка девственица — това винаги възбужда мъжете“.

— Първите мръсни, първите вулгарни думи за тази нощ — уточнява Урания. — По-късно щеше да наговори много по-страшни. Тогава усетих, че нещо му ставаше. Започваше да се дразни. Защото стоях неподвижна, безжизнена, защото не го целувах ли?

Не беше заради това, сега разбираше. Дали ще участва или не в собственото си дефлориране, не беше нещо, от което Негово превъзходителство можеше да се интересува.

За да се задоволи, му стигаше ципичката да си е на мястото и той да я разкъса, карайки я да стене — да вие, да креци — от болка, с набития и притиснат блажено в мидата на осквернената ѝ интимност член. Нито любов, нито някакво удоволствие търсеше той у Урания. Беше приел да доведат дъщеричката на Агустин Кабрал в Махагоновата къща само за да докаже, че въпреки седемдесетте си години, въпреки проблемите с простатата, въпреки главоболията, които му създаваха разни свещеници, янки, венесуелци и конспиратори, Рафаел Леонидас Трухильо Молина беше все още истински мачо, беше козел с яки топки, годен да разкъсва де що девствена ципа му се изпречеше.

— Макар да нямах никакъв опит, разбрах. — Леля ѝ, братовчедките и племенницата ѝ изпъват вратове, за да чуят шепота и. — Нещо ставаше с него, искам да кажа там, долу. Той не можеше. Щеше да се разяри, щеше да забрави добрите маниери.

— Стига си се правила на умряла, красавице — чу го да ѝ заповядва, съвсем променен. — На колене. Между краката ми. Така.

Хващаш го с ръчички и в устата. Ще го смучеш, както аз те смучех. Докато не живне. И горко ти, ако не живне, красавице.

— Помъчих се, помъчих се. Въпреки ужаса и отвращението. Какво ли не направих. Коленичих, сложих го в устата си, смуках, докато не ми се доповръща. Беше все мек и мек. Молех се на Господ да живне.

— Стига, Урания, стига! — Леля Аделина не плаче. Гледа я с ужас, без съчувствие. С широко облещени, бянали се склеротични очи; изумяла, гърчеща се. — Защо, дъще? Господи, стига!

— Но се провалих — продължава Урания. — Той покри с ръка до лакът очите си. Нищо не казваше. Когато я махна, видях, че ме мразеше.

Очите му бяха кървявали, в зениците му гореше трескаво жълто пламъче от бяс и от срам. Гледаше я без и следа от онази учтивост, с враждебна ненавист, сякаш му бе причинила непоправима вреда.

— Лъжеш се, ако си мислиш, че ще излезеш оттук девствена и ще ми се надсмиваш заедно с баща ти — изрече с глуха ярост, с креслив фалцет.

Дръпна я с ръка и я повали до себе си. Надигайки се от кръста надолу, се стовари отгоре ѝ. Всичката тази плът я смазваше, тя потъна в дюшека; от яростния му дъх, вонящ на коняк, ѝ прилоша. Сякаш мускулите и костите ѝ бяха премазани, строшени. Но задушавайки се, все пак усети грубата му ръка, пръстите, които търсеха, ровеха, проникваха силом в нея. Усети, че я разкъсват, разсичат я; мълния я прониза от мозъка до петите. Простена, мислейки, че умира.

— Пици, малка кучко, да видим дали ще се научиш — кресна ѝ обидено с острото си гласче Негово превъзходителство. — А сега отваряй, да видя дали наистина е разкъсана и не се превземаш, като пициш.

— Истина беше. Имах кръв по краката; и той беше изцапан, и покривката, и леглото.

— Стига толкоз, стига! Защо продължаваш, дъще? — ръмжи леля ѝ. — Ела да се прекръстим, да се помолим. Заради най-скъпото, което имаш, дъще. Вярваш ли в Бога? В Светата Дева от Алтаграсия, покровителка на доминиканците? Майка ти я обожаваше, Уранита. Спомням си как на всеки 21 януари се приготвяше за поклонението в

базиликата в Игей. Пълна си със злоба и с омраза. Не е хубаво. Макар че си преживяла всичко това. Да се помолим, дъще.

— И тогава — казва Урания, без да й обръща внимание — Негово превъзходителство се изтегна отново по гръб и сложи ръка на очите си. Лежеше притихнал, съвсем притихнал. Не беше заспал. Изхлипа. Започна да плаче.

— Да плаче? — възкликва Лусиндита.

В отговор чуват внезапно бръщолевене. И петте извърщат глава: Самсон се е събудил и го обявява, бърборейки.

— Не заради мен — обяснява Урания. — Заради подутата си простата, заради безжизнения си член, заради това, че трябваше да оправя девствените момиченца с пръсти, както обичал да прави Петан.

— Боже мой, дъще, заради най-скъпото, което имаш — моли я леля й Аделина, кръстейки се. — Стига вече.

Урания погалва сбръчканото луничаво юмруче на старицата.

— Това са ужасни думи, знам, неща, които не би трябвало да казвам, лельо Аделина — говори по-меко тя. — Никога не го правя, кълна ти се. Но нали искаше да знаеш защо казах онези неща за татко? Защо прекъснах всички връзки със семейството, когато отидох в Ейдриън? Вече знаеш защо.

От време на време изхлипла и гърдите му се надигат от въздишките. Малки побелели косми редяат между зърната на гърдите му и около тъмния му пъп. Все още крие очите си с ръка. Забрави ли за нея? Дали горчивината и страданието не са я заличили от съзнанието му? Още по-уплашена е от преди, когато я галеше или насилваше. Забравя за паренето, за раната между краката си и колко уплашена е от малките петна по бедрата ѝ и по покривката на леглото. Не помръдва. Исква ѝ се да е невидима, да изчезне. Ако този мъж с крака без косми, който плаче, я забележи, няма да ѝ прости и ще излее яда си за тази импотентност и срама си от този плач върху нея, ще я унищожи.

— Говореше, че на този свят няма справедливост. И защо, след като толкова се е борил за тази неблагоприятна страна, за тези жалки хора, му се случвало всичко това? Говореше с Господ. Със светците. Със Светата Дева. Или може би с дявола. Ръмжеше и се молеше. Защо го подлагали на такива изпитания? Да носи кръста на синовете си, на заговорите за убийството му, за провалянето на делото на живота му. Но той не се оплаквал от това. Защото знаел как да се справя с

враговете си от плът и кръв. Правел го от млад. Не понасял само ударите под кръста, когато не можел да се защити. Беше почти обезумял от отчаяние. Сега знам защо. Защото този негов член, разкъсал безброй малки девственици, вече не му служеше. Това караше тирана да плаче. Смешно, нали?

Но Урания не се смееше. Слушаше го, притихнала, като едва смееше да диша, за да не го подсети, че е тук. Монологът му не течеше гладко, беше накъсан, несвързан, прекъсван от дълго мълчание; повишаваше глас и крещеше или говореше толкова тихо, че нищо не се разбираше. Само някакъв плачлив брътвеж. Урания беше като хипнотизирана от тези гърди, които се надигаха и отпускаха. Опитваше се да не гледа тялото му, но очите ѝ току се плъзгаха по пихтиестия му корем, прошарената окосменост, малкия безжизнен член и гладките крака. Това беше Генералисимусът, Благодетеля на нацията, Бащата на новата нация, Възродителя на икономическата независимост. Той, Шефа, на когото баща ѝ бе служил честно и всеотдайно трийсет години и на когото бе поднесъл най-прекрасния дар: четиринайсетгодишната си дъщеря. Но нещата не станаха така, както сенаторът очакваше. И затова — сърцето на Урания трепка от радост — той няма да реабилитира татко; а може и да го прати в затвора или да нареди да го убият.

— Той внезапно свали ръката си и ме погледна със зачервените си подпухнали очи. На четирийсет и девет години съм и още се разтрепервам. Треперила съм трийсет и пет години оттогава.

Тя протяга ръце и леля ѝ, братовчедките и племенницата се уверяват — те треперят.

Гледаше я изумен, с омраза, сякаш беше някакво злокобно видение. Зачервени, пламтящи, вторачени, очите му я вледеняваха. Не можеше да помръдне. Трухильо прокара поглед по нея, огледа я до бедрата, погледна покривката с малките петна кръв и пак я порази с поглед. Задушавайки се от отвращение, ѝ заповяда:

— Върви, измий се, не виждаш ли как изцапа леглото? Махай се оттук!

— Цяло чудо е, че ме пусна да си вървя — разсъждава Урания. — След като съм го видяла отчаян, ридаещ, да се вайка и самосъжалява. Чудо на покровителката ни, лельо.

Тя се надигна, скочи от леглото, събра дрехите си, разхвърляни по пода, и блъскайки се в някакъв шкаф, се скри в банята. Имаше вана с бели плочки, с много гъби и сапуни и някакъв остър парфюм, от който ѝ се зави свят. Изми с ръце, които едва я слушаха, краката си, сложи си салфетка да спре кръвотечението и се облече. Трудно ѝ беше да закопчае роклята и колана си. Не си сложи чорапите, само обувките, и като се погледна в едно от огледалата, видя нацапаното си с червило и туш лице. Не трябваше да губи време и да се чисти: би могъл да промени решението си. Трябваше да тича, да се махне от Махагоновата къща, да избяга. Когато се върна в стаята, Трухильо вече не беше гол. Бе облякъл синия си копринен халат и държеше чаша коняк в ръка. Посочи ѝ стълбата.

— Махай се, махай се — задъхваше се той. — И Бенита да донесе чисти чаршафи и покривка, за да смени тази гнусотия.

— На дървото стъпало се препънах и си счупих тока на едната обувка, почти се изтърколих долу от третия етаж. После глезенът ми се поду много. Бенита Сепулведа беше на първия етаж. Усмиваше ми се, съвсем спокойна. Понечих да ѝ кажа онова, което ми бе наредил. Не успях да продумам нито дума. Само ѝ посочих нагоре. Хвана ме за ръката и ме поведе към патрулите на входа. Показа ми една ниша със стол: „Тук лъскат обувките на Шефа“. Нито Мануел Алфонсо, нито колата му бяха там. Бенита Сепулведа ме сложи да седна на мястото за лъскане на обувки, заобиколена от войниците. Отиде някъде и когато се върна, ме отведе за ръка до един джип. Шофьорът беше военен. Откара ме в Сиудад Трухильо. Когато ме запита: „Къде живеете?“, му отвърнах: „Отивам в колежа «Санто Доминго». Там живея“. Беше още тъмно. Три часът. Или четири, кой знае. Бавеха се да отворят вратата. Когато пазачът се появи, все още не можех да говоря. Успях едва при *sister* Мери — дребничката монахиня, която толкова ме обичаше. Отведе ме в столовата, даде ми вода, намокри ми челото.

Мълчал известно време, Самсон отново креци, накокошинен, давайки израз на доволството или недоволството си. Никой не продумва. Урания взема чашата си, но тя е празна. Марианита ѝ налива вода; от нерви разлива каната. Урания отпива няколко глътки студена вода.

— Надявам се, като ви разказах тази ужасна история, да се почувствам по-добре. А сега я забравете. Край. Станалото — станало.

Някой друг може би щеше да го превъзмогне. Но аз не исках, нито успех.

— Уранита, скъпа, какво говориш? — възразява Манолита. — Как да не си? Погледни какво си постигнала. Какво имаш. Живот, на който всички доминиканки биха завидели.

Става и отива при Урания. Прегръща я, целува я по бузите.

— Здравата ме разтърси, Уранита — кори я ласкаво Лусинда. — Но как можеш да се оплакваш, момиче? Нямах право. В твоя случай наистина излиза, че всяко зло е за добро. Изучи се в най-добрия университет, кариерата ти е успешна. Имаш до себе си мъж, с когото си щастлива и не ти пречи в работата...

Урания я потупва по ръката и отрича, клатейки глава. Папагалът мълчи и слуша.

— Излъгах те, нямам никакъв любовник, братовчедке — подсмивва се тя и още не може да овладее гласа си. — Никога не съм имала и няма да имам. Да ти кажа ли цялата истина, Лусиндита? Никой мъж не ме е докосвал оттогава. Единственият беше Трухильо. Това е. Щом някой се приближи и ме погледне като жена, изпитвам отвращение. Ужас. Иска ми се да е мъртъв, да го убия. Трудно е да се обясни. Изучих се, работя, печеля добри пари наистина. Но отвътре съм празна, изпитвам все още само страх. Като онези старци в Ню Йорк, дето стоят по цял ден по парковете и гледат в празното пространство. Работа, работа и работа — до пълно изтощение. Не го казвам, за да ви карам да ми завиждате, уверявам те. По-скоро аз ви завиждам. Да, да, знам, имате проблеми, затруднения, разочарования. Но си имате и семейство, някого до себе си, деца, роднини, родина. Тези неща изпълват живота. А благодарение на татко и на Негово превъзходителство аз съм изпепелена.

Самсон бе започнал да се разхожда трескаво между пръчките на клетката си; поклаща се, спира, точи си клюна в краката.

— Други времена бяха, скъпа Уранита — мърмори леля й Аделина, преглъщайки сълзите си. — Трябва да му простиш. Той страдаше, още страда. Беше ужасно, дъще. Но времената бяха други. Агустин беше отчаян. Можеше в затвора да влезе, можеха да го убият. Не е искал да ти причини болка. Сигурно е мислел, че това е единственият начин да те спаси. Ставаха такива неща, макар и сега да

не могат да се обяснят. Такъв беше животът тука. Агустин те обичаше повече от всичко на света, Уранита.

Старицата кърши ръце, разстроена, върти се в люлеещия се стол и не може да се успокои. Лусинда отива до нея, гали я по косите, дава ѝ няколко капки валериан: „Успокой се, мамо, недей така“.

През прозореца, гледащ към градината, звездите блестят в тихата доминиканска нощ. Други времена ли бяха? Топъл вятър нахлува от време на време на вълни в трапезарията и раздвижва пердетата и цветята в саксията сред статуетките на светци и семейните снимки. „Бяха и не бяха — мисли си Урания. — Тук още витае нещо от тези времена“.

— Беше ужасно, но благодарение на това познах благородството, нежността, човечността на *sister* Мери — казва, въздишайки. — Ако не беше тя, щях да полудея или да умра.

Sister Мери намери разрешение на всичко и беше истински пример за дискретност. От оказването ѝ на първа помощ в стационара на колежа, за да спре кръвоизлива и облекчи болката ѝ, до ангажирането на игуменката на сестрите доминиканки и убеждаването ѝ да направи необходимите постъпки, за по-малко от три дни, за отпускането на стипендия на Урания Кабрал — отлична ученичка, чийто живот е застрашен, — за да продължи образованието си в университета „Сиена Хайтс“ в Ейдриън, Мичиган. *Sister* Мери говори и със сенатор Агустин Кабрал (успокояваше ли го или го заплашваше?) в кабинета на директорката, само тримата, и го накара да даде съгласието си за пътуването на дъщеря му в Съединените щати. Убеди го също така да не настоява да я види, защото е много разстроена след случилото се в Сан Кристобал. Как ли е гледал Агустин Кабрал монахинята в очите? Урания често се беше питала: дали с престорена изненада? с безпокойство? смутено? с угризение или със срам? Нито тя зададе въпроса, нито *sister* Мери ѝ каза. Монахините отидоха в американското консулство за виза и помолиха за аудиенция при президента Балагер, за да ускори издаването на разрешителното, което всеки доминиканец трябваше да получи, за да пътува в чужбина — формалност, за която се чакаше със седмици. Колежът плати билета ѝ, понеже сенатор Кабрал беше изпаднал в несъстоятелност. *Sister* Мери и *sister* Хелън Клеър я изпратиха на летището. Когато самолетът излети, Урания им беше най-благодарна за това, че изпълниха

обещанието си и не ѝ дадоха възможност да види баща си дори отдалече. А сега им беше благодарна и за това, че я бяха спасили от някой закъснял изблик на гняв у Трухильо, който можеше да я задържи на този остров или да я прати за храна на акулите.

— Стана късно — казва, поглеждайки часовника си. — Почти два часът. Дори не съм си приготвила куфара, а самолетът ми излита много рано.

— Утре се връщаш в Ню Йорк? — пита тъжно Лусиндита. — Мислех, че ще поостанеш няколко дена.

— Имам работа — отвръща Урания. — В кантората ме чака куп книжа, свят да ти се завие.

— Вече няма да е като преди, нали, Уранита? — прегръща я Манолита. — Ще си пишем и ти ще отговаряш на писмата ни. От време на време ще идваш на почивка, на гости при семейството. Нали, момиче?

— Непременно — отвръща Урания и също я прегръща. Но не е сигурна. Може би, тръгвайки си от тази къща, от тази страна, ще предпочете отново да забрави това семейство, тези хора, миналото си, ще съжالياва, че е дошла и е говорила така, както направи тази вечер. Или пък не? Може би ще се опита да възстанови по някакъв начин връзката със семейството, което ѝ е останало? — Може ли да повикаме такси по това време?

— Ние ще те откараме — изправя се Лусиндита.

Когато Урания се навежда да прегърне леля си Аделина, старицата се вкопчва, забивайки в нея остриите си и криви като куки пръстчета. Мислеха, че се е поуспокоила, но сега отново се вълнува и в хлътналите ѝ очички, потънали в бръчки, се появява тревожен проблясък.

— Може пък Агустин да не е знаел нищо — изрича едва-едва, заеквайки, сякаш ченето ѝ ще падне. — Мануел Алфонсо може да е измамил брат ми, който наистина беше много наивен. Недей да го мразиш толкоз, дъще. Той живя много самотно, страда много. Господ ни учи да прощаваме. Заради майка ти, която беше такава католичка, дъще.

Урания се опитва да я успокои: „Да, да, лельо, щом казваш, не се вълнувай, моля те“. Двете дъщери се суетят около старицата, мъчат се

да я утешат. Най-сетне тя се примирява и се свива на стола с разкривено лице.

— Прости ми, че ти разказах тези неща — целува я Урания по челото. — Глупаво беше. Но от години се терзая.

— Сега ще се успокоиш — казва Манолита. — Аз ще остана при нея. Добре направи, че ни разказа това. Моля те, пиши, обаждай се понякога. Да не изгубим пак връзката, братовчедке.

— Обещавам — отвърща Урания.

Изпраща я до вратата и се сбогува с нея до старата кола на Лусинда — една тойота втора употреба, — паркирана пред входа. Когато я прегръща отново, очите на Манолита са пълни със сълзи.

В колата, на път за хотел „Харагуа“, докато минават по пустите улици на квартал Гаскуе, Урания се измъчва. Защо го направи? Сега по-различна ли ще се почувстваш, ще се спасиш ли от тези похотливи демони, които изпепелиха душата ти? Разбира се, че не. Това беше слабост, изпадна в онази сантименталност, в онова самосъжаление, което винаги те е отвращавало у другите. Нима очакваше да те разберат, да ти съчувстват? Такова удовлетворение ли търсеше?

И тогава — това бе като лек срещу депресиите ѝ понякога — се сеца за края на Джони Абес Гарсия. Разказа ѝ го години по-късно Есперансита Бурико, колежка от Световната банка, изпратена в Порт о Пренс, където бившият шеф на *SIM* беше пуснал котва след митарствата си из Канада, Франция и Швейцария — изобщо не бе стъпвал в Япония — по време на златното изгнаничество, наложено му от Балагер. Есперансита и семейство Абес Гарсия се оказали съседни. В Хаити той бил съветник на президента Дювалие. Но след известно време започнал да заговорничи срещу новия си шеф, подкрепяйки подривните действия на зетя на хаитянския диктатор — полковник Доминик. Папа Док разрешил проблема за десет минути. Една сутрин Есперансита видяла как от две камионетки се изсипали двайсетина души от Тонтон Макут^[2] и нахлули в дома на съседите ѝ, стреляйки. Десет минути, не повече. Убили Джони Абес, убили жената на Джони Абес, убили двете малки деца на Джони Абес, убили двете прислужници на Джони Абес, убили и кокошките, зайците и кучетата на Джони Абес. После подпалили къщата и си заминали. Като се върнала във Вашингтон, Есперансита Бурико трябвало да ходи на психиатър. Такава смърт ли би искала за баща си? Още ли си

изпълнена със злоба и омраза, както каза леля Аделина? Чувства се — отново — празна.

— Съжалявам много за тази сцена, за тази мелодрама, Лусиндита — казва пред входа на „Харагуа“. Трябва да говори високо, защото музиката, чуваща се от казиното на първия етаж, заглушава гласа ѝ. — Огорчих леля Аделина тази вечер.

— Не говори така, момиче. Сега разбирам какво си преживяла и това мълчание, което ни тежеше толкова. Моля те, Урания, ела пак при нас. Ние сме твоето семейство, това е твоята родина.

Когато Урания се сбогува с Марианита, момиченцето я прегръща силно, сякаш иска да се слее, да потъне в нея. Тъничкото ѝ телце трепери като лист.

— Ще те обичам много, лельо Урания — прошепва ѝ тя на ухото и Урания усеща, че се вцепенява от мъка. — Ще ти пиша всеки месец. Няма значение дали ще ми отговаряш.

Целува я няколко пъти по бузите с тъничките си устни, сякаш птичка я клъвва. Преди да влезе в хотела, Урания изчаква старата кола на братовчедка ѝ да се изгуби по крайбрежния булевард „Джордж Вашингтон“, на фона на низ от белеещи се и бучащи вълни. Влиза в „Харагуа“ и вляво от нея казиното и барът до него я посрещат като клокочеща лава: ритми, гласове, музика, игрални автомати и викове на хората около рулетката.

Когато се отправя към асансьорите, една мъжка фигура ѝ се изпречва на пътя. Прилича на турист, към четирийсетте, червенос, с карирана риза, дънки и мокасини, леко подпийнал.

— Мога ли да ви поканя на чашка, скъпа госпожо? — казва на английски, покланяйки се учтиво.

— Махни се от пътя ми, мръсно пиянде — отвръща му Урания, без да се спира, но успява да види обърканата и стресната физиономия на наивния натрапник.

В стаята започва да си приготвя куфара, но след малко отива и сяда до прозореца, за да погледа блестящите звезди и пенестите вълни. Знае, че няма да може да мигне и разполага с всичкото време на този свят, за да си стегне куфара.

„Ако Марианита ми пише, ще отговоря на всичките ѝ писма“, решава.

[1] Древносемитски бог на слънцето, огъня и войната, на когото принасяли човешки жертви. — Б.пр. ↑

[2] Прозвище на отрядите на хаитянската тайна полиция по времето на Ф. Дювалие. — Б.пр. ↑

Издание:

Автор: Марио Варгас Льоса

Заглавие: Празникът на Козела

Преводач: Екатерина Делева

Година на превод: 2004

Език, от който е преведено: испански

Издание: второ

Издател: Издателска къща „Хермес“

Град на издателя: Пловдив

Година на издаване: 2004

Тип: роман

Националност: перуанска

Печатница: „Полиграфюг“ АД — Хасково

Отговорен редактор: Мария Тоскова

Коректор: Недялка Георгиева

ISBN: ISBN 954-26-0146-8

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/5103>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.